

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SAUL BELLOW YAĞMUR KRAL

İLETİŞİM

SAUL BELLOW

iletişim

YAĞMUR KRAL

ÇEVİREN OSMAN YENER

SAUL BELLOW • Yağmur Kral

Henderson the Rain King

© 1958, 1959, 1974 Saul Bellow

© 1986, 1987 The Estate of Saul Bellow

Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 1418 • Modern Klasikler 15

ISBN-13: 978-975-05-0705-2

© 2009 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2009, İstanbul

DİZİ EDITÖRÜ Orhan Pamuk

YAYIN SORUMLUSU Belce Öztuna

KAPAK Suat Aysu

KAPAKTAKİ RESİM Edward Hopper, "Corn Hill", 1930

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Defne İpek

BASKI ve CİLT Sena Ofset

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SAUL BELLOW

Yağmur Kral

Henderson the Rain King

ÇEVİREN Osman Yener

l i e t i ş i m

SAUL BELLOW 10 Haziran 1915'te, ailesinin kısa bir süre önce Rusya'dan göçerek yerleştiği Kanada'nın Quebec şehrinde doğdu. Dokuz yaşındayken ailesiyle beraber bu sefer Amerika'ya, hayatının büyük bölümünü geçireceği ve roman ile hikâyelerinin büyük kısmının ana mekânı olan Chicago'ya göç etti. Babası soğan ithalatçılığı yapıyordu. Çok küçük yaştan itibaren kitap okumaya meraklı olan Bellow, bir röportajında söylediğine göre, *Tom Amca'nın Kulübesi*'ni okuduğunda yazar olmaya karar verdi. Chicago Üniversitesi'nde başladığı İngiliz Edebiyatı eğitimini iki sene sonra yarıda bırakarak, Northwestern Üniversitesi'nin antropoloji bölümüne geçti. Antropoloji eğitiminin edebiyat üzerindeki etkisi pek çok eleştirmen tarafından vurgulanmıştır.

Bellow romancılık kariyerinden önce geçimini bir süre gazete ve dergilere kitap eleştirileri yazarak sağladı. İlk romanı *Boşlukta Sallanan Adam* 1944'te, ikinci romanı *Kurban* ise 1947'de yayımlandı. 1948'de aldığı Guggenheim bursuyla iki sene Paris'te ve başka Avrupa şehirlerinde kaldı. Asıl başarı ve ünü bu iki yıl içinde yazmaya başlayıp 1953'te yayımladığı ve yayımlanır yayımlanmaz prestijli Ulusal Kitap Ödülü'ne değer bulunan *Augie March*'in *Maceraları* ile elde etti. Bu renkli, dopdolu ve grotesk roman, teknik anlamda olduğu kadar "Amerikalılık" kavramına getirdiği yeni yorumla da birkaç nesil Amerikan yazarını derinden etkilemiştir. Bellow'un en önemli edebi mirasçılarından, İngiliz romancı Martin Amis'e göre *Augie March* o hep sözü edilmiş ama bir türlü kimse tarafından yazılamamış olan "büyük Amerikan romanı"dır. Philip Roth'a göreyle Bellow kendisinden sonraki "göçmen" Amerikalı yazarlar için "edebi Kristof Kolomb"dur ve *Augie March*'la "Amerikan edebiyatı nasıl yapılır" sorusunun cevabını keşfetmiştir.

Bellow *Augie March*'in *Maceraları*'nın ardından, 1956'da çok daha farklı, çok daha kısa ama bir o kadar güçlü olan dördüncü romanı *Günü Yaşa*'yı yayımladı. Bu kitapta *Augie March*'in tam zıddı karakterde bir kahraman olan Tommy Wilhelm'in bir gün içinde yaşadığı ruhsal çöküntü anlatılır. 1959 tarihli *Yağmur Kral* Bellow'un 1960'lardan 2000'lere kadar yazacağı kitapların tema ve yapılarının habercisi olarak görülebilir. Bellow'un "hayatın anlamını arayan erkek entelektüel kahraman"larının ilki olan Eugene Henderson, içinde bulunduğu ruhsal bunalımdan çıkış yolunu Afrika'ya gitmekte bulan çılgın ve mutsuz bir milyonerdir ve aralarına katıldığı yerli kabilelerinden biri tarafından "Yağmur Kral" ilan edilir. Bellow'un beş senede yazdığı ve 1964'te yayımladığı en büyük kitabı *Herzog*'un kahramanı Moses Herzog da tıpkı Eugene Henderson gibi bir orta yaş krizinin, entelektüel ve psikolojik bir bunalımın içinden hitap eder okuyucuya. Ailesi darmadağın olmuş, akademik hayatı çıkmaza girmiş Herzog, ailesine, arkadaşlarına ve ölmüş ya da yaşayan ünlülere hiç göndermeyeceği mektuplar yazar ve dünyayla, tarihle, kendi hayatıyla ve hayal kırıklıklarıyla ilgili sorular sorar, özürler diler, şikâyet eder. Bu kitapla Bellow ikinci defa Ulusal Kitap Ödülü'nü kazanmıştır.

Bellow 1970 yılında *Bay Sammler'in Gezegeni*'ni yayımladı ve bu kitapla beraber üst üste üç Ulusal Kitap Ödülü kazanan ilk Amerikan yazarı oldu. 1975'te de Pulitzer Ödülü'nü kazanacak olan *Humboldt'un Hediyesi*'ni yazdı. 1976'da İsveç Akademisi tarafından Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Akademi ödülü verirken Bellow'un "derin bir insanlık kavrayışıyla çağdaş kültürün incelikli bir çözümlemesini eserlerinde birleştirmesine" dikkat çekti.

Bellow'un bu tarihten sonra yazdığı kitaplar, sırayla *Dean'in Aralığı* (1982), *Daha Fazla Kalp Kırıklığı Ölümü* (1987), *Bir Hırsızlık* (1989), *Belarus Bağlantısı* (1989), *Beni Hatırlatacak Bir Şey: Üç Hikâye* (1991), *Işın Aslı* (1997), *Ravelstein* (2000) ve *Toplu Hikâyeler* (2001)'dir.

20. yüzyılın en büyük romancılarından biri sayılan Saul Bellow, 5 Nisan 2005'te, doksan yaşında Chicago'da öldü.

Oğlum Gregory'ye

Afrika'ya bu yolculuğu neden yaptım? Bunun kolay bir açıklaması yok. İşler kötüleşti, kötüleşti, kötüleşti ve bir süre sonra içinden çıkılamayacak hale geldi.

Bileti aldığımda elli beş yaşımdaydım; bu yaşta ne durumda olduğumu düşündüğümde, aklıma kederden başka bir şey gelmiyor. Olaylar kafama üşüşüyor, bir süre sonra göğsüm sıkışıyor. Yüzümü ateş basıyor – annem, babam, karılarım, kızlarım, çocuklarım, çiftliğim, hayvanlarım, alışkanlıklarım, param, müzik derslerim, sarhoşluğum, önyargılarım, kabalığım, dişlerim, yüzüm, ruhum! “Hayır, hayır gidin başımdan, lanet olsun, beni yalnız bırakın!” diye haykırmak istiyorum. Ama beni nasıl yalnız bıraksınlar ki? Onlar bana ait. Onlar benim. Her yerden üstüme gelip içime yığılıyorlar. Her şey bir keşmekeşe dönüşüyor.

Ne var ki, bunca güçlü, bunca zalim olduğunu düşündüğüm dünya, gazabını üzerimden kaldırdı. Ama sizlere anlamlı bir şeyler anlatıp neden Afrika'ya gittiğimi açıklayacaksam önce doğrularla yüzleşmeliyim. En iyisi paradan başlamak. Zenginim. Benim ihtiyardan vergileri düştükten sonra üç milyon dolar miras kaldı, ama kendimi serseri olarak görüyordum ve haklı nedenlerim vardı, başlıca neden de serseri gibi davranmamdı. Yine de tek başımayken sık sık kitaplara bakar, bana

yardım edecek kelimeler arardım, günün birinde şunları okudum; “Günahların affı bitmeyen bir süreçtir; doğruluk bir önkoşul değildir.” Beni o denli etkiledi ki, bu sözü kendi kendime tekrar edip durdum. Ama sonra hangi kitapta olduğunu unuttum. Babamın bana bıraktığı, bazılarını kendisinin yazdığı binlerce kitaptan birindeydi. Onlarca kitap karıştırdım, ama paradan başka bir şey bulamadım; babam kitap ayrıacı olarak kâğıt para kullanırdı –o sırada üstünde ne varsa– beşlikler, onluklar, yirmilikler. Bazıları otuz yıl önce tedavülden kalkan, arkası sarı büyük banknotlardı. Eski günlerin hatırına onları gördüğüme sevindim; çocukları içeri sokmamak için kütüphanenin kapısını kapattıktan sonra, bütün günü bir merdivenin basamaklarında kitapları karıştırarak geçirdim, paralar yere yığıldı. Ama affetmeye ilişkin o cümleyi bulamadım.

Sırayla gidelim: en iyi üniversitelerin birinden mezun oldum – okul arkadaşlarımı utandırmamak için adını vermeyeceğim. Babamın oğlu olmasaydım, bir Henderson olmasaydım beni okuldan atarlardı. Doğduğumda altı buçuk kiloymuşum, zor bir doğum olmuş. Sonra büyüdüm. Yüz yirmi beş kilo çeken bir doksan boy. Koca bir kafa, İran kuzularının postu gibi karmakarışık saçlar. Genellikle kısık bakan kuşkucu gözler. Yaygaracı bir kişilik. İri bir burun. Üç çocuktan sadece ben hayatta kaldım. Babam beni affetmek için gönlündeki bütün merhamet duygusunu tüketti, ama sanırım hiçbir zaman tam başarılı olamadı. Evlenme çağım geldiğinde onu memnun etmek istedim ve kendi sosyal statümde bir kız seçtim. Olağanüstü bir insan, güzel, uzun boylu, zarif, atletik, kolları uzun, saçları sarı, mesafeli, doğurgan ve sessiz. Şizofrenik olduğunu eklersem ailesinden kimse sesini çıkarmayacaktır, çünkü gerçekten öyleydi. Beni de kaçık bulurlar, hakları da yok değil – kasvetli, kaba, gaddar, muhtemelen de deliyim. Çocukların yaşlarına gelince, yirmi yıl kadar evli kaldık. Edward, Alice, Ricey, iki tane daha – ah, ne çok çocuğum var. Allah hepsinden razı olsun.

Kendi bildiğimce çok çalıştım. Büyük acılar çekmek emek ister, genellikle öğle yemeğinden önce sarhoş olmayı başarıyordum. Harpten döndükten kısa süre sonra (sıcak çatışma-

ya girmek için fazla yaşıyordım, ama kimse beni tutamazdı; Washington'a kadar gidip savaşa katılmak için insanları tehdit ettim) Frances'tan boşandım. Zaferin ilanından hemen sonra. Yoksa daha geç miydi? Hayır, 1948 olmalı. Her neyse, Frances şimdi İsviçre'de, çocuklarımızdan biri de onun yanında. Bu çocuğu neden istedi bilmiyorum, ama çocuğu var ve bu iyi bir şey. Saadetler diliyorum.

Boşanmak bana çok iyi geldi. Hayata yeniden başlama fırsatı verdi. Yeni karımı çoktan seçmiştim bile, kısa bir süre sonra evlendik. İkinci karının adı Lily (kızlık soyadı Simmons). İkiz oğullarımız var.

Yine yüzümü ateş bastı – Lily'e çok eziyet ettim, Frances'tan daha çok. Frances çekingendi, bu da onu korunaklı kılıyordu ama Lily tuzağıma düştü. Belki de daha iyi yaşamak beni Frances'tan uzaklaştırdı, kötü yaşamaya alışmışım. Sevmediği bir şey yaptığımda, ki bu pek sık olurdu, kabuğuna çekilirdi. Shelley'nin mehtabı gibiydi, tek başına dolaşırdı. Lily öyle değildi, ben de herkesin önünde ona bağırıyordum, yalnız kaldığımızda küfretmeye başladım. Çiftliğin yakınındaki barlarda kavgalar ettim, askerler beni hapse attı. Hepiniz birden gelin dedim, eyalette önemli biri olmasaydım canıma okuyabilirlerdi. Lily geldi ve kefaletimi ödedi. Sonra domuzlarımdan biri için bir veterinerle dalaştım, bir keresinde de US 7'de, beni yoldan atmaya çalışan bir kar temizleme aracının şoförüyle... Sonra iki yıl kadar önce sarhoş halde traktörden düştüm, aracın altında kaldım ve ayağımı kırdım. Aylarca koltuk değneğiyle dolaştım, insan ya da hayvan, önüme çıkan herkese değneğimle vurdum, Lily'e cehennem azabı yaşattım. Bir futbolcu kadar cüsseliydim, küfreder, bağırıp çağırır, dişlerimi gösterip kafamı sallardım – kimsenin yoluma çıkmamasına şaşmamalı. Ama hepsi bu kadar değil.

Lily, sözgelimi, bayan arkadaşlarını ağırlıyor, pislik içindeki alçılı bacağımla, kalın çoraplarımla içeri giriyorum; üstümde Frances boşanmak istediğinde bu haberi kutlamak için Paris'te Sulka's'tan aldığım kırmızı kadife bornoz var. Kafamda kırmızı yün avcı beresi. Burnumu ve bıyığımı elimle sildikten sonra ko-

nukların elini sıkıyor, “Ben Bay Henderson, nasılsınız,” diyorum. Sonra Lily’nin yanına gidiyor, o da konuklardan biriymiş, bir yabancıymış gibi onun da elini sıkıyorum. “Nasılsınız?” diyorum. Bayanların kendi kendilerine “Onu tanımadı. Kafasında hâlâ ilk evliliği var. Ne korkunç, değil mi?” dediklerini hayal ediyorum. Bu hayalî bağıllık onları heyecanlandırıyor.

Ama yanılıyorlar. Lily’nin de bildiği gibi bunu bilerek yapıyorum ve yalnız kaldığımızda bana bağıyor, “Gene, ne demek istiyorsun? Ne yapmaya çalışıyorsun?”

Örgülü kırmızı kuşağını belime sıkıca sardığım kadife bornozla karşısına dikiliyorum, ayak şekli verilmiş alçıyı yere sürterek kafamı sallıyor ve “Tüh, tüh, tüh!” diyorum.

Çünkü bu hantal, Allahın cezası alçıyla hastaneden eve getirildiğimde, telefonda şunları söylediğini iştmişti; “Bir kaza daha. Bunu hep yapıyor, ama öyle güçlü ki. Onu öldürmek imkânsız.” Onu öldürmek imkânsız! Beğendiniz mi? Benim çok ağırım gitti.

Belki de Lily şaka yapıyordu. Telefonda şaka yapmaya bayılır. İri yarı, hayat dolu bir kadındır. Şirin bir yüzü var, karakteri de bu yüze uyuyor. Çok güzel günlerimiz de oldu. Düşünüyorum da, en güzel günlerimizin bir kısmını hamileliğinin ilerlediği günlerde geçirdik. Uyumadan önce, gergin karnındaki çizgileri yok etmek için bebek losyonu sürerdim. Meme uçları pembeden parlak kahverengiye dönüşmüştü, çocuklar içerde hareket ettikçe karnının yuvarlağı şekil değiştirirdi.

İri, kalın parmaklarım zarar vermesin diye hafifçe ve azami dikkatle sürerdim losyonu. Sonra, ışığı söndürmeden önce parmaklarımı saçıma silerdim, Lily’le öpüşüp birbirimize iyi geceler diler, bebek losyonunun kokusuyla sarmalanıp uyurduk.

Ama sonra yine savaşımaya başladık, öldürülmemin imkânsız olduğunu duyduğumda, öyle olmadığını bildiğim halde, bu sözleri düşmanca yorumladım. Hayır, konukların önünde ona yabancı gibi davrandım çünkü onun evin hanımı havalarına girmesinden hoşlanmamıştım; çünkü, bu ünlü malikânenin ve ismin tek varisi olan ben, bir serseriyim, o da bir hanımefendi değil, benim karım yalnızca – yalnızca karım.

Kışın daha da kötüleşiyordum, Lily körfezde, sahil kenarında, balık da tutabileceğim bir otele gitmemize karar verdi. Düşünceli bir dost, ikizlere kontrplaktan kesilmiş birer sapan vermişti, valizimi boşaltırken bunlardan birini buldum ve atışlara başladım. Balık tutmayı bıraktım, sahilde oturup şişelere nişan aldım. İnsanlar, “Şu koca burunlu, bıyıklı, iri kıyım adamı görüyor musun? Büyük büyük babası Dışişleri Bakanı’ydı, büyük amcaları İngiltere ve Fransa büyükelçileriydi, babası Albigensian’lar üzerine o kitabı yazan, William James ve Henry Adams’ın dostu, ünlü akademisyen Willard Henderson,” desinler diye. Demiyorlar mıydı? Kesinlikle diyorlardı. Şeker yüzü, endişeli ikinci karınla ve ikiz oğullarımızla birlikte o yazlıktaydım. Sabah kahveme mutfakta büyük bir şişeden bourbon koyuyor, sahilde şişeleri kırıyordum. Konuklar şişe kırıklarını müdüre şikâyet edince müdür Lily’e meseleyi açtı, benimle görüşmeye cesaret edemiyorlardı. Nezih bir kurum, Yahudileri kabul etmiyorlar ve karşılıklarına ben, E. H. Henderson çıkıyorum. Diğer çocuklar bizim ikizlerle oynamayı kesti, eşleri da Lily’le görüşmeyi.

Lily bana akıl vermeye çalıştı. Suit’imizde dinleniyorduk, üstümde mayom vardı, sapanla, kırık şişelerle ve diğer konuklara karşı tavrımla ilgili bir tartışma başlattı. Lily çok zeki bir kadındır. Azarlamaz, ahlak dersi verir; bunu çok ciddiye alır, söze başlarken yüzü bembeyaz kesilir ve soluk soluğa konuşur. Benden korktuğundan değil, böyle zamanlarda krize girdiği için.

Benimle tartışmaktan sonuç alamayınca ağlamaya başladı, gözyaşlarını görünce kafam attı ve ona bağırdım, “Beynimi dağıtacağım! Kendimi vuracağım! Tabancayı doldurmayı unut-tum sanma. Şu anda üstümde.”

“Ah, Gene!” diye haykırdı, elleriyle yüzünü kapatıp kaçtı. Nedenini anlatacağım.

II

Çünkü babası böyle intihar etmişti, bir tabancayla.

Lily'le aramızdaki bağlardan biri, ikimizin de dişlerimizden çok çekmiş olmamız. O benden yirmi yaş küçük, ama ikimizde de köprü var. Benimkiler kenarlarda, onunkiler önde. Dört üst kesici diş. Epey önce olmuş, lisede, hayran olduğu babasıyla golf oynarken. Zavallı ihtiyar o gün çok içmiş, golf oynayamayacak kadar sarhoşmuş. Kızına bakmadan, onu uyarmadan, ilk tepeden atışını yapmış ve sopayı arkaya sallarken kızının ağzına bir darbe indirmiş. Sıcak bir haziran gününde o lanet golf sahasını, su tesisatı malzemeleri içindeki o sarhoşu, on beş yaşında ağzı kan içinde kalan kızını düşünmek beni hep kahretmiştir. Kahrolsun bu zayıf sarhoşlar! Kahrolsun ayakta duramayan erkekler! Bir hata yaptılar mı ne kadar üzgün olduklarını göstermek için kendilerini oradan oraya atan bu maskaralardan nefret ediyorum. Ama Lily babasının aleyhinde tek kelime duymak istemiyordu ve kendinden çok onun için ağladı. Fotoğrafını cüzdanında taşır.

İhtiyarla hiç karşılaşmadık. Lily'le tanıştığımızda on ya da on iki yıl önce ölmüştü. Babasının ölümünden kısa süre sonra Lily Baltimore'un tanınmış şahsiyetlerinden olduğu söylenen bir adamla evlenmiş – şimdi düşünüyorum da, adamın ta-

nınmış bir şahsiyet olduğunu bir tek Lily'den duydum. Ama uyum sağlayamamışlar ve savaş devam ederken boşanmışlar (O sırada ben İtalya'da savaşıyordum). Her neyse, tanıştığımızda evine dönmüş, annesiyle birlikte yaşıyordu. Ailesi şapkacıların başkenti Danbury'dendir. Bir kış gecesi Frances'la birlikte Danbury'de bir partiye gitmiştik, Frances'ın kafası Avrupa'daki entelektüellerden birine yazdığı mektupla meşgul olduğu için çok da istekli değildi gitmeye. Frances çok okur, çok mektup yazar ve sigara içer; felsefeye ya da benzer bir şeye kendini kaptırdığında pek az görüşürdük. Odasında oturmuş Sobranie sigaraları içip öksürdüğünü, notlar aldığını, bir şeyleri çözdüğünü bilirdim. İşte o partiye gittiğimizde bu entelektüel nöbetlerden birini yaşıyordu; partinin ortasında acilen yapması gereken bir şey olduğunu hatırladı, arabayı alıp gitti, beni tamamen unuttu. O gece benim de kafam biraz karıştı, partide siyah kravat takan tek kişi bendim. Geceyarısı mavisisi. Eyaletin o bölgesinde mavi smokin giyen ilk erkek de herhalde bendim. Üstümde bu mavi kumaştan bir hektar varmış gibi hissediyordum, bu arada on dakika önce tanıştırıldığım, üzerinde kırmızı yeşil şeritli bir Noel giysisi olan Lily ile sohbet ediyorduk.

Olanları görünce Lily beni eve bırakmayı teklif etti, ben de "Peki," dedim. Karları eşeleyip arabasına kadar yürüdük.

Yıldızlı bir geceydi, lapa lapa kar yağıyordu. Arabasını yaklaşık üç yüz metre uzunluğunda, demir kadar sert zeminli bir rampaya park etmişti. Önündeki kar yığından kurtulur kurtulmaz araba patinaj yaptı, Lily telaşa kapılıp "Eugene!" diye haykırarak bana sarıldı. Görebildiğim kadarıyla karları kürelenmiş yolda, hatta bütün mahallede bizden başka tek bir Allahın kulu yoktu. Araba bir tam daire çizdi. Kürklü manşonundan çıkardığı çıplak kollarıyla kafamı tutup iri gözleriyle ön camdan bakarken, araba buz ve çiy kaplı zemin üstünde kaymaya başladı. Motoru vites bile almamıştı, anahtara uzanıp marşı kapadım. Bir kar yığına doğru kaydık ama fazla ilerlemedik, direksiyonu elinden aldım. Ay ışığı çok parlaktı.

"Adımı nereden biliyorsun?" diye sordum, "Herkes senin Eugene Henderson olduğunu biliyor," dedi.

Biraz daha konuştuktan sonra, “Karından boşanmalısın,” diye fısıldadı.

“Ne diyorsun sen? Böyle şey söylenir mi? Baban yaşındayım,” dedim.

Yaza kadar bir daha görüşmedik. Yeniden karşılaştığımızda üstünde bir şapka, beyaz pike kumaştan bir giysi ve beyaz ayakkabılar vardı. Yağmur yağacağa benziyordu, bu giysilerle yağmura yakalanmak istemiyordu (oysa şimdiden kirlenmişti) ve benden onu eve bırakmamı rica etti. Danbury’e ambar için kereste almaya gelmiştim, kamyonet ağzına kadar doluydu. Lily evin yolunu tarif etmeye başladı, derken sinirden yönünü kaybetti; çok güzel ama çok sinirliydi. Sıcak ve sıkıntılı bir hava vardı, sonra yağmur başladı. Sağa dönmemi istedi, kendimizi çıkmaz bir sokakta, su dolu bir taş ocağını çevreleyen bir çitin içinde bulduk. Hava o kadar kararmıştı ki çitin örgüleri beyaz görünüyordu. Lily çığlıklar atmaya başladı, “Çevir arabayı, lütfen! Çabuk ol, çevir arabayı! Sokakları hatırlamıyorum, eve gitmem lazım.”

Sonunda, tam fırtına patlamak üzereyken, sıcak havada kapalı kalmış odalar gibi kokan küçük bir eve geldik.

“Annem briç oynuyor,” dedi Lily. “Telefon edip gelmemesini söyleyeyim. Yatak odamda telefon var.” Yukarı çıktık. Sizi temin ederim, davranışlarında fazla serbest ya da önüne gelenle yatan biri olduğunu gösteren bir şey yoktu. Giysilerini çıkarırken titreyen bir sesle, “Seni seviyorum! Seni seviyorum!” demeye başladı. Kucaklaşırken içimden “Seni nasıl sevebilir – seni, seni!” diyordum. Korkunç bir gök gürültüsü duyuldu, sonra sokaklara, ağaçlara, evlerin damlarına, perdelere şiddetli bir sağanak indi, şimşekler çaktı. Sular her yanı kapladı, göz gözü görmez oldu. Ama fırtınanın ılık karanlığıyla loş bir renge bürünen çarşafın altında birbirimize sarılmış yatarken, Lily’den sıcak, taze bir francala kokusu yükseldi. Başından sonuna dek “Seni seviyorum!” demekten vazgeçmedi. Güneş bütün gün yüzünü göstermedi, akşam yaklaşırken, yatakta sessizce yatıyorduk.

Annesi oturma odasında bekliyordu. Fazla aldırış etmedim. Lily ona telefon etmiş, “Bir süre eve gelme,” demişti; böylece

annesini derhal briç masasından kalkmış, kendini son yılların en kötü yaz fırtınasının ortasına atmıştı. Hayır, hiç hoşuma gitmedi. Hanımefendiden korktuğumdan değil, ama işaretleri okuyabiliyordum. Lily yakalanmak için elinden geleni yapmıştı. Merdivenlerden önce ben indim ve chesterfield koltuğun yanında bir işık gördüm. En alt basamakta annemle burun buruna gelince, “Adım Henderson,” dedim. Annesi tombul, güzel bir kadındı; briç partisine giderken yüzünü porselen bebekler gibi gösteren bir makyaj yapmıştı. şapkalıydı, otururken deri el çantasını tombul dizlerinin üstüne koydu. Zihninden Lily’e karşı kullanacağı kozları geçirdiğini fark ettim. “Kendi evimde. Evli bir adamla.” Vesaire. Kayıtsız bir tavırla, traşsız suratımla, kamyonetimde keresteler, karşısına oturdum. Üstümde Lily’nin tenini, o fırın kokusunu fark etmiş olmalı. Ve Lily, olağanüstü güzelliğiyle, annesine marifetini göstermek için merdivenleri indi. Kalın botlarımı halının üstüne yayarak oturdum, arada bir bıyıklarımı burarak aldırımıyormuş gibi yaptım. Ikisinin arasında Lily’nin babasının, intihar eden su tesisatı toptancısının varlığını duyumsuyordum. Adam Lily’nin yatak odasının bitişiğindeki büyük yatak odasında kendini öldürmüştü. Lily babasının ölümünden annesini sorumlu tutuyordu. Peki ben neydim, öfkesi için kullandığı bir araç mı? “Hayır dostum,” dedim kendime, “bu iş sana göre değil. Hiç bulaşma.”

Anne iyi davranmaya karar vermiş gibi görünüyordu. Büyüklük yapacak ve Lily’i kendi oyunuyla yenecekti. Belki de doğal hali buydu. Her neyse, bana karşı tam bir hanımefendi gibi davrandı ama sonunda kendini tutamadı ve “Oğlunuzla tanıştım,” dedi.

“Sıska olanla mı, Edward’la mı? Kırmızı bir MG kullanır. Bazen Danbury civarına kadar gelir.”

Ardından kalktım, Lily’e, “Güzelsin, kocaman bir kızsın ama annene böyle davranmamalısın,” dedim.

Tombul hanımefendi ellerini kavuşturmuş, kanepede oturuyordu; ağlamaktan ya da kızgınlıktan, gözleri kaşlarının altında düz bir çizgi oluşturmuştu.

“Gle gle Eugene,” dedi Lily.

“Hoşça kal Bayan Simmons,” dedim.

Pek dostça ayrılmadık.

Bununla birlikte kısa süre sonra tekrar karşılaştık, ama bu kez New York’ta. Lily annesinden ayrılmış, Danbury’i terk etmişti; Hudson caddesinde, sarhoşların kötü havalarda merdiven altına sığındığı, sıcak suyu olmayan bir apartmanda kalıyordu. O merdivenleri bütün ağırlığımla, iri gölgemle tırmandım; yüzümde içkinin ve kırların rengi, ellerimde domuz derisi eldivenler, kalbimde dinmeyen bir ses, *İstiyorum, istiyorum, istiyorum ah, istiyorum – evet, devam et*, dedim kendime, *Vur, vur, vur, vur!* Kalın astarlı paltomla, domuz derisi eldivenlerimle ve domuz derisi ayakkabılarımla, cebimde domuz derisi cüzdanımla, şehvet kabartıp bela köpürterek merdivenleri çıkmaya devam ettim, sonra bakışlarımdaki kıvılcımın Lily’nin kapıyı açıp beklemekte olduğu en üst tırabzana kadar ulaştığını fark ettim. Yüzü yuvarlak, beyaz ve geniş, gözleri duru ve kısıktı.

“Kahretsin! Bu berbat yerde nasıl yaşıyorsun? Berbat kokuyor,” dedim. Binanın holünde ortak tuvaletler vardı; sifonların zinciri yeşil bir renk almıştı, kapılar erik yeşili camla kaplıydı.

Lily yoksulların dostuydu, özellikle de yaşlıların ve annelerin. Yardım parasıyla yaşadıkları halde televizyon sahibi olmalarını anlayışla karşılıyor, sütlerini, yağlarını kendi buzdolabında saklamalarına izin veriyor, sosyal güvenlik formlarını dolduruyordu. Onlara iyilik yaptığını, bu göçmenlere ve İtalyanlara Amerikalıların ne kadar iyi olabileceğini gösterdiğini düşünüyordu sanırım. Öyle ya da böyle, onlara içtenlikle yardım ediyor, deliduman ortalıkta koşturuyor, bir sürü ilgisiz şey söylüyordu.

Binanın kokusu insanın yüzüne yapışıyor, merdivenleri tırmanırken “Off, bende hal kalmamış!” dedim.

En üst kattaki dairesine girdik. Burası da çok kirliydi, ama hiç olmazsa ışık vardı. Oturup konuştuk, Lily, “Hayatının geri kalanını boşa mı geçireceksin?” dedi.

Frances’la durum ümitsizdi. Sadece bir kez, askerden döndüğümde, kişisel sayılabilecek bir şeyler geçti aramızda ama pembe dizi orada sona erdi, ben de ne hali varsa görsün gibi bir ta-

vır takındım. Mutfakta biraz sohbet ettik ve yollarımız orada ayrıldı. Sadece birkaç kelime. Şöyle:

“Peki, şimdi ne yapmak istiyorsun?”

(O sıralar çiftliğe olan ilgimi yitirmeye başlamıştım.)

“Acaba,” dedim, “doktor olmak için çok mu geç kaldım? Tıp fakültesine girsem...”

Frances genelde hep, sıradan ya da anlayışsız demek istemiyorum, ölçülü bir insandı. Ağzını açtı ve bana güldü, o gülerken karanlık ağzından başka bir şey görmüyordum, dişlerini bile; bu gerçekten garip, çünkü Frances’in bembeyaz dişleri vardır. Ne olmuştu onlara?

“Pekâlâ, pekâlâ,” dedim.

Böylece Lily’nin Frances konusunda yerden göğe kadar haklı olduğunu anladım. Yine de gerisi istediğim gibi gitmedi.

“Çocuk yapmam lazım. Daha fazla bekleyemem,” dedi Lily. “Birkaç yıl sonra otuz yaşına gireceğim.”

“Benim kabahatim mi?” dedim. “Neyin var senin?”

“Senle ben birlikte olmalıyız.”

“Kim demiş?”

“Birlikte olmazsak ikimiz de öleceğiz.”

Aradan bir yıl kadar geçti, beni ikna etmeyi başaramadı. Bu işin bu kadar basit olduğuna inanmıyordum. Hiç beklenmedik bir anda, Hazard adında New Jersey’li bir komisyoncuyla evlendi. Sonradan düşündüğümde, birkaç kez onun hakkını konuştuğunu hatırladım, ama o zamanlar bunun şantajlarından biri olduğunu sanmıştım. Çünkü o bir şantajcıydı. Her neyse, Lily onunla evlendi. Bu ikinci evliliği idi. Bunun üzerine Frances’i ve iki kızımı alıp bir yıllığına Avrupa’ya, Fransa’ya gittim.

Çocukluğumun birkaç yılını bu ülkenin güneyinde, babamın araştırmalarını yaptığı Albi kasabasının yakınlarında geçirmiştim. Elli yıl önce yolun karşısındaki bir çocukla, “Françoise, ah Françoise, *ta soeur est constipée*,”* diyerek dalga geçerdim. Babam iri yapılı, güven veren, temiz bir adamdı. İrlanda keteninden uzun iç donu giyerdi, şapkalarını kırmızı kadifeden astarlı kutulara koyar-

(*) Fr. Kızkardeşin kabız olmuş – ç.n.

dı, ayakkabılarını İngiltere'den, eldivenlerini Milano ve Roma'daki Vitale'den getirtirdi. Oldukça iyi keman çalardı. Annem Albi'nin tuğla katedralinde şiirler yazardı. Parisli, yapmacık tavırları olan bir kadınla ilgili anlatmaya bayıldığı bir hikâye vardı. Kilisenin dar kapısında karşılaşmışlar, kadın, "Voulez-vous que je passasse?"* demiş. Annem de "Passassassez,** Madame," diye yanıtlamış. Annem yıllar boyunca bu hikâyeyi herkese anlattı, bazen gülerek fıslıtyla, "Passassassez," derdi. O günler geçmişte kaldı. Zarfa konup mühürlendi, yoklara karıştı.

Ama Frances'le birlikte çocuklarımızı alıp Albi'ye gitmedik. Frances filozoflarıyla ünlü Collège de France'a devam ediyordu. Apartman dairesi bulmak zordu, ama bir Rus prensinden iyi bir daire kiraladım. De Vogüé'de, Çar I. Nikolay'ın bakanlarından biri olan babasının adı geçiyor. Uzun boylu, kibar bir adamdı; karısı İspanyol'du ve kayınvalidesi Señora Guirlandes sürekli adamın başının etini yiyordu. Adamcağız ondan çok çekiyordu. Karısı ve çocukları kadınla birlikte otururken kendisi tavan arasındaki hizmetçi odasına taşınmıştı. Yaklaşık üç milyon papelim var. Ona yardım etmek için bir şeyler yapabilirdim sanırım. Ama o sıralar kalbim daha önce sözünü ettiğim taleple doluydu – *İstiyorum, istiyorum!* Üst kattaki zavallı prens! Çocukları hastaydı, bana durumu düzelmezse kendini pencereden atacağını söyledi.

"Kafayı mı yedin, Prens," dedim.

Suçluluk duya duya evinde oturdum, yatağında yattım ve günde iki kez banyosunda yıkandım. Ona yardım edeceğim yerde iki kez sıcak banyo yapmam içimdeki kasveti artırıyordu. Frances tıp mesleğiyle ilgili düşlerime güldükten sonra bir daha onunla hiçbir şey konuşmadım. Her gün Paris'in köşe bucğını dolaştım, Gobelin imalathanelerinden ta Père Lachaise mezarlığına ve St. Cloud'a kadar yürüdüm. Hayatımın nasıl bir şey olduğu konusunda kafa yoran tek kişi, şimdiki adı Lily Hazard olan Lily idi. Düğünününden çok sonra American Express'ten, düğün kartlarından birinin arkasına yazılmış bir

(*) Fr. Geçmemi mi istiyorsunuz? – ç.n.

(**) Fr. Ge-ge-geçiniz – ç.n.

not aldım ondan. Her yanımdan dert akıyordu, Madeleine'e yakın bir mahallede çok sayıda fahişe gezindiği için bazılarını yakından tanıdım – ama gördüğüm hiçbir yüz içimde durmaksızın yinelenen bu felaket sesi – *istiyorum, istiyorum!* – susturamadı. Epey yüz gördüm.

“Lily gelebilir,” diye düşündüm. Düşündüğüm gibi de oldu. Bir taksiye atlayıp bütün şehri dolaştı ve beni Metro Vavin yakınlarında buldu. İri gövdesiyle ışıldayarak bana taksiden bağırdı. Kapıyı açtı ve arabanın basamağında ayakta durmaya çalıştı. Evet, güzeldi; güzel bir yüz, saf, temiz bir çehre, beyaz ve çekici. Arabanın kapısından dışarı uzanan boynu iri ve biçimliydi. Üst dudağı sevinçten titriyordu. Ama bütün heyecanına karşın ön dişlerini hatırladı ve ağzını kapattı. Yeni porselen dişleri umurumdaydı sanki! Bana sürekli lütufta bulunan rabbime şükürler olsun!

“Lily! Nasılsın evlat? Nereden çıktın?”

Müthiş sevinçliydim. Sersemin teki olduğumu düşünüyordu, ama yine de çok değerliydim, yaşamaya devam etmeli, ölmemeliydim (Paris'te bu şekilde bir yıl daha geçirirsem içimde bir şeyler sonsuza dek çürüyecekti), hâlâ işe yarayabilirdim. Beni seviyordu.

“Kocanı ne yaptın?”

Otele dönerken yolda, Raspail bulvarında, “Çocuk yapmam gerektiğini düşündüm,” dedi, “Yaşlanıyordum.” (Lily o sıralar yirmi yedi yaşındaydı.) “Ama düğüne giderken hata yaptığımı anladım. Trafik ışıklarında gelinliğimle arabadan çıkmaya çalıştım ama beni yakalayıp geri çekti, Gözüme bir yumruk indirdi. Allahtan şapkamın tülü vardı, çünkü bir gözüm morardı, tören boyunca ağladım. Ayrıca, annem de öldü.”

“Gözünü mü morarttı?” dedim öfkeyle. “Bir daha karşıma çıkarsa parçalara ayıracağım onu. Ama annene üzüldüm.”

Gözlerini öptüm, sonra onun Quai Voltaire'deki oteline gittik ve birbirimizin kollarında, dünyanın tepesine çıktık. Bunu mutlu bir hafta takip etti; her yere gittik, ama Hazard'ın tuttuğu özel dedektif bizi takip ediyordu, bu yüzden bir araba kiraladım ve katedralleri olan kasabaları turlamaya başladık. Lily bû-

t n o harikuladeliğiyle –her zaman bir harikadır– bana eziyet etmeye başladı. “Bensiz yaşayabileceğini sanıyorsun, ama yaşayamazsın,” diyordu, “tıpkı benim sensiz yaşayamayacağım gibi. Üzüntüden boğulacağım. Hazard’ı neden terk ettim sanıyorsun? O hüzün yüzünden. En çok beni öperken h z nleniyordum. Kendimi çok yalnız hissediyordum. Sonra...”

“Yeter. Anlatma,” dedim.

“Gözüme yumruğu indirdiğinde daha iyiydi. O davranışında bir hakikilik vardı. O zaman kendimi boğulur gibi hissetmemiştim.”

Sonra her zamankinden fazla içmeye başladım; o büyük katedrallerin hepsini sarhoş dolaştım – Amiens, Chartres, V zelay, vs. Çoğu kez arabayı o kullanmak zorunda kaldı. Araba küçüktü (*Deux Cent Deux d capotable* denen üstü a ılanlardan) ve ikimiz, sarışın ve kumral, güzel ve sarhoş, muhteşem g vdelerimizle koltukların üzerinde y kseliyorduk. Benim için ta Amerika’dan gelmişti, ve ben misyonunu tamamlamasına engel oluyordum. Böylece Belçika’ya kadar gittik, oradan Massif’e* döndük, Fransa’yı seviyorsanız ne  l , ama ben Fransa’yı sevmiyordum. Lily başından sonuna dek tek bir konuya yoğunlaştı, ahlak lık: bunun için yaşanmaz, şunun için yaşanır; kötülük yanlıştır, iyilik doğru; ölüm yanlış hayat doğru; hayal yanlış gerçek doğru. Lily’nin konuşması kolay anlaşılmaz; yatılı okulda ona yumuşak sesle konuşmasını öğretmişler sanırım, sürekli mırıldanır. Benim sağ kulağım iyi işitmez, rüzgârın, lastiklerin ve küçük motorun gürültüsü de onun sesine karışıyordu. Yine de o geniş, beyaz suratındaki neşeli ifadedden kafasından geçenleri anlıyordum. Işıltılı yüzü ve coşkulu gözleriyle beni sıkıştırıyordu. Bazı şeyleri savsaklamak, hatta pasaklı olmak gibi alışkanlıkları olduğunu anlamıştım. I  çamaşırlarını yıkamayı unutuyordu, sonunda bir gün, sarhoş bir anımda, çamaşırlarını yıkamasını emrettim. Belki de bu denli büyük bir düşünür ve ahlak  olduğu için yaptım bunu; “Giysilerini yıka,” dediğimde benimle tartışmaya başlıyordu. “ iftliğimdeki domuzlar bile senden daha temiz,” dedim ona ve bu da yeni bir tartışma-

(*) Fransa’nın güneyinde bir kayak merkezi –  .n.

ya yol açtı. Dünya böyledir işte, her şey bozulup dağılır. Evet ama dünya kendini dönüştürür. “Kişi azot çemberini tek başına tamamlayamaz,” dedim; evet, ama aşkın nelere *kadir olduğunu* biliyor muydum? “Kapa çeneni,” diye bağırdım ona. Kızmadı. Benim için üzüldü.

Gezi devam etti ve ben iki şeyin esiri oldum – birincisi, kiliselerin sarhoşluğumun görmemi engelleyemediği güzelliğine, ikincisi Lily’e, onun ışıltısına, mırıldanmalarına ve sarılmalarına. Hiç demediyse en az yüz kez tekrarladı, “Benimle Birleşik Devletler’e gel. Seni geri götürmeye geldim.”

Sonunda “Hayır,” dedim. “Sende biraz kalp olsaydı bana işkence etmezdin, Lily. Kahretsin, unutma ki ben mor bereli bir gaziyim. Ülkeme hizmet ettim. Elli yaşını aştım, beladan payıma düşeni aldım.”

“İyi ya, şimdi bir şeyler yapmak için daha fazla nedenin var,” dedi.

En sonunda Chartres’da ona, “Sesini kesmezsen beynimi dağıtacağım,” dedim.

Bu acımasız bir davranıştı, çünkü babasının nasıl öldüğünü biliyordum. Sarhoş olduğum halde yaptığım kabalık bana bile ağır geldi. Babası, bir aile kavgasının sonrasında kendini vurmuştu. Sevimli bir adammış, zayıf, kalbi kırık, sıcak kanlı ve duygusalmış. Eve viskiden kafayı bulmuş halde gelir, Lily’e ve aşçıya modası geçmiş şarkılar söylermiş; mutfakta fıkralar anlatır, hırıltılı gırtlakıyla bayat tiyatro gösterileri, step dansı yaparmış – insan kendi çocuğuna böyle kıyar mı? Lily bana bütün olanları anlatmıştı, öyle ki sonunda babası zihnimde ete kana büründü, ihtiyarı hem sevmeye hem de ondan iğrenmeye başladım. “Pabucumun dansçısı, gönül hırsızı, zavallı soytarı – duygu sömürücüsü seni!” dedim hayaletine. “Kızına bunları yapıp benim elime terk etmek de ne oluyor?” Chartres katedralinde, bu kutsal güzelliğin karşısında onu intiharla tehdit ettiğimde Lily nefesini tuttu. Yüzündeki ışık inci gibi billurlaştı. Beni sessizce affetti.

“Affetsen de affetmesen de fark etmez,” dedim ona.

Vézelay’da ayrıldık. Orayı ziyaretimizin başından itibaren

tuhaf şeyler oldu. Sabah şehre indiğimizde *décapotable Deux Cent Deux*'nın lastiği patladı. Güzel bir haziran günü olduğundan arabayı garaja koymayı reddetmiştim ve lastiği müdüriyetin indirdiğinden kuşkulanıyordum. Otel idaresini suçladım, müdüriyetin demir kepengi inene kadar bağırıp çağırdım. O kızgınlıkla kriko kullanmadan, aksın altına bir taş iterek lastiği değiştirdim. Otel müdürüyle kavga ettikten sonra (ikimiz de "*Pneu, pneu*" * diyip duruyorduk) kendime geldim; katedrali gezdik, kesekâğıdına sarılı bir kilo çilek aldık, güneşlenmek için surlara çıktık. Limon ağaçlarından sarı tozlar dökülüyordu, elma ağaçlarının gövdesini yaban gülleri sarmıştı. Soluk kırmızı, çizgili kırmızı, için için yanan, ateşli, öfke gibi hırçın, ilaç gibi tatlı güller. Lily omuzlarını güneşte yakmak için bluzunu çıkardı. Sonra kombinezonunu, bir süre sonra da sütenini fora edip kucağıma oturdu. Keyfim kaçmıştı, "Ne istediğimi nereden biliyorsun?" dedim ona. Sonra, ağaçların gövdelerinden uzanan, birbirine sarılarak tutuşan güllerin hatırına daha nazikçe, "Bu güzel kilise bahçesinin keyfini çıkarsan olmaz mı?" dedim.

"Kilise bahçesi değil, meyve bahçesi," dedi.

"Daha dün kanaman başladı. Neyin peşindesin?"

Daha önce hiç itiraz etmediğimi öne sürdü, ki doğrudu. "Ama şimdi ediyorum," dedim, kavgaya başladık. Kavga iyice alevlenince ona ilk trenle tek başına Paris'e gitmesini söyledim.

Sustu. Dersini verdim, diye düşündüm. Ama hayır, bu yalnızca onu ne çok sevdiğimi kanıtlıyordu. Çılgın yüzü aşkın ve sevincin yoğunluğuyla kararmıştı.

"Beni öldüremeyeceksin! Fazla sertim!" diye haykırdım ona. Sonra kalbimdeki dayanılmaz karmaşanın etkisiyle ağlamaya başladım. Hıçkıra hıçkıra ağladım.

"Gir içeri, çılgın orospu," dedim ağlayarak. *Décapotable*'ın tavanını açtım. Kenardaki çubuklar çıkarılır, sonra tavan tentesi geriye sarılır.

Ben direksiyon başında hıçkırımlarla gururdan, güçten, ruh-tan, aşktan, bütün o şeylerden konuşurken o, duyduğu dehşet-

(*) Fr. Araba lastiği - ç.n.

le rengi soluklaşmış, nefesini tutarak, ama bir yandan da içi yüce bir zafer duygusuyla eriyerek bir şeyler mırıldandı.

“Lanet olsun sana, kaçığın tekisin!” dedim.

“Sen yanımda olmadıkça, haklı olabilirsin. Belki ben orada değilim ve anlamıyorum,” dedi. “Ama birlikte olduğumuzda, biliyorum.”

“Nah biliyorsun. Ben neden bir şey bilmiyorum! Git, uzak dur benden. Paramparça oluyorum yanında.”

İçinde kirli giysiler olan o şapşal valizini peronun sahanlığına fırlattım. Hıçkıra hıçkıra istasyonda bir dönüş yaptım; Vézelay’dan yirmi kilometre kadar uzaktaydım, Fransa’nın güneyine doğru ilerledim. Vermilion sahilinde Banyules denen yere gittim. Orada bir denizcilik merkezi var, oranın akvaryumunda garip bir deneyim yaşadım. Alacakaranlıktaydım. Bir ahtapota baktım, yaratık da bana bakar gibiydi, yumuşak başını cama dayadı, dümdüz oldu, teni soluklaştı, korkudan titrer gibi beneklendi. Soğuk soğuk bakan gözleri benimle konuşuyordu. Ama asıl konuşan, asıl soğuk olan, benekli yumuşak başı ve o beneklerdeki Brown’cu hareketler,* bana ölümü hissettiren kozmik bir soğukluktu. Kollarıyla cama vurarak kıvranıyor, kabarcıklar yukarı doğru uçuşuyordu, kendi kendime “Bu benim son günüm. Ölüm bana ihtar ediyor,” dedim.

Lily’i intiharla tehdit etme hikâyem bu kadar.

(*) İskoçyalı botanist Robert Brown’un (1842-1895) sıvı ve gaz ortamlarda taneciklerin rasgele izlenimi veren hareketlerine ilişkin kuramı; tanecik (*particle*) kuramı adıyla da bilinir – ç.n.

III

Şimdi de Afrika'ya gidiş nedenlerim üzerine birkaç söz.

Savaşta kafamda domuz çiftliği kurma fikriyle döndüm; bu da genel olarak hayat hakkında ne düşündüğümün bir ifadesi olabilir.

Monte Cassino bombalanmamalıydı, bazıları bunun generallerin suçu olduğunu söyler. Ama kimbilir kaç Teksaslı'nın canına mal olan, sonradan benim teçhizatıma da bir şarapnelin isabet ettiği o lanet katliamdan sonra, bizimkilerden bir tek Nicky Goldstein ve ben kalmıştık ki, bu tuhaf bir şeydi, çünkü mangadaki en iri iki adam bizdik ve çok iyi hedef teşkil ediyorduk. Daha sonra bir mayın yarası da aldım, ama o gün, Goldstein ve ben zeytin ağaçlarının altında yatıyorduk –bazıları yaşlandığında boğumları dantel gibi açılır, aralarından ışık görünür– ona savaşta sonra ne yapmayı düşündüğünü sordum. “Kardeşim ve ben, ölmez de kalırsak, Catskills’de bir mink çiftliği kuracağız,” dedi. Böylece ben, ya da içimdeki şeytan, “Ben de domuz yetiştireceğim,” sözünü sarf ettim. Bu söz ağzımdan çıktıktan hemen sonra, Goldstein Yahudi olmasaydı domuz yerine sığır diyeceğimi fark ettim. Ama durumu düzeltmek için çok geçti. Şimdi bildiğim kadarıyla Goldstein’la kardeşi mink işindeler, ben ise – başka işlerdeyim. Bütün o eski ve gösteriş-

li çiftlik evlerini, birbirinden panellerle ayrılan ahırları olan atlı araba köşkünü –eskiden zenginlerin atlarına opera sanatkarları gibi bakılırdı– saman yığınlarının üstünde güzel bir manzaraya sahip, mimarlık şaheseri eski çiftlik ambarını elden geçirdim ve domuzlarla doldurdum, domuzların çimlerin üstünde, çiçek bahçesinde serbestçe dolaştığı bir domuz krallığı yarattım. Limonluğu unutmayalım – domuzlar çürümüş soğanları topraktan kökleyip çıkarırlardı. Floransa ve Salzburg’dan aldığım heykelleri devirdiler. Her yer domuz, domuzlar için pişirilen lapa, domuz pisliği kokuyordu. Komşularım öfke içinde sağlık memurlarını peşime taktılar. Onlara meydan okudum ve beni mahkemeye vermelerini söyledim. Dr. Bullock denen adama, “Hendersonlar iki yüz yıldır burada yaşıyor,” dedim.

O zamanki karım Frances tek kelime etmedi, sadece “Lütfen onları araba yolundan uzak tut,” dedi.

“Sakin onlara zarar vereyim deme,” dedim ben de, “bu hayvanlar benim bir parçam oldu.” Dr. Bullock’a da şunları söyledim, “Seni bu işe o siviller ve 4F’ler* bulaştırdı. Gerzekler. Hiç domuz eti yemez mi bunlar?”

New Jersey’den New York’a giden yolda, Karaormanlardaki Alman köyleri modelinde inşa edilmiş hayvan barınakları hiç gözünüze çarptı mı? Tren Hudson nehrinin altından geçmek için tünele girmeden önce kokularını aldınız mı? Bunlar domuz semirtme merkezleridir. Iowa ve Nebraska’dan gelen sıksa domuzlar burada semirtilir. Her neyse, ben tam bir domuzcuydum. Danyal peygamberin Kral Nebukadnezar’a uyarısında dediği gibi, “Seni insanların arasından sürecekler, çayırdaki hayvanlarla yaşayacaksın.” Anneler yavrularını yer, çünkü fosfora ihtiyaçları vardır. Onlar da tıpkı kadınlar gibi guatr hastalığına yakalanırlar. Bu zeki, lanetli hayvanlar üstünde çok çalıştım. Bütün domuz yetiştiricileri bu hayvanların ne kadar akıllı olduğunu bilir. Onların zeki olduklarını keşfetmek bende bir tür travma yarattı. Ama eğer Frances’a yalan söylemediysem ve domuzlar gerçekten bir parçam olduysa, onlara olan ilgimi yitirmem de bir o kadar ilginç bir durum.

(*) Askert hizmet için yeterli olmayanlar.

Ama Afrika'ya gidiş nedenlerimden başka her şeyi anlattığımın farkındayım; en iyisi başka bir yerden başlamak.

Babamdan başlayayım mı? Tanınmış bir adamdı. Sakalı vardı, piyano çalardı ve...

Yo, bu da olmaz.

Peki öyleyse, buyurun: Atalarım Kızılderililerin topraklarını çaldılar. Hükümetten para sızdırdılar, diğer yerleşimcileri dolandırdılar ve ben muazzam bir mülkün mirasçısı oldum.

Hayır, bu da olmadı. Ne ilgisi var ki zaten?

Yine de bir açıklama gerekiyor; son derece önemli bir şeyin canlı kanıtları bana sunuldu, bunu iletmekle yükümlüyüm. İşin en zor yanlarından biri de bütün bunların bir rüyadaymış gibi gerçekleşmesi.

Pekâlâ, savaş sona erdikten sekiz yıl sonra olmalı. Frances'tan ayrılmış, Lily ile evlenmişim ve bir şeyler yapmam gerektiğini hissediyordum. Afrika'ya arkadaşım Charlie Albert'la birlikte gittim. O da benim gibi milyonerdir.

Sivil hayattan çok askerî hayata yatkın bir mizacım vardı. Askerde bitlendim, pudra bulmak için revire gittim. Başıma geleni anlattığımda dört sağlık görevlisi dört bir yandan üstüme atladı, beni çıırılçıplak soydular, sabunlayıp köpürttüler, önümden arkama, koltuk altlarıma, apış arama, bıyığıma, kaşlarıma kadar vücudumdaki bütün kılları tıraş edip yoldular. Bu olay Salerno'daki rıhtımın yakınlarında oldu. Asker yüklü kamyonlar yoldan geçiyordu, balıkçılar, çocuklar, kızlar, kadınlar bize bakıyordu. Erler şamata yapıp gülüyor, köylüler, bütün sahil gülüyordu, ben bile onları öldürmeye çalışırken gülüyordum. Kaçtılar, beni titreyen kel kafamla, kaşınan koltuk altlarım ve bacak agramla, çıplak, çirkin, ölkeden köpürür, kahkahalarla intikam yemini eder halde bırakıp gittiler. Bunlar insanın hiçbir zaman unutmadığı, gerçek değerini sonradan anladığı şeylerdir. O harika gökyüzü, çılgınlık nöbeti ve usturalar; ve Akdeniz, insanlığın beşiği; yumuşayarak yükselen hava, yumuşayarak gömülen sular, Ulysses'in kaybolduğu sular; sirenler şarkı söylerken o da çıırılçıplaktı.

Bitler zamanla saklanacak bir delik buldular – bu hilebaz hayvanlarla sonraları epey yakınlaştım.

Savaşın benim için anlamı büyüktü. O mayına ayağımı basınca yaralandım ve kahramanlık madalyası aldım, Napoli'deki hastanede uzun süre yattım. Hayatta kaldığım için şükrediyordum, inanın. Bu deneyim kalbimde muazzam bir gerçeklik hissi uyandırdı. Ve şimdi sürekli bu hisse ihtiyaç duyuyorum.

Geçtiğimiz kış kilerin kapısının önünde ateş için odun kesiyordum –oduncular bana birkaç çam kütüğü bırakmışlardı– baltamı indirmemle iri bir kıymık kütükten fırladı ve burnuma çarptı. Hava aşırı soğuk olduğundan paltomdaki kan izini görünceye dek ne olduğunu anlamadım. Lily “Burnunu kırdın!” diye haykırdı. Hayır, burnum kırılmamıştı. Üstünde yeteri kadar koruyucu et tabakası var, ama epey bir süre morarmış bir burunla dolaştım. Ne var ki, darbeyi aldığım anda kafamdaki tek düşünce *hakikat* idi. Hakikat darbelerle mi gelir? En büyük askerî hakikat, eğer böyle bir şey varsa, budur. Lily'e bu konuda bir şeyler söylemek istedim, o da, kocası Hazard gözüne bir darbe indirdiğinde, hakikatin gücünü hissetmişti.

Evet, ben hep böyle oldum, güçlü ve sağlıklı, kaba ve saldırgan. Ergenlik çağımda bir baş belasıydım; üniversitede kavga çıkarmak için altın küpeler takardım, babamı mutlu etmek için bir lisans derecesi aldıysam da hep cahil bir serseri gibi davarandım. Frances'la nişanlıyken Coney Island'a gittik, adını mor harflerle kaburgalarımın üstüne kazıttım. Ama bu aramızdaki buzları çözmedi. Zafer gününden (8 Mayıs Perşembe) sonra Avrupa'dan döndüğümde kırk altı, kırk yedi yaşına gelmiştim, önce domuzlara sardırdım, sonra Frances'a tıbbi ilgi duyduğumu itiraf ettim. Bana güldü, on sekiz yaşındayken Sir Wilfred Grenfel'e, daha sonra Albert Schweitzer'e nasıl ilgi duyduğumu hatırladı.

Benimki gibi bir yaradılışı olanlar ne yapmalı? İnsan zihnini inceleyen biri bir zamanlar, öfkemizi cansız nesnelere yönlendirirsek, her medeni insan gibi doğru olanı yapmakla kalmayacağımızı, içimizdeki kötülükten de kurtulacağımızı söylemiş. Bu bana akıllıca geldi ve denemeye karar verdim. Bu denemelere bütün yüreğimle giriştim, odun kestim, ağırlık kaldırdım, tarla sürdüm, çimento torbaları taşıdım, beton döktüm,

domuzlara lapa pişirdim. Kendi evimde bir mahkûm gibi belime kadar soyunup taş baltasıyla taşlar kırdım. Yardımı oldu, ama fazla değil. Kabalık kabalığı, darbe darbeyi çağırır, en azından benim için bu böyle; ama yalnızca çağırmakla kalmıyor, çoğaltıyordu da. Gazap gazapla artıyordu. Söyleyin, siz olsanız ne yapardınız? Üç milyon papelden fazla nakdim var. Vergiler, nafaka ve diğer giderler düşüldükten sonra elime yılda temiz yüz on bin dolar kalıyor. Benim gibi asker mizaçlı biri bu parayı ne yapsın? Domuz işi bile beni vergiden kurtarıyordu. Parada kaybetmem söz konusu değildi. Yine de domuzlar kesildi ve yendi. Domuz eti, eldiven, jelatin ve gübre oldular. Ben ne oldum? Bir çeşit ödül oldum galiba. Benim gibi biri bir ödül-olabilir. Yıkanmış, tertemiz, pahalı giysiler içinde. Çatı izolasyonlu, pencereler ısı geçirmez camla kaplı, yerler halıyla döşenmiş, mobilyaların üstünde örtüler var, giysiler plastik torbalar da, duvar kâğıtları ve perdeler! Yerler süpürülmüş, ek hoşluklar yapılmış. Bütün bunların ortasında kim var? Orada kim yaşıyor? İnsan! İnsan yaşıyor!

Ama gözyaşlarının ve çılgınlığın hüküm süreceği bir gün her zaman gelir.

Kalbimdeki huzursuzluktan, "*İstiyorum, İstiyorum!*" diyen sestem daha önce söz etmiştim. Her öğleden sonra işitiyordum bu sesi, bastırmaya çalıştıkça güçleniyordu. Bir tek şey söylüyordu, *İstiyorum, istiyorum!*

Sorardım, "Ne istiyorsun?" derdim.

Ama tek söylediği buydu. *İstiyorum, istiyorum!* Başka hiçbir şey söylemezdi.

Bazen ona gönlünü alıp şeker verdiğim mızımız bir çocuk gibi davranırdım. Onu gezdirir, koşuştururdum. Ona şarkı söyler, kitap okurdum. Hep boşuna... İş tulumumu giyip merdivene çıkar, tavandaki çatlakları onarırdım; odun keser, dışarı çıkıp traktöre biner, ambarda domuzların arasında çalışırdım. Mümkünü yok. Taşrada, şehirde kavgalar ve sarhoşluklar sürüp gitti. Ne denli pahalı olursa olsun satın aldığım hiçbir şey içimdeki sesi azaltmıyordu. Sonra şöyle bir şeyler derdim, "Haydi söyle. Neden şikâyetçisin, Lily'den mi? Şöyle esas-

lı bir fahişe ister misin: İlle de şehvet mi gerekiyor?" Ama bu da ötekiler gibi bir tahminden öteye gitmiyordu. Talep daha yüksek perdeden kendini duyuruyordu, *istiyorum, istiyorum, istiyorum, istiyorum, istiyorum!* Sonunda haykırarak ona yalvarırdım, "Söyle o halde. Ne istediğini söyle!" Sonunda şöyle bitirirdim, "Pekâlâ. Günün yakındır, salak seni. Bekle de gör!"

Davranışlarıma yön veren şey buydu. Saat üç dedi mi işkence başlardı. Ses ancak gün batımına doğru tükenip yatışırdı. Bazen belki de işimin bu olduğunu, saat beşte paydos edeceğimi düşünürdüm. Amerika çok büyük, herkes çalışıyor, üretiyor, kazıyor, buldozerle yıkıyor, kamyonla taşıyor, yüklüyor, sanırım acı çekenler de aynı hızla acı çekiyor. Herkes bir şeylere asılmak istiyor. Aklınıza gelebilecek her çareye başvurdum. Bu çılgınlık çağında, çılgınlığa bulaşmamayı beklemek de bir çeşit çılgınlık elbette. Ama sağduyunun peşinde koşmak da bir çılgınlık çeşidi olabilir.

Bulduğum şifalardan biri de kemandı. Bir gün evin deposunda aranırken tozlu bir kılıf bulup açtım, babamın çaldığı keman, dar ve bükümlü sapıyla, kavisli gövdesiyle, yayın at kılıfını her yana dağılmış halde, mezar anıtının içinde, önümde duruyordu. Yayın vidasını sıkıştırdım, tellerin üstünde gezdirdim. Hırçın bir feryat duyuldu. Uzun zaman ihmal edilmiş, duyguları olan bir yaratığa dokunmak gibiydi. Sonra babamı anımsadım. Belki öfkeyle karşı çıkardı, ama birbirimize çok benziyoruz. O da huzurlu bir hayat sürdüremedi. Zaman zaman aneme çok kötü davrandı: bir keresinde annem, söylediği birkaç aptal kelimeyi affetsin diye babamın odasının kapısı önünde, iki hafta boyunca yerlere kapandı: muhtemelen Lily'nin, telefonda beni öldürmenin imkânsız olduğunu söyledikten sonra yaptığı şeyleri yaptı. Çok da güçlü bir adamdı, ama özellikle ağabeyim Dick öldükten sonra (bu durumda varis ben oluyordum) gücü azaldı, eve kapanıp kemaniyla daha çok baş başa kalmaya başladı. Bükülmüş sırtını, kalçasının düz ya da sakat gibi duruşunu, ilerleyen yaşıyla birlikte yavaşlayan kan akışının bembeyaz yaptığı, yüreğinin derinliklerinden fışkıran bir protestoyu andıran sakalını anımsadım. Sol gözünü sapına dik-

miş, iri kemikli dirseği inip kalkarak kemanı inletir, bir zamanlar gür olan ama eski haşmetini kaybeden sakal kılları, çalgıyla köprücük kemiğinin arasına sıkışır.

İşte o anda “Ben de deneyeceğim,” dedim kendime. Kapağı indirdim, kelepçeleri taktım, 57. Sokak’ta bir tamirci dükkanında kemanın elden geçirilmesi için New York’a doğru yola çıktım. Keman hazır olur olmaz Barbizon Plaza yakınlarında yaşayan Haponyi adlı yaşlı bir Macar’dan ders almaya başladım.

O sıralar boşanmıştım ve taşrada tek başıma yaşıyordum. Yolun karşısında oturan Bayan Lenox adında yaşlı bir bayan sabahları kahvaltımı hazırlardı, o günlerde tek ihtiyacım buydu. Frances Avrupa’da kalmıştı. Bir gün keman kutusunu koltuğuma almış, 57. Sokak’taki dersime koştururken Lily ile karşılaştım. “Vay!” dedim. Onu görmeyeli bir yıldan fazla zaman geçmişti, ama tıpkı eskiden olduğu gibi aramızda bir yakınlaşma oldu. İri, tertemiz yüzü her zamanki gibiydi. Hiçbir zaman sakinleşmeyecekti, ama güzeldi. Ama saçını boyatmıştı. Şimdi turuncu rengiydi, bu hiç de gerekli bir değişiklik değildi, saçlarının alnının ortasından perde gibi ikiye ayırmıştı. Bu ağır sıklet güzellerin talihsizliklerinden biri de pek zevk sahibi olmayışlarıdır. Ayrıca gözlerine maskarayla öyle birşey yapmıştı ki iki gözünü farklı büyüklükte görünüyordu. Böyle bir insan “her zamanki gibi” olsa ne olur, olmasa ne olur. Ve bir sekseni geçen boyuyla bu servi boylu kadın, pulmanlı trenlerdeki gibi bir kumaştan yeşil şık döpiyesi ve yüksek topuklarıyla, olduğu yerde sallanıyor, güçlü bacaklarıyla, muhteşem dizleriyle, bir bakışta 57. Sokak’ın bütün davranış kurallarını yere seriyor – sanki üstündeki pahalı döpiyesi, şapkayı ve bluzu, naylon çorapları ve korseyi çıkarıp rüzgârın insafına bırakacakmış gibi, “Gene! Sensiz hayatım bir kâbus!” diye haykırıyor. Böyle bir manzara karşısında ne düşünürsünüz?

Ne var ki, aslında söylediği ilk şey, “Nişanlandım,” oldu.

“Ne, yine mi?”

“Senin sözünü dinledim. Biz dostuz. Sen benim dostumsun, biliyorsun. Galiba bütün dünyada birbirimizden başka dostumuz da yok. Müziği mi başladın?”

“Müziğe başlamadıysam gangsterliğe başlayabilirim,” dedim. “Bu kutuda keman da olabilir, makineli de.” Galiba biraz utanmıştım. Sonra mırıltılı bir sesle bana yeni nişanlısını anlatmaya başladı. “Böyle konuşma,” dedim. “Neyin var senin? Burnunu temizle. Bu züppe ‘en iyi üniversitelere gittim’ ağızları da ne? Hafif sesle konuşmalar? Böyle şeyler sıradan insanlara yapılır, seni duyabilmek için eğilsinler diye. Biraz sağır olduğumu biliyorsun,” dedim. “Yükselt sesini. Snopluk yapma. Söyle bakalım, nişanlın Choate’da mı okudu yoksa St. Paul’da mı? Son kocan Başkan Roosevelt’in gittiği hazırlık sınıfına devam etmişti, adı her neyse.”

Lily daha anlaşılır bir sesle konuşmaya başladı ve “Annem öldü,” dedi.

“Öldü mü?” dedim. “Vay canına, bu çok kötü. Ama bir dakika, Fransa’dayken bana onun öldüğünü söylememiş miydin?”

“Evet.”

“O halde ne zaman öldü?”

“İki ay önce. O zaman henüz ölmemişti.”

“O halde neden öldü dedin? Bu hiç doğru değil. Bunu yapamazsın. Kendi annenin ölümüyle oyun mu oynadın? Beni kandırmaya çalıştın.”

“Hata ettim, Gene. Kötü bir niyetim yoktu. Ama bu kez doğru.” Gözlerinde gözyaşlarının ılık gölgesini gördüm. “Bizi terk etti. Küllerini George gölünün üzerine dökmek için uçak kiralamak zorunda kaldım.”

“Sahi mi? Hay Allah, çok üzüldüm,” dedim.

“Onunla çok fazla kavga ettim,” dedi Lily. “Seni eve getirdiğimde yaptığım gibi. Ama o bir savaşçıydı, ben de öyleyim. Nişanlım konusunda haklısın. Groton’da okumuş.”

“Ha ha, on ikiden vurdum, değil mi?”

“İyi bir insan. Düşündüğün gibi biri değil. Son derece düzgün, annesiyle babasına destek oluyor. Ama onsuz yaşayabilir miyim diye kendime sorsam, sanırım yanıtım evet olur. Ama yalnız yaşamaya alışmaya başlıyorum. Dışarıda koca bir dünya var. Bir kadının illa evlenmesi gerekmiyor ve insanların neden yalnız olmaları gerektiğine dair mükemmel nedenleri var.”

Şefkat de bazen hiç işe yaramıyor, öyle hissediyorum. Bir süre sonra ikinizin de kendi yoluna gideceğini anlıyorsunuz. Lily'nin acısı yüreğime işledi, sonra beni kandırmaya çalıştı.

“Pekâlâ evlat, şimdi ne yapacaksın?”

“Danbury'deki evi sattım. Bir apartmanda oturuyorum. Ama almanı istediğim bir şey vardı, onu sana yolladım.”

“Hiçbir şey istemiyorum.”

“Bir halı,” dedi. “Almadın mı?”

“Kahretsin, ne yapacağım ben senin kutsanmış halını! Odandaki halı mıydı?”

“Hayır.”

“Yalancısın. Yatak odandaki halıydı.”

İnkâr etti, halı çiftliğe geldiğinde, teslimatçıya kargoyu kabul edeceğimi söyledim, bunu yapmam gerektiğini düşündüm. Tuhaf görünüşlü, soluk, Bağdat hardalı renginde, ipleri zamana karşı koyamamış, üzerinde dal dal maviler bulunan bir halıydı. Öyle çirkin bir şeydi ki dayanamayıp güldüm. İçimi gıcıklıyordu. Bodrumdaki keman stüdyomun zeminine serdim. Bura ya betonu kendi elimle dökmüştüm ama yeterli kalınlığı tutturamamıştım, bu yüzden yer nem alıyordu. Ayrıca halının akustiği iyileştireceğini de düşünmüştüm.

Evet, pekâlâ, Haponyi adındaki o şişko Macar'dan müzik dersleri almak için şehre geliyor, bu arada Lily'i de görüyordum. On sekiz ay kadar flört ettik, sonra evlendik ve çocuklar doğdu. Kemana gelince, bir Heifetz değildim, ama yılmadan çalıştım. Zamanla içimde *istiyorum, istiyorum!* diyen sesi her gün yeniden duymaya başladım. Lily ile aile hayatı iyimser bir kocanın bile beklentilerini karşılayamazdı, ama onun umduğundan fazlasına sahip olduğuna eminim. Evin hanımefendisi olarak her yeri teftiş ettikten sonra verdiği ilk kararlardan biri, portresini yaptırarak diğer aile resimlerinin yanına asmak oldu. Bu portre meselesi onun için çok önemliydi ve ben Afrika'ya gitmeden önceki altı ay boyunca onu meşgul etti.

Lily ile evlilik hayatımın tipik bir sabahına birlikte göz atalım. Evin içine değil, dışına, evin içini pislik götürüyordu çünkü. Güz mevsiminin başlarında, kadife günlerden biri olsun,

güneş çamların üstünde parlıyor, havada ince bir soğuk var, nefesiniz ciğerlerinizi keyifli bir ürpertiyle dolduruyor. Arazimde, yeşil karanlığın ardında büyük bir çam ağacı görüyorum, domuzların erişemediği bir alan, burada begonyalar kırmızı yumrulu çiçekler açmış, bir de kırık bir taşın üzerinde annemin yazdığı bir yazı, “Git ey mutlu gül...” Yazı bu kadar. Yerdeki çam yapraklarının altında bunun gibi başka taşlar da olmalı. Güneş dev bir silindir gibi otları ezip geçmiş. Bu otların altındaki toprak leşle dolu olabilir, ama bu gerçek böyle bir günün değerini bir nebze olsun azaltmıyor, onlar da toprağa karışmış çünkü ve üstünde otlar büyümüş. Havanın hareketiyle ağaçların altındaki nefsi yeşilin içinde parlak çiçekler de hareketleniyor. Benim çıplak ruhuma değip geçiyorlar, çünkü onların arasında, Frances’ın boşanmaktan söz ettiği gün Rue de Rivoli’deki dükkandan satın aldığım kırmızı kadife bornozla dikilmekteyim. Oradayım ve belamı arıyorum. Kırmızı begonyalar, nefsi yeşil, ısıtılı yeşil, hafiften ısırın soğuk, altının tatlı rengi, çürüyüp dönüşüm geçiren ölümler, çiçeklerin ruhumun derinliklerine sürünmesi, bütün bunlar benim için bir ıstırap kaynağı. Beni üzüntüden deliye döndürüyor. Bütün bunlar birine verilmiş olabilir, ama o biri, kırmızı kadife bornozun içindeki ben değilim. Peki benim burada işim ne?

Sonra Lily iki çocuğumuzla birlikte geliyor, ikizlerimiz, yirmi altı aylıklar, körpeler, kısa pantolon ve zarif yeşil kazaklar giymişler, kumral saçları alınlarına doğru taranmış. Ve işte Lily, o tertemiz yüzüyle portresine poz vermeye gidecek. Ve ben kırmızı kadife bornozumun içinde, giyip çıkarması kolay olduğu için evdeyken en çok tercih ettiğim çamurlu çiftlik botlarımla, bütün ağırlığımı bir ayağıma vermiş, ayakta duruyorum.

Steyşin’ın içine girmeye çalışıyor, ben “Spor arabayı kullan. Danbury’e gidip bir şeyler bakacağım, bu araba bana lazım,” diyorum. Yüzüm kararış, kızgınım. Diş etlerim sızlıyor. Evin içi berbat halde, ama Lily gitmeye kararlı, o poz verirken çocuklar da stüdyonun içinde oyun oynayacaklar. Böylece onları spor arabanın arka koltuğuna yerleştiriyor ve gaza basıp gidiyor.

Bodrumdaki stüdyoya iniyorum, kemanı alıp Sevcik, egzersizleriyle ısınmaya başlıyorum. Ottokar Sevcik keman üzerinde hızlı ve düzgün pozisyon değiştirmek için bir teknik geliştirdi. Öğrenci parmaklarını tel boyunca ilk pozisyondan üçüncüye, sonra üçüncüden beşinciye, beşinciden ikinciye kaydırır, kulağı ve parmakları ustalaşınca, doğru notaları buluncaya kadar bıkip usanmadan çalışmasını sürdürür. Başlangıçta ölçü bile yoktur, cümleler kurar, tellerde aşağı yukarı gidip gelirsiniz, daha doğrusu sürünürsünüz. Korkutucu bir şeydir ama Haponyi, bu şişko Macar, tek yolun bu olduğunu söylüyor. Elli kelime kadar İngilizce biliyor, en iyi bildiği de, “Hayatım.” “Hayatım, yayı boyle tutacaksın, boyle tutmayacaksın. Yay adam öldürmek izin değil. Güzel yap. Elini yapistirma. Ya, ya, ya. Seret lek! * Güzel.”

Ne de olsa, bildiğiniz gibi, ben bir komandoyum. Bu ellerle domuzların arasında dolaştım, yaban domuzlarını tutup fırlattım, elimle yakalayıp hadım ettim. Bu parmaklar şimdi kemanın seslerine kur yapıyor, sapını sıkıca tutup yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya Sevcik’lerini çalışıyor. Ortaya çıkan gürültü iki yumurta küfesinin çarpışmasını andırıyor. Yine de, disiplinli çalışırsam günün birinde meleklerin sesini duyacağıma inanmıştım. Ama kusursuz bir sanatçı olmak gibi bir beklentim yoktu. Başlıca amacım, kemanını çalarak babama ulaşmaktır.

Evin bodrumuna indiğimde, yaptığım her işte olduğu gibi çok çalıştım. Babamın ruhunun izinde olduğumu hissediyor, “Ah, Baba, Babam. Sesleri tanıdın mı? Benim, Gene, senin kemanını çalışıyorum, sana ulaşmaya çalışıyorum,” diye mırıldanıyordum. Şurası bir gerçek ki, ölülerin bütünüyle yok olduğuna kendimi hiçbir zaman inandıramadım. Akılcı insanlara hayranımdır, onların açık seçik düşünmelerine imrenirim, ama kimi kandırıyorum? Bodrumda anneme ve babama çalışıyordum, birkaç parça öğrendikten sonra, “Anne, bu ‘Humoresque’i senin için çalışıyorum,” diye fısıldardım. Ya da “Baba, dinle – *Thais*’in ‘Meditation’ bölümü,” derdim. Kendimi vererek, duyguyla, özlemle, aşkla çaldım – öyle ki sonunda duygusal bir çöküntüye

(*) Macarca “seni seviyorum”.

uğradım. Stüdyomda çalarken şarkı da söyledim, “Rispondi! Anima bella” (Mozart). “Hor görülmüş ve reddedilmişti. Acı- larla yoğrulmuştu, hüznün ne olduğunu iyi bilirdi,” (Handel). Küçük çalgının sapını kalbim düğüm düğüm olmuş gibi tutar- dım, omuzlarıma ve sırtıma kramplar girerdi.

Yıllar geçtikçe küçük bodrum odasını kendi zevkime gö- re döşedim, kestane ağacından duvar panoları ve nem giderici bir cihaz yerleştirdim. Küçük kasamı, dosyalarımı ve savaş ha- tıralarını burada tutuyorum, ayrıca burada bir tabanca kolek- siyonum da var. Şimdi de ayakımın altında Lily’nin halısı var- dı. Onun ısrarı üzerine domuzların çoğunu elden çıkarmıştım. Ama Lily’nin kendisi de pek temiz sayılmazdı, anlamadığım bir nedenden ötürü bize temizliğe gelecek kimse bulamıyorduk. Evet, arada sırada evin tozunu alıyordu, ama tozları evin dışına değil, kapıya doğru süpürüyordu ve kapının önünde toz tepe- leri oluşuyordu. Sonra evi olduğu gibi bırakıp portresi için poz vermeye gidiyordu, ben de içimdeki sese tempo tutarak Sevcik çalışıyor, opera parçaları, oratoryolar çalışıyordum.

Afrika'ya gitmek zorunda kalmamda şaşılacak bir şey var mı? Ama gözyaşlarının ve çılgınlığın hüküm süreceği bir günün her zaman geldiğini söylemiştim.

Kavgalar ettim, askerlerle başım belaya girdi, çevremdekileri kendimi öldürmekle tehdit ettim, sonra geçen Noel'de kızım Ricey yatılı okuldan geldi. Ailedeki sorunlardan bazıları Ricey'e de bulaşmıştır. İşin doğrusu bu çocuğu kaybetmek istemiyordum, Lily'e, "Ona göz kulak ol, tamam mı?" dedim.

Lily'nin yüzü soluklaştı. "Ona yardım etmek istiyorum," dedi. "Edeceğim de. Ama güvenini kazanmam gerek."

Bu işi ona bırakıp mutfağın arka kapısından aşağı indim, stüdyoma girdim, reçinemsiz parıltılar saçan kemanımı elime aldım ve nota sehпасının floresan ışığında Sevcik alıştırmalarına başladım. Üstümde bornozum, yayın tel üzerinde kayarken çıkardığı o felaket gıcırtilar ve çığlıklar arasında kaşlarımı çatarak sehpaye eğildim. Ey yüce Tanrım, hayatın ve ölümün yargı-cı! Özellikle çelik mi teli parmaklarımin ucunda yaralar açıyor, köprücük kemiğime ağırlar giriyor, gerdanımda kurdeşen ateşi gibi bir yangın hissediyordum. Ama içimdeki istiyorum, istiyorum! diyen ses hiç susmuyordu.

Kısa bir süre sonra evde başka bir ses duyulmaya başladı. Ri-

cey belki de müzik yüzünden evden kaçmıştı. Lily ve ressam Spohr portreyi doğum gününe yetiştirmek için var güçleriyle çalışıyorlardı. Lily poz vermeye gitmişti, Ricey de bir okul arkadaşını görmeye tek başına Danbury'e gitmiş, ama kızın evini bir türlü bulamamış. Şehrin arka sokaklarında dolaşmış, park edilmiş bir Buick'in yanından geçerken arka koltuktan gelen yeni doğmuş bir bebek sesi duymuş. Bebek bir ayakkabı kutusunun içindeymiş. Hava felaket soğukmuş, o da bebeği beraberinde getirmiş ve odasındaki gardıroba yerleştirmiş. Aralık ayının yirmi birinci günü, öğle yemeğinde "Çocuklar, bugün kış dönümü," diyordum ki, bûfenin altındaki ısıtma ızgarasının boşluktan bebeğin ağlama sesi geldi. Yemek masasına her nedense başımda kalın, yünlü avcı şapkamla oturmuştum, şapkamın siperliğiyle oynadım ve şaşkınlığımı bastırmak için başka şeylerden bahsetmeye başladım. Lily üst dudağıyla ön dişlerini kapatmış, sıcacık beyaz teniyle bana bakarak gülüyordu. Ricey'e baktığımda, gözlerinde sessiz bir mutluluk gördüm. On beş yaşında bayağı güzel bir kız olup çıktı, ama genellikle cansız bir hali var. Ama bugün o kadar cansız değildi, bütün dikkatini bebeğe vermişti. Bebeğin kim olduğunu, eve nasıl girdiğini o sırada bilmiyordum, şaşkındım, afallamıştım, ikizlere "Demek yukarda bir yavru kedi varmış," dedim. Ama onları kandıramadım. Kandırabilenin de elini operim! Ricey ve Lily mutfaktaki ocağa sterilize etmek için biberonlar koymuşlardı. Çalışmak için bodruma inerken biberonların durduğu tencereyi gördüm ama hiçbir yorum yapmadım. Gün boyunca havalandırma borularından bebeğin sesini duydum, yürüyüşe çıktım ama bir zamanlarki domuz krallığının ve aralık ayında donmuş bir harabeye dönen çiftliğimin görünüşüne dayanamadım. Satmaya kıyamadığım birkaç ödüllü hayvanım vardı. Henüz onlardan ayrılmaya hazır değildim.

Noel gecesı "İlk Noel" parçasını çalmayı planlamıştım, Lily benimle konuşmak için aşağı indiğinde bu parçayı çalışıyordum.

"Hiçbir şey duymak istemiyorum," dedim.

"Ama Gene," dedi Lily.

“Senin sorumluluğunda,” dedim. “Senin sorumluluğunda, bu senin gösterin.”

“Acı çektiğinde kendini tanıdığım herkesten daha çok hırpalıyorsun, Gene.” Gülümsemekten kendini alamıyordu, çektiğim acıya değil tabii, acı çekmekle olan ilişkiye. “Kimse acı çekmeni beklemiyor. Hele Tanrı, hiç,” dedi.

“Madem Tanrı adına konuşma yetkisine sahipsin, söyle bakalım, Tanrı her gün evi bırakıp resmini yaptırmaya gitmen hakkında ne düşünüyor?”

“Benden utanmanı gerektirecek bir şey yaptığımı sanmıyorum,” dedi Lily.

Yukarda avaz avaz bağırان bir çocuk vardı, ama artık konu bu değildi. Lily toplumsal kökeni hakkında önyargılı olduğunu düşünüyordu, kendisi yarı Alman, yarı orta sınıf özentisi İrlandalıdır. Ne var ki, kahretsin, öyle bir önyargım yoktu. Canımı sıkan şey başkaydı.

Artık kimse hayattaki görevine sıkı sıkı sarılmıyor. İnsanların çoğu bir başkasına ait olan, bir başkasının hakkı olan bir yerde olduğunu hissediyor. Yanlış yerde olan insanlar her yereler.

“Onun (hak sahibinin) geleceği güne kim dayanabilir?”*

“O (hak sahibi) belirince kim durabilir?”**

Hak sahibi geldiğinde onu hepimiz karşılayacağız ve arkamızı dönüp teker teker sıvıacağız, içten içe rahatlayacağız, “Hoşgeldin ahabap. Hepsi senin. Ambar, evler, hepsi senin. Sonbaharın güzellikleri senin. Al, al, al!”

Belki de Lily bu anlamda bir savaş veriyordu, yaptırdığı portre onun ve benim hak sahipleri olduğumuzu kanıtlayacaktı. Ne var ki, benim zaten diğerlerinin arasında bir resmim var. Ötekiler dik yakalı ve favorili, bense sıranın sonunda, Ulusal Muhafız üniformamla duruyorum, elimde süngülü bir tüfek var. Bu resmin bana herhangi bir yararı oldu mu? Bu bakımdan, Lily’nin sorunumuza önerdiği çözümü ciddiye almayın.

Bakin, ağabeyim Dick’i severdim. Aramızda en akıllımız oy-

(*) Tevrat, Malaki 3:2 – ç.n.

(**) Tevrat, Malaki 3:2 – ç.n.

du, Birinci Dünya Savaşı'ndaki sicili muhteşemdi, gerçek bir aslandı o. Ama bir anlığına bana, küçük kardeşine benzedi ve bu onun sonu oldu. Tatildaydı, New York'ta, Plattsburg yakınlarında bir Yunan lokantasının, Acropolis Diner'in kuytu bir köşesinde bir arkadaşıyla kahve içerken, bir yandan da eve göndereceği kartpostalın arkasına bir şeyler yazıyormuş. Ama dolmakalemi bozukmuş, bir küfür sallamış, sonra arkadaşına "Kalemi al, yukarı doğru tut," demiş. Genç adam söylene-ni yapmış, Dick tabancasını çıkarmış ve arkadaşının elindeki kalemi vurmuş. Kimse yaralanmamış. Müthiş bir gürültü kopmuş. Kalemi parçalayan kurşunun kahve otomatını deldiğini ve sıcak kahvenin jet gibi fırlayıp karşı camekâna boşaldığını daha sonra fark etmişler. Yunanlı polise telefon etmiş, bir kovalamaca yaşanmış ve Dick arabasını nehrin kenarındaki beton sete çarpmış. Arkadaşıyla birlikte nehri yüzerek geçmeye çalışmışlar, arkadaşı giysilerini çıkaracak kadar kendindeymiş, ama Dick'in ayaklarında süvari çizmeleri varmış, çizmeler su almış ve Dick boğulmuş. Kızkardeşim de 1901'de öldüğünden babam ve ben yalnız kaldık. O yaz Wilbur'da, komşumuz olan bir adam için eski arabaları parçalama işinde çalıştım.

Ama şimdi Noel haftasındayız. Lily bodruma inen merdivenlerde dikiliyor. Paris, Chartres, Vézelay ve 57. Sokak çok gerilerde kaldı. Ellerimle kemanı tutuyorum, altımda Danbury'den gelen uğursuz halı var. Kırmızı bornozum sırtımda. Ya avcı şapkam? Bazen bu şapkanın kafamı bir arada tuttuğunu düşünürüm. Aralık ayının gri rüzgârı çatının çıkıntılarını yalıyor ve gevşek yağmur boruları fagot sesleri çıkarıyor. Bu sese rağmen çocuğun ağlamasını duyuyorum. Lily de "Duyuyor musun?" diyor.

"Hiçbir şey duymuyorum, biraz sağırım, biliyorsun," dedim, ki doğruydu.

"Kemanın sesini nasıl duyuyorsun peki?"

"Çok yakınındayım, duymamam imkânsız," dedim. "Yanlış hatırlıyorsam düzelt, ama bir zamanlar dünyadaki tek dostunun ben olduğumu söylemiştin."

"Ama-" dedi Lily.

“Seni anlamıyorum,” dedim. “Git başımdan.”

Saat ikide birkaç misafir geldi, bebeğin üst kattan gelen çığlıklarını duydular, ama çok terbiyeli olduklarından bunu konu etmediler. Böyle davranacaklarından emindim zaten. Yine de gerilimi düşürmek için “Aşağıdaki tabanca koleksiyonumu görmek isteyen var mı?” dedim. Kimse üzerine almadı, bunun üzerine aşağı indim ve birkaç el ateş ettim. Kurşunlar havalandırma borularından bütün eve yayılan dehşetli bir gürültü çıkardı. Az sonra misafirlerin veda ettiğini duydum.

Daha sonra, bebek uyuduğunda, Lily ve Ricey göle gidip buz pateniyle kaymaya karar verdiler. Herkese birer paten almıştım, Ricey hâlâ böyle şeylerle mutlu olacak yaşta. Onlar gittikten sonra, Lily’nin bana sağladığı fırsattan yararlanarak kemani bir kenara koydum ve yukarıya, Ricey’nin odasına çıktım. Gardırobun kapağını sessizce açtım ve Ricey’nin henüz boşaltmadığı valizinin içinde, iç gömlekleri ve çoraplar arasında uyuyan bebeği gördüm. Kara derili bir bebektir, bende ağırbaşlı biri izlenimi bıraktı. Minik yumrukları geniş kafasının iki yanına uzanmıştı. Beline yakın bir yerde Türk havlusundan kocaman bir bebek bezi vardı. Kırmızı bornozum ve Wellington botlarımla başında durdum, yüzüm öyle yanıyordu ki başım yün bereinin altından kaşınmaya başladı. Valizi kapatıp çocuğu yetkililere mi teslim etmeliydim? Minik bebeği, bu acıların çocuğunu incelerken, kendimi bebek Musa’ya bakan firavun gibi hissettim. Sonra sırtımı döndüm ve ormanda yürüyüşe çıktım. Gölde soğuk çelikler buzun üstünden hışırdayarak kayıyordu. Erken bir günbatımıydı, “Her neyse, Tanrı sizi korusun, çocuklar,” diye içimden geçirdim.

O gece yatakta Lily’e, “Pekâlâ, bu konuyu konuşmaya hazırım,” dedim.

“Ah Gene, çok sevindim.” Bana yüksek bir not verdi ve “Gerçekleri kabullenmeye başladın, bu çok iyi,” dedi.

“Ne?” dedim. “Gerçek hakkında senden çok daha fazla şey biliyorum. Gerçekle aram gayet iyi, bunu sakın unutma.”

Bir süre sonra bağırmağa başladım. Onunla tartıştığımı duyan, belki de yatağın üstünde iç donumla ayağa kalkıp onu

tehdit ederken beni kapıdan gören Ricey, muhtemelen bebek için kaygılandı ve 27 Aralık'ta çocukla birlikte kaçtı. Polisi işe karıştırmak istemedim, daha önce benim için birkaç iş yapan Bonzini adında özel bir dedektife telefon ettim. Ama adam daha çalışmaya fırsat bulamadan Ricey'nin gittiği yatılı okulun müdiresi telefon etti, Ricey'nin okula geldiğini, bebeği yatakhane de sakladığını söyledi. "Oraya sen gideceksin," dedim Lily'e.

"Ama Gene, ben nasıl giderim?"

"Nereden bileyim nasıl gideceğini?"

"İkizleri bırakamam," dedi.

"Portremi bırakamam desen daha doğru. Dinle, bu evi ve içindeki bütün resimleri yakacağım."

"Konu o değil," dedi Lily, bir şeyler gevelemeye başladı, yüzü bembeyazdı. "Beni yanlış anlamana alıştım. Eskiden anlaşıl-mak istiyordum, ama anlaşılmadan yaşamaya alışmam gerekiyor sanırım. Belki de anlaşılmayı istemekle günah işliyorum."

Sonuçta ben gittim, müdire Ricey'nin okuldan ayrılmasının gerekeceğini, zaten uzun zamandır onu gözetim altında tuttuk-larını söyledi. "Diğer kızların psikolojisini düşünmek zorunda-yız," dedi.

"Ne diyorsunuz? O kızlar benim Ricey'mden en soylu duy-guları öğrenebilirler," dedim, "ve bu psikolojiden daha iyi bir şey." O gün epey içkiliydim. "Ricey içinden geldiği gibi davranır. Bazen içindeki coşkuyu zapt edemiyor," dedim. "Sırf fazla konuşmuyor diye..."

"Çocuk nereden geldi?"

"Karıma Danbury'de park edilmiş bir arabada bulduğunu söylemiş."

"Bize öyle demedi. Annesi olduğunu iddia ediyor."

"Yok canım, beni çok şaşırttınız," dedim. "Sizin daha iyi bil-meniz gerekir. Geçen yıla kadar göğüsleri bile çıkmamıştı. Bu kız bakiredir. Sizden de benden de elli milyon kere daha temizdir."

Kızımı okuldan almak zorunda kaldım.

Ona "Ricey," dedim, "küçük bebeği vermek zorundayız. Sen

daha bebek sahibi olacak yaşıta değilsin. Annesi onu geri istiyor. Fikrini değiştirmiş, güzelim.” Şimdi, kızımı bu bebekten ayırmakla suç işlediğimi hissediyorum. Danbury’den gelen görevliler bebeği götürdükten sonra, Ricey iyice kayıtsızlaştı. “Sen bebeğin annesi değilsin, bunu biliyorsun, değil mi?” dedim. Kızım ağzını bile açmadı ve hiçbir cevap vermedi.

Ricey’nin teyzesiyle kalacağı Rhode Island, Providence’a giderken, “Hayatım, baban her babanın yapacağı şeyi yaptı,” dedim. Yine cevap yok, uğraşmak boşunaydı, çünkü 21 Aralık’taki sessiz mutluluk gözlerinden uçup gitmişti.

Providence’tan eve yalnız başıma dönerken trende kendi kendime homurdanıyordum, restorana geçtim, oyun kartlarımı çıkardım ve Napolyon falı açmaya başladım. Oturmak için sıra bekleyenler vardı ama masamı kimseye vermedim, kafam dumanlıydı, kimse bana ilişmeye cesaret edemedi. Bir yandan konuşuyor, homurdanıyordum, kartlar birer birer yere düşüyordu. Danbury’de kondüktör, bir adamla birlikte trenden inmememe yardım etti, istasyondaki banka küfrederek uzandım; “Bu ülkenin üzerinde bir lanet var. Kötü bir şeyler oluyor. Yanlış giden bir şey var. Bu ülkenin üzerinde bir lanet var!”

İstasyon amirini uzun zamandır tanıyordum; iyi kalpli bir ihtiyardır, polislerin beni götürmesine izin vermedi. Lily’e telefon edip beni almasını söyledi, o da biraz sonra steysinla geldi.

Ama asıl gözyaşı ve çılgınlığın hüküm sürdüğü gün, şöyle gelişti: bir kış sabahı, kahvaltılı masasında karımla kavga ediyoruz, konu kiracılarımız. Karım aramızdaki binalardan birini, domuzlar için fazla eski ve yola uzak bulduğum bir binayı renove etti. Önce istediğini yapmasını, karışmayacağını söyledim, ama sonra parayı kısmağa başladım, bu yüzden ahşap yerine sunta kullanmak gibi tasarruflar yapmak zorunda kaldı. Her şeyi yeniledi, yeni bir tuvalet yaptırıp içini, dışını boyattı. Ama izolasyon yaptırmaya para yetmedi. Kasım ayı geldiğinde kiracılar üşümeye başladı. İkisi de kitap kurduydu, beden ısılarını artırmak için yeteri kadar hareket etmiyorlardı. Birkaç şikâyetten sonra Lily’e evden gitmek istedik-

lerini söylediler. “Pekâlâ, bırak gitsinler,” dedim. Doğal olarak depozitolarını geri verme taraflısı değildim, defolup gitmelerini söyledim.

Yani bina boş kaldı, işçiliğe, yeni tuvalet ve lavaboya ve diğer işlere verilen para da havaya gitti. Kiracılar giderken bir de kedi bırakmışlardı. Sinirliydim, kahvaltı masasında bağırıp çağırdım, yumruğumu masaya o kadar çok indirdim ki, sonunda kahve kabı devrildi.

Sonra Lily aniden sustu, bunu uzun bir sessizlik izledi. Korkmuş görünen Lily sessizliği dinliyordu, ben de ses çıkarmadım. “Bayan Lenox’u gördün mü? Yumurtaları getirecekti,” dedi.

Bayan Lenox yolun karşısında oturan yaşlı kadındı, ara sıra bize gelip kahvaltı hazırlıyordu. Tuhaf, hafif kaçık, bekâr bir kadındı, kafasında bir bereyle gezerdi, kırmızı, somurtkan yanakları vardı. Evin köşesinde berisinde fare gibi tıkırdar, boş şişeleri ve başka atılacak eşyayı evine götürürdü.

Mutfağa gittim ve bu yaşlı kadını yerde cansız yatarken gördüm. Ben öfkeyle bağırırken kalbi durmuştu. Yumurtalar hâlâ kaynıyordu, su fokurdarken tencerenin kenarına çarpıyorlardı. Gazı kapattım. Ölmüş! Parmaklarımin ucuyla dokundugum küçük, dişsiz yüzü soğumaya başlamıştı. Açık pencere ruhunu bir esinti, bir hava akımı, bir köpük gibi dışarıya doğru emiyor, soğuruyordu. Ona şöyle bir baktım. Demek buraya kadar, sonun geldi - elveda, ha? Bütün bu zaman boyunca, günler ve haftalar boyunca, kış bahçesi bana bunu, yalnızca bunu anlatmıştı ve o ana dek bu grinin, beyaz ve kahverenginin, ağaç kabuklarının, dalların bana ne anlattığını anlamamıştım. Lily’e hiçbir şey söylemedim. Bir kâğıda RAHAT-SIZ ETMEYİN yazıp yaşlı kadının eteğine iğneledim, dışarı çıkıp donmuş kış bahçesinden geçtim ve yolun karşısındaki eve doğru yürüdüm.

Evin bahçesinde yaşlı bir katalpa ağacı vardı, gövdesi ve alt dalları açık maviye boyanmıştı. Yaşlı kadın ağaca küçük aynalar, geceleri ışığı yansıtan eski bisiklet reflektörleri asmıştı, yaz gelince ağaca çıkıp kedileriyle birlikte bir kutu bira içmeyi severdi. Şimdi o kedilerden biri ağaçtan bana bakıyordu, ağacın

altından geçerken içimden hayvanın bakışlarının ima ettiği her türlü suçlamayı reddettim. Neden suçlu olacaktım ki – sesim fazla çıktığı, fazla öfkeli olduğum için mi?

Evin içinde, odaları dolaşırken kadının topladığı kutuların, ocuk arabalarının üzerinden tırmanmak zorunda kaldım. ocuk arabaları geçen yüzyıldan kalmaydı, aralarında benimki de olabilirdi, zira kadın kırdaki bayırdaki ne kadar p bulduysa toplamıştı. Şişeler, lambalar, eski yağ kutuları yerlerdeydi, her tarafta içi iplik ve paçavra dolu alışveriş torbaları, süt kutularının kapaklarını amak için şirketlerin dağıttığı çatallı açacaklar, içi dğme ve kapı tokmağı dolu bohçalar vardı. Duvarlarda ise takvimler, flamlar, çok eski fotoğraflar asılıydı.

“Rezalet, rezalet!” diye düşündüm, “Ah, yazıklar olsun! Nasıl kıyıyoruz? Nasıl göz yumuyoruz? Ne yapıyoruz? Son kk odamız içinde toprakla bizi bekliyor. Pencereleri yok. Allah aşkına bir şey yap, Henderson, biraz çaba göster. Bu salgın seni de yok edecek, geriye hiçbir şey kalmayacak, çöpten başıka hiçbir şey. Hiçbir şey olmayacağı için geride hiçbir şey kalmayacak. Ama şu anda –şimdi– hâlâ bir şeyler oluyor! Allah aşkına, ek git!”

Lily yaşlı kadın için ağlıyordu.

“Neden yle bir not bıraktın?” dedi.

“Adli tıp gelene kadar kimse dokunmasın diye,” dedim. “Kannun bunu emrediyor. Ben bile çok az dokundum.” Sonra Lily’e bir kadeh içki teklif ettim, reddetti, elimdeki büyük su bardağını tepesine kadar bourbonla doldurdum ve kafaya diktim. Tek etkisi kalbimde yanık bir his bırakmak oldu. Viski korkunç gerçeğin üstünü rtemiyordu. Sıcak dalgası geldiğinde ya da metro merdivenlerini çıkarken insanlar nasıl bayılırsa, yaşlı bayan da yarattığım şiddetin kurbanı olmuştu. Lily bunun farkındaydı ve kendi kendine söylendi. Çok düşünceli olduğu için sustu, yüzündeki o saf beyaz renk donuklaştı, gözlerinin çevresini kararmaya başladı.

Kasabamızın cenaze levazımatçısı, dans dersleri aldığım evi satın almıştı. Kırk yıl önce oraya rugan pabularımla giderdim. Cenaze arabası yolun başında görününce, “Dinle Lily,” dedim,

“Charlie’nin Afrika’ya yapacağı gezi var ya? İki hafta sonra hareket ediyor, onunla ve karısıyla gideceğim sanırım. Buick’i depoya koyalım. İki arabaya ihtiyacın yok.”

İlk defa önerdiğim bir şeye itiraz etmedi. “Belki de gitmen gerekiyor,” dedi.

“Bir şeyler yapmalıyım.”

Böylece Bayan Lenox mezarlığa gitti, ben de Idlewood’a gidip bir uçağa atladım.

Birçok bakımdan bana benzeyen Charlie'yle tanıştığım da, henüz evden dışarı iki adım bile atmamış küçücük bir çocuktum. 1915'te birlikte dans okuluna (Bayan Lenox'un cenazesinin çıktığı evin yerindeki dans okuluna) gittik, böyle beraberlikler kalıcı olur. Benden sadece bir yaş küçüktür, benden biraz daha zengin sayılır çünkü annesi öldüğünde hatırı sayılır bir servete daha sahip olacak. Afrika'ya, derdime şifa bulacağım umuduyla, Charlie'yle birlikte gittim. Onunla gitmekle hata yaptım sanırım, ama tek başıma nasıl gideceğimi bilmiyordum. Afrika'ya belirli bir iş için gitmek gerekiyor. Bizim mazeretimiz Charlie ve karısının Afrikalıları ve hayvanları filme çekecek olmalarıydı; Charlie, Patton'un ordusunda kameramanlık yapmıştı –o da benim gibi cephe gerisinde kalmak istememişti– işi böyle öğrendi. Ben fotoğrafçılıkla pek ilgilenmem.

Her neyse, geçen yıl Charlie'den gelip domuzlarımdan fotoğraflarını çekmesini istedim. İşinde ne kadar iyi olduğunu gösterme fırsatı bulduğu için sevindi, bazı birinci sınıf işler de yaptı. Sonra ahırdan çıktık ve bana nişanlandığını söyledi. "Fahişeler hakkında çok şey biliyorsun, Charlie, ama kızlar hakkında ne biliyorsun – bildiğin bir şey var mı?"

“Evet,” dedi, “pek bir şey bilmediğim doğru, ama onun eşsiz olduğunu biliyorum.”

“Evet, bu eşsizlik dalgasını iyi bilirim,” dedim. (Lily’den öğrenmiştim, ama kadın artık eve gelmiyordu bile).

Neyse, nişanlanmasını bir kadeh içkiyle kutlamak için birlikte stüdyoya indik, benden sağdııcı olmamı istedi. Neredeyse hiç dostu yok. İçki içtik, şakalaştık, dans derslerini hatırladık, o günlere duyduğumuz özlemle birbirimizin gözlerini yaşarttık. İkimiz de iyice gevşeyince karısıyla birlikte balayını geçirecekleri Afrika seyahatine beni de davet etti.

Nikâh törenine katıldım ve sağdıçlık yaptım. Ne var ki, törenden sonra gelini öpmeyi unutmam, gelinle aramızda bir soğukluğa neden oldu, öyle ki sonunda kadın bana düşmanlık duymaya başladı. Charlie’nin planladığı keşif yolculuğunda yepyeni malzemeler kullanılacaktı, her açıdan modern bir yolculuk olacaktı. Seyyar jeneratörümüz, duşumuz, sıcak suyumuz vardı ve ben ilk günden itibaren bütün bunları eleştirmeye başladım. “Charlie,” dedim, “biz böyle savaştık. Kahretsin, iki eski askeriz biz. Bu ne böyle?” Afrika’da bu şekilde seyahat etmek beni yaralıyordu.

Ama bu kıtaya kalmak için gelmişim. New York’ta, Battery Park yakınlarındaki havayolu bürosunda dönüş bileti alıp almamak konusunda sessiz bir mücadele verdim. Sonunda içtenliğimi kanıtlamak için, sadece gidiş bileti almaya karar verdim. Böylece Idlewild’dan Kahire’ye uçtuk. Bir otobüsle piramitleri ve Büyük Sfenks’i görmeye gittim, sonra tekrar uçağa binip iç bölgelere doğru havalandık. Afrika hemen orada, uçaktan görüldüğü kadarıyla bile gönlüme girdi, insanlığın beşiğini andıran bir görünüşü vardı. Üç mil yukarda, bulutların üstünde, kendimi havada yolculuk eden bir tohum gibi hissettim. Yeryüzündeki çatlaklarda nehirler güneş ışığından ısırlıklar koparıyordu. Maden işletmelerindeki göletler gibi parlıyorlardı, sonra üstleri kabuk gibi bir örtüyle örtüldü. Bitki örtüsüne gelince, gökyüzünden bakınca neredeyse hiç görünmüyordu, bana bir santimden daha kısa gibi geldi. Bulutlara yukarıdan bakarak hayallere daldım, çocukken de bulutlara

aşağıdan bakarak hayal kurduğumu düşündüm; daha önceleri kimsenin bulutlara hem yukardan hem aşağıdan bakıp hayallere dalmadığı bir kuşağın çocukları olarak ölümün gerçekliği karşısında daha serinkanlı olmamız gerekir. Yine de her defasında sağ salim yere inmeyi başardık. Her neyse, buraya az önce açıkladığım koşullar altında geldiğim için, bir parça duyulanmam doğaldı. Evet, yanımda epey duygusallık getirmiştım ve sürekli “Ne bereket! Hayat ne bereketli!” diye geçiriyordum içimden. Burada bir şansım olabilirdi. Her şeyden önce sıcaklık tam istediğim gibiydi, hava Meksika Körfezi’nden çok daha sıcaktı, ayrıca renkler de çok iyi geldi. Göğsümdeki baskı da, içimdeki ses de yok oldu. Ses o sıralar susmuştu. Charlie, karısı ve ben, yerliler, kamyonetler ve malzemeyle birlikte bir göl kenarında kamp kurduk. Burada gölün suyu durgundu, çürümüş kamışlar, kökler, kumların üstünde yengeçler vardı. Timsahlar nilüferlerin arasında geziniyordu, ağızlarını açtıklarında, nemli bir hayvanın içinin ne kadar sıcak olabileceğini fark ettim. Kuşlar çenelerinin arasına giriyor, dişlerini temizliyorlardı. Ama bu bölgenin insanlarında kederli bir hava vardı, çok cansızdılar. Ağaçlar tüyümsü çiçekler açmıştı, papirüs kamışları bana cenazelerdeki sorgucları hatırlatmaya başladı, Charlie ile üç hafta çalıştıktan, kamera ekipmanının taşınmasına yardım ettikten ve fotoğrafa ilgi duymaya çalıştıktan sonra, bir öğle vakti, içimdeki o tanıdık ses kendini duyurdu. *İstiyorum, istiyorum, istiyorum!*

Charlie’ye, “Seni üzmem istemem ama bu iş yürümeyecek, böyle üçümüz Afrika’da, birlikte...” dedim.

Güneş gözlüklerinin üzerinden duygusuzca baktı. Su kenarındaydık. Dans derslerinden bildiğim çocuk bu muydu? Zaman ikimizi nasıl da değiştirmişti. Ama şimdi de, o zaman olduğu gibi, kısa pantolonluyduk. Oldukça geniş bir göğsü vardır. Ben çok daha uzun olduğum için yukarıya doğru bakıyordu, ama korkmuş gibi bir hali yoktu, daha çok kızgın görünüyordu. Durumu tartarken dudaklarının etrafı yamru yumru oldu, sonra “Yürümeyecek mi? Neden?” diye sordu.

“Bak,” dedim, “buraya gelmek için seni kullandım, Charlie,

sana minnettarım çünkü Afrika'ya her zaman merak duydum, ama şimdi anladım ki, buraya geliş nedenim fotoğraf çekmek değil. Jiplerden birini bana sat hemen gideyim.”

“Nereye gitmek istiyorsun?”

“Tek bildiğim, burası bana göre bir yer değil.”

“Pekâlâ, istiyorsan çekip gidebilirsin. Seni durdurmayacağım Gene.”

Bu tavrının tek nedeni törenden sonra karısını öpmeyi unutmam ve kadının beni affedememesiydi. Neden onu öpmemi istemişti ki? Bazı insanlar neye sevinmeleri gerektiğini bilmiyor. Karısını neden öpmediğimi bilmiyorum, sanırım kafam başka yerdeydi. Anladığım kadarıyla Charlie'yi kıskandığım sonucunu çıkarmıştı, her halükârda kadıncağızın balayını mahvetmekteydim.

“Gücenmek yok, oldu mu Charlie? Böyle seyahat etmek bana hiç keyif vermiyor.”

“Önemli değil. Seni durdurmaya çalışmayacağım. Haydi, toz ol.”

Öyle de yaptım. Askerî mizacıma daha uygun olan ayrı bir keşif ekibi kurdum. Charlie'nin yerlilerinden ikisini kiraladım, jipe atlayıp yola çıkar çıkmaz kendimi daha iyi hissettim. Ve birkaç gün sonra, işleri daha da basitleştirmek için adamlardan birine yol verdim, öteki Afrikalıyla, Romilayu ile uzun bir konuşma yaptım. Sonunda bir anlaşmaya vardık. Ana yolların dışında kalan bazı yerleri görmek istersem, bana rehberlik etmeyi kabul etti.

“İşte bu,” dedim. “Şimdi oldu. Buralara kadar bir sarışınla bir öpücük üzerine kavga etmek için gelmedim.”

“Ben seni götürmek, çok, çok uzaklara,” dedi.

“İşte budur! Ne kadar ileriye gidersek o kadar iyi olacak. Haydi, gidiyoruz,” dedim. Aradığım adamı bulmuştum, tam istediğim gibiydi. Bagajı biraz daha hafiflettik, jipe tutkun olduğumu anladım ve beni yeterince uzağa götürürse arabayı ona vereceğimi anlattım. Çok uzaklara gideceğimizi – oralara ancak yürüyerek ulaşıldığını söyledi. “Yürüyelim o halde,” dedim. “Jipin altına ahşap bir set kurarız, döndüğümüzde senin olur.”

Teklifime çok sevindi, Talusi adında bir şehre geldiğimizde jipi çalışmayacak şekilde bir kamyı kulübeye bıraktık. Oradan Baventai'ye uçtuk, uçağımız eski bir Bellanca'ydı, kanatları her an kopacak gibiydi, pilotumuz bir Arap'tı ve uçağı çıplak ayakla kullanıyordu. Olağanüstü bir yolculuktu, dağın ötesinde, sert, killi bir arazide sona erdi. Uzun boylu sığır çobanları yağlı saçları ve kalın dudaklarıyla yanımıza geldiler. Böyle vahşi görünüşlü insanlar görmemiştim, rehberim Romilayu'ya, "Beni götürmeyi vaat ettiğın yer burası mı?" dedim.

"Hayır sahip," dedi.

Bir hafta daha yürüyecektik, yaya olarak tabii.

Coğrafi açıdan nerede olduğumuza dair en küçük bir fikrim yoktu, umrumda da değildi. Sormayı bile düşünmüyordum çünkü buraya gelmekteki amacım bazı şeyleri geride bırakmaktı. Zaten Romilayu'ya güvenim tamdı. Böylece günler boyunca Romilayu beni köylerden, dağ yollarından geçirdi ve uzaklara, çok uzaklara, çöllere götürdü. Sorsam da kısıtlı İngilizcesiyle gittiğimiz yer hakkında fazla bir şey söyleyemezdi. Sadece Arnewi dediğı bir kabileyi göreceğimizi söyledi.

"Bu insanları tanıyor musun?" dedim.

Uzun yıllar önce, henüz yetişkin olmadığı bir yaşta, babası ya da amcasıyla birlikte Arnewi'leri ziyaret etmişlerdi – bunu pek çok kez anlattı, ama babasıyla mı yoksa amcasıyla mı gittiğini bir türlü anlayamadım.

"Her neyse, anlaşılan gençliğini geçirdiğın bir yere gitmek istiyorsun," dedim, "seni anlıyorum."

Çölde, taşların arasında harika zaman geçiriyordum, Charlie ve karısından ayrıldığım ve doğru yerliyi seçtiğim için çok mutluydum. Romilayu gibi, neyin peşinde olduğumu hissedebilen bir adam bulmak büyük şanstı. Otuzlu yaşlarının sonlarında olduğunu söyledi, ama erken kırıışmış derisiyle çok daha yaşlı gösteriyordu. Derisi bir numara büyük gibiydi. Bu durum bazı soylara mensup kara derililerde yaygındır, vücuttaki yağın dağılımıyla ilişkili olduğu söylenir. Saçları kafasında çalı gibi toplanmıştı, bazen düzleştirmeye yelteniyordu ama boşuna. Tarak tutacak gibi değildi saçları, cüce bir çam ağacı gibi kafa-

sının iki yanından fışkırıyordu. Yanaklarında eski kabile âdetlerine göre kazınmış kesikler vardı, kulakları da kesikti ve uçları saçlarına batıyordu. Burnu yayvan değildi, Habeşlerinki gibi ince ve düzgündü. Kafasındaki kesikler pagan doğduğunu, ama yolun bir yerinde din değiştirdiğini gösteriyordu, her akşam mutlaka duasını ediyordu. Dizlerinin üstüne çöküyor, mor ellerini çenesinin altında birleştiriyor, sonra indiriyor, ileriye fırlamış dudaklarıyla, kolunun derisinin altında kasılıp gevşeyen kısa ama güçlü kaslarıyla dua okuyordu. Göğsünden gelen derin sesler ruhunun sırlarını anlatan iniltiler gibiydi. Alacakaranlıkta kamp yapmak için durduğumuzda, kırlangıçlar dalışlarını yaparken bu manzarayla karşılaşşıyordum. Böyle zamanlarda ben de yanına çöker, onu cesaretlendirirdim; “Devam et. Söyle onlara. Benim için de bir iki şey söyle.”

Yolculuk rahat geçti, sonunda etrafı dağlarla çevrili bir düzlüğe geldik. Hava açık, sıcak ve kuruydu, birkaç gün sonra çevremizde insan izi kalmadı. Etrafta fazla bitki de yoktu, aslına bakılırsa hiçbir şey yoktu; her şey son derece yalın ve mükemmeldi, geçmişe gidiyormuşum gibi bir duyguya kapıldım – gerçek geçmişe, tarihe ya da o tür saçmalıklara değil. İnsan öncesi geçmişe. Taşlarla aramda bir şey olduğuna inanmaya başladım. Tepeler çıplaktı, yılanımsı şekiller alıyordu, ağaç yoktu ve tepelerden bulutların yükseldiği görölüyordu. Bu kayalardan bir buhar yükseliyordu, ama bu bildiğimiz buhar değildi, parlak bir gölgesi vardı. O ilk uzun günler boyunca, hava çok sıcak olmasına rağmen kendimi harika hissettim. Geceleri Romilayu duasını ettikten sonra yere uzanıyorduk, hava bize nefesini üflüyordu, bizim nefesimize karşı onun nefesi. Dingin yıldızlar gökyüzünde dönerek şarkı söylüyor, gece kuşları ağır gövdeleleriyle bizi yelpazeleyerek yanımızdan uçuyordu. Daha iyisini isteyemezdim. Kulağımı yere yapıştırdıca hayvanların topuk seslerini duyduğumu sanıyordum. Bir davulun üstünde yatar gibiydim. Belki yaban eşekleriydi, belki de sürüler halinde koşan zebra. Romilayu böyle seyahat ediyordu ve zamanla günlerin sayısını unuttum. Muhtemelen dünya da bir süreliğine benden kurtulduğu için mutlu oldu.

Yağmur mevsimi çok kısa sürmüştü, dere yataklarının hemen hepsi kurumuştu, çalılara kibrit tutsanız ateş alırlardı. Gecele-ri, Avusturya'da hemen herkesin elinde olan uzun fitilli çakma-ğım la ateş yakıyordum. Bu çakmaklar düzineyle satılır ve ta-nesi on dört sente gelir; bundan ucuz çakmak bulamazsınız. Romilayu'nun Hinçagara dediği bir yere gelmiştik, bu bölgenin haritası henüz çıkarılmamıştır. O sıcak ve (bana görüldüğü ka-darıyla) hafif içe kavisli platonun üzerinde yürürken, sarısa-bır-ları ya da ardıçları andıran (botanikten çok anlamam) kısa ve narin ağaçların altında sıcaklık, açık zeytin rengi, dumanımsı bir sis oluşturmıştu; arkamdan ilerlemekte olan Romilayu'nun tuhaf, yabancı gölgesi, bana fırına giren bir fırıncı küreğini anımsatıyordu. Burası gerçekten de pişiyordu.

Sonunda bir sabah büyükçe bir nehre, Arnewi'ye ulaştık ve nehir yatağında ters istikamette yürümeye başladık, çünkü ne-hir kurumuştu. Çamur kile dönüşmüştü ve kil tepeler toz-lu ışıltının içinde altın külçeler gibi yükseliyordu. Sonra yu-karı doğru sivrilen çember çatılarıyla Arnewi köyünü gördük. Bu çatılar sazdan yapılmış damlardı, gevrek ve gözenekliydiler; tüy gibi görünüyordılar ama ağırdılar – ağır bir tüy gibi. Dam-larından dumanların sessizce yükseldiği bu tarih öncesi kulü-belerden cansız bir parlaklık da yansıyor. “Romilayu,” diye-rek onu durdurdum, “resim gibi, öyle değil mi? Neredeyiz? Bu-rası çok eski bir yer mi?”

Romilayu şaşkınlıkla “Ben yok bilmek, sahip,” dedi.

Tuhaf bir hisse kapıldım. Lanet olsun, burası insanlığın doğ-duğu yere benziyor. Ur şehrinden daha eski olmalı. “Tozda, toprakta bile kadim çağların kokusu var,” dedim kendime, “içimde burasının bana çok iyi geleceğine dair bir his var.”

Arnewi'ler sığır yetiştiricisiydi. Nehir kenarındaki cılız hay-vanlardan birkaçını ürküttük, sıçrayıp kaçmaya başladılar ve kısa süre sonra kendimizi, bizi görünce bağırmaya başlayan çıplak kız ve erkek çocuklarının arasında bulduk. En minikle-ri bile, şiş göbekleriyle yüzlerini buruşturuyor, tiz seslerle hay-kırıyorlar, sesleri sığırların böğürtülerine karışıyor, ağaçların dallarındaki kuşlar kuru yaprakların arasından havalanıyordu.

Kuşları görmeden önce, çıkardıkları sesleri taş sesine benzettim ve saldırıya uğradığımızı düşündüm. Taşlandığımızı kanat getirdiğim için gülüp küfrettim. Üstümüze taş yağdırmaları eğlenceli bir fikirdi, “İsa aşkına, Tanrı misafiri böyle mi karşılaşılır?” dedim. Ama sonra gökyüzünde kaçışan kuş sürülerini gördüm.

Romilayu, Arnawi’lerin sığırları konusunda çok hassas olduklarını, onları evcilleştirilmiş hayvanlar olarak değil, adeta kendi akrabaları gibi gördüklerini söyledi. Burada sığır eti yenmiyordu. Sığır sürüsü tek bir çobanla otlanmaya götürülüyor, her ineğe iki ya da üç çocuk eşlik ediyordu; hayvanlar sinirliyse çocuklar peşlerinden koşup onları yatıştırmaya çalışıyordu. Yetişkinler hayvanlarına daha da düşküncüydü, bunu bir süre sonra anladım. Ama o gün çocuklara armağan getirmediğime pişman olduğumu hatırlıyorum. İtalya’da savaşırken yanımda daima çocuklar için PX’ten aldığım Hershey çikolataları ve fıstık bulundurdum. Ve şimdi, nehir yatağından yürüyerek köyün diken, tezek ve balçıkla sıvalı duvarlarına yaklaştığımızda, çocukların bir kısmının bizi beklemekte olduğunu, diğerlerinin gelişimizi haber vermek için köye gittiğini gördük. “Ne tatlılar, değil mi?” dedim Romilayu’ya. “Tanrım, şu minik göbeklerine bak, şu kıvrıkcık saçlarına. Çoğunun ağzında süt dişleri var.” Çıgıllıklar atarak sıçrayıp duruyorlardı, “Keşke onlara armağan getirseydim,” dedim, “ama üstümde hiçbir şey yok. Şu çakmakla çalıları yaksam hoşlarına gider mi dersin?” Romilayu’nun yanıtını beklemeden uzun fitilli Avusturya çakmağını çıkardım, başparmağımla minik çarkını çevirdim, çalı aniden alev aldı. Güneşin güçlü ışığında önce belli belirsiz görünen alev aniden parladı, çalının tümünü tutuşturdu, sonra kumların arasında söndü. İnce fitili yumruğumdan sıçan kuyruğu gibi uzanan çakmakla kalakaldım. Çocukların hepsi susmuştu, sadece bana bakıyorlardı, ben de onlara bakıyordum. Gerçeğin karanlık rüyası denen şey bu mudur? Sonra aniden hepsi kaçıştı, sığırlar koşmaya başladı. Çalıdan geriye kalan korlar botlarımın yanına düştü.

“Sence hata mı yaptım?” diye sordum Romilayu’ya. “Kötü bir

niyetim yoktu.” Ama konuyu tartışmaya vakit bulamadan çıplak yerlilerden oluşan bir kalabalıkla karşılaştık. Önlerinde, kızım Ricey’den daha büyük göstermeyen genç bir kadın vardı. Beni görür görmez bağıra bağıra ağlamaya başladı.

Böyle bir şeyin beni bu kadar etkileyeceğini hiç tahmin etmemiştim. Acıya, çileye, çeşitli sıkıntılara hazır olmadan dünyayı dolaşmaya çıkmak gerçekçi bir davranış değil, ama bu genç kadının manzarası beni çok kötü yaptı. Kadınların ağlaması beni her zaman derinden etkilemiştir, bir süre önce, Meksika Körfezi’ndeki otel odamızda Lily ağlamaya başlayınca onu kötü paylamıştım. Ama bu genç kadını tanımadığım halde, ağlamasının bende neden böyle bir dehşet duygusu yarattığını anlamak zor. Aklıma gelen ilk düşünce, “Ne yaptım ben?” oldu.

“Çöle dönüp içimdeki şeytanı çıkarıncaya, bana bakanları gözyaşına boğmayacak hale gelinceye kadar insan içine çıkmasam mı acaba? Henüz çölde yeteri kadar vakit geçirmediğim. Silahımı, miğferimi, çakmağımı, hepsini çıkarıp atarsam belki içimdeki azgınlıktan kurtulurum, burada böcek yiyerek yaşamaya alışırım. Çekirge yerim. İçimdeki bütün kötülük yok olana dek. Ah bu kötülük! Ah bu hatalar! Ne yapsam? Verdiğim bunca hasar için ne yapsam? Bu benim kişiliğimde mi var? Allah yardımcım olsun, her şeyi berbat ettim, sonuçlarından kaçamam. Suratıma bir bakan bütün olan biteni anlar.”

Görüldüğü gibi Romilayu ile Hinçagara yaylasında yürüyerek geçirdiğimiz birkaç günün bende büyük bir değişim yarattığına kendimi inandırmaya başlamıştım. Ama henüz toplum önüne çıkmaya hazır olmadığım anlaşılıyordu. Toplum beni kötü yapıyor. Tek başıma oldukça iyiyim, ama insanların arasındayken işe şeytan karışıyor. Bu ağlayan kızı görünce Lily’i, çocukları, babamı, kemani, küçük bebeği, hayatımın bütün acılarını düşünüp kendimle kavga etmeye hazırlandım. Burnum şişmiş, kıpkırmızı olmuştu.

Ağlayan kızın arkasındaki yerliler de sessizce hıçkırıyorlardı. Romilayu’ya, “Ne oluyor?” diye sordum.

Romilayu, ciddi bir ifadeyle “O utanmak,” dedi.

Genç ve masum görünen inatçı kız hiç hareket etmeden ağı-

yordu – sadece ağlıyordu; kolları uysalca iki yana sarkmıştı ve bütün özellikleri (fiziksel özellikleri) meydandaydı. Gözyaşları yanaklarından göğüslerine süzülüyordu.

“Bu çocuğun neyi var? Utanmak da ne demek? Bana sorarsan kötü bir durumdayız, Romilayu. Kötü bir olayın üstüne geldik sanırım, manzara hiç hoşuma gitmiyor. Neden bu köyü bırakıp çöle dönmüyoruz, oradaki manzara çok daha güzel.”

Romilayu gözyaşları içindeki bu topluluğun beni bunalttığını anladı, “Hayır sahip, hayır,” dedi, “suç yok sende.”

“Belki de çalıyı yakmakla hata ettim?”

“Hayır sahip. Sen yok ağlatmak.”

Bunun üzerine boş olan elimle kafama vurdum. “Ha tabii! Ben de ne sandım,” dedim (“Benim marifetim sandım” demek istedim). “Zavallı kızın başı dertte mi? Onun için yapabileceğim bir şey var mı? Benden yardım istiyor. Bunu hissediyorum. Belki ailesini aslanlar yemiştir. Burada insan yiyen vahşi hayvanlar mı var? Sor ona Romilayu. Ona yardıma geldiğimi söyle, bölgede canavarlar varsa hepsini avlayacağım.” Dürbünü HH Magnum tüfeğimi çıkarıp kalabalığa gösterdim. Bu feryatların benim hatamdan kaynaklanmadığını, bir şeyler yapabileceğimi, akıttıkları gözyaşlarına katlanmam gerekmediğini anlamam içimi rahatlatmıştı. “Hepiniz beni dinleyin! Bu işi bana bırakın,” dedim. “Bakın, bakın!” Tüfeğin mekanizmasıyla oynayıp onlara küçük bir gösteri yaptım, bir yandan da talimdeymiş gibi “Bir, ki, üç,” diye sayıyordum.

Ama ağlamalar kesilmedi. Sadece en küçük çocuklar yaptığım gösteriye bayıldılar. Ötekiler ağıtlar söyleyerek inliyor, çıplak bedenleri titrerken elleriyle yüzlerini kapatıyorlardı.

“Pekâlâ Romilayu,” dedim, “bu iş beni aşıyor, varlığımız onları rahatsız etti.”

“Ölü inek için ağlamak,” dedi. Ve her şeyi açıkladı, yerliler susuzluktan ölen sığırları için ağlıyorlar, kuraklıktan kendilerini sorumlu tutuyorlardı – tanrıları darıltmışlar, ya da benzer bir şey yapmışlardı; bir lanetten söz etti. Yabancı olduğumuz için bütün bunları bize anlatmak, dertlerinin çaresini bilip bilmediğimizi öğrenmek zorundaydılar.

“Nereden bileceğim, bir tek kuraklığı biliyorum. Kuraklık da kuraklıktır işte,” dedim, “ama onları çok iyi anlıyorum, sevdiğin bir hayvanı kaybetmenin nasıl bir şey olduğunu iyi bilirim. Tamam, tamam, tamam,” diye bağırarak devam ettim, “Pekâlâ bayanlar; siz de, kesin artık. Bu kadar yeter, lütfen. Sizi anlıyorum.” Konuşmam etkili oldu, sanırım sesimin tonundan benim de üzüldüğümü anlamışlardı, Romilayu’ya, “Ne yapmamı istediklerini sor onlara,” dedim, “bir şeyler yapmak istiyorum, çok samimiyim.”

“Sen ne yapmak, sahip?”

“Boşver. Yalnızca benim yapabileceğim bir şey olmalı. Sor onlara.”

Romilayu onlarla konuşurken yumuşak derili, sırtları hörgüçlü sığırlar o tatlı bas sesleriyle homurdandılar (Afrika inekleri bizimkiler gibi mō sesi çıkarmaz). Ama ağlamalar kesildi. Bu insanların kendilerine özgü bir renkleri olduğunu, gözlerinin çevresinin biraz daha koyuya çaldığını, avuçlarının renginin ise yeni yıkanmış granite benzediğini fark ettim. Sanki ışığı tutmaya çalışmışlardı da ışığın bir kısmı ellerine geçmişti. Bu ilginç renkler benim için tümüyle yeni bir şeydi. Romilayu adamlardan biriyle konuşmaya gitti ve beni artık iyice sessizleşen yerlilerle baş başa bıraktı. O anda, kendi fiziksel farklılıklarımın farkına vardım. Yüzüm bir yolcu terminalini andırır, Grand Central Tren İstasyonu gibidir yani – at burnu gibi koca bir burun, burun deliklerine açılan geniş bir ağız ve tünel gibi gözler. Yakındaki kulübelerin damlarından gelen cansız ışıktaki, kendine has bir kokusu olan toprağın üstünde, bu kara derili insanlarla çevrili halde beklemeye başladım.

Sonra Romilayu’yla konuşan adam yanıma geldi ve benimle İngilizce konuştu. Şaşırdım, şimdiye kadar İngilizce konuşanlar arasında kendini böyle coşkuyla ifade eden birini görmemiştim. Mamafih fazla uzatmadı. Sadece cüssesi bile önemli biri olduğunu gösteriyordu, oldukça iri yapılıydı ve benden üç beş santim daha uzundu. Ama benim gibi hantal değildi, kasları güçlüydü; ötekiler gibi çıplak da değildi, üstündeki beyaz bez parçası kalçalarını değil, uyluklarını kapatıyordu. Belinde yeşil

bir ipek kuşak, onun üstünde kaslı kollarını rahatça hareket ettirdiği bol, kısa bir gömlek vardı. Başlangıçta bana bela geliyor dedirtecek kadar sert bir ifade takınmıştı, bir mantarmışım gibi beni baştan aşağı süzdü, iri bedeniyle önümde dikildi. Keyfim kaçtı, ama yüzündeki ifadeden ötürü değil; başka şeylerin yanında, benimle İngilizce konuşması beni ürküttü. Neden o kadar şaşırdım –daha doğrusu bozuldum– bilmiyorum. Yunanca, Latince ve diğer dillerden sonra günümüzün emperyal dili İngilizcedir. Bir Parthlı ya da Numidyalı Latince konuşsa, Romalılar şaşırmazdı sanırım, büyük olasılıkla bunu doğal kabul ederlerdi. Ama pehlivan yapılı bu adam, üstündeki bez parçası, kuşağı ve kısa gömleğiyle benimle İngilizce konuşunca sarsıldım ve biraz bozuldum. Soluk, hafif çilli dudaklarını büzdü, ileriye doğru uzattı ve “Kendimi tanıtayım. Adım Itelo. Hoşgeldiniz. Nasılsınız?” dedi.

“Ne? Ne?” dedim kulağımı tutarak.

“Itelo.” Eğilerek selam verdi.

Kısa pantolonum, miğferi andıran mantarlı beyaz safari şapkam, sıcaktan kızarmış suratım ve heybetli burnumla ben de eğildim. Yüzüm bazen çınlayan bir çanı andırır; sağ kulağım iyi duymadığı için kafamı sağa döndürüp karşımdakini profilden dinleme âdetim vardır, bir yandan da konsantrasyonumu artırmak için gözlerimi bir nesneye sabitlerim. Bu sefer de öyle yaptım. Şaşkın bir halde sucuk gibi terliyor, bir şeyler söylemesini bekliyordum. İnanamıyordum, oysa dünyadan uzaklaştığımdan o kadar emindim ki. Yıldızların alev almış portakallar gibi parladığı, milyon üstü milyon ton ağırlığında patlamış gaz kütlelerinin gökyüzünün karanlığında son derece uyumlu ve taze görüldüğü, hiçbir ayak izine rastlanmayan o plato da yürümüştüm; o tazeliği, bilirsiniz işte, sabah evden çıktığınızda bahçede sizinle birlikte uyanmış ve yaşamın gücüyle buzu delmiş çiçeklerle karşılaştığınız o sonbahar tazeliğini tatmıştım. Çölde gece gündüz bu duyguyu yaşadıktan, her şeyin son derece basit olabileceğini hissettikten sonra, dünyayı tamamen terk ettiğimden o kadar emindim ki; çünkü, herkesin bildiği gibi, dünya karmaşıktır. Ayrıca, bu yerlerin yeryüzünün başlan-

gıcını akla getiren eskiliği son derece çarpıcıydı ve yepyeni bir yere geldiğim kanısına kapılmıştım; ama işte karşımda İngilizce konuşan, çok yerler gördüğü anlaşılan biri vardı, bense hâlâ “Bana düşmanlarınızı gösterin, hepsini öldüreceğim. Canavar nerede, gösterin bana,” diye hava atıyordum. Çalıları ateşe veriyor, tüfeğimin mekanizmasıyla oynuyor, maskaralıklar yapıyordum. Gülünç duruma düştüğümü hissettim ve bütün bunları önceden açıklamadığı için kabahatliymiş gibi Romilayu’ya öfkeli bir bakış fırlattım.

Ama bu yerlinin, yani Itelo’nun, davranışlarımdan ötürü beni paylamak gibi bir niyeti yoktu. Bunu kafasından bile geçirdiğini sanmıyorum. Elimi aldı, göğsünün üstüne koyarak, “Itelo,” dedi.

Ben de aynı şekilde “Henderson,” dedim. Kaba davranmak istememiştim, ama duygularımı saklamak konusunda pek başarılı değilimdir. Pek çok duygu, özellikle kötü olanları, suratımdan dünyaya el sallar. Onlara söz geçiremem. “Nasılsınız,” dedim ben de. “Söyler misiniz, burada neler oluyor, neden herkesin gözleri yaşlı? Yardımcım inekler yüzünden diyor. Belki de ziyaret için uygun bir zaman değil, ha? Geri dönsek, daha uygun bir zamanda gelsek daha mı iyi olur dersiniz?”

“Hayır, konuk olun,” dedi Itelo ve beni rahatlatmıştı. Ama huzursuzluğumu, geri dönme teklifimin sırf nezaketten ya da gönül yüceliğinden kaynaklanmadığını fark etmişti, “İlk ayak basan siz mi sandınız? Yeni bir keşif mi? Üzgünüm. Biz keşfedildik.”

“Böyle bir beklentim olsa bile, bu tamamen benim hatam,” dedim. “Bütün dünyanın keşfedildiğini biliyorum. O kadar kafasız değilim. Kâşif de değilim, buraya bunun için gelmedim.” Ne için geldiğimi hatırlayınca, karşımdaki adamı hayatın derin gerçeklerini bilip bilmediğini anlamak için daha dikkatli inceledim. Öncelikle sert bakışlarını yanlış anladığımı, aslında iyi huylu biri olduğunu fark ettim. Biraz fazla kasılıyordu, o kadar. Burun deliklerinden aşağıya, ağzının kenarlarına inen iki kalın çizginin yüzüne verdiği ifade beni yanıltmıştı. Dik duruşu bacaklarının ve dizlerinin güçlü olduğunu gösteriyordu, diğer kabile üyeleri gibi gözlerinin köşelerinde, bana kara bir çerçevenin içindeki altın varakları hatırlatan bir ışıltı vardı.

“Evet,” dedim, “dünyayı gezip gördüğünüz anlaşılıyor, yoksa burada herkes İngilizce mi konuşuyor?”

“Hayır bayım,” dedi, “hayır, bir tek ben.” Belki de burnu yassı olduğu için, hafif genizden gelen bir sesle konuşuyordu. “Malindi. Orada okula gittim, rahmetli ağabeyimle. Ondan sonra, Beyrut. Her yeri dolaştım. Yalnız ben konuşurum. Buradan kilometrelerce yol gidin, bir tek ben, bir de Wariri’lerin kralı Dahfu.”

Ne iş yaptığını sormayı tamamen unutmuştum. “Affedersiniz,” dedim, “asil biri olduğunuzu tahmin etmeliydim.”

“Halam kraliçedir. Adı Willatale. Siz öbür halayla, Mtalba’yla kalacaksınız bayım, evi size verecek.”

“Harika,” dedim. “Çok konuksevermiş. Demek prenssiniz?”

“Ah, evet.”

Rahatladım. Cüssesinden ve görünüşünden önemli bir adam olduğunu ilk bakışta anlamıştım. Beni teselli etmek için, bildiği kadarıyla son otuz yıldır buraya gelen ilk beyaz olduğumu söyledi. “Majesteleri,” dedim, “Dışarıdan ne kadar az insan gelirse o kadar iyi. Burada iyi bir düzen kurmuşsunuz. Ne olduğunu söyleyemem ama burada tuhaf bir şey var. Avrupa’daki en eski yerleri ziyaret ettim, hiçbirisi gözüme bu köy kadar eski görünmedi. Burayı dünyaya tanıtacağımdan ya da fotoğraflarınızı çekeceğimden endişe ediyorsanız içiniz rahat olsun. Benim tarzım değil.” Düşünceli olduğum için teşekkür etti, ama zaten köyünün seyyahları çekecek kadar değerli bir yer olmadığını söyledi. Coğrafya kitaplarında yer alıp almadığından hâlâ emin değilim. Coğrafyayı pek sevmem, bir yerin adından fazla bir şey söylemez o çok bilmiş kitaplar.

“Bay Henderson. Lütfen gelin, köyü görün,” dedi.

“Tanıştırmak istediğiniz birileri var galiba.”

Hava harikaydı ama çok kuruydu. Her yer pırl pırlı, topraktan insanı canlandıran bir ıtır kokusu yükseliyordu. Itelo’nun eşleri, gözlerinin çevresinde güneşten kararmış gibi derin, koyu bir renk olan bir grup çıplak kadın bizi bekliyordu. Daha açık renk olan avuçları bana pembe taşları çağırıyordu. Daha sonra bu genç kadınlardan bazılarını ipliklerle kedi beşi-

gi oynarken gördüm, başlarında seyircilerle ikiyeşerli gruplar halinde oynuyorlar, karmaşık bir örgü el değiştirirken “Avho!” diye çığlık atıyorlardı. Tezahürat yapmak için kadın izleyiciler bileklerini birleştirip ellerini sallıyor, erkekler ise, bazen hep birlikte, ellerini ağızlarına götürüp ıslık çalıyorlardı. Ağlamalar kesilmişti, tozlu miğferimin altında ağzımı kocaman açıp, sırtarak bekledim.

“Halam kraliçe Willatale’i ziyaret edeceğiz,” dedi Itelo, “sonra diğer halam Mtalba’yı görecekiz, bugün ya da başka gün.” Güneş iyice yükselince terlemeye başlamıştım, kabak çiçeğini andıran, yaklaşık iki buçuk metre yüksekliğinde iki dev şemsiye pek az gölge yapıyordu. Burada gördüğüm herkes olağanüstü güzeldi, çoğu Mikelanj’ın ideal oranlarına sahipti. Itelo’nun arkasından binbir merasimle yürümeye başladık. Suratımdaki sırtıktan ifadeyi durduramadığım için güneş yüzümü ekişitiyormuş gibi davrandım.

Buradaki sorunun, bütün o gözyaşlarının nedenini anlamaya başlıyordum. Bir sığır ağılına yaklaştığımızda büyük, biçimsiz bir tahta tarakla bir ineğin başında dikilen bir adam gördük – ineğin diğerleri gibi kamburu vardı, ama bu önemli değil; önemli olan, adamın ineği daha önce hiç görmediğim bir şekilde sevip okşamasıydı. Hayvanın sırtını sıvazlıyor, kucaklıyordu, ineğin durumuysa iyi değildi; acı çektiğini anlamak için benim gibi çiftlikte büyümenize gerek yoktu. Şefkat gösterildiğinde başını geriye atıp karşılık vermiyor, adam üzüntüden kahrolmuş, kederli gözlerle onu kaşığılıyordu. Bir umarsızlık halesi ikisini de içine almıştı. İpuçlarını bir araya getirmem biraz vakit aldı. Bu insanlar hayvanlarını kız ve erkek kardeşleri gibi, çocukları gibi seviyorlardı; farklı boynuzlar için elliden fazla kelimeleri vardı, Itelo bana sığırların yüz ifadelerini anlatan yüzlerce kelimeleri olduğunu, inek davranışları içinse neredeyse başka bir dil kullandıklarını açıkladı. Bunu az çok anlıyordum. Ben de bazı domuzlara özel bir şefkat duymuşumdur. Ama domuz temelde bir kariyer hayvanıdır; insanların hırslarına ve tutkularına karşı son derece hassastır, bu yüzden ayrı sözcüklere ihtiyaç duymaz.

Kafile başta Itelo ve ben olmak üzere durdu, hepimiz zavalı adamla ineğine baktık. Manzaranın duygusallığı içimi karartınca ilerlemeye karar verdim; ama bir sonraki manzara daha da hüzünlüydü. Beyaz saçlı, elli yaşlarında bir adam ineği son nefesini vermekte olduğu için sarsılarak ağlıyor, kendi kafasına kum atıyordu. Herkes üzülerek bakıyordu, adam ineği liri andıran boynuzlarından tuttu, onu terk etmemesi için yalvarırdı. Ama bu inekte de aynı kayıtsız bakışlar vardı, gözlerinin üstündeki deri uyumamak için kendini zorluyormuş gibi buruş buruştu. Bu beni çok etkiledi, şefkat duygum kabardı, "Prens, Tanrı aşkına, bir şey yapamaz mıyız?" dedim.

Itelo kısa, bol gömleğinin altındaki geniş göğsünü kabarttıktan sonra, bu acıların ve matem havasının ziyaretimi gölgelemesini istemiyormuş gibi derinden iç geçirerek "Sanmıyorum," dedi.

Birden en olmayacak şey oldu ve ileride büyük bir su kütlesi gördüm; önce gözümün önünde gelip giden sert bir maden parçası zannettim. Ama yakınında su varsa varlığını mutlaka hissedersiniz. Ben de hissettim ve Itelo'yu durdurup "Yanlış görmüyorum, değil mi Prens," dedim, "Bu adam ağıtlar yakıp duruyor ama yanılmıyorsa şurada, solda gördüğüm şey suya benziyor. Doğru mu?"

Gösterdiğim yerde su olduğunu kabul etti.

"Ve inekler susuzluktan ölüyor, öyle mi?" dedim. "Suda bir şey olmalı. Belki kirlidir. Bakın," diye devam ettim, "yapabileceğiniz bir şey olmalı, suyu süzün ya da başka bir şey yapın. Büyük tencereler, kazanlar kullanabilirsiniz. Suyu kaynatıp mikroplardan temizleyebilirsiniz. Belki pek pratik bir fikir değil ama, herkesi harekete geçirirseniz, herkes katılırsa sonuca siz de şaşıracaksınız. Böyle bir durumun insanı nasıl felç ettiğini bilirim."

Ama ben konuşurken prens, bana hak verir gibi kafasını yukarı aşağı sallamasına karşın, aslında aksi fikirdeydi. Çıplak yerli kadınların rüzgârda uçacakmış gibi sıkı sıkı sarılıp havada tuttıkları kabak çiçeği şemsiyenin gölgesi, iri kollarını kavuşturduğu kısa gömleğinin üstüne düşüyordu. Ama rüzgâr falan yoktu. Hava, kuru mavi bir günortası şaheserini andıran gökyüzünün tepesine iliştirilip öylece kalmış gibi durgundu.

“Ah... iyi niyetiniz için teşekkürler,” dedi.

“Ama kendi işime bakayım, öyle mi? Belki de haklısınız. Âdetlerinize karışmak istemem. Ama bütün bunları gördükten sonra sessiz kalmak kolay değil. Hiç değilse suyu yakından görebilir miyim?”

Biraz tereddüt ettikten sonra Itelo “Peki, görebilirsiniz,” dedi. Benimle aşağı yukarı aynı cüssede olan Itelo’yla birlikte, onun karılarından ve diğer yerlilerden ayrılıp suyu görmeye gittik. Suyu inceledim, biraz çamur ya da yosun dışında temiz görünüyordu, çok da boldu. Koyu yeşil taşlardan bir set dışarı taşmasını önliyordu, yarı sarnıç yarı bent gibi bir şeydi. Aşağıda bir yerlerde bir su kaynağı olduğunu tahmin ettim; dağdan inen kuru dere yatağı ana su kaynağının buradan geçtiğini gösteriyordu. Buharlaşmayı azaltmak için, en az on beşe yirmi metre boyutlarındaki sarnıcın üzerine yapraklardan geniş bir dam yapılmıştı. Buraya kadar yaptığım uzun yürüyüşten sonra giysilerimi çıkarıp, biraz yosunlu da olsa bu gölgeli, ılık suya kendimi atmak beni çok rahatlatırdı. Bu ince yaprakların altından uzanmaktan daha iyi bir şey düşünemezdim.

“Söyleyin Prens, şikâyetiniz nedir? Suyu neden kullanmıyorsunuz?” dedim.

Sarnıcın yanına sadece prens gelmişti, diğerleri yirmi metre kadar geride duruyorlar, huzursuzlukları ve endişeleri yüzlerinden okunuyordu. “Halkınızın derdi ne? Suda bir şey mi var?” diye devam ettim. Sonra suya baktım ve yüzeyin hemen altında hummalı bir faaliyet gördüm. Işığın yettiği kadarıyla önce koca kafalı kara kurbağaları gördüm, gelişimlerinin çeşitli aşamalarında dev kuyruklu yetişkinler, ayakları henüz çıkmakta olan iribaşlar birlikte yüzüyordu. Sonra da iri, benekli, en güçlü kurbağaları gördüm, boyunsuz kalın kafaları ve uzun beyaz ayaklarıyla yüzüyor, kısa ön ayaklarını şaşkın bir ifadeyle kaldırıyorlardı. Bölgedeki bütün hayvanlar arasında, en keyiflileri onlarmış gibi geldi bana, ve onları kıskandım. “Sakin söylemeyin! Kurbağalar mı?” dedim Itelo’ya. “İneklerinizi susuz bırakan bu mu?”

Kederle başını salladı. Evet, sorun kurbağalardı.

“Buraya nasıl geldiler? Nereden geldiler?”

İtelo bu soruları yanıtlayamadı. Nereden geldikleri onun için de muammaydı. Daha önce hiç görmedikleri bu yaratıklar hakkında bana söyleyebildiği tek şey, bir ay kadar önce sarnıçta ortaya çıktıkları ve sığırların su içmesini engelledikleri oldu. Sözüünü ettikleri lanet buydu.

“Buna lanet mi diyorsunuz?” dedim. “Ama siz dünyayı gezip gördünüz. Okulda size kurbağa göstermediler mi – en azından resmini göstermişlerdir. Bunlar zararsız yaratıklar.”

“Evet, elbette,” dedi prens.

“Suda birkaç kurbağa var diye hayvanlarınızı ölüme terk etmeyeceksiniz herhalde.”

Ama yapabileceği bir şey yoktu. İri ellerini kaldırdı ve “İçme suyunda hayvan olmaz,” dedi.

“O halde kurtulun onlardan?”

“Yo, yo hayır. İçme suyundaki hayvana dokunulmaz.”

“Yapmayın Prens, bırakın bunları,” dedim. “Filtreyle süzüp atarız. Zehirleriz. Yüzlerce şey yapabiliriz.”

Dilini dişlerinin arasına sıkıştırdı ve gözlerini kapadı, bu arada önerilerimi dikkate almadığını göstermek için derin derin nefes alıyordu. Burun deliklerinden nefesini verdi ve başını salladı.

“Prens,” dedim, “bu konuyu sizinle konuşmalıyız.” Birden çok ciddileştim. “Böyle giderse çok geçmeden inekler sırayla ölecek. Yağmur yağacağa benzemiyor, mevsim çoktan geçti. Suyu ihtiyacınız var. Burada da iyi bir rezerviniz var.”

“Ah bayım,” dedi prens, “halk korkuyor. Kimse böyle hayvan görmemiş.”

“Evet,” dedim, “duyduğum son kurbağa istilası Mısır’da meydana geldi.” Kadim topraklarda olduğuma ilişkin, en başından beri duyduğum his daha da arttı. Önlerindeki genç kızla beni köyün kapısında karşılayan yerlilerin gözlerindeki yaşların nedeni bu lanetti demek. Gerçekten olağanüstü bir durumdu. Bütün taşlar yerine oturuyordu, sarnıçtaki durgun su gözüme karanlık bir göl gibi görünmeye başladı. Mekânın asıl sahipleriymiş gibi oynaşp itişen bu yaratıklar çok da kalaba-

lıktılar; sarnıcın içinde yüzerken başlarından ve beneklerinden sular süzölüyordu. Bazıları setin üstüne tırmanıp şişkin, hassas boğazlarını ıslak taşlara vuruyor, kırmızı, yeşil, beyaz renkli mermer gözlerini kırıştırıyorlardı; onlardan çok kendime gülerek dünyayı keşfetmeye çıkan her aptalın, eninde sonunda aptalca olaylarla karşılaşacağını düşündüm. Yine de bu yaratıklara, bekleyin sizi piç kuruları, dedim, işim bittiğinde cehennemde vıraklarsınız.

Güneş ısıttıkça önce yeşillenen, sonra sararan ve en sonunda kararan sarnıcın üstünde sinekler uçuşuyordu. Itelo'ya, “Kurbagalara dokunmanız yasak, bunu anlıyorum, ama bir yabancı –mesela ben– onları oradan çıkaramaz mı?” dedim. Bu yaratıkların hesabını görmeden ve bu vebaya son vermeden rahat edemeyeceğimi anlamıştım.

Davranışlarından, yazılı olmayan yasalara göre niyetimi gerçekleştirmem için beni teşvik etmeyeceğini, ama eğer başarsam diğer Arnewi'lerle birlikte beni kahraman ilan edeceğini anlıyordum. Itelo sorularıma doğrudan cevap vermiyor, içini çekip sürekli “Kötü zamanlar. O'lağanüstü kötü,” diyordu. Gözlerinin içine baktım ve “Bu işi bana bırakın Itelo,” dedim; kurbagaların kâbusu olmak için gerekli her şeye sahip olduğum duygusuyla derin bir nefes aldım. Biraz ön bilgi vereyim; Arnewi'lerin tümü süt içer ve inekleri tek geçim kaynaklarıdır; ineği ancak doğal bir nedenle öldüğünde, merasimle yerler, ama bunu bile yamyamlık olarak kabul ettiklerinden yemek boyunca gözyaşı dökerler. Bu yüzden hayvanlarının ölümü onlar için tam bir yıkımdı; ölen hayvanların aileleri her gün merasimle, ağlaya ağlaya et yiyorlardı, bu halde olmalarına şaşmamak gerek. Oradan uzaklaşırken, sorunlu sarnıç suyu yosunla-

rı ve kurbağalarıyla içime girip orada bir metreküp yer kaplamış, yürürken içim çalkalanıyormuş gibi hissettim.

Kraliçeye takdim edilmeden önce yıkanmak istediğim için kulübeme (Itelo ve Mtalba'nın kulübesine) doğru yürüdük, yolda prenze kısa bir nutuk çektim. "Yahudiler Romalılara neden yenildi, biliyor musunuz?" dedim, "Çünkü cumartesi günleri savaşmak istemiyorlardı. Sizin su sorunuz da buna benziyor. Kendinizi mi, inekleri mi, yoksa âdetlerinizi mi koruyacaksınız? Ben, kendinizi koruyun diyorum. Hayatta kalırsanız âdetlerinizi de koruyabilirsiniz. Neden kurbağaların sizi mahvetmesine izin veresiniz ki?" Prens dinledi ve sadece "Hım, çok ilginç. Doğru mu söylüyorsunuz? O'lağanüstü," dedi.

Romilayu ile birlikte kalacağımız eve geldik; bir bahçenin içindeki bu ev bütün diğer evler gibi yuvarlaktı, topraktan yapılmıştı ve konik bir damı vardı. İçerisi boş ve aydınlıktı. Tavana birer metre aralıklarla is karası sııklar dizilmişti, bunların üstüne serilen geniş hurma ağacı yapraklarının uzun sapları, balina kemiklerini andırıyordu. Romilayu çantalarımızı açarken bir tabureye oturdum, ardından gelen yerlileri dışarıda güneşte bırakıp benimle içeri giren Itelo da karşıma oturdu. Günün en sıcak saatleriydi, ortalık tam bir sessizlik içindeydi; sadece üstümüzdeki kehribar rengi kuru hurma yapraklarından, kuru sebze kokusunun yayıldığı konik damdan küçük hayvanların, böceklerin –ya da farelerin?– itişip kakışırken çıkardıkları tıkırtılar geliyordu. İçki içemeyecek kadar yorgundum (yanımıza içi bourbon dolu birkaç matara almıştık), köydeki matem havasını, sarnıçtaki kurbağaları nasıl öldüreceğimizi düşünüyordum. Ama prens konuşmak istiyordu; önce benimle yakınlık kurmaya çalıştığını düşündüm, ama sözü bir yere getirmeye başlayınca dikkat kesildim.

"Malindi'de okula gittim," dedi. "O'lağanüstü, dehşet bir şehir." Bu Malindi denen şehri daha sonra araştırdım; doğu sahilinde, Arapların köle ticaretiyle ünlü bir yerdi. Itelo oraya yaptığı seyahatleri anlattı. Şimdi Wariri'lerin kralı olan arkadaşşı Dahfu ile birlikte güneyden başlayarak dolaşmışlardı. Eski, yuvarlak sallarla Kızıldeniz'i geçmişler, Birinci Dün-

ya Savaşı'ndan önce Türklerin inşa ettiği, Medine'ye giden tren yolunda çalışmışlardı. Bu hikâyelere aşınaydım, annem Ermeni davasının sıkı takipçisiydi, Casus Lawrence hakkında yazılanları okumuştum ve Ortadoğu'da Amerikan eğitiminin ne denli yaygınlaştığını biliyordum. Jön Türkler, hatta yanılmıyorsa Enver Paşa'nın kendisi Amerikan okullarında okumuşlardı – "The Village Blacksmith"* ve "sweet Alice and laughing Allegra"dan** savaflara, entrikalara, kıyımlara nasıl geçtikleri ilginç bir araştırma konusu olabilirdi. Ama Hinçagara platosunun bu kervan geçmez köyünün prensi Itelo ve Wariri arkadaşı, Suriye'de okumuşlardı. İkisi de uzaklara gidip evlerine geri dönmüşlerdi. "Harika," dedim, "dünyanın nasıl bir yer olduğunu öğrenmeniz iyi olmuş."

Prens gülümsüyordu, ama bir yandan da daha gergin görünüyordu; dizlerini iyice birbirinden ayırmış, bir elinin başparmağını ve yumruk yaptığı diğer elini yere bastırıyordu. Ama gülümsemeye devam ediyordu; bir şeylerin sınırında olduğumuzu hissettim. Dev bir dikiş sepetini andıran hasır damlı kulübenin içinde, iki kısa taburede karşılıklı oturuyorduk; bütün yaşadıklarım – uzun yürüyüş, geceleri işittiğim zebra sesleri, güneşin bir müzik notası gibi yükselip alçalması, Afrika'nın rengi, sığırlar ve yas tutanlar, sarı sarnıç suyu ve kurbağalar, zihnimi ve duygularımı öyle işgal etmişti ki içimdeki her şey son derece hassas bir dengede duruyordu.

"Prens," dedim, "söyler misiniz, ne oluyor?"

"Buraya bir yabancı geldiğinde güreşerek tanışırız," dedi. "Daima."

"İlginç bir kural," dedim, temkinli bir sesle. "Bakın, acaba bir kereliğine bu kuralı bozamaz mısınız, ya da biraz bekleseniz, yorgunluktan bitkin haldeyim."

"Hayır," dedi. "Buraya gelen, güreşecek. Herkes."

"Anlıyorum," dedim, "köyün şampiyonu da sizsiniz herhal-

(*) "Köyün Demircisi"; Ünlü Amerikalı şair Henry Wadsworth Longfellow'un (1807-1882) bir şiiri – ç.n.

(**) Tatlı Alice ile güzel Allegra; Longfellow'un "The Children's Hour" isimli şiirinden – ç.n.

de.” Bu soru gereksizdi. Doğal olarak şampiyon oydu, bu yüzden beni karşılamaya gelmişti ve kulübeye bunun için girmiş-tik. Dere yatağındaki çocukların heyecanını şimdi daha iyi anlıyordum, yakında bir güreş olacağını biliyorlardı. “Bakin Prens,” dedim, “ben mağlubiyeti kabul ediyorum, hiç güreşme-yelim. Çok sağlam bir vücudunuz var ve gördüğünüz gibi, ben sizden yaşıyım.”

Sözlerimi duymazdan geldi, eliyle enseme kavrayıp beni ye-re yıkmaya çalıştı. Şaşkın ama hâlâ saygılı bir sesle, “Yapmayın Prens,” dedim. “Bunu yapmayın. Sizden kiloca avantajlıyım.” Aslına bakarsanız ne yapacağımı bilmiyordum. Romilayu ayağa kalkmıştı, ama bakışlarına yanıt vermedi. İçine pasaportumu, paramı ve evraklarımı sıkıştırdığım beyaz miğferim yere düştü ve Itelo beni itelerken ne zamandır taramadığım, koyun postu-na dönen saçlarım enseme döküldü. Bu arada sürekli nasıl dav-ranmam gerektiğine karar vermeye çalışıyordum. Itelo müthiş güçlü bir adamdı, üstündeki bez parçası ve kısa gömleğiyle üs-tüme çıkarak beni yere yatırdı. Ama kollarımı yere sımsıkı ya-pıştırdım ve beni istediği gibi itip çekmesine izin verdim. Kar-nımın üstünde yatıyordum, yüzüm toprağa bulanmıştı, bacak-larım yerde sürünüyordu.

“Haydi, haydi,” diye söyleniyordu Itelo, “benimle dövüşme-niz gerekiyor, bayım.”

“Prens,” dedim, “tüm saygımla, dövüşüyorum zaten.”

Bana inanmadığı için onu suçlayamazdınız, iri bacaklarıyla, elleriyle aynı açık renkteki çıplak ayaklarıyla üstüme tırman-dı, sonra yana devrilerek bir bacağına destek olarak kullanmak amacıyla altıma soktu ve bir koluyla boğazıma sarıldı. Hızla ne-fes alıp veriyor ve (pek hoşlanmayacağım kadar yüzüme yakla-şarak) “Dövüş Henderson. Dövüş, Neyin var senin?” diyordu.

“Majesteleri,” dedim, “ben bir çeşit komandoyum. Savaşa ka-tıldım, Blanding kampında yoğun eğitim aldım. Bize güreşme-sini değil, öldürmesini öğretiler. Bu yüzden nasıl güreşeceğimi bilmiyorum. Ama adam adama muharebede oldukça tatsız şey-ler yapabilirim. Çok şey öğrendim, mesela parmağımı sokup düşmanımın ağzını yırtabilirim, kemik kırabilirim, göz oyabi-

lirim. Böyle şeylerden hazzetmiyorum. Şiddetten uzak durmaya çalışıyorum. Son defa sesimi yükselttiğimde kötü şeyler oldu.” Burnumdan içeri toz toprak dolduğu için hızlı hızlı soluyordum. “Bize çok tehlikeli şeyler öğrettiler,” diye devam ettim, “sizi uyarıyorum, benden uzak durun. Dövüşmeyelim. Uygarlık skalasında epey yükseklerdeyiz – bütün enerjimizi kurbağa meselesine versek daha iyi olmaz mı!”

Koluyla boğazımı sıkmaya devam ettiği için ciddi bir tavır takındım ve “Majesteleri, gerçekten, ben bir arayış içindeyim,” dedim.

Beni bıraktı. Arzu ettiği kadar canlı ya da atak –ya da hevesli– değildim sanırım. Çatıdaki kırıştan çekip aldığım, evin hanımına ait çivit mavisi bir bezle yüzümdeki tozları silerken, Itelo’nun suratındaki ifadeden bunu okuyabiliyordum. Ona göre biz artık tanışmıştık. Dünyanın, en azından Malindi’den Küçük Asya’ya kadar olan kısmını gezdiği için acemi askerlerle karşılaşmış olmalıydı, şu andaki bakışlarından beni de bu kategoriye dahil ettiğini anlıyordum. İçimde *istiyorum* diyen o sesle kederli ve dağılmış bir görüntü verdiğim doğrudur elbette. Başıma gelen olaylara durumumu iyileştirecek ya da kötüleştirecek ilaçlar olarak bakmıştım. Durumum, ah benim durumum! Baştan sona benim durumum! Sonunda Hz. İbrahim’in Vadisi’nde Montcalm’ın* ölümünü anlatan o resimdeki gibi elim bağrımdaydı kaldım. Aslına bakılırsa, aşırı keder beni fiziksel açıdan da ağırlaştırmıştı, oysa eskiden kiloma göre hafif ve hızlı sayılırdım. Kırklı yaşlarıma dek tenis oynadım, bir sezonda beş bin set rekoru kırdım, o sıralar evde yemek yemeyi, hatta uyunmayı unutmuştum. Korta bir kentauros gibi çıkar, gördüğüm her şeyi paramparça ederdim, toprakta delikler açar, raketleri parçalar, volelerimle fileleri devirirdim. Bütün bunları her zaman kederli ve yavaş olmadığımı kanıtlamak için anlatıyorum.

“Buraların yenilmez şampiyonu sizsiniz sanırım,” dedim.

“Evet, öyle,” dedi. “Hep kazanırım.”

(*) Louis-Joseph de Montcalm (1712-1759) Fransız general. Quebec yakınlarındaki Hz. İbrahim Vadisi’nde İngilizlere karşı savaşırken öldü. Cooper’ın *Mohikanların Sonu* adlı kitabı onun hikâyesini anlatır – ç.n.

“Nedense hiç şaşmadım.”

Kaygısız bir tavırla, göz kenarlarındaki parıltıyla beni yanıtladı; toprağa yüzüstü kapaklanmayı kabul ettiğim için beni yeterince tanıdığına inanıyordu, iri kıyım ama aciz biri olduğumu, ürkütücü görünüşümün altında bir totem direğinin ya da insana benzeyen dev bir Galapagos kaplumbağasının yattığını düşünüyordu. Tekrar saygısını kazanmak için harekete geçmem gerektiğini anladım ve onunla güreşmeye karar verdim. Şapkamı çıkarıp fanilamı sıyırdım, “Kim üstünmüş, görelim majesteleri,” dedim. Romilayu, Itelo bana meydan okurken yaptığı gibi somurtuyordu, ama bana müdahale etmeyi aklından bile geçirmediği için, kafasındaki saçların gölgelediği Habeş burnuyla önüne baktı. Gevşemiş, kayıtsız bir ifadeyle oturmakta olan preNSE gelince, ben fanilamı çıkarınca canlandı ve gülmeye başladı. Ayağa kalkıp çömeldi, ellerini havada gezdirip beni tartar gibi yaptı, ben de aynı şekilde karşılık verdim. Küçük kulübenin içinde dönmeye başladık. Sonra birbirimizi kavramaya çalıştık, omuzlarındaki bütün kaslar oynamaya başladı. Bunun üzerine kafamın tası atmadan ağırlık avantajını kullanmaya karar verdim; bu kaslarla beni alt etmesi imkân dahilindeydi ve böyle bir durumda sinirlenip komando numaralarına başvurabilirdim. Böylece, son derece basit bir şey yaptım; bir zamanlar üzerine yazdığım Frances’in adı genişleyerek tuhaf bir şekil almış olan göbeğimle prensi ittim, bu arada bacağımı arkasına geçirip ellerimi suratına bastırdım ve şaşkınlığından yararlanarak onu yere devirdim. Bu kadar kolay olmasına kendim de şaştım; iki elimle ve göbeğimle oldukça sert vurmuştum, ama bana bir oyun oynamak için yere düştüğünü düşünerek işi şansa bırakmadım ve ellerim yüzünde, bütün ağırlığımla üstüne çöktüm. Bu şekilde, görmesini ve nefes almasını engelliyoordum, sonra kafasını yere vurdum, koca gövdesi iyice nefessiz kaldı. Böylece yere devirdikten sonra üstüne atladım, dizlerimi kollarına bastırdım ve prensi yere yapıştırdım.

Adam öldürme tekniklerime başvurmak zorunda kalmadığım için içimden şükürler ederek kalkmasına izin verdim. Sürpriz (ya da şans) faktörünün tümüyle benden yana olduğunu,

bunun adil bir karşılaşma olmadığını kabul ediyorum. Prens kızdığını yüzünün renginin değişmesinden anlıyordum, ama gözlerinin etrafındaki karanlık değişmemişti. Tek kelime etmeden kısa gömleğini ve yeşil kuşağı çıkardı, karın kaslarını belkemiğine kadar çekerek derin nefes aldı. Tekrar birbirimizin etrafında dönmeye başladık, kulübenin içinde daireler çiziyorduk. Ayak oyunlarına yoğunlaştım, ayaklar en zayıf yanımdır, genellikle saban süren bir at gibi boynumun, göğsümün, karnımın ve evet, suratımın bütün gücüyle ileri atılırım. Tek şansının beni mindere çekerek ağırlık avantajını ortadan kaldırmak olduğunu anlamıştı sanırım; dirseklerimi yengeç gibi yanlara açmış, omuzlarımı bükmüş, ihtiyatla ona yaklaşıırken büyük bir hızla aşağıdan üstüme atıldı, beni çenemin altından yakaladı, aniden arkaya geçerek başımı kısırdı. Sonra sıkmaya başladı. Tam bir boyunduruk sayılmazdı, daha çok eskilerin menegne dedikleri türdendi. Bir kolu boşta kalmıştı ve onu yüzüme bir yumruk indirmek için kullanabilirdi, ama anlaşılan kurallar buna izin vermiyordu. Beni yere yaklaştırdı, sırtüstü devirmeye çalıştı, ama ben yüzüstü devrildim; öyle canım yandı ki göbeğimden yukarısının yarıldığını sandım. Ayrıca burnumun direği sızlıyordu, kemiklerin arasından giren havayı hissedebiliyordum. Burnumun kırıldığını düşünerek korktum, ama beynimin bir yerinde daha serinkanlı düşünceler üretecek sağlam bir bölge bırakmayı başardım. Buz gibi havada odun keserken gözüme saplanan kıymık parçasından sonra “Hakikat darbelerle gelir” diye düşündüğüm o günden beri, bu gibi deneyimleri avantaja çevirmeyi öğrenmiştim ve şimdi bu avantaj işime yarayacaktı ama başka bir biçimde, başka, hem de oldukça tuhaf kelimelerle. Şöyle bir şey: “Ruhumun uykudan uyandığı saati iyi hatırlıyorum.”*

Prens İtelo şimdi bacaklarıyla göğsümün üst kısmını menegne gibi sıkıyordu; belimin çevresi çok geniş olduğundan daha aşağı inemiyordu. Göğsümdeki basınç arttıkça kanımın durduğunu, dudaklarımın şiştiğini hissettim, nefes nefese kaldım ve gözlerim sulanmaya başladı. Ama ellerim boş durmuyordu; uy-

(*) Percy Bysshe Shelley'nin (1792-1822) “To Mary” adlı şiirinden – ç.n.

luk bölgesinde, dizine yakın bir yere iki başparmağımı birden batırdım, buradaki adeleye (sanırım adına addüktör deniyor) basınç uygulayarak bacağına gevşettim ve mengeneden kurtuldum. Yukarı uzanıp saçından yakaladım; saçları kısıydı ama olduğu kadarı elimle kavramama yetti. Saçından tutup geriye çevirdim. Gevşek donunun belindeki kemerden parmaklarımı soktum ve vücudunu yukarı kaldırdım. Tavan çok yüksek olmadığı için havada döndürmedim. Yere fırlattım ve tekrar üstüne çöküp onu nefessiz bıraktım.

Beni ilk gördüğünde kendine çok güvenmişti sanırım; iri yarı ama yaşlı, göbekli, sürekli terleyen kederli bir adam. Ben den daha sağlam olduğunu düşündüğü için onu suçlayamazdınız. Ama şimdi neredeyse, onun kazanmasını tercih edecektim; yüzünde tarifsiz bir acıyla kafa üstü yere çakılırken sahipsiz bir nesneye, Niagara Şelalesi'ne atılan herhangi bir şişeye bakar gibi bir duyguya kapıldım. Benim gibi yaşlı, kaba saba birinin şampiyonluğu elinden aldığına inanamıyordu. İkinci kez üstüne çullandığımda gözleri yukarı doğru yuvarlandı; duyduğu acının tek nedeni ağırlığım değildi.

Zafer kazandığım için böbürlenmem ya da rakibimin başarısızlığından zevk duymam yakışık almazdı elbette. Ben de neredeyse onun kadar kendimi kötü hissediyordum. Prensın sırtı yere çarptığında hasır dam az daha üstümüze yıkılacaktı. Romilayu kalabalık etmemek için duvara yaslanmıştı. Kazanmak içimi karartsa da, kazandığımı anladığım an kalbim sıkışsa da, yere yapıştığından emin olmak için prensın üstüne dizlerimle bastırdım; sırtını yere getirmeden güreşi bıraksaydım çok daha fazla incinirdi.

Kendi cüssesinde biriyle güreşseydi mutlaka kazanırdı, bu konuda iddiaya girebilirim ama benim kas ve kemik yapım karşısında hiçbir şansı yoktu. İman gücü bakımından da şansı yoktu, çünkü iş savaşımaya gelince, ben özel bir sınıfa mensubum. Kendimi bildim bileli durup dinlenmeden savaştım. Ama ona, "Majeste, sıkmayın canınızı," dedim. Yüzünü soluk taş rengi ellerinin arasına aldı, yerden kalkmaya bile yeltenmedi. Onu rahatlatmak istiyordum, ama aklıma yalnızca Lily'nin

söyleyebileceği türden şeyler geliyordu. Böyle durumlarda Lily'nin suratı bembeyaz kesilir, gözleri ileriye dikilir, nefesinin altından, güç duyulur bir sesle konuşur. Yerimde olsaydı herkesin etten ve kemikten ibaret olduğunu, gücüyle bóbürlenen her insanın günün birinde burnunun sürtüleceğini söylerdi. Lily'nin söyleyeceklerini kelimesi kelimesine tekrar edebilirim, ama ben bu adama karşı ahmakça bir şefkat hissinden başka bir şey duymuyordum. Kuraklıktan ve kurbaga felaketinden çıktıkları yetmiyormuş gibi, çölün ortasından –Arnewi Nehri'nin kurumuş yatağından– elimde Avusturya çakmağıyla bir de ben çıkmıştım. Köyüne gelip onu üst üste iki defa yenmiştim. Prens dizlerinin üzerine dikildi, başına bir avuç toprak attı, sonra lastik topuklu süet çöl botumun içindeki ayağımı başının üstüne koydu. Bu pozisyonda, çamur sıvalı duvarın dibinde bizi karşılayan kızdan ve arkasındaki heyetten daha acıklı bir sesle ağlamaya başladı. Şunu da belirtmeliyim ki prens yalnızca yenildiği için ağlamıyordu. Ulvi ve karmaşık bir duygusal deneyim geçiriyordu. Ayağımı başının üstünden indirmeye çalıştım, ama ısrarla orada tutmaya devam etti, bir yandan da “Ah, Bay Henderson, sizi şimdi tanıdım. Ah bayım, şimdi tanıdım sizi,” diyordu.

İçimden geçenleri söyleyemezdim; “Hayır, tanıımıyorsun. Hiçbir zaman tanıyamazsın. Beni formda tutan şey keder, bu yüzden bedenim bu denli güçlü. Taş kaldırmak, beton dökmek, odun kesmek, domuzlarla uğraşmak – mutlu bir güç değil benimki. Adil bir karşılaşma olmadı. İnan bana, benden daha iyi durumdasın.”

Herhangi bir yarışmada kaybeden olmayı nedense hiçbir zaman kendime yediremedim. Küçük çocuklarımla dama oynarken bile, onları galibiyete götürecek küçük hileler yapsam da, o minik dudakları hayal kırıklığıyla büzülse de (ufaklıklar benden nefret ediyordu kuşkusuz) içimden kendime “Seni salak, salak, salak!” diye fısıldayarak dama tahtasının üzerine atlar ve “Kral benim!” diye bağırırdım.

Ama prens ayağa kalkıp kollarıyla beni kucaklayıncaya, tozlu kafasını omzuma yaslayıp artık dost olduğumuzu söyle-

yinceye dek içinden neler geçirdiğini anlamamıştım. Bu davranışı beni can evimden, hayat pınarımdan, büyük bir acıyla ve derin bir haz duygusuyla vurdu. “Haşmetmeap, beni onurlandırdınız. Çok sevindim,” dedim. Yüzüm, böyle bir zaferden sonra yaşlı bir adam için hoş görülebilecek ölçüde kızarmıştı. İtiraz etmeye çalıştım ve ona “Ne de olsa sizden daha deneyimliyim. Neler yaşadığımı, nasıl yaşadığımı bilemezsiniz,” dedim.

“Sizi şimdi tanıdım bayım,” dedi. “Şimdi tanıdım sizi.”

Kulübeden çıktığımızda, Itelo'nun kafasındaki topraktan ve yanımda yürüyüşünden kazananın ben olduğumu anlayan köy halkı, kızgın güneşin altında bana tezahürat yapıyor, fanilamı çekiştirip miğferimi kafama yerleştiriyordu. Kadınlar bileklerini bitiştirip ellerini sallıyorlar, ağızlarını neredeyse aynı açıyla açıp kapıyorlardı. Erkekler elleri ağızlarında, yanaklarını şişirerek ıslık çalıyorlardı. Hiç üzölmüş ya da gücenmiş gibi görönmeyen prens de tezahürata katılıyor, beni işaret ederek gü-lümsüyordu; Romilayu'ya "Bu Afrikalılar çok şeker. Onları seviyorum," dedim.

Kraliçe Willatale ve kızkardeşi Mtalba, sarayın avlusundaki hasır sundurmanın gölgesinde beni bekliyorlardı. Kraliçe, arkasına bayrak gibi asılmış kırmızı bir örtünün önündeki ahşap bir sırada oturuyordu. Sırtında bir armağan torbası taşıyan Romilayu ile birlikte ona doğru ilerlerken, kraliçe dudaklarını araladı ve gülümsedi. Belirli bir sınıfa mensup yaşlı kadınların tipik bir örneğı gibi göröndü bana. Kolundan taşan etlerin dirseğini örttüğünü söylersem ne demek istediğimi anlayacaksınız. Bildiğim kadarıyla bu, güçlü bir karakteri taçlandıran bir özelliktir. Ağzında kalan birkaç dişiyle sıcacık gülümsedi ve vücuduna oranla küçük olan ellerini uzattı. Etrafında iyi huy-

lu bir hale vardı; cömertlik, konukseverlik ve övgüler yansıtan küçük titreyişlerle gülümserken nefesi iyilik yayıyordu sanki. Itelo yaşlı kadının elini tutmam için işaret etti, elimi alıp göğüslerinin arasına koymasını şaşkınlıkla izledim. Buradaki selamlaşma şekli bu olmalıydı –Itelo da elimi göğsüne koymuştu– ama bir kadının aynı şeyi yapmasını beklemiyordum. Her şeyin ötesinde, yani elimde hissettiğim sıcaklığın ve muazzam ağırlığın ötesinde, yaşlı kadının sakın kalp atışları da bu tanısmaya tanıklık ediyordu. Yeryüzünün eksenini etrafında dönmesi kadar düzenliydi kalp atışları, şaşkınlıktan küçük dilimi yutacaktım; ağzım açıldı ve gözlerim hayatın gizlerine dokunmuşum gibi sabitleşti. Ama elimi sonsuza kadar orada tutamazdım, kendime geldim ve elimi çektim. Sonra selamına karşılık verdim, elini alıp göğsüme koydum, “Ben Henderson, Henderson,” dedim. Etraftan bu denli hızlı uyum sağlamamı takdir eden mırıltılar geldi. “Aferin bana,” diye düşündüm ve derin bir nefes aldım.

Kraliçenin vücudunun her yerinden istikrar fışkırıyordu. Baş beyazdı, geniş ve güven veren bir yüzü vardı ve bir aslan postuna sarınmıştı. Aslanlar hakkında sonradan öğrendiklerimi o gün bilseydim, bu aslan postu bana onun hakkında çok şey söyleyebilirdi. Yine de çok etkilenmiştim. Geniş kısmını âdet olduğu üzere önüne değil, arkasına getirmişti. Kuyruk omzunun üstünden aşağı sarkıyor, alttan gelen pençe yukarı uzanıyor, bu ikisi karnının üstünde bir düğümle birbirine bağlanıyordu. Bu görüntünün bana nasıl keyif verdiğini anlatamam. Hayvanın sert kıllı yelesini boyunluk gibi boynuna takmıştı ve bu boz renkli, muhtemelen kaşıntı veren kılların üstüne çenesini yerleştirmişti. Ama yüzünde mutlu bir ışık vardı. Bir gözünde sorun olduğunu fark ettim, mavimsi-beyaz renkteki bu göz kataraktlıydı. Yaşlı bayanın önünde yerlere kadar eğildim. Gülmeye başladı, karnındaki aslan düğümü sallandı; kısa pantolonumla önünde eğildiğimde, başıma hücum eden kanla kıpkırmızı kesilen yüzümün manzarası karşısında kır saçlı kafasını iki yana salladı.

Başlarına gelen felaketlerden, kuraklıktan, sığırların duru-

mundan ve kurbağalardan dolayı üzüntülerimi bildirdim, böyle felaketlerin ne demek olduğunu iyi bildiğimi, duygularını paylaştığımı söyledim. Itelo bana tercümanlık yaptı ve sanırım söylediklerim yaşlı bayanın hoşuna gitti, ama ben çektikleri felaketleri sıralarken, durgun bir suya yansıyan ay ışığı gibi gülümsemeyi sürdürdü. Benim içimse kıpır kıpırdı, sürekli bir şeyler yapmak, bir katkıda bulunmak için kendime söz veriyordum. “Şu kurbağaları dünyanın öbür ucuna göndermezsem, köklerini kurutmazsam Allah cezamı versin,” diyordum kendime.

Romilayu’ya armağanları dağıtmasını söyledim. İlk olarak plastik bir çantanın içindeki plastik yağmurluğu çıkardı. Yaşlı kraliçeye bu ucuz şeyi takdim ettiğim için utandım ve Romilayu’yu azarladım, ama aslında sağlam bir mazeretim vardı; yaya seyahat ettiğim için yanımda hafif şeyler taşımak zorundaydım. Dahası, köy halkına öyle bir hizmet sunmaya hazırlanıyordum ki, en büyük armağan bile bunun yanında hiç kalırdı. Ama kraliçe bileklerini birleştirip ellerini yanındaki bütün kadınlardan daha hızlı salladı ve neşeyle gülümsedi. Maiyetindeki kadınlardan bazıları da aynı şeyi yaptılar, kucaklarında bebek olanlar, bu garip ziyaretçinin anısını zihinlerine kazısınlar diye bebeklerini havaya kaldırdılar. Erkekler dudaklarını gererek parmaklarıyla ılık çaldılar. Yıllar önce şoförümüzün oğlu Vince bana bunu öğretmeye çalışmıştı, elimi ağzıma koyup dudaklarımın derisi acıyınca kadar uğraşmış, ama o tiz sesleri çıkaramamıştım. Köyü felaketten kurtarırsam, ödül olarak bana ılık çalmayı öğretmelerini istemeye karar verdim. Parmakla böyle sesler çıkarmak keyifli bir şey olmalıydı.

Itelo’ya, “Prens,” dedim, “bu değersiz armağanlar için özür dilerim. Kuraklık sürerken yağmurluk getirdiğim için utanıyorum. Dalga geçiyormuşum gibi oldu.”

Ne var ki prens, kraliçenin armağana bayıldığını söyledi, görünüşe bakılırsa öyleydi. *Times* gazetesinin pazar spor ekinin arka sayfasında adreslerini bulduğum ıvır zıvır satan dükkânlardan uyduruk eşyalar, incik boncuklar almıştım. Prense ucuz küçük bir dürbünle bir pusula verdim. Kraliçenin şişman kar-

deşi Mtalba'yı tütün içerken görmüştüm, ona uzun beyaz fitilli Avusturya çakmaklarından birini armağan ettim. Mtalba'nın bedeninin bazı yerleri, özellikle göğüsleri öyle büyüktü ki derisi genişlemekten pembe bir renk almıştı. Afrika'nın bazı yerlerinde kadınlar böyle yetiştirilir, obez olmak bir güzellik göstergesidir. Üstüne kat kat kumaşlar sarmıştı, bu ağırlıkta bir kadın üstünde bol giysiler olmadan ortalıkta dolaşmaz. Elleri kınalıydı, çivit mavisii saçları dimdik havaya kalkmıştı; el bebek gül bebek yetiştirilmiş, mutlu bir kadın gibi görünüyordu, muhtemelen ailenin göz bebeğiydi. Çiçekli ya da brokarlı kumaşı andıran yağlı ve nemli teni ısıtırlar saçıyordu. Bol giysisinin altındaki kalçaları bir kanepenin genişliğindeydi, elimi alıp göğüslerinin arasına yerleştirerek, "Mtalba. Mtalba avhonto," dedi. Adım Mtalba. Mtalba sana hayran.

"Ben de ona hayranım," dedim prence.

Kraliçeye, üstüne giydiği yağmurluğun su geçirmez olduğunu söylemesini istedim prensten. Su geçirmez nitelemesinin karşılığını bulmakta zorlanınca yağmurluğun yakasını tuttum ve yaladım. Bu davranışımı yanlış yorumlayan kraliçe beni boynumdan tutup yalamaya başladı. Elimde olmadan haykırmışım.

"Yok bağırmak, sahip," dedi Romilayu, ciddi bir ses tonuyla. Bunun üzerine kendimi bıraktım, kraliçe kulaklarımı, kıllı yanaklarımı yalamayı sürdürdü, sonra başımı karnına bastırdı.

"Peki, bu ne şimdi?" dedim. Romilayu çalı gibi saçlarını sallayarak "Yok bir şey sahip, yok bir şey," dedi. Sözün kıtası, bu hareketi yapmakla yaşlı kadın bana lütufta bulunuyordu. İte lo dudaklarını büzerek, onu karnından öpmemi beklediğini belirtti. Önce ağzımı kurutmak için yutkundum. Güreşte yere düşerken alt dudagımı yarmıştım. Aslan postu kenara çekildi ve yüzümü kraliçenin karnına gömdüm. Hissettiğim sıcaklık içimi titretti. Yaşlı kadının göbeğini, iç organlarını hissediyor, karnından gelen gurultuları duyuyordum. Baharat Adaları'nın üstünde balonla yolculuk yapar gibiydim, sıcak bulutlar aşağıdan egzotik kokular taşıyordu. Bu arada bıyıklarım dudaklarımı deliyordu. Bu olağanüstü deneyim (kadının karnından ya-

yılan bir güçle temasım) sona erince, Mtalba kafamı tuttu, davranışları kendi göbeğine de aynını yapmamı istediğini gösteriyordu ama anlamamış gibi yaptım ve Itelo'ya "Nasıl oluyor da herkes yas tutarken halalarınız bu denli neşeli olabiliyor?" diye sordum.

"İki Ajılı kadın," dedi.

"Acılı mı?" dedim, "Acının ve sevincin ne olduğunu bildiğimi iddia edemem, ama bu iki kardeş mutlu değilse, hiçbir şey anlamadım demektir. Bana çok iyi vakit geçiriyorlar gibi geliyor."

"Ha evet, mutlu! Ajılı - mutlu," dedi Itelo. Sonra açıklamaya girişti. Ajılı bir insan, gerçek bir cevherdi, ondan üstün ya da daha iyi biri düşünülemezdi. Ajılı insan, yalnızca bir kadın değildi, aynı zamanda erkekti de. Willatale, kardeşinden büyük olduğu için Ajılılıkta da ondan öndeydi. Avludaki bu insanların bazıları kocası, bazıları da karısıydı. İkisinden de çok sayıda vardı. Karıları ona kocamız, çocukları hem babamız hem de anamız diyordu. Sıradan insanların sınırlarının ötesine geçmişti ve her bakımdan üstünlüğü kanıtlandığı için dilediğini yapmakta serbestti. Mtalba da bir Ajılı idi ve giderek yükselmekteydi. "İki halam da sizi sevdi. Bu sizin için çok iyi bir şey, Henderson," dedi Itelo.

"İyi bir intiba uyandırdım mı Itelo? Bu doğru mu?" dedim.

"Çok iyi. *Primo*. Birinci sınıf. Size hayranlar, ayrıca beni yendiğinizi biliyorlar."

"Fiziksel gücümün işe yaramasına sevindim," dedim, "hayatım boyunca bana yük olmaktan başka işe yaramadı. Ama söyler misin: Ajılı kadınlar kurbağalar için bir şey yapamaz mı?"

Bu soru üzerine ciddileşti ve hayır dedi.

Soru sorma sırası kraliçedeydi, öncelikle geldiğim için memnun olduğunu söyledi. Konuşurken rahat durmuyordu, kafası cömertliğini açık eden titremelerle sallanıyor, nefesi dudaklarından pufalayarak çıkıyor, elini açıp yüzünün önünde gezdirdiyordu. Sonra durup dudaklarını ayırmadan gülümsedi, sağlam gözü ışıdayarak üzerime dikildi, kuru kır saçları alnının küçük hareketleriyle inip kalkıyordu.

Romilayu'ya sen kenarda bekle diyemeyeceğim için, artık iki tercümanım vardı. Romilayu'nun hali, tavrı, davranışları Afrika terbiyesine son derece uygundu; sanki sarayda yetişmiş gibi tiz bir sesle konuşurken çenesini geri çekiyor, tek parmağını törenle yukarı kaldırıyordu.

Kraliçe bana hoş geldin dedikten sonra kim olduğumu ve nereden geldiğimi öğrenmek istedi. Bu soruyu duyar duymaz bütün keyfim kaçtı, üstüme bir kara bulut çöktü ve acı çekmeye başladım. Kendimden söz etmenin neden bana bu kadar sıkıntı verdiğini keşke açıklayabilseydim, ama öyleydi işte ve ne diyeceğimi bilemiyordum. Amerikalı zengin bir adam olduğumu mu söylemeliydim? Belki Amerika'nın nerede olduğunu bile bilmiyordu; uygar dünyadaki kadınlar bile coğrafyaya pek ilgi duymazlar, onların kendi dünyaları vardır. Lily size hayatın amacı üzerine, bir insanın neyi yapması neyi yapmaması gerektiği üzerine tonla şey anlatabilir, ama Nil nehrinin kuzeyden güneye mi, güneyden kuzeye mi aktığını bildiğini sanmıyorum. Willatale gibi bir kadının, kim olduğum sorusuna cevap olarak bir kıtanın adıyla yetinmeyeceğinden emindim. Böylece, Itelo'yla güreşirken berelenen göbeğim öne fırlamış, gözlerim kısılmaktan neredeyse kapalı, tasalı, düşünceli bir halde öylece durdum. Şunu tekrar belirtiyim ki yüzüm öyle sıradan bir yüz değildir, daha çok tamamlanmamış bir kilise binasına benzer. Kadınların süt emziren bebelerini memelerinden uzaklaştırıp, bu anıtsal yüzü görmeleri için yukarı kaldırdıklarının farkındaydım. Doğanın bütün sınırları zorladığı Afrika gibi bir ülkede, ilginç yüz hatlarımı takdire layık bulmuşlardı sanırım. Küçük bebekler memeden mahrum kaldıkları için avaz avaz ağlıyorlar, sesleri bana talihsiz kızım Ricey'nin Danbury'den getirdiği bebeği hatırlatıyordu. Bu sesler ruhuma bir darbe daha indirdi ve kim olduğumu anlatanının zorluğu bir kez daha kendini gösterdi. Çeşitli olaylar kafama üşüştüğçe göğsüm daralıyordu. Kimdim ben? Milyoner bir gezgin, dünyayı yaya olarak dolaşmaya çıkmış biri. Dünyaya salıverilmiş kaba, öfke küpü bir zorba. Kendi ülkesinden, atalarının yerleştiği topraklardan kaçan bir adam. Kalbinde *istiyorum, istiyorum* diyen bir ses du-

yan bir adam. Umarsızlık içinde keman çalıp meleklerin sesi-
ni arayan bir adam. Ruhunu uykusundan uyandırmak zorunda
kalan bir adam. Aslan postunun üstüne yağmurluk giyen (düg-
melerini de iliklemişti) bu yaşlı kraliçeye ne anlatabilirdim? Ba-
na emanet edilen malı mülkü mahvedip derdime derman ara-
mak için yollara çıktığımı mı? Ya da, bir kitapta günahların affı-
nın bitmeyen bir süreç olduğunu okuduğumu ama her zaman-
ki savrukluğumla kitabı kaybettiğimi mi? Kendi kendime, “Bu
kadına cevap ver Henderson,” dedim. “Senden bir cevap bekli-
yor. Ama ne diyeceğim?” Ve aynı süreç yeniden başladı. Bir kez
daha kendime “Kimsin?” diye sordum. Ve nereden başlayaca-
ğımı bilmediğimi itiraf ettim.

Kraliçe sıkıntı içinde dikildiğimi görüp, çok yetenekli ve sal-
dırgan görünmeme karşın salağın teki olabileceğimi anlayınca
konuyu değiştirdi. Yağmurluğun su geçirmez olduğunun farkı-
na varmıştı, uzun boyunlu karılarından birini çağırıp kumaşın
üstüne tükürmesini emretti, sonra tükürüğü yaydı ve kumaşın
altını inceledi. Çok şaşırmıştı, etrafındakilere durumu anlattı,
parmağını ıslatıp koluna sürdü ve hepsi birden “Avho,” diye-
rek şarkı söylemeye, ellerini sallayıp parmaklarıyla ıslık çalma-
ya başladılar. Willatale beni tekrar kucakladı. Başım bir kez da-
ha safran rengi şişman göbeğine ve aslan postunun düğümüne
gömüldü, karnından gelen gücü yeniden hissettim. Yanılma-
mıştım. *Ruhun uykusundan uyanma saati*, diye geçirdim içim-
den. Bu arada vücutları sıırım gibi olan adamlar (başka hiçbir
bakımdan satire benzemeseler de) ağızlarını satir gibi açarak
müzik yapmayı sürdürdüler. Eller sallanmaya devam ediyor,
kadınların birbirlerine top atarken yaptıkları gibi dizlerini bü-
küyorlardı. Köyü ilk gördüğümde olduğu gibi, içimden burada
yaşamanın insana iyi geleceğini düşündüm. Bana şimdiden iyi
gelmişti, bunu hissedebiliyordum. Onlar için bir şey yapmak
istiyordum; içimdeki bu arzu gittikçe güçleniyordu. “Hiç değil-
se hekim olsaydım,” diye düşündüm, “Willatale’in gözünü iyi-
leştirirdim.” Evet, katarakt ameliyatının nasıl bir şey olduğunu
bilirim ama bu bilgimi yaşlı kadının üzerinde denemeye niye-
tim yoktu. Hekim olmadığım için gerçekten utandım – belki de

buralara kadar gelip onlara hiçbir konuda yardım edemediğim için utandım. Bir insanı Afrika'nın içlerine kadar getirmek için onca emek harcanıyor, buluşlar yapılıyor, teknoloji üretiliyor. Ama sonunda gelenin yanlış adam olduğu anlaşıyor! Böylece bir kez daha, başka birinin daha iyi doldurabileceği bir yeri işgal ettiğim duygusu, varoluşsal bir sorun olarak üzerime çöktü. Hekim olmayışımın beni dertlendirmesi de biraz saçmaydı sanırım, bazı hekimler zayıf karakterli insanlardır, dalavereci olanlarına da çok rastladım ama ben daha çok, çocukluk idolum Labradorlu Sir Wilfred Grenfell'i düşünüyordum. Kırk yıl önce arka bahçede kitaplarını okurken bir tıp misyoneri olacağıma söz vermiştim. Ne yazık ki acı, ruhu uykusundan uyanırmakta en etkili araçlardan biri. Aşkın aynı işlevi gördüğü yolunda kadim bir söylenti de mevcuttur. Her neyse, bu mevsimde Arnewi'lerin arasına keşke benden daha yararlı biri gelseydi diye geçirdim içimden; Ajılı kadınların bütün çekiciliklerine karşın ortada ciddi bir sorun vardı. Lily ile bir konuşmamızı hatırladım. "Hayatım, tıp okumak için çok mu geç kaldım?" diye sormuştum ona (Böyle pratik sorulara cevap verebilecek ideal kadınlardan değildi ya, neyse.) Ama "Yo, hayır sevgilim," diye yanıtlamıştı, "geç kalmış sayılmazsın. Belki yüz yaşına kadar yaşarsın" – beni öldürmenin imkânsız olduğuna dair inancının göstergelerinden biriydi bu. Ben de ona şunu söyledim; "Zahmetlerimin karşılığını alabilmem için o kadar yaşamam gerekebilir. Altmış üç yaşında, başka doktorlar emekli olurken ben staja başlayacağım. Ama bu bakımdan da başkalarına benzemiyorum, çünkü hiçbir zaman emekli olmayacağım. Ne ki, beş ya da altı hayat yaşayacağımı sanmıyorum, Lily. Gençken tanıdığım insanların yarısı dünyadan göçtü ve ben hâlâ gelecek için planlar yapıyorum. Sahip olduğum hayvanları düşün. Bir insanın yaşamı süresince altı ya da yedi köpeği olur, sonra gitme sırası ona gelir. Ders kitaplarıma, hekim aletlerine, derslere yazılmaya, kadavralar üstünde çalışmaya ne kadar kafa yorabilirim? Anatomi öğrenecek, kimya ve çocuk doğumu çalışacak sabrı nereden bulacağım?" Ama hiç değilse Lily, Frances gibi yüzüme gülmemişti. "Biraz bilimle uğraşsaydım," di-

yordum şimdi kendime, “şu kurbağaları yok etmek için basit bir yol bulabilirdim.”

Yine de, kendimi oldukça iyi hissediyordum ve armağan alma sırası bana gelmişti. Kız kardeşlerden leopar postundan kılıfı olan uzun, silindirik bir yastık aldım, ayrıca önüme içinde pişmiş yer elmaları bulunan, üstü hasırla kapatılmış bir sepet getirildi. Mitalba'nın gözleri büyüyor, kaşları inip kalkıyor, hastaymış gibi burnunu çekiyordu – bunlar hep bana vurulduğunun işaretleriydi. Küçük diliyle yaladığı elimi çekip pantolonuma sildim.

Ama çok şanslı olduğumu aklımdan geçirdim. Burası güzel, tuhaf, özel bir yerdi ve beni etkilemişti. Eğer isterse, kraliçenin beni yola getirebileceğini düşündüm; sanki her an elini açıverecek ve bana işin aslını, kaynağı, tohumu – şifreyi gösterecek gibiydi. İşin esrarını yani. Esrarı bildiğine adım gibi emindim. Yeryüzü uzay boşluğunda hiçbir şeye tutunmayan, sadece kendi dönüş hızı ve manyetik gücüyle hareket eden devasa bir küredir ve üstünde yaşayan biz bilinçli yaratıklar da kendi boşluğumuzda hareket etmemiz gerektiğine inanırız. Öyle sırtüstü yatıp üstümüze düşeni yapmadan, dışımızdaki dünyayı taklit etmeden yaşayamayız. Hayata karşı tavrımız budur. Ama bir de Willatale'e, Ajılı kadına bakın; böyle düşüncelere boşvermişti o, endişenin, kuruntunun zerresi yoktu onda, kendine yetiyordu ve bu hiç de kötü bir şey değildi! Tam tersi, her şey yolundaydı! Ne kadar mutlu olduğuna bakın, yayvan burnu, ayırık dişleri, sedef rengi gözüyle ve sağlam gözüyle gülümsüyor; beyaz kafasına bakın! Ona bakmak bile beni rahatlatıyordu ve eğer onu örnek alırsam, kendime yeterli biri olmayı öğrenebileceğimi hissettim. Ve hepsinden önemlisi, ruhumun uykudan uyanacağını, özgürlüğüme kavuşacağımı hissettim.

İçimdeki çalkantının verdiği mutlulukla dişlerimi sıktım. Bazı duygular dişlerimi kaşındırır. Özellikle estetik bir hayranlık duyduğumda olur bu. Evet, güzellik karşısında dişlerim kamaşır, diş etlerim sızlamaya başlar. Tıpkı kadife bornozumla çam ağacının yeşil karanlığında dikildiğim, güneşin tilki kürkü rengine büründüğü, hayvanların inlediği, kargaların altın

rengi anızları didiklediği, alev kırmızısı yumrulu çiçeklerin açtığı o güz sabahında olduğu gibi – dış etlerim o zaman da şimdiki gibi sızlıyordu ve birden o acıklı, endişeli, tehditkâr kibirin yavaş yavaş beni terk ettiğini hissettim, karnımdaki ağırlık bile azalmıştı sanki. Prens Itelo'ya “Majesteleri, bakın, kraliçeyle özel olarak konuşmak istiyorum, bunu ayarlayabilir misiniz?” dedim.

“Konuşmak?” dedi şaşkınlıkla. “Konuşuyoruz ya, Bay Henderson?”

“Hayır, gerçek bir konuşma demek istiyorum. Sosyalleşmek için havadan sudan konuşmak değil, içtenlikli bir konuşma,” dedim. “Hayat ve bilgelik üzerine. Onun bu bilgelige sahip olduğunu biliyorum, ondan bir şeyler öğrenmeden buradan gitmem delilik olur.”

“Ah, evet. Çok güzel, çok güzel,” dedi. “Pekâlâ, beni yendiniz, zor da olsa sözlerinizi aktaracağım.”

“Ne demek istediğimi anladınız,” dedim. “Çok iyi. Harika. Ölünceye dek size minnettar kalacağım, Prens. Benim için ne kadar önemli olduğunu bilemezsiniz.” Biz konuşurken Ajılı kardeşlerin küçüğü, Mtalba elimi tutuyordu; prense, “Ne istiyor?” diye sordum.

“Size karşı derin sevgi duyuyor. Bakın, o buranın en güzel kadını, siz en güçlü erkeksiniz. Kalbini kazandınız.”

“Kalbi yerinde kalsın,” dedim. Sonra Willatale ile nasıl konuşacağımı düşünmeye başladım. Neye odaklanmalıydım? Evlilik ve mutluluğa mı? Çocuk ve aileye mi? Görev duygusuna mı? Ölüme mi? *İstiyorum* diyen sese mi? (Bunu Itelo'ya ve kraliçeye nasıl açıklayacaktım?) En basit, en temel noktaları bulmam gerekiyordu, oysa benim düşünce tarzım karışıktır. Bir örnek vereyim, o gün sarayın avlusunda, sundurmanın ılık gölgesinde aklımdan şunlar geçiyordu; Lily, ki ne de olsa benim sevgili karım, yeri doldurulamayacak bir kadındır, birbirimizin yalnızlığına son vermemizi istemişti. Şimdi ise, o artık yalnız değil, ama ben hâlâ yalnızım, bu nasıl oluyor? Sonraki adım: ihtiyaç duyduğunuz yardım ya başka insanlardan ya da – başka bir yerden gelir. İnsanlar arasında yalnızca iki seçenek vardır, ya kar-

deş olursunuz ya da suç işlersiniz. Peki, iyiler neden yalan söyler? Hem de bûlbûl gibi söylerler. Anlaşılan, suç işlemenin bir gereklilik olduğunu düşünüyorlar, yalan söylemek de en yararlı suç, çünkü hiç olmazsa iyi bir amaca hizmet ediyor. Bir seçim yapmak gerekirse iyiden yanayım, ama iyilerden alabildiğine kuşku duyuyorum. Sözün kısası, yaşamanın en iyi yolu hangisi?

Ne ki, Ajılı kadınla düşüncelerimin bu ileri noktasında konuşmaya başlayamazdım. Derdimi iyi anlatmak için yavaş yavaş ilerlemeliydim. Bu yüzden Itelo'ya şöyle dedim; “Kraliçeye şunu söyleyin sevgili dostum, onu görmek bile bende harika bir etki yaratıyor. Görünüşünden mi, üstündeki aslan postundan mı, ondan bana doğru yayılan bir şeylerden mi bilmiyorum – her neyse, ruhuma huzur veriyor.”

Itelo sözlerimi aktardı ve kraliçe, cömert vücudu bir an kararsızlıkla kasıldıktan sonra, gülümseyerek konuştu.

“O da sizi görmekten hoşlanıyor.”

“Gerçekten mi?” Sevinçten gözlerim parlıyordu. “Bu harika bir şey. Bu benim için büyük bir an. Bütün bulutlar dağılıyor. Burada olmak büyük bir ayrıcalık.” Elimi Mtalba'dan çektim ve kolumu prene dolayarak başımı salladım, müthiş etkilenmiştim, kalbim taşacak gibiydi. “Şunu bilin ki benden daha güçlüsünüz,” dedim prene. “Evet, ben de güçlüyüm, ama bu yanlış bir güç, kaba bir güç bu, çünkü çaresizlik içindeyim. Ama siz gerçekten güçlüsünüz – yalın bir güç sizinki.” Prens de etkilenmişti ve itiraz etmeye başladı, “Dinleyin,” dedim, “bana inanmalısınız. Nedenini açıklamaya kalksam aylar sürer, yine de zor anlarsınız. Benim ruhum bir rehin dükkânı gibi. Kefareti ödenmemiş zevkler, eski klarnetler, fotoğraf makineleri ve güve yeniği kürklerle dolu. Ancak,” diye devam ettim, “konuyu uzatmayacağım. Ben sadece bu kabilede bana neler hissettirdiğinizi anlatmaya çalışıyorum. Siz büyük bir insansınız Itelo. Sizi seviyorum. Bu yaşlı bayanı da seviyorum. Aslında hepiniz harikuladesiniz ve bu hayatıma mal olsa bile, sizi o kurbağalardan kurtaracağım.” Ne denli duygulandığımı hepsi görmüştü, erkekler parmak ışılgına başladılar, ağızlarını yine satir gibi açıyor ama tatlı, yumuşak sesler çıkarıyorlardı.

“Halam ne istediğinizi soruyor, bayım.”

“Öyle mi? Şey, çok güzel. Başlangıç olarak ona, bende ne gördüğünü sorun, kim olduğumu anlatmakta zorluk çekiyorum da.”

Itelo sorumu iletti ve Willatale alnını Arnewi'lere özgü esnek bir hareketle kırıştırdı; bir gözü insanca bir bakışla, bütün saflığıyla parıldıyordu, beyaz gözü ise kör olmasına karşın müthiş bir mizah duygusu iletiyor, sanki bu göz kırpış sana bir ömür yeter, diyordu. Bu kapalı beyaz panjur benim için iç zenginliğinin işaretiydi. Bakışını üstümden ayırmadan konuşuyor, bir eli iri cüssesinin küçülttüğü butlarında Braille alfabesi okur gibi geziniyordu. Itelo söylediklerini aktardı. “Büyük bir kişiliğiniz var, bayım. Güçlü. (Katıldığımı belirttim.) Zihniniz düşünce dolu. Ajıllığın esaslarından bazılarına sahibsiniz.” (Güzel, çok güzel!) “Duy-duyg...” (Doğru sözcüğü bulması birkaç saniye sürdü ve ben bu renkli avluda, kırmızı, siyah renklerle çevrili altın toprağın üstünde, kahverengi dallı, tarçın kokan çalıların arasında, büyük bir merakla kraliçenin hakkımda vereceği kararı bekledim.)

“Duy-duygulanmayı seviyorsunuz.” Başımla onayladım ve Willatale konuşmasını sürdürdü. “Diyor ki... çok acı çekiyorsunuz, ah bayım! Bay Henderson. Kalbiniz havlıyor.” “Çok doğru,” dedim, “bekçi köpeği Kerberos gibi üç başım birden havlıyor. Ama neden havlıyor?” Ama prens geleneksel tanışma töreninde güreş minderine nasıl bir adamla çıktığını öğrenince dehşete düşmüş gibi, daha iyi duymak için bütün ağırlığıyla kraliçeye doğru eğilmişti. “Çılı-gınlık,” dedi. “Evet, evet bu da doğru,” dedim. “Bu kadın gerçekten çok yetenekli.” Yaşlı kadını cesaretlendirdim. “Söyleyin, söyleyin Kraliçe Willatale! Gerçeği bilmek istiyorum. Bana torpil yapmayın.” “Keder,” dedi Itelo, Mtalba sevecen bir tavırla elimi eline alıp sıktı. “Evet, kesinlikle.” “Şimdi şöyle diyor Bay Henderson, büyük kap-pasiteniz var, büyüklüğünüz, özellikle burnunuz bunun işareti.” Elimini yüzüme götürürken gözlerim büyüdü, hüzünlendim. Güzellik gerçekten de kalıcı değil. “Bir zamanlar çok yakışıklıydım,” dedim, “ama bu burunla bütün dünyayı koklayabiliyo-

rum. Bana ailemizin kurucusundan miras kaldı. Hollandalı bir sosis imalatçısıydı, zamanla Amerika'nın en vicdansız kapitalisti olmayı başardı."

"Kraliçeyi affedin. Sizden hoşlanıyor, başınız derde girsin istemiyor."

"Yeteri kadar derdim var çünkü," dedim. "Ama bakın, Majesteleri, şöyle mi yapayım, böyle mi yapayım diye sormaya gelmedim buraya, siz engel olmayın, ne istiyorsa söylesin."

Ajlı kadın yavaş bir sesle konuşmaya devam etti, bir yandan da tek gözüyle beni süzüyor, hülyalı hülyalı bakıyordu.

"Ne diyor, ne diyor?"

"Anlatın diyor bayım, neden buraya geldiniz. Dağdan geldiğinizi, uzun süre yürüdüğünüzü biliyor. Genç değilsiniz Bay Henderson. Belki yüz elli kilogram: yüzünüzde pek çok renk var. Vücudunuz eski bir lokomotif gibi. Çok güçlü, evet, bunu ben de biliyorum. Bayım, teslim ediyorum. Ama bu heybetli cüseyyle..."

İçimi acıtan sözlerini gözlerimi kaçırarak dinledim. Sonra içimi çektim ve şöyle dedim; "Açık sözlü olduğunuz için teşekkür ederim. Rehberimle birlikte çölü aşıp buraya kadar gelmem garip bir şey, biliyorum. Lütfen kraliçeye bunu sağlığım için yaptığımı söyleyin." Itelo şaşırarak güldü. "Biliyorum," dedim, "dışarıdan bakınca hasta gibi görünmüyorum. Benim gibi birinin hâlâ kendisiyle, sağlığıyla ya da başka bir şeyiyle uğraşmasının anormal bir durum olduğunu da kabul ediyorum. Ama işin doğrusu bu. Ah, insan olmak öyle hazin bir şey ki. Tuhaf hastalıklara yakalanırsınız. Sırf insan olduğunuz için, başka nedeni yok. Yıllar geçtikçe, ne olduğunu anlamadan, siz de diğer insanlar gibi olursunuz, insana özgü bütün rahatsızlıklar sizi de bulur. Düşüncesizlik, kibir, öfke ve başka pek çok şeye araç olmaktan başka bir şey gelmez elinizden. Bunları kim ister? Kimin ihtiyacı var? İnsanın içindeki, ruhunun işgal etmesi gereken yeri bunlar doldurur. Ama kraliçe ruhumu okumaya başladığına göre suçlamalarına devam etmesini isterim. Ona daha pek çok örnek verebilirim, ama sanırım gerek kalmayacak. Her şeyi biliyor. Şehveti, hiddeti, bütün hepsini. Bütün o sapkınlıklar repertuarını..."

Itelo bir an duraksadı, sonra sözlerimi elinden geldiğince kraliçeye aktardı. Kraliçe sevecen ve içten bir tavırla göz kırp-tı, aslan postunun üstündeki elini yavaşça açtı ve kapadı, kulü-benin damına, sundurmanın üstündeki kehribar rengi bambu kamışlarına ve huzurlu, simetrik palmiye yapraklarına göz gez-dirdi. Saçları milyonlarca örümcek ağı gibi havada uçuşuyor, kollarının şişman derisi dirseklerini örtüyordu. Itelo söyledik-lerini dikkatle tercüme etti. “Dünya bir çocuğa tuhaf görünür, diyor. Siz çocuk değil misiniz, bayım?”

“Ah, ne harika bir insan,” dedim. “Doğru, ne kadar da doğ-ru. Kendimi hiç bu kadar huzurlu hissetmemiştim. İçimdeki bütün çürümüşlük bir çocuğa ait.” Ellerimi birleştirdim, ye-re bakarak bu sözlerden aldığım ilhamla fikir yürütmeye baş-ladım. İş fikir yürütmeye gelince, bayraklı koşu yarışındaki üçüncü adama benzerim. Sopyayı elime almak için sabırsızlıkla beklerim, ama alınca da koşu bandından sapar, başka yerle-re giderim. Düşüncelerim şöyle gelişti: Dünya bir çocuğa tuhaf görünebilir, ama çocuk dünyadan bir yetişkinin korktuğu gibi korkmaz. Merakla, hayretle, harikulade bir şey karşısında apı-şıp kalmış gibi bakar dünyaya. Ama yetişkin dehşet içinde ba-kar. Peki neden? Ölüm yüzünden. Böylece yetişkin, bir çocuk gibi, bir çocuk hırsızının onu kaçırmayı için gerekli koşulları sağlar. Böylece her ne olacaksa, onun suçu olmayacaktır. Peki, bu çocuk hırsız – bu çingene kim? Hayatın tuhaflığı – çocuk-luğunda olduğu gibi, ölümü uzak kılan şey. Kendimden hoş-nuttum. Itelo’ya, “Lütfen hanımefendiye şunu söyleyin,” de-dim, “çoğu kimse başkasının derdiyle ilgilenmekten kaçınır. Dert berbat bir şeydir. Bu yüzden cömertliğinizi unutmayaca-ğım. Şimdi dinleyin – dinleyin,” dedim Willatale’e, Itelo’ya ve saray erkânına. Handel’in *Mesih*’ini okumaya başladım: “Hor görülmüş ve reddedilmişti. Hüznün ne olduğunu iyi bilirdi,” buradan aynı oratoryonun başka bölümüne geçtim, “Onun ge-leceği güne kim dayanabilir, O belirince kim durabilir?”* Ben şarkı söylerken Ajılı kadın, Arnawi’lerin kraliçesi, yavaşça, be-ni takdir eder gibi başını salladı. Mtalba’nın yüzü aynı bakışla

(*) Tevrat, Malaki 3:2 – ç.n.

parlıyordu ve alnı ağır ağır yukarıya, katı çivit saçlarına doğru kalktı. Bu arada kadınlar ellerini sallıyor, erkekler koro halinde ıslık çalıyorlardı. Itelo, “İyi gösteri bayım. Dostum,” dedi. Bir tek Romilayu kısa, kaslı vücudu, buruşuk suratıyla bir hoşnutsuzluk abidesi gibi duruyordu, ama bu kırışıklar doğuştan yüzüne yazıldığından, belki de aslında o da durumdan hoşnuttu.

“Grun-tu-molani,” dedi kraliçe.

“Ne dedi? Ne diyor?”

“Yaşamak istiyorsun. Grun-tu-molani. İnsan yaşamak ister.”

“Evet, evet, evet! Molani. Ben Molani. Bunu anlamış mı? Söyleyin ona, Tanrı bunu bana söylediği için onu ödüllendirecek. Ben ödüllendireceğim. O kurbağaları havalara zıplatacağım, dağdan gelip sizi üzdüklerine pişman olacaklar. Yalnız ben değil, herkes molani. Yeryüzünün bu denli kederli bir yer olmasına dayanamadım, bu molani için yollara düştüm. Grun-tu-molani, hanımefendi – kraliçem. Herkes grun-tu-molani!” Şapkamı kraliyet ailesine ve diğerlerine kaldırdım. “Grun-tu-molani. Tanrı ruhlarımız için zar atmıyor, bunun için grun-tu-molani.” Mırıltılarla, gülümseyerek karşılık verdiler. “Tu-molani.” Mtalba, dudakları kapalı, yüzünün geri kalanı mutlulukla gerilmiş, kınalı elleri ve buruşuk bilekleri kalçalarında, gözlerinin içine eriyerek bakıyordu.

Yüz yıldan uzun bir zaman alay konusu olmuş, lanetli bir sülâleden geliyorum: o sonsuz denizin sahilinde oturup şişeleri kırıdığım da, komşularım atalarım dan yalnızca büyükelçi ve devlet adamı olanları değil, kaçık olanları da hatırlamışlardı. Aralarından biri, kendini Çinli olduğuna inandırıp Boxer ayaklanmasına ka ulmuştu; bir başkası bir İtalyan aktrist ine 300.000 dolar yedirmişti; yine bir başkası Kadın Hakları Hareketi için eylem yaparken bindiği bir balonla gökyüzünde kayboldu. Ailemizde çok sayıda tez canlı ve basiretsiz (Fransızca *imbécile* kelimesinin vurgusu daha güçlüdür) akraba mevcuttur. Bir kuşak önceki kuzenlerimden biri Sicilya'da, Messina'daki depremde kurtarma çalışmalarına katıldığı için Corona madalyası aldı. Roma'da aylak aylak dolaşmaktan patlamak üzereydi. O kadar sıkılmıştı ki, saray yavrusu evinin yatak odasından salona atla in erdi. Depremden sonra ilk trene atlayıp Messina'ya gitti; iki hafta boyunca uyumayıp yüzlerce binanın enkazını kaldırdığı, sayısız aileyi kurtardığı söylenir. Bu da, her ne kadar delice bir alışkanlık şeklinde kendini gösterse de, ailemizde bir sosyal hizmet anlayışının varlığına işaret ediyor. Rahiplikle ilgisi olmayan bir Henderson da komşularına vaaz verir, onları çağırma k için bir levyeyle bahçesindeki çana vururmuş. Bütün komşular gelmek zorundaymış.

Ona benzediğimi söylerler. Boyun ölçümüz aynı, yirmi iki. Bu arada, İtalya'da mayınlanmış bir köprüyü mühendisler gele-ne kadar düşmesin diye havada tuttuğumu belirtmeliyim. Ama bunu askerî görev anlayışıyla yapmıştım, ayağımı kırdığımda hastanede yaptıklarım daha iyi bir örnek olabilir. Bütün zamanımı çocuk koğuşunda, çocukları eğlendirip güldürmekle geçirmiştım. Koltuk değneklerimle ve hastane önlüğümle hoplayıp zıplayarak her yeri dolaşırdım; önlüğün arkasını bağlamaya üşenirdim, yaşlı hemşireler arkamdan koşup önlüğün arkasını kapatmaya uğraşırlardı ama beni tutmak ne mümkün.

Ve işte burada –o kahrolası anılardan çok uzakta– Afrika'nın en uzak dağlarındaydık, bu iyi insanların kurbağalar yüzünden acı çekmesi olacak şey değildi. Onları bu acıdan kurtarmak da benim için doğal bir şeydi. Büyük olasılıkla bu işin altından kalkabilirdim ve bu koşullarda hiç değilse bunu yapabileceğimin farkındaydım. Kraliçe Willatale'in benim için yaptıklarını düşünün – ruhumu okumuş, bana *grun-tu-molani*'yi vermişti. Arnewi'lerin bir istisna olmadığını, onların da tutarsızlıkları olduğunu düşündüm; hayatın sırrını çözmüş olabilirlerdi, ama iş kurbağalara gelince ellerinden bir şey gelmiyordu. Bunu anlayabiliyordum. Yahudilerin Yehova'sı vardı, ama Tanrı'nın dinlendiği Şabat gününde korumasız kalıyorlardı. Eskimolar, çevrede bol ren geyiği bulunduğu halde açlıktan kırılmak üzereydiler; çünkü balık mevsiminde ren geyiği yemeleri, ren geyiği mevsiminde de balık yemeleri yasaktı. Her şey değerlere endeksliydi. Peki gerçek nerede? Soruyorum size, gerçek nerede? Şahsen ben, keder ve sıkıntıdan ölmek üzere olsam da mutluydum, nesnel anlamda mutluydum, sığırların içmediği sarnıçtaki su kadar bol mutluluk vardı çevremde. Böylece, Arnewi'lerle karşılıklı bir yardımlaşma içinde olduğumuzu düşündüm; onların akıl dışı davrandığı yerde ben onlara yardım edecektim, benim akıl dışı davrandığım yerde onlar bana yardım edecekti.

Ay çoktan yükselmiş, ardında bulut kümeleri bırakarak yüzünü doğuya dönmüştü. Dağların sarp yamaçları daha da belirginleşmişti; zirveleri tahminimce üç bin metreye yaklaşıyordu. Gökyüzü koyu yeşile kesti, ama ayın yaydığı ışık demetleri hâlâ

beyazdı. Kulübenin damı her zamankinden daha tüylü, karanlık ve ağır bir görünüm aldı. Prens Itelo ile birlikte bu alacalı öbeklerden –karıları ve akrabalarından oluşan güruh, ellerinde kabak çiçeği gölgelikleriyle hâlâ bize refakat ediyorlardı– birinin yanında duruyorduk; “Prens, sarnıçtaki hayvanlara bir atış yapacağım. Onlarla nasıl başa çıkacağımı biliyorum. Siz bu olayın tamamen dışında kalacaksınız, fikrinizi söylemeniz bile gerekmeyecek. Bütün sorumluluğu üstüme alıyorum.”

“Ah, Bay Henderson – o’lağanüstü bir insansınız. Ama dikkat. Hislere kapılmayın.”

“Ha, ha, Prens – afedersiniz ama işte burada yanıyorsunuz. Hislerime kapılmazsam hiçbir şeyi başaramam. Ama endişelenmeyin. Beni düşünmeyin,” dedim.

Böylece Prens bizi kulübemizde bırakıp gitti, Romilayu ile birlikte tatlı patates ve peksimetten oluşan, vitamin haplarıyla zenginleştirdiğim akşam yemeğimizi yedik. Bunun üstüne bir yudum viski içtikten sonra, “Gel Romilayu,” dedim, “sarnıca gidelim ve ay ışığında nasıl görüldüğüne bakalım.” Sarnıcın üstündeki damı hesaba katarak, yanıma cep fenerimi de aldım.

Kurbağaların keyfi herkesten daha yerindeydi. Nemli olduğu için bütün köyde yeşilliklerin büyüdüğü tek yer burasıydı; bu tuhaf dağ kurbağası türü, yeşil-beyaz benekleriyle hoplayıp zıplıyor, suda yüzüyordu. Ruhun son istirahatgâhının hava olduğu söylenir, ama bence, eğer duyular söz konusuysa, sudan daha hoş bir ortam bulamazsınız. Yani bu kurbağalar çok keyifli bir hayat sürüyor olmalıydılar ve bana öyle geldi ki, ıslak ve parlak derileri, beyaz bacakları, pırtlak gözleri ve duyulu gırtlaklarıyla ayaklarımızın dibinde dolaşırken ideal ortamı bulmuşlardı. Dünyanın, Romilayu’nun ve benim temsil ettiğimiz geri kalanı ise kan ter içinde, sıcakla boğuşuyordu. Damdaki sazların koyulaştırdığı gölgede yüzüm bir yanardağ ağzı gibi ateş içindeydi. Çene kemiklerim kasılmıştı ve bana, cep fenerimi söndürsem sarnıçtaki kurbağaları içimden fışkıran ışığın yardımıyla görebilecekmişim gibi geldi.

“Keyifleri yerinde,” dedim Romilayu’ya, “bakalım daha ne kadar sürecek.” İri cep fenerini yaratıkların gruplar halinde

yüzdüğü suyun üstünde gezdirdim. Başka koşullar altında onlara karşı daha hoşgörölü, hatta şefkatli bir tavır içinde olabilir dim. Aslında onlarla bir alıp veremediğim yoktu.

“Sen neden gülmek, sahip?”

“Gölüyor muyum? Farkında değilim,” dedim. “Bunlar çok iyi şarkıcıdır. Connecticut’ta, bizim memlekette çoğu ince seslidir, ama bunlar bas sesi çıkarıyor. Dinle. Çok şey söylüyorlar. Ta dam-dam-dum. Agnus Dei - Agnus Dei qui tollis peccata mundi, miserere no-ho-bis!* Mozart bu, Mozart, yemin ederim! Zavallı, sefil yaratıklar, onların da şarkı söylemeye hakkı var, çünkü tarihin dönüm noktasındayız.”

“Zavallı sefil yaratıklar”ı içimden söylemiş olmalıyım, çünkü aslında keyiften “Oh, oh, oh” diyordum! Yakında öleceklerini bilmek beni canlandırmıştı. Ölümünden nefret ederiz, ölümünden korkarız, ama işin aslı şu ki, ölüm gibisi yoktur. Sığırlar için üzölüyordum, evet, insani açıdan da hiçbir eksikim yoktu. Kesinlikle insani bir davranıştı bu. Ama yine de sarnıçtaki yaratıklara son darbeyi vurmak için sabırsızlanıyordum.

Öte yandan, elimde olmadan onlarla tezat oluşturduğumun da farkına varıyordum. Bir yanda, aslında kimseye zararı dokunmayan, Arnewi’lerin başına dert açtıkları için suçlanamayacak, küçük, çift yaşamlı canlılar. Öte yanda bir doksan boyunda, yüz yirmi beş kilo ağırlığında, birkaç kez milyoner, sosyal statü sahibi, savaş madalyası ve başka madalyalar kazanmış bir mor bere li. Ama bu benim kabahatim değildi, öyle değil mi? Yine de, daha önce de hayvanlarla kanlı bir ilişkiye girdiğimi ve Danyal peygamberin sözlerinin kafamdan hiç çıkmadığını belirtmem gerekir: “İnsanların arasından kovulacak, yaban hayvanlarıyla yaşayacaksın.”** Üretici olarak kendimi meşru bir ilişki içinde saydığım domuzları saymazsak, yakın geçmişte ilişkide olduğum başka bir hayvanın anısı zihnimi ve vicdanımı meşgul ediyordu. Kurbağalara saldırmaya hazırlanırken kafam bu yaratıkla, bir kediyle meşguldü, en iyisi size bunu da anlatayım.

(*) Lat. Dünyayı günahattan temizleyen Allah’ın Kuzusu, merhametini esirgeme. Hristiyan ilahiyatına göre Allah’ın Kuzusu, Hz. İsa’dır – ç.n.

(**) Tevrat; Danyal Peygamber, 4:25 – ç.n.

Lily'nin arazimizdeki binalardan birini yenilediğini daha önce anlatmıştım. Bu binayı bir matematik öğretmeniyle eşine kiraya verdi. Evin hiç yalıtımı yoktu, kiracılar şikâyet edince onları evden çıkardım. Bayan Lenox yere düşüp öldüğünde, Lily ile çıkardığımız kiracıların kedisi hakkında tartışıyorduk. Duman-sı kahverengi-gri renkte tüyleri olan genç bir erkek kedi-ydi.

Kiracılar iki kez bizim eve kadar gelip ısınamadıklarından şikâyet etmişlerdi. İlk geldiklerinde hiç ilgilenmiyormuş gibi yapmış, üst kattan gizlice onları izlemiştim. Sesleri salona kadar geliyordu ve Lily'nin onları yatıştırmaya çalıştığını duyabiliyordum. İkinci katın holünde, üstümde kırmızı bornozum ve ambardayken giydiğim Wellington botlarımla gizleniyordum. Daha sonra Lily konuyu açınca; "Benim derdim değil," dedim. "Burada yabancı istemiyorum zaten." Kiracıları arkadaş olmak için eve aldığından kuşkulaniyordum ve başından itibaren karşı çıkmıştım. "Neden şikâyet ediyorlar? Domuzlardan mı?" "Hayır," dedi Lily, "Domuzlar hakkında tek kelime söylemediler." "Hah! Lapa pişirirken yüzlerinin şeklini gördüm ama," dedim, "ayrıca birincisiyle başa çıkamazken ikinci evi neden yeniledin hiç anlamıyorum."

İkinci ve son kez şikâyete geldiklerinde çok kararlıydılar; onları yatak odamdan, elimde iki fırçayla saçlarımı fırçalayarak izledim, duman rengi toraman kedi, donmuş sebze bahçesindeki kırık dalların üzerinden atlayarak arkalarından geliyordu. Brokoliler don yiyince şahane bir manzara olur. Aşağıda yüksek sesle tartışmaya başladılar, daha fazla kaldıramayacağımı anlayınca salonun üstünden ayaklarımı yere vurdum. Sonunda, "Çekin arabanızı, sizi evimde istemiyorum!" diye aşağıya bağırdım.

Kiracı, "Gideceğiz, ama önce depozitoyu geri verin, taşınma masraflarını da siz ödeyeceksiniz," dedi.

"Harika, gücün yetiyorsa yukarı gel de parayı vereyim," dedim, Wellingtonlarımla merdivenlerde tepindim ve "Defolun!" diye haykırdım.

Sonunda gittiler, ama toraman kedilerini götürmediler, arazimde vahşi bir kedi istemiyordum. Kediler vahşileşince berbat

olurlar, bu da çok güçlü bir hayvandı. Onu avlanırken ve bir sincapla oynarken görmüştüm. Bir zamanlar gölün kenarındaki barakaya buna benzer bir kedi musallat olmuştu ve beş yıl boyunca burnumuzdan getirmişti. Ambardaki bütün toramanlarla kavga etmiş, pençeleriyle yüzlerinde mikroplu yaralar açmış, gözlerini çıkarmıştı. Zehirli balıkla, is bombasıyla öldürmeye çalışmışım; ormandaki yuvasının yakınlarında günlerce dizlerimin üstünde nöbet tutup ortaya çıkmasını beklemiştim. Lily'e, "Bu da öteki kedi gibi vahşileşirse, çekeceğin var," dedim.

"Geri dönüp alacaklar," dedi.

"Kesinlikle inanmıyorum. Onu terk ettiler. Vahşi kedilerin neler yapabileceğini bilmiyorsun. Vaşağı bile tercih ederim."

Hannock adında bir adam tutmuştuk, ambara gittim ve ona, "Şu kahrolası sivillerin bıraktığı toraman kedi nerede?" dedim. Sonbaharın son günleriydi, Hannock elmaları istifliyor, çürük olanları domuzların yemesi için bir köşeye biriktiriyordu. Ot-ları yolup bahçeyi darmadağın ettikleri için domuzlardan hoşlanmazdı.

"Hiç sorun çıkarmıyor Bay Henderson," dedi. "Çok iyi bir kedicik."

"Ona bakman için sana para mı verdiler yoksa?" dedim, korkusundan evet diyemedi ve yalan söyledi. Aslında iki şişe viskiyle bir kutu süt tozu vermişlerdi.

"Hayır, vermediler, ama yine de bakacağım," dedi, "bana hiç zararı dokunmuyor."

"Benim arazimde terk edilmiş kedilere yer yok," dedim ve "Mini, mini, mini" diye seslenerek çiftliği dolaştım. Sonunda kedi yanıma kadar geldi; ensesinden tutup kaldırdığımda hiç itiraz etmedi, tavan arasına götürüp kapıyı arkasından kilitledim. Kedinin sahiplerine özel ulakla bir mektup gönderdim ve ertesi gün saat dörde kadar mühlet verdim. Aksi halde, onu uyutmak zorunda kalacağım, dedim.

Lily'e özel ulağın makbuzunu gösterdim ve kedinin artık sorumluluğum altında olduğunu söyledim. Aklımı çelmeye çalıştı, hatta akşam yemeğinde güzel bir giysi giydi, yüzünü bile

puğraladı. Masada titrediğini, beni ikna etmeye hazırlandığını hissedebiliyordum. “Neyin var, yemeğini yemiyorsun,” dedim; aslında çok iştahlıdır, gittiğimiz lokantalarda bu kadar çok yiyen bir kadın görmediklerini söylerler. Eğer gnndeysel iki koca biftikle altı şişe birayı rahatça götürebilir. Ne yalan söyleyeyim, Lily’nin yemek yeme kapasitesi beni her zaman gururlandırmıştır.

Lily, “Sen de yemiyorsun,” diye cevap verdi.

“nk aklımda bir şey var. İçim acıyor,” dedim.

“Bebegiim, yapma böyle,” dedi Lily.

Ama içimdeki duygu, her neyse, her yanımı sarmıştı, öyle ki kemiklerim sızlıyordu. Kendimi korkunç hissediyordum.

Lily’e planımdan hiç söz etmedim, ertesini gün saat 3:59’da eski kiracılardan ses çıkmayınca, planımı uygulamak için yukarı ıktım. Elimde Grusan’ın marketinden aldığım bir alışveriş torbası, içinde de tabancam vardı. Duvar kğıdı kaplı küçük tavan arası yeteri kadar aydınlıktı. Toramana, “Seni zaten gözden çıkarmışlar, kedicik,” dedim. Duvara yapıştı, sırtını kamburlaştırıp tüylerini kabarttı. Yukardan nişan almaya çalıştım, olmayınca oturdum ve tavan arasına kaldırdığımız bir briç masasının ayaklarının arasından ona baktım. Tek kurşunla işi bitirmek istiyordum. Pancho Villa zerine yazılan kitaplardan, Meksika stili atış yapmayı öğrenmiştim; işaret parmağınızı namlunun üzerinde tutup orta parmağınızla tetiğe basarsınız, çünkü doğru nişan almak için en emin yol işaret parmağınızı kullanmaktır. Böylece (biraz bükük olan) işaret parmağımla kafasının tam orta yerini buldum ve ateş ettim, ama yeterince isteyerek nişan almamış olmalıyım ki, ıskaladım. Dört metreden ıskalamanın başka bir açıklaması olamaz. Kapıyı açtım ve kedi dışarı fırladı. Merdivenlerde Lily’le karşılaştım, güzel boynu gerilmiş, yüzü bembeyaz kesilmişti. Evde tabancayla ateş etmenin onun için tek anlamı vardı – babasının ölümünün anısı. Hâlâ yaptığım atışın şoku içindeydim, alışveriş torbası elimden sarkıyordu.

“Ne yaptın?” dedi Lily.

“Ne dediysem onu yapmaya çalıştım. Kahretsin!”

Telefon çalmaya başladı, yanından geçip telefona doğru yürüdüm. Kiracının karısı arıyordu, “Neden bu kadar beklediniz?” dedim, “az daha iş işten geçiyordu.”

Ağlamaya başladı ve kendimi çok kötü hissettim. “Gelin ve kahrolası kedinizi alın,” diye bağırđım. “Siz şehirli ler hayvanlara hiç değ er vermi yorsunuz. İnsan kedisini bırakır mı?”

İş in kafa karış tıran yanı ş u ki, çok gerç ek, çok temel bir saikle yola çıkıyorum, sonra hep bir yerde hata yapıyorum ama nerede hata yaptığ ımı bir türlü anlayamıyorum.

Sözün kısası, sarnıcın baş ında kurbağ a meselesini nasıl halledeceğ imi düşünürken, bu anı da zihnimde canlanmı ş tı. “Ama bu farklı,” dedim kendime. “Burada mesele çok açık, ayrıca o kedinin peş ine dü ş tüğ ümde, aslında ne yapmak istediğ imi de göstermiş olacağ ım.” Öyle olacağ ını umuyordum, çünkü kalbim geçmiş teki o olayın anısıyla burkulmuş tu ve müthiş kederliydim. Ölümcül bir günahın neredeyse kıyısından geçmiş tim.

Ş imdi iş in pratik yönünü düşünmeliydim; suya ağ atmak, kurbağ aları zehirlemek gibi çeş itli seç enekler gözümün önünden geç ti, ama hiçbir i istenen sonucu vermeyecekti. Romilayu’ya, “Geriye tek yöntem kalıyor,” dedim, “o da suya bomba atmak. Tek bir patlamayla bu baş belalarının iş ini bitiririz, ölüp suyun yüzeyine çıkınca bütün yapacağ ımız suyu taramak olur, Arnewi’ler de gönül rahatlığ ıyla sığ ırlarına suyu içirirler. Çok basit.”

Sonunda ne demek istediğ imi anladı ve “Yo, hayır, hayır, sahip,” dedi.

“Ne demek ‘Yo, hayır sahip’ ha? Saç malama, ben eski bir askerim, ne dediğ imi çok iyi biliyorum.” Ama onunla tartışmanın yararı yoktu; patlayıcı kullanma fikri onu korkutmuş tu, ben de “Pekâlâ Romilayu, ş imdi kulübeye dönelim ve biraz uyuyalım. Zor bir gün geçirdik, yarın yapacak çok iş imiz var,” dedim.

Böylece kulübeye döndük ve Romilayu dua etmeye koyuldu. Nasıl bir adam olduğ umu anlamaya baş lamış tı; sanırım benden hoşlanıyordu, ama aceleci ve ş anssız biri olduğ umdan, fazla düşünmeden her iş e atıldığ ımdan kuş kulanıyordu. Dizlerinin üzerine çöktü, kalçalarını yerleşt irdiği baldırlarını ayırdı;

iri ayak topuklarının altları göründü. Ellerinin ayalarını birleştirdi, parmaklarını gererek açıp çenesinin altına getirdi. Böyle durumlarda sık sık, yarı ciddi bir tavırla ona, "Benim için de iyi bir şeyler söyle," derdim.

Romilayu duasını bitirince yere yan yattı, dizlerini karnına çekti ve bir elini bacaklarının arasına sıkıştırdı. Öteki elini yavaş yavaş altına koydu. Uyurken hep bu pozisyonu alırdı. Ben de ay ışığının girmediği karanlık kulübede battaniyemin üstüne kıvrıldım. Genellikle yatar yatmaz uyurum, ama bu gece kafamdan çok şey geçiyordu; Danyal peygamberin kehaneti, kedi, kurbağalar, kadim çağlardan kalmışa benzeyen bu yer, ağlayan karşılama heyeti, Itelo'yla güreş, kalbimin derinliklerine bakan ve bana grun-tu-molani'yi anlatan kraliçe. Bütün bunlar birbirine karışarak kafama üşüşüyor, beni heyecanlandırıyordu; bir yandan da kurbağaları nasıl havaya uçuracağımı düşünüyordum. Doğal olarak bombalar hakkında bir şeyler biliyordum; cep fenerimdeki pilleri çıkarıp mahfazanın boşluğuna .375 Magnum tüfegimin mermilerindeki barutu koyarak güzel bir bomba imal etmeyi düşündüm. Oldukça güçlü bir silahtır, bir filin derisini bile parçalayabilir. .375 hakkında *Life* ya da *Look* dergisinde bir şeyler okuduktan sonra, Afrika seyahati için bu tüfeği seçmiştim. Michiganlı bir adam aynı tüfekten almış, yıllık izninde Alaska'ya gitmiş; uçaktan iner inmez bir rehber kiralamış, birlikte bir Kodyak ayısının peşine düşmüşler; kayalıklardan, bataklıklardan geçerek ayının izini sürmüşler, sonunda bulmuşlar ve dört yüz metre mesafeden vurmuşlar. Bana gelince, eskiden avcılığa biraz ilgi duymuştum, ama yaşlandıkça, doğayla ilişki kurmanın garip bir yoluymuş gibi göründü bana. Yani şunu demek istiyorum; adamın biri doğaya çıkıyor ve bütün yapabildiği ona ateş etmek. Pek anlamlı gelmiyor. Böylece yıllardır, ekim ayı yaklaşip av mevsimi başlayınca, bütün çalılıklardan barut dumanı yükselince ve hayvanlar sağa sola koşuşturmaya başlayınca, ben ortaya çıkarın ve avcılarını arazimde izinsiz avlandıkları için azarlarım. Onları karakola götürür, ceza almalarını sağlarım.

Kulübede mermilerdeki barutu çıkarıp bomba yapmaya ka-

rar verdikten sonra, kurbağaların nasıl bir sürprizle karşılaşacağını düşünerek keyifle gülümsedim; biraz da kendime gülümsedim, çünkü Willatale'in, Mtalba'nın ve bütün şehir halkının bana şükran duyacaklarını biliyordum; hatta kraliçenin beni kendine denk bir makama yükselteceğini düşünecek kadar ileri gittim. Ama ona, "Hayır, hayır," diyecektim. "Buraya güç ve zafer kazanmak için gelmedim, bu küçük hizmetim için hiçbir karşılık beklemiyorum."

Bütün bunlar zihnimi meşgul ettiği için bir türlü uyuyamıyordum, yarın bomba imal edeceksem bu gece dinlenmem şarttı. Uyku konusunda biraz saplantılı sayılırım; sekiz saat yerine yedi çeyrek saat uyumuşsam kendimi hasta gibi hissederim, bütün gün sürünerek dolaşırım. Aslında hiçbir şeyim yoktur, sadece hasta olduğum düşüncesi kafama yerleşmiştir. Düşünceyle ilişkim de böyle işte; ben zayıfladıkça düşüncelerim güçlenir.

Yerde uyanık yatarken Mtalba beni ziyarete geldi. Kapıdan girerken gövdesi ay ışığını kapattı; iç çekerek yere, yanıma oturdu, elimi eline aldı ve yumuşak bir sesle konuşmaya başladı. Elimi vücudunda gezdirdi, yumuşacık teniyle ne kadar gurur duysa haklıydı. Bu teması hissettiğim halde, ilgilenmiyormuş gibi yaptım ve hiç tepki vermedim; ama koca gövdem battaniyenin üzerinde uzanıyordu, bakışlarımı dama sabitledim ve bombayı nasıl yapacağımı düşünmeye çalıştım. Zihnimde cep fenerinin tepesini gevşettim, pilleri çıkardım; mermi kovanlarını açtım ve barutu cep fenerinin mahfazasına boşalttım. Ama nasıl ateşleyecektim? Su, aşmam gereken bir sorundu. Fitol olarak ne kullanacaktım ve ıslanmasını nasıl önleyecektim? Avusturya çakmağının ipliklerini birleştirip gaz yağında uzun süre bekletebilirdim. Ya da ayakkabı bağı kullanabilirdim; en iyisi ayakkabı bağını gaza batırmaktı. Ben bu düşünceler içindeyken yanımda oturan Prenses Mtalba vücudumu yalıyor, parmaklarımı öpüyordu. Kendimi suçlu hissettim ve bu parmaklarla ne haltlar yediğimi bilse kaldırıp ağzına götürmekte acele etmezdi, diye düşündüm. Tabancayla kediye nişan aldığım parmağı eline alınca bir sancı parmağımdan koluma, oradan bütün sinir

sistemime yayıldı. Dediklerimi anlayabilseydi, ona “Güzel bayan,” derdim (bütün kabile güzel olduğunu düşünüyordu ve bunu anlayabiliyordum) – “Güzel bayan, ben sandığınız adam değilim. Vicdanımda onulmaz yaralar var, ayrıca çok öfkeli bir kişiliğe sahibim. Domuzlarım bile benden korkar.”

Ama bir kadın kafasına bir şey koyduysa, onu caydırmak kolay değildir. Cins adamlara –sarhoşlara, budalalara, suçlulara– kapılmaları görülmemiş şey değildir. Aşkın gücü o korkunç şeyleri görmelerini engelliyor herhalde. Ben salak ya da kör değilim, bir kadının aşkıyla hayatın yüksek prensipleri arasındaki ilişkiyi yaşayarak görmüş, anlamış biriymim. Anlamasaydım da Lily anlatırdı zaten.

Romilayu uyanmamıştı, bir eli çıbanlı yanağının altında, basındaki çalı bir yana savrulmuş halde uyumaya devam ediyordu. Kapının önünden ayın yansıttığı billur gökkuşakları geçiyordu, dışarıda tezek ve dikenli dallarla ateşler yakılmıştı. Arnewi’ler ölmekte olan sığırlarıyla birlikte oturuyorlardı. Mtalba, bu çivit mavisli saçlı, dağ gibi kadın, iç geçirmeye, beni okşayıp öpmeye, parmak uçlarımı teninde ve dudaklarının arasında gezdirmeye devam edince, buraya bir amaç için geldiğini anladım ve kolumu kaldırıp Romilayu’nun yüzüne gelecek şekilde indirdim. Romilayu gözlerini açtı, ama yanağının altında elini çekmedi, pozisyonunu da değiştirmede.

“Romilayu?”

Yerinden kalkmadan “Sen ne istemek, sahip?” dedi.

“Kalk, kalk. Ziyaretçimiz var.” Pek şaşırmışa benzemiyordu, ama kalktı. Hasırların arasından ve kapıdan süzülen ay ışığı git-tikçe daha saf ve temiz görünüyor, sanki havayı aydınlatmakla kalmıyor, aynı zamanda güzel kokular da yayıyordu. Mtalba kollarını vücudunun kavislerine dayayarak oturuyordu. “Bu ziyaretin amacını öğren,” dedim Romilayu’ya.

Romilayu, formaliteye büyük önem veren Romilayu, gece yarısı bile prensese saraydaymış gibi davranıyordu ve son derece resmî bir tonla ona bir şeyler söyledi. Sonra Mtalba konuşmaya başladı. Tatlı bir sesi vardı, bazen hızlı hızlı, bazen sözcükleri yayarak konuşuyordu. Sonunda benim onu satın almamı

istediği anlaşıldı, yeterli param olmadığını düşünerek bu gece parayı kendisi getirmişti. “Kadınları satın almak gerek, sahip,” dedi Romilayu.

“Biliyorum dostum,” dedim.

“Erkek para vermezse, kadınlar ona saygı duymamak, sahip.”

Aslında çok zengin olduğumu, ona istediği kadar para verebileceğimi anlatmaya çalıştım, ama meselenin para olmadığını anlayınca, “Haa, çok ince bir davranış,” dedim. “Kendisi Everest dağı kadar heybetli, aynı zamanda da nazik bir insan. Ona teşekkür ettiğimi söyle ve evine gönder. Saat kaç acaba? Tanrım, uykumu almazsam yarın kurbağalarla başa çıkabilecek durumda olamayacağım. Anlasana Romilayu, bunu ancak ben yapabilirim.”

Ama Romilayu prensesin getirdiği armağanların dışarıda olduğunu, onları görmemin doğru olacağını söyledi, böylece istemeye istemeye yerimden kalktım ve kulübeden dışarı çıktık. Prenses yardımcılarıyla birlikte gelmişti, ay ışığında kafamda mantar miğferimle beni görünce, damatlığa kabul edilmişim gibi tezahürata başladılar - vakit geç olduğu için alçak sesle bağırıyorlardı. Geniş bir hasırın üstüne serilen armağanlar küçük bir tepe gibi yükselmisti; giysiler, süsler, davullar, resimler, boyalar: prenses armağanları tek tek saymaya başladı, Romilayu söylediklerini bana aktarıyordu.

“Büyük bir insan. Müthiş bir kişilik,” dedim. “Ama çoktan koca bulması gerekirdi, hiç kocası yok mu?” Bu sorunun kesin bir yanıtı yoktu; o bir Ajılı kadındı ve kaç kez evlendiği hiç önemli değildi. Benim evli olduğumu söylememin de bir yararı olmayacaktı besbelli. Bu gerçek Lily’i durdurmamıştı, Mtalba’nın da umurunda olmayacaktı.

Çeyizinin ne kadar değerli olduğunu göstermek için Mtalba, bir parmağında yumrulu, iri bir yüzük olan bir adamın çaldığı, silafonu andıran ve tümüyle kemiklerden oluşan bir çalgının eşliğinde, giysileri giymeye başladı. Adam sanki Ajılı kadını kendi eliyle bana veriyormuş gibi gülümsedi, bu arada prenses de giysilerle pozlar veriyor, şalları omuzlarına alıyordu; ba-

zen de kalçalarına sarıyordu ki bu daha farklı, daha geniş bir hareketi gerektiriyordu. Bazen de şalı burnunun üstüne Arap tarzında, yarı peçe gibi tutuyor, güzel gözleri ortaya çıkıyordu; zaman zaman kınalı ellerini şakırdatarak o iri ama neşe saçan vücuduyla uzaklara kaçıyor, burnunu ve dudaklarını aştan acı çekiyormuş gibi büzerek, omzunun üstünden bana bakıyordu. İçi oyuk kemiklerin –belki de karıncaların yiyerek boşalttığı gergedan ayaklarının– çıkardığı seslere uyarak bazen ağır ağır, amaçsızca yürüyor, bazen sendeliyordu. Bütün bunlar mavimsi bir ay ışığında gerçekleşiyor, ufuk çizgisinde yıldızların beyaz ışıkları yanıp sönüyordu.

“Ona kahredici bir çekiciliğe ve muhteşem bir çeyize sahip olduğunu söyle Romilayu,” dedim.

Romilayu’nun sözlerimi biraz değiştirip geleneksel bir Afrika komplimanına dönüştüreceğinden emindim.

“Ne var ki,” diye ekledim, “o kurbağalarla işim henüz bitmedi. Yarın onlarla bir randevum var, bunu halletmeden başka herhangi bir konuda karar vermem imkânsız.”

Bu sözlerden sonra gideceğini sanmıştım ama giysilerle poz vermeye, o ağır ama güzel bedeniyle, muazzam bacaklarıyla ve kalçalarıyla dans etmeye, arada bir kaşlarını kaldırıp bana göz süzmeye devam etti. Böylece, gece ilerledikçe, dans devam ettikçe, büyülendiğimin farkına vardım. Bu şiirdi, sarnıçtaki kurbağaları yok etmek gibi pratik bir eylemin derin anlamını kavrayabilmek için bu şiirin içime işlemesine izin vermeliydim. Nehir yatağından inerken köyün hasır damlarını ilk gördüğümde hissettiğim, kadim topraklarda bulunduğuma ilişkin o duygu da aynı şeydi – şiirsellik ve büyülenme. Nedense güzelliğe doyamıyorum ve sadece güzelliğe güveniyorum, ama gelip geçiyor işte. Hiçbir zaman kalıcı olmuyor. Güzelliğin yakınımda olduğunu dış etlerimin sızlamasından anlıyorum; kafam karışıyor, göğsüm kabarıyor, sonra bu şey, her neyse, bir anda yok oluyor. Bir kez daha kendimi öteki tarafta buluyorum. Ne var ki bu kabilede, Arnewi’lerde bu şeyden bol miktarda olduğu anlaşılıyordu. Kafamdan geçen şeydi; kurbağalar konusunda görevimi yaptıktan sonra Arnewi’ler beni bağırırlarına ba-

sacaklardı. Itelo'nun kalbini kazanmıştım zaten, kraliçe de bana derin bir şefkat duyuyordu, Mtalba benimle evlenmek istiyordu, geriye kalan tek şey, sevgilerini hak ettiğimi kanıtlamaktı ki, bu görev bunun için biçilmiş kaftandı, daha iyisini isteyemezdim.

Böylece, Mtalba son kez ellerimi mutlulukla diline değdirdikten, kendini ve bütûn dünyalığını bana verdikten sonra – gerçekten hoş bir gece geçirmiştik– “Teşekkürler ve iyi geceler, hepinize iyi geceler,” dedim.

Bir ağızdan, “Avho,” dediler.

“Avho, avho. Grun-tu-molani.”

“Tu-molani,” diye yanıtladılar.

Kalbim mutlulukla çarpıyordu, artık uyumak da istemiyordum. Onlar gittikten sonra gözlerimi kaparsam büyü'nün bozulacağından korkuyordum. Bu yüzden, Romilayu kısa bir dua okuyup –yine dizüstü çökmüş, ellerini sonsuzluğa atlayacakmış gibi birleştirmişti– uykuya daldığında, her yanıma yüce duygular sardı.

Tan ağarırken kalktığımda, hâlâ bu duygularla doluydum. Gün sökümünün kızıl aydınlığı, kulübenin içini patates ambarı gibi karanlıkılaştırmıştı. Sepetten pişmiş bir tatlı patates çıkar-dım ve kahvaltı niyetine yemek için kabuğunu soydum. Dışa-rı çıktım, yere oturarak serin sabah havasını ciğerlerime ek-tim; kulübenin kapısından, kenara atılmış bir kukla gibi uy-u-makta olan Romilayu'nun kıvrık bedenini ve buruşuk yüzünü görebiliyordum.

"Bu hayatımdaki en unutulmaz günlerden biri olacak," diye geçirdim içimden. Geceden kalan yüksek duyguları hâlâ iim-de taşıyordum ki bu bir rekordu, bir yandan da çevremdeki her şeyin, bütün nesneler dünyasının bana "Haydi aslanım, kim tut-tar seni," diye fısıldadığından emindim (hâlâ da eminim). As-lında Willatale'le karşılaşmamda bu duyguları yaşayacağımı sanmıştım, ama olmamıştı. Elini açıp bana işin aslını, kayna-đı, tohumu göstereceğini sanmıştım, belki hatırlarsınız – ha-tırlamıyorsanız da şimdi anlatıyorum. Hayır, olaylar daha önce hiç dşnemeyeceğim bir şekilde gelişti; yanı başımdaki beyaz toprak duvarın üzerine gün sökümünden yansıyan ışığın şek-lini aldı ve olağanüstü bir etki yaptı; birdenbire dış etlerimde, harikulade bir şeyin beni beklemekte olduğu mesajını ileten

bir his oluştu; göğsümde çarpıntı ya da acıya benzer bir duygu da buna eşlik ediyordu. Kuş tüyüne ya da polenlere alerjisi olanlar ne demek istediğimi anlayacaktır; usul usul gelir, varlığı sonradan hissedilir. O sabah olağanüstü bir şey olacağını fark etmem de, üzerine gün ışığı vuran duvarın rengiyle başladı; renk yoğunlaşınca çiğnemekte olduğum pişmiş patatesi bıraktım, ellerimi yere koyup destek almak zorunda kaldım; yer altımdan kayıyordu ve eğer at üstünde olsaydım eyere sıkı sıkı yapışırımdı. Başka deyişle, altımda insani olmayan, haşmetli bir güç vardı. Ve bu güç, karpuz suyunu andıran hafif bir pembeyle ortaya çıkmıştı. Durumun önemini hemen kavradım; hayatım boyunca, dilsizlerin konuşmaya başladığı, nesnelerin ve renklerin dile geldiğı böyle durumlarla karşılaştımdı; fiziksel evren kırışmaya, biçim değıştirmeye, kabarmaya, yükselmeye ve alçalmaya başlar, öyle ki köpekler bile titreyerek bir ağaca yaslanmak zorunda kalırlar. Pembe ışığın vurduğı duvar pütürlüydü, tüyleri diken diken olmuş gibiydi; güneş doğarken üç bin beş yüz metreden, denizin beyaz noktalarının üstünden uçmaya benziyordu. Böyle bir renkle karşılaşalı en az elli yıl geçmiş olmalı, minik bir çocuk olarak çift kişilik bir yatakta, siyah bir yatakta tek başıma uyanıp tavana baktığım geceyi hatırlar gibi oldum; tavanın ortasında, içinde armutlar, kemanlar, buğday yığınları ve melek yüzleri olan eski tarz oval bir kartonpiyer, dışarıda ise beş metre uzunluğunda, üstünde aynı bunun gibi hafif pembe bir renk gördüğüm, beyaz bir pencere kepengi vardı.

Minik bir çocuk mu dedim? Hiçbir zaman minik olmadım sanırım, beş yaşında bile on iki yaşında gösteriyordum ve bir baş belası olma yolunda hızla ilerliyordum. Yazları kaldığımız Adirondacks kasabasında, ağabeyim Dick'in boğulduğı yerde bir su değirmeni vardı, elimde bir değnekle koşa koşa bu değirmene gider, un çuvallarına vurur, değirmenci bana bağıırırken havada uçuşan tozların arasından kaçardım. Babam Dick ile beni değirmenin bulunduğı küçük göle götürür, ikimizi kollarına oturtarak şelalenin altında dururdu. Sakalıyla bir Triton'u andırırdı; kasları gösterişliydi, sakalı da yüzüne

gölümsüyormuş gibi bir ifade verirdi. Soğuk yeşil suda uzun balıkların birkaç metre ötede gezindiğini görebilirdim. Siyah renkliydiler, üstlerinde ateşi, suda yanan korları andıran benekler vardı. Kaldırımda aylak aylak dolaşan adamlar gibiydiler. Sonra bir akşam, değneğimle koşarak değirmene girdim ve un çuvallarına vurdum; beyaz tozlar az daha nefesimi kesiyordu. Değirmenci, "Seni manyak orospu çocuğu. Tavuk gibi kıracağım kemiklerini," diye bağırdı. Gülerek kaçtım ve dışarıda, akşamın her zamanki renginden çok farklı bir renkle, bu pembe rengin aynısıyla karşılaştım. Değirmenin unlu tarafında, çarktan sular dökülürken gördüm onu. Gökyüzünde duru, ince bir gül rengi.

Bu renkle Afrika'da karşılaşmayı hiç beklemiyordum, yemin ederim. Sonuna dek tadını çıkarmadan, bana verebileceği her şeyi almadan kaybolursa diye endişelendim. Böylece yüzümü, burnumu, duvara gömdüm. Değerli bir gülü koklar gibi bastırdım burnumu; yıpranmış dizlerimin, kederli birer havuç gibi görünen dizlerimin üstüne çöktüm; derin bir nefes aldım, yanağımla duvarı okşadım. Ruhum coşmuştu bir kere, ama öyle telaşlı değil, tıpkı rengin kendisi gibi ılımlı bir coşku. Kendi kendime, "Buranın eskilerden kalma bir yer olduğunu biliyordum," dedim. Şunu demek istiyordum ki, ta başından beri burada eskilerden, hâlâ masum olduğum günlerden kalma, hayatım boyunca hasretini çektiğim, o olmadan *asla başaramayacağım* bir şeyler bulabileceğimi hissetmiştim. Ruhum uyumuyordu, aksine, şöyle diyordu: Hah, hah, hah, hah, ha!

Işık yavaş yavaş değişmeye başladı, bu da beklenen bir şeydi, ama hiç değilse onu bir kez daha görmüştüm; Nirvana'nın eteklerini görmüş gibiydim, hiç direnmedim ve bir elli yıl daha geçmeden tekrar görmek umuduyla, gitmesine izin verdim. Bir daha göremezsem, üç milyon doları olsa da ikinci sınıf korkuların ve çalkantıların kölesi olmuş, yaşlı bir isyancı ya da ahmak olarak ölebilirdim.

Ve şimdi, düşüncelerimi Arnewi'lerin kurtuluşuna çevirdiğimde, artık farklı bir insandım, ya da öyle olduğumu sanıyordum. Bir şeyden, hayati bir deneyimden geçmiştim. Ban-

yules-sur-Mer'de su tankının içindeki ahtapotla yaşadığım deneyimin tam aksiydi. O deneyim bana ölümü anlatmıştı ve cama yapışan o soğuk kafanın soluklaşan tenini gördükten sonra, hiçbir büyük projeye girmeye cesaret edemeyebilirdim. Işığın o iyi alameti, bomba yapımına daha bir güvenle yaklaşmamı sağladı, gerçi karşılaştığım sorunlar azımsanacak gibi değildi. Bütün teknik bilgimi kullanmam gerekecekti. Özellikle fitil ve zamanlama sorunu kafamı kurcalıyordu. İmal edeceğim cihazı suya atmadan önce, son ana kadar beklemem gerekecekti. New York'ta yaptığı bombayla herkesi korkutan adamın hikâyesini büyük ilgiyle okumuştum, hani şu elektrik şirketiyle kavga edip intikam almak isteyen adam. Grand Central İstasyonu'ndaki kiralık dolapta bulunan bombalarının şemaları *News* ya da *Mirror* gazetesinde basılmıştı ve ben bunları incelemeye o kadar kaptırmıştım ki (ayaklarımın arasındaki keman kutusuyla) metroda ineceğim durağı kaçırmıştım. Bomba tasarımı çok ilgimi çekiyordu ve bu konuda oldukça ayrıntılı fikirlerim vardı. O adam sanırım havagazı borusu kullanmıştı. Ben de evde daha iyi bir bomba yapılabileceğini düşünmüştüm ama elbette piyade okulunda aldığım, gerilla taktiklerini de içeren subay eğitiminin avantajını inkâr edemem. Ama fabrika yapımı bir el bombası bile o sarnıçta işe yaramayabilirdi ve bütün bunlar aşılması gereken bir sorunlar yumağı olarak önümde duruyordu.

Malzemelerim bacaklarımın arasında, mantar miğferim geriye kaykılmış, yerde oturarak önümdeki işe odaklandım, mermi kovanlarını boşalttım ve barutu cep fenerinin mahfazasına döktüm. El becerisi grektiren işlerde çalışırken kendimi kaybetmek gibi olumlu bir yeteneğim vardır. Tanrı biliyor ya, taşrada, yaşadığım yerde o kadar çok kavga ettim ki yardım isteyen birini bulmak gitgide daha güç hale geldi ve sırf zorluluktan kendi işimi kendim yapmaya başladım. Marangozluk, dam aktarma, boyacılık gibi işlerde bir numarayımdır, elektrikçilikte ve muslukçulukta çok iddialı değilim. Kendimi kaybederim derken yanlış söyledim; doğrusu şu ki o anda yaptığım işe kendimi verebiliyorum, Napolyon falı açarken de böy-

le oluyor. Cep fenerinin içinde minik bir ampul bulunan camlı ucunu çıkardım, yerine düzgün biçimde yonttuğum yuvarlak bir tahta parçası yerleştirdim. Tahta parçasının ortasına fitilin geçmesi için bir delik açtım. Sıra işin zor yanına gelmişti, cihazın çalışması fitilin yanma hızına bağlıydı. Doğru hızı bulmak için deneyler yapmaya başladım. Romilayu'dan tarafa pek bakmıyordum, ama baktığımda kafasını kuşkuyla salladığını gördüm. Hiç aldırmadım, sonunda, "Kahretsin, öyle endişeli endişeli bakma. Ne yaptığımı biliyorum, görmüyor musun?" dedim. Ama bir şekilde güvenini kazanmadığımı anladım, içimden ona lanet okuyup çakmağımı çıkardım, nasıl yanacaklarını görmek için çeşitli uzunluktaki ipleri ve kumaşları yaktım. Romilayu somurtup dursa da, sabahın erken saatlerinde tekrar gelen Mtalba bana moral verdi. Menekşe rengi, içini gösteren bol bir pantolon giymişti, burnunun üstünde dün geceğine benzer bir yarım peçe vardı. Elimi aldı ve dün gece bir anlaşmaya vardığımızı ima eden kıvrak bir hareketle göğsüne bastırdı. Enerji doluydu. Gergedan ayağından silafonun ve zaman zaman da ışıkların eşliğinde ağır ağır –suda yürür gibi?– ilerleyerek dans etmeye başladı; cömert vücudu titreyip kıvrılıyor, yüzünden aşkını açığa vuran cilveli bir ifade okunuyordu. Yanındakilere kendisinin ve benim neler yaptığımızı anlatmaya başladı. Romilayu'nun çevirisiyle şunları söyledi: "Ajılı kadın dün gece, birlikte büyümüş iki adam gibi olan, büyük güreşçiye ziyaret etti." "Ziyaret etti," dedi ötekiler. "Ona başlık parasını getirdi" –bunu getirdiği malların dökümü takip etti, yirmi kadar sığırın adlarını sıraladı ve şecerelerini saydı– "başlık parası bir soyluya yakışacak miktardaydı. Çünkü o bir Ajılı ve çok güzel bir kadın. Ve damadın yüzünde çeşit çeşit renk var." "Renk var." "Ve üzerinde kıllar var, yanakları sarkıyor ve kendisi pek çok boğadan daha güçlü. Gelinin kalbi hazır, kapıları açık. Damat bir şey yapıyor." "Yapıyor." "Ateş yapıyor." "Ateş yapıyor." Mtalba arada sırada kendi elini benim elim niyetine öpüyor, bana doğru uzatıyordu; burnunun etrafındaki çizgiler aşkın ıstırabını, aşk acılarını anlatıyordu. Bu arada ben gazyağına batırdığım ayakkabı bağını yakıyor, kafamı dizlerimin arasına gömmüş,

nasıl ateş aldığını dikkatle izliyordum. Fena değil, diye düşündüm. Umut vericiydi. Kömürleşmiş, ince bir çizgi yere düştü. Mtalba'ya gelince, başka zaman olsa bana sunduğu aşk için farklı şeyler hissedebilirdim. Çok daha ciddi bir mesele olarak ele alabilirdim. Ama ah! Son zamanlarda kulaklarımın etrafında derin çizgiler oluşmaya başladı ve bazen, aynaya bakarken kafamı kaldırdığımda, burnumun içinde beyaz bir kıl görüyordum; böylece kendime, Mtalba'nın hayalî bir Henderson'a, kafasındaki Henderson'a âşık olduğunu söyledim. Bunları düşünürken göz kapaklarım kapanıyor, başımı sallıyordum. Bir yandan da fitil niyetine kullanacağım ip parçalarını, ayakkabı bağı parçalarını, hatta kâğıt parçalarını yakıyordum; sonunda, iki dakika kadar çakmak yağında tutulan ayakkabı bağının hepsinden iyi sonuç verdiğini keşfettim. Çöl botlarımın bağlarından uzunca bir parça kestim, tahta tıkacın ortasına deldiğim delikten geçirdim ve Romilayu'ya "Sanırım hazırız," dedim.

Çalışırken öne doğru eğildiğim için ense kökümde bir sancı hissediyordum, ama önemli değildi. Pembe ışığın verdiği ilhamla kararlılığım artmıştı, kendime inanıyordum ve Romilayu'nun benden kuşku duyduğunu açıkça belli etmesi sinirimi bozuyordu. "Bu tavırları bırak, Romilayu," dedim. "Bana güvenebilirsin. Başaracağız diyorum, inan bana."

"Evet, sahip," dedi.

"Başladığım işi bitirecek yetenekte olmadığımı düşünmeni istemem."

Tekrar "Evet, sahip."

"Bir şiir vardır, şiirde bülbül, şarkısıyla insanoglunun fazla gerçekliğe dayanamadığını söyler. Peki, gerçekdışılığa ne kadar dayanılır? Beni takip ediyor musun? Anlıyor musun?"

"Ben anlıyor, sahip."

"Ben de bülbüle bunu sordum. Gerçek korkunç olsa ne olur? Şu halimizden iyi olacağı kesin."

"Peki sahip. Pe-ki."

"Pekâlâ, seni saymıyorum. Benim şu halimden iyi olacağı kesin. Ama her insan ruhunun bir yerinde, hayatını belirli bir derinliğe ulaştırması gerektiğini hisseder. İşte ben henüz o derin-

liğe ulaşmadığım için buradayım. Anlıyor musun?”

“Evet, sahip.”

“Hah! Hayat beni kayıt altına aldığını sanıyor. Henderson: şu, şu, şu tür bir yaratık; auk kuşları ve platipus’larla falan filan ilkeyi destekleyen deneylerde başarıyla kullanılmıştır. Ama hayat yakında çok şaşıracak, çünkü ne de olsa, bizler insanız. Ben insanım – ben, kendim, farklı bir yaratık gibi gözüksem de böyle bu. İnsanım. Ve birçok kez insan, tam işini bitirdiğini sandığı anda, hayata öyle oyunlar oynamıştır ki şaşarsın.”

“Peki.” Omuz silkerek uzaklaştı, kalın, kara ellerini, teslim olduğunu ilan eder gibi havaya kaldırdı.

Konuşmak beni yormuştu, alüminyum mahfazadaki bombayı sıkıca tutarak ayağa kalktım, Itelo’ya ve halalarına verdiğim sözünü yerine getirmeye hazırdım. Köylüler büyük bir olayın kendilerini beklediğini anlamışlardı, gruplar halinde, aralarında konuşarak, el çırparak ve şarkılar söyleyerek sarnıcın başına geldiler. Az önce giden Mtalba giysilerini değiştirip geri geldi; şimdi üstünde çuhaya benzer bir kumaştan, kırmızı bir kostüm vardı, çivit mavisi saçlarını yağlamış, kulaklarına iri pirinç küpeler, boynuna da pirinç bir kolye takmıştı. Adamları üstlerinde renkli çaputlarla geziniyor, bazıları renkli iplerle ve yularlarla çektikleri inekleri getiriyorlardı; inekler zayıf görünüyordu, aralarından bazıları yanlarına gidip onları öpüyor, sanki kuzenleriymiş gibi sağlıkları hakkında bilgi alıyorlardı. Bazı kadınlar kollarında ya da omuzlarında tavuklar taşıyordu. Öldürücü bir sıcak vardı, gökyüzü yüksek ve çoraktı.

“İşte Itelo da geldi,” dedim. O da biraz endişeli görünüyordu. “İkisi de bana güvenmiyor,” dedim kendi kendime ve güvenlerini neden kazanamadığımı anlasam da, onlara gücendığimi hissettim. “Merhaba Prens,” dedim. Ciddi bir tavırla elimi aldı ve burada yaptıkları gibi göğsüne götürdü; beyaz gömleğinin üstünden vücudunun sıcaklığını hissettim, çünkü beyaz bez parçasını giymiş, yeşil ipek kuşağını takmıştı. “Gün bugün,” dedim, “beklenen saat geldi.” Ayakkabı bağından fitiliyle alüminyum mahfazayı majestelerine gösterdim ve Romilayu’ya “Ölü kurbağaları toplayıp gömmek için hazırlık yapmalıyız,”

dedim. “Gömmeden önce hepsini tek tek kaydedeceğiz. Prens, halkınız bu hayvanların ölümü hakkında ne düşünüyor? Bu mesele hâlâ bir tabu mu?”

“Bay Handerson. Bayım. Su...” ltelo bu elementin ne kadar değerli olduğunu anlatacak sözcükleri bulamıyordu, başparmağını diğer parmaklarına sürerek kadifeye dokunuyormuş gibi bir hareket yaptı.

“Biliyorum. Durumun tamamen farkındayım. Ama size bir şey söyleyeceğim, dün de söylediğim gibi, halkınızı seviyorum. Onlara dostluğumu göstermek için bir şey yapmalıyım. Dışardan geldiğim için de bunu yapmanın görevim olduğunu düşünüyorum.”

Sığırlar, bütün sığırlar gibi, beraberlerinde sinekleri getirmişti, miğferin kalın beyaz kabuğunun altından ısırıklarını hissediyordum. “Haydi, başlıyoruz,” dedim. En önde elimde bombayla ben, sarnıca doğru yürümeye başladık. Çakmağın pantolonumun cebinde olup olmadığını kontrol ettim. Bağcıklarını çıkardığım için ayakkabılarımdan tekini sürüyerek yürüyordum, yine de su bendine kadar düzgün adımlarla yürüdüm. Bombayı New York Körfezi’ndeki özgürlük heykeli gibi başımın üstünde tutuyor, kendi kendime, “Pekâlâ, Henderson. İşte vakit geldi. Verdiğin sözün tutsan iyi edersin. Aylaklığın lüzumu yok,” gibi şeyler söylüyordum. Ne hissettiğimi tahmin edebilirsiniz!

Sarnıca ulaştığımızda sıcaklık hayli artmıştı, doğruca kenardaki kamışların yanına gittim. Diğerleri arkamda kaldı, Romilayu bile benimle gelmedi. Doğru olan da buydu. Kriz zamanlarında insan tek başına durabilmelidir, bu da iyi yapabildiğim şeylerden biridir. “Tanrı’nın izniyle bunu da başaracağım, bunca yıldır tek başıma neler yaptım, bunu mu yapamayacağım,” diye düşündüm. Sol elimde bomba, sağ elimde ince, beyaz fitilli Avusturya çakmağı, suya baktım. Kurbağalar burada kendi evlerinde gibiydiler; koca kafalı, ince kuyruklu, kol ve bacakları yeni çıkmaya başlayan iribaşlar, gözleri üzüm koruğunu andıran yetişkinler, çamurdan gettolarında suya batıp çıkıyorlardı. Oysa ben, Henderson, kökleri birbirine geçmiş, birbirini boğan

dev bir çam ağacı gibi – neyse, şimdilik beni boşverin. Yazgılarının efendisi olarak üzerlerinde belirdim ve hayvancıklar neyin alameti olduğumu anlayamadılar – anlayamazlardı elbette. Bu arada, endişeden kaynaklanan –çok iyi bildiğim ve nefret ettiğim– bir korku kimyası beni esir almaya başlamıştı – ışık gözlerimin önünde dalgalanıyor, ağzım kuruyor, uzuvlarım geriliyor, ensemdeki kaslar sertleşiyordu. Boğulmakta olan bir adamın sahildeki konuşmaları duyması gibi, süslü yularlarla ineklerini tutan, beklenti içindeki Arnawi’lerin kendi aralarında konuştuklarını işittim, sonra Mtalba’yı gördüm; kırmızı çuha giysisiyle bir gelincik gibi, alev almış kızılığın ortasındaki siyah bir nokta gibi onlarla benim aramda duruyordu. Sonra üstündeki tozları temizlemek için (ve uğur olsun diye) cihazımın fitiline üfledim, çakmağın minik çarkını çevirdim, alev belirin-ce kendi imalatım olan fitili, eski ayakkabı bağcığımı yaktım. Bağcık alev aldı ve önce metal ucu yere düştü. Kıvılcımlar ağır ağır mahfazaya doğru ilerliyordu. Kutuyu elimde tutup gözlerimi üstüne sabitlemekten başka yapacak bir şey yoktu; sıcak toprağın üstünde yalınayak olduğum halde ayaklarım hissizleşmişti. Fitilin yanması epey zaman aldı, kıvılcım tahta parçasının ortasındaki delikten geçerken bile bombayı elimden bırakmadım, fitilin sönmesi riskini göze alamazdım. Bundan sonrasında sezgilerime ve şansa güvenecektim; dış dünyada olanlar artık ilgimi çekmediği için gözlerimi kapadım ve ruhumun beni yönlendirmesini bekledim. Henüz zamanı gelmemişti, hâlâ erkendi, mahfazaya elimle bastırdım ve kıvılcımın iç bölümdeki bağcığa sıçradığını, baruta doğru ilerlediğini duyar gibiydim. Son saniyede bu an için hazırladığım yara bandını alıp deliğin üstüne sardım. Sonra bombayı hafif bir falsoyla havaya fırlattım. Damdaki sazlara ucundan değdi, sonra sadece bir kez kendi ekseninde dönüp sarı suya düştü. Kurbağalar kaçıştı, sular yeniden kapandı; dalgacıklar dışarıya doğru dairelerle genişledi, hepsi o kadar. Ama sonra yeni bir hareket başladı; ortalarda bir yerde kabartılar olunca bombanın çalıştığını anladım. Su daha yukarı doğru püskürmeden önce, kalbim de bu kabartılarla birlikte kabardı, kendi kendime “Çok yaşa Hender-

son, seni ihtiyar çakal, başardın işte!” diye haykırdım. Sonra bir su sütunu jet gibi yukarı fıskırdı. Hiroşima kadar görkemli sayılmazdı, ama beni yeterince coşturdu; kurbağa cesetleri havaya yükseliyordu. Patlamayı izleyen basınçlı hava dalgasıyla da ma fıskırıyorlar, çamur ve taş parçaları, iribaşlar saz çatıya çarpıyordu. .375’e ait on kadar mermiden bu kadar güçlü bir patlama beklemiyordum doğrusu, kendi kendimi tebrik ederken en alakasız düşünceler, ki çok hafif olduklarından en hızlı onlar hareket eder, zihnimin çeperinden merkeze doğru yöneldiler; bunlardan ilki, “Okuldakiler görseydi benimle gurur duyardı” idi. (Okuldan kasıt piyade okuluydu. Orada pek yüksek not alamamıştım.) Yükselen su sütunu kurbağa yavrularının uzun bacakları, beyaz karınları ve daha kalın olan bedenleriyle doluydu. Ben de çamur içinde kalmıştım, yine de bağırma-ya başladım; “Hey, Itelo – Romilayu! Hoşunuza gitti mi? Bum! Hani bana inanmıyordunuz!”

İlk birkaç saniyede beklediğimden çok daha iyi sonuç almıştım, yerlilerden coşkulu bir tezahürat beklerken, çığlıklar duydum; ne olduğunu anlamak için baktığımda, ölü kurbağalarla birlikte sarnıcın suyunun da boşalmakta olduğunu gördüm. Patlama, setin ön duvarını yıkmıştı. Büyük taş bloklar devrilmişti ve sarı sular hızla boşalıyordu. Felaketin verdiği iç bulanıklılıkla sersemleyen başımı tutup “Aman Tanrım!” diye haykırdım; sular birbiriyle yarışır gibi, kalan son kurbağalarla birlikte akıyordu. “Acele edin!” diye haykırmaya başladım. “Romilayu! Itelo! Tanrı aşkına, neler oluyor! Bana yardım edin. İmdat, yardım edin!” Kendimi boşalan suyun önüne attım, akan seli göğsümle geri itmeye ve taşları yerine koymaya çalıştım. Kurbağalar erik kuruları gibi üstüme üşüştüler, kısa pantolonumun üstüne, bağcığı olmadığı için açık duran ayakkabımın içine düştüler. Bu kargaşada sığırlar yularlarına asılıp suya doğru ilerlemeye çalışıyorlardı. Ama su kirliydi ve sahipleri içmelerini istemiyordu. Bir dehşet sahnesiydi bu; inekler doğanın çağrısına uyup suya doğru yöneliyor, yerliler gitmemeleri için, gözyaşları içinde onlara yalvarıyor, bu arada sular boşalmaya devam ediyordu. Toprak bütün suyu emdi. Romilayu benimle birlikte

çırpındı ve elinden geleni yaptı ama bu taş blokları kaldırmak imkânsızdı, ayrıca sarnıç baraj gibi inşa edilmişti ve biz yokuşun aşağı tarafındaydık. Her neyse, su gözümüzün önünde yok oldu – yok oldu! Birkaç dakika sonra sarnıcın dibindeki sarı çamuru ve oraya yerleşen kurbağaları görünce mideme bir ağrı girdi. Ölüm kurbağalar için anlık bir olaydı, şimdi her şey bitmiş, yeni bir hayat başlamıştı. Ama yerlilerin protestoları ve susuzluktan kıvranan ineklerin böğürtüleri birbirine karışıyordu! Kısa süre sonra Itelo ve Mtalba dışında herkes gitti.

“Ah Tanrım, ne oldu?” dedim onlara. “Bu bir yıkım. Bir felaket yarattım.” Islak ve kirli fanilamı kaldırıp yüzümü sakladım. Kumaşın içinden, “Itelo, beni öldür!” dedim. “Yapabileceğim tek şey sana hayatımı vermek. Al hayatımı. Haydi, bekliyorum.”

Geldiğini duymak için kulak kabarttım, ama ayak sesleri yerine, Mtalba’nın hıçkırıklarını duydum. Göbeğim öne düşmüş, bıçağın böğrümüne saplanmasını bekledim.

“Bay Henderson, Bayım! Ne oldu?”

“Karnımıdeş,” dedim, “soru sorma,deş karnımı. Yanında bıçak yoksa benimkini kullan. Aynı şey. Beni affetme. Buna dayanamam. Ölmeyi tercih ederim.”

Tanrı bilir ya, doğru söylüyordum; sarnıçla birlikte her şeyi havaya uçurmuştum. Kalbimde dayanılmaz acılarla, bolarmış kirli fanilamı yüzüme tuttum. Itelo’nun karnımıdeşmesi için hazırlandım, çıplak göbeğimi içindeki bütün acılarla birlikte ona sunup, beni öldürmesini bekledim. Altımda sarnıcın suları sıcak buharlara dönüşüyordu, güneş şimdiden ölü kurbağaların cesetlerini çürütmeye başlamıştı.

Mtalba'nın "Ayy, yelli, yelli!" diye bağırdığını duydum. Romilayu'ya "Ne diyor?" diye sordum.

"Hoşçakal demek. Sonsuza kadar."

Itelo titrek bir sesle, "Lütfen, bayım, yüzünüzü örtmeyin," dedi.

"Ne oluyor? Beni öldürmeyecek misin?"

"Hayır, hayır. Beni yendiniz. Ölmek istiyorsanız, kendinizi öldürün. Dostumsunuz."

"Ne dost ama," dedim.

Boğazında iri bir lokma varmış gibi, güçlkle konuştuğunu fark edebiliyordum. "Size yardım etmek için hayatımı verirdim," dedim. "Bombayı ne kadar uzun süre tuttuğumu gördünüz. Keşke elimde patlasaydı da paramparça olsaydım. Hep aynı şey başıma geliyor: insanlarla karşılaşınca hata yapıyorum – her şeyi berbat ediyorum. Beni ilk gördüklerinde ağlamakta haklıydılar. Belanın kokusunu aldılar herhalde, buraya felaket getireceğimi anlamışlardı."

Yüzümün fanilayla örtülü olmasından yararlanarak duygularımın boşalmasına –minnettarlık duygusu da bunlara dahil di– izin verdim. "Bir kerecik olsun gönlümden geçeni yapamayacak mıyım ?" diye isyan ettim. "Hep yüzüme bulaştırdığıma

göre lanetlenmiş olmalıyım.” Hayatımdaki bütün tutarsızlıkların açığa çıktığını düşündüm, bundan böyle ölsem de, ölmem de fark etmeyecekti.

Ama Itelo bıçağı indirmediğine göre, sarnıcın çamuruyla kirlenen fanilamı indirebilirdim. “Pekâlâ Prens,” dedim, “elinizi kanımla kirletmek istemiyorsanız siz bilirsiniz.”

“Hayır, hayır,” dedi.

“O halde teşekkür ederim, Itelo. Bu yükü yaşamayı öğreneceğim, herhalde.”

“Biz ne yapmak, sahip?”

“Gidiyoruz, Romilayu. Buradaki dostlarımla sağlığı için yapacağım en iyi şey gitmek olacak. Hoşça kal, Prens. Hoşça kal, sevgili bayan, kraliçeye de veda ettiğimi söyleyin. Ondan hayatın bilgeliğini öğrenmeyi umuyordum, ama galiba fazla aceleci davranıyorum. Böyle bir beraberlik için uygun değilim. Ama o yaşlı kadını seviyorum. Hepinizi seviyorum. Tanrı hepinizi takdis etsin. Burada kalıp,” diye devam ettim, “sarnıcınızı tamir etmek isterdim...”

“Etmeseniz daha iyi, bayım,” dedi Itelo.

Ona inandım; ne de olsa durumu en iyi o değerlendirebilirdi. Ayrıca ona itiraz edemeyecek kadar hüzünlenmiştim. Romilayu eşyalarımızı toparlamak için kulübeye gitti ve ben ıssız köyü ağır ağır terk ettim. Yollarda tek bir Allahın kulu yoktu, sığırları bile benimle karşılaşmasınlar diye kulübelere kapatmışlardı. Köyün girişinde bekledim, nihayet Romilayu görüldü ve birlikte yeniden çöle döndük. Onların sularını, benim umutlarımı yok ettikten sonra utanç içinde, aşağılanmış olarak terk ediyordum köyü, Grun-tu-molani’yi de daha fazla öğrenemeyecektim.

Romilayu doğal olarak Baventai’ye dönmek istiyordu, ona aramızdaki anlaşmanın koşullarını yerine getirdiğinin farkında olduğumu söyledim. Jip ne zaman istiyorsa onundu. “İyi ama,” diye devam ettim, “Birleşik Devletler’e nasıl dönebilirim ki? Itelo beni öldürmek istemedi. Soylu bir insan, dostluğa değer veriyor. Ama eve döneceğime bu .375’i alıp beynimi dağıtıyorum daha iyi.”

“Sen ne demek istiyor, sahip?”

“Şunu demek istiyorum ki Romilayu, bazı amaçlarımı gerçekleştirmek için dünyaya bu son çıkışında neler olduğunu sen de gördün. Şimdi pes edersem muhtemelen yaşayan bir ölüye dönüşeceğim. Yüzüm mum gibi beyazlaşacak, yatağımdan çıkamayacağım ve sonunda çatlayacağım. Belki de bunu hak ediyorum. Seçim senin. Artık sana ne yapacağını söyleyemem. Baventai’ye gideceksen kendi başına gideceksin.”

“Sen yalnız gitmek, sahip?” dedi, şaşkınlıkla.

“Gerekirse evet, dostum,” dedim. “Çünkü geri dönemem. Biraz yiyeceğim, şapkamın altında da dört adet bin dolarlık banknot var, sanırım yolda su ve yiyecek bulabilirim. Çekirge yerim. İstersen tüfeğimi de alabilirsin.”

Romilayu kısa bir süre düşündükten sonra, “Hayır,” dedi. “Sen yalnız gitmek yok, sahip.”

“Düzgün bir adamsın. İyi bir insansın, Romilayu. Ben belki de bir başarısızlık örneğiyim, elimi attığım her şeyi berbat ediyorum; ellerim Midas’ın elleri gibi, ama tersine işliyor. Belki de fikirlerimin hiçbir değeri yok, ama böyle düşünüyorum işte. Evet,” diye devam ettim, “bizi neler bekliyor? Nereye gidiyoruz?”

“Ben yok bilmek,” dedi Romilayu, “Belki Wariri’lere?”

“Wariri’ler. Prens Itelo onların kralıyla aynı okula gitmiş – adı neydi kralın?”

“Dahfu.”

“Evet, Dahfu. Pekâlâ, o yöne gidelim mi?”

Romilayu isteksizce, “Peki sahip,” dedi. Kendi teklifinden kuşkuya kapılmış gibiydi.

En ağır çantayı ben yükledim ve “Gidelim,” dedim. “Köyü görünce belki de girmekten vazgeçeriz. Bunu daha sonra düşüneriz. Ama gidelim. Fazla umudum yok, tek bildiğim eve dönersem geberip gideceğim.”

Böylece Wariri’lere doğru yürürken; aklımdan Oidipus’un Kolonos’ta gömülmesini geçiriyordum – ama o hiç olmazsa öldükten sonra halkına şans getirmişti. Onun yerinde olmayı tercih edebilirdim.

Sekiz on gün daha, Hinçagara platosuna benzeyen yerlerden geçtik. Beşinci ya da altıncı günde manzara değişmeye başladı. Dağlarda daha çok ağaç vardı, ama dağ etekleri hâlâ çıplaktı. Mesalar, granit bloklar ve akropoller toprağa sıkıca tutunmuş, onları yutmaya çalıştığı izlenimini veren bulutlara karşı direniyorlardı. Belki de içimi kaplayan hüzünle her şey bana mücadele içinde görünüyordu. Romilayu bu zor patikada yürümekten hiç şikâyet etmiyor, açık denizdeki bir miçonun rahatlığıyla taşlı arazide ilerliyordu. Taşıdığı kargo, liman kaydı ya da varış noktası hiç önemli değildi. İncecik bacaklarıyla araziye arşınılıyordu ve Romilayu için bu faaliyet kendi başına her şeyi açıklıyordu. Toprağa bir kamış sokup içme suyu çıkarmakta becerikliydi; su kabağı ve görsem bile ne olduğunu anlamayacağım başka bitkiler buluyor, bunları çiğneyip susuzluğunu gideriyordu. Bazı geceler uzun uzun konuşuyorduk. Romilayu, sarnıç boşaldıktan sonra Arnewi'lerin su bulmak için keşif gezisine çıkacaklarını öne sürdü. Ateşin başına oturup kurbağaları ve başka pek çok şeyi, utancımı ve yenilgimi düşündüm; ama insan yaşamaya devam ediyor ve yaşarken işler daha iyiye ya da daha kötüye gidiyor. Bu bitmek bilmeyen bir döngüdür, bir felaketten kurtulan herkes bunu bilir. Ölmediyseniz, bir şekilde olayı dönüştürüp başka amaçlar için kullanırsınız.

Dev örümcekler, kaktüslerin arasında radar istasyonu gibi gerilmiş örümcek ağları gördük. Bu bölgedeki karıncaların kafaları şeytanı andırıyor, yuvaları arazide gri tümseklerle yükseliyordu. Devekuşlarının bu sıcakta nasıl hızlı koştuklarını hiçbir zaman anlayamadım. Gözlerinin ne kadar yuvarlak olduğuna bakmak için birinin yanına yaklaştım, birkaç kere ayaklarını yere vurduktan sonra kanatlarında sıcak bir rüzgârla, ardında kahverengi-beyaz bir toz bulutu bırakarak kaçıp gitti.

Bazı geceler, Romilayu duasını bitirip yatmaya hazırlanırken hayat hikâyemi anlatarak onu uykusuz bırakıyordum, bu tuhaf arkaplanın, çölün, devekuşlarının ve karıncaların, gece kuşlarının ve zaman zaman duyulan aslan kükremelerinin üstümdeki lanetin birazını kaldıracağını umuyor ama her defasında bütün karıncalardan, devekuşlarından ve dağlardan daha tuhaf,

daha gerçek dışı bir ruh haline bürünüyordum. “Kendilerine doğru gelen adamın kim olduğunu bilseler, Wariri’ler ne düşündü?” diye sordum.

“Ben yok bilmek, sahip. Onlar Arnewi’ler gibi iyi insanlar olmamak.”

“Ya, demek iyi değiller. Ama onlara kurbağalardan ve sarnıçtan söz etmeyeceksin, değil mi Romilayu?”

“Yo, hayır sahip.”

“Sağol dostum,” dedim. “Kimsenin bana inanmasını beklemiyorum, ne var ki bütün olanlara rağmen niyetim kötü değildi. O sığırların susuzluktan kıvrınması beni gerçekten, ama gerçekten kahrediyor. Boş laf değil bunlar. Bir de şunu düşün; ya hayatımın en büyük arzusunu gerçekleştirip Doktor Grenfell ya da Doktor Schweitzer gibi biri olsaydım – ya da bir cerrah olsaydım ne olurdu? Yeryüzünde hiç hastasını kaybetmemiş bir cerrah var mı? Belki de bazıları peşlerinde kıyamet kadar ruhla dolaşıyordur.”

Romilayu bir elini yanağının altına koymuş yerde uzanıyordu. Düz Habeş burnu ne kadar sabırlı olduğunun göstergesiydi.

“Wariri’lerin kralı Dahfu, Itelo’nun okul arkadaşı. Ama Wariri’lerin iyi insanlar olmadığını söylüyorsun. Dertleri ne bunların?”

“Onlar karanlık.”

“Gerçekten iyi bir Hristiyanısın, Romilayu,” dedim. “Diğerlerinden daha akıllılar demek istiyorsun. Ama bu insanlarla beni karşılaştırırsan, hangimizin kendini daha çok sakınması gerekir?”

Yerinden kımıldamadan, iri ve yumuşak gözlerinde muzip bir parlıltıyla, “Hmm, herhalde onlar, sahip,” dedi.

Tahmin edeceğiniz gibi, Wariri’lere uğramadan yola devam etme fikrinden vazgeçtim, bunun bir nedeni de Romilayu’nun onlar hakkında söyledikleriydi. Böyle sert ve vahşi insanlara kolay kolay zarar veremezdim.

Böylece dokuz ya da on gün yürüdük, yolun sonuna doğru dağların şekli iyiden iyiye değişmeye başladı. Sağda solda gördüğümüz, tepeleri kubbe gibi yuvarlak beyaz kayalar bazı yer-

lerde çökmüş ve devasa yığınlar oluşturmuştu; sonunda, sanırım onuncu gün, bu beyaz taş yığınlarından birinin üstünde bir insan gördük. Öğleden sonra geç vakitlerde, kızışan bir güneşin altında tepeye tırmanırken gördük onu. Ardımızda, arkada bıraktığımız yüksek dağların tarih öncesinden kalma, bazıları çökük, bazıları sivri tepeleri vardı. Önümüzdeyse porsele beyazlığındaki kubbeli kayaların arasını çalılık kaplamıştı. Elinde eğri bûğrû bir değnek tutan çobanın üstünde bir hayvan postu vardı; hiçbir şey yapmadan dursa da, tehlikeli biri gibi görünüyordu. Çobanın duruşu bana Tevrat'ı anımsattı, özellikle de Hz. Yusuf kardeşlerini aramaya gittiğinde ona Dotan'ın yolunu gösteren adamı. Kişisel inancıma göre Tevrat'taki bu adam bir melekti ve kardeşlerinin Hz. Yusuf'u kuyuya atacaklarını biliyordu. Ama yine de onu Dotan'a yolladı. Bizim kara derili adamımız bir hayvan postu giymekle kalmıyordu, bütün bedeni kösele gibiydi ve eğer kanatları olsaydı eminim onlar da deriden olurdu. Yüz çizgileri küçük ve ketum yüzünün derinliklerinde kaybolmuş gibiydi ve suratı, kızıl güneşin ışınlarını doğrudan gönderdiği günün bu saatinde bile kapkaraydı. Aramızda kısa bir konuşma geçti. Kulakları ve gözleri yüzüne gömülüymüş gibi bir duyguya kapılarak "Merhaba, merhaba!" diye bağırdım. Romilayu yolu sordu ve adam değneğiyle gideceğimiz yeri işaret etti. Eski çağlarda da yolculara böyle yol gösteriyorlardı herhalde. Selam verir gibi yaptım ama adam karşılık vermedi, kösele suratından hiçbir ifade okunmuyordu. Böylece kayaların arasından onun işaret ettiği yöne doğru tırmandık.

"Çok uzak mı?" diye sordum Romilayu'ya.

"Hayır sahip. O diyor uzak değil."

Geceyi köyde geçirmeye karar verdim, on günlük yorucu bir yolculuktan sonra bir yatakta yatmayı, pişmiş sebze yemeyi, çevremde insan faaliyeti görmeyi, hatta hasır bir dam altında yatmayı özlemeye başlamıştım.

Uzun süre taşlık bir arazide yürüdük ve bu durum beni kuşuklandırmaya başladı. Bir köye doğru gidiyor olsaydık, çoktan yola benzer bir şeyle karşılaşırđık. Oysa önümüzde, cahil bir elin anlamsız nesneleri gelişigüzel oraya buraya yerleştirdiği

hissi veren, darmadağın beyaz taş kütleleri vardı. Gökyüzünün de mutlaka şapşalca düzenlenmiş bazı bölgeleri vardır, bu taşlar oradan düşmüştü yeryüzüne. Yerbilimci değilim, ama kalıkerli sözcüğü buraya çok uyuyordu. Kireç taşına benziyorlardı ve tahminime göre su onları bu hale getirmişti. Şimdi hepsi de kupkuruydu ama küçük mağaraları andıran gözeneklerinden serin hava yayıyorlardı – biraz şekerleme yapmak için ideal yerlerdi, yılanlar da aynı düşüncede değilse tabii. Ama güneş alçalmaya başlamıştı. Gözeneklerin ağzı açıktı ve bu beyaz, yumru, dağınık taş kütleleri her yerdeydi.

Tırmanmaya devam ettik, büyükçe bir kayanın yanından kıvrıldıktan hemen sonra Romilayu beni şaşırtan bir şey yaptı. Uzun bir adım atmak için ayağını kaldırmıştı, sonra birden ellerini yere koyarak öne doğru uzandı, ilerlemeyi bırakıp yere yapıştı. Onu yerde uzanmış halde görünce “Neyin var? Ne yapıyorsun?” dedim, “Yere yatmanın zamanı mı? Ayağa kalk.” Ama bütün vücuduyla, çantalarıyla yere daha da yapıştı, kıvrıcık saçları taşların arasında hareketsiz duruyordu. Cevap vermedi, vermesi de gerekmiyordu çünkü yukarı baktığımda, yirmi metre kadar ilerimizde bir savaşçı kolu gördüm. Üçü diz çöküp bize nişan almışlardı, arkalarındaki sekiz on yerli de namlularını bize doğrultmuştu; bizi kolayca avlayabilirlerdi, bunu yapacak ateş gücüne sahiptiler. Üzerinize çevrilmiş on iki silah kötüyü alamettir, bu yüzden .375’imi bıraktım ve ellerimi kaldırdım. Bir yandan da, asker mizacımla etkisiyle, durumdan hoşnuttum. O küçük kösele adam bizi bir pusuya sürüklemişti, her nedense bu hareketini zekice buldum ve bundan zevk aldım. Ha ha! Keyfim yerine gelmişti; Romilayu’yu taklit ettim. Yüzümü çakılların arasına gömdüm ve sırtarak beklemeye başladım. Romilayu Afrikalılara has bir duruşla, ölü gibi yatıyordu. Sonunda adamlardan biri, ötekilerin koruması altında aşağı indi, askerlerin genellikle yaptığı gibi konuşmadan ama metin bir tavırla, .375’i, cephanemizi, bıçakları ve diğer silahları aldı ve kalkmamızı emretti. Ayağa kalkınca tekrar üstümüzü aradı. Yukardaki manga tüfeklerini indirdi; çoğu eski silahlardı, Berberilerin uzun namlulu, kabzası işlemeli tüfekleri-

ne ya da Hartum'da General Gordon'un cephaneliğinden çalınıp bütün Afrika'ya dağılan eski Avrupa tüfeklerine benziyorlardı. Evet, diye düşündüm, zavallı Çinli Gordon, zavallı İncil öğrencisi. Ama böyle bir ölüm, pis kokulu eski İngiltere'de ölmekten daha iyiydi. Teknolojinin demir çağından hiç hazzetmem ama cesur ve kafaları karışık oldukları için Gordon gibilere sempati duyarım.

Pusuya düşürülüp esir alınmak ilk birkaç dakika şaka gibiydi ama çantalarımızı alıp yürümemiz emredilince fikrimi değiştirmeye başladım. Bu yerliler Arnewi'lerden daha küçük, daha koyu renkli ve daha kısa ama çok serttiler. Bellerine süslü çaputlar geçirmişlerdi, enerjik adımlarla yürüyorlardı ve bir saat kadar ilerledikten sonra keyfim kaçmaya başladı. Bu adamlara kızmaya başladım, az daha hepsini birden kollarımla kavrayıp tepeden aşağı atacaktım. Beni durduran kurbağaların anısı oldu. İhtiyatsız davranmamaya, bekle gör politikası izlemeye karar verdim. Romilayu çok kötü görünüyordu, kolumla onu kavradım. Yere uzanırken toprağa bulanana yüzü daha da kırıkmış, kaniş saçları tozdan grileşmişti, kesik kulağı bile kurabiye gibi beyazlaşmıştı.

Onunla konuşmaya çalıştım, ama öyle endişeliydi ki beni duymuyordu. "Korkma evlat," dedim, "Bize ne yapabilirler? Hapse mi atacaklar? Sınırdışı mı edecekler? Fidyeye mi isteyecekler? Çarmıha mı gerecekler?" Ama bendeki özgüven duygusunu ona iletemeyeceğimi anladım. O zaman, "Bizi krala mı götürüyorlar, sorsana," dedim. "Kral Itelo'nun dostuymuş. İngilizce bildiğine eminim." Romilayu çekingen bir sesle askerlerden biriyle konuşmayı denedi, ama asker yalnızca "Harrr!" dedi. Yanağındaki kaslarda askerlik mesleğine özgü bir sertlik vardı. Bunu bakar bakmaz anladım.

İki ya da üç mil yokuş yukarı yürüdükten, süründükten, tırmandıktan, kıvrandıktan sonra köyü görebildik. Arnewi'lerin köyünden daha büyük binaları vardı, bazıları ahşaptı ve batmakta olan güneşin kızıl ışınlarıyla olduklarından büyük görünüyordular. Gecenin karanlığı göğün bir yanını örtmüş, ilk yıldızlar parlayıp sönmeye başlamıştı. Bu bölgedeki beyaz taşların

çoğu yuvarlak ve kâse şeklindeydi ve kubbeli kayalardan düşmüşlerdi; bu taşlar köyde süsleme amacıyla kullanılıyordu. Kırmızı binaların en büyüğü olan sarayın önünde, bu taşların içinde çiçekler büyümüştü. Tahta çitlerin içinde dikenler ve bu taşlar yan yana duruyordu; Pasifik adalarının insan yiyen midyeleri büyüklüğündeki taşların içinde, ateş kırmızısı çiçekler vardı. Biz gelirken kapının önündeki iki nöbetçi kenara çekildi ama bizi o tarafa götürmediler. Sarayın önünden geçip köyün merkezine, oradan da kulübelerin arasında bir yere geldik. İnsanlar akşam yemeklerini bırakıp bizi görmeye geliyorlar, yüksek sesle gülüyor, bağrışıp çağırıyorlardı. Birbirine benzeyen kulübeler kovan şeklindeydi ve üstleri sazla kaplıydı. Sokaklarda sığırlar dolaşıyordu, günün son ışıklarıyla uzaktaki bahçeleri görünce köyde yeterli su olduğunu, bu konuda benden yardım istemeyeceklerini düşündüm. Bana gülmelerine kızmadım, aksine onları daha da güldürecek şeyler yaptım, elimi sallayıp miğferimle selam verdim. Ama olup bitenlere aldırımıyordum. Bizi derhal Kral Dahfu'nun huzuruna çıkarmamaları canımı sıkımtı.

Bir avludan geçtik ve ötekilerden biraz daha büyük bir evin dış duvarında yere oturmamız emredildi. Kapıdaki kalın beyaz boya buranın resmî bir yer olduğunu gösteriyordu. Bizi esir alan devriye başımıza bir nöbetçi dikip yoluna devam etti. Tek hareketle silahını elinden alıp ikiye katlayabilirdim, ama neye yarardı? Arkamızda durmasına ses çıkarmadım ve beklemeye koyuldum. Etrafı çevrili avluda beş altı tavuk, kümeslerinde olmaları gereken bu saatte yerde yem arıyorlar, anadan üryan birkaç çocuk ip atlama oyunu oynuyor ve dillerini şaklatıyorlardı. Arnewi çocuklarının aksine yanımıza yaklaşmadılar. Gökyüzü önce kil rengiydi, pembeye dönüşürken burnuma yabancı kokular geldi. Sonunda her yer karardı. Tavuklar ve çocuklar ortalıktan çekildi, silahlı nöbetçinin ayaklarının dibinde, yalnız kaldık.

Beklemeye devam ettik; öfkeli bir mizaca sahip insanlar için beklemek, belayı davet etmektir. Bizi bekleten adamın, kara derili Wariri'li yargıcın ya da savcının ya da sorgu hâkiminin, biraz kendimize gelmemiz için bize süre tanıdığını düşündüm.

Belki de ışık henüz kaybolmadan önce, kapıdaki hasırın arkasından bize bakmış ve beni görmüştü. Görünüşüm onu şaşırtmış olabilirdi, belki de benimle ne yapacağını düşünüyordu. Belki de karınca gibi bir köşeye kıvrılmış, sabrımın sınırlarını ölçüyordu.

Gerçekten bozulmuştum, kafam atmak üzereydi. Beklemek konusunda hiç iyi değilimdir. Neden böyle olduğumu bilmiyorum, ama bir türlü yapamam, ruhum sıkılır. Böylece yorgun, endişeli, yerde oturmaya devam ettim, aklıma gelen şeylerden çoğu korkularıyla ilgiliydi. Bu arada güzel gece, karanlık ve sıcaklıkla birlikte çevremizi sardı, önce yıldızlar, sonra lekeli ve yarım bir ay gökyüzünü doldurdu. Bize kendini göstermeyen sorgu hâkimi içerde oturuyor, silahları alınan ve midesine bir lokma girmeden beklemek zorunda bıraktığı bu iri yarı beyaz seyyahı küçük düşürdüğü için belki de sevinçten ellerini ovuşturuyordu.

Ve aniden, hayatın benden esirgemeye yanaşmadığı şeylerden biri başıma geldi. Bu egzotik gecede oturmuş beklerken sert bir peksimeti dişledim ve ağızımdaki köprülerden birini kırdım. Bu beni hep endişelendirmişti – Afrika'nın derinliklerinde dişlerimdeki kaplamalara bir şey olursa ne yapardım? Bu korku beni birçok kavgadan alıkoymuştur; Itelo ile güreşirken beni yüzüstü yere fırlattığında, ilk aklıma gelen dişlerime bir şey olup olmadığıydı. Amerika'da da, sinemada düşüncesizce karamelli çikolata yerken ya da bir lokantada tavuğun kemiğini dişlerken, kimbilir kaç kez ağızıma bir şeylerin takıldığını ya da bir şeylerin koptuğunu zannedip, yüreğim ağızımda, dilimle yoklamıştım. Bu kez korktuğum başıma gelmişti, kırık dişi peksimetle birlikte çiğnemeye devam ettim. Köprünün sivri ucunu hissettim ve öfkelen dim, midem bulandı, korktum; kahretsin! Çaresiz bir haldeydim, gözlerime yaşlar doluyordu.

“Ne olmak sahip?” diye sordu Romilayu.

Çakmağımı çıkarıp yaktım ve ona elimdeki diş parçalarını gösterdim; dilimi çıkarıp ağızımın içini görmesi için ateşi yaklaştırdım. “Dişlerimi kırdım,” dedim.

“Ah! Çok kötü! Çok acımak, sahip?”

“Hayır, hayır acımıyor. Keyfim kaçtı, hepsi o kadar. Daha kötü bir zamanda olamazdı.” Avucumdaki dış parçalarından dehşete kapıldığını anladım ve ateşi söndürdüm.

Sonra, elimde olmadan dışlerime yapılan müdahalelerin tarihçesini anımsadım.

Dışlerime ilk büyük müdahaleyi savaştan sonra Paris’te, Matmazel Montecuccoli yaptı. Ağzıma ilk köprüyü o koydu. İki küçük kızımıza bakması için tuttuğumuz Berthe adında bir kız vardı, Matmazel Montecuccoli’yi o tavsiye etmişti. Mareşal Turenne’in* son hasımlarından biri olan General Montecuccoli** adında biri vardı. O eski günlerde düşmanlar birbirlerinin cenaze törenlerine giderlerdi, Montecuccoli de Turenne’in cenaze törenine gitmiş, göğsünü yumruklayarak ağlamıştı. Bu vefa gösterisine hayran kalmıştım. Ne var ki, birçok şey yanlış gitti. Matmazel Montecuccoli’nin göğüsleri iriydi, işine dalıp kendini unutunca üstüme öyle abanıyordu ki boğulacak gibi oluyordum; ağzıma yığınla dışçilik aleti doldurduğu için de ses çıkaramıyordum. Bu arada Matmazel Montecuccoli endişeli siyah gözleriyle ağzımın içine bakardı. Muayenehanesi Rue de Colisée’deydi. Sarı-gri renkteki taş avluda çöp tenekeleri, çöpleri yağmalayan kediler, süpürgeler, kovalar ve ayaklarınızı koyacağınız çukurları olan bir hela vardı. Asansörü tahtırevan gibiydi, o kadar yavaş yükselirdi ki merdivenden çıkanlara saati sorabilirdiniz. Benim üstümde tüvit bir ceket ve domuz derisinden ayakkabılar olurdu. Yanımda Romilayu, tepemizde bizi bekleyen nöbetçi, kapısının üstünde resmî işaret bulunan kulübenin önünde otururken bütün bunlar aklımdan geçiyordu... Asansörle yukarı çıkıyorum. Kalbim hızlı hızlı atıyor ve işte karşımda, elli yaşındaki yüzü kalp şeklinde, uzun ince tebessümünde Fransız, İtalyan ve (anne tarafından) Romen hüznünün izlerini taşıyan, koca göğüslü Matmazel Montecuccoli. Korku içinde koltukta oturuyorum, bu arada o, köprüyü yerleştirmek

(*) Henri de la Tour d’Auvergne, Vicomte de Turenne (1611-1675); büyük Fransız mareşali – ç.n.

(**) Raimondo Montecuccoli (1608-1680); Avusturya İmparatorluğu için savaşan büyük İtalyan general. Ren Vadisi’nde Turenne’in ölümüyle biten muharebeyi kazandı – ç.n.

için dişimin sinirini alırken yavaş yavaş beni boğmaya başlıyor. Aynı yere dolgu yaparken ağzıma tahta bir çubuk sokuyor ve “Grincez! Grincez les dents! Fâchez-vous”* diyor. Bütün gücümle tahtayı ısırıp kemiriyorum. Nasıl yapacağımı göstermek için kendi dişlerini gıcırdatıyor.

Matmazel, Amerikan dişçilerinin estetik açıdan affedilmez hatalar yaptığı kanısındaydı ve ön dişlerime çocukların dadısı Berthe’ninkilere benzeyen yeni kuronlar takmak istiyordu. Berthe’nin apandisiti alındığında hastanede tek ziyaretçisi bendim. Karım College de France’daki çalışmalarına kendini fazlasıyla kaptırmıştı. Kafamda bir melon şapkayla ve elimde eldivenlerle hastaneye gittim. Berthe ateşler içinde yatağında kıvrılıyor, adeta hezeyan geçiriyordu. Elimi alıp ısırды; Matmazel Montecuccoli’ye yaptırdığı dişlerin sağlamlığını ve gücünü böylece anlamış oldum. Berthe’nin iri burun delikleri vardı, havaya tekmeler atıyordu. Bu Berthe ile son derece dertli iki hafta geçirdik.

Konuya dönersek, Matmazel Montecuccoli’nin yaptığı köprü berbat bir şeydi. Ağzımda bir tıkaç varmış gibi hissediyordum, dilim bir yana bükülmüştü. Boğazıma bile ağrılar girdi, asansörle çıkarken inliyordum. Evet, boğazımın biraz şiştiğini kabul ediyordu, ama yakında alışıacaktım, benden bir asker gibi metin olmamı istedi. Ben de öyle yaptım. Ama New York’a döndüğümde köprüyü yeniden yaptırmam gerekti.

Bunlar önemli bilgiler. Peksimeti dişlerken kırıdığım bu ikinci köprüyü New York’ta Doktor Spohr adında biri yaptı; kendisi, Lily’nin portresini yapan Klaus Spohr’un büyük kuzeniydi. Ben dişçi koltuğunda otururken, Lily kır evinde sanatçı kuzene portresini yaptırıyordu. Dişçiye gitmek ve keman dersi almak için haftanın iki gününü şehirde geçiriyordum; iki metro durağı ve yolda uğradığım birkaç meyhaneden sonra, ruhum sıkışmış, kalbim hep aynı şeyi yinelerken, elimde keman çantasıyla nefes nefese Dr. Spohr’un muayenehanesine girerdim. Sokağı döndüğümde bazen, tıpkı Moby Dick’in kayıklara yaptığı gibi, bütün binayı ağzıma alıp ısırarak ikiye bölmek isterdim. Önce

(*) Fr. Dişlerinizi gıcırdatın. Kızın – ç.n.

Dr. Spohr'un laboratuvarının bulunduğu, Portorikolu bir teknisyenin kalıplar yapıp, küçük çarkında kaplamalara şekil verdiği bodrum katına uğradım.

İş giysilerinin arkasındaki elektrik düğmesini bulur, tuvaletin ışığını açıp içeri girerdim. Sifonu çektikten sonra aynada suratımı eğip bükerek, kendi gözlerimin içine bakarak "Eee?" "Ne zaman?" "Ve, wo bist du, soldat?"* "Dişsiz mi! Mon capitaine. Kendi ruhun seni yiyip bitiriyor," gibi şeyler söyledim. "Dünyayı bu hale getiren sensin. Gerçeklik sensin," derdim.

Masadaki görevli, "Keman dersinden mi geliyorsunuz, Bay Henderson?" diye sorardı.

"Yah."

Eserinin kırık parçalarını şimdi avucumda tutarak beklediğim gibi, dışçıyı de beklerdim ve bu sırada çocuklarımı, geçmişimi, Lily'i ve onunla birlikte neler yapacağımızı düşünürdüm. O anda ışıltılı yüzüyle, içindeki yoğun duyguların açmaya zorladığı çenesini oynatmamak için mücadele ederek, Spohr'un stüdyosunda poz verdiğini biliyordum. Yaptırdığı tablo büyük oğlum Edward'la aramızda tartışma konusuydu. Şu kırmızı MG'si olan oğlumla. Tıpkı annesine benzer ve benden daha iyi olduğunu düşünür. Ama yanılıyor. Amerikalılar çok büyük şeyler başardı, ama bu Amerikalılar, onun ya da benim gibiler değildi. Sözgelimi o dev barajları yapan Slocum gibilerin başarisıdır bunlar. Gece gündüz binlerce ton beton döker, dünyayı yerinden oynatan makinelerle dağları yerle bir eder ve Punjab vadisini beton harcıyla doldururlar. İşte böyleleri yapar bütün işleri. Bu alanda benim sınıfım, Edward'ın sınıfı, Lily'nin evlilik yoluyla girmek için can attığı sınıf, koca bir sıfırdır. Edward her zaman çoğunluk ne yöne gidiyorsa onlarla birlikte oldu. Özgür iradesiyle yaptığı tek şey, bir şempanzeye kovboy giysileri giydirip üstü açık arabasıyla New York sokaklarında dolaştırmasıydı. Hayvan soğuk algınlığından öldükten sonra, bir caz grubunda klarnet çaldı ve Bleecker sokağına taşındı. Yıllık geliri en az 20.000 dolardı ve Mills Hotel denen, sarhoşların toplanma yeri olan ucuz bir otelin hemen yanında oturuyordu.

(*) Al. Rus. Neredesin asker? – ç.n.

Ama sonuçta baba babadır, ben de Edward'la konuşmak için Kaliforniya'ya kadar gittim. Onu Malibu'da, okyanus kıyısında bir soyunma kabininde buldum, kumların üstüne uzanıp konuşmaya çalıştık. Hayalet gibi, tembel, ağırkanlı, insanı aptallaştıran bir deniz, donuk bir ışıltısı var. Bakıra çalıyor. Ak bir rahim gibi. Soluk; dumanlı; ıssız; donuk altın rengi; engin; göz kamaştırıcı; ara sıra parıltılar çakıyor. "Edward, neredeyiz biz?" dedim. "Dünyanın bir ucundayız. Neden burası?" Devam ettim. "Burası buluşmak için berbat bir yer. Duman üstünde yüzüyor sanki. Evlat, seninle konuşmam lazım. Kaba bir insan olduğum doğru. Belki de kaçığın tekiyim ama hepsinin bir nedeni var. 'İstediğim iyi şeyi yapamıyorum.'**"

"Şey, anlamıyorum baba."

"Sen doktor olmalısın. Neden tıp okuluna gitmiyorsun? Lütfen tıp okuluna git, Edward."

"Neden gideyim ki?"

"Birçok neden var. Sağlığından endişe ettiğini biliyorum. Arı sütü tabletleri alıyorsun. Şunu da biliyorum ki..."

"Bunca yolu bana bir şey söylemek için geldin – bunu mu söyleyecektin?"

"Babanın düşünmeyi seven biri olmadığını, sadece annenin düşündüğünü sanıyorsun. Kendini kandırma evlat, ben de bazı gözlemler yaptım. Her şeyden önce, yeryüzünde akli başında çok az insan var. Bu sana şaşırtıcı gelebilir, ama gerçek bu. İkinci olarak, kölelik hiçbir zaman tam anlamıyla kalkmadı. Tahmin edebileceğinden çok daha fazla insan, çok çeşitli şeylerin kölesi durumunda. Ama sana düşüncelerimi özetlememin hiçbir yararı yok. Kafamın çoğu zaman karışık olduğu doğru, ama bir yandan da ben bir savaşçıyım. Evet, bir savaşçı. Çok savaşırım."

"Ne için savaşırırsın, baba?" dedi Edward.

"Ne için mi savaşırım? Hakikat için tabii. Evet, hakikat için. Yalanlara karşı. Ama daha çok kendime karşı savaşırım."

Edward'ın ona ne uğruna yaşaması gerektiğini söylememi istediğini biliyordum, ama bu yanlıştı. Bana acı veren de buydu.

(*) İncil; Romalılar, 7:19 – ç.n.

Her evlat babasının ona açık seçik ilkeler göstermesini ister. Her baba da elinden geldiğince evladını dünyanın ona vereceği acıdan uzak tutmak ister.

Sahilde bir fok balığı yavrusu ağlıyordu, hayalimde sürünün terk ettiği bir yavrunun imgesi oluştu ve gözlerimi ondan alamadım. Edward'ı dükkândan bir kutu ton balığı alması için yollayıp yavrunun etrafını saran köpekleri uzaklaştırmaya çalıştım, ama sahilde dolaşanlardan biri bu fokun bir dilenci olduğunu, yiyecek verirsem daha çok dilenmek için cesaretlendireceğimi söyledi. Arkasına geçip denize doğru kıskışladı, hayvan hiç itiraz etmeden, yüzgeçlerini kullanarak, pelikanların üstünde ağır ağır uçtuğu denize doğru yöneldi ve beyaz köpüklerin arasında kayboldu. "Geceleri sahilde üşümüyor musun, Eddy?" diye sordum.

"Pek aldırmiyorum," dedi.

Oğluma büyük sevgi besliyordum, onu böyle görmeye dayanamıyordum. "Haydi, doktor ol Eddy," dedim. "Kandan hoşlanmıyorsan okulda kalırsın, yetişkinleri sevmiyorsan çocuklarla ilgilenirsin, çocukları sevmiyorsan da kadın hastalıkları uzmanı olursun. Noel'de sana armağan ettiğim Doktor Grenfell'in kitaplarını okumalıydın. O kitapların kapağını bile açmadığını çok iyi biliyorum. Tanrı aşkına, insanların arasına karışmalı, onlara yardım etmeliyiz."

Connecticut'a döndüm, kısa bir süre sonra oğlan Orta Amerika'da bir yerlerden bir kızla birlikte yanıma geldi ve ince yüzlü, gözleri birbirine bitişik, kızılderili kanı taşıyan bu kızla evleneceğini söyledi.

"Âşık oldum, baba," dedi.

"Ne oldu? Kızın başı dertte mi?"

"Hayır. Dediğim gibi, âşığım ona."

"Edward, bırak palavrayı," dedim: "İnanmamı bekleme ben-den."

"Sorun kızın ailesiyse, sen neden Lily'i aldın?"

"Üvey annene karşı tek kelime bile duymak istemiyorum. Lily çok iyi bir kadındır. Bu kızılderili kim peki? Onun geçmişi araştıracam."

“O halde söyler misin,” dedi, “neden Lily’nin portresinin diğerlerinin yanına asılmasına karşı çıkıyorsun? Maria Felucca’yı rahat bırak.” (Adı buydu galiba.) “Onu seviyorum.” Yüzü öfke-den kızarmıştı.

Cins bir adam olan oğluma, Edward’a, fırça saçlarına, kalçasız gövdesine, düğmeli yakasına, Princeton kravatına, beyaz ayakkabılarına, inatçı suratına baktım. “Tanrım!” diye düşündüm, “Bu çocuk benim kasıklarımdan mı çıktı? Burada neler oluyor? Onu bu kızla bırakırsam üç lokmaya ayırıp mideye indirir.”

Ama işin tuhafı, o zaman bile, bu çocuğa duyduğum sevginin kalbimi titrettiğini hissediyordum. Benim oğlum! Huzursuzluk beni böyle yaptı, acılar beni bu hale getirdi. Boşver. Sa-uve qui peut! * Bir düzine Maria Felucca’yla evlen istersen; bir yararı olacaksa, o da bir tablosunu yaptırsın.

Böylece Edward, Hondurash Maria Felucca’sıyla birlikte New York’a döndü.

Ben Ulusal Muhafız üniformalı tablomu çoktan duvardan indirmiştim. Büyük salonun duvarına ne Lily’nin ne de benim portrelerimiz asılacaktı.

Romilayu ile Wariri köyünde başımıza gelecekleri beklerken hatırladıklarım bunlardan ibaret değildi. Birkaç kez Lily’e şöyle demiştim, “Her sabah tablonu yaptırmak için evden çıkıyorsun, ama aynı pislik devam ediyor. Yatağın altında, puro nemlendiricimin içinde çocuk bezleri buluyorum. Lavabonun içine yağlar bulaşmış, çöplükten farksız, evi bu haliyle gören burada pasaklı bir hayaletin oturduğuna inanır. Benden kaçırıyorsun. Çocukları Buick’in arka koltuğuna oturtup saatte yetmiş mil le gittiğini çok iyi biliyorum. Bu konuyu açtığımda yüzüme sıkıntıdan ölecekmişsin gibi bakma. Bütün bunlar değersiz bulduğun bir dünyaya ait işler olabilir, ama ben de burada oturuyorum, daha uzun zaman da oturacağım.”

Bu sözleri duyunca Lily’nin yüzü bembeyaz olmuş, kafasını çevirip, bu portrenin sana ne büyük yararı olacağını yıllar sonra anlayacaksın, der gibi gülümsemişti.

(*) Fr. Kaçan kurtulur – ç.n.

“Biliyorum,” dedim. “Buradaki hanımlar Süt Fonu hadisesinde kafana taktılar bu olayı. Seni komiteye almadılar. Her şeyi biliyorum.”

Ama Afrika dağlarındaki bu gecede elimde kırık diş parçalarıyla otururken en çok hatırladığım şey, ressamın karısı ve dişçinin küçük kuzini olan Bayan K. Spohr’un karşısında kendimi nasıl küçük düşürdüğümdü. Birinci Dünya Savaşı’ndan önce (Bayan Spohr şimdi altmışlı yaşlarında) nam salmış bir güzel olduğu söylenir, ısıltısı solduktan sonra geçirdiği travmadan kurtulamamış, farbelalar ve çiçeklerle süslü giysiler giymeye devam etmiştir. Namlı güzeller arasında cinselliği de güçlü olanların pek nadir bulunduğu bilinen bir gerçek olsa da, iddia ettiği gibi bir zamanlar libidosunun gücüyle erkeklerin başını döndürmüş olabilir. Ama zaman ve doğa hükmünü yürütmüş, mihrap yıkılmaya yüz tutmuştu. Buna karşın cinsel yönden hâlâ güçlüydü ve bu güç, Sicilyalı bir haydut, bir Giuliano gibi gözlerinde saklıydı. Saçları kırmızı biber kızılığındadır ve bu kızılığın bir kısmı yüzüne ve çillerine bulaşmıştır.

Bir kış öğleden sonrasında Clara Spohr’la Grand Central İstasyonu’nda karşılaştık. Dişçi Spohr ve keman öğretmeni Happonyi ile olan seanslarımı tamamlamıştım; moralim bozuktu, merdivenlerden aşağı öyle hızlı iniyordum ki pantolonumla ayakkabılarım bana yetişmekte zorluk çekiyordu – baygın ışıkları, milyarlarca ayakkabının çiğnediği, çiğnenip atılmış çikletlerin amipimsi şekillerle yere yapıştığı zeminle aşağıya doğru kıvrılan koyu kahverengi geçitlerde aceleyle koşturuyordum. Clara Spohr’un İstiridye Barı’ndan çıktığını, daha doğrusu yelkenleri inmiş, ruhu güzelliğinin enkazına tutunmuş bir halde bu denize doğru sürüklendiğini gördüm. Yanından geçerken beni yakaladı, keman kutusunu taşımayan koluma girdi, birlikte istasyonun barına girdik ve içmeye başladık, daha doğrusu devam ettik. Bu saatte Lily kocası için poz vermekle meşguldü, Clara bana, “Neden beni bırakıp karınla birlikte evine gitmiyorsun?” diye sordu. Benim “Connecticut’a gideceğim de ne olacak bebeğim? Haydi gel, treni boşverelim ve şehri yangın yerine çevirelim,” dememi bekliyordu. Ama tren ha-

reket etti, kısa bir süre sonra biz de Long Island Sound'un kıyısında, karlar ve gün batımıyla birlikte koşuyorduk; havanın nemi batmakta olan güneşin şeklini bozuyor, kara renkli gemiler "Vuu!" diye inleyerek dumanlarını dalgaların üstüne yayıyordu. Clara'nın içinde yangınlar vardı, konuştuğça konuştu, gözleri ve kalkık burnuyla beni etkilemeye çalışıyordu. Gençliğinde Samoa ve Tonga'ya gittiğini, kumsallarda, salların üstünde, çiçeklerin arasında tutkulu aşklar yaşadığını anlattı. Sahillerde kan, ter ve gözyaşıyla savaşmaya ant içen Churchill gibiydi. Elimde olmadan ona bir parça sempati duydum. Ama bu gibi durumlarda genellikle şöyle bir tavır alırım; biri sana içini döküyorsa, ortalığa saçılan parçaları toplamayacaksın. Bırak kendi toplansın. Son istasyona girerken, çatlak kadın, ağlamaya başladı ve kendimi çok kötü hissettim. Kadınlar ağlayınca neler hissettiğimi daha önce anlatmıştım. Ayrıca öfkelenmeye de başlamıştım. Karların arasından çıktık, koluna girip ona destek oldum ve bir taksi çağırdım.

Evine girdikten sonra galoşlarını çıkarmasına yardım ettim ama bir çılgılık atarak elleriyle yüzümü kavradı ve beni öpmeye başladı. Bunun üzerine, onu iteçeğime, salak gibi, ben de onu öptüm. Evet, öpücüğüne karşılık verdim. O zamanlar yeni olan köprü ağızımdaydı. Gerçekten tuhaf bir andı. Galoşlarla birlikte ayakkabılarını da çıkarmıştı. Samoa'dan ve Güney Denizlerinden aldığı hatıra eşyalarıyla dolu, lambayla aydınlatılmış, sıcacık koridorda birbirimize sarıldık, ölüm bizi her an ayıracakmış gibi öpüştük. Bu salaklığımın nedenini hiçbir zaman anlamamışımdır, çünkü pasif degildim. Dediğim gibi, öpücüğüne karşılık verdim.

A-ha! Bay Henderson. Nedir bu? Acı mı? Şehvet mi? Eski bir güzeli öpme arzusu mu? Sarhoşluk mu? Gözyaşları mı? Cama konmuş at sineği gibi dellenmek mi?

Dahası, Lily ve Klaus Spohr her şeyi gördüler. Stüdyonun kapisı açıldı. İçerideki ocakta kömür ateşi vardı.

"Neden birbirinizi öyle öptünüz?" dedi Lily.

Klaus Spohr hiçbir şey demedi. Clara neyi uygun gördüyse kabulüydü.

Böylece, akrilik denen bir malzemedan yapılan ve güya kırılmayan –fort comme la mort–* bu dişlerin tarihçesini anlatmış bulunuyorum. Uzun çabalar sonunda onları yıpratmayı başardım. Uykuda çenemi gıcırdattığım söylenmiştir (Lily mi, Frances mi, yoksa Berthe miydi? Hangisi söyledi hatırlamıyorum), kuşkusuz bunun kötü bir etkisi olmuştur. Belki de hayatı öperken biraz ileri gittim ve bütün yapıyı zayıflattım. Her neyse, kırık azı dişlerini tükürdüğümde bütün vücudum titredi ve “Belki de çok fazla yaşadın Henderson,” diye düşündüm. Mataramdan bir yudum bourbon içtim, dilimdeki kesik sızladı. Sonra, burarlarda bile yerine yapıştırmayı bilen birini bulabileceğim ümidiyle, diş parçalarını viskiyle yıkayıp düğmeli cebime yerleştirdim.

“Bizi neden böyle bekletiyorlar, Romilayu?” dedim. Sonra seşimi alçaltıp, “Kurbağaları biliyorlar mı dersin?” diye sordum.

“Hah, hayır, bilmek yok sahip,” dedi.

Tam o sırada saray yönünden gelen bir kükreme işittik, “Bu aslan sesi mi?” diye sordum.

Romilayu aslan olabileceğini söyledi.

“Evet, ben de öyle düşündüm,” dedim. “Ama hayvan köyün içinde olmalı. Sarayda aslan mı besliyorlar?”

(*) Fr. Ölüm gibi güçlü – ç.n.

Kendinden pek emin olmayan bir sesle, “Olabilir,” dedi.

Köyde hayvanların kokusu çok belirgindi.

Başımızda nöbet tutan adam en sonunda, karanlıkta görmediğim bir yerden bir işaret almış olmalı ki kalkmamızı emretti ve kulübenin içine girdik. İçeride oturmamız söylendi, iki alçak tabureye oturduk. Kafaları kazınmış iki kadın üstümüze meşale tutuyordu. Işıktaki kafalarının büyük ve çok narin olduğunu gördüm. Kalın dudaklarını aralayıp bize gülümsediler, bu gülümseyiş beni biraz rahatlatmıştı. Gülmemek için kendilerini tutan kadınların ellerindeki meşaleler sallanıyor, titrek ve ıslı bir ışık odayı aydınlatıyordu. Bu sırada arka taraftan bir adam çıktı ve az önce duyduğum rahatlık kayboldu. Adam gözlerini bana dikince iyice rahatsız oldum, “Mutlaka benim hakkımda bir şeyler duydu, kahrolası kurbağalar ya da başka bir şey olmalı,” diye düşünüyordum. Vicdanım boğazıma yapışmış, beni iliklerime kadar titretiyordu. Tümümüyle mantığa aykırı bir durum.

Kafasındaki peruk muydu? Resmî kıyafetinin bir parçası olmalıydı, otlardan örülmüş bir başlık. Meşalelerin arasındaki tahta sırada yerini aldı. Dizlerine fildişiinden bir değnek ya da sopa dayadı, bileklerindeki uzun leopar postu parçalarıyla son derece resmî bir görünüşü vardı.

Romilayu’ya “Bu adamın bakışlarını beğenmedim,” dedim. “Bizi çok bekletti, bu beni endişelendiriyor. Sen ne dersin?”

“Bilmek yok,” diye yanıtladı.

Çantamı boşalttım ve birkaç parça eşya çıkardım – herkese dağıttığım çakmaklar ve nedense yanıma aldığım bir büyüteç. Yere yaydığım bu nesnelere bakmadı bile. Büyük bir kitap çıkardı, okuma yazma bildiğini gösteren bu hareket beni şaşırttı ve daha da endişelendirdi. Neydi bu, ziyaretçi defteri gibi bir şey mi? Artık en olmayacak şeyleri düşünmeye başlamıştım ve tuhaf tahminlerde bulunuyordum. Ne var ki kitabın bir atlas olduğu anlaşıldı, adam iki parmağını diliyle ıslatarak, becerikli hareketlerle sayfaları açtı ve bana uzattı. Romilayu, “Geldiğin ülkeyi göstermek,” dedi.

“Bu anlaşılır bir talep,” dedim, dizlerimin üstüne çöktüm, çakmağın ve büyütecin yardımıyla Kuzey Amerika’yı,

Connecticut'ı, Danbury'ı buldum. Sonra pasaportumu gösterdim, bu arada kadınlar, yumuşak dazlak kafalarıyla, benim ayağa kalkarken ve diz çökerkenki rahatsız tavırlarıma, bol etli bedenime, öfkeyle kasılan, ama bir şekilde denetleyebildiğim yüz çizgilerime gülüyorlardı. Bazen bana iri bir bebek kadar büyük görünen bu yüz sürekli olarak bir şeylerle meşguldür ve çeşitli dönüşümler geçirir; bazen bir mercan kayalığının altında yatan, tropik denizlere özgü bir yaratık gibi tuhaf ve değişken, bazen karanfil, bazen tatlı patates renginde, meydan okuyan, rol kesen, düşüncelere dalan, bütün insani tutkuları onlardan, daha doğrusu onlardaki insanilikten kuşku duyma raddesine kadar sergileyen bir surat. Birbirinden çok farklı ifadeler ortadaki burun engelini aşarak bir gözümünden ötekine geçiyor, kaşlarını eğip büküyordu. Sinirlerime hâkim olup ılımlı bir tavır sergilemem gerekiyordu; şu ana kadar Afrika'daki sicilim pek temiz değildi.

"Kral nerede?" dedim. "Bu beyefendi kral değil, öyle değil mi? Onunla konuşabilirim. Kral İngilizce biliyor. Burada neler oluyor? Söyle ona, bir an önce kral hazretleriyle görüşmek istiyorum."

"Yo, hayır sahip," dedi Romilayu. "Biz yok söylemek. O polis."

"Ha ha, dalga geçiyorsun."

Ama adam gerçekten de beni bir polis memuru gibi inceliyordu ve devlet memurlarıyla kavgamı hatırlarsanız (Kowinsky'nin meyhanesinde çıkardığım kavgayı yatıştırmak için gelmişlerdi, Lily kefalet ödeyip beni kurtarmıştı), zengin ve sabırsız bir aristokrat olarak polis sorgulamasına nasıl tepki verdiğimi tahmin edersiniz. Hem de bir Amerikan vatandaşı olarak. Hem de böyle ilkel bir yerde. Kan beynime sıçramıştı. Ama zihnim ve vicdanım oldukça karışık bir durumdaydı, bu yüzden elimden geldikçe politik ve dikkatli olmaya çalıştım. Bu küçük adam sorgulamasını bitirinceye dek dayanmaya karar verdim. Asık suratlı ve ciddi biriydi. Baventai'den ne zaman gelmiştik? Arnewi'lerin köyünde ne kadar kalmıştık, burada işimiz neydi? Sarnıç, su, kurbağa ya da buna benzer kelimeler duymak için işiten kulağımı çevirip konuşmaları dinlemeye ça-

lıştım, ama artık Romilayu'ya güvenebileceğimi, beni satmaya-
cağını biliyordum. Hayat böyledir işte, timsahlarla dolu tropik
bir gölün kıyısında film çeken bir ekibe birileri tesadüfen katı-
lır, aralarından birinin yüreğinin iyilikle dolu olduğunu keşfe-
dersiniz. Ne ki, Romilayu Arnawi nehrindeki kuraklıktan söz
etmiş olmalı, çünkü bizi sorgulayan adam Wariri'lerin yakında
bir ayin yapacağını ve ihtiyaçları olan bütün yağmuru yağdıra-
caklarını kesin bir dille anlattı. "Vak-ta!" dedi, iki elinin par-
maklarını aşağı çevirerek yağmurun nasıl yağacağını göster-
di. Yüzümde kuşkucu bir ifade belirtmeye başlıyordu ki kendi-
me geldim ve hiç renk vermedim. Bu sorgulamada elim kolum
bağlıydı, çünkü geçen haftaki olaylar beni yıkmıştı. Yıkılmak-
tan beter etmişti.

"Ona sorar mısın," dedim, "silahlarımızı neden aldılar ve ne
zaman geri verecekler?"

Yanıt, Wariri'lerin topraklarında yabancıların silah taşıma-
sına izin vermedikleri idi. "Harika bir kural," dedim. "Onları
suçlamıyorum. Çok zekiler. Ateşli silahlara ilgi duymasaydım
herkes için daha iyi olacaktı. Yine de tüfegime iyi bakmalarını
söyle. Bu adamların yüksek teknoloji den anladıklarını pek san-
mıyorum."

Sorgu memurunun dişleri yok denecek kadar azdı. Yoksa gü-
lüyor muydu? Romilayu'nun tercümanlığıyla konuşmaya de-
vam etti. Bu gezinin amacı neydi, neden böyle yolculuk yapı-
yordum?

Yine aynı soru! Yine! Tennyson'un duvardaki çatlakta büyü-
yen çiçeğe sorduğu soru gibiydi.* Yanıtlamak için evrenin tari-
hini baştan sona anlatmam gerekebilirdi. Willatale'in bana ak-
tardıklarından başka ne diyeceğimi bilmiyordum. Bu adama ne
söyleyebilirdim? Varolmanın benim için iğrenç bir hal aldığı-

(*) İngiliz şair Alfred Tennyson'un (1809-1892) şiiri:

Duvarın çatlağındaki çiçek
Seni çatlaktan koparıyorum
Kökünle birlikte elimde tutuyorum
Küçük çiçek, bir anlayabilsem
Senin, kökünün, her şeyinin ne olduğunu
İnsanı ve Tanrı'yı da anlarım – ç.n.

nı mı? Böyle bir yanıt bu koşullarda pek uygun kaçmayabilirdi. Dünyanın, bütün dünyanın, bir bütün olarak dünyanın kendini yaşama karşı çıkan, yaşama muhalefet eden bir konuma getirdiğini –yaşamı aşağıladığını– ama hâlâ yaşamaya devam ettiğimi ve bu hayatı sürdürmenin benim için çekilemeyecek hale geldiğini anlatmalı mıydım? İçimdeki bir şeyin, benim gruntu-molani'min yakamı bırakmadığını ve hayatla uzlaşmama engel olduğunu? Hayır, bunu da söyleyemezdim.

“Bakın, Sayın Sorgucu, her şey o kadar devasa boyutlara ulaştı, öyle karmaşıklaştı ki, bizler artık bu dünyadaki süreçlerin araçlarından başka bir şey değiliz.” Bunu da söyleyemezdim.

“Ben böyle biriyim işte, rahat bana batıyor, illa hareket etmem lazım.” Bunu da söyleyemezdim.

“Her şey yokluğa karışmadan önce bir şeyler öğrenmeye çalışıyorum.” Bunu da söyleyemezdim.

Sizin de gördüğünüz gibi, bunlar imkânsız yanıtlar. Hepsini gözden geçirdikten sonra, yapılacak en doğru şeyin biraz gurununu okşamak olduğuna karar verdim ve Wariri'ler hakkında harika şeyler duyduğumu söyledim. Allahtan ayrıntı istemedi, çünkü aklıma hiçbir şey gelmiyordu.

“Kralı görebilir miyiz? Bir arkadaşını tanıyorum ve onunla karşılaşmak için can atıyorum.”

Talebim suskunlukla karşılandı.

“Hiç olmazsa bir mesaj göndermeme izin verin. Kralın dostu olan Itelo benim de dostumdur.”

Buna da yanıt alamadım. Meşaleleri tutan kadınlar kıkırdayarak Romilayu'ya ve bana güldüler.

Sonra bizi bir kulübeye götürüp yalnız bıraktılar. Başımıza nöbetçi dikmediler ama yiyecek de vermediler. Ortada ne et, süt, meyve benzeri bir şey ne de ateş vardı. Bu tuhaf bir konukseverlikti. Gün batımından beri gözaltında tutuluyorduk, saat şimdi on buçuk ya da on bir buçuk olmalıydı. Aslında bu kadi fe gecenin saatlerle hiçbir işi olamazdı. Ama midem gurulduyordu ve bizi kulübeye getiren silahlı adam çekip gitmişti. Bütün köy uykudaydı. Gece yaşayan canlıların çıkardığı çıtırtılar-

dan başka ses duyulmuyordu. Bizi ahırı andıran, iğrenç kokulu bir kulübenin yanına bırakmışlardı; yatacağım yer konusunda çok titizlenirim, ayrıca çok da açtım. Midem o kadar boş değildi, ama duyduğum tedirginlik açlık hissi veriyordu. Kırık köprümün ortasına dilimle dokundum ve kuru yiyecek yememeye karar verdim. Romilayu'ya, "Küçük bir ateş yakacağız," dedim. Önerime pek sıcak bakmadı ama karanlığa rağmen nasıl bir ruh hali içinde olduğumu sezmiş olacak ki, gürültü etmemiz için beni uyardı. Ona aldırmadım ve "Ateş yakmak için bir şeyler bul, acele et," dedim.

Ürkek bir tavırla çalı çırpı, tezek toplamaya gitti. Gördüğüm kötü muameleden ötürü köyü ateşe vereceğimi düşünmüş olmalıydı. Hırsla kulübenin duvarlarından birkaç tutam saman kopardım, bir kutu kurutulmuş erişteli tavuk çorbası çıkardım, biraz su ve uykumu getirsin diye bir parça bourbonla karıştırdım. Karışımı küçük alüminyum tencereye boşalttım, Romilayu da kapıya yakın bir yerde küçük bir ateş yaktı. Kötü kokulardan ötürü kulübeye fazla yaklaşmıyorduk. Kulübenin içi her çeşit malzemenin, yıpranmış kilimlerin, dibi delik sepetlerin, eski boynuz ve kemiklerin, bıçakların, ağların, iplerin atıldığı bir depoyu andırıyordu. Ateş çok zayıf olduğundan bir türlü kaynamayan çorbayı ılık ılık içtik. Erişteler boğazımdan zorla aşağı indi. Sonra Romilayu, dizlerinin üstüne çöküp ayaklarını altına alarak duasını okudu. Birazdan başımızı uzatıp yatacağımız mekânın pisliği, ona duyduğum sempatiyi artırıyordu. Bir araya getirdiği parmaklarını çenesinin altına yaklaştırdı, yanaklarında kesikler bulunan o saf başını öne eğdi. Çok endişeliydi, "Bu gece daha derinden dua et, Romilayu," dedim. Aslında kendi kendime konuşuyordum.

Aniden "Ah!" diye haykırdım, bütün sağ tarafım inme inmiş gibi kaskatı kesilmişti, ağzımı kapatmayı bile başaramıyordum. Burnumdan aşağı tuhaf ve korkutucu bir ilaç dökmüşlerdi sanki, öksürüp tıksırmaya başladım. Ateşteki büyükçe dallardan biri alev aldığı anda bir an için iri, kara bir bedenim tam arkamda, kulübenin duvarına dayalı halde uzandığını görür gibiydim.

“Romilayu!”

Dua etmeyi bıraktı.

“Kulübede biri var.”

“Hayır,” dedi. “Burada kimse olmamak. Sadece sen – sen ve ben.”

“Dinle, biri var diyorum. Uyuyor. Belki de burası onun evi. Burayı biriyle paylaşacağımızı söylemeleri gerekirdi.”

Dehşet hissi ve bazı benzer duygular bana burnum aracılığıyla ulaşır. Novocaine iğnesi yapıldıktan sonra soğuk sıvıyı o bölgedeki hücrelerinizde ve kemiklerinizde hissetmeniz gibi bir şeydir bu.

“Çakmağımı yakayım da gör,” dedim. Avusturya çakmağının küçük çarkını başparmağımla birkaç kez çevirdim. Küçük bir alev yandı, daha geniş bir görüş alanı elde etmek için çakmağı başımın üstüne kaldırıp kulübenin içine girince, bir erkek cesedi gördüm. Duyduğum dehşetin basıncından burnum patlayacak gibiydi. Boğazım kabarıyor, ayaklarım birbirine doluyor, omuzlarımın titremesine hâkim olamıyordum, kendimi güçsüz hissediyordum.

“Uyuyor mu?” diye sordum.

“Hayır. O ölmek,” dedi Romilayu.

Bunu ben de anlamıştım, hem de çok iyi anlamıştım.

“Bizi buraya bir cesetle birlikte bıraktılar. Bunun anlamı ne? Ne dümen çeviriyorlar?”

“Ahh! Sahip, sahip!”

Kollarımı açıp Romilayu’yu sakinleştirmeye çalıştım, “Kendine hâkim ol,” dedim.

Aslında ondan beter haldeydim, karnımda beni zayıf düşüren, bayılacak hale getiren bir sancı hissediyordum. Dehşet duygusu bana yabancı değil. Hayattan payıma düşen dehşeti fazlasıyla aldım. Yine de bu korku nöbeti birkaç dakika daha sürdü ve kendi kendime, bunun ne anlamı olabilir, diye düşündüm. Neden son zamanlarda hep cesetlerle karşılaşırıyordum – önce mutfağımda düşüp ölen yaşlı kadın, yalnızca birkaç ay sonra da bu çöplük gibi yerde yatan adam. Ceset kulübenin iskeletini oluşturan kamışlara ve rafyalara dayalı halde duruyordu.

Romilayu'ya cesedi çevirmesini söyledim. Dokunmak bile istemiyordu; onu zorlamak yararsızdı, bu yüzden gittikçe ısınmakta olan çakmağı ona verdim ve cesedi kendime doğru çevirdim. Uzun boylu, olgunluk çağında, ama hâlâ güçlü olduğu izlenimi veren bir adamdı. Suratında hoşlanmadığı bir kokuyla karşılaşmış da kafasını çevirmiş gibi bir ifade vardı; ama zavallının sonunda bu kokuyu kokladığı anlaşılıyordu. Ya da buna benzer bir şey; gizem çözülene kadar hiçbir şey bilemezdik. Ama suratı asıktı ve alnında, sanki suların yükseldiği en son çizgiyi anımsatan, hayatın sularının belli bir yere kadar yükseldiğini, sonra çekildiğini gösteren bir çizgi vardı. Ölüm nedeni belli değildi.

“Zavallının bedeni henüz katılaşmamış,” dedim, “öleli çok olmadığı anlaşılıyor. Ona iyi bak, Romilayu. Bu adam hakkında bir şey söyleyebilir misin?”

Romilayu bir şey söyleyemedi, ceset çıplak olduğundan kimliği hakkında fikir edinmek imkânsızdı. Kendi kendime ne yapmam gerektiğini düşündüm, ama içimdeki incinmişlik ve öfke duygusu gittikçe kabarıyor, olanlara bir anlam veremiyordum.

“Bunu bilerek yaptılar, Romilayu,” dedim. “Bu yüzden bizi bu kadar uzun süre beklettiler, o meşaleli kadınlar bu yüzden kıkırdıyordu. Bunca saat bu tezgâhı kurmak için çalıştılar. Elinde eğri değnek olan o sahtekâr bizi pusuya düşürecek kadar akıllıysa, bunların da böyle bir dümen çevirmesine şaşmamak gerek. Vay canına, bunlar gerçekten de, dediğin gibi, karanlığın çocuklarıymış. Belki de şaka yapıyorlar, belki de mizah anlayışları böyledir. Gün doğarken uyanacağız ve geceyi bir cesetle geçirdiğimizin farkına varacağız. Ama beni dinle, Romilayu, şimdi doğru yanlarına gideceksin ve bu morgda yatmayı reddettiğimi söyleyeceksin. Daha önce de yanımda bir ölüyle sabahlamıştım, ama o savaş alanındaydı.”

“Kime söylemek?” diye sordu Romilayu.

“Kalk ayağa!” diye köpürdüm. “Sana emrediyorum. Git, kimi bulursan uyandır. İsa aşkına! Küstahlık diye buna denir!”

Romilayu ağlamaya başladı. “Bay Henderson, sahip, ben ne yapmak?”

“Ne diyorsam onu yap,” diye bağırdım, ölülerden tiksinen ve

agzındaki köprünün kırılmasıyla zıvanadan çıkan yorgun bir adamın öfkesiyle.

Romilayu isteksizce dışarı çıktı ve büyük olasılıkla bir yerde bir taşın üstüne oturup, benimle yola çıktığı için, jipin büyüüne kapıldığı için kendine sövüp ağladı ya da dua etti, belki de kurbağalar havaya uçtuktan sonra yalnız başına Baventai'ye dönmediğine pişman oldu. Şikâyetlerimi iletme için kimseyi uyandıramayacak kadar çekingen olduğu kesindi. Belki de, benim de düşünmeye başladığım gibi, bizi cinayetle suçlayacaklarını düşünüyordu. Aceleyle kapıya gittim ve şimdi berbat koktuğuna kanaat getirdiğim gecenin karanlığına çıkıp olabildiğince yüksek ve kırgın bir sesle, "Geri dön Romilayu, neredesin? Fikrimi değiştirdim. Geri dön dostum," diye bağırdım. Yanımdan uzaklaşmasını istemiyordum, yarın hayatımızı kurtarmak için birlikte mücadele etmek zorunda kalabilirdik. Romilayu geri dönünce, ne yapacağımızı düşünmek için birlikte ölünün yanına çömeldik, artık içimde korkudan çok bir hüznün, derin bir kasvetin verdiği acı vardı. Ağzımın kederden büyüdüğünü hissettim, birlikte cesede bakarak bir süre sessizce acı çektik, sanki ölü bana sessiz bir mesaj gönderiyor, "O çok müthiş sandığın varoluşun bu işte," diyordu. Ben de aynı sessizlikle yanıtlıyordum, "Tanrı aşkına kes sesini, ölü adam."

Bir şeyden emindim, bu cesedin varlığı bir meydan okumaydı ve karşılık vermem gerekiyordu; Romilayu'ya, "Bu yanlarına kâr kalmayacak," dedim. Ne yapmayı düşündüğümü söyledim.

"Hayır sahip," dedi heyecanla.

"Kararımı verdim."

"Hayır, hayır biz dışarıda uyumak."

"Asla," dedim. "Benim yumuşak huylu biri olduğumu sanırlar. Bu adamı başımıza onlar musallat etti, yapılacak tek şey onu geri vermek."

Romilayu tekrar inlemeye başladı, "Ahh, ahh! Biz ne yapmak, sahip?"

"Ne diyorsam onu yapacağız. Beni iyi dinle. Ne iş çevirdiklerini anladım diyorum. Bunu bizim üstümüze yıkabilirler. Ya bizi mahkemeye çıkarırlarsa?"

Başparmağımla çakmağı yeniden yakıp yukarı kaldırdım, ucu sivri turuncu alevin ışığında birbirimize baktık. Romilayu cesedin verdiği dehşetle titriyordu, bense bu küstahlığa, bu meydan okumaya içerlemiştim. Çok fena tahrik olmuşum, onlara karşılık vermek zorunda olduğuma inanıyordum. Ve yapacağım şey hakkında en ufak bir kuşku yoktu; cesedi kulübeden çıkaracaktım.

“Haydi, birlikte çekelim,” dedim.

Ama Romilayu ısrar ediyordu, “Hayır, hayır. Biz dışarı çıkmak. Ben sana yerde yatak yapmak.”

“Yatak falan yapmayacaksın. Bu cesedi alacağım, sarayın önüne dikeceğim. Itelo'nun dostu olan bir kralın bir yabancıya böyle tezgâh kurması akıl alır şey değil.”

Romilayu yine inlemeye başladı, “Ah, ah ah, hayır, hayır! Onlar seni yakalamak.”

“Evet, sarayın önüne götürmek riskli olabilir,” dedim. “Baska bir yere bırakırız. Ama mutlaka bir şey yapmalıyım.”

“Neden mutlaka, sahip?”

“Çünkü yapmak zorundayım, o kadar. Bu benim kanımda var. Böyle durumlarda hiç gecikmeden karşılık veririm. Bize bunu yapamayacaklar,” dedim. Öyle öfkelenmişim ki makul olmama imkân yoktu. Romilayu, gölgeleriyle birlikte ıstakoz gibi görünen ellerini kırışik suratına kapadı.

“Ahh, onlar bize sorun çıkarmak.”

Cesedin kışkırtıcılığı karşısında bütün sinirlerim ayaklanmıştı. Varlığı bile beni deliye çeviriyordu. Çakmak yine ısınmıştı, söndürüp Romilayu'ya, “Bu ceset gidecek, hem de şimdidi,” dedim.

Bu kez etrafı kolaçan etmek için ben dışarı çıktım.

Gökyüzü mavi bir orman gibiydi – öylesine huzurlu! Üstüne olağanüstü desenler örülmüş bir kilim! Sarı ay, bu dingin mavi ormandaki Afrika ayı, güzelliğiyle yetinmiyor, daha da güzel olmak için yanıp tutuşuyordu. Dağların beyaz tepeleri zihnime güzelliği çağrıştıran yeni düşünceler getiriyordu. Yine aslanların sesini duyar gibi oldum, ama bu kez derinden, sanki bir mahzenden geliyordu bu sesler. Ama herkes uykuda gibiy-

di. Uykulu kapıların önünden geçtim, evden yüz metre kadar uzaklaştıktan sonra sokak bitti ve aşağı doğru uzanan bir yola karşılaştım. “Güzel,” dedim kendi kendime, “cesedi buraya atarın. Ölümünden beni sorumlu tutarlar mı, görürüz.” Yolum uzaklardaki ucunda bir çoban ateşi yanıyordu; bunun dışında her yer ıssızdı. Sıçanlar ve başka leş yiyiciler ortalıkta dolaşıyordu kuşkusuz; böyle yerlerde bu canlılardan çok olurdu, ama cesedi gömmeye kalkışmayacaktım. Bu kuytu karanlıkta ona ne olacağı umrumda değildi.

Ay ışığı bir dezavantajdı, ama köpekler daha büyük bir tehlikeydi. Aralarından biri kulübeye dönerken beni kokladı. Yürümeyi bırakıp durunca geri döndü. Köpekler ölümlere ilginç tepkiler verir. Bu, araştırılmayı hak eden bir konudur. Darwin köpeklerin akıl yürütebildiklerini kanıtlamıştı. Bahçede sürüklenen bir şemsiyeyi seyredip düşüncelere dalan bir köpeği vardı. Ama bu Afrika köy köpekleri sırtlan soyundandır. İngiliz köpekleriyle, özellikle evde beslenen köpeklerle mantıklı bir ilişki kurabilirsiniz, ama bu yarı-vahşi köpekler cesedi geçide taşıırken arkamdan gelselerdi ne yapardım? Onlarla nasıl başa çıkardım? Dr. Wilfred Grenfell’in, bir buz kütesinin üstünde Sibiryalı kurtlarıyla birlikte giderken, hayatta kalmak için bazılarını kesmek ve kürklerini üstüne giymek zorunda kalışı aklıma geldi. Donmuş ayaklardan ve pençelerden bir bayrak direği de yapmıştı. Bunun konuyla ilgisi yok, şüphesiz. Ama ya ölen adamın köpeği karşıma çıkarsa, diye düşündüm.

Ayrıca, bizi gözetliyor da olabilirlerdi. Konakladığımız kulübeye bu cesedi tesadüfen bırakmadıysa, belki de bütün köy halkı bize kötü bir şaka yapmak için kumpas kurmuşlardı; belki şu anda bile bizi gözetliyor, kahkahalarını bastırmak için elleriyle ağızlarını kapatıyorlardı. Bu arada Romilayu inleyip ağlıyor, bense hırslımdan ne yapacağımı bilemiyordum.

Kulübemin kapısına çöktüm ve mavi-beyaz bulutların tabak gibi görünen ayı kapatmasını, köylülerin uyumasını, eğer uyukudaysalar da daha derin uyumalarını bekledim.

Sonunda, vakit geldiği için değil ama artık sabrım kalmadığı için ayağa kalktım ve üstümü temiz tutmak amacıyla çene-

min altından bir örtü bağladım. Koşmak zorunda kalırsak kolaylık olsun diye cesedi sırtımda taşımaya karar vermiştim. Romilayu adamın ağırlığını paylaşacak güçte değildi. Önce cesedi duvardan çektim, sonra bileklerinden tutup yere çöktüm ve hızlı bir hareketle sırtıma aldım. Kollarının arkadan boynuma baskı yapmasından korkuyordum. Öfke ve pişmanlıktan gözlerimden yaşlar boşanmaya başladı. Bu duyguları tekrar göğsüme itip bastırmaya çalıştım. Ya bu adam Lazarus* ise, diye düşündüm. Lazarus'a inanırım. Ölülerin dirildiğine inanırım. En azından bazılarının ölüp yeniden dirildiğine inanırım. Bu inancım hiçbir zaman, orada kocaman karnımla ve gergin bir yüzle kamburumu çıkarıp ayakta durmaya çabalarken, gözlerim korku, acı ve şaşkınlık karışımı bir gözyaşı seline boğulurken hissettiğim kadar güçlü olmamıştı.

Ama sırtımda taşıdığım bu adam Lazarus değildi. Bedeni soğumuştur, avuçlarıma değen bir ölünün teniydi. Çenesi omuzlarıma gömülmüştü. Hayatta kalmaya azimli birinin kararlılığıyla, çene kaslarımı sonuna kadar gerip, içimden fırlayacakmış gibi baskı yapan barsaklarımı yerinde tutmak için dişlerimi sıktım, Bu cesedi beni tuzaga düşürmek için koydularsa bütün kabile beni gözetliyor olabilirdi, geçide daha varmadan “Ceset hırsız! Gulyabani! Ölümünüzü geri ver!” diye haykırarak üstüme çullanacak, kafama vurup kutsal değerlerine saygısızlık ettiğim için beni linç edeceklerdi. Bütün çabalarım ve içtenliğime karşın ben, – Henderson, hayata böyle veda edecektim.

Geride kendini gizlemeye çalışan Romilayu'ya “Sersem herif!” dedim. “Ayaklarından tut ve taşımama yardım et. Karşıma za biri çıkarsa bırakıp kaçarsın.”

İtaat etti ve bir damat adayını taşır gibi, homurdanarak, kafam çakıp sönen parıltılarla ve gürültülerle dolu bir halde yola çıktım. İçimde bir ses yükseldi ve “Ölümü çok mu seviyordun? Al sana ölüm,” dedi.

“Sevmiyorum,” dedim. “Kim demiş? Yanlış söylemişler.”

Yakınlarda bir yerde bir köpeğin hırladığını duydum ve birden asıl benim onun için bir tehlike oluşturduğumu hissettim.

(*) İncil'e göre, Hz. İsa'nın dirilttiği ölü – ç.n.

Saldırmaya kalkarsa cesedi yere bırakıp üstüne atılacak, hayvanı ellerimle parçalara ayıracaktım. Tüylerini dalgalandırarak bana doğru geldi, ay ışığında ensesini görünce boğazımdan tehditkâr bir ses çıkardım ve hayvan şaşkınlıktan donakaldı. Uzun bir ulumadan sonra tabanları yağladı. Öyle anormal bir sesle ulumuştur ki, çevredeki kulübelerde yatanların uyanmaması imkânsızdı; ama hayır, herkes uyumaya devam ediyordu. Kulübeler saman yığınlarını andırırsa da, her biri özenle inşa edilmişti ve içlerindeki aileler hep birlikte derin uykudaydılar. Giderek daha çok mavi bir ormanı andıran gökyüzünde ay yumuşak sarı dalgalar yayıyordu. Koşmaya başladığımda sırtımdaki ceset sarsıldı, dağlar sanki üstüme devrildi; Romilayu başını bir yana çevirmiş, hâlâ bana itaat ediyor ve cesedi bacaklarından tutuyordu. Geçide yaklaşmıştık, ama kendi ağırlığıma cesedin ağırlığı da eklenince ayaklarım yumuşak toprağa gömülmeye, kumlar botlarımın içine dolmaya başlamıştı. İngiliz piyadelerinin Kuzey Afrika için özel olarak yaptırdığı botlardan giyiyordum, bunlara kendi buluşum olan, kaput bezini keserek yaptığım bağcıklar takmıştım ve bu bağcıklar şimdi iyice gevşemişti. Yolun sonunda yukarı doğru kısa bir meyil vardı, burada iyice zorlandım ve Romilayu'ya "Haydi. Ağırlığın birazını da sen al," dedim. Romilayu cesedin bacaklarını kaldıracığına, öne doğru itti ve sırtımda cesetle yere kapaklandım. Kötü düşmüştüm, tozlu kumların üstünde öylece yattım. Islak gözlerimde yıldızların her biri ışıktan birer çubuk gibi uzadı.

Romilayu kısık bir sesle, "Geliyorlar, geliyorlar," dedi.

Cesedi üstümden atmaya çalıştım, serbest kalınca karanlığa doğru ittim. İçimden bir ses ölüden özür diliyordu – "Ey yabancısı, lütfen bana kızma. Bir araya geldik, şimdi ayrılıyor. Sana zarar vermedim. Kendi yoluna git, yaptıklarından ötürü beni kınama." Gözlerimi kapatıp cesedi kaldırdım ve bütün gücümle aşağıya fırlattım, çıkardığı sestten sırtüstü düştüğünü tahmin ettim.

Sonra diz çöküp kimin geldiğini anlamak için arkama döndüm. Bizim kulübenin yanında birkaç meşale gördüm, birilerinin bizi ya da cesedi aradığı anlaşılıyordu. Biz de geçide mi at-

lasaydık? Bu bizi iyice suçlu duruma düşürürdü, Allahtan kendimi kaldırıp atacak kadar dermanım da kalmamıştı. Yorgunluktan bitmişim, ağzıma dilime sancılar giriyordu. Olduğumuz yerde kaldık, sonunda ay ışığı bizi ele verdi ve elinde silah olan bir adam bize doğru koşmaya başladı. Ama düşmanca bir tavrı yoktu, yanlış anlamadıysam bize saygılı davrandığı bile söylenebilirdi. Romilayu'ya sorgucunun bizi tekrar görmek istediğini söyledi, geçidin ucundan bile bakmadı ve cesetten hiç söz edilmedi.

Saray avlusuna geri götürüldük ve bekletmeden sorgucunun karşısına çıkarıldık. İki kadın neredeler diye bakındığımda, kocalarının koltuğunun iki yanında, postların üstünde uyukladıklarını gördüm. Bizi almak için gelen görevliler meşaleleriyle içeri girdi.

Kutsal değerlere saygısızlık yaftasını yapıştıracaklarsa, suçlu olduğum kesindi, ölülerine hürmetsizlik etmişim. Lehime olduğuna inandığım birkaç konudan söz edebilirdim, ama kendimi savunmayacaktım. Böylece, kafasında kenevir otundan bir peruk, kollarında leopar postu olan bu zayıf adamın, sorgucunun diyeceklerini duymak için bir gözüm kapalı beklemeğe başladım. Oturmam söylendi, alçak tabureye çöküp ellerimi dizlerime koydum ve dikkat kesilerek başımı ileri uzattım.

Sorgucu cesetten hiç söz etmedi, ama yaşıam, sağlık durumum, medeni halim, çocuklu olup olmadığım gibi bir dizi ilginç soru sordu. Zavallı Romilayu'nun, sesinde belirgin bir titremeyle tercüme ettiği her yanıtın sonra sorgucu başını göğsüne kadar eğip kaşlarını çatıyordu, ama bu hareketinde, duyduklarını onaylıyormuş gibi bir memnuniyet ifadesi vardı. Cesetten söz etmediği için ona minnet duymaya başladım, hatta bu lütfkârlığından ötürü kendimi ona yardım etmeye hazır hissettim; içim rahatlayarak, hatta sevinçle, benim için hazırladıkları sınavdan başarıyla geçtiğimi düşündüm. Canımdan bezmişim, pestilim çıkmıştı ama sonunda cesaretimin karşılığını almıştım.

Bir imza atabilir miydim? Pasaporttaki imzamları karşılaştırmak istediğini düşündüm. Son yarım saattir çektikleri esaret-

ten kurtulan ve tüy gibi hafifle en parmaklar mla cakalı bir imza attım ve içimden ‐Ha ha! Oh, hoh hoh ho! Pekâlâ. İmzalı bir resmimi vereyim isterseniz,‑ diye geçirdim. Bayanlar neredeydi? O koca kaygısız ağızları ve yuvarlak, tıra lı, narin kafalarıyla uyumaktaydılar. Ya me ale taşıyanlar? Kalın sopalarının ucundaki h  ırtılı alevden ince bir duman yükseliyordu.

‐Evet, sorun yok galiba? Her şey yolunda.‑ Keyfim yerine gelmişti, bir şeyler ba ard ğım duygusu içimi rahatlatıyordu.

Sonra sorgucu tuhaf bir istekte bulundu. G mleğimi çıkara bilir miydim? Bir an duraksadım ve neden böyle bir şey istediğini sordum. Romilayu cevap veremedi. Hafiften endi elendim, alçak bir sesle, ‐Ne oluyor?‑ dedim.

‐Ben bilmemek.‑

‐Ee, sorsana.‑

Romilayu dediğimi yaptı, ama sorgucu cevap olarak aynı isteğiyneledi.

‐Dediğini yaparsam uyumamıza izin verecek mi, sor bakalım,‑ dedim.

Sorgucu ne dediğimi anlamı  gibi ba ını salladı ve kirden tanınmaz hale gelen fanılamı çıkardım. Sonra sorgucu yanıma geldi ve beni çok yakından inceledi. Bu beni iyice ürküttü. Wariri’lerin de tıpkı Itelo gibi beni g re e davet edebilecekleri aklıma geldi; belki de Afrika’nın, yabancı ziyaretçilerle g re me  detinin yaygın olduğu bir b lgesindeydim. Ne var ki, korktuğum başıma gelmedi.

‐Romilayu,‑ dedim. ‐Belki de bu herif bizi köle olarak satmak istiyor. Suudi Arabistan’da köleliğin hâlâ devam ettiğiy leniyor. Tanr n! Benden de ne k le olur ya. Ha ha!‑ Anlayacağınız, espri kabiliyetimi yitirmemi tim. ‐Ya da beni bir çukura tıkıp üstüme kömür yerle tirecekler, sonra da pi irecekler. Pigmeler bunu fillere yapıyor. Bir hafta kadar sürüyor.‑

Ben esprilerime devam ederken sorgucu beni incelemeyiy s rd . Yıllar  nce Coney Island’da göğsüme yaptırd ğım Frances yazılı d vmeyiy g sterdim ve bunun ilk kar mın adı olduğunu açıkladım. Çok ilgilenmiş gibi görünmedi.

Terli fanılamı tekrar giydim ve ‐Kralla g r  ebilecek miyim,

sorsana,” dedim. Sorgucu bu kez cevap verdi. Romilayu’nun tercümesine göre kral yarın benimle görüşmek istiyordu ve benim dilimde konuşacaktık.

“Bu harika bir şey,” dedim. Ona bir iki şey soracağım.”

Romilayu yanıtı tekrar etti, kral yarın beni görmek istiyordu. Evet, evet. Yarın sabah, kuraklığı sona erdirmek için yapılacak ve gün boyu sürecektir ayinden hemen önce.

“Ya, öyle mi?” dedim. “Biraz uyuyalım o halde.”

Sonunda, gecenin bitmesine az bir zaman kalmış olsa da, uyumamıza izin verildi. Çok geçmeden horozlar ötmeye başladı, uyandım ve kırmızı köpüklü bulutları, şafak sökmeden önceki aydınlığı fark ettim. Sonra kralın bizi erken saatte görmek istediğini hatırlayıp doğruldum. Kapının hemen girişinde, sırtı duvara dayalı ölü, benimle aynı pozisyonda oturuyordu. Birile-ri onu geçitten geri getirmişti.

Küfrettim. “Beyin yıkamaktan farkı yok bunun,” dedim. Ve kendi kendime, ne yaparlarsa yapsınlar aklımı kaçırmayacağıma söz verdim. Daha önce de ölü gördüm, hem de pek çok. Savaşın son yılını Avrupa kıtasında on beş milyon ölüyle birlikte geçirdim, ama tek bir ölüyle karşı karşıya kalmak her zaman en kötüsüdür. Cesedin üstünde onu fırlatıp attığım yolun tozu vardı, buraya getirdiklerine göre onunla olan ilişkim bir sır olmaktan çıkmıştı, olduğum yerde kalıp olayların nasıl bir yön alacağını bekleme-ye karar verdim. Artık hiçbir şey yapamazdım. Romilayu, bir eli dizlerinin arasında, öteki buruşuk çenesinin altında, uyuyordu. Uyandırmam için bir neden yoktu. Onu cesetle birlikte kulübede bırakıp açık havaya çıktım. Kendimde ya da yaklaşan günde, ya da her ikisinde birden, bir tuhaflik hissediyordum. Bir süre sonra beni pençesine alacak olan ateşin ilk belirtileri olabilirdi. Bu tuhaf hisse, göğüs kafesimde bir canlılık ya da özlem duygusunu anımsatan bir kaşıntı eşlik ediyordu. Bu duygu kaburgalarımın arasındaki sınırlarda daha da güçlüydü. Mazot dumanı kokladığınızda hissettiğinize benzer karışık duygulanımlardan biriydi. Ilık hava yüzümde dolaşıyor, etrafımdaki renkler canlanıyordu. Bunlar olağanüstü renklerdi. Kuşkusuz bu izlenimler, yaşadığım gerilimden ve uykusuzluktan kaynaklanıyordu.

Bir bayram günü olduğu için köy halkı şimdiden ayaktaydı, insanlar sağa sola koşuşuyordu, Romilayu ile benim kulübe- de kiminle birlikte olduğumuzu bilip bilmediklerini anlama- ya imkân yoktu. Hasır duvarlardan yerlilerin baharatlı ve tat- lı birasının kokusu geliyordu. Anlaşılan burada gün doğunca içmeye başlıyorlardı; sarhoş gürültüsüne benzer sesler de du- yuluyordu. Dikkatli adımlarla aralarında dolaştım, kimse bana özel bir ilgi göstermedi ve bunu iyiye alamet saydım. Çok sayıda aile kavgasına şahit oldum, özellikle ihtiyarlar huysuz ve küfürbaz görünüyordu. Hayretle onları izledim. Küçük bir taş miğferime isabet etti, ama bana nişan almadıklarını tahmin ettim; küçük çocuklar birbirlerine çakıl taşları atıyor, topra- ğın üstünde itişip kakışıyorlardı. Bir kadın kulübesinden çıktı, tiz bir sesle haykırıp çocukları tokatladı ve oradan uzaklaştırdı. Benimle yüz yüze gelince çok şaşırmış görünmedi, geri dö- nerek kulübesine girdi. Sezdirmeden kulübenin içine göz at- tım ve yaşlı bir adamın bir hasırın üstünde yattığını gördüm. Kadın çıplak ayaklarıyla adamın üstüne çıktı, bir çeşit masaj yapmak amacıyla omurgasını çiğnemeye başladı, sonra sırtı- na sıvı yağ döküp kaburgalarına ve karnına sürdü. Adamın al- nı kırışık, kır sakalı yoluk yoluktu. Gözlerini benim durdu- ğum kapıya doğru devirdi, iri ve yaşlı dişlerini göstererek ba- na güldü. Dar sokaklardan geçerken, çitlerin ardından bahçe- lere bakarken “Burada ne oluyor?” diye düşünüyordum, dik- kati elden bırakmıyordum elbette, kafamın bir köşesinde uyu- makta olan Romilayu ve duvara dayalı ölü adam vardı. Birkaç genç kadın sığırların boynuzlarını parlatıyor, birbirlerinin yü- zünü boyuyor, boyunlarına devekuşu tüyleri, akbaba tüyle- ri ve başka süsler takıyorlardı. Erkeklerin bazıları boyunları- na süs olarak insan çene kemikleri takmışlardı. Temizlenen ve giydirilen putlara ve fetişlere adaklar sunuluyordu. Saçları kü- çük ve sert örgülerle örölmüş çok yaşlı bir kadın bu fetişler- den birinin üstüne sarı bir yemek döktü ve yeni kesilmiş bir tavuğu tepesinde sallamaya başladı. Bu arada çıkan gürültüle- re her an yeni bir ses, davul, trampet, çingirak ya da tüfek ses- leri ekleniyordu.

Romilayu'yu kulübemizin kapısından çıkarken gördüm; ne halde olduğunu anlamak için iyi bir gözlemci olmaya gerek yoktu. Ona doğru gittim; toplanan kalabalığın arasında beni gördü, belki kafamdaki beyaz kabuktan, miğferimden beni tanıdı ve ürküyormuş gibi elini yanağına koydu.

“Evet, evet, evet,” dedim, “ama ne yapabiliriz? Bekleyeceğiz. Hiçbir şey çıkmayabilir. Kral – adı her neyse, Itelo'nun arkadaşı, bu sabah onunla görüşecekmiz. Bizi her an çağırabilir, ona her şeyi anlatacağım. Merak etme Romilayu, ne olduğunu yakında anlayacağız. Sakın kendini bırakma. Eşyalarımızı kulübeden çıkar, gözünü onlardan ayırma.”

Sonra biçimli vücutlarıyla kralın, Dahfu'nun kadın askerleri ya da amazonları davullarını çalmaya başladılar, bu derin ve hızlı tempolu davul sesiyle sokağı daha resmî görünüşlü, dev şemsiyeler taşıyan insanlar doldurdu. Fuşya rengi, ipek malzemedен yapılmış birinin altında izbandut gibi bir adam yürüyordu. Şemsiyelerden biri sahipsizdi, bana gönderdiklerini düşündüm ve haklı çıktım. “Gördün mü?” dedim Romilayu'ya, “bize oyun oynasalardı böyle pahalı bir şemsiye göndermezlerdi. Bu önemli bir artı puan. Sadece bir önsezi, ama endişeye gerek olmadığını sanıyorum.”

Davulcular hızla ileri atıldılar, şemsiyeler dans ederek kıvrılıp bükülüyor, ağır dönüşlerle tempoya ayak uyduruyordu. Uçları saçaklı bu devasa ipek şemsiyeler geçerken Wariri'ler kenara çekiliyordu. Beni gören iri yapılı adam, güçlü kollarını bana doğru uzattı; başının duruşu ve şefkatli gülümseyişi hoşgeldin der gibiydi. Adının Horko olduğunu, kralın amcası olduğunu sonradan öğrenecektim. Üstünde kırmızı çuhadan bir giysi vardı, bu büyük kumaş parçası ayak bileklerinden yukarı doğru, göğsüne ve koltuk altlarına kadar bağlarla bağlanmıştı. Bağlar öyle sıkıydı ki, çenesinin altından ve omuzlarından yağları fışkırıyordu. Kulak memeleri iki yakut taşın (lal taş?) ağırlığıyla sarkmıştı. Basık, güçlü bir çehresi vardı. Resmî şemsiyesinin gölgesinden çıkınca güneş ışığı gözlerine doldu ve onlara kırmızı-siyah bir renk verdi. Kaşlarını kaldırdığında kafa derisi olduğu gibi yukarı kalktı, kafasının tepesine kadar belki bir dü-

zine kırıksıklık oluştu. Saçları tane biber büyüklüğünde minik buklelerle omuzlarına iniyordu.

Güteryüzlü bir tavırla elini uzattı, iki medeni insan gibi el sıkıştık ve güldük. Şeker yalamış gibi kıpkırmızı, kocaman, şişkin, güleç dilini gösterdi. Ben de onun havasına uyarak güldüm, cesedi boşverdim, Romilayu'nun göğsüne elimle vurarak "Gördün mü? Gördün mü? Ne demiştım?" dedim. İhtiyatı elden bırakmayan Romilayu, bu küçük kanıtla tatmin olmamıştı. Çevremizi saran köylüler bizimle birlikte gülüyorlardı, ama kahkahaları Horko'nunkinden daha gürültülüydü; omuzlarını sarsıp beni taklit ediyorlardı. Çoğu buranın yerli birası olan pombo'nun etkisindeydi. Yakasız deri yelekler giyen amazonlar onları uzaklaştırdı. Horko'nun ve benim yanıma fazla yaklaşmaları yasaktı. Korse benzeri yeleklerden başka bir şey giymeyen bu iri yapılı kadınların kalçaları olağanüstü irilikteydi.

Horko'ya "Haydi, dans edelim," diye seslendim, o beni sahipsiz şemsiyenin altına davet etti. Hayatımda böyle lüks görmemiştım, pahalı bir malzemeden yapılmıştı, milyon dolarlık bir şemsiye, diye geçirdim içimden.

"Saat sabahın sekizi olmadı, güneş şimdiden çok sıcak," dedim. "Çok cömertsiniz, teşekkürler." Yüzümü sıvazladım, dostça suratlarına baktım, kısacası durumdan mümkün olduğu kadar yararlanmaya ve cesetle aramıza mesafe koymaya çalışıyordum.

"Ben Horko," dedi. "Dahfu amca."

"Bak hele, dilimi konuşuyorsunuz," dedim, "ne kadar şanslıyım. Kral Dahfu yeğeniniz oluyor demek? Şu işe bak! Şimdi onu ziyaret mi edeceğiz? Dün gece konuştuğum beyefendi öyle demişti de."

"Ben amca, evet," dedi. "Dahfu amca." Sonra Horko amazonlara bir komut verdi, birden bir koşuşma oldu; ayaklarında bot olsaydı epey gürültü çıkardı, sonra davullar deminki hızlı tempolu marş ritmine başladılar. Dev şemsiyeler yine ısıtılar çakarak dönüyor, gün ışığı ıslak ipeğin üstünde hoş oyunlar oynuyordu. Güneş bile yerdeki oyuna katılmak için aşağıya uzanıyordu gibiydi. "Saraya gitmek," dedi Horko.

“Gidelim,” dedim. “Evet, çok isterim. Dün gece  ehre geldi-
gimizde önünden geçtik.”

Ne yalan söyleyeyim, hâlâ endi eliydim. Itelo okul arkada-
 ı Dahfu’nun dünyanın en önemli insanı olduğu kanısındaydı,
milyonda bir rastlayaca ınız biri gibi bahsetmi ti ondan, ama
 u ana kadar Wariri’lerle geçirdiğim deneyim, rahatlamama en-
gel oluyordu.

Davulların sesini bastırmaya çalışarak, “Romilayu, Romila-
yu nerede?” diye ba ırdım. Onu cesetle ilgili olarak tutuklama-
larından korkuyordum. Onu yanımda istiyordum. T ren ala-
yında benim arkamda, sırtında bütün e yamızla yürümesine
izin verildi. Gücünün ve sabrının sonuna gelmiş, ta ıd   y k-
le iki büklüm olmuştu; benim bir şeyler ta ımam söz konusu
olamazdı. Yürüdük. Davulların ve  emsiyelerin büyüklüğü göz
 n ne alındığında, olağanüstü hızlıydık. Önümüzde ve ardı-
mızda davul çalan amazonlarla ileriye doğru u uyorduk. Şehir
bugün nasıl da farklıydı. Yolumuzun iki yanında kalabalık bi-
zi izliyor, bazıları  emsiyenin ve mi ferimin altından yüzümü
görmek için e ilip bakıyordu. Binlerce el ve sabırsız ayak, me-
rakla bakan, coşku ve bayram havasıyla ı ıldayan yüzler g r-
d m. Tavuklar ve domuzlar yürüyüş yolunun üstünde sa a so-
la ka ı ıyordu. Tiz sesler, haykırı lar, maymun çığlıkları davul-
ların gürültüsünün arasından duyuluyordu.

“Bu büyük bir değişiklik,” dedim, “oysa d n her yer çok ses-
sizdi. Neden böyle oldu, Bay Horko?”

“D n yas günü. Herkes oruç tutmak.”

“Idamdan dolayı mı?” dedim birden. Solda biraz ötede, ce-
setlerin ayaklarından sarkıtıldı ı bir dara acı görür gibi oldum.
I ı ın neden olduğu bir yanılısamayla k   lm  , oyuncak be-
bek gibi olmuşlardı. Atmosfer yalnızca büyüteç görevi görmez,
bazen de şekilleri küçültür. “Umarım bunlar kukladır,” dedim.
Ama endişeli kalbim başka şeyler söylüyordu. Ceset hakkında
soruşturma yapmadıkları açıktı. Bir ceset onlar için neydi ki?
Bunlar cesetleri toptan satardı. Bu düşünceyle ate im yükseldi,
g  s mdeki kaşıntı arttı, yüzüme tuhaf, bayat bir his yerleşti.
Korku. Bunu kabul etmekten asla çekinmem. Gözlerimi tekrar

Romilayu'ya çevirdim, malzememizin ağırlığı altında ezildiğini, ayrıca aramızda bir sıra amazon davulcu olduğunu gördüm.

“Burada çok ölü var!” dedim Horko'ya, davulların sesini bastırmak için bağırarak zorunda kalmıştım. Dar sokaklardan çıkıp, sarayın önüne çıkan geniş bir yola gelmiştik.

Koca kafasını sallayarak kırmızı diliyle gülümsedi, sonra ucundan kırmızı bir mücevher sarkan kulağını okşadı. Beni duymamıştı.

“Ölüler!” dedim. Sonra, “Böyle çaresiz bir tavırla bilgi istenir mi?” diye kendime kızdım. Suratım büyümüş, sinirli ve endişeli bir hal almıştı.

Horko gülerek beni anlamadığını belirtti, ipe asılı bir adamı canlandırmaya kalktığımda bile. Lily'i bir an için buraya getirip, iyiliğe dair o büyük fikirleriyle bu işi nasıl çözeceğini görmek için nakit dört bin dolar verirdim. Ve gerçekliğe dair. Gerçeklik üzerine büyük bir kavgaya tutuştuk, Sonunda Ricey evi terk etti ve Danbury'de bulduğu çocukla birlikte okuluna döndü. Lily'nin gerçeklik hakkında bir şey bilmediğini ve gerçekliği sevmediğini daima savunmuşumdur. Ben mi? Ben o şıllığı her haliyle severim ve bana göstereceği en berbat şey için bile daima hazırlıklıyım. Ben yaşamı kutsayan biriyim, en üst seviyeye çıkıp yüzünü göremesem de, altlarda bir yeri eğilerek öperim. Anlayana bu kadar açıklama yetecektir.

Lily'nin karşılık veremeyeceğini hayal etmek korkularımı yatıştırdı. Ama şimdi düşündüğümde onu hiçbir şeyin durduracağını sanmıyorum. Mutlaka bir cevap bulurdu. Bu arada tören alanını geçmiştik, nöbetçiler kırmızı kapıyı açtı. Dün gördüğümüz içi oyuk taş çanaklarda sardunyaya benzer kırmızı çiçekler vardı, ve işte sarayın iç avlusundaydık; üç katlı, merdivenlerin üstü açık, ambar gibi bir yer. Zemindeki odaların kapısı yoktu, dar ahır bölmeleri gibi açık ve çıplaklardı. Burada yanılmama imkân yoktu, aşağıda bir yerden vahşi bir hayvanın kükreyişini duymuştum. Aslandan başka hiçbir hayvan bu sesi çıkaramazdı. Bunun dışında, şehrin sokaklarına kıyasla saray sessizdi. Balıçede bebek evi gibi iki kulübede, bu sabah beyaza boyanmışa benzeyen boynuzlu iki put duruyordu. İki kulübenin arasın-

da ince bir kireç izi vardı. Ufak bir kuleden güneşte durmaktan solmuş, pas rengi bir bayrak sallanıyordu. Beyaz, kıvrık, diya-
gonal bir çizgi, bayrağın çapraz köşelerini birleştiriyordu.

“Krala nereden gideceğiz?” dedim.

Ama Horko görgü kurallarına uyarak, Dahfu'nun huzuru-
na çıkmadan önce beni ağırlamak ve etrafı göstermek istiyordu.
Kendi odası zemin kattaydı. Şemsiyeler büyük törenle yerlerine
dikildi, amazonlar eski bir briç masası çıkardılar. Üstüne Suriye-
li tüccarların sattığı cinsten, üstünde Arapça süslemeler olan kır-
mızı sarı bir örtü serildi. Sonra gümüş servis takımları, çaydan-
lık, şekerlemeler, kapalı kaplar getirildi. Sıcak su, içmeyi reddet-
tiğim, yeni kesilmiş sığır kanıyla süt karışımına benzer bir içki,
hurma ve ananas, pombo, soğuk tatlı patatesler ve başka yemek-
ler vardı – bir şurupla birlikte yenen fare ayaklarından biraz de-
nedim. Tatlı patates yiyip pombo içtim, bu güçlü meşrubat bir
anda ayaklarıma ve dizlerime canlılık verdi. Heyecanlıydım, ate-
şim yükseliyordu; dış dünyadan hiçbir destek alamıyordum, ma-
sanın bile bacakları sallanıyordu; hiç olmazsa içimde sert bir şey-
ler olsun diye bu içkiden birkaç bardak yuvarladım. Yarı umut-
la, belki de kusacağımı düşündüm. Bu gibi heyecanları genellik-
le kaldıramam. Horko ile sosyalleşmek için elimden geleni yap-
tım. Briç masasını methetmemi istiyordu, onu memnun etmek
için biraz pohpohladım, aynısından memleketteki evimde de ol-
duğunu söyledim. Gerçekten de var, tavan arasında duruyor. Ke-
diyi vurmaya kalktığımda altına oturmuştum. Ama onunki ka-
dar güzel olmadığını ekledim. Aynı yaşlarda iki beyefendi olarak
şurada oturup huzurlu Afrika sabahının tadını çıkaramayışıma-
za hayıflanıyordum. Ama ben bir kaçaktım, sürekli yanlışlar yap-
mıştım ve dün geceki olaylardan duyduğum endişe devam edi-
yordu. Kralın beni temize çıkaracağını umuyordum, birkaç kez
kalkmaya davrandım, cüssemın tüm ağırlığıyla yerimden doğ-
ruldum, ama protokol kalkmama izin vermedi. Sabırlı olmaya
çalıştım, korkularıma lanet okudum. Horko oflayıp puflayarak
ağaç gövdesi gibi parmaklarıyla masanın üstünden gümüş kabı
aldı. İçine pişmiş saman gibi kokan bir içki doldurdu. Başka ça-
rem yoktu, kabı kaldırıp bütün terbiyemi takınarak içtim.

Sonunda Horko beni yeteri kadar ağırladığına kanaat getirdi ve kalkmamız gerektiğini işaret etti. Amazonlar rekor sayılabilecek bir sürede masayı ve üstündekileri kaldırdılar, hizaya geçip bizi krala götürmeye hazırlandılar. Sırtları kevgir gibi delik delikti. Şapkamı düzelttim, kısa pantolonumu yukarı çektim, ellerimi fanilama kuruladım; avuç içlerim ıslaktı ve kralın elini kuru bir elle sıkmak istiyordum. Bu çok şey anlatır. Merdivenlere doğru yürümeye başladık. Romilayu neredeydi? Horko'ya sordum. Gülümsedi ve, "Ah, o iyi," dedi, "iyi, iyi." Merdivenleri çıkıyorduk, Romilayu'yu aşağıda mahzun, çömelmiş beklerken gördüm, çaresiz elleri dizlerinin üstündeydi, eğri sırtını iyice kambur yapmıştı. Zavallı! diye düşündüm. Onun için bir şey yapmam lazım. Bu iş biter bitmez yapacağım. Kesinlikle yapacağım. Onu bunca felakete sürükledikten sonra iyi bir ödülü hak etti.

Geniş, çarpık merdivenlerden ağır ağır çıktık, bir dönüş yaptık ve binanın öteki tarafına geldik. Aşağıda büyük bir ağaç vardı, birtakım adamlar tuhaf bir şey yapıyor, iri taşları ve kaya parçalarını iplerle ve kaba makaralarla ağacın dallarına asıyorlar, bu yüzden koca ağaç sağa sola bükülüp çatırdıyordu. Yukarıda çalışanlar aşağıdakilere taşları yükseltmeleri için bağıryorlardı, suratları yaptıkları işin ağırlığıyla parıldıyordu. Bu taşların, biraz sonra başlayacak ayınle gelmesi beklenen yağmur bulutlarıyla ilgili olduğunu anlatmaya çalıştı ama ne demek istediğini pek anlayamadım. Hepsi de, bugün yağmur yağacağından emin görünüyordu. Dün geceki sorgucu, "Vak-ta," diyerek yağmuru parmaklarıyla canlandırmıştı. Ama gökyüzünde bulut görünmüyordu. Güneşten başka hiçbir şey yoktu. Sadece, dallara asılan ve muhtemelen yağmur bulutlarını temsil eden yuvarlak taşlar.

Kral Dahfu'nun dairesi üçüncü kattaydı. Horko beni birkaç geniş ama alçak tavanlı odadan geçirdi; zemin alttan belli belirsiz destekleniyor gibiyse de, görünürde kolon yoktu. Duvarlara kumaş parçaları, perdeler asılmıştı. Ama pencereler dardı ve güneş ışıklarının üstüne vurduğu bir mızrak askılığı, bir tabure, hayvan postları gibi birkaç eşyanın dışında pek bir şey gör-

mek mümkün değildi. Kral'ın odasının kapısında Horko geri çekildi. Bunu beklemiyordum, "Hey, ne yapıyorsunuz?" dedim. Ama amazonlardan biri çıplak kolumdan tuttu ve beni kapıdan geçirdi. Dahfu'dan önce kadınların varlığını hissettim – ilk tahminime göre odada yirmi ya da otuz kadın vardı– çıplak kadınların yoğun kokusu, *volupté*'leri* (ancak Fransızca bir sözcük bu duyguyu anlatabilir) her yandan üstüme geliyordu. Sıcaklık çok artmıştı ve havada baskın bir dişi kokusu vardı. Sıcaklık ve yakınlıklığıyla karşılaştıracak tek ortam, balıkların üreme havuzuydu – alçak tavanın bu çağrışıma etkisi azımsanamaz. Kapıda yüksek bir taburede, eski model bir muhasebeci masasında, amazon yelege ve bu yüzyıl başlarında İtalyan askerlerinin giydiği şapkasıyla, yaşlı ve şişman bir kadın oturuyordu. Kral adına elimi sıkıttı.

"Nasılsınız?" dedim.

Kral! Kadınları ağır ağır çekilerek bana yol açtılar ve onu odanın karşı köşesinde, yaklaşık üç metre uzunluğunda hilal biçiminde, ağır bir kumaşla döşenmiş, kabarık bir divanın üzerinde uzanırken gördüm. Bu saltanat tahtının üstünde çok rahattı, atletik vücudu, dizlerine uzanan mor, ipek krep kumaştan kısa pantolonuyla havada yüzer gibiydi, boynunda altın işlemeli beyaz bir tülbent vardı. Ayaklarında aynı renk saten terlikler. Bütün endişeme ve ateşimin yükselmesine karşın, ona bakarken, onu takdir ettiğimi hissettim. Benim gibi iri yapılydı, tahminen bir seksenin üstünde ve muhteşem bir huzur içindeydi. Kadınları her isteğini yerine getiriyordu. Aralarından biri bir bezle yüzünün terini siliyor, biri göğsünü okşuyor, biri piposunu doldurup yakıyor ve sönmemesi için ara sıra içine çekiyordu.

Krala doğru ilerlerken sendeledim. Fazla yaklaşmadan bir el beni durdurdu, yeşil divandan yaklaşık bir buçuk metre ileriye bir tabure koydular. Oturdum. Aramızda, büyük bir kabın içinde, yanak yanağa yaslanmış bir çift kafatası duruyordu. Alınları kafataslarına has o sarı ışıkla parılıyordu. Önümde yan yana duran boş göz çukurları, burun delikleri ve dört sıra diş vardı.

(*) Fr. Şehvet – ç.n.

Kral ona ihtiyatla baktığını gördü ve gülümser gibi yaptı. İri ve çıkıntılı dudakları, yüzündeki zencilere has özellikleri en çok yansıtan uzuvlarıydı. “Endişe etmeyin. Bunlar bugünkü ayinde kullanılacak,” dedi.

Bazı sesleri bir kez duydunuz mu kafanızın içinde tekrar tekrar yankılanır, daha ilk kelimeden böyle bir ses duyduğumu anladım. Daha iyi görmek için ileriye eğildim. Göğsümü ve belimi bir şeyden korumak ister gibi ellerimle vücudumu sarmalamam kralı çok eğlendirmişti, o da beni incelemek için yerinden doğruldu. Bir kadın başının arkasına yastık koydu, ama o eliyle yere itip yeniden uzandı. İçimden “Henüz şansımı yitirmedim,” diye geçirdim. Çünkü kralın, tuzağa düşmemizde, yakalanmamızda, sorguya çekilmemizde ve ölüyle geçirdiğimiz gecede hiçbir rolü olamazdı. O türden bir adam değildi, ne tür bir adam olduğunu henüz tam olarak bilmiyorsam da, şimdi den bu ziyaretten keyif almaya başlamıştım.

“Dün öğleden sonra geldiğinizi haber verdiler. Çok heyecanlandım. Dün gece, bugün görüşeceğimizi düşünerek çok az uyuyabildim... Ah, ha ha... Benim için iyi olmadı, kesinlikle.”

“Çok tuhaf, ben de fazla uyuyamadım,” dedim. “Bir iki saat ancak uyudum. Ama sizi tanıdığımı çok memnun oldum, kral hazretleri.”

“Ah, ben de öyle. Şahane. Uykunuz için üzüldüm. Ama kendim için seviniyorum. Bu benim için sıradışı bir fırsat. Çok önemli bir olay. Hoş geldiniz.”

“Size arkadaşınız Itelo’dan selam getirdim,” dedim.

“Demek Arnewi’lerle karşılaştınız? Anladığım kadarıyla en ücra yerlere seyahat ediyorsunuz. Sevgili dostum nasıl? Onu özlüyorum. Güreştiniz mi?”

“Elbette.”

“Kim kazandı?”

“Sonuna kadar gittik, ama yenişemedik.”

“Evet,” dedi, “çok ilginç bir insansınız. Özellikle fiziksel yapınız. Olağanüstü. Sizin kategorinizde biriyle karşılaştığımı hatırlamıyorum. O da çok güçlüdür. Sırtımdan atamadım, çok sevinmişti. Her zaman neşelidir.”

“Yaşımdın ağırlığını hissetmeye başlıyorum,” dedim.

Kral, “Ah, saçmalamayın,” dedi. “Bana kalırsa bir abide gibisiniz. İnanın, sizin yapınızda biriyle karşılaşmadım.”

“Sizinle mindere çıkmayacağımı umuyorum, majesteleri,” dedim.

“Yo, hayır. Bizde âdet değil. Yerel âdetimiz değil. Karşılar-ken kalkmadığım için özür dilerim,” dedi. “General Tatu’dan elinizi sıkmasını istedim, çünkü kalkmaya üşeniyorum. İlke olarak.”

“Ya, demek öyle,” dedim.

“Ne kadar az hareket edersem, ne kadar dinlenirsem, görevlerimi daha kolay yerine getiriyorum. Bütün görevlerimi. Çok eşliliğin yükümlülükleri dahil. İlk bakışta öyle görünmeyebilir, ama benim yaptığım kocalık, son derece karmaşık bir varoluşu gerektiriyor. Samimi fikrinizi söyler misiniz, bay –”

“Adım Henderson,” dedim. Lafı uzatmasından, piposuyla oynamasından, beni sınavdan geçirdiği duygusuna kapılmıştım.

“Bay Henderson. Evet, sormam gerekirdi. Medeni kuralları ihmal ettiğim için özür dilerim. Ama burada olmanız bana her şeyi unutturdu bayım; İngilizce konuşmak için fırsat bulmuş oldum. Döndüğümde bu yana, okuldayken çok iyi bildiğim konularda geri kaldığımı hissediyorum. Siz uygar dünyadan gelen ilk ziyaretçimsiniz.”

“Buraları pek kimse bilmiyor galiba?”

“Bizim tercihimiz. Birkaç kuşaktır gizlenmeyi tercih ediyoruz, bu güzel dağlarda saklanıyoruz. İngilizce konuşmama şaşırırdınız mı? Sanırım hayır. Dostumuz Itelo söylemiş olmalı. O adamın kişiliğine hayranım. Birlikte çok şey yaşadık. Sizi şaşırtma fırsatını kaçırdığıma üzüldüm.”

“Merak etmeyin, yeterince şaşırdım zaten. Prens Itelo, Malindi’de gittiğiniz okul hakkında bana her şeyi anlattı.” Daha önce belirttiğim gibi berbat bir haldeydim, ateşim geçmek bilmiyordu ve dün geceki olayların etkisi altındaydım. Ama bu adamda, birlikte çok yükseklere çıkacağımızı sezdirenen bir şey vardı. Bu hissi dış görünüşünden ve sesinin tonundan alıyordum, şu ana kadarki davranışlarına ise, beni ölçüp biçiyormuş

gibi hissettiren bir laubalilik hâkimdi. Wariri'lerin dış dünya-
dan uzak oluşuna gelince; bu sabah, zihnimdeki karışıklıktan
ötürü, dünya bildiğimiz dünya değildi, bir organizmanın, hü-
cresinde dolaşmakta olduğum zihinsel bir durumun karşılığı
olan bir dünya biçimini almıştı. İçimdeki coşku zihnimden ge-
liyor, zihnim bana yolumu gösteriyordu, bu yüzden hiçbir şey
beni fazla şaşırtmazdı.

“Bay Henderson, şimdi soracağım soruyu içtenlikle cevaplar-
sanız sevinirim. Bu kadınların hiçbiri konuştuklarımızı anlaya-
maz, rahatça konuşabilirsiniz. Bana imrendiniz mi?”

Yalan söylemenin sırası değildi.

“Yani sizinle yer değiştirmek ister miydim mi diyorsunuz?
Şey, majesteleri –saygısızlık etmek istemem– son derece cazip
bir konumda olduğunuz kesin. Ama şu anda, daha dezavantaj-
lı bir durumda olamazdım,” dedim. “Kendinizi benimle karşı-
laştırmayın.”

Kara suratındaki burnu kalkık ama kemerliydi. Gözlerinde-
ki kızıl karanlık bir aile özelliği olmalı, amcası Horko'da da bu
gözleri görmüştüm. Ama kralda daha parlak, daha göz alıcı bir
ışık vardı. Sorgulamaya devam ederek, “Bu kadınlar yüzünden
mi?” dedi.

“Şey, ben de çok kadın tanıdım, majesteleri,” dedim, “ama
hepsini aynı zamanda tanımadım. Siz anlaşılan bu şekilde yaşı-
yorsunuz. Ama ben evliyim ve çok mutluyum. Karım harika bir
insan, tinsel bir birlikteliğimiz var. Hatalarını görmüyor deği-
lim, bazen ona egomun mihrabı olduğunu söylerim. İyi bir in-
san, ama biraz şantajcı. Huyu böyle, beni azarlar gibi konuşur.
Ha ha.” Kafamın pek yerinde olmadığını daha önce söylemiş-
tim. Şöyle devam ettim; “Size neden imreniyorum? Halkınızın
bağrında yaşıyorsunuz. Size ihtiyaçları var. Baksanıza nasıl ya-
nınızdan ayrılmıyorlar, her ihtiyacınıza koşuyorlar. Size değer
verdikleri çok açık.”

“Genç ve güçlü kaldığım sürece,” dedi. “Ama zayıflamaya
başlayınca ne olacağı hakkında fikriniz var mı?”

“Ne olacak?...”

“Benden ilgilerini esirgemeyen bu kadınlar, durumumu bil-

direcekler, buranın başrahibi olan Bunam, diğer rahiplerle birlikte beni çayıra gönderecek ve orada beni boğacaklar.”

“Hayır, Tanrım!” dedim.

“Kesinlikle. Bir Wariri kralını bekleyen son budur. Rahip, bir kurtçuk görünceye kadar cesedin başında bekleyecek, sonra kurtçuğu ipek bir kumaş parçasına sarıp köye getirecek. Halka bunun kralın, benim ruhum olduğunu ilan edecek. Aradan bir süre geçtikten sonra yeniden çayıra gidecek, köye bir aslan yavrusu getirecek ve kurtçuğun ruhunun bu aslana geçtiğini açıklayacak. Yine aradan bir süre geçecek, halka aslanın yeni krala dönüştüğünü bildirecekler. Bu kral benim halefim olacak.”

“Boğacaklar mı? Sizi mi? Ama bu gaddarlık. Bu nasıl iş böyle?”

Kral, “Hâlâ bana imreniyor musunuz?” dedi, kelimeler iri, ılık, şişmiş benzeyen dudaklarından yavaşça döküldü.

Durakladım ve bunu fark etti, “Kısa gözlemimden çıkardığım sonucu açıklıyorum – muhtemelen siz de tutkuya eğilimsiniz.”

“Tutku mu? Yani kıskandım mı demek istiyorsunuz?” dedim alingan bir sesle, ve karşımda bir kral olduğunu unuttum. Kralın karılarının arkasında, duvar boyunca sıralanan amazon muhafızlar sesimdeki itirazın farkına vararak huzursuzca kıpırdandılar ve kulak kesildiler. Kral bir komutla onları susturdu. Sonra boğazını temizleyerek yerinde doğruldu, çıplak güzellerden biri tükürmesi için ona bir çanak tuttu. Piposundan bir duman çekmek istedi, ağzına tütün suyu gelince canı sıkıldı ve pipoyu fırlattı. Başka bir kadın koşup pipoyu getirdi, marpucunu bir kumaş parçasıyla sildi.

Gülümsedim, ama acı çekiyormuş gibi görüldüğüme eminim. Ağzımı çevreleyen kıllar bu tebessümle büküldü. Soruma cevap beklemenin doğru olmayacağını farkındaydım. Şöyle dedim; “Majesteleri, dün gece son derece olağandışı bir şey oldu. Buraya gelirken tuzaga düşürülmemizden ve silahlarımızın alınmasından şikâyet etmiyorum, ama dün gece kaldığım kulübede bir ceset vardı. Bu bir şikâyet değil, ölümlerden korkmam. Yine de bilmenizi istedim.”

Kral tedirgin olmuştu, öfkesinde en küçük bir yapmacık

yoktu; “Eminim bir yanlışlık olmuştur. Bilerek yaptılarsa utanç verici bir şey. Bu konuyu derhal araştıracağım.”

“İtiraf etmeliyim ki majesteleri, bir miktar düşmanlık da hissettirdim ve öfkelenmiştim. Yardımcımın korkudan dili tutuldu. En iyisi her şeyi açıklayayım. Ölünüze saygısızlık etmeyi aklımdan geçirmemekle birlikte, onu kulübeden çıkardım. Bunun anlamı nedir?”

“Ne anlamı olabilir?” dedi. “Bildiğim kadarıyla anlamı yok.”

“Bu beni rahatlatmış,” dedim. “Yardımcım ve ben çok kötü saatler geçirdik. Ayrıca gece yarısı ceset geri getirildi.”

“Özür dilerim,” dedi kral. “Bütün kalbimle. İçtenlikle. Korkunç ve rahatsız edici bir tecrübe olduğunu anlıyorum.”

Ayrıntılarla ilgilenmedi. “Kimdi, nasıl bir adamdı?” diye sormadı. Erkek, kadın ya da çocuk olması umrunda değildi. Endişemi giderdiği için mutluydum, bu ilgi eksikliğinin tuhafılığına fazla dikkat etmedim.

“Bu sıralar ölümlerle çok uğraşıyor olmalısınız,” dedim. “Saray gelirken yolda idam sehpaları gördüğüme yemin edebilirim.”

Kral yanıt vermedi, sadece, “Sizi o rahatsız evden kurtarmalıyız. Lütfen sarayda konduğum olun,” dedi.

“Teşekkür ederim.”

“Eşyalarınızı getirteceğim.”

“Yardımcım Romilayu eşyalarımızı getirdi zaten, ama kahvaltısını etmedi.”

“Bana güvenin, onunla da ilgilenilecek.”

“Ya tûfegim...”

“Atış fırsatı bulduğunuzda, tûfeginiz elinizde olacak.”

“Bir aslan sesi duyuyorum,” dedim. “Odamdaki ceset hakkında verdiğiniz bilgilerle bir ilgisi...” Sorumu tamamlamadım.

“Sizi buraya getiren nedir, Bay Henderson?”

Ona açılmak için güçlü bir istek duydum –bana güven duygusu veriyordu– ama konu, aşağıdan geldiğine kesinlikle emin olduğum aslan kükremelerinden saptığına göre, öyle birdenbire kendimi açamazdım, “Sadece bir gezginim,” dedim. Üç ayaklı taburedeki halim, sorgulanmaktan kurtulmak için oraya sığınmışım gibi bir manzara yaratıyordu. Serinkanlı ve rahat

olmalıydım, ama maalesef değildim. Woolworth bandanamla burnumu siliyor, çekiştiriyordum. Aklımdan “Bu kadınların hangisi kraliçe acaba?” diye geçirdim. Sonra haremdeki çoğu kapkara, yumuşak ve diri vücutlu kadınlara tek tek bakmak doğru olmayacağından, bakışlarımı yere çevirdim. Kral çok rahattı, bense sınırlarla çevriliydim. O büyümüş, kanatlanmıştı, ben kenetlenmişim, mideme kramp girmişti. Dizlerimin altı ter içindeydi. Evet, o bir ruh gibi yükseldikçe ben taş gibi yere yapışıyordum, yorgun gözlerimle, etrafından gördüğü ilgiyle daha da büyüyen bu adama hasetle bakmaktan kendini alamıyordum (ve böylece bende gördüğü tutkuyu doğrulamış oluyordum). Bu belki de ödemem gereken bir bedeldi? Eğer öyleyse, bedeli eksiksiz ödüyordum.

“Bir soru daha sorabilir miyim, Bay Henderson? Nasıl bir gezginsiniz?”

“Ah... bu değişir. Henüz bilmiyorum. Bekleyip görmek lazım. Bildiğiniz gibi,” dedim, “böyle bir yolculuğa çıkmak için çok zengin olmanız gerekir.” Aklıma, bazı kişilerin salt varolmaktan haz aldığını söylemek geldi (Walt Whitman: Yeter, sadece var ol! Sadece nefes al! Neşe! Neşe! Her yer sevinç içinde!) Varım. Başkaları *olacağım* der. Varımcılar hep kazançlı çıkar. Olacağımcılar şanssızdır, hep bir dertleri vardır. Olacağımcılar kendilerini hep Varımcılara bir şeyler açıklamak zorunda hisseder, kendi davranışlarını aklarlar. Varımcılar onları bu açıklamaları yapmaya kışkırtır. Hakkımda herkesin bilmesi gereken şeylerden birinin bu olduğuna bütün samimiyetimle inanıyorum. Arnewi’lerin kraliçesi Willatale, Ajılı kadın, tanıdığım en büyük Varımcıydı. Bir de kral Dahfu. Varımcılığın gerektirdiği bilinçli farkındalığa sahip olsaydım, Olacağımcılığın kulaklarımdan fişkırmaya başladığını itiraf ederdim. Yeter! Yeter! Olmuşsan olmuşsundur, artık Var ol! Ruhu uykusundan uyandır. Uyan Amerika! Uzmanlarını ezip geç. Bütün bunların yerine krala “Bir çeşit turist sayılırım,” dedim.

“Ya da bir göçebe,” dedi. “Çekingen bir yanınızı görüyorum, bu haliniz hoşuma gidiyor.”

Bu sözler üzerine eğilir gibi yapmak istedim, ama birkaç ne-

denden dolayı yapamadım, en önemlisi karnım çıplak bacaklarımaya dayalı, çömelmiş olmamdı (bu duruşumun farkına varınca, çok kötü koktuğumu, banyo yapmam gerektiğini de hatırladım.) “Bana çok iltifat ediyorsunuz,” dedim. “Memleketimde pek çok kişi serseriden başka bir şey olmadığını düşünür.”

Söyleşimizin bu aşamasında, içinde bulunduğum durum üzerine bir tespit yapmak istedim. Her şey yolunda gibi görünüyordu, ama ne kadar yolunda olabilirdi? Itelo’ya göre Kral Dahfu, müthiş bir adamdı. Mavi şeritle ödüllendirilmişti. Itelo’nun deyişiyle, A sınıfı bir adam. Primo. Aslında, ben de ondan etkilenmiştim, ama o sabah gördüklerimi, vahşilerin arasında olduğumu, bir cesetle aynı odaya kapatıldığımı, ayaklarından sallanan adamları ve kralın en az bir kez kuşku uyandıran bir imada bulunduğunu unutamıyordum. Bundan başka ateşim de artıyor, dikkatimi toplamak için güç sarf etmem gerekiyordu. Bütün bunlar enseme ve gözlerimde büyük bir baskı oluşturmuştu. Başka türlü bir tavra layık olan bu kadınlar da dahil olmak üzere her şeye ilgisizce bakıyordum. Amacım yalnızca işin esasını anlayabilmekti, sadece esasları; ayrıca sanrılara karşı da dikkatli olmalıydım. Zaten hiçbir şey göründüğü gibi değildir.

Krala gelince, bana olan ilgisi sürekli artıyordu. Yarı gülümseyerek, gitgide yakınlaşarak beni sorgulamayı sürdürdü. Gönünde yatan hedefleri ve amaçları nasıl tahmin edebilirdim? Tanrı bana ihtiyacım olan sezginin yarısını bile vermedi. Ona güvenmediğime göre, onu anlamak zorundaydım. Anlamak! Onu nasıl anlayacaktım? Kahretsin! Kaynarken parçalara ayrılmış bir yılan balığını çorbadan çıkarmak gibi bir şeydi bu. Bu gezegende milyarlarca yolcu var, onlardan önce de milyarlarca insan vardı, ileride daha da çok olacak; bütün bu insanların hiçbirini, tekini bile anlayacağımı sanmıyorum. Asla! Anlayış konusunda ne büyük bir özgüvene sahip olduğumu düşünüyorum da, insanı ağılatmaya yeter. Sayıların ne önemi var? diyebilirsiniz elbette. Bu da haklı bir soru. Sayılar içimizi karartır, oysa çokluklarla yaşamayı kabul etmeliyiz. Büyüklük olarak güneş ve atomların tam ortasında bir yerdeyiz, astronomik kavramlarla yaşıyoruz, her parmak, her parmak izi bir gizem,

çok haneli sayılarla yaşamaya alışmamız gerekiyor. Dünya tarihinde pek çok ruh var oldu, var ve var olacak, insan biraz düşünürse bunun iç karartıcı değil, harika bir şey olduğunu anlar. Pek çok dangalak bunu can sıkıcı bulur, bunlara göre nice-lik arttıkça, insan canlı canlı mezara girmiş gibi olacaktır. Deli saçması. Sayılar tehlikelidir, ama en büyük işlevleri, gururunuzu kırmalarıdır. Bu da iyi bir şeydir. Anlamak konusunda kendime çok güvenirdim. “Baba, onları bağışla, çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar”* sözünü ele alalım. Bu cümle, zaman içinde körlükten kurtulacağımızı ve bileceğimizi bildiren bir müjde olarak yorumlanabilir. Buna karşılık, ileride kendi alçaklıklarımızı ve suçlarımızı bileceğimiz anlamına da gelebilir ki, bu yorum bana bir tehdit gibi geliyor.

Düşünceli bir ifadeyle oturmaya devam ediyordum. Ya da, daha olgusal ve tanımlayıcı bir anlatımla, zihnimdeki homurtuları dinliyordum. Kral bana baktı, ve beni şaşırtan şu sözleri söyledi: “Seyahat sizi fazla yıpratmamışa benziyor. Çok güçlü olduğunuzu tahmin ediyorum. Hem de çok. İlk bakışta anlaşılıyor. Itelo'yla yenişemedik demiştiniz, değil mi? Belki de nazik davrandığınız için yenişemediniz. Sizi ilk gören, çok nazik olmadığınızı düşünür. Ama hiç görmediğim ölçüde gelişmiş bir canlı türüsünüz, bunu saklamayacağım.”

Önce beni gece yarısı ceset hakkında sorgulayan sorgucu, vücudumu incelemek için gömleğimi çıkarmamı istemişti, şimdi de kral benzer bir ilgi gösteriyordu. “Yaklaşık yüz metrelik bir yokuşu sırtımda bir cesetle koşabilirim,” diyerek övünebildim. Gerçekten de gücümle biraz gurur duyarım (ikame mekanizması). Ama şu anda karmakarışık duygular içindeydim. Kralın kişiliği ve davranışları önce beni rahatlatmıştı. Sevinmiştim. Kalbim bayram yapmıştı. Sonra kuşklar su yüzüne çıktı, şimdi de fiziğime gösterilen bu tuhaf ilgi karşısında yeniden endişelenip terlemeye başlamıştım. Eğer beni kurban etmeyi düşünüyorlarsa, iyi bir kurbanın sağlıklı olması gerektiğini hatırladım. Bugün kendimi pek iyi hissetmediğimi, hatta ateşimin çıktığını anlattım.

(*) Hz. İsa'nın Tanrı'ya hitabı, İncil; 23:33-34 – ç.n.

“Ateşiniz olamaz, şu anda terliyorsunuz,” dedi Dahfu.

“Bu da bana özgül bir durum,” dedim. “Ateşim yüksek olsa da domuz gibi terliyebiliyorum.” Pek ilgilenmedi. “Ayrıca daha dün gece, peksimet yerken korkunç bir şey oldu,” dedim. “Bir felaket. Ağzımdaki köprüyü kırdım.” Parmaklarımla ağzımı gerdim ve aradaki boşluğa bakması için başımı arkaya attım. Saklamak için koyduğum cebin düğmesini açıp dişleri ona gösterdim. Kral ağzıma, o muazzam hendeğin içine baktı. Verdiği tepkiyi tam olarak anlatamayacağım, ama şöyle dedi; “Berbat görünüyor. Bu nerede oldu?”

“O adam beni sorguya çekmeden hemen önce,” dedim. “Ona şey diyordunuz...”

“Bunam,” dedi. “Ciddi bir insan, öyle değil mi? Aynı zamanda başrahipdir. Dişinizin kırılması sizi üzmüş olmalı.”

“Belamı arıyordum,” dedim. “Böyle aptalca davrandığım için ne kadar dövünsem az. Diş köklerimle çiğnerim sandım. Ama ya köprü çıkarsa? Dişçilikle ne kadar ilgilendiğinizi bilmiyorum majesteleri, ama içerde her şey hamur halinde ve o köklere en küçük bir baskı olduğunda, yemin ederim böyle işkence görmemişsinizdir. Dişten yana hiç şansım olmadı, karımın da öyle. Doğal olarak, bir dişin sonsuza kadar aynı kalmasını bekleyemezsiniz. Yıpranırlar. Ama hepsi bu değil...”

“Rahatsızlığınızın başka nedeni olabilir mi?” dedi. “Fiziksel açıdan çok güçlü ve sağlıklı görünüyorsunuz.”

Kızardım, “Basurum bazen çok acı verir, majesteleri. Ayrıca zaman zaman başım döner, bayılırım.”

Sevecen bir tavırla sordu, “Şu düşme hastalığı mı? Petit mal mı, yoksa grand mal mı?”

“Hayır,” dedim, “bendeki türü bütün sınıflamaların dışında. New York’ta en büyük uzmanlarla görüştüm, sara olmadığını söylediler. Ama birkaç yıl önce bayılma nöbetleri geçirmeye başladım, durup dururken, hiçbir uyarı olmadan. Gazetem okurken, merdiven çıkarken, panjurları tamir ederken... Bir keresinde keman çalarken gözlerim karardı. Sonra bir yıl kadar önce, Chrysler binasının hızlı asansörüyle çıkarken gözlerim karardı. Yerçekiminden hızlı hareket ettiğim için olmalı. Ya-

nımda vizon k rkl  bir bayan vardı. Başımlı omzuna dayadım, kadın bir  ı lık attı ve ben yere uzandım.”

Acıya karşı dayanıklı olduğum için, yıllardır hastalıklarımı anlatırken inandırıcı olmayı başaramıyorum. Tıp literatürünü okurken de, yediklerimin i tiklerimin değil de, zihnimin, yalnızca zihnimin şik yetlerimin kaynağı olduğunu anlarım. Bayılmama neden olan şey kişilik bozuklu uydu. Ayrıca kalbim o kadar çok istiyorum diyordu ki, bir mola vermek için arada sırada bayılmak iyi geliyordu. Her şeye karşın, kralın eğer isterse beni kullanabileceğini anlamaya başlamıştım, ne denli şirin olsa da, karılarının karşısında saygınlığını korumak zorundaydı. Bana iyi davranması için özel bir neden yoktu.

Yüksek sesle, “Majesteleri, bu harika ve son derece ilginç bir ziyaret oldu. Kim derdi ki! Afrika’nın tam ortasında! Ite-lo majestelerinden övgüyle söz etmişti. Müthiş biri olduğunuzu söylemişti, gerçekten de  ylesiniz. Olağanüstü anılar edindim, ama konukseverli inizi suistimal etmek istemem. Bugün yağmur ya dırmayı planladığınızı biliyorum, burada kalırsam ayak ba ı olabilirim. Konukseverli iniz için teşekkür ediyor, ayinde bol şans diliyorum, ama yemekten sonra yardımcımla birlikte yola koyulmalıyız.”

Ben niyetimi belli eder etmez kral kafasını sallamaya başladı, bunu gören kadınlar homurdandılar ve kralı heyecanlandırıp daha verimli kullanabileceği enerjisini boşa harcatmakla sınırı aştı ımı gösteren, dostane olmayan bakışlarla baktılar.

“Ah, hayır Bay Henderson,” dedi kral. “Daha yeni geldiniz, bizi hemen bırakmanıza izin veremeyiz. Kesinlikle olağanüstü bir karizmanız var, sevgili konu um. Bizi şimdi bırakırsanız, telafisi olmayan bir eksiklik duyaca ım. Kaderin bizi yakınlaştırdı ını hissediyorum. Dış dünyadan geldi inizi haber alınca nasıl heyecanlandı ımı anlatmıştım. T ren başlamak üzere, konu um olmanızı rica ediyorum.”

Pantolonuyla aynı renkte, ama kadifeden, geniş kenarlı bir şapka giydi, şapkanın tepesine, nazardan korumak için insan dişleri işlenmişti. Yeşil divandan kalktı ama bu sefer de bir hama a uzandı. Hama ın sırkaları, kısa deri yelekler giymiş ama-

zonlardı. Hamak iki yanda duran dörder amazonun omuzlarındaki sırtlara asılmıştı ve bu omuzlar, amazon omuzu olmasına rağmen, yumuşacıktı. Fiziksel güç beni her zaman canlandırmıştır, özellikle bu gücün sahibi kadınlarsa. Times meydanında Olimpiyat oyunlarını izlemeye bayılırım, özellikle önce koşup sonra ciritlerini fırlatan Atalantalıları. “Bakın bayanlar baylar – kadınlar neler yapabiliyor!” demek istemişimdir hep. Hem içimdeki askere, hem de güzelliği onaylayan yanıma hitap ediyor. O sekiz amazonun yerine tanıdığım kadınları koymaya çalıştım –Frances, Matmazel Montecuccoli, Berthe, Lily, Clara Spohr ve ötekiler– ama aralarından yalnızca Lily’nin orantıları bu işe uygundu. Amazonlara rakip olacak bir ekip oluşturmamıştım. Berthe güçlü olmasına rağmen omuzları fazla genişti, Matmazel Montecuccoli’nin ise göğüsleri büyüktü ama omuzları yoktu. Bu dostlar, tanıdıklar, sevgililer, kralı taşıyamazdı.

Majestelerinin ricası üzerine, merdivenlerden onunla birlikte indim ve sarayın bahçesine çıktık. Hamağına tembelce yayılmamıştı; biçimli vücudu soylu bir aileden geldiğini gösteriyordu. Ona ve Itelo’ya Beyrut’taki öğrencilik günlerinde rastlasaydım bütün bunları göremeyecektim. Afrikalı öğrencilere hepimiz rastlamışızdır, çuval gibi pantolonlar giyerler, kravat takma alışkanlıkları olmadığından yakaları buruşuktur.

Sarayın bahçesinde korteje Horko, şemsiyeleri, karıları, amazonlar, uzun mısır koçanlarıyla oynayan çocuklar, kolları taze toprak boyası ve kireçle boyalı, ellerinde dünyanın en çirkin putlarını taşıyan savaşçılar katıldı. Putların bazıları sadece diştten ibaretti, bazıları da burun deliğinden; bazılarının aletleri kendi vücutlarından büyüktü. Bahçe birden çok kalabalıklaştı. Parlak ve yakıcı güneş kalbimin kapılarını, asetilenin boyayı silmesinden daha beter eritiyordu. Aptalca bir vehimle bayılacağımı hissettim (aptalca olması cüsemenden ve gücümünden kaynaklanıyor). New York’ta bir yaz günü geçirdiğimizi düşündüm. Yanlış metroya binmişim ve üst Broadway’e gideceğime Lenox caddesiyle 125. sokağın birleştiği yere gelmişim, kaldırımda yol açmaya çalışıyordum.

Kral, "Arnewi'lerde de su sorunu var, öyle değil mi Bay Henderson?" diye sordu.

"Her şey bitti," diye düşündüm. "Adam sarnıcın hikâyesini duymuş." Ama durumun böyle olmadığı anlaşılıyordu. Tavırlarında bir ima yoktu; yalnızca hamağından esintisiz ve bulutsuz gökyüzüne bakıyordu.

"Şu kadarını söyleyeyim, Kral," dedim, "O konuda pek şansları yok."

"Öyle mi?" dedi, düşünceli. "Şansla ilginç bir ilişki içindeler. Bir zamanlar hepimizin aynı kabileden olduğu, ama şansın bizi ayırdığı yolunda bir efsane vardır. Dilimizde onlara nibai deriz. 'Şanssızlık' kelimesiyle karşılanabilir. Kesinlikle, dilimizdeki karşılığı budur."

"Öyle mi? Wariri'ler şanslı mı yani?"

"Elbette. Kaç kez kanıtlandı. Biz onların tersi olduğumuzu düşünürüz. Kendimize Wariri ibai deriz. Yani Şanslı Wariri'ler."

"Gerçekten mi? Vay vay. Bu konuda sizin görüşünüz nedir? Bu doğru bir tabir mi?"

"Biz Wariri'ler şanslı mıyız?" diye sordu. Beni aydınlatmaya kararlı olduğu anlaşılıyordu, çünkü sorumla ona meydan okumuştum. Ne tecrübeydi ama. Bana ders oldu. Kral haşmetini öyle bir incelikle gösterdi ki, fark etmek zordu. "Biz her zaman şanslıyız," dedi. "Şansın tartışma götürmeyen özelliklerinden biridir bu. Ne kadar istikrarlı olduğunu bilemezsiniz."

"O halde bugün yağmur yağacak mı?" dedim, hafifçe sırtarak.

Serinkanlılıkla cevap verdi, "Böyle başlayan günlerde yağmur yağdığını gördüm." Sonra ekledi, "Neden böyle davrandığınızı anladığımı sanıyorum, Arnewi'lerin iyi huyundan kaynaklanıyor. Her zaman olduğu gibi sizde de iyi bir izlenim bırakmayı başarmışlar. Itelo'nun en iyi arkadaşım olduğunu, pek çok olayda birlikte hareket edip yakınlaştığımızı unutmayın. Evet, niteliklerini biliyorum. Cömert. Alçakgönüllü. İyi. Yerini kimse tutamaz. Bu konuda görüşlerim net ve kesin, Bay Henderson."

Yumruğumu yüzüme tutup gökyüzüne baktım, Tanrın! Evden bu kadar uzakta nasıl bir insanla karşılaştım, diye düşün-

rek güldüm. Evet, bir yolculuğa çıkmak her koşulda önerilebilir. Ve inanın, dünya bir zihindir. Her yolculuk, zihinsel bir yolculuktur. Bundan hep kuşkulanmıştım. Gerçeği biliyorum demek bilgiçlik taslamaktır. Evet, yatağımızın üstünde ayağa kalkıp Lily'e bağırmmalı, Ricey'i korkutmamalı, çocukla birlikte kaçmasına neden olmamalıydım. Gerçekle aramın ondan daha iyi olduğunu iddia etmişim. Evet, evet, evet. Olgular dünyası gerçektir, pekâlâ, ve değıştirilemez. Fiziksel dünya orada duruyor, o bilimin alanına ait. Ama bir de zihnin, düşünce- nin alanı var, orada hiç ara vermeden yaratıyoruz. Merakımızın bizi yönelttiğı yollarda kaygıyla yürürken, neyin gerçek olduğunu bildiğimizi sanıyoruz. Bir bakıma Lily'e doğruyu söylüyordum; evet, gerçeği biliyordum, ama benim gerçeğim –benim kurduğum benzerliklerle dolu bir gerçek– olduğu için biliyordum; onun gerçeği de onun kurduğu benzerliklerin gerçeğiydi. Ah, bu tanrısal bir esinlenme! Hakikat benimle konuşmuştu. *Benimle*, Henderson'la.

Kralın gözlerinde öyle anlamlı ve güçlü bir ifade vardı ki, eğer isterse, ruhumun derinliklerine inebileceğini, onu ele geçirip kullanabileceğini hissettim. Ama yüksek şeylerde tecrübesiz olduğum için –kötü huylarım beni yüksek konularda ace- mi bir çaylak yapmıştır– ne olacağını kestiremiyordum. Ne ki, kral Dahfu'nun gözlerindeki ışığa bakınca, sarnıcı bombalama- makla son şansımı yitirmedigimi anladım. Hayır bayım. Hâlâ bir şansım vardı.

Kralın amcası Horko, kortejin en önünde yürüyordu. Sarayın duvarlarından hiçbir ölümlü gırtlaktan ya da ciğerden çıktığını duymadığım inlemeler ve sesler geliyordu. Ortalık biraz yatışınca kral, “Çok önemli bir işi başarmak için buraya geldiğinizi anlamışım, Bay Gezgın,” dedi.

“Evet, majesteleri. İyi bildiniz,” dedim, ve önünde eğildim. “Yatağıma uzanıp bir atlasa ya da Angkor Vat diyalarına da bakabilirdim. Evde bir kutu var, hepsi de renkli.”

“Tam isabet. Ben de bunu kastetmişim,” dedi. “Kalbinizi Arnewi'li dostlarınızla bıraktınız. Onların mükemmel oldukları konusunda hemfikiriz. Bunun doğadan mı yoksa çevreden

mi geldiğini anlamak için kafa yordum. Beslenmeyle ilgili değil de, içkin bir şey olduğu tezine daha yakınlım. Dostum Itelo'yu bazen özlüyorum. Sesini duymak için hazineler verirdim. Maa-
lesef benim gitmem imkânsız. Görevlerim mani oluyor. İyi, si-
zi etkiliyor, değil mi Bay Henderson?"

Güneş ışınlarının arasından, gözümün içindeki minik altın pıhtılar beni kör ederken başımı salladım. "Evet, majesteleri. Palavra olanı değil. Hakiki iyi. Has iyi."

"Evet, ne hissettiğinizi anlıyorum," dedi, sesinde tuhaf bir yumuşaklık ya da özlem vardı. Günün birinde adamın biri se-
ninle böyle konuşacak deseler asla inanmazdım; hele kraliyet
hamağına uzanan, mor bol kenarlı şapkasının üstü dişlerle süs-
lü, iri yarı, yumuşak, kaçık gözleri hafif kırmızı, pembe şiş du-
daklı böyle bir insan azmanı. "Kötü," diye devam etti, "daha
göz alıcıdır, enerjiktir, kabadayıdır ve zihinde iyiden daha çok
iz bırakır derler. Ah, bana sorarsanız bu bir hata. Belki kamu
yararı için düşünülebilir. Ne çok iyi insan var. Ah, evet. İyi ol-
maya niyet ediyor, iyi şeyler yapıyorlar. Ne sıkıcı! Salt aritme-
tik. 'Şunu şunu yapmalıydım ama yapmadım, şunu şunu yap-
mamalıydım ama yaptım.' Bir hayat bununla tanımlanabilir
mi? Hesap tutmak ne yorucu. Ben aksini düşünüyorum; uğraş-
mayla, çekişmeyle iyiye ulaşılamaz. İyi en yüce, en yüksek ol-
duğunda muhteşemdir. Ah, Bay Henderson, iyi çok daha göz
alıcıdır. Çekişmenin değil, esinlenmenin alanındadır, çekişen
insan hemen orada kaybeder, kılıcı çeken kılıçla ölür. Kuru ni-
yet, kuru meyve verir, hiçbir ilginç yanı yoktur. Kişi, savaş sı-
nırını çizdiği yerdedir ve buradan yalnız ölüsü çıkar; bu da yal-
nızca büyük bir çaba gösterildiğini kanıtlar, hepsi o kadar."

Hevesle, "Ah, Kral Dahfu, ah majesteleri!" dedim. Beni öyle
heyecanlandırmıştı ki. Hem de hamağında uzanırken söyledi-
ği birkaç sözle. "Oradaki kraliçeyi, Ajılı kadın Willatale'i tanı-
r mısınız? Itelo'nun halası oluyor. Bana grun-tu-molani'yi öğre-
tecekti, ama her şey üst üste geldi ve..."

Ama amazonlar sırtları sırtlarına geçirmişlerdi, hamak yük-
seldi ve ilerlemeye başladı. Ve o çılgınlık, o heyecan! Kükre-
meler, sanki birtakım hayvanlar bir zamanlar vücutlarını ör-

ten deri parçalarının aracılığıyla konuşuyormuş gibi derinlerden gelen davul sesleri! Müthiş bir gürültüydü, tıpkı yeni yıl kutlamalarında Coney Island'da, Atlantic City'de ya da Times Meydanı'nda karşılaştığınız gürültüler gibi; kral kapıdan çıktıktan sonra kopan gürültü, bildiğim hiçbir gürültüye benzer miyordu.

Krala "Nereye?..." diye bağırdım.

Cevabını duymak için iyice eğildim. "... özel bir... yer... arena..." dedi.

Gerisini duyamadım. Taşkınlıklar ancak metropollerde görülen bir seviyeye ulaşmıştı. Erkekler, kadınlar girdaplar oluşturarak dönüyor, köpek dövülüyormuş gibi hırıltılar, orak biliniyormuş gibi inilti, borazan sesleri gökyüzüne yükseliyordu. Sesleri bir arada tutan bağlar kopmak üzereydi. İşiten kulağımı parmağımla kapatarak korumaya çalıştım, az işiten kulağım bile patlamak üzereydi. Kalabalık en az bin yerliden oluşuyordu, çoğu çıplaktı, bazıları vücutlarını rengarenk boyalarla boyamış ve süslemişti, hepsi de ellerindeki kaynana zırlıtısına benzer aletleri çeviriyor, bütün güçleriyle bağıyorlardı. Hava ağır ve bunaltıcıydı, vücudum kaşınmaya başladı. Tozlu, boğucu bir sıcak vardı, zaman zaman yüzüm yünlü kumaşla kaplıymış gibi terliyordum. Ama kralla birlikte ilerlediğim için, rahatsızlığımın farkına varacak vaktim yoktu. Tören alayı ahşap çitlerle çevrili, stadyumu andıran büyük bir alana girdi. İçerde, daha önce bahsettiğim beyaz kireçli taştan kesilmiş dörderli sıralar vardı. Havada uçuşan kurdelelerle bezenmiş kraliyet locasına kral, karıları, resmî erkân ve diğer soylularla birlikte oturdum. Korseyi andıran yelekleri, iri yumuşak vücutları, narin, dazlak, iri kafalarıyla, karpuz gibi yuvarlak, misk kabağı gibi oval, hint kavunu gibi uzun amazonlar her yerdedi. Horko maiyeti ve şemsiyeleriyle kralı selamlayarak önünde eğildi. Bu ikili arasındaki ailevi benzerlik, sadece bakışarak konuşabildikleri izlenimini veriyordu, böyle şeyler mümkündür. Aynı burun, aynı gözler, ırkın seçeresini yansıtan aynı izler. Bu sessiz iletişimle Horko, yeğeni krala önceden konuştuqları bir şeyi hatırlatmak ister gibiydi. Ama kralın bakışlarından

hiçbir şey vaat etmediği anlaşılıyordu. Burada onun sözü geçerdi, bundan kuşku yoktu.

Dört amazon, her biri bir bacağından tutarak briç masasını getirdiler. Üstünde biraz önce kralın dairesinde gördüğüm, içinde iki kafatası olan çanak vardı. Ama bu kez göz çukurlarına koyu mavi, çok uzun, parlak kurdeleler bağlanmıştı. Kral önüne konan kafataslarına şöyle bir göz attı, bir daha da bakmadı. Bu arada Horko izbandut gibi vücuduyla kırmızı zırhının içine sıkışmış, ayaklar bitişik, iki büküm, çenesinden ve omuzlarından yağlar fışkırarak beni taklit etmeye yeltendi. Ya da ben öyle hissettim, çünkü suratında kendi sıkıntılı ifademi gördüm. Aldırmadım. Bana iyi davrandığı için başımla kısaca selamladım. Siyasetçi bir yapısı olduğundan bana halinden memnun, küstah bir bakış fırlattı. Renkli şemsiyesi tepesinde dönmeye başladı, kralın solundaki yerine döndü, dün gece beni sorguya çeken, Dahfu'nun Bunam dediği tiple ve bizi tuzağa gönderen, buruşuk kösele derili adamla birlikte oturdu. Şu beyaz kayaların arasından, Hz. Yusuf'un karşılaştığı adam gibi karşımıza çıkan ihtiyar. Yusuf'u Dotan'a gönderen adam. Sonra kardeşleri Yusufu gördüler ve "Bakın! Rüyacı geliyor," dediler. Eski Ahit'i herkes okumalı.

Kendimi rüyada gibi hissediyordum, yalan söylemiyorum.

"Zeytin gibi buruşmuş şu adam kimdir?" dedim.

"Pardon?" dedi kral.

"Bunam ve amcanızla birlikte oturan."

"Ah, elbette. Üst düzey bir rahip. Bir çeşit kâhin."

"Dün rastladığımızda elinde eğri bir sopa tutuyordu," dememe kalmadan ellerinde misket tüfekleriyle amazon mangaları sıraya girdiler ve gökyüzüne nişan aldılar. .375'im ortalıkta görünmüyordu. Kadınlar iri kalçalarını sallayarak önce kralın, sonra rahmetli babasının, sonra da başkalarının onuruna tüfeklerini ateşlediler. Kral, bu atışlardan biriyle beni selamladıklarını söyledi.

"Beni mi? Şaka yapıyorsunuz majesteleri," dedim. Ama yapmıyordu. "Ayağa mı kalkmalıyım?" diye sordum.

"Herkesin bundan mutlu olacağına eminim."

Ayağa kalktım, gürültülü bağırışlar, haykırımlar duyuldu. “O cesedin hikâyesi bütün şehrin ağzında. Bir Casper Milquetoast* olmadığımı, cesur ve güçlü olduğumu biliyorlar. Yeterince moxie** içtim,” diye düşündüm. Tören havasına girmeye başlamıştım –içimde barbarca duygular kabarıyordu– göğsümdeki kaşıntı dayanılamayacak hale gelmişti. Amazonların tüfek seslerine cevap olacak bir sözüm, ateşleyecek bombam, bazukam yoktu. Ama bir ses çıkarmam gerekiyordu, bu yüzden dev Asur boğaları gibi kükredim. Kalabalıkta dikkatleri üstümde toplamak beni hem canlandırır, hem rahatsız eder. Arnawi’ler sarnıcın başında ağlarken de böyle olmuştu. İtalya’da Guiscardos harabeleri yakınındaki kalede kafam tıraşlıyken de. Babam da büyük kalabalıklar karşısında heyecanlanırdı. Bir keresinde konuşma kürsüsünü kaldırıp orkestra boşluğuna fırlatmıştı.

Ama ben kükredim. Ve muhteşem bir tepki aldım. Beni duymuşlardı. Böğürürken ellerimle göğsümü kavradığımı görmüşlerdi. Kalabalık bunun üzerine çılgına döndü ve ne yalan söyleyeyim, haykırıışları bana ilaç gibi geldi. Demek kamu hizmeti yapanlar böyle tatmin oluyor, diye düşündüm. Vay vay. Dahfu’nun uygar dünyadan geri gelip kabilesinin başına geçmesine artık şaşmıyordum. Küçük bir yerin kralı da olsa, kim kral olmak istemez? Kaçırılmayacak bir ayrıcalıktı bu. (Genç, güçlü bir adam ödeme vakti gelene kadar epey iyi vakit geçirebilirdi; karıları dikkatini çekmek ve minnetlerini bildirmek için kendilerini parçalıyorlardı; kalplerinin efendisiydi o).

Bu tezahüratın keyfini bir süre daha çıkardıktan sonra, gülerek yerime oturdum.

Ve birden dehşetle, ağzını kocaman açmış, kırıksıklar içinde bir yüzün sırttığını gördüm. Beşinci Cadde’deki dükkânların vitrinlerinde karşılaşabileceğiniz, New York’un hangi hayaleti başınıza musallat ettiğini anlamak için arkanıza döndüğünüzde kayboluveren görüntülerden biri. Ne var ki bu yüz kaybolmadı

(*) Caspar Milquetoast; Harold Webster’in 1924’te *New York World* için çizdiği *The Timid Soul* adlı bant karikatürün kahramanı – ç.n.

(**) ABD’de bir zamanlar popüler olan ve zindelik verdiğine inanılan alkolsüz, sodalı bir içecek – ç.n.

ve hareket etmeden, kraliyet locasındakilere sırtımayı sürdürdü. Bu arada bir adam, yeşil kabızalı zalim bir bıçağı yüzün sahibinin göğsünde gezdiriyor, açılan kesiklerden kanlar boşalıyordu. Hey, adamı koyun gibi doğruyorlar. Durun, durun! Hay Allah! Burada cinayet işleniyor, dedim. İçimin derinlikleri, bir tüneldymiş gibi, büyük binaların altından tren geçerken oluşan sarsıntıya benzer bir titremeyle sallandı.

Ama kesikler derin değildi, çizikler yatay çizilmişti; bıçağı tutan boyalı rahip işini hızla yapsa da her şey bir plan dahilinde, beceriyle kotarılıyordu. Yaralara aşiboyası sürdürler, adamın acıdan haykırması gerekirdi ama o sırtımaya devam etti ve kral, “Bunlar gelenek olmuş âdetler, Bay Henderson. Endişelenmeyin. Bu adam rahiplik mesleğinde bu yolla ilerliyor, kendisi çok memnun. Kana gelince, gökkubbeyi akmaya ikna edenin, göklerin tulumbasının kan olduğu söylenir,” dedi.

“Ha ha!” diyerek güldüm ve haykırdım. “Yok canım! O da ne? Tanrım – tekrarlar mısınız? Göklerin tulumbası mı? Ama fiyakalı!”

Ama kralın bana ayıracak vakti yoktu. Horko’nun locasından gelen bir işaretle tüfekler gürültülü bir selam atışı daha yaptı, bunu bas davulların akıcı müziği takip etti. Kral yerinden kalktı. Şükürler olsun! Sen kullarına merhamet et! Gururla gerilmiş, çeşitli ifadelerle büzülmüş suratlar. Yerlilerin baskın ten rengi olan koyu siyahın arasından kırmızı bir renk fişkırda ya da püskürdü, halk tribünlerin beyaz taşlarının üstüne çıkarak, ellerindeki kırmızı nesneleri bayrak gibi sallıyor, dalgalandırıyor. Wariri’lerin bayram rengi kırmızıydı. Amazonlar kralın rengi olan mor bayraklarla karşılık verdiler. Kralın şemsiyesi yükseldi, gergin tepesi eğilip kalktı.

Kral artık yanımda değildi. Locasından çıkmış, arenadaki yerini almıştı. Genişçe bir dairenin öteki yanında, uzun boylu bir kadın göründü. Beline kadar çıplaktı ve kafasında yün halkalar vardı. Yaklaştığında, yüzünün kör alfabesine benzer, güzel bir desen oluşturan yaralarla kaplı olduğunu gördüm. İki sıra yara yukarıdan iki kulağına doğru ilerliyor, bir sıra da burun köprüsüne kadar iniyordu. Karnını yaprak kurusu ya da

ölü altın renginde bir boyayla boyamıştı. Gençti, bunu yürürken, yetişkin dişilerinki gibi sallanmayan küçük göğüslerinden anlıyordunuz, ayrıca kolları da uzun ve inceydi. Üç temel kemik, humerus, radius ve ulna kolayca görülüyordu. Yüzü küçük ve çıkıntılıydı; alanın öteki ucunda ilk görüldüğünde, bir bayrak direğinden farkı yoktu, yaklaşıncı hatları ortaya çıktı, yüzü yaldızlı bir elma gibi parladı. O da kralınkiyle birörnek mor pantolon giymişti ve başlamak üzere olan oyunda onun rakibiydi. Arenanın ortasında, üzerleri örtülü birtakım yontular gördüm. Bunların Wariri'lerin tanrıları olduğunu tahmin ettim. Kral ve bu yaldızlı kadın, kurukafalarla tanrıların üstünde ve çevresinde bir oyun oynamaya başladılar. Uzun kurdelelerinden tutarak koşuyor ve kafataslarını yükseklerle, ahşap putların üstüne fırlatıyorlardı – bu putların en büyüğü dik çevrilmiş kuyruklu bir Steinway piyano yüksekliğindeydi. İki kafatası havada uçuyor, kral ve kız bunları yakalıyorlardı. Zarif bir oyundu. Bütün gürültü, kızgın bir ütünün altındaki kırıışıklar gibi söndü. İlk atışlar tam bir sessizlik içinde izlendi, kafatasını yakalayan ellerin çıkardığı sesler yankılandı. Kısa süre sonra sağlam kulağımla kafataslarının rüzgârda çıkardığı sesleri bile duymaya başladım. Kadın, kalın mor ve mavi kurdelelerle havada bir çiçeği andıran kafatasını fırlattı. Tanrı şahidimdir, tıpkı bir jensiyana* benziyordu. Havada kralın fırlattığı kafatasıyla karşılaştı. İkisi de, okyanus polipleri gibi, arkalarındaki mavi saten kurdelelerle yere doğru süzöldüler. Kısa süre sonra bunun yalnızca bir oyun değil, aynı zamanda bir maç olduğunu anladım ve tabii kralın tarafını tuttum. Ne yaptıklarını anlamıyordum, belki de kafatasını yere düşürmenin cezası ölümdü. Şimdi, ölümle şahsen ultra bir yakınlığım var, yalnızca yaşım itibariyle değil, şu anda anlatmanın gereksiz olacağı pek çok nedenle. Ölüm ve ben kuzen sayılırız. Ama kralın başına bir şey geleceğini düşünmek beni korkutuyordu. Kendine güveni tam görünüyordu, iyi bir te-

(*) Nesli dünya ölçeğinde tehlikede olan, Doğu ve Batı Karadeniz ve Uludağ Göl-
ler bölgesinde rastlanan, temmuz ve haziran aylarında sarı çiçekler açan, up-
ta da kullanılan bir bitki – ç.n.

nis oyuncusu ya da binici gibi oyuna ısınırken yaptığı hamleler, kendinden emin tavırları hoş bir manzaraydı ve bütün endişeleri önemsiz kılan bir iktidar hissi veriyordu; böyle bir adam her şeyi bilerek yapar; yine de başına bir şey gelecek diye ödüm patlıyordu. Kız için de korkuyordum. İkisinden birinin ayağı kaysa, kurdelelere takılsa ya da kafatasları birbirine çarpса, kulübemde bulduğum zavallı ihtiyarla aynı kaderi paylaşabilirlerdi. O adam doğal nedenlerle ölmemişti. Benden kaçmaz, isteseydim harika bir adli tıp hekimi olabilirdim. Ama kral ve kadın formlarının zirvesindeydiler, buradan da kralın bütün vaktini sırtüstü yatarak, kadınlarının baştan çıkarıcılığına kanarak geçirmediğini anladım; her yerinden güç fışkırıyordu ve muhteşem görünüyordu. Kafasındaki insan dişleriyle süslü mor kadife şapkayı bile çıkarmamıştı. Kadınla eşit koşullarda mücadele ediyordu, çünkü bana göre oyunu kadın götürüyordu. Bir rahibe gibi, kralı adeta sınavdan geçiriyordu. Altın rengi boyası ve suratındaki izlerle gerçek dışı bir görünüşü vardı. Seğirtirken, dans ederken, memeleri gerçekten altınmış gibi sabit kalıyor, vücudunun uzunluğu ve inceliği yüzünden, sıçrarken doğaüstü bir yaratığı, mesela dev bir çekirgeyi andırıyordu.

Son iki atıştan sonra oyun tamamlandı. Her iki oyuncu da kafataslarını eskrimciler gibi koltuklarının altına alıp eğilerek selam verdiler. Müthiş bir gürültü koptu, kırmızı bayraklar ve kurdeleler yeniden dalgalandı.

Kral, Tiziano'nun 1. Francesco tablosuna yakışacak şapkasıyla döndüğünde, nefes nefeseydi. Oturdu. Karıları başkalarının onu içerken görmemesi için etrafını bir perdeyle çevirdiler. Bu bir tabuydu. Sonra terini kuruladılar, kalın bacaklarına ve hızla inip kalkan göğsüne masaj yaptılar, mor pantolonunun altın rengi ipini gevşettiler. Neler hissettiğimi anlatmak için ölüyordum. "Ah, Kral, ne soylu bir gösteri. Gerçek bir sanatçı gibisiniz. Kahretsin, bir sanatçı gibi! Kral, soyluluğa ve güzel hareketlere bayılırım!" diyebilirdim. Ama hiçbir şey demedim. Davranışlarıma ket vurmak kahrolası huylarımdan biridir. Bugünün köleliği de böyle bir şey. Güya serinkan-

lı olacağız. Oğlum Edward'a söylediğim gibi - kölelik! Gerçeği sevdiğimi söyleyince benim tavizci olduğumu sanmıştı. Ah, çok acıtmıştı içimi. Her neyse, sık sık bir şeyler söylemek isterim, ama içimde kalır. Böylece söylenmemiş olarak kalırlar, aslında hiç varolmamışlardır, dile getirmediğiniz bir şey size itibar sağlamaz. Gökkubbeden söz etmekle kral bana yolu göstermişti, orada ona çok şey söyleyebilirdim. Ne mi? Sözgelimi, kaos'un gösterinin tek yöneticisi olmadığını. Bunun bir rüyadan yokoluşa doğru giden hastalıklı, tezayak bir koşu olmadığını. Hayır bayım! Aksini söyleyen bir iki şey var. Sanat, sözgelimi. Hız ölçülebilir, zaman bölünebilir. Ölçü! O yüce düşünce. Gizem! Meleklerin sesi! Keman çalmaya neden başladım sanıyorsunuz? Fransa'nın büyük katedrallerinde kemiklerim neden eridi, neden dayanamayacak hale gelip kafayı çektim ve Lily'e sövüp saydım? Krala bunlardan bahsedersen ve ona kalbimi açarsam, dostum olacağını düşündüm. Ama karıları çıplak kalçalarıyla aramıza girmişti, üstelik arkaları bana dönüktü ki, vahşi olmasalar bu yaptıkları büyük saygısızlık olarak kabul edilebilirdi. Bu heyecan fırtınasında kralla konuşmam imkânsızdı. Birkaç dakika sonra, onunla konuşma fırsatı bulunca, "Kral, atışları kaçırsaydınız, sonucun çok kötü olacağına dair bir his var içimde," dedim.

Cevap vermeden önce dudaklarını ıslattı, göğsü hâlâ hızlı hızlı inip kalkıyordu. "Atışı kaçırma faktörünün neden ihtimal dışı olduğunu açıklayabilirim, Bay Henderson," dedi. Dişleri bana doğru parlıyordu, nefes nefese olduğu için gülüyor-muş gibi görünüyordu, ama gülecek bir şey yoktu. "Günün birinde kurdeleler buraya takılacak," dedi. İki parmağıyla gözlerini gösterdi. "Kafatasım hava alacak." Yükselir gibi bir hareket yaptı, "Uçacak."

"Onlar kralların kafatasları mıydı? Yakınlarınız mı?" dedim. O kafalarla akrabalık derecesini sormaya cesaret edemedim. Benzer bir atışı yakaladığımı hayal ettim, ellerim diken diken oldu, titredim.

Ama bunları konuşmanın sırası değildi. Etrafta çok şey oluyordu. Sıra bir sığırın kurban edilmesine gelmişti, bu işi faz-

la t rene gerek görmeden bitirdiler.  st nde her yöne uzanan devekuşu tüyleri olan bir rahip kolunu bir ineğın boynuna attı, ağızını ve burnunu tuttu, kafasını kaldırdı, pantolonunun kabaasında kibrit  akarmış gibi rahatlıkla boğazını kesti. İnek yere düşerek öldü. Kimse fazla ilgilenmedi.

Sıra orta oyununu andıran kabile danslarına gelmişti. Yaşlı bir kadın bir cüceyle güreşiyordu, ama cücenin tepesi attı, kadının canını yarmaya başladı. Kadın durdu ve cüceyi azarladı. Amazonlardan biri aralarına girdi, minik adamı tutup kaldırdı, koltuğunun altına alıp sallana sallana uzaklaştı. Localardan haykırışlar ve alkışlar duyuldu. Sonra, ciddiyetsiz bir gösteri daha yapıldı. İki adam birbirlerinin bacaklarını kırbaçlıyor ve havaya sıçırıyorlardı. Bu turistik gösteriler beni yatıştırırmıyordu. Sinirlerim tepemdeydi. Gergin bir haldeydim ve pis şeyler olacağına dair bir önsezi içimi yokluyordu. Dahfu'dan ayin programı hakkında bilgi istemem saçma olurdu. Derin nefes alıyor, kayıtsız, sakın bir tavırla gösteriyi izliyordum.

Sonunda, "Bütün bu gösterilere rağmen güneş hâlâ tepemizde, ortalıkta bulut görünmüyor. Nem de fazla yükselmedi," dedim.

"Gözleminiz görünüşte doğru. Sizinle iddiaya girmeyeceğim, Bay Henderson. Yine de, böyle günlerde bütün tahminlerin yanlış çıktığını ve yağmur yağdığını gördüm. Evet, kesinlikle."

Gözlerimi kısıp dikkatle ona baktım. Bu sözlerin birçok anlamı olabilirdi, ama şimdilik yorum yapmayacağım. Belki biraz duygusallık da işe karışmıştı. İçimden şöyle demek geliyordu; "Birbirimizi kandırmayalım Majesteleri. Doğadan istediğinizi

almanın kolay iş olduğunu mu sanıyorsunuz? Ha, ha! Ben istediklerimi asla alamadım.” Ama şöyle dedim; “İçimden sizinle iddiaya girmek geliyor, Kral.”

Hemen havaya girmesini beklemiyordum, ama “Öyle mi? Güzel. Bahis mi oynamak istiyorsunuz, Bay Henderson?” dedi.

Kalbimin böyle bir kıskırtmaya aç olduğunu hissettim. İlgim uyandı. Cüretkâr bir teklif. Ve akla tamamen aykırı. “Ah, elbette, bahis diyorsanız bahis olsun.”

“Kabul ediyorum,” dedi kral gülümseyerek, bir yandan da inatçı bir ifadeyle.

“Kral Dahfu, Prens Itelo bilimle ilgilendiğinizi söylemişti.”

Kral belirgin bir memnuniyetle, “Tıp fakültesine gittiğimi de söyledi mi?” dedi.

“Hayır!”

“Yadsınamayacak bir olgu. İki yıl devam ettim.”

“Olamaz! Bu bilginin ne kadar önemli olduğunu bilemezsiniz. Ama öyleyse, nasıl bahse girebiliriz? Benimle alay ediyorsunuz. Bakın haşmetmeap, karım Lily *Scientific American* dergisine abonedir, yağmur sorunu hakkında birkaç şey biliyorum. Bulutları kuru buzla tohumlama yöntemi pek başarılı olmadı. Bazı yeni kuramlar ortaya atıldı, bunlardan birine göre yağmur uzaydan gelen toz akışıyla ilgili. Toz atmosfere çarpınca bir şeyleri tetikliyor. İkinci kuram bana daha akla yakın geliyor, buna göre okyanuslardaki tuzlu serpintiler, başka deyişle deniz köpüğü, yağmurun başlıca bileşenlerinden biri. Nemin yoğunlaşmak için tutunacak bir maddeye ihtiyacı var ve bu kristallerin üzerinde yoğunlaşıyor. Bu müthiş bir şey majesteleri. Deniz köpüğü olmasa, yağmur da olmayacak, yağmur olmasa hayat olmayacak. Buna ne demeli? Okyanus bu güzelliği yapmasa, karalar çırılçıplak kalır.” Bir yakınlaşma hissiyle, sanki bir sır verir gibi güldüm ve şöyle dedim, “Majesteleri, bütün bunların beni nasıl heyecanlandırıldığını bilmiyorsunuz. Hayat, denizlerin köpüğünden geliyor. Okulda bir şarkı söyledik, ‘Oo, Marianina. Haydi gel, bize köpüğünü ver.’” Hafif bir sesle şarkıdan bir iki dize söyledim. Hoşuna gittiği belli oluyordu.

“Sesiniz de sıradan bir ses değilmiş,” dedi neşeyle, gülerek.

Benden hoşlanmaya başladığını hissettim. “Verdiğiniz bilgiler büyüleyici.”

“Hah, böyle düşünmenize sevindim. Müthiş bir şey, değil mi? Ama sanırım bu durumda bahse giremeyeceğiz.”

“İlgisi yok. Bahis devam ediyor.”

“Bakın Kral Dahfu, büyük konuşmuşum. Yağmur hakkında söylediklerimi geri almama izin verin. Tükürdüğümü yalamaya razıyım. Kral olduğunuza göre, yağmur ayinini ciddiye almanız çok doğal. Özür diliyorum. ‘Kaçığın tekiymişsin Henderson,’ deyip her şeyi unutsanız...”

“Kesinlikle olmaz. Hiçbir temeli yok. Bahse gireceğiz, neden girmeyelim?” Öyle kararlılıkla konuşuyordu ki hiçbir çıkış yolu bırakmıyordu.

“Pekâlâ, Kral, nasıl istiyorsanız öyle olsun.”

“Şeref sözü. Neyine giriyoruz?”

“Ne isterseniz.”

“Çok iyi. Ne istersem.”

“Haksızlık yapıyorum. Sizin için güzel bir şey bulmalıyım,” dedim. Üstünde iri kırmızı bir yüzük olan elini salladı. Vücudu tekrar hamağa gömülmüştü, bazen oturuyor bazen uzanıyordu. Kumar oynamaktan hoşlandığını anladım, bahisçiliğe yatkın bir kişiliğe sahipti. Her neyse, gözlerim yüzüğündeydi; iri lal taşından bu yüzük, kalın, altın bir çerçevenin içine oturtulmuştu, etrafında küçük taşlar vardı, “Yüzüğünü sevdiniz mi?” diye sordu.

“Çok güzelmiş,” dedim, belirli bir nesneyi seçmek için fazla gönüllü olmadığımı ima ederek.

“Siz ne koyuyorsunuz?”

“Üstümde nakit para var, ama ilgileneceğinizi sanmıyorum. Çantamda güzel bir Rolleiflex var. Kazayla çektiğim birkaç resim dışında hiç kullanmadım. Afrika’da günlerim çok yoğun geçti. Bir de, HH Magnum .375 tüfeğim var tabii, teleskopik dürbünüyle birlikte.”

“Kazanırsam kullanacağımı sanmıyorum.”

“Evde kurtulmaktan zevk duyacağım pek çok eşya var,” dedim. “Pek güzel Tamworth domuzlarım da var.”

“Ya, gerçekten mi?”

“Pek ilgilenmediniz galiba.”

“Kişisel bir eşya, bahis için en uygundur.”

“Ah, evet. Yüzük kişisel bir eşya. Anlıyorum. Dertlerimi üstünden sıyrıp atabilseydim onların üstüne bahse girerdim. Onlar da kişisel. Ho ho. Ama düşmanıma bile tavsiye etmem onları. Evet, düşünelim bakalım, kullanabileceğiniz neyim var; eşyalarımдан hangisi bir krala layık olabilir? Kilimler? Çalışma odamda güzel bir kilim var. Bir de size çok yakışacağını düşündüğüm kadife bir bornozum var. Bir de Guernius kemanım. Hah, şimdi oldu! Tablolar. Bir benim, bir de karımın. Yağlıboya.”

Bir an beni dinlemiyormuş gibi göründü, sonra, “Kendinizden fazla emin olmayın,” dedi.

“Öyle mi?” dedim, “Kaybedersem ne olacak?”

“İlginç şeyler olacak.”

Bu cevap beni endişelendirdi.

“Evet, o halde anlaştık. Yağlıboya tablolara karşı yüzük. Ya da şöyle diyelim, ben kazanırsam, belirli bir süre konuğum olacaksınız.”

“Pekâlâ. Ama ne kadar süre?”

“Ahh, bu çok farazi bir konu,” dedi uzaklara bakarak. “Bunu sonra kararlaştırırız.”

Birlikte yukarıya baktık. Dağlara yaslanan gökyüzü soluk mavi ve çıplaktı, en küçük bir rüzgâr belirtisi yoktu. Kralın son derece incelik sahibi olduğunu düşündüm. Dün geceki ceset yüzünden çektiklerimi telafi etmek istiyor, ayrıca onunla bir süre daha kalmamdan memnun olacağını belirtiyordu. Görüşmemiz, kralın eldivenlerini çıkarıyormuş ya da yüzüğü nasıl vereceğini prova ediyormuş gibi, Afrikalılara has, gösterişli bir hareket yapmasıyla sona erdi. Sürekli terliyordum, ama vücudum serinlemiyordu. Sıcakla başa çıkmak için ağzımı açık tuttum.

Sonra, “Ha ha, majesteleri, bu bahis deli saçması,” dedim.

Tam o sırada öfkeli bağırtilar ve kavga sesleri duyuldu, içimden “Hah, törenin eğlenceli bölümü sona erdi,” diye düşün-

düm. Kuş kılığına girmiş dilenciler gibi, siyah kuş tüyleri takmış birkaç kişi –pas rengi tüyler omuzlarına kadar iniyordu– tanrıların örtülerini açmaya başladılar. Kumaş parçalarını saygısızca çekip atıyorlardı. Biraz dikkatli bakarsanız, bu aşağılamanın kasten yapıldığını anlardınız. Amaçları izleyenleri güldürmekti ve bunu başarıyorlardı. Kahkahalardan cesaret alan bu kuş ya da tüy adamlar komiklikler yapmaya başladılar; heykellerin ayaklarına tırmandılar, küçük olanları güya yanlışlıkla devirip tekmelediler, onları taklit ettiler. Cüce, tanrıçalardan birinin önünde diz çöktü, gözlerinin altını çekiştirip dilini çıkararak, buruşuk derili bir kaçık gibi hareketler yaparak seyredenleri gülmekten kırdı geçirdi. Tanrıların hepsi de kısa bacaklı, uzun gövdeliydi ve bu aşağılamaları olgun, hoşgörölü bir tavırla izliyorlardı. Çoğu oransızdı, uzun boyunların üstüne küçük suratlar yerleştirilmişti. Katı ya da sert bir görünüşleri yoktu. Vakurdular, gizemliydiler; sonuçta tanrıydılar, kaderin ağlarını onlar örecekti. Gökyüzü, dağlar, ateş, bitkiler, sığırlar, şans, hastalık, bulutlar, doğum ve ölüm onların hâkimiyetindeydi. Kahretsin, en ufakları bile, o ayaklarını karnına çekmiş haliyle, bir şeyin hâkimiydi. Kabile üyeleri, ölümlü insanların onlardan hiçbir şey saklayamayacağı gerçeğinden hareketle, içlerindeki kötülüğü sergilemekten kaçınmamaları gerektiğine karar vermiş gibiydiler. Bu düşünceyi anlayabiliyordum, ama temelde bunun büyük bir hata olduğunu düşünüyordum. Krala, “Bu hoyratlık gösterisi çok mu gerekli?” diye sormak istiyordum. Onun gibi bir adamın bu gürhunun kralı olmasına hayret ediyordum. Ama o, son derece sakindi.

Yavaş yavaş bütün tanrıları ileriye taşımaya başladılar. Önce küçük tanrıları taşıdılar, davranışları kaba ve küstahçaydı. Elllerinden düşürdüler, yerde yuvarladılar, beceriksizlikleri için onları azarladılar. Canları cehenneme, diye düşündüm. Benim gözümde ucuz davranışlardı bunlar, ama adil olmak gerekirse, tanrılara öfke duymaları için pek çok neden olduğunun farkındaydım. Ama hiçbirine zerre kadar aldırımyordum. Miğferimi siper yaparak oturdum ve hiçbir şeyle ilgilenmiyormuş gibi davrandım.

Sıra büyükçe heykellere gelince, bu kuzgun sürüsü onları da yerinden kaldırmaya çalıştı, ama başaramadılar ve kalabalıktan yardım istediler. Güçlü kuvvetli olanlar sırayla arenaya atlayıp heykelleri kaldırıyor ve bir futbol sahasının orta yuvarlağı uzaklığında bir yere kadar taşıyorlardı; bu sırada seyirciler bağırarak, alkış tutarak onları yüreklendiriyordu. Büyük putları kaldıran şampiyonların vücut yapılarından ve kaslarından, bu güç gösterisinin ayının bir parçası olduğunu tahmin ettim. Bazıları daha iri tanrılara arkadan yaklaşıyor ve kollarını ortasından birleştiriyordu. Bazıları da un hamalı gibi arkasına alıyor ve omuzlarında taşıyordu. Aralarından biri, dün gece benim cese de yaptığım gibi heykellerden birini hızlı bir hareketle arkasına aldı. Kendi tekniğimin uygulandığını görünce nefesim kesildi.

“Neyiniz var Bay Henderson?” dedi kral.

“Hiç, hiçbir şey,” dedim.

Geriye kalan tanrıların sayısı giderek azalıyordu. Yerlilerin en güçlüleri neredeyse hepsini taşımıştı. Son taşıyıcılar gerçekten heybetliydi; atletik erkek vücudu hakkında birkaç şey söyleyebilirim. Hayatımın bir döneminde vücut yapmaya karar verdim ve halter kaldırdım. Bilindiği gibi bacak kaslarının gelişimi çok önemlidir. Oğlum Edward'ın bu sporu yapmasını çok isterdim, onu kaslarını geliştirmeye ikna edebilseydim, bugün hayatında Maria Felucca diye biri olmazdı. Ama hevesimi aldıktan sonra, olağanüstü büyük göğüslere ve türlerin (dev Alaska çilekleri gibi) iri yapılarına özgü başka tuhaf orantı bozukluklarına sahip oldum. Ah vücudum, vücudum! Neden bir türlü dost olamıyoruz? Su üstünde bir sal ya da bir mavnaymış gibi her türlü kötülükle doldurdum onu. Ah, bu ölmekte olan vücuttan, ruhumun becerdiği işlerin ve cüsemnin ürünü olan bu orantısızlıklardan kim beni kurtaracak? Bazen içimde çılgın bir ses akıl verir; “Sat anasını dünyanın. Neden iyi bir insan ol-sün ki? Allahın belası bir salağı mezara atınsınlar.” Ne ahlaksızlık! Ne büyük sapıklık! Heyhat, insan içinden neler geçiriyor!

Ne var ki –izleyici rolüne giderek ısıniyordum– birkaç kişi sona kalan en büyük iki heykeli (Dağ tanrısı Hummat ile Bulut tanrıçası Mummah) taşımayı denedilerse de başaramadılar.

Altında dikenleri, pisi balığını andıran sakalları ve iki iri kayayı andıran omuzları olan Hummat'ı yerinden kıpırdatamadılar. Yuhalamalar ve gülüşmelerle sona eren birkaç denemeden sonra, kafasında kırmızı bir fes, altında yalnızca mahrem yerini kapatan parlak bir muşamba olan bir adam ortaya çıktı. Hummat'ı taşıyacak olan bu adam hızlı adımlarla, avuçlarını sallayarak yürüdü ve tanrının önünde secdeye kapandı – bu, bugün gördüklerim arasında ibadete benzeyen tek hareketti. Sonra heykelin arkasına geçti ve kafasını kollarından birinin altına geçirdi. Yuvarlak yüzünü küçük, sert ve parlak bir sakal çevreliyordu. Bacaklarını araladı, dengesini bulmak için ayaklarıyla birkaç kez yere vurarak küçük bir toz bulutu çıkardı. Sonra ellerini dizlerine sildi, bir kolunu yukarıdan, bir kolunu aşağıdan geçirip Hummat'ı kucakladı. Harcadığı muazzam güçle sulanan iri ve kararlı gözlerini açarak dev heykeli kaldırmaya başladı. Çenesini köprücük kemiğine batacak kadar germiştii ve boynundaki tendonlar bisiklet tekerleğinin ince parmakları gibi kasılmıştı; kalça kasları kaba etlerinde iri halkalar oluşturuyor, muşambanın yanlarından kabarıyordu. İyi bir adamdı, onu takdir ettim. Benim tarzımda biriydi. Önüne bir ağırlık koysanız hemen hamle yapar, göğsüne koyar, gücünün sınırlarını zorlayarak havaya kaldırırdı. “İşin sırrı burada,” dedim. “Kaslarını çalıştır.” Dahfu dışında herkes tezahürat yapıyordu, ben de ayağa kalkıp bağırmaya başladım, “Yaşa, varol! Başardın. Yapacaksın. Yeterince güçlüsün. İt onu – işte böyle! Şimdi yukarı! İşte oldu. Heykeli parçalayacak. Tanrı bu adamı korusun. Ne tatlı! İşte gerçek bir adam, ben böylelerini severim. Devam et, hey, ho! Vay canına! İşte başladı. Başaracak! Şükürler olsun!” Sonra fazla bağırığımı fark ettim, kendime kızarak kralın yanındaki yerime oturdum.

Şampiyon, Hummat'ı omuzuna yükledi ve dağ tanrısını altı metre kadar taşıdı. Diğerlerinin yanındaki yerine oturttu. Döndü ve derin bir soluk alarak, geride tek başına duran Mummah'a gözlerini dikti. Bu tanrıça, Hummat'tan da büyüktü. Alkışlar arasında şampiyon heykeli baştan aşağı süzdü. Mummah onu bekliyordu. Obez bir tanrıçaydı, ayrıca çirkindi de, her yanın-

dan dişi bir güç fışkırdıyordu. Çok büyük ve hantaldı, karşısındaki güçlü adamı şimdiden yıldırmaşa benziyordu. Bir denemeye itirazı yoktu. Hayır, bütön çirkinliğine karşın oldukça hoşgörölü, hatta tanrıların çoğu gibi mutlu ve kaygısız görünüyordu. Ne ki, kimsenin onu yerinden kımıldatamayacağından emin bir hali vardı. Kalabalık onu yüreklendirmek için haykırdıyordu. Herkes ayaktaıdı, şemsiyesinde gül kurusu bir gölge oluşan Horko bile locasındaki arkadaşlarıyla birlikte ayağa kalktı. Onu sıkıca saran kırmızı giysisinden kalın kolunu çıkardı ve baş parmağıyla Mummah'ı işaret etti – heybetli, ahşap, mutlu Mummah'ın dizleri göğüslerinin ve göbeğinin ağırlığıyla hafifçe bükölmüş, destek almak ister gibi parmaklarını kalçalarına dayamıştı. İri yarı kadınlarda bazen rastlandığı gibi parmakları zarif ve inceıdı. Onu yerinden oynatacak erkeği bekliyordu.

“Yapabilirsin, aslanım,” diye bağırdım. Krala, “Bu adamın adı nedir?” diye sordum.

“Pehlivan mı? Ah, adı Turombo.”

“Nesi var, kaldırabileceğine inanmıyor mu?”

“Kendine güvenmediği çok açık. Her yıl Hummat'ı kaldırır, ama Mummah'ı kaldıramaz.”

“Ama bunu yapacak güçte.”

Kral Afrikalılara özğü, genizden gelen ve şarkı söylemeyi andıran tuhaf Afrika İngilizcesiyle, “Korkarım bunun tam tersi geçerli,” dedi. İri, şiş dudakları kabilesinin diğer üyelerinden daha kırmızııdı. Bu özelliği ağzını normal bir ağızdan daha belirgin yapıyordu. “Bu adam, gördüğünüz gibi çok güçlü, ayrıca iyi bir adam, biraz önce siz de belirttiniz sanırım. Ama Hummat'ı taşıdıktan sonra yorgun düşüyor, gücünü yitiriyor ve bu her yıl tekrarlanıyor. Önce Hummat'ın kaldırılması gerekiyor, aksi halde dağ tanrısı, bulutların dağlardan geçmesine izin vermez.”

Cömert Mummah'ın ablak suratı güneşte pırıl pırıl parlıyordu. Ahşap zölüfleri yukarıya doğru genişleyen bir leylek yuvası gibiydi – mutlu, evcil, şapşal, sabırlı bir görünüşü vardı; Turombo'yu ya da başka bir şampiyonu gücünü denemeye davet ediyordu.

“Neden böyle oluyor biliyor musunuz?” dedim krala. “Eski yenilgilerin anısı – eski yenilgilerin nasıl sorun yarattığını iyi bilirim. Bu konuda anlatabileceğim çok şey var. Ama onu durduran bu. Eminim.”

Gücüne ve gösterişli kaslarına rağmen boyu çok kısa olan Turombo'nun başı belada gibiydi. Hummat'ı kavradığında büyüyen ve güç harcadıkça nemlenen gözlerindeki ışık sönmeye başlamıştı. Gözlerini yuvarlayarak bize ve kalabalığa bakması, yenilgisini ilan etmeye hazırlandığını gösteriyordu. Bu görüntüden nefret ediyordum. Her neyse, krala bağlılığını gösteren ama ümitsizliğini de vurgulayan bir hareketle fesine hafifçe dokundu. Mummah hakkında fazla hayale kapılmadığı açıktı. Yine de deneyecekti. Kısa sakalını yumruğuyla sıvazladı, heykele doğru yürüdü ve alıcı gözle inceledi.

Turombo'nun hayatında hırsın pek az rolü olduğu anlaşıyordu. Oysa hırs ve umut benim göğsümde devasa bir nehir – hayır, daha da büyük bir şey– bir haliç, muazzam bir körfez gibi çalkalanıyordu. Bu benim için bir fırsattı. Bunu yapabileceğimi biliyordum. Ey tanrılar! Titriyor ve üşüyordum. Mummah'ı kaldırmaya çalıştım içime doğmuştu, oraya gidip heykeli kucaklamak için yanıp tutuşuyordum. İçimdekileri herkese göstermek için kıvranıyor, Arnewi'li çocuklar için Avusturya çakmağımla yaktığım o çalılar gibi yanıyordum. Turombo'dan güçlü olduğum kesindi. Kalbim parçalansa da, bedenim ortasından çatlasa da, ölsem de gam yemezdim. Artık hiçbir şeye aldırımıyordum. Arnewi'lerin köyüne geldiğimde onların ıstırabını giderecek bir şey yapabilmek için büyük bir arzu duymuştum. Bunu yapamadığım gibi, basiretsizliğim ve hırsım gözlerimi kör etmiş, kurbağalara ve herkese felaket getirmişti. Işık saçan giysilerle ortaya çıkmış, gölgelere ve karanlığa bürünerek ayrılmıştım. Küçük düşmüştüm; belki de, köyün kapısında beni karşılayan genç kadın ağlamaya başladığında ve kendime, silahımı ve öfkemi kenara bırakıp, insan içine çıkacak hale gelinceye kadar tek başıma çöle gitmemin iyi olacağını telkin ettiğimde, içime doğan hisse boyun eğseydim çok daha iyi olacaktı. Arnewi'lere, özellikle de kör gözlü Willatale'e hayran olmuştum, bu yüzden

onlara yararlı olacak bir şeyler yapmak için içten ve güçlü bir istek duyuyordum, ama bu istek, şimdi kraliyet locasında, ayağında pantolonu ve kafasında kadife şapkasıyla uzanan yarı-barbar kralın yanında duyduğum arzuyla boy ölçüşemezdi. Bir şey yapmak için duyduğum arzu içimi kavuruyordu. Çünkü bir şey yapabileceğimi anlamıştım. Dün geceki ceset de düşünülürse, Wariri'lere o kadar aldırıldığım yoktu; belki de Sodom ve Gomora'nın evlatlarından beter bir topluluktu, yine de bir şey yapmak, kendimi göstermek için elime geçen bu fırsatı harcamak istemiyordum. Çok geç olmadan kaderimin kilimine doğru bir ilmik atmak istiyordum. Turombo'nun başarısızlığına seviniyordum. Başaramaması iyiye işaret, diye düşündüm. Daha Mummah'a elini sürmeden onunla başa çıkamayacağını açıkça ilan etmişti. Ben de bunu bekliyordum. Krala, "Ben yapabilirim. Beni oraya gönderin," demek istiyordum. Ne var ki bu sözler ağzımdan çıkmadı, Turombo tanrıçanın arkasından yaklaşıyordu. Çömelerek kaldırma pozisyonu aldı, kalın kollarını heykelin beline sardı. Sonra heykelin kalçasının bir yanından yüzü göründü. Birazdan harcayacağı güç ve çaba için hazırlanıyor, Mummah devrilecek de onu yamyassı edecekmiş gibi korku ve acıyla yüzünü buruşturuyordu. Ama Mummah, kucagında kımıldadı. Leylek yuvasının ahşap zülûfleri, fırtınalı bir denizde sallanır gibi yerinden oynadı. Böyle anlatmamın nedeni aynı hareketi midemde de duymuş olmam. Turombo, büyük bir ağacı en alttan başlayarak bütün gövdesiyle birlikte, kökünden sökmeye çalışan bir adam gibiydi. Büyük çaba sarf ediyordu. Ama ihtiyar kızı biraz kımıldatsa da yerden kaldıramadı.

Gücünün yetmediğini kabul edince kalabalıktan kınama sesleri duyuldu. Başaramamıştı, bu gayet açıktı. Onun başarısızlığı içime bir ferahlık verdi. İtiraf etmek zor geliyor, ama onun yenilgisi içimdeki umudu güçlendirmişti. "İyi adam," diye geçiriyordum içimden, "Güçlüsün, ama ben senden daha güçlüyüm. Bu kesinlikle kişisel bir şey değil. Sadece kader –ya da tanrılar– böyle istedi. Itelo'ya olduğu gibi. Bu tam bana göre bir iş. Kabul et! Boyun eğ! Çünkü Henderson geliyor! O Mummah'ı elimle şöyle bir tuttum mu, Allah'ın izniyle..."

Dahfu'ya, "Başarısız olmasına üzüldüm. Yenilgiyi kabul etmek zor olmalı," dedim.

"Yo, başaramayacağını biliyorduk," dedi Kral Dahfu. "Ben emindim."

En ciddi, en derin, en içten tavrımı takınarak "Majeseleri," derken heyecandan patlamak üzereydim. Terliyordum, hastaydım, kanım düzensiz, hem durgun hem coşkulu bir ritimle damarlarımda dolaşıyordu. Yüzümü, özellikle burnumu karıncalandırıyor, oradan patlayacakmış gibi bir his veriyordu. Öyle işkence çekiyordum ki başım içinde gaz musluğu varmış gibi yanıyordu. "Bayım, şey, efendim..." dedim. "yani... ben de dene-sem! Denemem lazım."

Kral cevap verse de o anda duyamazdım, çünkü bu sıcak ve kuru havada, solumda, kalabalığın Turombo'ya öfkeli bağrıslarına kulaklarını tıkamış bir yüz gördüm. Yalnızca bana odaklanmış, dünyayla ilişkisini kesmiş bir yüz. Bu sorgucunun, Dahfu'nun Bunam diye çağırdığı, dün gece başıma bela olan adamın yüzüydü. O surat! Kırışıkları arasında bütün insan deneyimini barındıran bir yüz. Damarlarının genişlediğini hissedebiliyordum. Ulu Tanrın! Adam benimle merhametsizce konuşuyordu. Yüzündeki kırışıklarla, kaşlarıyla, büyüyen damarlarıyla bana bir mesaj iletliyordu. Ne dediğini biliyordum. Duyuyordum. Ruhumun gizli köşelerinin sürekli dinlediği dünyanın sessiz sohbeti, şimdi olanca canlılığıyla duyuluyordu. İçimde – içimde duyuyordum. Ah, neler duyuyordum! Duyduğum ilk sert söz *Salaktı!* Bu beni sarstı. Ama orada bir şey vardı. O şey gerçektir. Onu dinlemek zorunda olduğumu hissettim. *Dinle! Aç kulağını ökü! Sen körsün. Ayak sesleri bir kazaydı ama kader kaza olamaz. Yumuşama, hayır kardeşim, elindeki gücü çoğalt. Elindeki tek bilet bu – gücünü çoğaltacaksın. Eğer başaramayacak olursan, seni pislik, armağanını mundar ettiğin doğadan bihaber, kendi kanında boğulursan, seni göndermekle hata yaptığını anlayan dünya, fazla gecikmeden geri de alır. Her özel durum eşyanın kalbinden, o ihtiyar kalpten gelen güdülerden yalnızca biridir. Amaç sonunda açıklanacak, ama muhtemelen sana değil. Ses hafifleyerek kaybolmadı. Aniden durdu. Söyleyeceğini söylemiş ve bitirmişti.*

Ama cesedi neden kulübeme bıraktıklarını anlamaya başlıyordum. İşin içinde Bunam vardı. Beni denemek istemişti. Heykeli taşıyacak kadar güçlü olup olmadığını bilmek istiyordu. Denemeden başarıyla geçmiştim. Kahretsin! Bütün gücümü ortaya koymuştum. Cesedi sırtıma aldığımda, ağırlığını uyuşup hantallaşan kendi bedenimin ağırlığı gibi hissetmiştim, ama bu yanılgıya direnmiş ve kazanmıştım; cesedi kaldırmıştım. Sorgucunun, iri damarlı, ketum, sessiz ve zalim yüzü sonucu açıklıyordu. Denemeyi geçmiştim. Hem de en yüksek puanla. Sıfır hatayla.

Yüksek sesle, “Bunu denemem lazım,” dedim.

“Ne oldu?” diye sordu Dahfu.

“Majesteleri,” dedim, “Bir yabancıнын işinize müdahale etmesi gibi görmeyin ama o heykeli –Tanrıça Mummah’ı– kaldırabileceğimi sanıyorum. Bütün içtenliğimle size hizmet etmek istiyorum, kullanılmayı bekleyen bir yeteneğim olduğundan eminim. Benzer hisler taşıdığım Arnewi’lere de yardım etmek istedim, ama işler iyi gitmedi. Kral, hiçbir çıkar götmeden, saf ve temiz hislerle bir şey yapmak –yüksek bir şeye olan inancı– ifade etmek istemiştım. Maalesef sevdiklerime felaket getirdim. Bunu bilmek hakkınız. Bir fırsat daha istemek de benim hakkım olmalı.”

Kendimi kontrol edemiyordum, bu yüzden sözlerimin ne kadar anlaşıldığından emin değildim, ama genel hatlarıyla meramımı anlatmış olmalıyım. Kralın yüzünde merakla sempati karışımı bir ifade gördüm.

“Kendinizi çok yormuyor musunuz, Bay Henderson?”

“Ah, evet Kral, çok sabırsızım. İşin doğrusu şu ki, olduğum yerde, olduğum gibi yaşamaya devam edemezdım. Bir şey yapmam gerekiyordu. Afrika’ya gelmeseydim tek seçeneğim yatağında yatmaktı. İdeal şartlarda –”

“Evet, ideal, büyüleyici bir kelime. Nasıl bir ideal?”

“Şey, Kral, nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum. Bir yapboz gibi. İçimde bir hizmet güdüsü var ve beni sürekli kovalıyor. Doktor Wilfred Grenfell’e her zaman hayranlık duydum. O adam için deliriyordum. Onun için para toplamak isterdim, hem de tek başıma. Ama bu sadece bir ayrıntı.”

“Bunu sezmiştim,” dedi. “Daha doğrusu, sizde böyle bir eğilim olduğu içime doğmuştu.”

“Bunu daha sonra konuşmak benim için büyük zevk olacak. Şimdi sadece durumumu öğrenmek istiyorum. Gücümü Mummah’ın üstünde deneyebilir miyim? Ne olduğunu bilmiyorum, ama içimde bir şey onu kaldıracabileceğimi söylüyor.”

“Söylemek zorundayım, Bay Henderson,” dedi. “Bu deneme bazı sonuçlara yol açabilir.”

Bu sözleri dikkate almalı ve ne demek istediğini sormalıydım. Ama ona güveniyordum, ayrıca yapacağım şeyin kötü bir sonuca yol açacağını sanmıyordum. Ama içimdeki o iştah, o çalkantılı körfez –beni anlıyor musunuz?– o hırs beni ele geçirmişti, kimse beni durduramazdı. Ayrıca kral gülümsüyordu, bu da deminki ikazında çok da ciddi olmadığını gösteriyordu.

“Yapabileceğinizden gerçekten emin misiniz?” dedi.

Kralın incelikleriyle uğraşacak halim yoktu. Vicdanını rahatlatırken bir yandan da beni kışkırtıyordu. Kimse bundan iyisini yapamaz, öyle değil mi? Ama aklım başımdan gitmişti, kararlılığım yıllara dayanan, sonuçlandırılmamış işlerle ilgiliydi – *İstiyorum, istiyorum*’la, Lily’le, grun-tu-molani’yle, kızımın Danbury’den getirdiği kara derili bebekle, öldürmeye kalktığım kediyle, Bayan Lenox’un feci sonucuyla, kemanla, sarnıçtaki kurbağalarla, hepsiyle.

Ne var ki, kral henüz izin vermemişti.

Bunam, Horko ile birlikte oturduğu locadan talktı ve leopar derisinden peleriniyle, dar kalçasıyla sert adımlarla yürüyerek yanımıza geldi. Büyük, tıraşlı, zarif kafaları ve gülün dişleriyle iki karısı onu takip ediyorlardı. Ondan daha iriydiler ve gezintiye çıkmış gibi, ağır ağır yürüyorlardı.

Sorgucu, ya da Bunam, kralın önünde durdu ve eğildi. Kadınlar da eğildiler. Kralın karıları ve odalıklarıyla, ya da resmî sıfatları her neyse, aralarında küçük işaretleşmeler oldu, bu arada sorgucu Dahfu’yla konuşuyordu. Bir yarışın başlama atışını yapacakmış gibi, işaret parmağını kulağının hizasına götürdü, belden üstü sık sık eğilip kalkıyordu. Kralın kafasından geçenleri biliyormuş gibi, hızlı ve akıcı bir tonda bir şeyler anlat-

tı; sözlerini bitirirken kafasını tekrar eğdi ve hiç konuşmadan, daha önce yaptığı gibi, gözlerini üstüne dikti. Alnındaki damarlar kabarmıştı.

Dahfu süslü hamağında bana doğru döndü. Parmaklarında hâlâ kafatasına bağlı kurdeleler vardı.

“Bunam, sizin beklenen kişi olduğunuz görüşünde. Ayrıca tam zamanında gelmeniz...”

“Majesteleri, o konuda... kim bilebilir? İyi işaretler gördüğünüze inanıyorsanız, ben de inanırım. Dinleyin, majesteleri, belki size kavgacı, zorba biri gibi görünüyorum, çoğu fiziksel ilginç yeteneklerim de vardır, ama aynı zamanda çok duyguluyum. Daha önce kıskançlıktan, imrenmekten söz ettiniz ve duygularımı biraz incittiniz. Bir zamanlar ‘Hapishanede Yazılmıştır’* adlı bir şiir okumuştum, hepsini anımsamıyorum ama ‘Ormandaki sineğin neşesine bile imrenirim,’ diye başlıyordu, sonu galiba şöyleydi, ‘İmrendiğim sinek yeşil yaprağın üstündeki, Batan güneşe konuyor, hedefine ulaşmanı dilerim diyor.’ Evet Majesteleri, nasıl bir hedeften söz ettiğimi siz de benim kadar biliyorsunuz. Majesteleri, ben çürümenin yasalarına göre yaşamak istemiyorum. Söyler misiniz, dünya bu sefaleti daha ne kadar kaldıracak? İstirap karşısında neden ümitsiziz? Ben bir şeyler yapabileceğimize inanıyorum, sizin de belirttiğiniz gibi, dünyaya bunun için açıldım. Bunun arkasında pek çok saik var. Karım Lily, sonra çocuklar... Sizde de onlardan epeyce olmalı, neler hissettiğimi anlayabilirsiniz.”

Yüzünde sempati gördüm, kendi suratımı Woolworth bantanaımla kuruladım. Burnumun içinde de bir kaşıntı vardı, ama bu durumda hiçbir şey yapamazdım.

“Sizi incittiysem çok üzülürüm,” dedi.

“Önemli değil. İnsanları az çok tanırım ve siz iyi bir insan-sınız. Sizin sözleriniz beni incitmez. Sizden bana zarar gelmez. Ayrıca, doğruya doğru. Size bir sır vereyim, ben de sineklere imrendim. Hapishaneden kurtulmak için bir neden daha. Doğru mu? Tımarhanede yaşamaya yetecek kadar sağlam sinirlerim olsaydı, kendimi sonsuzluğun efendisi olarak görsey-

(*) İngiliz şair John Clare’in (1793-1864) “Written in Prison” adlı şiiri – ç.n.

dim her şey yolunda olurdu. Ama öyle değilim. Kral, ben bir Olacağımcıyım. Sizin durumunuz farklı. Siz Varımcısınız. Benim Olacağımcılığa bir an önce son vermem gerek. Tanrım, ben ne zaman Olacağım? Çok uzun zaman bekledim. Sanırım daha sabırlı olmam gerek, ama Tanrı aşkına, haşmetme-ap, beni anlamalısınız. Sizden rica ediyorum. Oraya çıkma-ma izin verin. Nedenini söyleyemem, ama bu görevin bana verildiğini hissediyorum ve bu tek şansım.” Sonra elinde kemik değneği, leopar derisinden pelerini ve kolluklarıyla dikilmekte olan sorgucuya “Afedersiniz bayım,” dedim. Parmaklarımı ona doğru uzattım, “Sizinle birazdan ilgileneceğim.” Vücudumdaki ve kafamdaki ateşle kendimden geçmiş konuşuyordum, “Kral, kendim hakkında elimden geldiğince açık konuşacağım. Bu dünyaya gelen her insan hayatını belirli bir derinliğe taşımakla yükümlüdür – yoksa heyhat! Evet, kral, ben kendi derinliğimi görmeye başlıyorum. Bunu benden esirgemezsiniz, öyle değil mi?”

“Hayır Bay Henderson,” dedi. “Bütün samimiyetimle hayır.”

“Bu da öyle anlardan biri,” dedim.

Söylediklerimi yumuşak bir tavırla, hatta takdir eder gibi dinledikten sonra, “Sonucu ne olursa olsun, izin veriyorum,” dedi. “Benim açımdan engel yok.”

“Teşekkür ederim Majesteleri. Teşekkür ederim.”

“Herkes sizi bekliyor.”

Derhal ayağa kalktım, fanılamı çıkarıp göğsümü dikleştirdim, ellerimle göğsümü ve yüzümü sıvazladım, tepemde kaynayan güneş, altımda gövdemle sakil bir tezat oluşturan kısa pantolonum, kendimi dev gibi hissederek arenaya çıktım. Tanrıçanın önüne gelince tek dizimin üstüne çöktüm. Nemli ellerimi toprakla kurulayıp güneşten solan pantolonuma sildim. Wariri’lerin çığlıklarını, davulların sesini bile uzaktan duyar gibiydim. Çevremdeki bütün gürültüler, muazzam bir çemberin küçük, çok küçük bir parçasını oluşturan, sonsuz küçüklükte bir ölçeğe indirgenmişti. Hayvanlarını kesen, ölülerini ayaklarından asan bu Afrikalıların barbarlığının ve çığlıklarının kalbimdeki duygularla bir ilgisi yoktu. Bu başka, bambaşka, ken-

diliğinden bir şeydi. Kalbim bir tek şeyi hedefliyordu. Dev Mummah'ı kollarımla kavramalı ve havaya kaldırmalıyım.

Yanına yaklaştıkça ne kadar devasa ve biçimsiz olduğunu daha iyi gördüm. Üstündeki boyalar ve yaldızlar göz kamaştırıyordu. Sinekler üstünde dolaşıyordu. Dudağına oturan bu hava sfenkslerinden biri, kendini yıkamakla meşguldü. Tehdit altındaki bir sinek ne hızlı havalanır! Aniden karar verir, yerçekimini ve atalet yasalarını hiçe sayar, ne aşırı hızlı ne yavaş, tam gereken hızla uçar. Elimi uzatınca sinekler tiz bir sesle kaçıştılar. Tereddüt etmeden Mummah'ı kollarımla kavradım. Pes etmeye hiç niyetim yoktu. Karnımı yapıştırdım ve dizlerimi biraz kırdım. İhtiyar bir kadın gibi kokuyordu. Benim için o, bir put değil, yaşayan bir varlıktı. Meydan okunan ve okuyan olarak karşılaşmıştık, ama birbirimizi iyi tanıyorduk. Bir rüyada, ya da bütün arzularınıza kavuşup yerden hafifçe yükseldiğiniz, sıcak, aylak, bereketli günlerde hissedilen bir keyif duygusuyla, yanağımı ahşap göğsüne dayadım. Dizlerimi iyice bük-tüm ve ona, "Kalkacaksın sevgilim. Kendini daha da ağırlaştırmanın yararı yok; ağırlığının iki katı da olsan seni kaldırıram," dedim. Ağaç baskıma karşı koyamadı ve sabit gülüşlü, cömert Mummah bana teslim oldu. Yerden kaldırdım, altı metre kadar ötede, öteki tanrıların arasındaki yerine taşıdım. Wariri'ler se-yir yerindeki beyaz taşların üstünde sıçrayıp tepiniyor, şarkılar söylüyor, çıglıklar atıyor, kendilerine ve birbirlerine sarılıp bana tezahürat yapıyorlardı.

Kıpırdamadan durdum. Yeni yerinde duran Mummah'ın yanında mutluluktan uçuyordum. O kadar sevinçliydim ki, hafif bir sıcaklık, hafif ve kutsal bir ışık bütün bedenime yayıldı. Sabahtan beri hissettiğim bütün hastalık belirtileri tam tersine dönüştü. Bütün rahatsız edici duyguların yerini bir sıcaklık ve huzur hissi aldı. Buna benzer bir şey daha önce de başıma gelmişti. Kötü bir baş ağrısını bir diş eti ağrısına dönüştürmüştüm ki bu, yaklaşan güzelliğin habercisidir. Diş etlerimdeki his aşağı doğru akar ve göğsümde bir zevk zonklamasıyla tekrar kendini gösterir. Bir mide ağrım da eriyip karnıma akmış, hoş bir sıcaklığa dönüşüp hayalarım kadar inmişti. Ben böyleyim iş-

te. Ateşim de bir zafer şenliğine dönüşmüştü. Ruhum uyanmış, yeni hayatına hoş geldin diyordu. Hepsinin canı cehenneme! Yenilenen hayat! Hâlâ hayattaydım, güçlüydüm, grun-tu-mo-lani benimleydi.

Parıldayarak ve kendime gülerek, evet bayım, kendimden duyduğum memnuniyetle ışıldayarak, Dahfu'nun hamağının yanındaki yerime döndüm ve yüzümü mendille sildim, her yerim ter içindeydi.

Kral Afrika İngilizcesi sesiyle konuşarak "Bay Henderson," dedi, "kesinlikle olağanüstü bir gücünüz var. Sizi takdir etmeye kelimeler yetmez."

"Bana bu harika fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim," dedim. "Mesele yalnızca Mummah'ı kaldırmam değil, kendi derinliğime inmemdi. O gerçek derinliğe. Her zaman ait olduğum derinliğe."

Ona minnettardım. Onunla orada dost oldum. Hatta o anda, onu seviyordum.

Bu güç gösterisinden sonra bulutlar gökyüzünü kaplayınca fazla şaşırmadım. Kaşlarımın altından bulutların yaklaşmasını izledim. Bu başarıyı kendi haneme yazmaktan çekinmedim.

Üstümüzden ilk bulut geçerken kral Dahfu'ya "Ah, bu gölge ilaç gibi geldi," dedim. Locasının üstündeki gölgelik mavi ve mor kurdelelerden oluşuyordu, ipek şemsiyeler de vardı, ama bunlar cıfcaflı görüntünün içinde kayboluyordu. Doğudan gelen bulut bize gölge yapmakla kalmadı, bu şenlikli renkleri de pastele dönüştürdü. Çok güç harcamıştım, ama şimdi sessizce oturuyordum. İçimdeki şiddet yatışmış gibiydi. Ama Wariri'ler hâlâ onuruma tezahürat yapıyor, neşeyle birbirlerinin üstüne atılarak bayraklar sallıyor, ziller, çanlar çalıyorlardı. Sevinmekte haklıydılar. Başarım için özel muamele istemiyordum, kişisel kazanç peşinde değildim. Kabilenin ne yaptığıyla fazla ilgilenmiyormuş gibi orada, boğucu sıcakta oturmaya devam ettim.

"Bakın kimler gelmiş?" dedim. Gelen Bunam'dı. Locanın önünde durdu, elleri yapraklar, çimenler, çam kozaları ve çiçeklerle doluydu. Yanında İtalyan stili garnizon şapkasıyla, Dahfu'nun tanıştırıldığımızda elini sıkmam için ısrar ettiği, general ve amazonların lideri olduğunu söylediği iri yapılı kadın vardı. Bu kadının arkasına deri yelekli başka asker kadınlar di-

zilmişti. Kralla kafatası oyununu oynayan, yüzündeki yıldızlar parıldayan uzun boylu kadın arkalarda bir yerdedi. O amazonlardan biri değildi, ama önemli bir karakterdi, yüksek rütbeliydi ve hiçbir tören o olmadan tamamlanmış sayılmazdı. Bunam'ı, sorgucuyu, gülümserken görmek pek hayra alamet değildi, bana teşekkürü mi geldiğini, yoksa o yaprakları, çiçek kolyeleri yeni bir şey istemek için mi getirdiğini merak ettim. Kadınların ellerinde de garip şeyler vardı. İkisi, paslı demir çubukların ucunda kafatasları taşıyordu, ötekilerde ise uçlarından deri şeritler sallanan tuhaf sineklikler vardı. Ama kavrayış biçimlerinden bunları sinek kovmak için kullanmadıklarını anladım. Bunlar küçük kırbaçlardı. Davulcular kraliyet locasının önünde toplandı, yine bir şamataya başlayacaklarını ve kraldan komut beklediklerini tahmin ettim.

Bunam'a, amazonlara, antika şapkalı generale değil, doğrudan bana bakan Dahfu'ya "Ne istiyorlar?" diye sordum. Ötekiler de bana bakıyordu. Krala değil, bana doğru yaklaşıyorlardı. Eğri değneğiyle yerden bitip Romilayu ile beni pusu yerine gönderen rahip, kösele derili melek-adam en önde, Bunam'ın yanında duruyordu. Hepsi de gözlerinin bütün karanlığını, beklentisini, vahşiliğini, gücünü üstüme çevirmişlerdi. Ben ise yarı çıplak öylece serilmiş, harcadığım güçten sonra biraz rahatlamaya çalışıyordum ve hâlâ derin derin nefes alıyordum. Beni delemiş gibi bakan bu kara gözlerden endişe etmeye başladım. Kral, Mummah'la güç mücadelesine girmenin bazı sonuçları olacağını söylemişti. Ama yenilmemiştim. Hayır, parlak bir başarı kazanmışım.

"Benden ne istiyorlar?" dedim Dahfu'ya.

Aslına bakılırsa o da bir vahşiydi. Uzun kurdelesinden belki de babasının kafatası sarkıyordu ve insan dişleriyle süslü, geniş kenarlı bir şapkası vardı. En küçük bir zayıflık belirtisinin mahvına neden olacağını bilen bir adamdan nasıl merhamet bekleyecektim ki? Yani eğer niyeti iyi değilse, törenine burnunu sokan bir yabancıya yapılacak kötülükleri önleyeceğini düşünmek için bir neden yoktu. İstese, kalabalığı üstüme salabilirdi. Ama o, kafasında bir taç gibi duran şapkasının yu-

muşak kadife gölgesinde etli dudaklarını araladı ve “Dinleyin, Bay Henderson,” dedi. “Size bir haberimiz var. Mummah’ı kaldırıp diğer tanrıların yanına götürən kişi, Wariri’lerin yağmur kralı unvanını alır. Bu unvanın bir adı da Sungo’dur. Siz artık Sungo’sunuz Bay Henderson, bu yüzden yanınıza geliyorlar.”

Güvensiz ve ihtiyatlı bir sesle, “Anlayacağım dilde söyleyin. Ne demek istiyorsunuz?” diye sordum. İçimden, “Tanrıçalarını kaldırmamın karşılığı buymuş demek,” dedim.

“Bugünden itibaren Sungo’sunuz.”

“Buna sevinmeli miyim, yoksa üzölmeli miyim bilmiyorum. Açık konuşmak gerekirse, biraz tedirgin oldum. Bu adamlar bir iş üstündeler. Nasıl bir iş bu? Dinleyin, Majesteleri, beni satmayacağını umuyorum. Anlıyor musunuz? Benden hoşlandığınızı sanmıştım.”

Parmaklarını yere bastırarak hamakta sallanmayı bıraktı ve bana yaklaştı. “Sizden hoşlanıyorum,” dedi. “Şu ana dek yaptıklarınız bu duygumu azaltmadı, aksine çoğalttı. Neden endişe ediyorsunuz? Onların Sungo’su oldunuz. Bunu kabul edin ve onlara katılın.”

Neden bilmiyorum, ama o anda Dahfu’ya çok da güvenemedim. “Sizden tek isteğim var,” dedim. “Kötü bir şey olursa karıma bir not iletmeme izin verilmesini istiyorum. Basit bir not, ona sevgilerimi ileteceğim ve veda edeceğim, iyi bir eş olduğunu söyleyeceğim. Hepsi bu kadar. Bir de, Romilayu’ya zarar vermeyin. O hiçbir şey yapmadı.” Komşularımın, mesela bir partide, şöyle konuştuklarını duyar gibiydim; “Henderson, kocaoglan, sonunda boyunun ölçüsünü aldı. Nasıl, duymadınız mı? Afrika’nın ortalarında kayboldu. Büyük olasılıkla yerlilere kabadayılık etti ve cezasını buldu. Çöplüğü boyladı, iyi de oldu. Gayrimenkulleri üç milyon eder diyorlar. Kaçığın teki olduğunun farkındaydı sanırım, cinayetten yakayı sıyrıldığı için insanları hor görüyordu. İçi bozuktı.” “Sizin içiniz bozuk, hergeleler.” “Hep aşırıya kaçardı.” “Dinleyin baylar, aşırıya kaçtığım tek şey yaşama isteğimdi. Hayattaki her şeye ilaç muamelesi yaptım – tamam, peki! Neyiniz var sizin çocuklar? Hiçbir şey anlamıyor musunuz? Yeniden dirilmeye inanmıyor musunuz? İlla da tükenip gitmeli mi insan?”

“Ah, Henderson,” dedi kral. “Ne kadar şüpheciniz. Sizin ya da yardımcınızın zarar göreceğini nereden çıkardınız?”

“O halde neden bana öyle bakıyorlar?”

Bunam, kösele çoban ve barbar zenci kadınlar.

“Korkmanızı gerektiren en ufak bir şey yok,” dedi Dahfu, bu tuhaf Afrikalı kral. “Size zarar vermeyecekler, hayır, hayır. Kuyuları ve sarnıçları temizlerken başlarında olmanızı istiyorlar. Buraya bu amaçla gönderildiğinizi söylüyorlar. Ha ha, Bay Henderson, halkın bağrında olmanın imrenilecek bir şey olduğunu söylemişsiniz. İşte siz de halkın bağrındasınız.”

“Evet ama ben nasıl davranacağımı bilmiyorum. Siz öyle doğmuşsunuz.”

“Nankörlük etmeyin, Henderson. Sizin de bir şey için doğduğunuz çok açık.”

Evet, hakkını vermeliydim. Bu garip, farklı şekiller alan, ki-reçli beyaz taş ayaklarımın altındaydı. Bu taşın da bir dünyası vardı, belki birden fazla dünya, dünya içinde dünyalar, bir rüyalar dizisi. Beyzbol yayınlarında maç arasında işitilen parazitler ve bağrışlar yükseldi. Sorgucu arkamdan yaklaşıp miğferimi çıkardı, sert bakışlı iri yapılı general de biraz uğraştıktan sonra ayakkabılarımı çıkardı. Sonra, itiraz etmeme meydan vermeden kısa pantolonumu çıkardı. Yolculuğun izlerini taşıyan kirli külotumla kalmıştım. Bu kadarla da kalmadılar, Bunam beni otlar ve yapraklarla süsledi, general üstümdeki son kumaş parçasına asıldı. “Hayır, hayır,” diye itiraz ederken külotum dizlerime kadar inmişti bile. En kötüsü başıma gelmişti, cırılçıplaktım. Tek giysim hafifçe esen rüzgârdı. Yapraklarla üstümü örtmeye çalıştım. Kurumuştum, sersemlemiştim, yanıyordum, ağzım kendi kendine hareket ediyordu; çıplak yerlerimi ellerimle ve yapraklarla kapadım ama Tatu, amazon general parmaklarımı çekti ve avucuma o çok şeritli kırbaçlardan birini bıraktı. Giysilerim alınınca mahvolduğumu, utançtan öleceğimi düşünmüştüm. Ama amazon elini sırtıma koydu ve beni ileri doğru itti. Kalabalık “Sungo, Sungo, Sungolay,” diye haykırma-ya başladı. Evet, bu bendim, Sungo Henderson. Koşmaya başladık. Bunam’ı, Dahfu’yu, tören alanını geride bıraktık, köyün

dar sokaklarına girdik. Keskin taşlar ayaklarımı deliyordu, sersemlemiş bir halde, bağırsaklarımda bir dehşet duygusuyla koşan bir yağmur rahibiydim. Hayır, kraldım, yağmur kral. Amazonlar bağırıyor, üst perdeden, tok ve kısa hecelerle haykırıyorlardı. İri, kel, narin kafalar, açık ağızlar, o kelimelerin gücü ve şiddeti – sıkıca ilikledikleri kısa deri giysileriyle o muhteşem kadınlar! Koşuyorlardı. Ben de bu çıplak koşucuların arasındaydım, ben de cırlıçıplaktım, önümden ve arkamdan yapraklar, sarmaşıklar savruluyordu, sıcak taşların üstünde ayaklarım yanarak dansediyordum. Zaman zaman da bağırمام gerekiyordu. Bana talimat veren general Tatu ağzını açarak yüzünü benimkine yaklaştırıyor, ben de onunla birlikte “Ya-na-bu-ni-ho-no-mum-mah!” diye haykırıyordum. Yolumuzun üstüne çıkan birkaç yaşlı adam kadınların hışmına uğrayıp kaçtı, seyrek yaprakların arasındaki çıplak bedenimin onları korkuttuğu açıktı. Biz koşarken, demir çubukların üstündeki kafatasları da bizimle birlikte geliyordu. Köyde bir daire çizdik ve darağaclarının olduğu yere kadar geldik. Darağaclarına ölümler asılmıştı, her birinin başına akbabalar toplanmıştı, sallanan kafaların altından geçtim, suratlarına bakacak vaktim yoktu, şimdi çok hızlı koşuyorduk ve zor bir parkura girmiştik; nefes nefese kendime, Nereye gidiyoruz? diye soruyordum. Bir hedefimiz vardı, bu, sığırların su içtiği büyükçe bir havuzdu; kadınlar hoplayıp zıplayarak, şarkılar söyleyerek beni oraya sürüklediler, aralarından on kadar kadın kendini üstüme attı. Beni kaldırıp fırlattılar, kendimi uzun boynuzlu birkaç inekle birlikte suyun içinde buldum. Suyun derinliği on beş santim kadardı, alttaki yumuşak çamur çok daha derinlere gidiyordu, kendimi suya bıraktım. Orada kalıp havuzun dibine gömülmemi beklediklerini düşündüm, ama kafatası taşıyıcılar demir çubuklarını bana uzattılar, bunlara tutunarak sudan çıkarıldım. Neredeyse beni çamurun içinde bırakmalarını dileyecektim, iradem o kadar zayıflamıştı. Öfkelenmek boşunaydı. Şaka yapar ya da dalga geçer gibi bir halleri yoktu. Her şeyi ciddiyetle ve içtenlikle yapıyorlardı. Üstümden çamurlar akıtarak havuzdan çıktım. Utancımı hiç değılse bu şekilde örtmeyi umuyordum, in-

ce yapraklar, sarmaşıklar uçup gitmiş, her şey ortaya çıkmıştı. Sert yapılı bu kadınlar bana o gözle bakmıyorlardı. Hayır, orali değildiler. Ama kırbaçları, kafatasları ve silahlarıyla beni, yağmur kralı aralarına aldılar, üstüm başım batmış halde, kendimden geçerek eskisi gibi “Ya-na-bu-ni-ho-no-mum-mah!” diye bağırmaya başladım. Evet, işte karşınızda, Mummah’ı deviren adam, şampiyon, Sungo. ABD’den Henderson geliyor – Yüzbaşı Henderson, mor madalya sahibi, Kuzey Afrika, Sicilya, Monte Cassino vs. gazisi, devasa bir gölge, kanlı canlı bir adam, arayışlarının sonu yok, acınacak, kaba saba bir adam, köprüsü kırık yaşlı bir zengin, ölüme ve intihara meydan okuyor. Ey Göklerin hâkimleri! Ey lanetli güçler! Ah, gözlerim kararıyor! Sonunda çatlayıp öleceğim, beni tezeklerin arasına atacaklar, akbabalar karnımda yuva kuracak. Bütün varlığımla, “Merhamet! Merhamet edin!” diye haykırdım. Sonra “Hayır, adalet!” diye bağırdım. Sonra fikrimi değiştirdim ve “Hayır, hayır, hakikat, hakikat!” diye haykırdım. En sonunda, “Senin isteğin olsun!” dedim, “Benim değil, senin isteğin!”* Bu acınacak, kaba saba adam, bu yalpalayan kabadayı, hakikati öğrenmek için göklere sesleniyordu. İhtiyor musun?

Bağırarak, hoplayıp zıplayarak, etrafa dehşet salarak sokaklardan hızla geçtik, ayaklar toprağı tepiyor, davullar ve kafatasları tempoyu hızlandırıyordu. Bu arada yağmur bulutları gri, uzun gölgelerle gökyüzünü kaplamaya başlamıştı, ama şekilleri bir tuhaftı, kilise orglarının boruları ya da paleozoik zamanların okyanus amonitleri gibi sıkışık bir görünüşleri vardı. Amazonlar şişmiş boğazlarıyla bağırıp çağırmaya, inlemeye başladılar, onların heyecanına katılan ben, kim olduğumu hatırlamaya çalışıyordum. Ben. Bedenimde kuruyan çamur sıvalı yapraklarla ben. Yağmurun kralı. Bunun pek itibarlı bir paye olması gerektiğini anlamıştım, ama tam olarak ne olduğunu bilmiyordum.

Ağırlaşan yağmur bulutlarının altından sıcak, karanlık bir rüzgâr esti. İslî bir kokusu vardı. Bunaltıcı bir havaydı, doku-

(*) “Göklerdeki Babamız...” diye başlayan, İncil’deki Tanrı Duası’ndan; “Gökte olduğu gibi, yeryüzünde senin isteğin olsun.” (Matta 6; 9-10).

naklı, boğucu, yapışkan, vıcık vıcık. Arzulu, kabarmış, ağır bir hava. Çok, çok ağırdı. Bir canlı gibi boşalmak ihtiyacıydı. Ter içindeki general nefes nefeseydi; iri gözlerini devirdi ve koluyla beni ileriye doğru itti. Üstümdeki çamurlar kurumuş, topraktan bir giysiye dönüşmüştü. İçinde kendimi Vezûv yanardağı gibi hissediyordum; üst tarafım alevler içindeydi, damarlarımdaki kan da yukarıya doğru püskürmeye hazırlanıyordu. Kırbaçlar kuru, sinsî bir sesle ısıklık çalıyordu, ne yaptıklarını merak ettim. Kesik kesik esen rüzgârdan sonra, tıpkı kavurucu bir ağustos günü trenler Grand Central'ın tünellerindeki sonsuz karanlığa girdiğinde olduğu gibi, her yeri koyu bir karanlık kapladı. Trendeyken hep gözlerimi kapardım.

Ama şimdi kapayamıyordum. Yeniden, halkın bizi beklediği tören alanına koştuk. Bir türlü yağmayan yağmur gibi, kalabalığın sesi de bana ulaşmıyordu, sanki aramızda ince bir su bendi vardı. Dahfu'nun "Bay Henderson, sonunda bahsi kaybedeceksiniz," dediğini işittim. Tekrar locasının önüne gelmiştik. Dahfu General Tatu'ya bir emir verdi, herkes dönüp tören alanına koştu – ben de, iri cüssem bütünü ağırlığına, ayaklarımdaki kesiklerin verdiği acıya rağmen diğerleriyle birlikte, adeta huşu içinde koşuyordum. Kalbim yerinden çıkacak gibiydi, başım dönüyordu, Edward'la birlikte kıyısında yürüdüğüm o Pasifik manzarasının ışıltısına benzer bir his içimi dolduruyordu. O zaman da her şey köpüren bir beyazlığa bulanmıştı, martılar ringa balıkları için kavga ediyor, yukarıdan büyük bulutlar geçiyordu. Beyaz taşların her biri ötekinden farklıydı, üstlerindeki insanlar ayakta idi, kendinden geçmiş bir halde sıcıyor, Mummah'ın büyük bulutlarının, patlamak üzere olan bu devasa amonitlerin baskısını üzerlerinde hissediyorlardı. Bir çılgınlık nöbetine tutulmuş gibiydiler. Çılgınlıklar bitmek bilmiyordu. Ve kafam, yağmur kralın kafası bütün bu çılgınlıkları içine alan bir kovandı. Hepsi bana doğru uçuşuyor, beynime giriyorlardı. Toprak ayaklarımda altında titrerken, bütün bu seslerin üstünden aslanların kükreyişini duyuyordum.

Yanımdaki kadınlar dans ediyordu, tabii buna dans denirse. Zıplayıp hopluyorlar, kendilerini üstüme atıyorlardı. Hep bir-

likte tanrıların olduğu yere yaklaştık, Hummat ve Mummah diğerlerinin tepesinden bakıyorlardı. Bana son derece tatsız gelen bir şeyin parçası olmamak için yere uzanmak istedim; bu kadınlar, amazonlar, tanrı heykellerinin üstüne yürümeye, ellerindeki kısa saplı kırbaçlarla onlara vurmaya başladılar. “Durun!” diye haykırdım. “Yapmayın! Neyiniz var? Aklınızı mı kaçırdınız?” Simgesel bir kırbaçlama olsaydı ve tanrılara kalın deri şeritlerle hafifçe vursalardı anlardım. Ama heykellere büyük şiddet uyguluyorlardı, küçük heykeller darbelerin etkisiyle sağa sola devriliyor, daha büyük olanlarsa ifadelerini değiştirmeden, savunmasız, sıralarını bekliyorlardı. Karanlığın çocukları, amazonlar, fırtınalı havalardaki martılar gibi çılgınlık atıyorlardı. Sonunda yere uzanabildim. Anadan doğma yerde yatarken “Hayır, hayır, hayır!” diye haykırdım. Ama Tatu kolumu tuttu ve büyük çabayla beni dizlerimin üstüne kaldırdı. Şimdi yerde emekliyordum. Hâlâ kırbaçı tutan elimi bir iki kere kaldırıp indirdim, böylece istemesem de yağmur kralın görevini yerine getirmiş oldum. “Bunu yapmayacağım, bana bunu yaptıramazsınız,” diyordum. “Ezin beni, öldürün. Karnımı deşin, ateşte pişirin!” Bu şekilde yerde kendimi korumaya çalıştım, ama bir kırbaç önce kafamın arkasında sonra yüzümde patladı, kadınlar kırbaçlarını her yana sallıyorlar, tanrıları, birbirlerini, bu arada da beni kırbaçlıyorlardı. Bu çılgınlığın ortasında, dizlerimin üstünde darbeleri savuşturmaya çalışıyordum, hayatımın tehlikede olduğu hissine kapıldım ve avazım çıktığı kadar haykırdım. Sonunda bir gök gürültüsü duyuldu.

Soğuk bir rüzgâr kışneyerek üstümüzden geçtikten sonra bulutlar aralandı ve yağmur boşandı. İri damlalar her yanımda el bombası gibi patlıyordu. Az önce kırbaçlanan Mummah’ın yüzü şimdi gümüş su kabarcıklarıyla doluydu ve toprak çamurlaşmaya başlamıştı. Amazonlar ıslak bedenleriyle beni kucakladılar. Onları üstümden itemeyecek kadar sersemlemiştim. Hayatımda bu kadar çok su görmedim. Hollandalı asiler setleri açınca sular altında kalan Alva’nın adamları gibiydim. Bu yağmur selinde yanımdakileri göremiyordum. Dahfu’nun locasına doğru gitmek istedim, fırtınaya karşı durarak el yordamıy-

la beyaz taşları takip ettim. Romilayu'yla karşılaştım, tehlikeli biriymişim gibi benden uzak duruyordu. Fırtına saçlarını düzeltirmişti ve suratından korku okunuyordu. "Romilayu," dedim, "lütfen dostum, bana yardım etmelisin. Ne halde olduğuma bir bak. Giysilerimi bul. Kral nerede? Herkes nereye gitti? Giysilerimi topla – miğferimi de," dedim. "Miğferimi mutlaka bulmalıyım."

Çıplak halde ona tutundum, beni kralın locasına götürürken ayaklarım kaymasın diye iki büküm oldum. Dört kadın yağmurdan korumak için Dahfu'nun üstüne bir örtü tutuyorlardı, hamağı da yükseltmişlerdi. Kralı götürüyorlardı.

"Kral, kral," diye seslendim.

Üstündeki örtünün ucunu açıp geniş kenarlı şapkasının altından bana baktı. "Ne oluyor?" diye bağırdım.

"Yağmur yağıyor," dedi.

"Yağmur mu? Ne yağmuru? Tufan bu... Dünyanın sonu sanki..."

"Bay Henderson," dedi, "bize olağanüstü bir gösteri sundunuz, bunca yorulduktan sonra sizi biraz keyiflendirmemiz gerekiyor." Yüzümdeki ifadeyi görünce ekledi, "Anlamadınız mı Bay Henderson, tanrılar bizi tanıyor." Sekiz kadın omuzlarına aldıkları hamakla onu götürürlerken seslendi; "Bahsi kaybettiniz!"

Toprak giysimin içinde, dev bir şalgam gibi kalakaldım.

İşte yağmur kral oluşumun hikâyesi bu. Üstüme vazife olmayan şeylere karışmamın cezasını çekiyordum. Ama bu dayanılmaz bir şeydi; karşı koymanın hiçbir yarar sağlamayacağı dürtülerden biriydi. Başıma nasıl bir bela almıştım? Ne gibi sonuçlara yol açacaktı? Sarayın zemin katında, kirli, çıplak ve yaralı bir halde, küçük bir odada yatıyordum. Sağanak devam ediyor, çatıdan yere oluk gibi yağmur suları akıyordu, dışarıda kasvetli bir hava vardı. Titreyerek kendimi postlara sardım, bilmediğim hayvanların postlarını çeneme kadar çekerek faltaşı gibi açılmış gözlerle etrafa bakıyor, Romilayu'ya "Ah Romilayu, sakın bana kızma. Başıma nasıl bir bela açtığımı nereden bilecektim," diye sızlanıyordum. Üst dudağım uzamış, burnum kaymıştı; kırbaç darbelerinin acısı yakıcıydı, gözlerimin karardığını ve büyüdüğünü hissettim. "Ah, işler kötüye gidiyor, bahsi kaybettim, adamın merhametine kaldım."

Ama Romilayu daha önce de olduğu gibi yanıma geldi. Beni yüreklendirmeye çalıştı, işlerin kötüye gitmediğini, kendimi tuzağa düşmüş gibi hissetmem için vaktin erken olduğunu söyledi. Mantıklı konuşuyordu. Sonra, "Sen uyumak sahip," dedi. "Yarın düşünmek."

"Romilayu," dedim, "sendeki iyi vasıfların gittikçe daha çok

farkına varıyorum. Haklısın, en iyisi beklemek. Bana bir paye verdiler ama ne olduğu hakkında en küçük fikrim yok.”

O da yatmaya hazırlandı, ayaklarını altına alarak yere çöktü, ellerini kenetlerken damarları şişiyor, dua ederken göğsünden iniltiler geliyordu. Bu halinin beni rahatlattığını kabul etmeliyim.

“Dua et, dua et,” dedim ona. “Ne istersen onun için dua et. İçinde bulunduğumuz durum için dua et.”

İşini bitirince battaniyesine sarıldı, dizlerini toplayıp her zamanki gibi elini yanağının altına koydu. Gözlerini kapamadan önce “Sen bunu niçin yapmak, sahip?” dedi.

“Romilayu,” dedim, “bunu açıklayabilseydim, bugün olduğum yerde olmazdım. Sağıma soluma bakmadan o kurbağaları niçin havaya uçurdum? Duygularımın neden bu denli yoğun olduğunu ben de bilmiyorum. Her şey o kadar kendine özgü ki, bütün bunların da ancak kendine özgü bir açıklaması olabilir. Nedenlerini öğrenmemin bir yararı olmaz, aydınlanmak için beklemekten başka çarem yok.” Her şeyin ne kadar karanlık olduğunu, aydınlanmadan ne kadar uzak olduğumu düşününce iç geçirdim ve tekrar inledim.

Doğru dürüst bir cevap vermeyişimi dert etmeyen Romilayu uykuya daldı, ben de, fırtına sesleri ve sarayın altından gelen aslan kükremeleri arasında kendimden geçtim. Zihnim ve bedenim uykudan çok baygınlığı andıran bir dinlenmeye geçti. Suratımda on günlük sakal vardı. Çeşitli rüyalar ve hayaller gördüm, ama bunları anlatmasam da olur; söyleyebileceğim tek şey, doğanın bana iyi davrandığıydı, vücudumdaki ağrılarla, ayaklarımda ve yüzümdeki kesiklerle, on iki saat kadar kesintisiz bir uyku çektim.

Uyandığımda gökyüzü berrak ve sıcaktı, Romilayu çoktan kalkmıştı. Küçük odada iki amazon kadın vardı. Yıkandım, tıraş oldum, köşeye bu amaçla konulduğunu tahmin ettiğim bir leğende ihtiyacımı giderdim. Dışarı çıkmalarını emrettiğim kadınlar ellerinde giysilerle döndüler; Romilayu bunların Sungo’nun ya da yağmur kralın giysileri olduğunu söyledi. Reddetmenin hoş kaçmayacağını belirterek giymem için ısı-

rar etti. Çünkü ben artık Sungo'ydum. Giysileri inceledim. Yeşil ipekli kumaştan yapılmışlardı ve özellikle pantolon Kral Dahfu'nun giysisiyle aynı modelde kesilmişti.

"Sungo'nun giysileri," dedi Romilayu. "Sen şimdi Sungo."

"Kahrolası pantolon içimi gösteriyor," dedim. "Ama giysem iyi olacak galiba." Üstümde daha önce sözünü ettiğim kirli külot vardı, yeşil pantolonu onun üstüne giydim. Dinlenmiş olmama rağmen çok iyi durumda değildim. Hâlâ ateşim vardı. Beyazların Afrika'da hasta olması sık görülen bir şey galiba. Sir Richard Burton'ın çelik gibi kasları vardı, o da ateşli bir hastalığa yakalandı. Speke daha da kötü hasta oldu. Mungo Park da hastalandı ve keşiflerine hasta hasta devam etti. Dr. Livingstone her Allahın günü hastaydı. Kahretsin! Ben kimdim ki hastalıklara karşı bağışıklığım olsun? Amazonlardan biri, çenesinde çirkin kıllar olan Tamba arkama geçti, şapkamı kaldırdı ve ilkel bir tarakla saçlarımı taradı. Bu kadınların görevi bana hizmet etmektir.

Tamba, "Joksi? Joksi?" dedi.

"Ne istiyor? Bu joksi de nedir? Kahvaltı mı? Ama hiç iştahım yok. Biraz duyulandım, hiçbir şey yiyecek halde değilim." Sindirim sistemimi çalıştırmak için, biraz da ateşimi düşürmesi umuduyla mataralardan birinden biraz viski içtim.

"Onlar size joksi göstermek," dedi Romilayu.

Tamba yere yüzüstü uzandı, öteki kadın, adı Bebu olan, üstüne çıktı ve ayaklarıyla masaja başlayıp omurgasını yerine oturttu. O çirkin ayaklarıyla sırtını iyice ezdikten sonra – amba'nın yüzündeki ifadeden çok keyif aldığı anlaşılıyordu – yer değiştirdiler. Sonra bana bu masajdan ne kadar yararlandıklarını, nasıl canlandıklarını göstermeye çalıştılar. Yumruklarını göğüslerine vurdular.

"İyi niyetleri için teşekkür ettiğimi söyle onlara," dedim.

"Harika bir tedavi olabilir, ama bugün canım istemiyor."

Bunun üzerine Tamba ve Bebu yere uzandılar ve sırayla ayaklarıma kapandılar. Itelo'nun üstünlüğümü onaylarken yaptığı gibi ayağımı alıp başlarına koydular. Bir yandan da, tozlarımı dudaklarına daha iyi yapıştırmak için ağızlarını ıslatıyor-

lardı. Onlar işlerini bitirince General Tatu yanıma geldi ve kafasındaki garnizon beresiyle aynı formaliteyi tekrarladı. Sonra iki kadın tahta bir tepside ananas getirdiler, bir dilim kesip çiğ-nemek için kendimi zorladım.

Tatu'yla yukarı çıktık; dünkünün aksine, bugün arkam-dan geliyordu. Sırıtan suratlarla, haykırışlarla, tezahüratla, al-kışlarla, şarkılarla karşılandım; özellikle yaşlılar benimle ko-nuşmak için yarışıyorlardı. Yeşil kostümüme henüz alışma-mıştım; her yeri çok boldu, özellikle etekleri. Üst kattan man-zaraya baktım ve dağları gördüm. Hava pırıl pırıldı, bir Brah-man ineginin derisi gibi kahverengi ve yumuşak dağlar kucak kucağa, bir araya toplanmışlardı. Yeşillikler bile kürk gibi gö-rünüyordu. Ağaçların da berrak bir yeşilliği vardı, altlarındaki çiçekler beyaz taşların üstünde taze ve kırmızıydılar. Aşa-ğıdan Bunam'ın kısa dişli karılarının büyük ve zarif başlarını eğerek geçtiklerini gördüm. Esintiyle şişen yeşil Sungo panto-lonuma, mantar miğferime ve lastik tabanlı çöl botlarıma gül-üyor olmalıydılar.

Ön odalardan geçip kralın dairesine geldik. Büyük yastıklı divanı boştu, kadınlar yastıkların ve minderlerin üstünde geve-zelik ediyor, saçlarını tarıyor, el ve ayak tırnaklarını boyuyor-lardı. Odada keyifli bir sohbet havası vardı. Çoğu rahatça uzan-mış, bizim kollarımızı kavuşturduğumuz gibi ayaklarını kavuş-turup adeta kemiksiz bir görünüm almışlardı. Müthiştiler. On-ları dikkatle süzdüm. Burnuma botanik bahçelerinin bazı köşe-lerini ve sıcak karabuğdayı hatırlatan, odun kömürü dumanı-yla bal karışımı, tropikal bir koku geldi. Hiçbiri bana bakmıyor-du, yokmuşum gibi davranıyorlardı. Bu bana imkânsız bir şey gibi, Titanic'e bakmamak gibi göründü. Ayrıca, şu anda bura-daki en şöhretli kişi bendim, Mummah'ı kaldıran beyaz Sungo. Ama sonra, odalarına girmekle saygısızlık yaptığımı, beni gör-mezden gelmekten başka seçenekleri olmadığını anladım.

Alçak bir kapıdan geçerek odadan çıktık ve kendimi kralın özel odasında buldum, Üstünde kare biçiminde kırmızı bir deri parçası bulunan alçak, geniş bir taburede oturuyordu. Bana da benzer bir tabure getirdiler, sonra Tatu yanımdan ayrıldı ve kö-

şede bir yere oturarak kendini gizledi. Bir kez daha kralla karşı karşıya kalmıştık. Dişlerle bezeli şapkası başında değildi, kafatasları da ortada yoktu. Dar bir pantolon ve işlemeli terlikler giymişti. Hemen yanında, yerde bir kitap yığını ve elinde bir kitap vardı; ben içeri girdiğimde okumakta olduğu sayfanın köşesini parmağıyla bastırdı ve kitabı yığının en üstüne koydu. Böyle bir adam hangi kitapları okurdu? Nasıl bir zihne sahipti? En ufak bir fikrim yoktu.

“Ah,” dedi, “dinlenmiş ve tıraş olmuştunuz, çok iyi görünüyorsunuz.”

“Kutsal bir gösteriye katılmışım gibi bir his içindeyim, Kral. Anladığım kadarıyla bu kılığa girmemi istiyorsunuz, ama sizinle bahse girmeyeceğim. Tek bildiğim, bunları çıkarırsam size müteşekkir kalacağım.”

“Anlıyorum,” dedi. “Bunu ben de isterdim, ama bu *Sungo*’nun kıyafeti. Miğfer hariç.”

“Güneş çarpmasına karşı korunmam lazım. Hem zaten başım açık hiç dolaşmadım. Savaş sırasında İtalya’da başımı miğferime koyup uyudum. Üstelik o metal bir miğferdi.”

“Ama içerdeyiz, başınızı korumanıza gerek yok,” dedi.

Anlamamış gibi yaptım. Beyaz safari şapkamla karşısına oturdum.

Kralın koyu siyah teninin aramızda bir yabancılık yaratması kaçınılmazdı. Teni bir – bir hazine kadar karaydı. Dudakları teniyle tezat oluşturan bir kırmızılıkta ve iriydi; kafasındaki saçlar ayrı bir hayat süren bir canlı gibi uzamıştı. Tıpkı Horko gibi, gözlerinde kırmızı bir parıltı vardı. Deri taburesinde otururken de, divanda ya da hamakta uzanırken olduğu gibi, görkemli bir rahatlık içindeydi.

“Kral,” dedim.

Sesimdeki kararlılıktan ne diyeceğimi anladı ve şöyle dedi. “Bay Henderson, olanları elimden geldiğince açıklamaya çalışacağım. Bunam Mummah’ı kaldıracak güçte olduğunuzdan emindi. Ben de sizi görünce ona hak verdim.”

“Pekâlâ,” dedim, “evet, güçlüyüm. Ama bu nasıl oldu? Anlaşılan başaracağımdan emindiniz. Bahse girdiniz.”

“O bahse kumarbazlık ruhuyla girdim, başka bir anlamı yok,” dedi. “Sonucu sizin kadar ben de bilmiyordum.”

“Hep böyle mi olur?”

“Aksine. Ender rastlanan bir durum.”

Dikkatle yüzüne baktım ve kaşlarımı iyice kaldırdım, yasadıklarımın tatmin edici bir açıklamasını hâlâ alamadığımı belli etmek istiyordum. Bu arada onu anlamaya çalışıyordum. Bana gösteriş yaptığını, caka sattığını gösteren herhangi bir işaret yoktu. Cevaplarını düşünerek veriyordu, ama büyük düşünür havalara da girmiyordu. Kendisiyle ilgili konuşurken verdiği bilgiler Prens Itelo’nun söylediklerine uyuyordu. On üç yaşında Lamu şehrine gönderilmiş, oradan Malindi’ye gitmişti. “Birkaç kuşaktır bütün krallar, dünyayı tanımaları için hep aynı yaşlarda okula gönderilir,” dedi. “Bir anda kendinizi yabancı bir yerde bulursunuz, okula gidersiniz, sonra geri dönersiniz. Her kuşaktan bir oğul, Lamu’ya gider. Amcalardan biri ona refakat eder ve öğrenim süresince yanınızda kalır.”

“Horko Amca gibi mi?”

“Evet, Horko. Benim bağlantım oydu. Lamu’da dokuz yıl beni bekledi. Itelo’yla yola devam ettim. Güneydeki hayat ilgimi çekmiyordu. Okuldaki gençler dejenereydi. Gözlerine sürme çekerlerdi. Serserilik yaparlardı. Ben daha fazlasını istiyordum.”

“Çok ciddi bir insansınız,” dedim. “Bu çok açık. İlk karşılaşmamızda bunu anlamıştım.”

“Malindi’den Zanzibar’a geçtik. Hindistan’a, Java’ya gittik. Sonra Kızıldeniz’den Süveyş Kanalı’na. Suriye’de beş yıl papaz okulunda okudum. Bana cömert davrandılar. Yüksek lisansa başladım, devam edecektim, ama babam vefat etti.”

“Bu olağanüstü bir öykü,” dedim. “Ben sadece dün olanlarla bugünü bir araya getirmeye çalışıyorum. Kafatasları, o adam, yani Bunam, amazonlar ve ötekiler.”

“Tuhaf bir topluluk. Bunu kabul ediyorum. Ama dünyayı tutarlı bir hale getirmek benim işim değil Henderson - Henderson-Sungu.”

“Belki hiç dönmemeyi de kafanızdan geçirmişsinizdir?” dedim.

Birbirimize yakın oturuyorduk ve daha önce belirttiğim gibi siyah teni aramızda tuhaf bir yabancılik yaratıyordu. Tanrı vergisi yeteneklere sahip bütün insanlarda olduğu gibi, ikinci bir gölgesi vardı sanki – yemin edebilirim. Dumanlı bir şey, bir enerjidi bu. Bazen Lily’de de hissetmişim bunu, özellikle de Danbury’de o fırtınalı günde beni yanlışlıkla su basmış taş ocağına yönlendirdiğinde ve yatağından annesine telefon ettiğinde. O gün çok belirgindi. Parlak ama örtük bir şeydir; dumanlı, mavimsi, titrek, gümüş rengi su gibi parlaktır. Willatale’in karını öptüğümde ondan yayılan şey karşısında hissettiklerime çok benziyordu. Ama Kral Dahfu’da bu şey, hiç kimsede görmediğim kadar güçlüydü.

Soruma yanıt olarak, “Babamın daha fazla yaşamasını istemek için birden fazla nedenim vardı,” dedi.

Anladığım kadarıyla ihtiyar boğularak öldürülmüştü.

Babasını hatırlattığım için pişmanmış gibi görünüyor olmalıyım ki, beni rahatlatmak için güldü ve “Merak etmeyin Bay Henderson,” dedi. “Aslında size Sungo demeliyim, çünkü artık Sungo’sunuz. Merak etmeyin. Bu kaçınılmaz bir son. Eski bir acıyı canlandırmadınız. Zamanı geldi, öldü ve ben kral oldum. Aslanı ben yakaladım.”

“Hangi aslandan söz ediyorsunuz?”

“Dün size anlatmıştım. Sanırım unuttunuz – kralın cesedi, içinde büyüyen kurtçuk, kralın ruhu, aslan yavrusu?” Hatırlıyordum. Elbette, bunları anlatmıştı. “Evet,” diye devam etti, “Bunam bu yavruyu serbest bırakır, veliaht prens bir ya da iki yıl içinde, aslan büyüdükten sonra onu yakalamak zorundadır.”

“Nasıl? Avlayarak mı?”

Gülümsedi. “Avlamak mı? Başka türlü bir görevdir bu. Canlı yakalamam ve ona bakmam gerekir.”

“Aşağıda sesini duyduğum hayvan o mu? Orada aslan sesi duyduğuma yemin edebilirim. Tanrım, demek oymuş.”

“Hayır, hayır, hayır,” dedi o yumuşak tavrıyla. “O değil, Bay Henderson-Sungo. Başka bir hayvanın sesini duydunuz. Henüz Gmilo’yu yakalayamadım. Bu yüzden henüz krallığım

resmen onaylanmadı. Beni tam ortada bir yerde buldunuz. Sizin deyişinizle söylemek gerekirse, henüz Olacağım aşamasındayım.”

Dün beni altüst eden olaylara rağmen kralı görür görmez neden yatıştığımı anlamaya başlıyordum. Onun yanında olmak beni rahatlatıyordu. Otururken kalın bacaklarını uzatmış, sırtını bükmüş, kollarını göğsüne kavuşturmuştu, yüzünde düşünceli ama sevimli bir ifade vardı. Kalın dudaklarından arada sırada bir hırıltı çıkartıyordu. Bana yaz geceleri New York'taki elektrik santrallerinden birinin yanından geçerken duyduğum sesleri hatırlattı; kapılar ardına kadar açıktır; pirinç ve çelik akşam gürül gürül çalışmakta, küçük bir ampul her yeri aydınlatmaktadır; işçi tulumu ve terlik giymiş yaşlı bir adam, ardında muazzam bir elektrik enerjisiyle, piposunu içmektedir. Belki de dünyada büyüye en yatkın insanlardan biriyim. Görünüşümün aksine bir medyum duyarlığına sahibim. Bir kez daha kendime, “Henderson,” dedim, “bildiğin luth suspendu durumu, sitot qu'on le touche il resonance.* Vahşetin ne olduğunu bilmiyorsan dün epey örneğini gördün, babasının kafatasını havalara atıyordu. Şimdi de aslanlar. Aslanlar! Adam neredeyse tıbbi bitiriyormuş. Bütün bunlar çılgınlıktan başka bir şey değil.” Kafamdan geçenler bunlardı ama içimi altüst eden, arzulayan, arzulayan ve bana sürekli hayal kırıklığı yaşatan, kıvranan, talep eden, sürekli tekrarlanan ve süreklilikteki davul sesleri gibi kendimi ortaya atmama neden olan içimdeki o sesi, *istiyorum*'u da dikkate almam gerekiyordu. Hayatla anlaşmaya varmam mümkün değildi, yapabileceğim tek şey bana sunulan koşulları kabul etmektir. Ama Charlie'yi ve eşini terk edip tek başıma yola çıktığımdan beri olanların –Arnewi'lerin, kurbağaların, Mtalba'nın, cesedin, üstümde yapraklarla koşuşmanın ve o dev kadınların– tek sebebinin ateşimin çıkması olduğunu düşünmek de hoşuma gidiyordu. Şimdi de beni teskin eden bu güçlü, siyahi şahsiyet – peki ama ona güvenebilir miydim? Nasıl güvenecektim? Ya ben, yağmur kralın yeşil ipek

(*) Fr. Asılı bir saz gibi, dokunduğun anda ses çıkartıyor. E. A. Poe'nun *The Fall of the House of Usher* adlı öyküsüne gönderme – ç.n.

pantolonuyla ortalıkta dolaşan ben? Kırğındım, pür dikkat ke-silmiştım, kulaklarımı dikmiş, kuşkucu gözlerle bakıyordum. Kahretsin! Gerçekliğı bir yere oturtamayanca insan nasıl da za-yıf düşüyor! Nasıl da kırılğanlaşıyor. İşte, altındaki beyaz taşla-rın arasında çiçekler biten, çiğ kırmızı duvarlı bu sarayda otu-ruyordum. Kapıda amazonlar bekliyordu, bir de sert bakışları, iri burun delikleriyle Tatu. Başındaki kışla şapkasıyla yere otur-muş hayal kuruyordu.

Yine de, orada oturmuş konuşurken, olağanüstü çapta in-sanlar olduğumuzu düşündüm. Güvenmek başka bir konuydu.

Bu sırada, dünyanın başka hiçbir yerinde tekrarlanmaya-cağına emin olduğum bir konuşma başladı. Yeşil pantolonu-mun paçalarını çekiştirdim. Başım ateşten sallanıyordu, kendi-me hâkim olmaya çalışarak tok bir sesle “Majesteleri,” dedim. “Bahisten kaçtığımı sanmayın. Ben ilkelerine sadık bir insanım. Ama bütün bunların, yağmur kral giysilerinin ne anlama geldi-ğini hâlâ bilmiyorum.”

“Sadece giysiler değil,” dedi Dahfu. “Siz artık Sungo’sunuz. Bu bir hakikat, Bay Henderson. Mummah’ı kaldıracak kadar güçlü olmasaydınız sizi Sungo yapmazdım.”

“Pekâlâ – ama ötekiler, tanrılar ne olacak? Kendimi çok kötü hissettim, Majesteleri, bunu söylemekten çekinmiyorum. Çok dürüst bir hayat sürdüğümü söyleyemem. Eminim izleri yü-zümden okunuyordur.” Kral başıyla onaylar gibi yaptı. “Çok berbat şeyler yaptım, gerek sivil hayatta, gerekse bir asker ola-rak. Her şeyi olduğu gibi anlatacağım. Tuvalet kâğıdına bile yazmaya değmeyecek bir hayat hikâyem var. Ama Mummah’a, Hummat’a ve ötekilere saldırdıklarını görünce, yere yığıldım. Birden gözüm karardı, bunu gördünüz mü, bilmiyorum.”

“Sizi gördüm. İzlediğiniz yol beni ilgilendirmiyor, Hender-son.” Kral yumuşak bir sesle konuşuyordu. “Benim başka dü-şüncelerim var. Göreceksiniz. Ama bunlar aramızda kalacak.”

“Bana bir iyilik yapar mısınız, Majesteleri? En büyük iyiliğı?”

“Elbette. Sizi temin ederim.”

“Pekâlâ, o halde: hakikati söylediğıme inanacak mısınız? Bu benim tek umudum. Bu olmazsa hiçbir şeyin değeri kalmaz.”

Gülümsemeye başladı. “Nasıl reddedebilirim? Çok sevindim, Henderson-Sungu, ama ben de sizden aynı şeyi isteyeceğim, karşılıklı olmazsa talebinizin bir değeri kalmaz. Ama hakikatin alacağı biçimler hakkında bir fikriniz var mı? Hakikatin bambaşka, tahmin etmediğiniz bir biçimde karşınıza çıkmasına hazır mısınız?”

“Hazırım Majesteleri. Bu bir sözleşmedir. Ah, bana ne büyük bir iyilik yaptığınızı bilemezsiniz. Arnewi’lerden ayrılırken (orada çuvalladığımı söylemem gerek – ama belki de biliyorsunuz) son şansımı yitirdiğimi düşünüyordum. Tam grun-tumolani’yi anlamak üzereydim ki bu felaket meydana geldi, tümüyle benim hatam, orayı gözden düşmüş ve aşağılanmış bir halde terk ettim. Tanrım, rezil olmuştum. Bakın haşmetmeap, hep ruhun uykusunu ve ne zaman uyanacağını düşünüyorum. Dün, yağmur kral olduğumda – ah, ne tecrübeydi! Bunu Lily’e (karıma) nasıl anlatacağım?”

“Sizi anlıyorum, Bay Henderson-Sungu. Bir süre yanımda kalmanızı istedim, önemli konularda görüş alışverişi yapmayı umuyorum. Kendimi halkıma ifade etmekte zorlanıyorum. Burada dış dünyayı bilen sadece Horko var, onunla da fazla bir şey paylaşamıyorum. Buradakiler bana karşı bir tavır içindeler...”

Bunu adeta sır verir gibi söylemişti, sözlerini bitirince kalın dudaklarını kapadı ve odaya sessizlik hakim oldu. Amazonlar uyur gibi yere yığılmışlardı – Tatu’nun başında şapkası vardı, öteki iki kadın deri yelekleri dışında çıplaktılar. Kara gözleri yarı açıktı ama bizi izliyorlardı. Kalın kapının ardından diğer eşlerin gürültüsü geliyordu.

“Haklısınız,” dedim. “Sorun yalnızca hakikat değil. Bir sorun daha var, yalnızlık sorunu. İnsan sanki kendi mezarının içinde yaşıyor. Bu mezardan çıktığında, iyiyi kötüden ayırt edemiyor. Sözgelimi, bir süredir hakikatle darbeler arasında ilişki olduğunu düşünüyorum.”

“Anlamadım, tekrarlar mısınız? Ne düşünüyorsunuz?”

“Şey, şöyle anlatayım. Geçtiğimiz kış odun keserken gözüm bir kıymık parçası saplandı. İlk düşündüğüm şey, işte hakikat! oldu.”

“Ah,” dedi kral, sonra, ben büyüyen gözlerle onu izlerken, alçak ve içten bir sesle, daha önce hiç duymadığım şeylerden söz etmeye başladı. “Eşyanın olağan halinde, böyle şeyler ilişkili gibi görünebilir,” dedi. “Ben aslında böyle olduğuna inanmıyorum. Ama insan doğasının yasalarında gücün bir yeri olduğunu hissediyorum. İnsan darbe karşısında sessiz kalan bir yaratık değil. Atı ele alalım – atın intikama ihtiyacı yoktur. Öküzün de. Ama insan intikamla yoğrulmuş bir yaratıktır. Cezalandırılırsa, cezadan kurtulmanın yolunu arayacaktır. Kurtulamazsa, kalbi çürümeye başlar. Öyle değil mi, Bay Henderson-Sungu? Kardeş kardeşe, oğul babaya (korkunç bir şey) baba oğula el kaldırır. Dahası, bu bir süreklilik meselesi; baba oğlunu dövme birbirlere benzemeyeceklerdi. Benzerliği devam ettirmek için yaparlar bunu. Ah, Henderson, insanoglu darbe karşısında tepkisiz kalmaz. Bir süreliğine kalsa bile, gözlerini aşağı indirir ve sessizlik içinde, darbeden kurtulmanın yollarını düşünür. O ilk darbeleirin etkisini bugün de herkes hissediyor. İlk darbeyi Kabil’in indirdiği söylenir, bu nasıl oldu? Zamanın başlangıcında bir el havaya kalktı ve vurdu. İnsanlar o zamandan beri darbeden ürüyorlar. Herkes kendini kurtarmak, darbeyi başkalarına indirmek istiyor. Ben bunu yeryüzünün hükmü olarak açıklıyorum. Ama gücün içerdiği hakikate gelince, o başka bir mesele.”

Oda gölgeler içinde kalmıştı, hava sıcaktı ve yanık sebze kokusu her yere yayılmıştı.

Kaşlarımı çatıp dudaklarımı ısırıdıktan sonra “Bir saniye majesteleri,” dedim. “Bakalım doğru anlamış mıyım. Ruh, çektiği acıyı başkasına çekirtmezse ölür mü diyorsunuz?”

“Bir süreliğine, üzgünüm ama bu böyle; sonra huzur bulur ve neşelenir.”

Yüzümün korumasız yerlerine acımasızca inen kamçılar yüzünden kaşlarımı zorlukla kaldırabildim. Tek gözümle ona yukarıdan bakmaya çalıştım, “Üzgünüm mü dediniz, haşmetme-ap? Beni ve tanrıları bunun için mi kamçıldılar?”

“Şey, Henderson, Mummah’ı kaldırmaya karar verdiğinizde sizi ikaz ederken, bunu da söylemeliydim. Bu bakımdan haklısınız.”

“Ama bu iş için doğru adam olduğumu düşünmüştünüz, hem de ben daha Mummah’ı görmeden.” Daha fazla sitem etmedim. Ona, “Bir şey diyeyim mi, haşmetmeap,” dedim, “bazı insanlar kötülüğe iyilikle karşılık verebilir. Bunu ben bile anlıyorum. Ne kadar çılgın olsam da.” Başından beri, ta en başından beri meselenin hangi tarafında olduğumu şimdi anlıyordum, bu kavrayışın verdiği gerginlikle bütün vücudum titremeye başladı.

İşin garibi, bana hak veriyordu. Bunları söylememden memnundu. “Yüreği olan böyle düşünür,” dedi. “Gazabı yayarak yaşamak istemez. A, B’ye vurdu, B, C’ye – alfabedeki harfler bu diziyi sürdürmeye yetmez. Yürekli bir insan kötülüğün onda son bulması için gayret eder. Darbeyi içinde tutar. Kimse ondan alamaz; yüce bir tutkudur bu. Bir insan, sonsuz olduğuna inanmadığını söyleyerek kendini darbelerin ortasına atar. Pek çok cesur insan bu yolda hayatını vermiştir. Daha çok sayıda insan, kahramanlıktan değil, sabırsız oldukları için bunu yapmışlardır. Onlar, ‘Gazabın yükünü çektiğim yeter. Bu boyunduruktan kurtulmam gerek. Bu korku türüsünü daha fazla yiyemeyeceğim,’ demişlerdir.”

Bu noktada Kral Dahfu’nun fiziksel güzelliğinin beni söylediği sözler kadar, hatta belki de daha fazla etkilediğini söylemeliyim. Kara derisinde, bitkiler olgunluğa eriştiğinde üstlerinde toplanan nemin ışıltısı vardı. Sırtı uzun ve kaslıydı. Etli dudakları keskin bir kırmızı renkteydi. İnsan bedenindeki kursuz özellikler geçicidir, belki de onları gereğinden fazla severiz. Ama elimde değildi. Böyle şeyleri iradem dışında kaydeden diş etlerimde bir sızlama hissedince, ondan ne kadar etkilendiğimi anladım.

“Ama uzun vadede haklısınız, en doğrusu kötülüğe iyilikle karşılık vermektir. Size katılıyorum, ama insanoğlunu bir bütün olarak ele alırsak daha gidecek çok yolumuz var. Kâhin değilim, Sungo, ama sonunda soyluların zamanının da geleceğini düşünüyorum.”

Bunu duyunca afalladım, heyecanla titredim. Tanrım! Bu sözleri başka birinden duymak için yanıp tutuştüğüm günler

aklıma geldi. Kalbim öyle hızlı çarpıyordu ki, yüzümün gerilmekten bir apartman boyu uzadığını hissettim. Yüksek konulara değinmemiz ateşimi artırmış, zihnimde bir heyecan fırtınası koparmıştı; nesneleri çift ya da üç değil, titrek kırmızı, yeşil, amber, altın renklerle her bir nesnenin çevresini saran, içiçe geçmiş sayısız biçimler olarak görüyordum. Dahfu kimi zaman, çevresindeki bu renk tayfıyla birlikte, olduğundan üç misli büyük görünüyordu. Bu azman haliyle önümde yükseliyor, birden fazla sesle konuşuyordu. Yeşil ipekten Sungo pantolonunun içinden bacaklarımı kavradım; şimdi düşününce, o sırada delirmenin eşiğinde olduğumu anlıyorum. Aklım yerinde değildi. Kral benimle vakur bir edayla ve Afrikalılara özgü bir saygınlıkla konuşuyordu; insan davranışının en soylu örneklerinden biridir bu. Bundan daha vakur bir eda görmedim, bilmiyorum. Burada, karanlığın ortasında, ekvatora yakın ücra bir yerdeki küçük bir odada – ayın ve gökyüzünün mavi ormanlarının altında sırtımda bir cesetle yürüdüğüm bu köyde. Bir örümceğe vahiy inse ve aniden botanik ya da başka bir konuda bir tez sunmaya başlasa – dönüşüm geçiren bir haşere, beni anlıyor musunuz? Kralın soyluların zamanının geleceğine ilişkin sözlerini bu ruh haliyle dinledim.

“Kral Dahfu,” dedim, “beni bir dost olarak kabul etmeni zi rica ediyorum. Sözleriniz beni derinden sarstı. Aslında biraz sersemledim – hiç beklemediğim bu sözler, bu yabancı ortam... Yine de burada olduğum için kendimi şanslı addediyorum. Dün epey hırpalandım. Önemli değil. Acı çekmeye alışık bir yapım var, bu kez çektiğim acı bir amaca hizmet ettiği için mutluyum. Ama bir sorum var, soyluların zamanı gelince dediniz – bu nasıl olacak?”

“Kehanetimin doğru çıkacağından nasıl bu kadar emin olduğumu mu soruyorsunuz?”

“Evet,” dedim, “elbette. Her şeyi bilmek istiyorum. Yani, pratik olarak nasıl bir yaklaşım öneriyorsunuz?”

“Bu konuda bir fikrim olduğunu saklamayacağım, Bay Henderson-Sungo. Aslında, bunun sır kalmasını istemiyorum. Sizde her şeyi iletme için sabırsızlanıyorum. Beni dost kabul et-

menize çok sevindim. Hiçbir çekince koymadan, benzer duygular besliyorum. Varlığınız beni çok mutlu etti. Sungo töreninde çektiğiniz acılar için içtenlikle üzgünüm. Sizi kullanmak zorundaydık, koşullar bunu gerektirdi. Beni affedin.” Bu bir emirdi ama memnuniyetle itaat ettim ve onu affettim. Olağanüstü bir şey görünce anlamayacak kadar kendimi kaybetmemiştim. Onun bir çeşit dâhi olduğunu görebiliyordum. Hatta daha da fazlası. Benim zihin haritama uygun bir dâhi olduğunu anlamıştım.

“Elbette, majesteleri. Hiç sorun değil. Dün beni kullanmanızı kendim istedim.”

“Teşekkür ederim, Bay Henderson-Sungo. Olağanüstü bir yapınız olduğunun farkında mısınız, bilmiyorum. Abide gibisiniz. Bedeninizi kastediyorum.”

Biraz gerildim, bunlar kuşku uyandıran sözlerdi. “Öyle mi?” dedim.

“Hakikat konusundaki anlaşmamızı unutmayalım, Bay Henderson,” dedi.

Yeniden yumuşadım ve “Hayır majesteleri,” dedim. “Ne olursa olsun unutmayacağım. O sözler palavra değildi. Söylediğim her şeyin arkasındayım.”

Bu hoşuna gitti, “Gözlemlerime dayanarak söylüyorum, hakikat söz konusu olduğunda, insan doğru olduğuna kanaat getirdiği şeylerin dışındaki her şeyi kuşkuyla karşılayabiliyor. Ama ben yalnızca dış görünüşünüzden söz ediyordum. Birçok bakımdan kendini ifade eden bir fiziğe sahipsiniz.”

Konuyla ilgisi varmış gibi yerde yığılı kitaplara baktı. Başlıklarını okumak için eğildim ama odadaki ışık yeterli değildi.

“Sert bir görünüşünüz var,” dedi.

Bu sözleri ilk defa duymuyordum; yine de bu gözlemi beni yaraladı. “Nasıl olsun isterdiniz?” dedim. “Bir yerimi sakatlamadan rahat edemiyorum. Hayat beni bu hale getirdi. Yalnız savaş da değil... savaşta kötü yaralanmıştım. Ama hayatın açtığı yaralar...” Göğsümü yumrukladım. “Tam burada! Beni anlıyor musunuz, Kral? Ama benimki gibi bir hayatın bile mahvolmasını istemem, birkaç kez çevremdekileri kendimi öldürmek-

le tehdit etmiş olsam da. Aktif olarak katkı yapamıyorsam, hiç olmazsa bedenim bir şey anlatmalı. Ama bunu bile beceremiyorum. Bedenim hiçbir şey anlatmıyor.”

“Yanlış düşünüyorsunuz. O kadar çok şey anlatıyor ki,” dedi. “Benim için bir hazine değerindesiniz. Görünüşünüzü itici bulmuyorum. Vücut yapınızdan her şeyi okuyorum. Tıp fakültesinde öğrenciyken bana en çekici gelen konulardan biri buydu; kendi başıma insan tiplerini inceledim ve geniş bir sınıflandırma yaptım: Acı çekenler. İştahlılar. İnatçılar. Bağışık filler. Kurnaz domuzlar. Histerikler. Ölümü kabullenenler. Fallusuyla gurur duyanlar ya da çürük taşaklılar. Derin uykucular. Narsisizmle sarhoş olanlar. Deli gibi gülenler. Çok bilmişler. Kavgacı Lazaruslar. Ah, Henderson-Sungo, o kadar çok yapı ve biçim var ki. Sayısız!”

“Anlıyorum. İlginç bir konu.”

“Evet, öyle. Buna yıllarımı verdim, Lamu’dan İstanbul’a ve Atina’ya kadar her yerde incelememi sürdürdüm.”

“Çok yer görmüşsünüz,” dedim. “Söyler misiniz, bedenim ne anlatıyor?”

“Henderson-Sungo,” dedi, “her yeriniz ‘Kurtuluş! Kurtuluş!’ diye haykırıyor. ‘Ne yapacağım? Ne yapmalıyım? Hemen yapmam gerek! Bana ne olacak?’ Bunun gibi. Bu kötü.”

Duyguları gizleme konusunda doktora yapmış olsaydım yine de o andaki şaşkınlığımı gizleyemezdim, bir süre düşündüm ve “Evet,” dedim. “Willatale sanırım bunu anlatacaktı. Grun-tu-molani yalnızca başlangıçtı.”

“O Arnewi deyişini biliyorum,” dedi kral. “Evet, oraya ben de gittim, Itelo’yla birlikte. Grun-tu-molani’yle ne demek istediğini anlıyorum. Hem de çok iyi. O hanımefendiyi de tanıyorum, çok başarılı, bir mücevher, türünün en soylusu – benim sınıflandırma sistemime göre, yani. Kabul ediyorum, grun-tu-molani büyük bir şey, ama tek başına yeterli değil. Bay Henderson, daha fazlası lazım. Size bir şey gösterebilirim – kişisel hedeflerimi ve bakış açımı anlamanız için elzem olan bir şey. Benimle gelecek misiniz?”

“Nereye?”

“Söyleyemem. Bana güvenmelisiniz.”

“Evet, tabii. Sanırım ben...”

Teklifini kabul etmem onu sevindirdi ve ayağa kalktı, duvarın dibinde gözlerini kışla şapkasıyla kapatarak oturmakta olan Tatu da ayağa fırladı.

Küçük odanın kapısı, sazlar ve yapraklarla gizlenmiş uzun bir koridora açılıyordu. Amazon Tatu bizi odadan çıkardıktan sonra arkamızdan gelerek bizi takip etti. Kral kendi özel dehlizinde benden çok ileride yürüyordu. Ona yetişmeye çalıştım, hızlı yürüyünce dün ayaklarımda oluşan yaraların acısını hissettim. Ayaklarımı sürüyerek ilerlerken Tatu meşin askerî giysisiyle arkamdan geliyordu. Kimse bizi takip etmesin diye küçük kapıyı arkamızdan sürgülemişti, yaklaşık on beş metre uzunluğundaki koridoru geçtikten sonra karşımıza çıkan ikinci bir kapının ağır ahşap sürgüsünü bu defa aşağı indirdi. Sürgü demir gibi ağır olmalıydı çünkü dizleri bükülmüştü, ama kadın çok güçlüydü ve işini nasıl yapacağını biliyordu. Kral kapıdan geçti, aşağıya doğru kıvrılan bir merdiven gördüm. Geniş bir merdivendi, ama ilerisi koyu karanlıktı. Karanlıktan gelen kesif küf ve çürüme kokusu nefes almamı zorlaştırıyordu. Ama kral bu çürük kokulu karanlığa doğru ilerledi, bu arada korkumu yenmek için içimden “Buraya bir madenci lambası ve bir kafes dolu kanarya lazım” gibi şeyler geçiriyordum. “Pekâlâ,” dedim kendi kendime, “inmem gerekiyorsa ineceğim. Bir, ki, üç, devam et Yüzbaşı Henderson.” Böyle zamanlarda askerî kimliğimi yardıma çağırırım. Kendimi yatıştırmayı başardım, başka

deyişle ayaklarımın ilerlemesine izin verdim ve karanlığa doğru yürüdüm. İçeri girince “Kral?” dedim. Ama cevap gelmedi. Sesimin hafiften titrediğini fark ettim, sonra hızla aşağı inen kralın ayak seslerini işittim. Ellerimi uzattım ama bir duvar ya da tırabzan bulamadım. Ayaklarımın yardımıyla merdivenlerin düz ve geniş olduğunu keşfettim. Tatu kapıyı arkamızdan kapayınca yukarıdan gelen ışık da kesildi. Ardından sürgü yerine yerleşirken çıkan gürültüyü işittim. Şimdi aşağı inmekten ya da kralın geri dönmesini beklemekten başka seçeneğim yoktu. Ama bu ikinci seçenek, dün Mummah’ı yenmekle kazandığım bütün saygınlığı kaybetmeme yol açabilirdi. İçimden kralın az rastlanan büyük bir adam, hatta bir dâhi olduğunu, güzelliğiyle göz kamaştırdığını, hırıldamasının bana New York’ta sıcak bir gecede 16. Cadde’deki o elektrik santralini hatırlattığını, nasıl dost olduğumuzu ve hakikati söylemek konusundaki anlaşılmamızı; son olarak da soyluluğun bir geleceği olduğunu söylediğini geçirerek merdivenleri inmeye devam ettim. Bu anılardan beni en çok etkileyeni, sonuncusuydu. Yaralı ayaklarımın arkasından giderken içimden sürekli “Kendine güven Henderson, kendine güvenmenin vakti geldi,” diye tekrarlıyordum. Sonunda biraz ışık göründü ve merdivenlerin sonunu görebildim. Basamakların genişliği sarayın kaba mimari yapısına uygundu. Şimdi binanın altındaydık. Yukarıdaki dar bir pencereden gün ışığı geliyordu; yukarıda sarı olan bu ışık, taşlara değdikten sonra gri bir renk alıyordu. Pencerede küçük bir çocuğun bile içeri girmesini engelleyecek iki demir çubuk vardı. Çevreye göz atınca, yine aşağı doğru kıvrılan taş basamaklı başka bir merdivene açılan, sert kayaya oyulmuş küçük bir geçit gördüm. Bu kez basamaklar daha dar ve yüksekti, bir süre sonra bazı yerlerinde otların büyüdüğünü, çatlaklardan toprağın sızdığını fark ettim. “Kral, hey, orada mısınız, majesteleri?” diye seslendim.

Ama kimse cevap vermedi, örümcek ağlarını sallayan sıcak bir hava akımının dışında hiçbir hareket yoktu. “Bu adamın acelesi ne?” diye düşündüm, yanaklarım seğirdi ve aşağıya inmeye devam ettim. Hava serinleyeceğine daha da ısınıyordu,

ışık taş mekânı, filtre görevi gören duvarlardan giren gri-sarı bir sıvı gibi doldurmuştu; dehlizin atmosferi durgun su gibiydi. Sonunda sahanlığa ulaştım; merdivenin son birkaç basamağı topraktı, duvarların dibi de toprakla karışmıştı. Banyules-sur-Mer'deki akvaryumda, alacakaranlıkta gördüğüm benekli hayaleti, başını cama yapıştıran ahtapotu hatırladım. Ama orada üşümüştüm, oysa burası sıcacıktı. Yürümeye devam ettim, kıyafetim –öncelikle miğferim elbette, ama yeşil ipekten yağmur kral pantolonum bile– bir fazlalık ya da yük gibi gelmeye başlamıştı. Duvarlar giderek büyüdü ve bir çeşit mağaraya açıldı. Sol tarafa açılan tünelin içi karanlıktı. Buraya girmeye hiç niyetim yoktu. Karşı tarafta, yarım daire şeklindeki duvarda üzerinde ahşap bir sürgü olan büyük bir kapı vardı. Kapı yarı açıktı ve kenardan Dahfu'nun elini gördüm. İçimden yirmiye kadar saydıysam da daha fazlasını göremedim, ama beni nereye götürdüğünü anlamıştım. Burası aslanın iniydi. Kapı aralık olduğu için kımıldamadan durmaya karar verdim. Olduğum yerde donakalmıştım, gölgesini gördüğüm aslanla aramda kraldan başka kimse yoktu. Bu, yakalamak zorunda olduğu hayvan değildi. Kralla nasıl bir ilişki içinde olduğunu tam olarak anlayamasam da, çekinmeden içeri girdiğine göre hayvanı benim için hazırlıyordu. Yanına gitmemi, ine girmemi bekliyordu. Bu çok açıktı. Yaratığın çıkardığı, bir şey ortasından yırtılıyormuş gibi, yumuşak ve tehlikeli sesi duyunca, dizlerimin arasından geçen bir ipin üzerindeymişim gibi hissettim. Kendi kendime, krala tam itaat etmeyi emretmişim, ama bir asker olarak kaçış planı da yapmalıydım ve burada kötü çuvallıyordum. Merdivenlere dönersem, en yukarıda beni sürgülü bir kapı bekliyordu. Kapıyı yumruklamamın ya da bağırıp çağırmamın yararı olmayacaktı. Tatu kapayı açmayacaktı, hayvanın peşimden geldiğini ve yüzünü kanımla yıkadığını gözümün önüne getirebiliyordum. Herhalde karaciğerimden başlardı; bu avcı hayvanlar önce gıda bakımından en zengin ve en değerli uzuvları yerler. Öbür seçenek karanlık tünele girmektir, orada da muhtemelen kapalı bir kapıyla karşılaşacaktım. Böylece, kendime metanet aşılamaaya çalışarak, hazin yeşil pantolonumla ve kirli donumla ka-

lakaldım. Hayvanın içeride dolaştığını duyabiliyordum, o yırtılma sesi yükselip alçalıyordu; bu arada kralın sesini duydum, onunla Wariri dilinde, bazen de, belki de beni yatıştırmak amacıyla İngilizce konuşuyordu. “Yavaş bebeğim, yavaş. Gel güzelim, gel.” Sözlerinden hayvanın dişi olduğu anlaşılıyordu, kral alçak bir sesle, kesintisiz konuşuyor, onu yatıştırıyordu. Sesini yükseltmeden bana “Henderson-Sungö, burada olduğunuzu biliyor. Buraya yavaşça gelmeniz gerekiyor, ağır ağır,” dedi. “Gelmem şart mı, majesteleri?” dedim.

Kapıdan elini bana doğru kaldırdı ve parmaklarını oynattı. Bir adım attım, o anda zihnimde, briç masasının altından vurmaya teşebbüs ettiğim kedinin gölgesinin belirmediğini inkâr edemem. Kralın elinden başka bir şey göremiyordum. Beni çağır-maya devam ediyordu, lastik tabanlı botlarımla son derece küçük adımlar atarak yaklaştım. Hayvanın odada dolaşırken çıkardığı sesler diken gibi kulağımı deliyor, metelik büyüklüğünde siyah gölgeler gözlerimin önünden gidip geliyordu. Bu saydam kesintilere rağmen kapının aralığından hayvanın bedenini –sakin, katil suratını, berrak gözlerini ve yüzünü– görebiliyordum. Kral geriye doğru eğilip bana dokundu, parmaklarıyla kolumu kavradı ve beni yanına çekti. Kolunu belime doladı. “Kral, beni buraya neden getirdiniz?” diye fısıldadım.

Kral “Sakin hareket etmeyin,” dedi ve aslanla konuşmaya devam etti; “Sevgilim, güzel kızım, bu Henderson.” Hayvan bedenini krala sürttü, ağırlığının kralın bedenine yaptığı baskıyı hissettim. Yüksekliği kalçalarımızın hizasındaydı. Kral ona dokununca kalın, siyah kılların her birini ayrı ayrı gördüğüm sakallı ağzını buruşturdu. Sonra ileriye doğru yürüdü, arkamızdan dolaştı ve tekrar, bu kez beni incelemek için yanımıza geldi. Burnunu önce koltuk altına, sonra bacaklarımla arasına sokunca, doğal olarak oradaki uzvum karnıma kadar çekildi. Beni kavrayıp dik durmama yardım eden kral onunla alçak ve yatıştırıcı bir sesle konuşuyor, bu arada yeşil ipekten Sungo pantolonum hayvanın nefesiyle dalgalanıyordu. Köprüsü kırık dişim de dahil olmak üzere bütün dişlerimle ağzımın içindeki yanak etlerimi ısıırıyordum, gözlerim ağır ağır kapandı ve yüzü-

mün kaderimi kabullenen dev bir kütleye dönüştüğünü bütün benliğimle hissettim. Acı çekiyordum. (Yüzümdeki ifade, işte bir hayattan arta kalanlar – al hepsi senin olsun! der gibiydi.) Ama dişi aslan kafasını kasıklarımından uzaklaştırdı, tekrar dolanmaya başladı; kral “Henderson-Sungö, her şey yolunda,” dedi. “Sizi dost olarak kabul edecek.”

Boğazım kurumuş bir halde “Nereden biliyorsunuz?” diye sordum.

“Nereden mi biliyorum?” Kendine güvenini vurgulayan bir sesle konuşuyordu. “Nereden biliyorum!” Hafifçe gülerek, “Çünkü onu tanıyorum. İsmi Atti’dir,” dedi.

“Çok güzel. Sizin için sorun yok,” dedim. “Ama ben...” Daha fazla konuşamadım, çünkü aslan tekrar bana doğru geliyordu. İki koca gazap çemberi gibi açtığı gözleriyle bana bakıyordu. Yanımdan geçerek Dahfu’ya sürtündü; karnı hafifçe sallanıyordu, sonra tekrar döndü, okşanmak istiyormuş gibi başını kralın elinin altına getirdi. Sonra tekrar, taş duvarlarından gri ve sarı ışıklar süzölen bu büyük odanın, bu inin en uzak köşesine gitti. Duvarlara sürtünerek yürüyor, hırıldarken sakalının dibindeki koyu kadife benekler ortaya çıkıyordu. Kral genizden gelen Afrikalı sesiyle, şarkı söyler gibi oyuncu, keyifli bir tonla ona “Atti, Atti” diye sesleniyordu. “Ne güzel şey, değil mi?” dedi. Sonra bana talimat verdi, “Hiç kıpırdamadan durun, Henderson-Sungö.”

Sert bir sesle fısıldayarak “Hayır, hayır hareket etmeyin,” dedim, ama beni dinlemedi. “Kral, Tanrı aşkına,” dedim. Endişe etme der gibi bir işaret yaptı, ama aslanla arasının iyi olduğunu bana göstermeye takmıştı bir kere, benden ayrılırken attığı adım dün kafataslarını fırlatırken yaptığı hareketleri andırıyordu. Tıpkı dün, altın işlemeli beyaz terlikleriyle, güçlü bacaklarıyla dansedip havaya atıldığı gibi. O zarif, dar pantolonun içindeki bacaklarda mağrur ve anlaşıldığı kadarıyla ona şans getiren bir şey vardı. Bir yandan korkudan ödümlü patlıyor, bir yandan böyle bacakları olan bir adamın çok şanslı olması gerektiğini düşünüyordum. Hayvanla yakınlığını göstermeye çalışırken şansını fazla zorlamaması için dua ediyordum, çünkü de-

neyimlerimden öğrendiğim bir tek şey varsa, o da aşırı özgüvenin felakete yol açtığıdır. Aslan hâlâ kralın yanında eşiniyor, başını parmaklarının altına uzatıyordu. Kral hayvanı benden uzağa, kalın ahşap kütüklerin üstüne oturtulup duvara yaslanan bir kerevetin bulunduğu, inin en uzak köşesine götürdü. Buraya oturdu, hayvanın başını dizine koydu, kaşıyıp okşamaya başladı; aslan arka ayaklarının üstüne oturmuş, pençeleriyle ona yumruk atar gibi yapıyordu. Kral onun yuvarlak kulaklarını çekerken omuzlarının hareketini görüyordum. Öyle dikkat kesilmiştim ki alnım kırışmaya başlamış, sonunda miğferim alnımdan kaşlarımın üstüne düşmüştü, ama olduğum yerden bir santim bile kıpırdıyamıyor, miğferi kaldırmaya cesaret edemiyordum. Orada yarı ölü, yarı kör, bütün yuvarlak kaslarım kapanmış, boğazım tıkanmış halde duruyordum. Bu arada kral o rahat pozisyonlarından birini almış, ağırlığını dirseğine vererek uzanmıştı. Son derece rahat görünüyordu, sanki dünyevi hayatının her anında, daha yoğun bir varoluşun armağanı olan bir ışık ona eşlik ediyordu. Attı ön pençelerini kerevetin kenarına uzatmış Dahfu'nun göğsünü yalıyor, Dahfu bir ayağını üstünden geçirip onunla oynuyordu. Boğulacak gibi oldum, az daha bayılıyordum; bunun nedeni kralın güvenliğinden endişelenmem miydi yoksa başka bir şey miydi bilmiyorum. Belki de kendimden geçmiş, bu ikiliye duyduğum hayranlıkla düşünemeyecek haldeydim. Kral platformun üstüne boylu boyunca uzandı, kimsenin böyle uzanabileceğini sanmıyorum. Bunu bir sanat haline getirmişti, belki de uzanmanın ona güç verdiğini söylerken şaka yapmamıştı çünkü gerçekten daha da canlanmış görünüyordu. Hayvan derin, yumuşak, yırtıcı bir sesle, tırnaklarını saklayarak iri arka ayaklarının üstünde kalktı ve onun yanına atladı. Platformun üstünde ileri geri yürüyor, arada sırada, kralın koruyucusuymuş gibi bana göz atıyordu. Bana baktığında, doğal bir şiddetin hüküm sürdüğü bir arka plandan bana doğru açılan yuvarlak, berrak gözler görüyordum. Bu bakışta doğrudan bir tehdit yoktu, kişisel değildi; yine de, miğferimin içine sıkışan saçlarımın dimdik olduğunu hissettim. Kediler dünyasına karşı işlediğim suçun buralarda duyulmuş olabi-

leceğine ilişkin o belirsiz endişe hâlâ içimdeydi. Ruhun uykusunu darmadağın eden o saat için de endişeliydim. Belki de verilen mesajı tamamen yanlış anlamıştım. Bunun benim son saatim olmadığını nereden biliyordum?

Ne var ki, şu anda başka seçeneğim yoktu. Elimden gelen tek şey öylece dikilmekti, nitekim öyle yaptım. Sonunda kral, şimdi üstüne çıkıp ileri geri yürümekte olan aslanın arkasından bana el salladı. Kapıyı işaret ederek, “Lütfen kapar mısınız, Bay Henderson,” dedi ve ekledi, “Açık kapılar onu huzursuz ediyor.”

Paslı boru gibi bir sesle “Hareket edebilir miyim?” diye sordum.

“Çok yavaş,” dedi, “ama merak etmeyin, ben ne dersem onu yapar.”

Geri geri yürüyerek kapıya doğru ilerledim, son derece yavaş adımlarla kapıya ulaştığımda içimden devam etmek ve kapının dışında oturup beklemek geçiyordu. Ama ne olursa olsun, kralla olan bağlantımı tehlikeye atamazdım. Kapıya dayandım ve içimden bir ah çekerek vücut ağırlığımla kapattım. Dağılmıştım. Krizler birbiri üstüne geliyordu, daha fazla dayanamayacaktım.

“Şimdi ileri doğru yürüyün, Bay Henderson-Sungu,” dedi kral. “Şu ana kadar çok iyi götürdünüz. Birazcık daha hızlı hareket edin, ama telaş etmeyin. Yakına gelince rahat edeceksiniz. Aslan yakını iyi göremez. Gözleri uzakları izlemeye alışmıştır. Yaklaşın.”

İçimden ona da, aslanına da küfrederek ilerledim, bakışlarım hayvanın bir metronom gibi sağa sola sallanan kuyruğundaydı ve bütün vücudum titriyordu. Yerdeki taşlardan başka destek alabileceğim bir şey yoktu.

“Biraz daha, biraz daha, yakına gelin,” dedi ve iki parmağıyla işaret etti. “Size alışacaktır.”

“O zamana kadar ölmezsem,” dedim.

“Hayır, Henderson, göreceksiniz, beni etkilediği gibi sizi de etkileyecek.”

Yanına yeterince yaklaşınca sol eliyle hayvanın kafasını öte-

ki yana çevirdi, diğer eliyle de beni kendine doğru çekti. Büyükle yanına tırmandım. Sonra yüzümü sildim. Aslında bu gereksiz bir davranıştı, ateşim yükseldiğinden yüzüm zaten kupkuruydu. Atti divanın ucuna kadar yürüyüp geri geliyordu. Geri dönüşlerinde ensemdeki tüyler deniz kestanesi gibi kabarıyor, kral eliyle başımı koruyordu. Atti sırtımı kokladı. Kral gülüyordu, çok iyi anlaştığımız kanısındaydı. Biraz ağladım. Hayvan uzaklaştı ve kral “Tedirgin olmanız için hiçbir neden yok, Henderson-Sungu,” dedi.

“Ah, majesteleri, kendime hakim olamıyorum. Başka türlü hissedemiyorum. Yalnızca ondan korktuğum için değil, evet, hem de nasıl korkuyorum, ama yalnız bu değil. Karışımın zenginliği beni böyle yapıyor. Karışımın zenginliği. Anlayamadığım şey, bunca zaman pençesine düştüm, ensemde hissettim, ama hâlâ korkuya tahammül edemiyorum.” Hıçkırmaya devam ettim, ama dikkati çekmesin diye alçak sesle.

“Bu hayvanın güzelliğini takdir etmek için daha çok gayret etmelisiniz,” dedi. “Sizi bir hiç uğruna sınavdan geçirmeye cüret ettiğimi düşünmeyin. Sinirlerinizin dayanıklılığını mı ölçüyorum sandınız? Belki de beyninizi yıkadığımı düşünüyorsunuz? Sizi temin ederim, böyle bir durum söz konusu değil. Onu kontrol edeceğimden emin olmasam sizi buraya getirmezdim. Bu gerçek bir skandal olurdu.” Lal taşlı eli canavarın boynundaydı, “Olduğunuz yerde durursanız, tam güvende olursunuz,” dedi.

Aniden divandan yere atladı, hareketin aniliği bende kötü bir şok etkisi yaptı. Göğsümde bir dehşet ürpertisi hissettim. Aslan da aynı anda yere atladı ve ikisi mağaranın ortasına doğru ilerlediler. Kral durdu ve ona bir komut verdi. Atti oturdu. Kral tekrar bir şey söyleyince sırtüstü yatıp ağzını açtı, Kral yere çömelip kolunu aslanın çenesine doğru uzattı, buruşuk ağzına bastırmaya başladı; aslan yerde yayılmış yatarken kuyruğu büyük bir yay çizerek yeri süpürüyordu. Kral kolunu çekti ve aslanı ayağa kaldırdı; sonra altına yattı, bacaklarını aslanın beline doğru kaldırdı, kollarını da ensesine doladı; beyaz terlikli ayaklarını hayvanın kalçasında birleştirdi. Bu yüz yüze pozisyonda At-

ti onu taşırken onunla konuşmaya başladı. Hayvan hırliyordu, ama ona hırlamadığı açıktı. Birlikte bütün ini dolaşıp kerevetin yanına geldiler. Hayvan orada durdu, yırtıcı bir sesle kükre-di ve dudaklarını geriye doğru çekti. Mor pantolonunun içindeki kral bana baktı. Dünyadaki bütün tuhaflıkları gördüğümü sanırdım, oysa daha hiçbir şey görmemişim! Aslandan ayrılırken, o şiş dudaklarıyla başaşağı bana gülümserken, hiçbir şey bilmediğimi anladım. İşte, ustalık diye buna derim, diye düşündüm, bu adam bir dâhi. Hayvan da bunun farkındaydı. O hayvanı duyarlığıyla kralı sevdiğine kuşku yoktu. Sevmek! Hayvan sevgisiyle. Dahfu'yu ben de seviyordum. Kim sevmezdi ki?

“Böyle şey görmedim,” dedim.

Aslanın boynunu bıraktı, diziyle onu uzaklaştırdı ve kerevetin üstündeki yerine oturdu. Atti de aynı anda yukarı atlayınca, kerevetin ahşap bacakları sallandı.

“şimdi fikriniz değışti mi, Bay Henderson?”

“Evet, kral, değışti. Hem de çok değışti.”

“Yine de korkunuz geçmedi,” dedi kral.

Artık korkmuyorum demek istedim, ama yüzüm gerilme-ye başladı ve sözler ağzımdan çıkmadı. Sonra öksürmeye başladım, başparmağımı içeri kıvrıp yumruk yaptığım elimi ağzıma götürdüm, gözlerim sulandı. Sonunda, “Refleks,” dedim.

Atti volta atarak yanımdan geçerken, kral itiraz etmeme meydan vermeden bileğimi tuttu ve elimi hayvanın böğrüne bastırdı. Aslanın postu parmak uçlarımin altındaydı, tırnaklarım ateşten kavrulan beş çivi gibiydi. Elimin kemikleri akkora dönüştü. Dehşet veren bir şok dalgası kolumdan göğsüme yükseldi.

“Ona dokundunuz, şimdi ne düşünüyorsunuz?”

“Ne mi düşünüyorum?” Dişlerimin yardımıyla alt dudağıma hâkim olmaya çalışıyordum. “Ah, majesteleri lütfen. Hepsi bir günde olmaz. Elimden geleni yapıyorum.”

Bana hak verdi. “Hızlı bir ilerleme sağlamaya çalıştığım doğru. Başlangıçta karşılaşacağınız zorlukları bir an önce açmanız için.”

Aslanın kendine özgü kokusunu taşıyan parmaklarımı kok-

ladım. “Dinleyin,” dedim, “Kendi hesabıma ben de çok sabırsızım. Ama ilk karşılaşmada kaldırılabileceklerimin de bir sınırı var. Dün yüzüme aldığım yaralar hâlâ iyileşmedi, kan kokusu almasından korkuyorum. Bu hayvanlar kan kokusu aldılar mı, durdurmak güç olur diye biliyorum.”

Bu olağanüstü adam bana güldü ve “Ah Bay Henderson, çok zarıfsınız,” dedi (*bu niteliğimin hiç farkına varmamıştım*). “Benim için çok değerlisiniz, biliyor musunuz, çok az kişi aslanlara dokunmuştur.”

“Ben de çok can atmıyordum,” demek geldi içimden. Ama aslanları bu denli önemsedigine göre fikrimi kendime saklamalıydım. Anlamsız sesler çıkararak mırıldandım.

“Nasıl da korkuyorsunuz! Gerçekten! En yüksek derecede! Gerçekten çok hoşuma gitti. Korkunun böyle sergilendiğini ilk kez görüyorum. Bana endişe-zevk ikilisini anımsattı. Pek çok güçlü insanın bu korku ve doyum harmanından büyük zevk aldığını biliyor musunuz? Bence siz de bu türe aitsiniz. Ayrıca, kaşlarınızı oynatmanıza bayılıyorum. O’lağanüstü. Çene-niz armut taşı gibi bir şekil alıyor, yüzünüzün rengi ve şişmesi, ağzınızı yayararak açmanız bir düğümlenme ya da fıtığı akla getiriyor. Ve ağlamanız! Ağlamaya başladığınızda size hayran oldum.”

Gözlemlerinin bendeki belirtilere duyduğu bilimsel ve tıbbi ilgiden kaynaklandığını biliyordum. “Labium inferium’da neler oluyor?” dedi, çenemi yoklayarak, “buradaki deriniz neden kırış kırış?” Benden üstündü; o dumanlı ışıltısıyla, aslana asılıp dolaşmasıyla, tüm varlığıyla beni öyle etkilemişti ki söylediği hiçbir şeye itiraz etmiyordum. Kral burnum, göbeğim, dizlerimdeki çizgiler hakkında birkaç ilginç gözlemini daha aktardıktan sonra, “Atti ve ben birbirimizi etkileriz,” dedi. “Sizin de bize katılmanızı öneriyorum.”

“Ben mi?” Neden söz ettiğini anlamamıştım.

“Bünyeniz hakkında yorumlar yaparken, başka niteliklerinizin de ne kadar üstün olduğunu bilmediğimi sanmayın.”

“Benim için bu hayvanla ilgili planlarınız olduğunu mu söylüyorsunuz, majesteleri?”

“Evet, açıklayacağım.”

“O halde ihtiyatlı olmalıyız,” dedim. “Kalbimin daha ne kadar kaldıracacağını bilmiyorum. Bayılma nöbetlerim fazla kaldıramayacağımı gösteriyor. Dahası, şuraya devrilip düşsem ne yapar dersiniz?”

Bunun üzerine, “Belki de ilk gün için Atti’yle bu kadar beraberlik yeter,” dedi. Tekrar platformdan indi, hayvan da peşinden atladı. Kral aslanı, yerden beş metre kadar yüksekte, dışli bir çarktan geçen bir halatla kaldırılan ağır bir kapının ardındaki ayrı bir odaya götürdü. Kedi ailesinin hiçbir üyesinin kendi rızası dışında bir kapıdan geçtiğini görmedim; aslan da farklı davranmıyordu. Kral kapının asılı olduğu halata asılırken Atti birkaç kez kapıdan kafasını uzatıp geri döndü. Kapının önündeyken, krala “kuyruğuna bir tekme atıp karar vermesine yardımcı olun,” demeyi düşündüm, Atti’nin onun emrinde olduğu çok açıktı, ama haddimi aşıp koşulları zorlamazdım. Sonunda rahvan, zarif, rahat bir yürüyüşle, canlı ve kararlı adımlarla yandaki odaya girdi. Kral halatı bırakarak ağır kapıyı indirdi. Kapı taş zemine gürültüyle çarptı, kral kerevete gelip yanıma oturdu, harika görünüyordu. Huzurluydu. Geriye yaslandı, damarlı göz kapakları hafifçe kapandı, sakın sakın nefes alıyor, dinleniyordu. Barbar pantolonumla ve altındaki külotumla yanında otururken, altındaki kalaslardan başka bir şeyin ona destek verdiğini düşündüm. Ben de orada oturdum ama onun kadar rahat değildim. Her neyse, orada oturdum ve dinlenmesini bekledim. Danyal peygamberin Nabukadnezar’a söylediği kehanet yine aklıma geldi. *İnsanların arasından kovulacak, yaban hayvanlarıyla yaşayacaktır.* Parmaklarımdaki aslan kokusu hâlâ çok güçlüydü. Tekrar tekrar kokladım, aklıma Arnewi’lerin kurbağaları, sevgili sığırları, kiracıların öldürmeye teşebbüs ettiğim kedisi ve elbette domuzlarım geldi. Kehanet tuhaf bir şekilde benimle ilgiliydi, belki de insanların arasında yaşamaya uygun olmadığımı ima ediyordu.

Kısa bir dinlenmeden sonra kral benimle konuşmaya hazırlandı.

Kendine özgü aksanını özellikle vurgulayarak “Evet, Bay Henderson,” dedi.

“Neden bu aslanla dost olmamı istediğinizi anlatacaktınız. Bu konuda en ufak bir fikrim yok. Kafam karıştı!”

“Meseleyi açıklığa kavuşturacağım,” dedi. “Öncelikle aslanlar hakkında her şeyi anlatmalıyım. Atti’yi bir yıl kadar önce yakaladım. Wariri’ler bir aslana ihtiyaç duyduklarında geleneksel bir yol izlerler. Davulcular önden gider ve hayvanı hopo dediğimiz bir yere sürüklerler. Hopo çayırdı, birkaç kilometre genişliğinde, çok büyük bir arazidir. Hayvanlar davul ve borazan sesleriyle hopo’nun geniş ucundan dar ucuna doğru sürülür. Dar uca bir tuzak kurulur, kral olarak görevim aslanı yakalamaktır. Atti’yi böyle yakaladım. Aslında, babam Gmilo’dan başka aslan yakalamam yasaktır ve yasadışıdır. Atti’yi buraya getirdiğimde ciddi bir muhalefetle ve itirazlarla karşılaştım, halkım enişelendi, bana karşı tavır aldı. Özellikle de Bunam.”

“Söyler misiniz, bu adamların nesi var?” diye sordum. “Sizin gibi bir kralı hak etmiyorlar. Sizin gibi bir şahsiyet, büyük bir ülkeyi yönetmeye layıktır.”

Bu sözleri benden duyduğuna sanırım memnun oldu. “Bunam, amcam Horko ve ötekiler karşı çıktı,” dedi, “ana kraliçe ve karılarımdan bazıları da öyle. Bay Henderson, buraya yalnız bir aslan kabul edilebilir, o da merhum kraldır. Diğer aslanların maraza çıkardığına, kötülük yaptığına inanılır. Anlıyor musunuz? Yeni kralın, ölen kralı yakalamakla yükümlü olmasının nedeni, onu o kötü hayvanların arasında tek başına bırakmamaktır. Wariri cadılarının kötü aslanlarla yasadışı cinsel ilişkiye girdikleri söylenir. Bu birleşmeden doğan çocuklar tehlikeli addedilir. Şunu da eklemeliyim ki, bir erkek karısının onu bir aslanla aldattığını kanıtlarsa, ona en büyük cezayı vermeye hak kazanır.”

“Çok tuhaf,” dedim.

Kral devam etti; “Özetlersek, bana yöneltilen iki eleştiri var. Öncelikle, Gmilo’yu, baba-aslanımı yakalamamış olmam. İkincisi, Atti’yi yanımda tuttuğum için kötü yolda olduğumu söylüyorlar. Ama bütün muhalefete rağmen onu bırakmamaya kararlıyım.”

“Ne istiyorlar?” dedim, “Windsor dükü gibi tahtınızdan feragat etmenizi mi?”

Hafifçe güldü, —odanın sarı-gri havası ağır ağır derinleşiyor ve kararıyordu, derin bir sessizlik içindeydik— “Böyle bir niyetim yok,” dedi.

“Evet,” dedim, “zor bir durum, çok iyi anlıyorum.”

“Henderson-Sungö,” dedi, “size biraz daha bilgi vermem gerekiyor. Kral halefini çok küçük yaşlarda buraya getirir. Aslan büyükbabamı burada ziyaret ederdim. Adı Sufo’ydu. Böylece çocukluğumdan itibaren aslanlarla yakınlaştım, hiçbir şey onların yerini alamaz. Babam Gmilo öldüğünde ve bu trajik olayı bana okulda bildirdiklerinde, bu aslan bağlantısını çok özliyordum, tıp okulundaki dersleri çok sevmeme rağmen hiç tereddüt etmedim. Bu bağdan uzun zaman uzak kalmamın beni zayıflatmış olduğunu söyleyebilirim, tekrar kendime gelmek için buraya döndüm. Doğal olarak bir an önce Gmilo’yu yakalamak niyetindeydim. Ama şanssıma Atti düştü, ondan vazgeçemedim.” Eğilip renkli pantolonuyla yüzümü silmek istedim, ama ateş yüzümü kurutmuştu. Aslında ter içinde olmalıydım.

“Ama Gmilo’yu da mutlaka ele geçireceğiz,” dedi. “Onu ben yakalayacağım.”

“Size bol şans dilerim.”

Sonra bileğimden tuttu ve sertçe sıkarak şöyle dedi; “İçinizden bu bir sanrı ya da bir çeşit delilik olsa keşke, diye geçiriyorsanız sizi suçlayamam Bay Henderson. Ama hatırım için, birbirimize hakikati söylemek için yaptığımız anlaşmaya sadık kalarak, sabırlı ve güçlü olmanızı rica ediyorum.”

Bir avuç sulfa hâpî* yutarsam ancak kendime gelirim, diye düşündüm.

Uzunca bir aradan sonra, bileğimi sıkmayı sürdürerek —hiç acele etmiyordu— “Ah, Bay Henderson-Sungö,” dedi. “Evet, —delilik, hayal gücü, rüya — bunları kolaylıkla anlayabilirim. Ama ne uykudasınız ne de rüya görüyorsunuz, uyanıksınız. Ha, ha! En obur insanlar gerçeklikten en çok kuşku duyanlar-

(*) İkinci Dünya Savaşı’nda yaralıların iyileştirilmesi için kullanılan antibakteriyel, kristalize bir toz — ç.n.

dır. Umudun yılgınlığa, aşkın nefrete, ölüme, sessizliğe vs. dönüşmesine tahammül edemezler. Makul kuşkular duymak her zihnin hakkıdır ve her kısa ömürle zihin, aynı kısalıkta başka ömürlerin zihinlerinin artlarında bıraktıklarına uyanır, onları görür ve anlar. Bu kadar çok sayıda kısa ömrün tek bir şey etrafında toplanıp onu göğe çıkarmasını, insan düşüncesinin *doğru* olduğunu reddetmek son derece doğal. Bu gerçek insanın nefesini kesmeye yeter. Evet, Sungo, bu geçici varlık olağanüstü bir hayal gücüne sahip. Ve sahip olduğu bu şey şimdi onu yaşama değil, ölüme sürüklüyor. Neden? Bu çok şaşırtıcı bir olgu. Ah, ne karamsar bir tablo, Henderson,” dedi, “Sadede gelirsek, bana, Itelo’nun dostu, senin dostun Dahfu’ya güven. Sen ve ben artık dostuz, her şeyinle bana güvenmen gerek.”

“Benim açımdan sorun yok, majesteleri,” dedim. “Bana uyar, işime gelir. Henüz sizi tam anlamıyorum, ama şimdilik hakkınızda bir karara varmayı da düşünmüyorum. Sanrı olasılığı sizi endişelendirmesin. Aslına bakarsanız benim kadar hayatın çilesini çekmiş çok insan yoktur. En büyük sadakati bu özelliğime gösterdim. Zaman zaman kendimi yitirdiğim oldu, ama hep geri döndüm ve Tanrı biliyor ki, hiçbiri kolay olmadı. Ama buna bayılıyorum. Grun-tu-molani!”

“Evet,” dedi, “gerçekten öyle. Bu yüzde yüz katıldığım bir tavır. Ama hangi şekilde ve hangi koşullarda? Bay Henderson, engin bir hayal gücünüz olduğunu biliyorum, ayrıca bir... bir ihtiyaç içindesiniz.”

“İhtiyaç derken tam üstüne bastınız. Bende daha çok *İstiyorum, İstiyorum* şeklini alıyor.”

Şaşırmıştı, “O da nedir?” diye sordu.

“İçimde bir ses bunu sürekli hatırlatıyor,” dedim, “Beni hiç rahat bırakmadığı zamanlar da oldu.”

Çok etkilenmiş gibiydi, ellerini butlarına koymuş, yukarı kıvrılan dudakları, geniş burun delikleri ve parlak burnuyla kıpırdamadan duruyor, bana bakıyordu.

“Bu sesi ne zaman duyuyordunuz?”

“Neredeyse her zaman.”

Alçak sesle “Nedir bu?” dedi, “doğumla gelen haklarınızı ta-

lep etmek mi? Ne tuhaf! Çok etkileyici bir belirti. Daha önce benzerini gördüğümü ya da duyduğumu hatırlamıyorum. Ne istediğini söylüyor mu?”

“Hayır,” dedim, “bugüne dek hiç söylemedi. Hiç isim vermedi.”

“O’lağanüstü,” dedi, “çok acı veriyor olmalı. Anladığım kadarıyla siz bir cevap buluncaya kadar susmayacak. Ne dokunaklı bir durum. Ve bu her neyse, çok aç olmalı. Bir yandan da uzun süren bir mahpusluğu anımsatıyor. Ama ne istediğini söylemiyor dediniz, öyle değil mi? Yaşamak ya da ölmek için özel bir talimat vermiyor mu?”

“İntiharla tehdit kozunu çok kullandım, majesteleri. Zaman zaman içime bir şey giriyor, sağa sola saldırıyorum, karımı beynimi dağıtmakla tehdit ediyorum. Hayır, ne istediğini söyletmeyi başaramadım ve bugüne dek ona sadece istemediklerini verdim.”

“Ya, istenmeyen şeyler en sık rastlanan ölüm nedenleridir. Bu gerçekten görülmemiş bir şey, öyle değil mi Henderson? Mummah’ın karşısında nasıl başarılı olduğunuzu şimdi çok daha iyi anlıyorum. İçinize hapsolan o istek kazanmanıza yetti.”

“Bunu fark ettiniz mi, majesteleri? Gerçekten mi? Nasıl müteşekkirim bilemezsiniz. Başım hâlâ dönüyor.” Bu doğrudu. İçimde kabaran sevgi ve şükran duygusu dayanılmaz bir hal almıştı. “Bu tecrübenin benim için ne anlama geldiğini bilmek ister misiniz? Neden sanrı ya da yanılğı diyelim ki? Bakın, sizinle açık konuşurken, istiyorum, istiyorum’u sürekli duymanın benim için nasıl bir şey olduğunu anlatırken, bunun bir yanılğı olmadığını biliyorum. Buradan hareketle, sanrılardan endişe etmeme gerek yok. Bu şeyin beni ayık kafayla harekete geçirdiğini kemiklerimde hissediyorum. Ülkemi terk etmeden önce bir dergide, çölde (Büyük Amerikan Çölünde) belki kırk elli yılda bir açan çiçekler olduğunu okumuştum. Her şey düşen yağmurun miktarına bağlıydı. Bu makaleye göre tohumları alıp bir kova suyun içine koysanız, filiz vermezler. Hayır bayım, majesteleri, suyla ıslatmak bir işe yaramaz. Toprakta süzülen yağmur suyuna ihtiyaç duyar o tohumlar. Yağmurun bir-

kaç gün boyunca yağması gerekir. Elli ya da altmış yıl sonra ilk kez zambaklarla, saray çiçekleriyle karşılaşsınız.” Sonlara doğru sesim kısılmaya başlamıştı, boğuk bir sesle “Derginin adı *Scientific Americandı*,” dedim. “Karımın bu dergiye abone olduğunu söylemiştim sanırım, majesteleri. Çok ilginç ve hareketli bir zi-” Zihni vardır demek istemiştim. Lily’den söz etmek beni duygulandırıyor.

Ciddi bir tavırla “Sizi anlıyorum Henderson,” dedi. “Evet, ortak bir anlayışa sahibiz. Sözleşme de diyebiliriz.”

“Teşekkürler Kral,” dedim. “Doğru, ilerleme kaydettik.”

“Bir süre sizden teşekkür etmemenizi isteyeceğim. Bana güvenmenizi ve sabırlı olmanızı rica ediyorum. Ayrıca, her şeyden önce, sizi temin ederim ki dünyayı geride bırakıp Wariri’lerin arasına dönerken kesinlikle içe kapanmak gibi bir niyetim yoktu.”

Burada yeri gelmişken, aslanlar, insan zihni, hayal gücü, zekâ ve insanoğlunun geleceği hakkında güçlü bir önsezisi olduğunu söyleyebilirim. Çünkü, (onun sözleriyle) zekâ artık özgürdür, istediği yerden başlayabilir, istediği yere gidebilir. Düşüncelerinin çekiciliğine kapılıp kendini kaybetmiş olması da mümkündür. Çünkü o yalnız bir hayalci değil, hayalini gerçekleştiren, planları olan bir adamdı. Kendini kaybetmiş derken bundan sağduyusunu kaybettiği anlaşılmasın; içindeki şevk ve heyecan onu umulmadık yerlere götürmüştü, demek istiyorum.

Kral, konuşma fırsatı bulduğu için ziyaretime sevindiğini söylemişti ve sözlerinde samimiydi. Konuştuk, konuştuk, konuştuk ama onu tam olarak anlayabildiğimi iddia etmeyeceğim. Tek yapabildiğim şey, hakikatin bazen hiç umulmadık biçimlerde gelebileceğine dair ikazını aklımdan çıkarmadan, onu dikkatle ve yargılamadan dinlemektir.

Görüşlerinin kaba bir özetini sizlere aktarayım. Özellikle insanlarda, iç ile dış arasında güçlü bir bağ olduğuna inanıyordu. Gayretli bir öğrenci ve iyi bir okuyucu olduğu için, Suriye'deki okulunun kütüphanesinde görevli olarak çalışmış, kapanış saatinden sonra oturup en olmayacak kitapları hatmetmişti. "James'in *Psychology*'sinde çok cazip tezler var," derdi mesela. Buna benzer pek çok kitap okuyarak kendini geliştirmişti. Kafasını meşgul eden şeylerden biri insan malzemesinin dönüşümüne duyduğu inançtı; kabuktan çekirdeğe ve çekirdekten kabuğa doğru çalışmanın aynı etkiyi göstermesi; zihnin teni etkilediği gibi tenin de zihni etkilemesi, bu etkileşimin birbirini içererek devam etmesi onda hayranlık uyandırıyordu. Bu sürecin son derece dinamik olduğu kanısındaydı. Zihin ve ten hakkında bildiklerimi aklımdan geçirerek, "Bundan gerçekten emin misiniz, haşmetmeap?" dedim.

Elbette emindi, yüzde yüz emindi, kalıbını basabilirdi. Sez-gilerine bu denli güvenmesi bana Lily'i hatırlatıyordu. Bir şeye inanmak ikisini de heyecanlandırıyordu ve ikisi de ilginç iddi-alar öne sürmekten haz alıyorlardı. Dahfu da babasından söz etmeyi severdi. Bir keresinde bana, babası rahmetli Gmilo'nun sakal ve yele hariç aslanı andırdığını söylemişti. Mütevazı oldu-ğu için kendisiyle aslanlar arasında benzerlik kurmamıştı, ama ben her şeyi görüyordum. Arenada kafataslarını kurdeleleriyle birlikte havaya fırlatıp tutarken de görmüştüm. Söze temel bir gözlemle başladı, buna göre dağ insanları dağa, ova insan-ları ovaya, su insanları suya, sığır insanları sığıra ("Evet, dostu-nuz Arnewi'ler, Sungo") benziyordu. "Montesquieu'nün görüş-lerine benzer," dedi ve sonu gelmeyen örnekler vermeye devam etti. Bunlar milyonlarca kişinin hayatları boyunca edindikleri tecrübeyle ayırdına vardıkları şeylerdi: At bakıcılarının dişleri iri, damarları kalın olur, kahkahaları kişnemeyi andırırdı; kö-ppeklerle sahipleri birbirine benzerdi, karı kocalar yıllar geçtik-çe birbirlerine benzemeye başarlardı. Yeşil ipek pantolonum-la otururken, "Ya domuzlar?" diye düşündüm. Kral devam et-ti; "Doğa müthiş bir taklitçidir. İnsan bütün organizmaların en seçkini olduğu için, uyarlamaların da efendisidir. Bir ima sanat-çısıdır. Bedeniyle, teninin dile getirdikleriyle kendini bir sanat eserine dönüştürür. Ne mucize! Ne başarı! Aynı zamanda ne büyük felaket! İnsanı ağlatacak cinsten!"

"Evet, dedikleriniz doğruysa, hazin bir durum," dedim.

"Mezarlar başarısızlık enkazlarıyla dolu," dedi, "dünya ken-di çocuklarının kanını içiyor, ama yaşamsal bir damar akmaya devam ediyor. Evrim devam ediyor. Bunun üstünde kafa yor-malıyız."

İnsanların nasıl biçim kazandığına dair kısa bir bilimsel açık-lama yaptı. Bazı bedensel bozuklukların beyinden kaynaklan-dığını öne süren sav onun için yeterli değildi. Beyin her şeyin kaynağıydı. "Konuşmamızın seviyesini düşürmek istemiyor-um," dedi, "ama bir örnek vermek gerekirse, bir bayanın bur-nundaki sivilce, ruhundan gelen bir komutla dönüşüm geçire-rek cisimleşen bir fikirdir belki; daha temele inersek burnun

kendisi, kalıtımın da payı olmakla birlikte, bir bakıma sahibinin kendi fikridir.”

Başım artık hasır sepet kadar hafifti, “Sivilce mi?” dedim.

“Derinlerdeki ateşli duyguların dışa vurumu anlamında,” dedi. “Suçlamak amacıyla söylemiyorum – hayır! O bir sonuç, bir suç değil. Bedenimizi biçimlendirmek konusunda hiç başarılı değiliz. Ama yine de bu dönüşüm içten gelen bir şey. Hastalık ruhun dilidir. Bu uygun bir mecaz. Çiçeklerin aşkın dilini konuştuğu söylenir. Zambak saflığı temsil eder. Güller tutkuyu. Papatyalar sıkı ağızlıdır, sırrınızı ele vermezler. Hah! Bunları bir zamanlar bir yastığın üstündeki işlemede okumuştum. Ne ki, bunu bütün içtenliğimle söylüyorum, ruh pek çok dil konuşur; korkuyu hastalık belirtilerine dönüştürdüğü gibi, umudu da dönüştürür. Umut yanaklarda, ya da yüzün tamamında yeşerir, ayaklar saygının, eller adaletin, kaşlar huzurun göstergeleridir.” Yüzümdeki ifadeden memnun kaldığı anlaşıyordu; oysa ahmak gibi göründüğüme emindim. “Ah!” dedi. “Sizi şaşırttım mı?” Buna bayılıyordu.

Sonraki konuşmalarımızda ona, “Bu düşüncenizin beni kalbimden vurduğunu kabul ediyorum,” dedim. “Kendi görünüşümden ne kadar sorumluyum? Dış görünüşümün bana cehennem hayatı yaşattığını kabul ediyorum. Fiziksel açıdan, bir türlü çözemediğim bir bilmece gibiyim.”

“İnsanın ruhu bir anlamda bedenine işler. Sizinki gibi bir burunla hiç karşılaşmadım. Sadece bu özelliğiniz bile, dönüşüm açısından, yepyeni bir keşif.”

“Kral,” dedim, “ailemdaki ölümler dışında duyduğum en kötü haber bu oldu. Neden bir ağaçtan daha fazla sorumluluğum olsun ki? Söğüt ağacı olsaydım, bana böyle şeyler söylemezsiniz.”

“Ah,” dedi, “her şeyi kendinize yontuyorsunuz.” Sonra çeşitli tıbbi kanıtlar ve beyin üzerine yapılan araştırmalardan örnekler vererek açıklamaya devam etti. Beyin zarının uzuvlardan ve duyu organlarından işaret almakla kalmayıp komut ve talimat gönderdiğini defalarca tekrar etti. Bu mekanizmanın nasıl işlediğini, hangi ventriküllerin vücut ısısı, hormon salgısı gibi işlevlerden hangisini yerine getirdiğini pek iyi anlayamadım. Ve-

jetal işlevlerden söz edip durdu, söylediklerinin ancak yarısını anlayabiliyordum.

Sonunda elindeki tüm literatürü zorla elime tutuşturdu, odama götürüp okuyacağıma söz verdim. Bunların çoğu okuldan beraberinde getirdiği kitaplar ve dergilerdi. “Nasıl getirdiniz?” diye sordum. Malindi üzerinden geldiğini, orada bir eşek satın aldığını söyledi. Bir stetoskop ve bir tansiyon ölçme cihazı dışında başka hiçbir şey getirmemişti, ne giyecek (o giyeceklerle burada ihtiyacı yoktu) ne de özel bir eşya. Kabilesine geri çağrıldığında tıp fakültesinin üçüncü sınıfındaydı. “Savaşta sonra sağda solda oyalanacağıma ben de doğruca oraya gitmeliydim. Sizce iyi bir doktor olur muyum?” diye sordum. Olmam için hiçbir neden görmüyordu. Önce biraz ihtiyatlı konuştu. Ama samimi olduğuma kanaat getirince hekimlik mesleğinin benim için uygun bir seçim olduğuna inanmış gibi göründü. Yaşıtlarım emekliye ayrılırken ben henüz stajımı bitirmemiş olacaktım, ama söz konusu olan herhangi biri değil, E.H. Henderson’du. Mummah’ı yerinden kaldırmayı başarmıştım. Bunu unutmayalım. Gücüm kuvvetim yerindeydi, bir kaza ya da beklenmedik bir şey olmazsa, doksan yaşına kadar yaşayabilirdim. Sonunda kral hevesimi ciddiye aldı, “Evet, bu gerçekten hayranlık uyandıran bir bakış açısı” gibi şeyler söylemeye başladı. Aynı ciddiyetle önem verdiği bir mesele daha vardı, o da yağmur kral olarak görevlerimi yerine getirmemdi. İş şakaya vurduğumda beni susturur, “Sungo olduğunuzu hatırlayın, Henderson,” derdi.

Günlük programım şöyleydi: Sabahları iki amazon, Tamba ve Bebu, kapımda belirir ve joksi, yani ayakla çiğneme masajı yapmayı teklif ederlerdi. Her reddedişimde çok şaşırmış ve hayal kırıklığına uğramış gibi yaparlar, bana sundukları hizmeti birbirlerine uygularlar, yani birbirlerine masaj yaparlardı. Ayrıca her sabah Romilayu ile görüşür, onu davranışlarıminin doğruluğu konusunda ikna etmeye çalışırdım. Kralla yakınlaşmam onu endişelendiriyor ve aklını karıştırıyordu sanırım. Ona sürekli, “Romilayu, anlamam gerek. Bu çok özel bir kral,” diyordum. Ama halimden, Dahfu ile konuşmaktan öte şeyler de yap-

tığımızı, ileride anlatacağım bir deney üstünde çalıştığımızı anlıyordu.

Öğle yemeğinden önce amazonlar içtimaya çıkarlardı. Kolsuz kısa ceketleri ya da yelekleriyle önüme gelip kendilerini sırayla yere atarken, toprağın daha iyi yapışmasını sağlamak için dudaklarını ıslatırlar, ayağımı alıp kafalarına koyarlardı. Tören alanı davul ve borazan sesleriyle inler, sıcak ve insan kalabalığıyla ortalık tam bir curcunaya dönerdi. Ateşim devam ediyordu. İstek ve hastalık içimde küçük yangınlar çıkarıyordu. Her yanımdan terden sıırıslıksamken bile burnum kupkuruydu. Aslanın kokusu da üstüme sinmişti – etrafımdakilerin bunu ne kadar fark ettiklerini bilmiyorum. Yeşil pantolonum, şapkam ve kauçuk tabanlı ayakkabılarımla amazon bandosunun önünde dururdum. Sonra, kat yerleri kalın kirpikleri andıran tören şemsiyelerini getirirlerdi. Kadınlar gaydalarını dirseklerinin altına sıkıştırırlardı. Bütün bu tantananın ve feryatların arasında görevliler iskemleleri getirir, hep birlikte yemeğe otururduk.

Bunam, Horko, Bunam'ın yardımcısı her zaman masada olurdu. Horko oldukça cüsseli olduğundan, Bunam'ın fazla yer kaplamaması işimize geliyordu. Zayıf, sopa gibi bir adam olan Bunam iki gözünün arasına yerleşen ve tüm insanlık tecrübesini yansıtan çarpık bir bakışla bana bakardı. Dazlak kafaları ve kısa şirin dişleriyle iki karısı güneş gibi açarlardı. Eğlenmeyi seven bir ikili oldukları kesindi. Horko ikide bir uzun cübbesinin önünü çekiştirir ya da parmaklarıyla kulaklarından sarkan ağır kırmızı taşlara dokunurdu. Önüme tüylü bir topu andıran bir hamur topağı koyarlardı; unlu kurabiyeye benzerdi ama daha gevşek ve tuzluydu. Ağzımdaki köprünün daha fazla zarar görmeyeceğini düşünüp rahatlardım; Matmazel Montecuccoli'nin ve dişçi Spohr'un oyduğu dişlerime yerleştirilen metal parçaları yerinden oynarsa, uygar dünyaya dönmeden önce acıdan öleceğime emindim. Kendime çok kızıyordum, çünkü yedek bir köprüm vardı ve onu almadan yola çıkmamalıyım. Alçı kalıbıyla birlikte bir kutuda duruyordu, o kutu da Buick'in içindeydi. Krikoyu yedek lastiğin içine sıkıştıran bir yay vardı, sağlam bir yerde durması için yedek köprünün bulunduğu kutu-

yu oraya koymuştum. Onu görür gibiydim. Arabanın bagajındaymışım gibi görebiliyordum. Gri bir kutuydu, içi pembe, ince bir kâğıtla kaplanmıştı, kutunun üstünde “Buffalo Diş Malzemeleri Şirketi” yazılıydı. Köprünün kalan kısmını kaybetme korkusuyla, hamur işini bile büyük bir dikkatle çiğnerdim. Derin düşüncelere dalmış gibi görünen Bunam yemeğini ötekiler gibi yerdı. O ve kösele derili adam büyücüyü andırıyorlardı, hele ikincisi, her an kanatlarıyla havalanacakmış gibiydi. O da yemeğini iyice çiğneyerek yerdı, aslında saray avlusu, Alis’in Harikalar Diyarı gibi eğlenceli bir yerdı. Koca kafaları ve şiş göbekleriyle çavdar ekmekini andıran küçük çocuklar, toz toprağın içinde çakıl taşlarıyla oynarlardı.

Atti sarayın bodrumunda kükrediğinde kimse yorum yapmazdı. Yalnızca Horko ürkmüş gibi yapar, sonra dudakları kıvrılır ve her zamanki gibi tebessüm ederdi. Parıltılı bir adamdı, kanı bile muhtemelen mobilya cilası gibi parlaktı. O da kral gibi iri yarıydı, gözlerinde aynı ışıltı vardı, ama kraldan farklı olarak onun gözleri pörtlekti. Lamu’da, kuzeyde okula giden yeğenini beklerken çok iyi vakit geçirdiğini tahmin ediyordum. Anladığım kadarıyla kiliseye, camiye gidecek adamlardan değildi.

Her gün birbirinin aynı geçiyordu. Yemek merasiminden sonra amazonların eşliğinde Mummah’ı ziyaret ederdim. Ağır ahşap kalasların üstünde duran heykelin altı adam tarafından eski yerine taşındığına bizzat şahit olmuştum. Hummat’la paylaştığı bu mekân sarayın ayrı bir avlusundaydı, burada ahşap sütunlar ve içinde bulanık bir su olan bir taş sarnıç vardı. Bu su Sungo’ya aitti. Mummah’a yaptığım günlük ziyaretler keyfimi yerine getiriyordu. Her şeyden önce, günün en berbat kısmını atlatmış oluyordum (bunu ileride açıklayacağım) ayrıca ona gerçekten bağlanmışım; yalnızca onu yendiğim için değil, bir sanat eseri, ya da bir tanrıça olarak sahip olduğu, tanımlayamayacağım bir niteliğinden ötürü. Leylek yuvası zülûfleri, ağırlığının altında ezilecekmiş gibi duran bacaklarıyla çirkin bir görünüşü olsa da, benim için cömert bir tanrıçaydı. “Nasılsınız hanımefendi. Saygılarımı sunuyorum. Beyefendi nasıllar?” derdim. Kırmızı fesli şampiyon Turombo’nun kaldırdığı

hantal dağ tanrısı Hummat'ın karısı gözûyle bakıyordum ona. İyi bir evliliğe benziyordu, bulanık suyun bulunduğu taş sarnıcın yakınında, birbirlerinden hoşnut bir halde duruyorlardı. Ben Mummah'la vakit geçirirken Tamba ve Bebu iki su kabığını suyla doldururlar, bir grup amazonun şemsiye ve hamakla beni beklediği başka bir yere geçerdik. Şemsiye ve hamak, tıpkı pantolonum gibi yeşil renkte, yani Sungo rengindeydi. Amazonların yardımıyla bu hamağa yatar, daha doğrusu bütün ağırlığımla gömülürdüm. Öğlen sıcağıyla kaskatı kesilmiş gökyüzüne bakardım; şemsiye, uykumu getiren üşengeç püskülleriyle başımın üstünde kâh saat yönünde, kâh ters yönde dönerdi. Çoğu kez saraydan Atti'nin gürültüsü gelir, benimle ilgilenirken ter içinde kalan amazonlar aniden durup sesi dinlerlerdi. Şemsiyeyi tutanın eli kayarsa, güneş bir anda ateş topu gibi yüzüme vurur, kan beynime sıçrardı.

Kralın özel amacını gerçekleştirmek için yaptığım faaliyetlerden biri de, arkamda bir davulcuyla birlikte köy meydanına gitmekti. İnsanlar ellerinde küçük kaplarla yaklaşırlar, Tamba ve Bebu bu kaplara su koyarlardı. Daha çok kadınlar gelirdi, çünkü Sungo aynı zamanda doğurganlıktan sorumluydu ve su doğurganlığı temsil ediyordu. Bu tören her öğleden sonra, düzensiz ve aylak bir davul sesiyle devam ederdi. O tek davulun tok ve kulağa yanlış gelen vuruşlarla çıkardığı ses, nedense hep ritmi tuttururdu. Kadınlar güneşin altında, ellerinde sarnıç suyunu koyacakları kil kaplarla kulübelerinden çıkarlardı. Ben gölgeye çekilir, davulun bu uykulu çağrısını parmaklarımı karnımda kavuşturup dinlerdim. Köyün ortasına geldiğimizde hamaktan kalkardım. Burası pazar yeri ve aynı zamanda mahkeme alanıydı. Kırmızı cübbesiyle hâkim bir gübrelığın üstünde otururdu. Kaba saba bir adamdı, görünüşü bana hep itici geldi. Burada hep görülmekte olan bir davayla karşılaştım, sanık bir sopaya bağlı getirilir, ağzında konuşmaması için diliyle damağının arasına sokulmuş çatal bir ağaç dalı olurdu. Ben gelince davaya ara verilirdi. Avukatlar bağrıışmayı bırakır, kalabalık "Sungo! Aki-Sungo," (Büyük Beyaz Sungo) diye haykırdı. Onlara eğilerek selam verirdim. Tamba ve Bebu bana eski

çamaşırhane süzgeçlerini ya da Katoliklerin kilisede kutsal suyu serpmek için kullandıkları delikli kapları andıran, delikli bir sukabağı verirlerdi. Bu kabakla üstlerine su serperdim; insanlar gülerek bana yaklaşır, yaşlı, dişsiz, kıçları kılılı adamlar, göğüsleri yere bakan kadınlar arkalarını dönerek onları ıslatmamı beklerlerdi. Gücüme ve rütbeme gösterdikleri saygıda biraz da alaycılık olduğu dikkatimden kaçmazdı. Sopaya bağlı mahkumu da unutmaz, zavallı adamın ter içindeki bedenini biraz daha ıslatırdım.

Yağmur kral olarak görevlerim aşağı yukarı bunlardı, ama si-ze asıl kralın özel amacını ve bana verdiği kitapları anlatmalıyım. Bu kitaplardan uzak durmaya çalışıyordum; kralın anlatıklarından sonra bunların başıma bela getirmesinden korkuyordum. Çok kullanılmış gibi görünen iki kitap vardı, bir de kapağı olmayan, üst sayfaları parçalanmış, bilimsel kitapların teksir makinesiyle çoğaltılmış kopyaları. Birkaçını gözden geçirdim. Kâğıtlar kararmıştı, temiz kalan yerlerine molekül diyagramları çizilmişti. Harfler kalın ve mezar taşı gibi ağırdı, bütün cesaretim kırıldı. La Guardia'da limuzine binip Queens mezarlığından geçmek gibi bir şeydi. O kadar ağırdılar. Ölülerin her biri postalandığından mezar taşları ölümün yaladığı posta pullarını andırırdı.

Her neyse, sıcak bir gündü ve elimdeki kitaplarla ne yapacağımı düşünerek oturuyordum. Üstümde üniformam var; yeşil ipek pantolonum, tepesinde memesiyle miğferim, kauçuk tabanları biçim değiştirip istihzayla gülümseyen dudaklara dönüşmüş postallarım. İşte böyle. Sayrı ve ateş uykumu getiriyor. Güneş mutlak egemenliğini hissettiriyor. Şerit şerit uzayan gölgeler kaskatı. Sıcaklık bir rüya havası veriyor, bazı yerlerde dağlar sarı, gevrek, hücremsi, kavruk, şeker melası gibi. Dişlere iyi gelmeyecekleri kesin. Bir de bu kitaplar var. Horko ile Dahfu sahilden içerilere gelirken bir eşeğin sırtına yüklemişler. Hayvan daha sonra kesilmiş, eti Atti'ye verilmiş.

Bunu neden okumak zorundayım ki? diye düşündüm. Çok direndim. Başlangıçta kralın bir kaçık olduğunu keşfetmekten korkuyordum; ruhu uykusundan uyandırmak için bunca

yol geldikten, Mummah'ı kaldırıp yağmur kral olduktan sonra, Dahfu'nun alelade bir eksantrik olduğunu öğrenmem bende bir haksızlık duygusu yaratacaktı. Bu yüzden vakit kazanmaya çalıştım. Birkaç el Napolyon falı açtım. Sonra uykum iyice arttı, dışarıda güneşin sabitlediği renklere, boya gibi duran yeşillere, kabuklu kahverengilere baktım.

Sinirli ve duygusal bir okuyucuyum. Kitabı yüzüme yaklaştırarak okurum, bir tek iyi cümle beynimi bir yanardağa çevirmeye yeter; her şeyi aynı anda düşünmeye başlarım, düşünce lavları iki yanımdan akar. Lily zihin enerjimin çok yüksek olduğunu söyler. Öte yandan Frances'a göre, beyin gücüm sıfırdı. Sadece şunu diyebilirim ki, babamın kitaplarından birinde "Günahların affedilmesi bitmeyen bir süreçtir" cümlesini okuduğumda başıma taş düşmüş gibi oldum. Babamın kâğıt paraları ayrıç olarak kullandığını, o kitaptaki parayı aldıktan sonra kitabın adını bile unuttuğumu daha önce söylemiştim. Belki günah hakkında daha fazla şey duymak istemediğim için böyle yaptım. Olduğu kadarıyla mükemmel bir cümleydi, devamında yazarın her şeyi berbat edeceğinden korkmuş da olabilirim. Her neyse, ben esinlenmelerin adamıyım, sistematik tiplerden değilim. Ayrıca, o tek cümleye kendimi adamayacaksam, bütün kitabı okumanın ne yararı vardı?

Hayır, hiçbir şeyi sonuna kadar sükunetle okuyamadım, bir ara babamın kitaplarını domuzlara yedirmeyi bile düşündüm. Bu kadar çok kitap kafamı karıştırıyordu. Fransa hakkında bir şey okumaya başlayınca, Roma imparatorluğu hakkında hiçbir şey bilmediğimi anlıyordum, ki Roma Fransa'dan önceydi, daha geriye gidince Yunan ve Mısır imparatorlukları, ilkel çağlar vardı. Doğruyu söylemek gerekirse bir tek kitabı okuyacak kadar bile bilgi sahibi degildim. Zamanla, beni en çok çeken kitapların *Cerrahinin Romantizmi*, *Acıyı Nasıl Yenebiliriz* gibi şeyler ve Osler, Cushing, Semmelweis ya da Metchnikoff gibi tıp adamlarının biyografileri olduğunu anladım. Wilfred Grenfell'e olan hayranlığım beni Labrador, Newfoundland, Kuzey Kutbu ve son olarak Eskimolarla ilgilenmeye yöneltti. Lily'nin Eskimolara olan merakımı paylaşıcağını sanmıştım, ama paylaş-

madı ve bu beni hayal kırıklığına uğrattı. Eskimolar son derece yalın bir hayat sürerler, o da yalın bir insan olduğu için ilgileneneğini düşünmüştüm.

Hem öyledir, hem böyle. Doğruyu söylemek Lily'nin doğasında olan bir şey değildi. Nişanlıları hakkında söylediği yalanları düşünün. Dügüne giderken Hazard'ın gözünü patlattığından emin değilim. Nasıl emin olabilirim? Annesinin öldüğünü söylemişti, oysa kadıncağız yaşıyordu. Halı hakkında da yalan söyledi, babası kendini o halının üstünde vurmuştu. Fikir sahibi olmanın insanları yalan söylemeye ittiğinden kuşkulaniyorum. Evet, bu pek sık oluyor.

Lily ayrıca bir çeşit şantajcıdır da. O fosforlu sarısına gerçekten âşığım, bazen sırf eğlence için onu parça parça düşlerim. Elinden, ayağından, hatta parmaklarından başlar, kollarına ve eklem yerlerine doğru giderim. Bundan büyük haz alırım. Göğüslerinden biri daha küçüktür, küçük kardeşle büyük kardeş, leğen kemiği çok açık değildir, orası fazla etli de değildir. Ama genelde biçimli ve güzel bir vücuda sahiptir. Dahası, kızaracağı yerde yüzü bembeyaz olur ki bana en çok dokunan yönlerinden biri budur. Buna karşılık dünyayı umursamaz, müsriftir, evi temizlemez, sahtekârdır ve beni sömürmeye bayılır. Evlenmeden önce Devlet Bakanlığına ve bir alay resmî yere onun için belki yirmi mektup yazdım. *Beni karakterine referans olarak gösterdi.* Burma ya da Brezilya'ya gidecekti, onu bir daha göremeyeceğimi ima ederek beni tehdit etti. Ben de hemen inandım. O adamların arasında bırakamazdım onu. Ama evlendikten sonra balayımızı Eskimolarla kamp yaparak geçirelim dediğimde, beni dinlemek bile istemedi. Her neyse, (kitaplara dönecek olursak) Freuchen'i ve Gontran de Poncins'i okudum, kışın açık havada yaşamayı denedim. Bıçağımla buzdan bir ev yaptım, ısı sıfıra düşünce çocukları da getirip hayvan postlarının altında hep birlikte uyumayı teklif ettiğim için Lily ile kavga ettik. Bunu gerçekten denemek istemişim.

Dahfu'nun verdiği bütün kitapları gözden geçirdim. Aslanlarla bir ilgisi olması gerektiğini biliyordum, ama sayfalar boyunca onlarla ilgili tek satır bulamadım. İçimden kükremek,

kıvrılıp uyumak ya da başka şeyler yapmak geliyordu, yeter ki bu sıcak Afrika gününde, alkol ne kadar beyazsa o denli mavi olan gökyüzünün altında bu denli zor şeyler okumayayım. İlk paragrafı kolay görüldüğü için elime aldığım ilk makalenin altında Scheminsky diye birinin imzası vardı ve hiç kolay değildi. Ama inat edip okumaya çalıştım, ta ki Obersteiner allokirisi diye bir tıp terimiyle karşılaşana kadar. Bunu görünce duygulandım. “Demek buydu,” diye düşündüm. “Krala doktor olmak istediğimi söylemiştim, o da tıp eğitim aldığımı sandı. Bu yanlış düzeltmeliyim.” Çok zor bir metindi.

Elimden geleni yaptım. Obersteiner allokirisi’ni atladım, sonunda birkaç paragrafın anlamını çözmeyi başardım. Makalelerin çoğu bedenle beyin arasındaki ilişkiyi anlatıyor, özellikle de duruş, sağ ve sol arasındaki düzensizlikler, duyu bozuklukları ve abartılı algılar üzerinde yoğunlaşıyordu. Normal bir bacağı olan bir adam, bir filin bacağına sahip olduğu hissine kapılabiliyordu. Bu kendi başına çok ilginçti, bazı vaka tanımları da çok eğlenceliydi. Sürekli “kafamı çalıştırmalıyım, zihnimi açmalıyım, zekâmı kullanmalıyım, kralın neyin peşinde olduğunu anlamam gerek, hayatım buna bağlı olabilir,” diye düşünüyordum. Tam hayatımı basitleştirdim (en sonunda!), artık onunla başa çıkabileceğim derken bu izbe sarayda en çetrefil tıp metinlerini okumak zorunda kalmam da şansın bana oynadığı oyunlardan biriydi. Bu yerli prensler arasında eğitilmiş olmayı pek kalmadı sanırım, teknik okullar bütün dünyadan gelen her renkteki öğrencilerle dolu, bazıları şimdiden deha ürünü buluşlar yaptılar bile. Ama Kral Dahfu’nun yaptıklarını yapan, onun izlediği yoldan giden birini duymadım. Tamamen kendine özgü biri olması kuvvetle muhtemeldi tabii. Eğer öyleyse tetikte olmam gerekiyordu, kendi başına bir tür oluşturan insanlardan mantıklı davranmalarını bekleyemezsiniz. Başka bir türün tek temsilcisi olduğum için, tecrübeye dayanarak söylüyorum.

Scheminsky’nin makalesini okumaya kısa bir ara verip Napolyon falı açmış, hızlı hızlı soluyarak kartların üzerine eğil-

miştım; öncekilerden daha sıcak bir gündü, kralın amcası Horko, aniden sarayın birinci katındaki odama girdi. Arkasında Bunam, onun yanında yardımcısı kara kösele adam vardı. Bu üçü, dul görünüşlü yaşlı bir kadına yol vermek için geri çekildiler. Dul kadınları bir bakışta tanırırsınız. Beni görmesi için getirmişlerdi, geride durmalarından, asıl ziyaretçinin bu kadın olduğu anlaşılıyordu. Kalkmaya hazırlanırken sendeledim – odam oldukça küçüktü, yerde yatan Tambu ile Bebu, bir köşede oturan Romilayu yeterince kalabalık yapıyordu. Zor sığıdığım bu odada şimdi sekiz kişiydik. Yatak yere sabitti, dışarı çıkaramazdım. Üstünde hayvan postları, kumaş parçaları vardı, oyun kartları dört dizi halinde sıralanmıştı – kral Dahfu'nun kitaplarını bir kenara itmiştim. Ve şimdi, uçları saçaklı giysisi omuzlarından kalçalarına altına kadar inen bu yaşlı kadını getirmişlerdi. Dışarıdaki kavurucu Afrika sıcağından geliyorlardı ve gözlerim oyun kartlarının parlak kırmızıları ve siyahlarına alıştığı için ilk bakışta kadını iyi seçemedim. Ama yanıma yaklaşıncı yuvarlak yüzünü gördüm, aslında tam yuvarlak değildi. Bir kenarında, çenesinde simetri bozuluyordu. Burnu kalkıktı, dudakları iriydi, yüzünü hafifçe ileri doğru uzattığında, dudaklarını size sunuyormuş gibi görünüyordu. Ağzında pek az diş kalmıştı, ama kim olabileceğini tahmin ettim. “Dahfu'nun bir akrabası olmalı,” diye düşündüm. “Belki annesidir.” Yüzündeki çizgilerden, dudaklarından ve gözlerindeki kırmızı ışıltıdan ilişkiyi kurdum.

“Yasra. Kraliçe,” dedi Horko. “Dahfu anne.”

“Beni onurlandırdınız,” dedim.

Dahfu'nun annesi elimi aldı ve tıraşlı kafasının üstüne koydu. Bütün evli kadınların başı tıraşlıydı. Aramızda altmış santim kadar fark olduğu için elimi başına götürürken hiç zorlanmadı. Horko ve ben ötekilere yukarıdan bakıyorduk. Horko yine kırmızı cüppesini giymişti, kraliçeyle konuşmak için eğildiğinde kulaklarındaki taşlar horoz ibiği gibi sallandı.

Miğferimi çıkarınca, burnumda ve yanaklarımda yağmur töreninden kalan yaralar ve şişlikler ortaya çıktı. Ciddiyetle kasılmaktan gözlerime manyakça bir ifade gelmiş olmalı, kara

kösele adam gözlerimi işaret edip Bunam'a bir şeyler söyledi. Ama ben yaşlı kraliçenin elini saygıyla kafama koyarak "Hanımefendi, Henderson hizmetinizdedir. Bütün içtenliğimle söylüyorum," dedim. Omzumun üstünden Romilayu'ya "Bunları aynen tercüme edeceksin," diyerek onu uyardım. Sorguçlu kafası hemen arkamdaydı, alnı her zamankinden fazla kıvrılmıştı. Bunam'ın yatağın üstündeki oyun kartlarına ve teksirlere baktığını görünce hepsini toplayıp arkama ittim, kralın özel eşyalarını görmesini istemiyordum. Romilayu'ya, "Kraliçeye çok iyi bir evlat yetiştirdiğini söyle," dedim. "Kral benim dostum, ben de onun dostuyum. Onu tanımanın benim için bir onur olduğunu söyle."

Bu arada, "Ama kraliçenin dostları pek sevimsiz," diye içimden geçiriyordum. Bunam'ın görevinin başarısız kralların canını almak olduğunu biliyordum; bunu Dahfu söylemişti. Bunam kocasının da celladıydı – kraliçe onunla birlikte, öğle sonrasının bu geç saatlerinde, bana nezaket ziyareti yapmak için mi gelmişti? Bu pek mantıklı değildi.

Amerika'da olsaydık şimdi kokteyl saatinde olurduk. Büyük çarklar yavaşlar, gökyüzünün aydınlığını bölen bütün çerçeveler kararır, dünya dönüşüm yolundaki çabalardan, arzulardan, suç ortaklıklarından ve buluşlardan oluşan yükünün gergin iplerini gevşetirdi.

Yaşlı kraliçe kafamdan geçenleri sezmiş olmalı çünkü o da üzgün ve huzursuz görünüyordu. Bunam bana saldırganın bir yolunu arıyormuş gibi gözlerini üstüme dikmişti, Horko ise asık ve ablak suratıyla başlangıçta endişeli görünüyordu. Bu ziyaretin iki amacı vardı – benden dışı aslan hakkında bilgi almak ve bir şekilde kralı etkilememi sağlamak. Kralın Atti'yle başı ciddi şekilde dertteydi.

Daha çok Horko konuştu, Lamu'da kalırken öğrendiği birkaç dili, bir çeşit Fransızca'yı, İngilizceyi ve biraz da Portekizceyi karıştırarak kendine özgü bir dil oluşturmuştu. Besili suratı parlıyor, kulakları taş küpelerin ağırlığıyla neredeyse şişkin omuzlarına kadar iniyordu. Lamu'daki evi hakkında bilgi vererek söze başladı – Horko'ya göre Lamu çok modern bir şehir-

di. Otomobiller, kafeler, müzik vardı, pek çok dil konuşulurdu. “*Tout le monde très distingué, très chic,*”^{*} diyordu. Bir elimle duymayan kulağımı kapatıp bütün dikkatimle dinliyor, başımı sallıyordum; Afro-Fransızcasını anladığımı görünce canlanmaya başladı. Kalbinin o şehirde kaldığı anlaşıyordu, muhtemelen hayatının en güzel yıllarını orada geçirmişti. Lamu onun Paris’iydi. İçinde hizmetçiler, kızlar olan güzel bir ev tuttuğunu, günlerini muhtemelen yakasına çiçek ilaştırdığı bir gofrecekletle bir kafede geçirdiğini hayal ettim. Onu sekiz dokuz yıl orada bırakıp gittiği için yeğenine kızılıyordu. “Lamu okul bırakıp gitmek,” dedi. “*Pas assez bon.*”^{**} Kötü, kötü dedim. Yok gitmek Lamu. Biz gitmek. O gitmek. Baba Kral Gmilo ölmek. *Moi aller chercher Dahfu.*^{***} Bir sene.” Kraliçe Yasra’nın kel kafasının üstünden kalın parmağını kaldırdı, kızgın tavrından, Dahfu’nun kaybolmasından onu sorumlu tuttuklarını tahmin ettim. Veliahtı geri getirmek onun göreviydi.

Sesinin tonundan hoşlanmadığımı anladı ve “Sen Dahfu dost?” dedi.

“Elbette.”

“Ben de. *Roi neveu. Aime neveu. Sans blague.*”^{****} Tehlike.”

“Yapma, bu da ne demek?” dedim.

Suratımın asıldığını gören Bunam sert bir sesle Horko’ya bir şeyler söyleyince, ana kraliçe Yasra “Sasi ay. Ay, sasi, Songo,” diye haykırdı. Başını kaldırıp bana baktığında çenemin altını ve burun deliklerimi görmüş olmalı, gözlerimi görmediği için özrünü kabul edip etmediğini anlamamıştı. Elime yapışıp, tıpkı kurbağalarla savaştığım o lanetli günden bir gece önce Mtalba’nın yaptığı gibi, parmaklarımı teker teker öpmeye başladı. Bir kez daha parmaklarımda bir hassasiyet hissettim. Bu eller öyle kötü muamelelere maruz kaldı ki, birçok kez şekil değiştirdi. Sözgelimi, Pancho Villa’yı taklit ederek briç masasının altından kediye nişan alırken kullandığım işaret parma-

(*) Fr. Herkes çok gösterişli, çok şık – ç.n.

(**) Fr. Pek iyi değil – ç.n.

(***) Fr. Ben gitmek Dahfu’yu bulmak – ç.n.

(****) Fr. Kral yeğen. Yeğen sever. Haydi oradan – ç.n.

ğı. “Hayır hanımefendi, bunu yapmayın,” dedim. “Romilayu, Romilayu söylese ne – yapmasın şunu. Piyanonun tuşları kadar parmağım olsaydı,” diye devam ettim, “hepsini seve seve onun hizmetine verirdim. Kraliçe ne istiyor? Bu adamlar onu sıkıştırıyor, farkındayım.”

Romilayu arkamdan “Oğlunu korumak, sahip,” dedi.

“Kimden koruyacak?”

“Cadı aslandan, sahip. O çok kötü bir aslan.”

Bunam’a ve yardımcısına öfkeli gözlerle bakıp “Anneyi fena korkutmuşlar,” dedim. “Bu bir mezar böceği. Mutlu olması için ceset görmesi ya da insanları mezara yollaması gerek. Koku-sundan anlıyorum. Şu kösele kanatlı yarasaya bak, bu da onun suç ortağı. Opera’daki Hayalet tam ona göre bir rol. Karınca-yi-yen gibi bir suratı var, yo, bu daha çok bir ruh-yi-yen. Söyle on-lara, bence kral son derece zeki ve soylu bir adam. Üstüne basa basa söyle,” dedim, “kraliçenin hatırı için.”

Ama kralı ne denli översem öveyim konuyu değiştiremiyordum. Bana aslanlar hakkında açıklama yapmak için gelmişlerdi. Biri dışında bütün aslanlarda büyücü ruhu vardı. Kral, ruhu hâlâ Afrika çayırlarında dolanmakta olan babası yerine Atti’yi yakalamıştı. Bunu çok ciddiye alıyorlardı, Bunam, Dahfu’nun beni büyücülük işlerine bulaştırdığını düşünerek, beni uyar-mak için gelmişti. “Yok canım,” dedim onlara. “İstesem de büyücü olamam. Karakterime aykırı.” Horko ve Romilayu sonunda beni durumun ciddiyetine, önemine –ağırlığına– inandırmayı başardılar. Karşı koymaya çalıştım, ama yapamadım: ağır bir taş gibi dayadılar üstüme fikirlerini. Halk kızgındı. Dişi aslan fesat çıkarıyordu. Önceki hayatlarında düşman olduğu bazı kadınlar çocuk düşürüyorlardı. Bir de kuraklık meselesi vardı ki, Mummah’ı kaldırmakla buna son vermiştim. Sonuçta da çok sevilen biri olmuşum. (Kızardım, asık suratımın pembeleştiğini hissettim.) “Önemli değil,” dedim. Ama sonra Horko bodruma inmemin büyük bir hata olduğunu söyledi. Gmilo yakalanıncaya kadar Dahfu’nun yasal olarak kral sayılmayacağını bana tekrar hatırlattılar. Eski kral kötü yol arkadaşlarıyla (her biri habıs bir ruh taşıyan öteki aslanlarla) birlikte olmak zorunda

birakılmıştı. Dişi aslanın Dahfu'yu baştan çıkardığını, onu görevlerini yapmaktan alıkoyduğunu, Gmilo'nun köye dönmesini engellediğini öne sürdüler.

Aslanlar hakkında herkesin onlar gibi düşünmediğini söylemeye çalıştım. Biri dışında bütün aslanları suçlamanın yanlış olduğunu, bir yerde hata yapmış olabileceklerini anlattım onlara. Sonra, aslan karşıtı ittifakın lideri olduğu açıkça belli olan Bunam'a hitap ettim. Buruşuk yüzündeki bakışın, alnındaki sert damarın, gözlerini çevreleyen kırışık derinin, (parlak ve sonsuz bir gökyüzünün altında bütün Afrika'nın petrol denizi gibi yandığı burada bile) New York'ta ne anlama geliyor- sa o anlama, derin düşünceler içinde olduğu anlamına geldiğini düşünmüştüm. "Krala itaat etmeniz gerekiyor," dedim. "O olağanüstü bir adam ve olağanüstü işler yapıyor. Onun gibi büyük adamlar bazen kendilerini aşmak zorunda kalırlar. Sezar, Napolyon, ya da Zulu Chaka gibi. Krala gelince, onun ilgi alanı bilim. Ben uzman değilim, ama insanlığı kendinden yorgun düşmüş, doğasındaki hayvani yanın yardımına ihtiyacı olan bir bütün olarak tasavvur ettiğini sanıyorum. Bir Chaka olmadığı, başınızı uçurmadığı için şükretmelisiniz. O türden biri olmadığı için şanslısınız." Tehdidin işe yarayacağını düşünmüştüm. Ama anlaşılan, hiçbir etkisi olmadı. Yaşlı kadın hâlâ fısıldayıp duruyor, parmaklarımı bırakmıyordu, bu arada Romilayu'nun elinden geldiğince sözlerimi aktarmaya çalıştığı Bunam, ılımla baktığı ve arada sırada oynattığı gözleri dışında kaskatı kesilmişti. Romilayu sözlerini bitirince Bunam parmaklarını şaklatarak yardımcısına işaret etti, kara kösele adam hırpani cübbesinden, ilk bakışta pörsümüş bir patlıcan sandığım bir nesne çıkardı. Sapından tutup yüzüme doğru yaklaştırdı. Bir çift kurumuş, ölü göz bana bakıyordu, nefessiz ağzındaki dişleri görebiliyordum. Gözlerinde cansız ve bitkin bir bakış vardı, bana değil de ötelerde bir yere bakar gibiydi. Bu oyuncağımsı şeyin burun deliklerinden biri yamyassı, öteki fazla genişti; ensesinden kavranan bu karakuru, çocuğumsu, cüce mumyanın bütün yüzü sanki haykırıyordu. Boğazım hardal gibi yanıyordu; cesedi sırtıma aldığımda duyduğum iç ses konuşma-

ya çalıştı, ama bir fısıltıdan fazlasını duyamadım. Sanırım bazıları ölümden fazlaca nasiplerini alıyor. Bendeki ölüm potansiyelinin güçlü olduğu çok açık. Neden hep beni buluyor, neden ben! diye sordum kendime (sorudan çok bir yakarıştı bu). Neden beni biraz olsun rahat bırakmıyor! Neden, neden!

“Pekâlâ, bu şey nedir?” dedim.

Aslan-kadınlardan, büyücülerden birinin kafasıydı. Köyden uzaklaşıp aslanlarla buluşmuştu. İnsanlara büyü yapmış, onları zehirlemişti. Bunam’ın yardımcısı onu yakalamış, işkenceyle yargılanmış* ve boğularak öldürülmüştü. Bu adamların şakası yoktu, Dahfu’nun yakaladığı aslanın ta kendisi olduğunu söylediler. Bu Atti’ydi. Kimliğinden emindiler.

“*Ame de lion*,”** dedi Horko. “*En bas*.”***

“Nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz, bilmiyorum,” dedim. Pörsümüş kafadan, cansız ve bitkin bakışlarından gözlerimi alamıyordum. Banyules’de Lily’i trene bindirdikten sonra gittiğim akvaryumdaki yaratık gibi benimle konuştu. O loş, nemli, taş odada düşündüklerim aklımdan geçti; “Buraya kadar! Sonum geldi!”

(*) Kökeni Hammurabi’ye ve animist dinlere kadar giden, işkenceye tâbi tutulan sanığın hayatta kalırsa salıverildiği bir yargılama çeşidi; Avrupa’da 16. yy.’a kadar devam etmiştir – ç.n.

(**) Fr. Aslan ruhu – ç.n.

(***) Fr. Aşağıda – ç.n.

O gece Romilayu her zamankinden büyük bir gayretle dua etti. Dudaklarını iyice ileri uzatıyor, derisinin altındaki kaslar en derinlerden gelen iniltilelerle hızlı hızlı inip kalkıyordu. “Çok iyi Romilayu,” dedim, “dua et. Yağdır duaları. Var gücünle, kendini vererek. Haydi Romilayu, görevim seni.” Bana yeteri kadar kendini vermiyormuş gibi geldi, yeşil ipek pantolonumla yatağımdan atlayıp onunla birlikte dua etmek için yere diz çökünce iyice afalladı. Aslına bakarsanız, son yıllarda birkaç kez Tanrıya iki çift laf ettiğim olmuştu. Romilayu kafasındaki saç kümesinin altından bana baktı, sonra içini çekip titredi, bu titremenin dinî itikadım olduğunu keşfetmenin verdiği hazdan mı, seslerimizin frekansı uyuşunca duyduğu dehşetten mi, yoksa on anki görüntümden mi kaynaklandığını anlamama imkân yoktu. Ah, dalıp gitmişim! Pörsümüş kafatası ve zavallı kraliçe Yasra en derin duygularımı harekete geçirmişti. Uzun uzun dua ettim. “Ey... Bir şey,” dedim, “Ey o olmadan Hiçbir şeyin olmadığı Bir şey. Senin iradeni yerine getirmem için bana yardım et. Saçma sapan günahlarımdan kurtar. Bağlarımı çöz. Cennetteki Baba, şu ahmak kalbimi aç ve Tanrı aşkına beni gerçek dışı şeylerden koru. Ah, beni domuzlardan azat eden, aslanlara verme beni. Suçlarımı, bütün saçmalıklarımı bağışla, Lily’e ve çocuklarıma

döneyim.” Bedenimin ağırlığıyla neredeyse döşemeye kapaklanacaktım, halsiz dizlerimin üzerinde, avuçlarımı birbirine bastırarak sessizce dua etmeye devam ettim.

Kralın ve Bunam’ın taraftarları arasında kalmak beni sarsmıştı. Kral deneyini benim üstümde gerçekleştirmek istiyordu. Ne kadar gelişmiş olursa olsun, bir insanın değişmesi için hiçbir zaman çok geç olmadığına inanıyordu. Beni bir örnek olarak ele almıştı ve kendi aslanından aslan nitelikleri edinmem konusunda kararlıydı.

Yasra, Bunam ve Horko’nun ziyaretinin ertesi sabahı kralı görmek istediğimde, özel pavyonuna gitmem söylendi. Burası, kraliyet işaretleriyle süslü bir bahçeydi. Dört köşesine minik portakal ağaçları dikilmişti. Çiçekli bir sarmaşık, begonvil gibi saray duvarını sarmıştı, kral burada, kapalı bir şemsiyenin altında oturuyordu. Başında insan dişleriyle süslü geniş kadife şapkası vardı, altı yastıklı bir iskemleye oturmuştu, çevresini saran karıları küçük, renkli mendillerle yüzünü siliyorlardı. Piposunu yakıyor, eline içki tutuşturuyor, içkisini yudumlarken yüzünü işlemeli bir kumaşla gizlemeye özen gösteriyorlardı. Portakal ağaçlarından birinin yanında yaşlı bir adam telli bir çalgı çalıyordu. Çok uzun, kontrbastan biraz kısa bir çalgıydı bu; yuvarlak altı kalın bir çubukla yere dayanmıştı, at kılından bir yayla çalınıyordu ve kalın, törpü gibi sesler çıkarıyordu. Yaşlı müzisyenin yüzü kemikli, dizleri çıkıktı, uzun parlak kafası kat kat kırışıklarla doluydu. Örümcek ağı gibi birkaç saç teli arkasından gelen esintiyle dalgalanıyordu.

“Ah, Henderson-Sungö, iyi ki geldiniz. Çok eğleneceğiz.”

“Sizinle konuşmam gerekiyor, haşmetmeap.”

“Elbette, ama bizimle dans edeceksiniz.”

“Ama size bir şey söylemeliyim majesteleri.”

“Evet, tabii, ama önce dans edeceğiz. Eşlerim bizi eğlendirecek.”

Eşleri! diye düşündüm ve çevremdeki çıplak kadınlara baktım. Onlara hizmet edemeyecek hale geldiğinde boğdurulacağını söylediğinden beri bu kadınlar içimi karartmaya başlamıştı. Ama aralarından bazıları harika görünüyordu, en uzun boy-

lu olanlarında zûrafa zerafeti vardı, küçük yüzleri yara izleriyle süslenmişti. Hiçbir giysi vücutlarına göğüslerinden ve kalçalarından daha çok yakışamazdı. Vücutları iriydi ama kaba değildi; aksine burunları incecik, gözleri yumuşaktı. Boyalı ve süslüydüler, tenlerinden tatlı mazot kokusuyla karışık mis gibi bir koku yayılıyordu. Bazıları boyunlarına iki ya da üç kat dolanmış, ayaklarına kadar uzanan, altın ceviz kabuklarını andıran boncuk kolyeler takmışlardı. Diğerlerinin üstünde mercanlar, boncuklar ve tüyler vardı, dansçıların renkli fularları omuzlarından dalgalanarak sarkıyor, yaşlı adam yayını tellere sürttükçe uzun zarif bacaklarıyla hoplayıp zıplıyorlardı.

“Ama söylemem gereken bir şey var.”

“Evet, tahmin etmiştim, Henderson-Sungu. Yine de bu dansı izlememiz gerekiyor. Bu gördüğünüz Mupi, mükemmel bir dansçıdır.” Yaşlı adam barbar yayıyla yüklendikçe çalgı iniliyor, hıçkırıyor, gıcırđıyordu Mupi müziğe uyum sağlamak için birkaç kez sağa sola sallandı, sonra dizini kırmadan bir bacağına kaldırdı; ağır ağır aşağı indirdikten sonra ayağıyla yerde bir şey arıyormuş gibi yaptı. Sonra hızla sallanmaya başladı, gözleri kapalı, sırayla bir o bacağına bir bu bacağına kaldırıyordu. İnce altın kabuklar Mupi'nin vücudunda hışırtılı sesler çıkarıyordu. Kralın elinden piposunu aldı, içindeki yanan korları bacağına döküp eliyle üstüne bastırdı, böylece kendini yakarken yaşaran gözlerini bir an bile kralın gözlerinden ayırmıyordu.

Kral, “Bu iyi bir kız – çok iyi bir kız,” diye fısıldadı.

“Size abayı yakmış,” dedim. İki telli çalgının gıcirtısıyla dans devam ediyordu. “Majesteleri, konuşmalıyız...” Kafasını çevirirken geniş kenarlı şapkasındaki dişler tıngırdadı. Şapkanın gölgesindeki yüzü, özellikle kemerli burnu ve şiş dudakları her zamankinden daha canlıydı.

“Majesteleri.”

“Ah, çok ısrar ediyorsunuz. Pekâlâ. Bu kadar acilse konuşabileceğimiz bir yere gidelim.” Ayağa kalktı ve onun kalkmasıyla kadınların arasında bir kargaşa çıktı. Küçük pavyonun içinde kendilerini yerden yere atmaya, sağa sola koşturmaya, bağırıp çağırmaya, üstlerindeki süs eşyalarıyla gürültü yapmaya

başladılar; kralın gitmesinden duydukları üzüntüyle ağlıyor, Dahfu'yu götürdüğüm için tiz seslerle üstüme atılıyorlardı, bazıları “*Sdudu lebah!*” diye haykırıyordu. Lebah –bu sözcüğü artık öğrenmiştim– Wariri dilinde aslan demekti. Kralı Atti'ye karşı uyarıyorlar, kendilerini terk ettiği için onu suçluyorlardı. Kral gülerek onlara el salladı. Çok şefkatli bir hali vardı ve sanırım onları ne denli sevdiğini söylüyordu. Yüzüm yaralarla katılaşmış halde, iri cüssemle yanında durup bekledim.

Kadınlar haklı çıktı, Dahfu beni kendi odasına değil aşağıya, mahzene götürüyordu. Nereye gittiğini anlayınca arkasından koşup “Durun, bekleyin,” dedim. “Önce konuşalım. Sadece bir dakikanızı alacağım.”

“Üzgünüm Henderson-Sungu, ama Atti'nin yanına gitmeliyiz. Sizi orada dinleyeceğim.”

“Bunu söylediğim için beni mazur görün, ama çok inatçısınız, kral. Belki farkında değilsiniz ama çok kötü durumdasınız.”

“Boşverin,” dedi. “Neyin peşinde olduklarını biliyorum.”

“Bana önceki hayatında Atti olduğunu söyledikleri birinin kafasını gösterdiler.”

Kral durdu. Tatu bizi kapıdan geçirmiş, elinde ağır sürgüyle dehlizde bekliyordu. “Bu iyi bilinen bir korkutma tekniğidir. Buna dayanacağız. Dostum, böyle durumlarda bazen nahoş olaylarla karşılaşılabilir. Sizi rahatsız ettiler mi? Sizi çok sevdiğimi bildikleri için yapıyorlar bunu.” Elini omzuma koydu.

Belki de elinin temasından, içimden merdivenlerin başında ağlamak geldi. “Bakın,” dedim, “ne derseniz yapmaya hazırım. Hayatımda pek çok olayla karşılaştım, ama hiçbir şey beni korkutmadı. Kral, ben bir askerim. Soyağacımdaki herkes askerdir. Köylüleri korudular, haçlı seferlerine katılıp Müslümanlara karşı savaştılar. Anne tarafımdan atalarımın biri vardı – ABD'nin generalleri o olmadan hiçbir şey yapmazlardı. ‘Billy Waters burada mı?’ diye sorarlardı. ‘Burada efendim.’ ‘Çok iyi. Savaş başlasın.’ Tanrı aşkına, bende asker kanı var. Ama, majesteleri, bu aslan meselesi kanımı donduruyor. Peki anneniz ne olacak?”

“Annemi düşünmeyin, Sungo,” dedi. “Dünyanın bir yumurta olduğunu, bizim de üstünde kuluçkaya yattığımızı mı sanıyorsunuz? Olgular her şeyden önce gelir. Her şeyin üstündedir. Size büyük bir keşiften söz ediyorum, bana anneleri anlatıyorsunuz. Onu da korkutmaya çalıştıklarını biliyorum. Annem şimdiden babam Gmilo’dan beş yıl fazla yaşadı. İçeri girin ki Tatu kapıyı kapayabilsin. Gelin, gelin.” Yerimden kımıldamadım. “Gelin dedim!” diye bağırdı ve içeriye adım attım. Tatu’yu sürgü görevini gören büyük odun parçasını yerine yerleştirirken gördüm. Sürgü yerine oturdu, kapı kapandı ve zifiri karanlıkta kaldık. Kral aşağıya koştu.

Tavandaki ızgaradan nemli, taşları yalayan sarı ışık görüldüğünde ona yetişmiştim.

“Neden bana tehdit eder gibi bakıyorsunuz? Yüzünüze tehlike deymişsiniz gibi bir ifade geldi,” dedi.

“Kral, böyle hissediyorum,” dedim. “Daha önce söylemiştim, bende biraz medyumluk var. Tehlikeyi hissediyorum.”

“Tehlike kuşkusuz var. Ama Gmilo’yu yakalayacağım ve bütün dertler sona erecek. O zaman kimse bana itiraz edemeyecek. Her gün Gmilo’yu bulmaları için adamlarımı yolluyorum. Şimdiden görenler olmuş. Sizi temin ederim, yakında onu yakalayacağız.”

Heyecanla, Gmilo’nun yakalanmasını ve bu tatsızlığın sona ermesini bütün kalbimle istediğimi, böylece Bunam ve kara kösele adamdan endişe etmemize gerek kalmayacağını anlattım. Annesini de daha fazla rahatsız edemeyeceklerdi. Annesinden ikinci kez söz ettiğimi duyunca yüzü asıldı. Kaşlarını çatıp bana baktı. Sonra merdivenlerden inmeye devam etti. Sarsılmış bir halde onu izledim. Bu siyah kral bir dahi olmalı, diye düşündüm. Öklid’in ikinci önermesini on iki yaşında kendi başına bulan Pascal gibi.

Ama neden aslanlar?

Çünkü Bay Henderson, dedim kendime, önce ölçüp biçer, ondan sonra seçersen gerçek aşkın ne olduğunu bilmiyorsun demektir. İnsan âşık olur, hepsi o kadar. Doğal bir güç. Karşı koyulmaz. Dişi aslanına ilk bakışta âşık oldu – *coup de foud*

re.* Zihnimde bu iç diyalogu sürdürürken bir yandan da hızla basamakların otlarla kaplı bölümünü iniyordum. Aslanın inine yaklaşırken nefesimi tuttum. İçimdeki korku bulutu öncekinden daha yoğundu; yüzümde neredeyse fiziksel bir baskı hissediyordum, nefesim kesiliyordu. Terlemem arttı. Geldiğimizi duyan canavar içerdeki odasında kükremeye başladı. Dahfu ızgaradan baktı ve “Her şey yolunda, içeri girebiliriz,” dedi.

“Şimdi mi? Sizce keyfi yerinde mi? Bana biraz rahatsız gibi geldi. Siz ne halde olduğunu öğreninceye kadar dışarıda beklemem olmaz mı?”

“Hayır, mutlaka gelmelisin,” dedi kral. “Anlamıyor musun, senin için bir şey yapmaya çalışıyorum. Yararlı bir şey. Buna senden daha çok ihtiyacı olan birini tanımıyorum. İnan bana, tehlike yok denecek kadar az. Zararsız bir hayvan.”

“Sizin için zararsız olabilir, ama beni pek tanımıyor. Şansımı denemeye hazırım ama elimde değil, ondan korkuyorum.”

Kral durdu ve bir an, hakkımdaki düşüncelerinin değiştiğini, gözünden düştüğümü hissettim; hiçbir şey bana daha büyük acı veremezdi. “Ah,” dedi, her zamankinden düşünceli bir tavırla. Sessizce durup düşünmeye devam etti. O an yine, sesine ve görünüşüne gerçeküstü bir hava geldi. “Darbeler hakkında konuşurken, dünyadaki cesur insanların azlığına değindiğimizi hatırlıyorum,” dedi. Sonra içini çekti ve şapkasının gölgesinde bile kan kırmızısı görünen dürüst ağzıyla, “Korku insanogluna hükmeden güçlerden biridir,” dedi. “O en büyük otoritedir. İnsanı mum gibi beyazlatır. Gözleri ortadan ikiye ayırır. Korkuyla yaratılan şeylerin sayısı, başka nedenlerle yaratılan şeylerden çok fazladır. İnsanogluna şekil vermekte sadece Doğa korkuyla boy ölçüşebilir.”

“Bu sizin için de geçerli mi?”

Başıyla onaylayarak “Elbette,” dedi. “Benim için de. Herkes için geçerli. Göze görünmese bile, sesini duyabilirsin, tıpkı radyo dalgası gibi. Neredeyse bütün frekanslarda. Az ya da çok ölçüde herkes titrer, ürker, çekinir.”

“Sizce tedavisi var mı?”

(*) Fr. İlk görüşte aşk – ç.n.

“Buna kesinlikle inanıyorum. Aksi halde hayal gücümüzü tümünden yitirirdik. Her neyse, benimle gelmen için seni zorlamayacağım, yaptıklarımı, babam Gmilo’nun, Gmilo’nun babası Suffo’nun yaptıklarını yapmanı istemeyeceğim senden. Hayır. Bu beni aşar diyorsan, burada vedalaşalım, kendi yolumuza gidelim.”

“Bir dakika Kral, acele etmeyin,” dedim. Onurum kırılmıştı ve korkuyordum; hiçbir şey bana onunla bağımı koparmaktan daha çok acı veremezdi. Göğsümden bir şey koptu, gözlerim doldu ve hıçkırır gibi bir sesle, “Beni böyle silip atmayacaksınız, değil mi Kral?” dedim. “Ne hissettiğimi biliyorsunuz.” Ne kadar zor bir durumda olduğumu anlamıştı, yine de, gitmemin belki de daha doğru olacağını tekrarladı; bir süreliğine de olsa güzel bir dostluk kurmuştuk, bana derin bir yakınlık duymuştu, ona beni tanıma fırsatını verdiğim için, ayrıca Mummah’ı kaldırarak Wariri’lere yardım ettiğim için bana minnettardı, yine de, aslanları anlamak için gayret göstermezsem, dostluğumuzun derinleşmesi mümkün değildi. Onu anlamak için karşı koyulmaz bir arzu hissettim. “Bir dakika Kral,” dedim. Kendimi size çok yakın hissediyorum, ne söylerseniz inanmaya hazırım.”

“Teşekkür ederim Sungo,” dedi. “Ben de sana yakınlık hissediyorum. Bu konuda ortak duygulara sahibiz. Ama benim daha derin bir ilişkiye ihtiyacım var. Anlaşılmayı ve iletişim kurmayı talep ediyorum. Aslanla bağlantı kurup, içinde var olan temel bir benzerliği geliştirmemiz gerekiyor. Aksi halde, aramızdaki hakikat anlaşmasına nasıl sadık kalırız?”

Çok etkilenmiştim, “Dostluğun yitirilmesi çok ağır bir tehdit, Kral,” dedim.

Bu tehdit onun için de çok ağırdı. Evet, neredeyse benim kadar acı çektiğini görebiliyordum. Neredeyse benim kadar. Çünkü kim benim gibi acı çekebilir? Bir tiryaki için duman neyse benim için acı çekmek odur. Dünyanın en büyük işi.

“Anlamıyorum,” dedim.

Beni kapıya götürdü, ızgaradan dışı aslana bakmamı istedi, sonra o kendine özgü, yumuşak, işin özüne inen ses tonuyla,

“Öğrenciyken gittiğim Türkiye’de Ayasofya müzesini ziyaret etmiştim, orada bir Hristiyan ne hissederse, aslandan o duyguyu alıyorum,” dedi. “Kuyruğunu sallayınca, kalbime bir darbe iniyor. Senin için ne yapabileceğini soruyorsun. Çok şey yapabilir. Her şeyden önce, kimse ondan kaçamaz. Dene, kaçamayacağını göreceksin. Senin ihtiyacın olan da bu, çünkü kaçmaya meyilli bir insansın. Ah, bugüne dek hep kaçınarak yaşadın. Ama o, bunu değiştirecek. Bilincini parlatacak. Işıldayacaksın. Şu anı sana dayatacak, zorla yaşamayı sağlayacak. İkinci olarak, aslanlar deneyimcidir. Ama acele etmezler. Bilerek ağırdan alırlar. Şair ‘Gazabın kaplanları eğitilmiş atlardan daha bilgedir,’* demiş. Aslanlara da aynı gözle bakmalıyız. Atti’ye iyi bak, Onu gözle. Nasıl sıcıyor, nasıl yürüyor, nasıl uzanıyor, bakıyor, dinleniyor, nefes alıyor. Özellikle nefes alışını,” dedi. “Çok derin nefes alır. Kaburarası kaslarındaki ve karın bölgesindeki bu esneklik (o sırada görmediğimiz karnının alt kısmı kar beyazdı) “vücudunun her yerine canlılık verir. Kahverengi elmas gözlerindeki ışık buradan kaynaklanır. Bir de daha incelelikli yönleri var, verdiği tüyolar, kendini okşatmak için bulduğu yollar... Ama bütün bunları ilk bakışta görmeni beklemiyorum. Sana öğretecek çok şeyi var.”

“Öğretmek mi? Gerçekten beni değiştireceğini mi düşünüyorsunuz?”

“Mükemmel. Kesinlikle. Değişim. Eski halinden kaçtın. Çürüyüp yok olmayacağım, dedin. Son defa, bir kez daha dünyaya tutunmayı deneyeceğim, dedin. Değişmeyi umuyordun. Bunu fark ettiğime şaşma,” dedi, durumunun farkında olduğunu anlayınca duygulandığını görerek. “Bana çok şey anlattın. Açık sözlüsün. Bu da seni dayanılmaz biri yapıyor, senin gibilere çok rastlanmaz. Yüksek bir kişiliğin tohumları var sende. Soylu olabiliirdin. Bazı yönlerin o kadar uzun zaman gömülü kalmış ki, neredeyse ölmüş. Onları canlandırabilir miyiz? Burada değişim devreye giriyor.”

“Sizce şansım var mı?” diye sordum.

“Dediklerimi yaparsan kesinlikle var.”

(*) William Blake; *The Tigers of Wrath*’dan – ç.n.

Dişi aslan kapıya bir darbe atıp geçti. Pes perdeden çıkardığı, hiç dinmeyen hırıltısını duyabiliyordum.

Dahfu içeri doğru ilerledi. Bedenimin alt kısmı buz kesmişti. Dizlerim dağda soğuk yağmur altında kalmış iki kaya parçası gibi dondu. Bıyıklarım bıçak gibi sertleşip dudaklarıma batınca yüzümün dehşetle gerili olduğunu ve kaşlarımı çatığımı fark ettim, gözlerime ölümcül bir karanlık çökmüş olmalıydı. Daha önce yaptığı gibi elimden tuttu, içimden “Yardım et Tanrım! Yardım et!” diyerek ine girdim. Kôr edici bir koku duydum, kapının yanında hava sıkışmıştı ve berbat koku oradan yayılıyordu. Karanlıkta aslanın kırıksık yüzü gözüküyordu, bıyıkları cam yüzeyine elmasla çizilmiş ince çubukları andırıyordu. Kralın onu okşamasına izin verdi, ama sonra beni incelemeye karar verdi ve içlerindeki kara ışık halkaları amansız bir gazabı barındıran, kahverengi, saf gözleriyle bana yöneldi. Ağzıyla burun delikleri arasındaki dik çizgi üst dudağını ikiye ayırıyor, bir kum saatinin ince belli gibi yukarıya ve aşağıya genişliyordu. Ayaklarını kokladıktan sonra başı yukarılara, kasıklarına uzanınca, hayalarım bir kez daha karnıma çekildi. Sonra başını koltuk altına sokup müthiş bir titreşimle mırıldadı ve başım kazan gibi vınladı.

Dahfu “Seni sevdi,” diye fısıldadı. “Bu çok iyi. İkinizle de gurur duyuyorum. Korkuyor musun?”

Gözlerimden yaşlar boşanıyordu. Sadece kafamı sallayabildim.

“İleride kendine kakhahalarla güleceksin. Bu normal bir davranış.”

“Ellerimi ovuşturmak istiyorum ama bir araya getiremiyorum,” dedim.

“Felç mi oldun?”

Dişi aslan ilerleyerek kalın patileriyle inin duvarlarını turladı.

“Görebiliyor musun?” dedi.

“Çok az. Hemen hemen hiçbir şey.”

“Önce yürümeyle başlayalım.”

“Parmaklığın gerisinde yürüyelim. Çok iyi olur.”

“Yine kaçak oynuyorsun, Henderson-Sungu.” Gözleri kadife siperliğin yumuşak kıvrımının altından bana bakıyordu. “Böyle yaparsan değişemezsin. Yeni alışkanlıklar edinmen gerek.”

“Ah, Kral, ne yapabilirim? Önümde, arkamda bütün deliklerim sımsıkı kapandı. Bir dakika daha beklersem öbür taraftan çıkacaklar. Ağzım kupkuru, kafamın derisi gerildi, başımın arkasında bir ağırlık hissediyorum. Belki de bayılmak üzereyim.”

Bu belirtilerin tıbbi açıdan ne anlama geldiğini düşünüyormuş gibi dikkatle bana baktığını hatırlıyorum. “Bütün direncini seferber etmişsin,” dedi sonunda. Suratında koyu bir karanlık vardı, ama şapkasının kenarlarından görünen saçları daha da karanlıktı. “Pekâlâ,” dedi, “bunların hepsini içinden çıkaracağız. Sana güvenim tam.”

Zayıf bir sesle, “Böyle düşündüğünüze sevindim,” dedim. “Paramparça olmayacaksam. Beni burada yarı yenmiş halde bırakmayacaksanız.”

“Seni temin ederim. Bu olasılık söz konusu değil. Şimdi, nasıl yürüdüğüne bir bak. Güzel mi? Sana katılıyorum! Dahası, eğitimle elde edilemeyecek, türe özgü bir güzellik. Korkun geçince güzelliği takdir edebileceğini sanıyorum. Güzellik duygusu biraz da korkunun yenilmesiyle ortaya çıkar. Korku vücudu terk edince, yerini güzellik alır. Yanlış hatırlamıyorsam kusursuz aşk için de söylenmiştir, egonun gücünün yok edilmesi anlamında. Ah, Henderson, hareketlerindeki ritmi izle. Anatomi Bir’de kediyi okudun mu? Kuyruğunu nasıl gerdığını izle. Sanki ben yapıyormuşum gibi hissediyorum. Şimdi onu takip edelim.” Beni aslanın arkasından sürüklemeye başladı. Eğilerek yürüyordum, bacaklarım ağırlaşmıştı ve yalpalıyordum. Yeşil ipek pantolonum artık dalgalanmıyordu, elektrik yüklüydü ve butlarıma yapışmıştı. Kral durmadan konuşuyordu, bu iyiydi çünkü tek desteğim onun kelimeleriydi. Söylediklerini pek takip edemiyordum –bunu yapacak halde değildim– ama yavaş yavaş aslanın davranışlarını örnek almamı ya da taklit etmemi istediğini anladım. Bu da ne, diye düşündüm, Stanislavski tekniği mi? Moskova Sanat Tiyatrosu mu? 1905’ten annem Rusya gezisine çıkmıştı. Japonya savaşından hemen önce* Çar’ın metresini bale yaparken izlemişti.

(*) 1904-1905 Japon-Rus Savaşı – ç.n.

Krala, "Obersteiner allokirisi ve bana verdiğiniz tıp metinlerinin bunlarla ne ilgisi var?" diye sordum.

Sabırlı bir tavırla, "Bütün parçalar yerine oturuyor," dedi. "Her şey açıklığa kavuşacak. Ama önce aslan aracılığıyla verili durumları ve kurgulanmış durumları ayırt etmeye gayret et. Atti'nin katışıksız bir aslan olduğunu gör. İçkinlikten söz etmiyorum. Yüzde yüz verili bir durum."

Kırgın bir sesle, "O insan olmaya gayret etmezse, ben neden aslan olmaya gayret edeyim?" dedim. "Asla başaramayacağım. Birini kopya edeceksem, bu neden siz olmuyorsunuz?"

"Ah, itirazlarına son ver, Henderson-Sungö. Ben onu kopya ettim. Aslandan insana aktarım mümkündür. Tecrübeyle sabit." Sonra "Sakta!" diye bağırdı, bu aslana koşması için verilmiş bir komuttu. Aslan hızlandı, kral arkasından seğirtiyor, ben de uzak kalmamak için kralın arkasından koşuyordum. "Sakta, sakta," diye haykırıyordu, aslan hızını artırdı. Karşı duvara geçti, birkaç dakika sonra arkamda olacaktı.

"Kral, kral," diye bağırırmaya başladım, "durun, ben önünüze geçeyim, Tanrı aşkına."

"Yukarı doğru yaylan," diye bağırarak yanıtladı. Ama ben yalpalayarak, sendeleyerek onu geçmeye çalışmayı sürdürdüm, bir yandan da hıçkırıyordum. Zihnimden iri kan damlaları geçiyordu, bir çeyrek büyüklüğündeki bu damlalar aslan pençelerini üstüme geçirdiğinde derimden fışkıracaktı, hareket ettiğim için av konumunda olduğuma, yeterince yakınımaya gelmez aslanın pençe atacağına emindim. Ya da belki boynumu kıracaktı. Bunu tercih edebileceğimi düşündüm. Tek bir darbe, gözler kararacak ve her şey gecenin karanlığında kaybolacak. Ah, Tanrım! O gecede yıldız olmayacak. Hiçbir şey olmayacak.

Bir türlü krala yetişemiyordum, bu yüzden tökezlemiş gibi yaptım, bütün ağırlığımla kendimi yere, koşu yolunun kenarına attım ve yüksek sesle inledim. Yere kapaklandığımı gören kral Atti'yi durdurmak için "Tana, tana Atti," diye bağırarak elini kaldırdı. Atti kenara sıçradı, kerevete doğru yürüdü. Toprak zeminden onu izledim. Arka ayakları üzerinde toparlandı ve hafif bir hareketle, uzanmaya bayıldığı kerevete atla-

dı. Bir bacağıını ileri uzatarak diliyle vücudunu yalamaya başladı. Kral yanına çöktü, bana “Yaralandın mı Bay Henderson?” diye sordu.

“Hayır, sadece biraz sersemledim,” dedim.

Sonra açıklamaya başladı. “Niyetim seni gevşetmek Sungo, öyle gerginsin ki. Bunun için koştuk. Bilincin kendini izole etmeye eğilimli. Bu seni aşırı ölçüde gergin yapıyor, içe kapanmana neden oluyor, bu yüzden şimdi senden isteyeceğim şey-”

“Şimdi mi?” dedim. “Şimdi ne? Yetti artık. Şimdiden burun sürtüldü, toz toprak içinde kaldım. Tanrı aşkına Kral, başka ne yapmam gerekiyor? Önce bir cesetle bir odada kapalı kaldım, sonra amazonlarınız beni sığırların su içtiği yalağa attı. Harika. Yağmurun yağması. Sungo pantolonu falan. Harikaydı! Ama şimdi de bu!”

Kafasındaki koyu şarap rengi, kadife şapkayı köşesinden tutarak, büyük bir hoşgörü ve sempatiyle, “Sabret Sungo,” dedi. “Sözünü ettiğin şeyleri bizim için, Wariri’ler için yaptın. Takdir etmediğimi sanma. Ama şimdi isteyeceğim şeyi kendin için yapacaksın.”

“Bunu hep söylüyorsunuz. Ama bu aslan bakıcılığı beni nasıl sağaltabilir?”

Kralın öne kavisli yüzü, tıpkı annesi gibi, onu size sunduğu izlenimi veriyordu. “Ah,” dedi, “yüksek ahlâk, yüksek ahlâk! Yüksek ahlâkın eksikliği acıdan başka şey getirmez. Amerika’daki evinden yüksek ahlâktan yoksun kaldığın için ayrıldığını biliyorum. Burada sana verilen ilk fırsatları iyi kullandın, Henderson-Sungo, ama devam etmelisin. Bir rastlantı eseri kullanımına açık olan çalışmalarımın yararlan.”

Düşerken çizilen elimi yaladım, sonra oturup kara kara düşündüm. Karşıma çömelerek kollarını dizlerine koydu. Kavuşturduğu kollarının arasından sabit bakışlarla beni süzüyor, gözlerimi yakalamaya çalışıyordu.

“Ne yapmamı istiyorsunuz?”

“Ben ne yaptıysam onu. Gmilo’nun, Suffo’nun, bütün ataların yaptığını. Hepsi aslan rolü yaptı. Her biri aslanı içine aldı. Dediklerimi yaparsan, sen de aslan rolü yapabilirsin.”

Bu beden, sahip olduğum bu ten sadece bir rüya olsaydı uyanmak için bir umudum olabilirdi. Orada bozum olmuş gibi otururken bunu düşündüm. Bir anlamda, dibin dibinde otuyordum. Sonunda içimi çekip, hayatımda gösterdiğim en büyük çabalardan biriyle kalkmaya davrandım. Bunu görünce “Neden kalkıyorsun, Sungo, hazır yerde uygun pozisyondayken?” dedi.

“Nasıl uygun pozisyonunda? Sürünmemi mi istiyorsunuz?”

“Elbette hayır. Sürünmek başka bir türe ait bir davranış. Dört ayak üstünde dur. Senden aslan duruşu almanı istiyorum.” Kalkıp aslan duruşuna geçti, bu haliyle gerçekten de aslana benziyordu. Patilerini üst üste koyan Atti sadece ara sıra bize göz atıyordu.

“Gördün mü?” dedi.

“Şey, sizin yapmanızda şaşılacak bir şey yok. Böyle yetiştiriliniz. Ayrıca, bu sizin fikriniz. Ama ben yapamam.” Tekrar ye-re çıktım.

“Ah,” dedi. “Bay Henderson, Bay Henderson! Yalnızlık mezarından kalkmaktan söz eden, gün batımında yeşil yaprağın üstündeki küçük sineğin şiirini okuyan, Olacağımcılığa son vermek isteyen kişi bu adam mı? *İstiyorum* diyen bir ses duyduğu için dünyanın yarısını uçakla kateden Henderson bu mu? Ve şimdi, dostu Dahfu derdine çare bulmayı teklif edince yığılıp kalıyor, öyle mi? İlişkimizi bitirmek mi istiyorsun?”

“Bakın Kral, bu doğru değil. Kesinlikle doğru değil, siz de biliyorsunuz. Sizin için her şeyi yaparım.”

Bunu kanıtlamak için ellerimle ayaklarımla üzerine kalktım, dizlerim bükük vaziyette, dümdüz ileri bakarak mümkün olduğunca aslana benzemeye çalıştım.

“Ah, mükemmel,” dedi. “Çok sevindim. Yeterince esnek olduğundan emindim. Şimdi dizlerinin üstüne çök. Bu iyi, çok daha iyi.” Göbeğim kollarımın arasına sıkıştı. “Alışılmışın çok ötesinde bir yapın var,” dedi. “Fakat daha önceki sabit tavırını terk ettiğin için seni gönülden tebrik ediyorum. Şimdi, biraz daha esneyebilir misin? Heykel gibi duruyorsun. Vücudunu diyaframından yöneteceksin. Farklı bölgeleri hareket ettire-

biliyor musun? Bu gönülsüz tavrı bırak. Neden o kadar hüzünlü ve katısin? Artık bir aslan oldun. Zihninle çevreyi gözlemle. Gökyüzü, güneş, çayırdaki yaratıklar. Hepsiyle akrabasın. Sivrisinekler kuzenlerin. Gökyüzü düşüncelerin. Yapraklar güvencen, başka güvenceye ihtiyacın yok. Yıldızların fısıltısı gece boyunca ara vermeden sürüyor. Beni takip ediyor musun? Bay Henderson, hayatın boyunca çok miktarda alkol tükettin mi? Yüzün evet diyor, özellikle de burnun. Bu kişisel değil. Çok şey değişebilir. Her şey değil elbette, ama pek çok şey. Yeni bir duruş kazanacaksın ve bu kendi duruşun olacak. Sesin plaklarda duyduğum, sesleri kuşlar kadar doğal çıkardığı için hiçbir zaman yorulmayan Caruso'nun sesini andıracak. Ne var ki," dedi, "bana başka bir hayvanı hatırlatıyorsun. Ama hangisi?"

Hiçbir şey söylememeye kararlıydım. Hem zaten ses tellerim fazla pişmiş makarna çubukları gibi birbirine yapışmıştı.

"Gerçekten! Öyle irisin ki." Bu şekilde konuşmaya devam etti.

Sonunda sesim düzeldi ve "Bu pozisyonda ne kadar kalmamı istiyorsunuz?" diye sordum.

"Seni gözlüyorum," dedi. "İlk denemenizde aslanla ilgili bir şeyler hissetmen çok önemli. Kükremeye başlayalım."

"Onu huzursuz etmesek, ne dersiniz?"

"Hayır, hayır. Bak Bay Henderson, kafanda kendini bir aslan olarak canlandırmanı istiyorum. Gerçek bir aslan."

Bir inilti çıkardım.

"Hayır bayım. Hatırım için. Gerçek bir kükreme. Sesini duymamız gerek. Biraz boğuk olmalı. Bilincinin kendini izole etmeye eğilimli olduğunu söylemiştim. Bir avda olduğunu farz et. Davetsiz bir misafiri uyuracaksın. Homurdanarak başla."

Bu adamla buraya kadar geldikten sonra geri dönüş söz konusu olamazdı. Hiçbir seçenek bırakmamıştı. Yapmak zorundaydım. Boğazımdan hırıltılı bir ses çıkarmaya başladım. Çaresizdim.

"Daha yüksek, daha yüksek," dedi sabırsızlanarak. "Atti farkına bile varmadı, bu da gerçek bir homurtu olmadığını gösteriyor."

Sesimi yükselttim.

“Bir yandan da gözlerin parlayacak. Kükre, kükre, kükre, Henderson-Sungu. Korkma. Kendini bırak. İyice hırılda. Aslanı hisset. Ön pençelerini indir. Arka ayaklarını yükselt. Beni tehdit et. O muhteşem gözleri aç. Daha yüksek sesle. Şimdi elinle –pençenle– saldır! Tokat at! Geri çekil! Bir daha – vur, vur, vur, vur! Hisset. Hayvanlaş! Daha sonra yeniden insan olacaksın, ama şimdi tam bir hayvan ol.”

Ve hayvan oldum. Kendimi vererek haykırdım, içimdeki bütün acı, kükrememle birlikte dışarı püskürdü. Hava ciğerlerimden geliyordu, ama sesin tonunu ruhum belirliyordu. Kükremem boğazımı yakıyor, ağzımın kenarlarını acıtiyordu, sonunda inin içini bir kilise orgunun bas sesleriyle doldurdum. Yaygaracı yüreğimin beni getirdiği yer burasıydı. Düştüğüm yer burasıydı. Ah, Nebukadnezar! Danyal'ın kehanetini öyle iyi anlıyorum ki. Pençelerim, kıllarım, biraz da dişim vardı, içimdeki kızgın ses infilak ediyordu, ama bütün bunları içimden atınca, yine de geride bir şey kalıyordu. Bu kalan son şey, insani özlemimdi.

Krala gelince, o bir coşku seline kapılmış, beni övüyor, ellerini ovuşturuyor, yüzüme bakıyordu. Nefes almak için ara verince, “Çok iyi, Bay Henderson. Güzel, çok güzel. Tam düşündüğüm gibiymişsin,” dediğini duydum. Tozun toprağın, hayvan pisliğinin içinde çömelmiş vaziyette, madem buraya kadar geldim sonuna kadar gideyim diye düşündüm; böylece bütün enerjimi verdim ve kafam çatlayıncaya kadar kükredim. Şişen gözlerimi ne zaman açsam, kralın şapkasının altındaki sevinçli yüzünü, sehпасından bana bakan aslanı, bu som altın yarattığı görüyordum.

Daha fazla devam edemeyince yüzüstü kapaklandım. Kral bayıldığıımı düşündü, “Uyan sevgili dostum, uyan,” diyerek nabzımı yokladı ve yanaklarına vurdu. Gözlerimi açınca, “İyi misin? Senin için çok endişelendim,” dedi. “Rengin sternum'dan* başlayıp yüzüne doğru önce kırmızı, sonra siyaha dönüştü.”

“Hayır, bir şeyim yok. Nasıldım?”

(*) Göğüs kemiginin bulunduğu bölge – ç.n.

“Harikaydın, Henderson, kardeşim. İleride yararını göreceksin, inan bana. Atti’yi göndereyim de biraz dinlen. İlk deneme için bu kadar yeter.”

Kral Atti’yi içerdeki odasına kapattıktan sonra birlikte sehpa-yaya oturup konuştuk. Aslan Gmilo’nun yakında ortaya çıkacağından emin görünüyordu. Yakınlarda bir yerde izine rastlanmıştı. O zaman dişi aslanı bırakacağını, Bunam’la arasındaki ihtilafın sona ereceğini açıkladı. Sonra yine, bedenle beyin arasındaki bağlantı üzerine konuşmaya başladı. “Bütün mesele, kortekste arzu edilen bağlantı modeline sahip olmak. Soylu biri için benlik algısı her şeydir. Çünkü insan, ne algılıyorsa odur. Başka deyişle, ruh nasılsa, ten de öyledir. Buradan devam edersek, insan kendini yaratan sanatçıdır da diyebiliriz. Beden ve yüz insan ruhu tarafından, korteksten başlayarak, hayat enerjisini bütün vücuda yayan üç ve dört nolu ventriküller yoluyla, gizlice resmedilir. Bu da neden bu kadar heyecanlı olduğumu açıklıyor, Henderson-Sungo.” Giderek heyecanı artmış, sonunda kendinden geçmişti. Coşku içinde, yükseklerde bir yerdediydi. Bu uçuşa ayak uydurmaya çalışırken başım döndü. Ayrıca kuramındaki bazı şeylerin neyi ima ettiğini anlamaya başlayınca biraz kırıldım. Eğer kendi burnumun, alnımın, bu heyula cüssenin, bu kolların ve parmakların ressamı bensem, kendime karşı muazzam bir cürüm işlemişim demekti. Ben ne yapmıştım! Biçimsiz bir insan müsveddesi! Ha, ha, ha, ha, ha! Ölüm-den rica etsem, canımı alıp bu devasa yanlışlıklar kümesini ortadan kaldırır mıydı? Birden kafama dank etti, “Domuzlar,” dedim kendime, “domuzlar! Ona aslanlar, bana domuzlar düştü. Keşke ölebilsen.”

“Dalgınsın, Henderson-Sungo,” dedi.

O an krala kin duymanın eşğine geldim. Parlak zekâsına güvenmekte acele ettiğimi, bu mezbele kızıl sarayın müphem dayanaklar üstünde yükseldiğini bilmem gerekirdi.

Kral bana yeni bir ders vermeye başladı. Doğanın zihinsel bir durum olabileceğini öne sürdü. Ne demek istediğinden emin değildim. Cansız nesnelerin zihinsel bir dünyası olabileceğini düşünüyordu. Madam Curie’nin beta taneciklerinin kuş sürü-

sü gibi havalandığına ilişkin bir şeyler yazdığını söyledi. “Hatırlar mısın,” dedi, “büyük Kepler tüm gezegenin uyuduğuna, uyandığına ve nefes aldığına inanırdı. Saçmalıyor muydu? Deddiği doğruysa insan zihni belirli işler yapmak için Mutlak-Zekâ ile ilişki kurabilir. Hayal gücüyle.” Sonra insan muhayyilesinin böyle yapacağına bir dizi canavar yarattığını söyledi ve saymaya başladı. “Bunları daha önce anlattığım başlıklar altında topladım; iştahlılar, kederciler, kaderci-histerikler, kavgacı Lazaruslar, bağışık filler, deli gibi gülenler, çürük taşaklılar, vs. Oysa farklı muhayyilelerde bunların yerini nelerin alabileceğini bir düşün. Ne neşeli, parlak tipler, ne güzellikler, iyilikler, ne tatlı gülücükler, soylu tavırlar. Ah, ah, ah neler olabilirdik! Fırsat verilseydi zirvelere çıkabilirdik. Sen de o zirvelerden biri olmaydın, Bay Henderson-Sungö.”

“Ben mi?” dedim, kendi kükreğişimin verdiği sersemlik hâlâ geçmemişti. Zihnim bulanıktı, ama üstüne çöken bulutlar eskisi kadar ağır ve karanlık değildi.

“Bana grun-tu-molani’den söz ettin,” dedi Dahfu. “Arka planda inekler oldukça grun-tu-molani’nin ne yararı var?”

Domuzlar! da diyebilirdi.

Bunun için Nicky Goldstein’a kızmak yararsızdı. Yahudi olması, Catskills’de mink yetiştirmeye kalkışması, benim domuz yetiştiriciliği işine gireceğimi söylemem onun kabahati değildi. Kader bundan çok daha karmaşık bir şey. Goldstein’ı ilk gördüğümünden çok önce domuzlara bağlanmış olmalıym. İki anaç domuz, Hester ve Valentina, benekli karınları ve ipek gibi parlayan ama dokununca iğne gibi batan ekşi kızıl, ısıltısı pas rengi beden kıllarıyla arkamdan gelirlerdi. “Araba yolundan uzak tut onları,” derdi Frances. “Sakın onlara zarar verme,” derdim ben de. “Bu hayvanlar benim bir parçam oldu.”

Peki, o hayvanlar benim bir parçam olmuş muydu? Dahfu’ya açılmıyor, üzerimde domuzların etkisini görüp görmediğini sormakta tereddüt ediyordum. Gizlice kendimi inceledim, elmacık kemiklerimi yokladım. Ağaç gövdelerinde büyüyen mantarlar gibi çıkıntıları vardı, hani şu içleri domuz yağı gibi bembeyaz olan mantarlar. Parmaklarım miğferimin altına, kir-

piklerime uzandı. Domuzların sadece üst göz kapaklarında kirpikleri vardır. Benim alt göz kapaklarımda da vardı, ama sayıları azdı ve tüy gibi yumuşaktılar. Çocukken Houdini gibi olmak için bazı çalışmalar yapmış, yatağımın ayak ucundan baş aşağı sarkarak kirpiklerimle yerdeki iğneleri tutmaya çalışmıştım. Houdini bunu yapabiliyordu. Ben yapamadım, ama başarısızlığımın nedeni kirpiklerimin kısalığı değildi. Evet, değişmiştim. Herkes değişir. Değişim mukadderdir. Mutlaka gerçekleşecektir. Ama nasıl? Krala sorsam, ana-imgenin yönlendirme-siyle gerçekleşeceğini söylerdi. Çenemin altını, burnumu yokladım; aşağıda neler olduğuna bakmaya cesaret edemiyordum. Domuz butu. Bir kazan dolusu işkembe. Gövde, yağlı bir silindir. Domuz gibi hırlamadan nefes alamayacağım duygusuna kapıldım. Vay benim başım! Elimle ağzımı ve burnumu kapattım, kederli gözlerle krala baktım. Ama o, gırtlığımdaki ses tellerinin titreşimini duydu ve “Çıkardığın o tuhaf ses ne, Henderson-Sungu?” diye sordu.

“Neye benziyor, Kral?”

“Bilmiyorum. Bir hayvan sesi mi? Bunca yorgunluktan sonra iyi görünmen ilginç doğrusu.”

“Kendimi o kadar iyi hissetmiyorum. O zirvelerden biri değilim. Bunu benim kadar siz de biliyorsunuz.”

“Güçlü, özgün, ama tıkanmış bir muhayyilenin belirtileri var sende.”

“Beni öyle mi görüyorsunuz?” dedim.

“Gördüğüm şey oldukça karışık,” dedi. “Bedenin, bazı olağandışı unsurları dışarı püskürtmüş. Uurlar. Şiddet içeren güçlerin sıradışı bir bileşkesisin.” İçini çekti ve sessizce gülümse-di, son derece huzurluydu. “Burada suç ya da suçlu aramıyoruz,” dedi. “Birçok faktör birbiriyle ilişki içinde. Birbirini tahrik ediyor. Varlığını ilan ediyor. Hepsi birbirinden farklı. Etkiledikleri nesne tarafından algılanmayan milyarlarca küçük şey. Saf, has zekâ elinden geleni yapıyor, ama iyiyi kötüyü kim bilebilir? Negatif ve pozitif unsurlar birbiriyle çekişiyor, elimizden gelen tek şey onlara hayranlıkla bakmak ya da ağlamak. Bazen, bir melekle bir yırtıcının çarpışması gibi son derece net bir

manzarayla karşılaşırın. Gözler gökyüzüne aittir, burun kendine has bir parlıtı saçar. Ama yüz ve beden ruhun kitabıdır, bilimin ve duygudaşlığın okuyucusuna açık bir kitap.” Hırıldayarak ona baktım.

“Sungo,” dedi, “bütün dikkatini ver ve beni dinle, kesinliğinden emin olduğum şeyin ne olduğunu sana anlatacağım.” Hakkımda umut vadeden bir şey söyleyeceğini düşünerek dediği gibi yaptım. “Türümüzün kariyeri,” dedi, “her hayalin hakikate uygun olarak gerçekleştiğini kanıtlıyor. Bunlar sadece rüya değil. Sadece rüya değil diyorum, çünkü bir şekilde gerçeğe dönüşüyorlar. Malindi’deki okulda bütün Bulfinch’i okudum. Anlatılanlar sadece rüya değildi. Hayır. Kuşlar uçuyordu, kadın başlı kuşlar, melekler, Daedalus ve oğlu uçuyordu. Ve bak burada, bunlar rüya ve hikâye olmaktan çıkıyor, çünkü gerçekten uçabiliyoruz. Sen buraya, Afrika’ya uçarak geldin. İnsanoglunun bütün başarısının kaynağı bu. Hayal gücü doğanın güçlerinden biri. Bunu bilmek insanı coşkuyla titretmeye yetmez mi? Hayal gücü, hayal gücü, hayal gücü! Hakikate dönüşüyor. Dayanıklı, başka şekillere giriyor, vaadini yerine getiriyor! Gördüğün gibi,” dedi , “burada, Afrika’da oturuyorum ve kendi meşrebimce, bütün gayretimle, kendimi buna adıyorum. Homo sapiens hayal ederek, kendini dönüştürebilir. Ah, Henderson, burada olmandan öyle mutluyum ki! Bunları tartışacağım birini hasretle bekliyordum. Yardımcı bir zihin. Seni bana Tanrı gönderdi.”

Sarayın etrafında hurda metallarin atıldığı, sebze de yetiştirilen bir mezbelelik vardı. Ağaçlar cılız, yamru yumru ve iğne yapraklıydı. Bir de çiçekler vardı ki bunların bakımı Sungo'nun sorumluluğundaydı. Kızlarım oyuk beyaz taşların arasında büyüyen bu çiçekleri sularlardı. Güneş kızıl goncaları dipdiri yapardı. Her gün kükremekten bitap, gırtlığım rendelenmiş, başım ateşli gözlerim ıslak kömür kıvamında, bacaklarım dermansız, özellikle dizlerim hemen bükölüverecekmiş gibi titreyerek in-den çıkardım. Böyle zamanlarda tek ihtiyacım, bana iyileşme sürecindeymişim duygusu veren güneşin ağırlığıydı. Öldürücü hastalıklardan iyileşenlerin nekahat devresinde nasıl olduklarını bilirsiniz. Tuhaf bir hassasiyet içinde olurlar; derin düşüncelere dalarlar, önemsiz bir görüntü yüreklerini dağlar, duygusallaşırlar, her yerde güzellikler görürler. Böylece bütün bakışlar üstümdeyken gidip o çiçeklerin üzerine eğilirdim; içleri nemli fide toprağı dolu taşlaşmış hurdalara isli gözlerle umutsuzca bakar, üstüme yapışan Sungo pantolonumla, kafamda, özellikle de ensemde çoğalan saçlarımla çiçekleri koklar, perişanlığımı düşünüp homurdanır, iç geçirirdim. Başımda normalden kalın, merinos koyunu gibi kıvrırcık, simsiyah bukleler oluşmaya başlamıştı, miğferimi yerine oturtmakta zorlanıyordum. Bel-

ki de zihnim, deyim yerindeyse sponsor değiştirdiği için, başka bir adamın büyümesini hızlandırıyor.

Nereden geldiğimi herkes biliyordu, sanırım beni kükrerken de duymuşlardı. Ben Atti'yi duyabildiğime göre, onlar da beni duyuyor demekti. Herkesin bakışları altında, özellikle benim ve kralın düşmanlarının bakışları altında bahçeye çıkıp çiçekleri koklamaya çalışırdım. Kokuları olduğundan değil. Aslında sadece renkleri vardı. Ama o kadarı bir yaygarayla yüreğime işlemleri için yeterliydi; bu arada Romilayu bana destek olmak için sürekli arkamdaydı. ("Romilayu, bu çiçekleri nasıl buluyorsun? Çok gürültücüler," derdim.) Bütün köyün aslanla temas ettiğim için bir vebalı gibi tehlike arz ettiğime inandığı o günlerde beni terk etmedi, arkalara saklanmaya kalkmadı. Beni yolda bırakmadı. Sadakati her şeyden çok sevdiğim için de, bana karşı bütün yükümlölüklerinden azade olduğunu anlatmaya çalıştım ona. "Sen gerçek bir dostsun," dedim. "Bir jipten çok daha fazlasını hak ediyorsun. Bir şeyler daha vermek istiyorum." Çalı kafasını okşadım –elim çok kalın göründü; parmaklarımın her biri yer elması büyüklüğündeydi– sonra yol boyunca homurdanarak eve döndüm. Uzanıp biraz dinlendim. Tüklenmiştim. Kemiklerimin iliği süzölmüştü, içleri boşmuş gibi hissediyordum. Göğsümü kabartıp inleyerek, göbeğim olacak o şişkin zarfla birlikte yan yattım. Bazen kendimi, paçalarım-dan miğferime kadar bütün cüsseyle, karnı benekli, uzun sivri dişleri kırık, geniş elmacık kemikli o tanıdık hayvanın kopyası gibi hissediyordum. Doğru, içim, yüreğim insani hislerle doluydu, ama dışım, kabuğum diyelim, hoyratça tüketilmiş bir ömrün kusurlarını sergiliyordu.

Doğrusu kralın bilimine de fazla güvendiğim söylenemezdi. Aşağıdaki inde, ben cehennem azabı çekerken o huzurlu, rahat, neredeyse mahmur bir edayla aylaklık yapıyordu. Aslanın ona huzur verdiğini söylerdi. Bazen, ben çalışmamı bitirdikten sonra, üçümüz birlikte sehpa da otururken "Burası çok rahat," derdi, "Hatta, uçuyorum diyebilirim. Sen de kendine bir fırsat vermelisin. Denemen gerek..." Ama gözlerim kararıyordu ve henüz uçmaya hazır değildim.

Orada, inin içinde her şey kara ve kor rengiydi. Duvarlar sarıya çalıyordu. Hasır da öyle. Dışkılar da. Toprak kükürt rengiydi. Aslanın derisinin rengi, sırtındaki koyuluktan sonra git-tikçe açılarak göğsünde zencefil, karnında beyaz bibere dönü-şüyordu, kalçasının altı kutuplar kadar beyazdı. Ama küçük to-pukları siyahtı. Gözlerinin çevresinde de kara halkalar vardı. Nefesi bazen et kokardı.

“Aslan olmak için daha çok çalışmalısın,” diye ısrar ediyor-du Dahfu, ben de tam bunu yaptım. Kral, dezavantajlarım göz önüne alındığında, ilerleme gösterdiğimi söyledi. “Hâlâ biraz boğuk kükrüyorsun,” derdi, “bu kadar zaman içinde biriktir-diklerini düşününce, bu doğal elbette.” Herkes de biliyor ya, söyledikleri yalan değildi. Kendi şaklabanlıklarına dışardan bakmak, kendi sesimi duymak beni bile kendimden nefret et-tirmeye yeterdi. Romilayu kükreyişimi duymuştu, Dahfu’ya kara büyü işinde, ya da bizi neyle suçluyorlarsa o konuda çö-mezlik ettiğime inandıkları için diğer yerlileri suçlayamazdım. Ama kralın hüznü ya da keder dediği şey, doğduğum günden Afrika’da geçirdiğim günlere kadar yeryüzündeki bütün hayatı-mı özetleyen bir çığlıktan (kendime hâkim olamıyordum) baş-ka bir şey değildi; kükremelerime “Allah!” “İmdat,” ‘Allahım merhamet et,” gibi kelimeler karışıyordu ama bunlar ağızım-dan “Olloah!” “Morhomaat!” şeklinde çıkıyordu. Tuhaf keli-meler de çıkıyordu boğazımdan; “Sekooooor!” (Au secours);* “De profooooondis,”** gibi, bir de Mesih’ten pasajlar (aşağılan-mış, inkâr edilmişti, vs.) Küçüklük arkadaşım François’ya kız-kardeşi üzerinden sataştığım dil olan Fransızca, farkında olma-dan zihnime takılıyordu.

Ben kükrerken kral kolunu aslanına dolar, ikisi bir opera ga-lasındaymış gibi beni izlerlerdi. Özellikle aslan son derece res-mî bir tavırla bana bakardı. Bu tüketici çabayı on-on iki kez yi-neledikten sonra beynim zonklamaya başlar, kollarım ve ba-caklarım halsizleşirdi.

Kısa bir süre dinlenmeme izin verilir, sonra kral, bir daha, bir

(*) Fr. Kurtarın – ç.n.

(**) Fr. Derinden – ç.n.

daha denememi isterdi. Daha sonra bana çok sevecen davranırdı. “Şimdi daha iyisin, değil mi Bay Henderson?”

“Evet, daha iyiyim.”

“Hafifledin mi?”

“Elbette, hafifledim majesteleri.”

“Daha sakın misin?”

Sonra homurdanmaya başladım. İçim karmakarışık olurdu. Yüzüm ter içinde kalır, toz toprağın içinde uzanırken doğrulup onlara bakardım.

“Başın nasıl?”

“Kazan gibi majesteleri, bildiğimiz kazan gibi.”

“Hayatın boyunca edindiğin birikimle boğuştuğunun farkındayım.” Sonra, neredeyse acıyormuş gibi, “Atti'den hâlâ korkuyor musun?” derdi.

“Hem de nasıl. Uçaktan atlamayı tercih ederdim. Bunun yarısı kadar bile korkmazdım. Savaşta paraşüt birliğine almaları için başvurdum. Düşünün majeseleri, bu pantolonla üç bin metreden atlasam yere rahatça inebilirim.”

“Mizah duyguna hayranım, Sungo.”

Uygar kişilikten anladığımız her neyse, bu adam zerre kadar nasiplenmemişti.

“Aslan olmanın nasıl bir şey olduğunu yakında anlayacağından eminim. Kapasitenden kuşku duymuyorum. Eski benlik direnç mi gösteriyor?”

“Evet, eski benliğimi her zamankinden çok hissediyorum,” dedim. “Hem de sürekli. Müthiş bir baskı yapıyor.” Öksürüp tıksırmaya başladım, çaresizlik içindeydim. Bir Galapagos kaplumbağası gibi, sırtımda dört yüz kilo yük taşıyormuşum gibi hissediyordum.

“Bazı vakalar iyileşmeden hemen önce daha kötüye gidiyormuş izlenimi verir,” dedi ve bana öğrenciyken hastane koşuşlarında karşılaştığı hastalıkları anlatmaya girişti; ben de onu, insan dişi bezemeli kadife şapkası ve saten terlikleri yerine, beyaz gömleği ve beyaz ayakkabılarıyla bir tıp öğrencisi olarak kafamda canlandırmaya çalıştım. Başını tuttuğu aslan, et suyu kıvamındaki gözleriyle beni süzüyordu; elmas çiziklerini andıran

bıyıkları öyle dehşet vericiydi ki kılların dibindeki kendi derisi bile korkudan geri çekilmişti. Öfkeli bir tabiatı vardı. Öfkeli bir tabiatla ne yapabilirsiniz?

Mağaradan çıktığımda, bahçedeki kavurucu güneşin altında, hurdaların ve kırmızı çiçeklerin arasında hissettiklerimin nedeni buydu. Horko'nun briç masası öğle yemeği için şemsiyenin altına yerleştirilirdi, ama önce kendime gelmek için dinlenir ve "Belki de herkesin kendi Afrika'sı vardır," diye düşünürdüm. "Ya da eğer denizdeyse, kendi okyanusu." Bununla, çalkantılı bir kişiliğe sahip olduğum için, çalkantılı bir Afrika'yla karşılaştım demek istiyordum. Hayır, ben varsam dünya var diyenlerden değilim. Hayır, gerçekliğe sahiden inanıyorum. Bunu herkes bilir.

Her gün, insanların sabahı nerede geçirdiğimi bildiklerini ve bu yüzden benden korktuklarını biraz daha hissediyordum – buraya bir ejderha gibi gelmiştim; belki de kral, Bunam'ı devirmesine ve kabilenin dinini değiştirmesine yardım etmem için beni getirtmişti. Romilayu'ya, kralla benim kötü büyü yapmadığımızı anlatmaya çalıştım. "Bak Romilayu," dedim, "kralın çok cömert bir ruhu var. Buraya dönüp kendini karlılarının insafına bırakması gerekmiyordu. Ama döndü, çünkü bütün dünyanın cömertliğinden yararlanmasını istiyor. İnsan çılgınca şeyler yapabilir, eylemlerinin ardında bir niyet yoksa, onu affederiz. Ama bir niyeti varsa, herkes tepesine biner. Kral da tam olarak bu durumda. Ama bana zarar vermiyor, dostum. Doğru, duyduğun sesler zarar veriyormuş izlenimi uyandırıyor, ama sakın inanma. O sesleri kendi irademle çıkarıyorum. İyi görünmüyorsam, bu kendimi iyi hissetmediğim için; ateşim var, burnumun içi, boğazım yanıyor (rinit olabilir mi?) Kral belki iyi gelecek bir şeyler verebilir, ama ona söylemek istemiyorum."

"Haklısın sahip."

"Yanlışı anlama. İnsanlığın kral gibi adamlara her zamankinden çok ihtiyacı var. Değişim mutlaka imkân dahilinde olmalı. Olmazsa çok kötü."

"Evet, sahip."

"Amerikalılar aptaldır derler ama onlar bu konuda istekliler. Sadece ben değil. Beyaz Protestanlığı, Anayasa'yı, İç Savaş'ı, ka-

pitalizmi, Batı'yı kazanma arzusunu düşün. Bütün büyük işler ve büyük kazanımlar benim zamanımdan önce olup bitti. Geriye en büyük sorun, ölümle yüzleşme sorunu kaldı. Bu konuda bir şeyler yapmak lazım. Sadece ben değil. Büyük savaştan bu yana milyonlarca Amerikalı geçmişe tövbe etmek ve geleceği keşfetmek için yola çıktı. Yemin ederim Romilayu, Hindistan'da, Çin'de, Güney Amerika'da, her yerde benim gibi adamlar var. Ülkeden ayrılmadan az önce bir gazetede, Burma'da Budist rahibi olan Muncie'li bir piyano hocasıyla yapılan bir mülakat okudum. İşte bunu demek istiyorum. Benim kuşağımdan Amerikalıların kaderi dünyaya açılmak ve bilgeliği keşfetmeye çalışmak. Ne cehenneme buralara geldiğimi sanmıştın ki?"

"Ben bilmemek, sahip."

"Ruhumun ölmesine izin veremezdim."

"Ben Metodist, sahip."

"Biliyorum, ama bunun bana hiçbir yararı yok, Romilayu. Ve lütfen beni ayartmaya kalkma, başım yeteri kadar dertte."

"Ben yok karışmak."

"Biliyorum. İmtihan günümde yanımda duruyorsun ve Tanrı bunun için seni takdis etsin. Ben de babası Gmilo'yu yakalayan kadar kral Dahfu'nun yanında duracağım. Ben dost olursam, Romilayu, her şeyimi veririm. Kendine gömülü yaşamının ne olduğunu biliyorum. Beni eğitmek zordur, ama bir şey öğrendimse, o da bu. Dinle, kralın zengin bir düşünce dünyası var. Keşke sırrını öğrenebilsem."

Kırıık suratında parıldayan (daha önce yaşadığı vahşi hayatı simgeleyen) yara izleriyle ve içindeki ışığı yansıtan yumuşak, sempatik gözleriyle (yine de bu ışık dar alnında karaçam gibi büyüyen gölgeyi delemiyordu) Romilayu, Dahfu'dan öğrenmeye çalıştığım sırrın ne olduğunu sordu.

"Bak," dedim, "onda tehlikeden kaçmamasını sağlayan bir şey var. Korkması gereken şeyler öyle çok ki, ama divanda nasıl uzandığına bak. O divanı hiç görmedin. Yüz yıl önce muhtemelen fillerin yardımıyla yukarıya taşınmış. Üstüne nasıl uzandığını göreceksin, Romilayu! Kadınları hizmet için etrafını sarmış. Fakat yanındaki masanın üzerinde yağmur töreninde kul-

landığı kafatasları var, biri babasının öteki büyük babasının. Hiç evlendin mi, Romilayu?" diye sordum.

"Evet sahip, iki kez. Ama şimdi bir karı kaldı."

"Vay canına, tıpkı benim gibi. Dört yaşındaki ikiz oğlanlarla birlikte beş çocuğum var benim. Karın oldukça iridir."

"Ben, altı çocuk."

"Onları merak ediyor musun? Burası hâlâ vahşi bir kıta. Ben bile, oğullarım ormanda koybolur diye endişe ediyorum. Bir köpek almalıydık – büyük bir köpek. Ama bundan böyle şehirde oturacağız nasıl olsa. Okula kaydolacağım. Romilayu, karıma bir mektup yazacağım, sen onu Baventai'ye götürüp postaya vereceksin. Sana bahşiş sözü vermiştim, ihtiyar dostum, işte jipin evrakları, devir belgesi. Seni Birleşik Devletler'e yanımda götürmek isterdim, ama bir ailen olduğuna göre pek uygun bir teklif sayılmaz." Suratında çok sevinmiş gibi bir ifade göremedim. Kırışıklar derinleşmişti, onu artık iyi tanıdığım için, "Göz yaşlarını tutuyorsun, ağlayacak ne var?" dedim.

"Senin baş dertte sahip," dedi.

"Evet, biliyorum. Çekingen bir karakterim olduğu için, hayat beni zorla terbiye etmeye karar verdi. Hep kaçak oynuyorum Romilayu, bu yüzden başıma gelenleri hak ediyorum. Neyin var, dostum, kötü mü görünüyorum?"

"Evet, sahip."

"Duygularım görünüşüme yansır," dedim. "Mizacım böyle. Bize gösterdikleri kafatası mı seni korkuttu?"

"Onlar seni öldürmek, belki?" dedi Romilayu.

"Bunam kötü bir oyuncu. Tam bir akrep. Ama unutma ki ben Sungo'yum. Mummah beni korumuyor mu? Belki de kutsal oldum. Ayrıca, boyun ölçüm yirmi iki, beni boğmak için iki adam bulmaları gerek. Ha ha! Benim için endişe etme Romilayu. Babasını yakalamasına yardım ettikten sonra kralla işim bitecek ve seninle Baventai'de buluşacağız."

"Lütfen Tanrım, çabuk olsun," dedi Romilayu.

Krala Bunam'dan söz ettiğimde bana güldü. "Gmilo'yu yakalayınca, tek yetkili ben olacağım," dedi.

“Ama o Afrika çayırlarında bütün saldırganlığıyla dolaşıyor,” dedim, “ve siz burada, sanki onu çoktan yakalamış gibi davranıyorsunuz.”

“Aslanlar sürekli aynı yerde kalmazlar,” dedi. Kara derili çıplak askerlerinin arasında, yeşil divanına uzanarak gülerken, “Gmilo yakınlarda bir yerde. Onunla her an karşılaşabiliriz. Git ve karına yazacağın mektubu yaz,” diye ilave etti.

“Bugün yazacağım,” dedim.

Bunam ve Horko ile öğle yemeği yemek için aşağı indim. Horko, Bunam ve Bunam’ın kara kösele adamı şemsiyenin altındaki briç masasında bekliyorlardı. “Baylar...” “Asi Sungo,” diyerek yanıtladılar bir ağızdan. Zihnimin bir yanıyla, bu insanların beni kükrerken duyduklarının, üstümden mağaranın kokusunu aldıklarının farkındaydım. Ama işi pişkinliğe vurdum. Bunam benden yana pek az bakıyordu, baktığında da gözleri karanlıktı. “Belki önce seni haklarım,” diye düşündüm. “Hiç belli olmaz, fazla üstüme gelmesen iyi edersin.” Öte yandan Horko her zamanki gibi güleryüzlü ve sevimliydi, kırmızı dilini sarkıtarak ağaç kütüğü gibi parmaklarıyla masaya öyle abandı ki, masa onun ağırlığıyla sallandı. Saydam ipek şemsiyenin altında bir entrika kokusu vardı hep, bu arada Horko’nun kadınları ve diğerleri bizi eğlendirmek için güneşin altında hoplayıp zıplayarak, ayakları müziğin temposuyla giysilerinin altından bir görünüp bir kaybolarak dans ediyor, yaşlı müzisyen pandüllü çalgısını çalıyor, davulcular ve borazancılar, taşlaşmış beyinleri andıran beyaz taşları, içlerindeki toprakta büyüyen kırmızı çiçekleriyle sarayın bahçesini inletiyorlardı.

Öğle yemeğinden sonra sıra günlük su görevine geldi. Taşdıkları ağır sırtlar omuzlarında iz bırakan işçi kadınlar beni toz toprak içindeki mahallelere götürdüler. Arkamda tek bir davul çalıyordu ve sanki halkı benden, aslanın büyüüne kapılan Henderson Sungo’dan uzak durmaları için ikaz ediyordu. Beni merak edenler hâlâ yanıma yaklaşıyordu, ama sayıları azalmıştı ve yağmur kralın üstlerine su serpmesine pek de hevesli değillerdi. Köyün ortasına, sarayın yakınındaki gübre-

lige geldiğimizde ayağa kalkıp sağa sola su serpmeyi alışkanlık edinmiştim. Bunu metanetle karşıladılar. Kırmızı giysisiyle yargıç, elinde olsa bana engel olacakmış gibi durdu. Ama kimse birşey yapmadı. Ağaç dalının çatalı ağzında, sapı dışarıda duran mahkum başını önündeki direğe dayadı. “Umarım kazanırsın dostum,” dedim, dönüp hamağıma uzandım.

O gün Lily’e şunları yazdım:

“Hayatım, muhtemelen benim için endişe ediyorsun, ama sanırım bunca zaman ikimiz de hayatta olduğumu biliyorduk.”

Lilly nasıl olduğumu hep hissettiğini söylerdi. Başkalarında olmayan bir aşk-sezgisine sahipti.

“Harika bir uçak yolculuğu geçirdim.”

Mücevher bir kutunun içinde uçarak gelmişim sanki.

“Bulutları iki tarafından görebilen ilk nesil biziz. Ne ayrıcalık! İnsanlar önce yukarıya bakarak hayal kurdular. Şimdi hem yukarıya hem aşağıya bakabiliyorlar. Bu bir yerlerde, bir şeyleri mutlaka değiştirecektir. Bütün yolculuk bir rüya gibi geçiyor. Mısır’ı sevdim. Herkes en basit giysilere, beyaz çaputlara bürünmüştü. Gökyüzünden bakınca Nil deltası düğümlenmiş dev bir halat gibi görünüyordu. Vadinin bazı yerleri yeşil, bazı yerleri sarıydı. Çavlanlar sodalı gazozu hatırlatıyordu. Afrika’ya ulaştıktan ve Charlie’yle yola çıktıktan hemen sonra, evden ayrılırken bulmayı ümit ettiğim şeyin bu olmadığını anladım.” *Yaşlı kadının evine girerken bulaşıcı bir hastalıkla karşılaşacağımı, içeri girmek için kendimi zorlamam ya da utanç içinde orayı terk etmem gerekeceğini anladığım gibi.* “Charlie Afrika’da bir türlü rahatlayamadı. Ben R.F. Burton’un *Afrika’da İlk Ayak Sesleri*’ni ve Speke’in *Journal*’ını okuyordum, hiçbir konuda görüş birliğimiz yoktu. Böylece ayrıldık. Burton kendini çok beğenen biriydi. Epe’de* ve mızrakta çok iyiydi ve bütün dilleri konuşuyordu. Onu bir General Douglas MacArthur karakteri olarak gözümün önüne getiriyorum, tarihî rolünün çok iyi farkında, kafasında klasik Roma ve Yunan var. Şahsen ben başka bir yol seçtim, uygar yollar mahvıma neden olabilirdi. Ne ki, dahiler sıradan hayata bayılır.”

(*) Epe: Eskrimde kullanılan bir silah – ç.n.

İngiltere'den döndüğünde Speke tabancayla intihar etti. Lily'e bu biyografik ayrıntıdan söz etmedim. Dahi derken Platon ya da Einstein gibi birini kastediyorum. Einstein'ın tek ihtiyacı ışıktı. Daha sıradan ne olabilir?

"Romilayu adında bir adama rastladım, önce benden korktuysa da sonunda dost olduk. Beni Afrika'nın uygarlık girmemiş bölgelerine götürmesini istedim. Böyle yerlerden çok az kaldı. Modern devletler kuruluyor, insanlar eğitilmiş. Ben de soylu ve eğitilmiş Afrikalılarla karşılaştım, şu sıralar tıp eğitimi almış bir kralın sarayında konuğum. Sonunda ana yoldan sapıp ara yollara girmeyi başardım, bunun için Romilayu'ya (harika biri) ve dolaylı olarak Charlie'ye çok şey borçluyum. Bir bakıma da felaket bir haldeyim ve bu böyle sürüp gidiyor. Birkaç kez, balık nasıl su kabarcığı çıkartırsa ruhumun öyle içimden çıkıp gideceğini sandım. Charlie aslında kalbi temiz bir adam. Ama balaylarında onlarla birlikte gelmemeliydim. Beni yedek lastik yaptılar. Kadın moda'ya uygun olsun diye arka dişlerini çektiren Madison caddesi bebeklerine benziyor (çökük yanaklar)."

Ama tekrar düşününce gelinin düğündeki davranışından ötürü beni hiçbir zaman affetmeyeceğini anlıyorum. Nikâh şahidiydim, resmî bir törendi, onu öpmemekle kalmadım, ne olduysa oldu, törenden sonra Gemignano'nun lokantasına giderken yol boyunca Charlie yerine benimle yalnız kaldı. İç cebimde, katli halde, bir müzik partisi vardı – Mozart'ın "Türk Rondosu", iki keman için. Sarhoştum, müzik dersi kim bilir nasıl geçmişti. Gemignano'nun yerinde çok tatsızdım. Bu peynir Parmesan mı yoksa Rinso mu! diye bağırdım. Masa örtüsünün üstüne tükürdüm, sonra burnumu işlemeli peçetemle sildim. Bu denli kusursuz olduğu için belleğime lanet olsun!

"Benim adıma düğün armağanı gönderdin mi? Kesinlikle armağan göndermeliyiz. Et bıçağı falan, bul bir şeyler işte. Charlie'ye çok şey borçlu olduğumu bilmeni isterim. O olmasaydı belki kuzey kutbuna, Eskimoların yanına giderdim. Afrika'daki bu deneyim olağanüstü. Zorluklarıyla, tehlikeleriyle, müthiş bir şey! Fakat yirmi günde yirmi yıl olgunlaştım."

Lily benimle buz evde yatmayı kabul etmedi, ama aldırmayıp kutup deneylerime devam ettim. Tuzak kurdum, birkaç tavşan yakaladım. Mızrak atmayı denedim. Kitaplardaki tarifleri inceleyerek bir kızak yaptım. Altındaki çeliği dört beş kez donmuş sidikle kaplayınca karın üstünde yağ gibi kayıyordu. Bu kızakla Kutup noktasına kadar gidebileceğimden emindim. Ama aradığımı orada bulacağımdan emin değildim. Bulamayınca da, olduğum yerde tepinip yer küreyi kuzeyden sallayacaktım. Ruhumu bulamazsam, dünya batmış umrumda değildi.

“Burada turistin ne olduğunu bilmiyorlar, bu yüzden turistliği bıraktım. ‘Geçen sene dünyayı dolaştık bu sene nereye gideriz bilmiyorum,’ diyen bir kadın vardı. Ha, ha! Buradaki dağlar sarı ve kahverengi, gözenekleri varmış gibi görünüyorlar ve bana bizim jöleli şekerlemeleri hatırlatıyorlar. Sarayda kendi odam var. Burası dünyanın en ilkel yerlerinden biri. Taşlar bile ilkel görünüyor. Ateşim var, zaman zaman yükseliyor. Kendimi yanma tehlikesine karşı kapatılan kömür madeni gibi hissediyorum. Başka açılardan fiziksel bir iyileşme yaşadığımı söyleyebilirim, ama sürekli hırıldıyorum. Bu yeni bir şey mi bilmiyorum, evdeyken de hırıldar mıydım?

“İkizler nasıllar, Ricey ve Edward? Dönüş yolunda İsviçre’ye uğrayıp küçük Alice’i görmek istiyorum. Hazır Cenevre’ye gitmişken, belki dişlerime de baktırırım. Dr. Spohr’a söyler misin, bir sabah kahvaltıda ağızımdaki köprü kırıldı. Yedek köprüyü Kahire’deki Amerikan Büyükelçiliği’ne gönder. Üstü açık arabanın bagajında krikoyu yedek lastiğe sıkıştıran bir yay var. Oraya sakladım.

“Beni kimselerin gitmediği yerlere götürürse Romilayu’ya bir armağan vermeye söz vermiştim. İki yere götürdü. İnsanoglu kendini güzelliğe daha isteyerek vermeli. Ajılı Kadın denen bir şahsiyetle tanıştım. Şişko bir ihtiyar gibi görünüyordu, ama müthiş bir bilgeliğe sahipti, bana şöyle bir baktı ve züppenin teki olduğumu düşündü, ama aldırmadı ve bana bir çift güzel laf söyledi. İlk olarak, dünyanın bana yabancı olduğunu söyledi. Dünya bir çocuğa yabancıdır. Ama ben çocuk değilim. Bu bana hem acı hem mutluluk verdi.”

Göklerin Krallığı, tinin çocuklarına aittir. Ama bu hoyrat ve meraklı hayalet de kim?

“Kuşkusuz yabancılık bir armağan da olabilir, ceza da. Yaşlı kadına hayatı benden başka herkesin anladığını söylemek istedim – bunu nasıl açıklayacaktı? Çok kibirli, ahmak ve aceleciyim. Nasıl bu denli kayboldum? Kimin suçu olduğu bir yana, geriye nasıl döneceğim?”

Hayatın ilk evreleri, çimenlerin üstündeyim. Güneş kızgın alevlerle kabarıyor; yaydığı sıcaklıkta sevgisi de var. Yüreğimi bir bütünlük ve berraklık kaplıyor. Etrafta hindibalar var. Yeşillikleri kucaklamaya çalışıyorum. Sevgiden şişmiş yanağımı hindibaların sarılığına dayıyorum. Yeşilliğe girmeye çalışıyorum.

“Sonra bende grun-tu-molani olduğunu söyledi, anlatması zor bir yerli deymi bu, ama sonuçta ölümü değil, yaşamı seçtiğini ifade ediyor. Ondan biraz daha anlatmasını istedim. Saçları pösteki gibiydi, karnı safran kokuyordu; bir gözü kataraktlıydı. Korkarım onu bir daha göremeyeceğim, çünkü bir enayilik yaptım ve orayı terk etmek zorunda kaldım. Ayrıntılara girmeyeceğim. Prens Itelo bana dostça davranmasaydı başım cidden derde girebilirdi. Gerçek bir bilgenin yardımıyla hayatımı gözden geçirme fırsatını kaçırmıştım, üzüntüden ölecektim. Ama geldiğimiz ikinci köyün kralı Dahfu’yu çok seviyorum. Şu anda onunla birlikteyim, bana Yağmur Kral adını verdiler, bu bir onur unvanı, Jimmy Walker’dan şehrin anahtarını almak gibi bir şey. Yanında bir de uygun bir giysi veriyorlar. Ama her şeyi anlatabilecek durumda değilim, yalnızca genel hatlarıyla anlatabilirim. Kralla bir deney yapıyoruz (dediğim gibi, adam doktor sayılır), bir çeşit dayanıklılık testi ve her gün tekrarlıyoruz.” *Hayvanın suratı alev alev. Her gün gözlerimi kapatmak zorunda kalıyorum.*

“Lily, son zamanlarda söylememiş olabilirim, ama sana karışı halis duygular besliyorum bebeğim, öyle ki bazen yüreğim burkuluyor. Buna aşk diyebilirsin. Aslında şahsen bu kelimenin bir blöf olduğunu düşünüyorum.” *Özellikle benim gibi yokluktan varoluşa sürüklenen bir adam için: neyin aşkı? Kocaların ya da karıların aşkıyla ne işim var benim? Böyle şeyler için fazla cins bir adamım.*

“Napoleon, St. Helena adasındaiken, ahlâk üzerine çok konuşurdu. Biraz geç kalmıştı. Ahlâk düşkünü oldu. Bu yüzden sana aşktan bahsetmeyeceğim. Kendini pürüpak görüyorsan sen anlat. Sadece güneş, ay ve yıldızlar için yaşayamayacağını söylemişsin. Annen ölmediği halde öldüğünü söyledin, nörotik bir davranıştı elbette. Belki yüz kere nişanlandın, hepsini yarı yolda bıraktın. Beni kafesledin. Aşk böyle bir şey mi? Peki o zaman. Ama bana yardım etmeni beklerdim. Buradaki kral dünyanın en zeki insanlarından biri, ona sonsuz güveniyorum, kendi yarattığım dünyalardan sıyrılıp gerçek dünyayla yüzleşmem gerektiğini söylüyor. Mesela durmadan gü-rültü yapmaktan vazgeçersem belki güzel bir şey duyarın. Bir kuşun sesini. Çitkuşları hâlâ pencerenin pervazına yuva yapıyor mu? O saman parçalarını görünce nasıl içeri girdiklerine hayret etmiştim.” *En benzemediğim hayvan kuşlar. Ağaca çıksaydım dalları kırardım. Gökyüzündeki pterodaktiler* bile ben-den korkardı.*

“Kemani bırakıyorum. Beni amacıma ulaştırmıyor.” *Amacım ruhumu yeryüzünden yükseklerle taşımak, bu ölümlü vücudu terk etmek. Çok inatçıydım. Başka bir dünyaya yükselmek istiyordum. Hayatım ve yaptığım her şey benim hapisanemdi.*

“Evet Lily, bundan böyle her şey farklı olacak. Geri döndüğümde tıp okuyacağım. Yaşım biraz ilerledi, ne yazık ki öyle, ama ne olursa olsun bunu yapacağım. Laboratuvara girmek için ne kadar hevesliyim bilemezsin. O odaların kokusunu hâlâ hatırlıyorum. Formaldehit. Çoluk çocuğun arasında olacağım, kimya, zooloji, fizyoloji, fizik, matematik ve anatomi okuyacağım. Ephey zorlanacağımı tahmin ediyorum, özellikle de kadavra keserken.” *Bir kez daha, Ölüm, sen ve ben. “Ama bundan önce de ölümlerle çok işim oldu, bana beş para kazandırmayan işler. Şimdi bir değişiklik yapacağım ve hayat için bir şeyler yapmaya çalışacağım.” Bu büyük enstrüman nedir? Yanlış çalınınca, neden bu denli acı çeker? Doğru çalınınca, nasıl bu kadar çok şey başarır, Tanrıya bile ulaşır? “Kemikler, kaslar, bezler, uzuvlar. Osmoz. Tıp Merkezine kaydımı yaptırmayı, adımlı Leo E. Hen-*

(*) Geç jurassic dönem – ç.n.

derson olarak vermeni istiyorum. Nedenini eve dönünce açıklayacağım. Heyecanlanmadın mı? Bir doktor karısı olarak daha temiz olman, daha çok yıkanman ve çamaşır yıkaman gerecek canımın içi. Gece çalan telefonlarla uykun bölünecek. Nerede görev yapacağıma karar vermedim. Bizim orada yaparsam komşular ne olduğunu şaşırır. Hekim olarak başımı göğüslerine koysam korkudan altlarına yaparlar.

“Bu yüzden, Dr. Wilfred Frenfell ya da Albert Schweitzer gibi misyoner olmak istiyorum. Bir dakika! Axel Munthe – ona ne dersin? Çin şimdilik söz konusu değil, elbette. Bizi yakalayıp beynimizi yıkayabilirler. Ha ha! Ama Hindistan’ı deneyebiliriz. Hastalara elimi uzatmak istiyorum. Onlara şifa vermek istiyorum. Şifa verenler kutsaldır.” *O kadar kötüyüm ki, içimde mutlaka bir parça erdem olmalı.* “Lily, kendimi nakavt etmeyi bırakacağım.”

Arzu mücadelelerinin yengiyle sonuçlanacağını sanmıyorum. Yıllar süren özlemler, arzular, arzu ve özlemler, sonu neye vardı? Çekişmeye, toza toprağa.

“Tıp Merkezi beni kabul etmezse, John Hopkins’den başla ve listedeki bütün okulları dene. İsviçre’ye uğramayı biraz da oradaki tıp okullarına göz atmak için istiyorum. Oradakilerle konuşacağım, açıklamalar yapacağım, belki beni alırlar.

“Sözün kısası, o mektupları yazmaya başla ve bir şey daha: domuzları sat. Kenneth’i, besili Tamworth’u Dilly ve Minnie’yi sat. Kurtul onlardan.

“Çok tuhaf yaratıklarız. Yıldızları oldukları gibi görmüyoruz, o halde neden onları seviyoruz? Minik altın nesneler değil, sonsuz ateş onlar.”

Tuhaf mı? Neden tuhaf olmasın ki? Tuhaf elbette. Her şey çok tuhaf.

“Bu mektubu yazarken atıştırdığım birkaç yudum dışında burada neredeyse hiç içki içmiyorum. Öğle yemeğinde ‘pombo’ dedikleri bir bira veriyorlar, tadı fena değil. Ananas mayasıyla yapıyorlar. Burada herkes renkli. Tüy takanlar, kurdele takanlar, süslü fularlar, yüzükler, kolyeler, kabuklar, altın cevizler. Haremdeki kadınların bazıları zürafa gibi yürüyor. Yüzleri öne

çıkıntılı. Kral'ın suratı iyice öne doğru fırlamış gibi. Son derece zeki ve fikir sahibi bir adam.

“Bazen sanki içimde bir pigme ordusu hoplayıp zıplıyormuş, bağırıp çağrışıyormuş gibi hissediyorum. Ne acayip değil mi? Bunun dışında hiçbir zaman olmadığım kadar sakinim.”

“Kral insanın kendine uygun bir imgesi olmalı, diyor...”

Sanırım Lily'e Dahfu'nun fikirlerini açıklamaya çalışıyordum, ama Romilayu mektubun son birkaç sayfasını kaybetti, iyi ki de kaybetti, çünkü mektubu yazarken epey kafayı bulmuştum. Şöyle bir şey yazmıştım galiba, ya da sadece aklımdan geçti; “İçimde istiyorum! diyen bir ses vardı. İstiyorum? O ses bana onun, bunun, başkalarının ne istediğini söylemeliydi. Dahası, gerçekliği gerçek yapan şey sevgidir. Terside tersine yol açar.”

Sabah olunca Romilayu bana veda edip Lily'e yazdığım mektupla birlikte yola çıktı. İçime tatsız bir duygu çökmüştü. Kırışık yüzü sarayın kapanan kapılarının ardından bana bakarken midem ekşidi. Bu çabuk değişen, sağı solu belli olmayan patronun onu her an geri çağırabileceğini düşünüyordu sanırım. Ama ben tosbağa kabuğunu andıran miğferim ve beni bir Zouaves* birliğinden firar etmişim gibi gösteren pantolonumla kıpırdamadan onu izledim. Kapı Romilayu'nun yamalı suratına kapanınca içimi bir ağırlık bastı. Ama Tamba ve Bebu sıkıntıyı unutturdular. Her zamanki gibi yere uzanıp ayağımı başlarının üzerine koyarak beni selamladılar, sonra Tamba, Bebu'nun joksi yapması için yüzüstü yattı. Sırtını, belkemiğini, boynunu ve kalçalarını çiğnetirken mutluluktan uçar gibiydi. Gözlerini kapayıp inleyerek masajın tadını çıkardı. Bir gün ben de denemeliyim, dedim kendime, bu insanları bu kadar mutlu ettiğine göre faydalı bir şey olmalı; ama başka zaman, çünkü şimdi çok üzgündüm.

Hava hızla ısınıyordu, ama gecenin ısırın soğğunun kalıntılarını yeşil ince giysimin arasından hissediyordum. Hum-

(*) Fransızların 1831'de Cezayir'de kurduğu, Zuvava adında bir Berberi kabilesinin üyelerinden oluşan piyade birliği – ç.n.

mat dedikleri dağ sarı renkteydi; beyaz ve yüklü bulutlar Hummat'ın boğazını ve omuzlarını gerdanlık gibi sarmıştı. İçerde ellerimi kavuşturarak oturdum ve havanın ısınmasını bekledim, bir yandan kendimi Atti'yle günlük çalışmama zihinsel olarak hazırlıyor, bir yandan akıl yürütüyordum; değişmem gerek. Geçmişte yaşamamalıyım, yoksa mahvolurum. Ölüler içimde yaşıyor, içimi dışımı yiyorlar. Domuzlar benim isyanımdı. Dünyaya bir domuz olduğunu haykırıyordum. Nasıl yaşayacağımı düşünmeliyim. Lily'i şantajdan vazgeçirmeli ve aşkımızı sahici bir yörüngeye oturtmalıyım. Lily ve ben çok şanslıydık. Ama son tahlilde bir hayvanın bana ne yararı olabilir? Sahi mi? Yırtıcı bir hayvan! Hayvanların doğal bir kutsallığı olduğunu varsaysak bile? Çocukluktan çıkana dek hayvanları bol bol kutsadık. Ama şimdi başka bir şeyi tamamlamamız gerekiyor – iki numaralı proje– ikinci kutsanış. Krala bunları söyleyemedim, aslanlara tutkuyla bağlıydı. Bir hayvana bu denli bağlanan başka bir insan görmedim. Ona olan muhabbetim, benden istediği şeyi reddetmemi engelliyordu. Evet, bazı yönlerden gerçekten aslanı andırıyordu, ama aslanların onu bu hale getirdiğini hiç sanmıyorum. Daha çok Lamarck'ın düşüncelerine yakın bir benzeyişti bu. Üniversitede Lamarck'a çok gülerdik. Öğretmenin sınıfta bunun bireysel zihnin özerkliğine dair bir burjuva fikri olduğunu söylediğini hatırlıyorum. Hepimiz, ya da hemen hemen hepimiz zengin çocuğuyduk ve burjuva fikirlerine çatlayıncaya dek gülerdik. Kaşlarımı çatarak, Romilayu'nun yokluğunu kuvvetle hissederek, bütün bunların bir ömür boyunca yaptığım akılsızlıkların sonucu olduğunu düşündüm. O kediye vurmaya yeltenmiş, kurbağaları havaya uçurmuş, sonunun nereye varacağını anlamadan Mummah'ı kaldırmıştım; dört ayak üstüne çöküp aslan gibi kükremem de bunlardan farklı bir şey değildi. Bunları yapacağıma, Willatale'in nezaretinde *grun-tu-molani*'yi öğrenseydim keşke. Ama bu adama – Dahfu'ya– karşı hissettiklerimden ötürü hiçbir zaman pişmanlık duymayacağım; onun dostluğunu kaybetmemek için her şeyi yapabiliyordum.

Tatu başındaki eski İtalyan askeri şapkasıyla saraydaki oda-

ma girdiğinde kara kara düşünüyordum. Her zamanki gibi beni ine, kralın yanına götürceğini sandığım için ağır ağır yerimden kalktım, ama Tatu el kol hareketleriyle bir şeyler mırıldanarak burada kalmam ve kralı beklemem gerektiğini anlattı. Dahfu buraya geliyordu.

“Ne oluyor?” dedim. Ama kimse bir açıklama yapamadı, ben de kralın ziyareti için üstümü başımı temizledim; dört ayak üstünde kükreyip toprağı eşelerken temiz kalmak zor olduğu için pislenmişim ve sakallarım uzamıştı. Ama bugün Mummah’ın kurnasında yüzümü, boynumu, kulaklarımı yıkadım, sonra kurulanmak için odamın kapısına çıktım. Kısa zamanda kurdum. Bu arada Romilayu’yu bu kadar çabuk gönderdiğime pişman oldum. Bu sabah aklıma, Lily’e mutlaka söylemem gereken başka şeyler gelmişti. Daha çok yazmalıyım, diye düşündüm. Onu seviyorum. Tanrım! Yine gaf yaptım. Ama pişmanlıkla kaybedecek vaktim yoktu, Tatu sarayın salaş bahçesinden bana doğru geliyordu ve kollarıyla işaret ederek “Dahfu. Dahfu ala-mele,” diyordu. Ayağa kalktım, Tatu beni sarayın giriş katındaki geçitlerden kralın arka bahçesine götürdü. Dahfu dev ipek şemsiyesinin mor gölgesinde hamağına uzanmıştı. Kadife şapkasına geçirdiği yumruğunu sallayarak bizi yanına çağırırdı, başını kaldırıp beni görünce şiş dudakları aralandı. Şapkasını dizine yerleştirdi ve gülümseyerek, “Bugünün hangi gün olduğunu biliyor musun?” dedi.

“Sanırım...”

“Evet, bugün o gün. Benim aslan günüm.”

“Demek öyle?”

“Genç bir erkek aslan yemi kaptı. Tarif ettikleri hayvan Gmi-lo’ya çok benziyor.”

“Sevgili babanızla yeniden bir araya gelmeniz harika bir şey olmalı,” dedim. “Keşke bana da böyle bir şey olsa.”

“Henderson,” dedi, (bu sabah benim varlığımdan ve sohbetimden olağanüstü keyif alıyordu), “ölümsüzlüğe inanır mısın?”

“Hayatla bir raunt daha oynamayı reddedecek çok insan tanıyorum,” dedim.

“Doğru mu söylüyorsun? Ama sen dünyayı benden daha iyi tanıyorsun. Ne’ki, Henderson, sevgili dostum, bu benim için büyük bir fırsat.”

“Babanız olduğundan emin misiniz? Keşke haberim olsaydı. Romilayu’yu göndermezdim. Bu sabah gitti. Majesteleri. Arkasından birini yollayıp onu geri getirebilir miyiz?”

Kral önerimi dikkate almadı, pratik konularla ilgilenmeyecek kadar heyecanlıydı. Böyle bir günde Romilayu’nun lafı mı olurdu?

“Hopo’ya birlikte çıkacağız,” dedi, bunun ne anlama geldiğini bilmesem de, teklifini kabul ettim tabii. Benim şemsiyem getirildi, ipeksi saydamlıktaki bu küçük kubbenin kumaşındaki çapraz dikişler bana bunun bir hayal değil, gerçek olduğunu hatırlattı; hayalî bir şemsiyede çapraz dikiş olacak şey değildi. İri kadın elleri şemsiyenin sapını tutuyordu. Taşıyıcılar hamağımı da getirdi.

“Aslan avlamaya hamakla mı gidiyoruz?” dedim.

“Çalılık araziye gelince yola yürüyerek devam edeceğiz,” diye cevap verdi.

Böğürtüye benzer bir ses çıkarıp Sungo hamağıma gömüldüm. Bana sanki ikimiz birlikte bu hayvanı, öküzü yedikten sonra çayırda derin bir uykuya yatmış olan bu aslanı ellerimizle yakalamaya gidiyormuşuz gibi geliyordu.

Tıpkı yağmur töreninde olduğu gibi renkli bir kalabalık toplanmıştı; kafaları tıraşlı kadınlar ciyaklayarak koşuşturuyor, davulcular, vücutları kabuk, tüy ve boyayla süslü adamlar etrafta dolaşıyor, borazancılar tiz sesler çıkarıyordu. Yeşil oksitli madenden büyük ağızlıklarıyla borazanlar yaklaşık otuz santim uzunluğundaydı. Korkuları defetmek istermiş gibi cehennemî bir gürültü çıkarıyorlardı. Borazanlar, davullar, kayna-na zırlıtları etrafımızı sardı ve alay halinde sarayın kapısından çıktık. Beni taşıyan amazonların kolları ağırlığının etkisiyle titriyordu. Köye girdiğimizde halk beni görmek için yanıma üşüş-tü, aralarında Bunam ve Horko da vardı. Horko’nun yukardan bakan gözlerinden bir şeyler söylememi beklediğini hissettim. Ama tek laf etmedim.

Ben de kocaman kırmızı suratımla onlara baktım. Sakalım çalı süpürgesi gibi büyümeye başlamıştı, tekrar yükselmeye başlayan ateşim gözlerimi ve kulaklarımı etkiliyordu. Ara sıra yanaklarımı yoklayan ve bir türlü önüne geçemediğim bir seğirtiyle panikliyordum; sonunda aslanların etkisiyle çene ve burun sinirlerimin kalıcı bir değişim geçirmekte olduğuna karar verdim. Bunam bana bir şeyler anlatmak ya da beni uyar- mak için gelmişti, bunu gözlerinden okuyordum. Ondan teleskopik dürbünlü HH Magnum'umu vermesini isteyecektim, ama tabii "tüfek", "vermek" gibi sözcükleri bilmiyordum. Kadınlar beni zar zor kaldırıyorlardı, hamağın altı iyice çökmüş- tü ve kığım neredeyse yere degecekti. Kirli miğferi, süslü pan- tolonu, kıllı iri bacakları, kırmızı suratı ve yanık teniyle acı- masız bir adam görünüşündeki bu beyaz yağmur kralı taşı- rken, omuzlarındaki sırtıklar ağırlığımla eğiliyordu. Uzun, pör- sük memeleriyle bebelerini emziren kadınlar, dişleri kırık ya da dişsiz erkekler, çaputlara ve derilere bürünmüş insanlar boya- lı hayvan kıllarını bayrak gibi dalgalandırıyor, çılgınlık atıyor, hoplayıp zıplıyorlardı. Anladığım kadarıyla bu coşku krala olan bağlılıklarından kaynaklanmıyordu; ondan Gmilo'yu, doğru aslanı getirmesini, büyücü Atti'yi defetmesini talep ediyorlar- dı. Kral hiç istifini bozmadan, hamağına uzanmış halde arala- rından geçti. Mor şemsiyenin gölgesinde kalan yüzünü, benim miğferime düşkün olduğum kadar bağlı olduğu büyük kadife şapkasını görebiliyordum. İpek kubbenin kırık ışığında şapka- sı, saçı ve suratı tablo gibiydi; ilk gördüğümde hayran olduğum o görkemli rahatlığıyla hamağa uzanmıştı. Benim kafamın üs- tünde olduğu gibi, onun kafasının üstünde de tuhaf eller şemsi- yesinin süslü sapını tutuyordu. Güneş artık bütün gücünü gös- teriyor, dağları ve yakınımızdaki taşları parlak bir ışığa boğu- yor, zemine yakın yerlerde altın varaklarla neredeyse cisimleş- yordu. Kulübeler karanlık delikler gibiydi, saz damların üstüne soluk, kırık bir ışık yayılmıştı.

Köyden çıkana dek kendi kendime "Gerçeklik! Ah o kahro- lası gerçeklik!" deyip durdum.

Çalılık araziye geldiğimizde kadınlar beni yere bıraktılar; ha-

mağımdan kalkıp kızgın zemine ayak bastım. Burası o sert, beyaz kayaların olduğu yerdı. Kral da ayaktaıdı. Köyün duvarına sinip bekleyen kalabalığa bir göz attı. Av kafilesinin başında Bunam vardı, onun hemen arkasında vücudu beyaz boyayla ya da kireçle boyanmış, bembeyaz bir yaratık duruyordu. Kireç tabakasının altından kim olduğunu çıkardım; Bunam'ın adamı olan cellattı bu. Onu bu beyaz metamorfozun arasından seçilen ince suratından tanımışım.

Beyaz çakılların ve anızların arasından Dahfu'ya doğru ilerleyerek "Bunun anlamı ne?" diye sordum.

Kral "Bir anlamı yok," dedi.

"Aslan avında hep böyle mi boyanır?"

"Hayır. Kâhin alametleri yorumlar ve buna göre boyanır. Beyaz pek iyi bir alamet değildir."

"Bir numara mı çeviriyorlar? Size kötü bir uğurlama töreni hazırlamışlar."

Kral bir aslan-insana yakışan bir tavırla, böyle şeylerle vakit harcamanın alemi yok der gibi baktı. Yine de canı sıkılmış gibiydi. Ağır ağır arkama dönüp, babasının ruhuyla birleşeceği böyle önemli bir günde kralın özgüvenini sarsmaya yeltenen bu kötü alamet soytarısına bir bakış fırlattım. "Bu beyaz boya ciddi bir şey mi?" dedim krala.

İki yana ayırdığı gözlerinde iki farklı bakış vardı; ben konuşurken gözleri tekrar birleşti. "Onlar ciddiye alıyor," dedi.

"Haşmetmeap," dedim, "bir şey yapmamı ister misiniz?"

"Nasıl bir şey?"

"Siz söyleyin. Böyle bir günde kralın işine karışmak tehlikeli değil mi? Onlar için de tehlikeli olmalı."

"Ne? Hayır," dedi. "Bunlar kadim bir evrende yaşıyor. Neden üstlerini boyamasınlar? Aramızdaki anlaşmanın bir parçası da bu, öyle değil mi?" Taşlardaki altın parıltısı gülümsemesine buluşmuştu. "Bu benim için büyük bir gün, Bay Henderson," dedi. Bütün alametlere razıyım. Gmilo'yu yakaladıktan sonra hiçbir şey söyleyemeyecekler."

"İstediklerini söylesinler, ama bu batıl itikattan başka bir şey değil. Siz öyle diyorsanız öyle olsun." Taşların ve bitkilerin ren-

gini alarak yükselen sıcaklığa baktım. Kralın Bunam'a ve arkasındaki kötü alamet rengine boyanmış adama çıkışacağını sanmıştım, ama onlara tek bir söz söylemekle yetindi. Kenarı geniş, tepesi süslü kadife şapkasının altındaki suratı iyice ortaya çıktı. Şemsiyeler geride kalmıştı. Kadınlar, kralın karıları, alçak duvarın önünde çeşitli boylarda sıralanmışlardı; bizi izliyor ve (herhalde bizi uğurlamak amacıyla) bir şeyler haykırıyorlardı. Sıcaklık arttıkça taşların rengi soluklaşıyordu. Kadınlar bizi el sallıyarak uğurluyor, şarkılar söylüyor, şemsiyelerimizi indirip kaldırıyorlardı; tuhaf çılgınlarla bize cesaret veriyor ya da tehlikelere karşı uyarıyorlardı. Davulcular bizi beklemeden ilerlemiş, borazancılar, mızrakçılar, çingirakçılarla birlikte bir grup olup önden gitmişlerdi. Altmış, yetmiş kişi vardılar, önce birlikte hareket ederken, yavaş yavaş çalılıklara doğru dağılmaya başladılar. Bayırdan aşağı, kayaların ve altın rengindeki otların arasında karıncalar gibi yayıldılar. Bu kayalar, önce de belirttiğim gibi, savruk bir elin yukarıdan koparıp attığı kaba saba nesneleri andırıyordu.

Davulcular gidince, köyün otuz metre kadar ilerisinde, mızraklı üç yerliden oluşan maiyetimizle Bunam, Bunam'ın büyücüsü, kral ve ben kalmıştık.

Krala "Onlara ne söylediniz?" dedim.

"Bunam'a ne olursa olsun amacımı gerçekleştireceğimi söyledim."

"Kıçlarına tekmeyi basmalıydınız," dedim ve kaşlarımı çatarak arkamdaki ikiliye baktım.

Dahfu "Henderson, dostum, yanıma gel," dedi ve birlikte yürümeye başladık. Mızraklı üç yerli bizi takip ediyordu.

"Bu adamlar ne işe yarayacak?"

"Hopo'da manevra yapmamıza yardım edecekler. Arazinin dar ucuna gelince durumu anlayacaksın."

Çayırdaki yüksek otların arasında yürürken kemersiz burnunu yukarı kaldırarak havayı kokladı. Ben de derin bir nefes aldım. Hava kuru ve güzeldi, mayalanmış şeker gibi kokuyordu. Otların saplarından titreşimlerini yayan böceklerin sesini duymaya başladım.

Kral hızla yürümeye başladı, yürümekten çok sıçrayarak ilerliyordu; üç mızraklıyla birlikte arkasından giderken, otların fil hariç herhangi bir hayvanı saklayacak kadar yüksek olduğunu, yanımda silah olarak bir toplu iğne bile taşımadığımı fark ettim.

“Kral,” dedim, “Hişşt. Beni bekleyin.” Sesimi yükseltmiyordum; burada gürültü yapmanın akılsızlık olacağını anlamıştım. Kral da aynı fikirde olmalı ki beklemeden yoluna devam etti. Ama alçak sesle ona seslenmeye devam ettim, sonunda beni beklemek için durdu. Yakın mesafeden kaygıyla gözlerinin içine baktım, biraz nefes almak için bekledikten sonra “Bir silahımız bile olmayacak mı?” dedim. “Böyle mi gideceğiz? Hayvanı kuyruğundan mı yakalayacağız?”

Bana sabırlı davranmaya kararlı olduğu yüzünden okunuyordu. “Hayvan, ki umarım Gmilo’dur, büyük olasılıkla hopo arazisinin içinde. Dinle Henderson, elime silah alamam. Ya Gmilo’yu yaralarsam?” Bu olasılıktan dehşete düşmüş gibiydi. Ne denli heyecanlı olduğunun farkına varmamıştım (benim neyim vardı?) Dostluğuna ve sıcaklığına yoğunlaşırken ne halde olduğuna dikkat etmemiştim.

“Ne olur?”

“Yaşayan bir krala zarar verdiğim için beni öldürmeleri gerekir.”

“Peki ben ne olacağım? Kendimi korumayacak mıyım?”

Cevap vermeden önce biraz bekledi. Sonra, “Sen benimle- sin,” dedi.

Söyleyecek bir şey kalmamıştı. Miğferimle elimden geldiği kadar kendimi korumaya karar verdim; hayvanın burununa vuracak, onu serseme çevirecektim. Suriye’de ya da Lübnan’da öğrenci olarak kalsaydınız çok daha iyi ederdiniz yolunda bir şeyler homurdandım, alçak sesle konuştuğum halde ne dediğimi anladı ve “Hayır Henderson-Sungo. Ben şanslı bir insanım, bunu biliyorsun,” dedi. Dar süvari pantolonuyla tekrar yürümeye başladı. Benim pantolonumsa arkasından koşuştururken bacaklarıma dolanıyordu. Mızraklı üç adama gelince, bana hiç de güvenilir görünmüyorlardı. Her an aslanın üstüme atlama-

sını, yere devirmesini ve beni alevden kanlar içinde bırakarak parçalamasını bekliyordum. Kral bir kayanın üstüne çıktı ve beni yukarı çekti. “Hopo’nun kuzey duvarına yaklaştık,” diyerek eliyle işaret etti. 50-100 santim yüksekliğinde kuru otların ve dikenlerin öbek öbek kümелendiği, çok geniş bir alan gördüm. Burada ortaları siyah benekli, kırmızı ve turuncuya çalan cırtlak renkli çiçekler büyümüştü; bunlara bakmak bile boğazımı kurutuyordu. Hopo, tabanı açık muazzam bir üçgen ya da huni şeklindeydi; tepe noktası tuzağın olduğu yerdi. İki kenarından biri insan yapısıydı. Öteki kenarda muhtemelen eski bir su havzasının çökmesiyle oluşan doğal kayaçlar vardı ve epey yüksekti. Kral dikenlerden ve çalılardan oluşan yüksek duvarın yanında, sert sarı çimenlerin arasından bir yol bulup yürümeye başladı. Kırık dalların ve kıvrımlı sarmaşıkların üzerinden geçerek hopo’nun dar ucuna doğru ilerledik. Kralın bedeni dar kalçalarından yukarıya doğru genişliyordu, omuzları çok genişti. Bacakları ve kaba etleri güçlüydü.

“İçiniz yanıyor, bu hayvanı çok ciddiye alıyorsunuz,” dedim.

Bazen en büyük keyfin kendi yolundan gitmek olduğunu düşünürüm; kralın da bu huyu aslanlardan kaptığını hissediyordum. Bütün düşünceleri arkada bırakıp kendi iradenle ilerlemek; keyif budur işte. Kral kendi görkeminin gücüyle beni arkasından sürüklüyordu çünkü ardından gelen dumanlı mavi gölgesinin titremesinden de anlaşılacağı gibi müthiş pırıltılı, yaşam gücüyle dolu bir adamdı; şu ya da bu şekilde kendi yolunu bulacağı kesindi. Bu yüzden kendimi koruyacak bir silahım olmadan –miğferimi saymasak tabii, bir de bol yeşil pantolonumu çıkarıp hayvanı içine paketleyebilirdim– onu takip etmeye devam ettim.

Dahfu durdu, bana dönüp “Mummah’ı kaldırmak da senin içini yakıyordu,” dedi.

“Haklısınız majesteleri,” dedim. “Ama ben ne yaptığımı bilmiyordum.”

“Ben biliyorum.”

“Pekâlâ Kral,” dedim. “Sizi sorgulamak bana düşmez. Ne isterseniz yapacağım. Ama bana Bunam’ın ve beyaz boyalı öteki

adamin kadim bir evrende yaşadığını söylediniz, ben de sizin onlardan olmadığınızı çıkardım.”

“Hayır, hayır. Eskinin yerine neyi nasıl koyacağını bilebilir misin? Bunu kimse yapamaz. Gündelik hayatın üstüne çıktığımızda eski ya da yeni diye bir şey olmadığını, orada sadece düzenimize gülen, insanlığımızla alay eden bir öz olduğunu kabul etsek bile. İnsanlık kendi kendisiyle o kadar meşgul ki. Yine de bir hayat oyununun oynanmasına izin verilmeli. Bir düzen olmalı.” Düşünceleri benim takip edemeyeceğim bir yere doğru gidiyordu, müdahale etmedim. Kral devam etti, “Gmilo, aslan Suffo’yu babası kabul etti. Ben de büyükbabam. Gmilo benim babamdır. Wariri’lerin kralı olduğuma göre, doğrusu da bu. Başka türlü nasıl kral olabilirim?”

“Sizi anlıyorum,” dedim. “Kral,” diye devam ettim, öyle içten konuşmaya başladım ki, bir tehdit olarak algılayabilirdi; “şu elleri görüyor musunuz? Bunları kendi eliniz sayın. Şu bedeni görüyor musunuz?” Elimi göğsüme koydum. “Bu beden sizin. Majesteleri, herhangi bir şey olacak olursa, neler hissettiğimi bilmenizi isterim.” Yüreğim kabarmış, yüzümü ter basmıştı. Kralın soylu tavırları karşısında, duygularımın kabalığından utandım ve onları bastırmaya çalıştım. Hopo duvarının gölgesinde, sert dikenlerin arasındaydık. Hoponun içinden geçen dar patika, gün ışığında sıcaktan kavrulan otların arasında, yer yer karaya çalan altın rengindeydi.

“Teşekkürler Bay Henderson. Ne hissettiğini anlıyorum.” Biraz tereddüt ettikten sonra ekledi, “Bir tahminde bulunayım mı? Ölümü düşünüyorsun.”

“Zihnimden geçenleri okudunuz.”

“Evet, çok düşünüyorsun. Ölümüne düşkün biriymişsin gibi.”

“Yıllardır ölümle çok içli dışlı oldum.”

Benim sorunlarımdan birini tartışıyormuşuz gibi “Olağanüstü, olağanüstü,” dedi. “Gömülmeyi yerkabuğunun yardımıyla düşünmek bazen yararlı olabilir. Yarıçapı ne kadardı? İç çekirdeğe kadar aşağı yukarı dört bin beş yüz mil. Ölülerimizi çok derine değil, birkaç metre gibi ihmal edilebilecek bir mesafeye, korkularımızdan ve arzularımızdan az öteye gömüyoruz. Bin-

lerce nesildir aşığı yukarı aynı korkuları yaşıyor, aynı şeyleri arzuluyoruz. Çocuk, baba, baba, çocuk aynı şeyleri yapıyorlar. Aynı korkuları yaşıyor, aynı şeyleri arzuluyorlar. Yerkabuğunun bir üstünde, bir altında, bir üstünde, bir altında. Bütün bu nesiller ne içindi Henderson, lütfen açıklar mısın? Hiç değişmeden tekrarlanan bir korku ve arzu döngüsü için mi? Bir daha, bir daha, bir daha; böyle bir şey için olamaz. Akli başında herkes döngüden kurtulmaya çalışacaktır. Kaderini eline almayan hiç kimse bu döngüyü kıramaz.”

“Bir dakika Kral. Işıkların sönmesi yetmiyor mu? İlle de dört bin beş yüz mil aşığıya gömülmem mi gerekiyor? Bunları nasıl söylersiniz?” Yine de onu anlıyordum. Çevremde duyduğum tek ses, göğüsleri yırtan arzunun ve kafalara balyoz gibi inen korkunun sesiydi. Yetti artık! Hakikate kulak vermenin zamanıdır. Aksi halde, ivmesi gittikçe artan bir taş gibi hayattan ölüme düşeceğiz. Taş gibi bir sağırlığa doğru yol alacağız son ana dek *istiyorum, istiyorum, istiyorum* diye haykıracağız, sonra dünyaya düşüp sonsuza dek içine gömüleceğiz! Dikenlerle örölü bir duvarın geçici sığınak sağladığı Afrika güneşinde, diken gibi sivri nesnelerin bile işe yaradığını görmek ne büyük keyif, diye düşündüm. Üstümüzden sarkan kara çalı dikenlerinin altında düşünceye daldım ve krala hak verdim: mezarlarımız fazla derin değildi. Yerkabuğunun çok derinlerine de inemezdik; birkaç mil sonra erimiş tabaka başlıyordu. Çoğu nikelden oluşuyordu sanırım; nikel, kobalt, akışkan iç cevher ya da magma dedikleri kısım. Güneşten koptuğu halinin neredeyse aynı.

“Gidelim,” dedi. Kısa sohbetimizden sonra onu daha bir hevesle takip etmeye başladım. Beni neredeyse her şeye ikna edebilecek güce sahipti. Onun hatırına kendimi aslanla terbiye etmeyi kabul etmişim. Evet, değişebileceğime inanıyordum; eski benliğimi aşmaya hazırdım; evet, bunu başarmak isteyen kişi yeni standartlar geliştirmeliydi; hatta kendini rol yapmaya zorlamalı, belki de olgunlaşınca dek bir süre kendi kendini aldatmalı, üstünde eski boyaların izi olan o peçeyi bir de kendi eliyle boyamalıydı. Hiçbir zaman aslan olamayacaktım, bu-

nu biliyordum; ama olmaya uğraşırken belki birkaç küçük şey yapabilirdim.

Kralın bütün söylediklerini doğru aktardığımdan emin değilim. Özümseyeyim derken bazılarını biraz çarpıtmış olabilirim.

Her neyse, hopo'nun ucuna doğru onu boş ellerle takip ettim. Davulcular üç mil öteden gürültüye başlamıştı, aslan sesleri duymuş olmalıydı. Sesler çok uzaktan, kalın, altın rengi bir şerit oluşturan çalılıklardan geliyordu. Önümüzde uçuk mavi, mahmur bir sıcaklık yerden ipil ipil yükseliyordu, güneşin kamaştırdığı gözlerimi kısıp ileriye bakarken hopo'nun duvarında yüksek bir yerde bir karaltı gördüm. Yerden sekiz on metre yüksekte, bir platformun üstüne oturtulmuş, saz damlı bir kulübeydi bu. Sarmaşıklardan oluşan bir merdiven yere kadar iniyordu; kral bu gevşek merdivene asıldı ve gemicilerin yaptığı gibi, güçlü kollarıyla kendini yukarı çekmeye başladı. Platforma çıkınca kuru kahverengi sazlarla kaplı kapıdan "Ucunu tut, Henderson," dedi. Merdiveni bana doğru sallamak için çömelmişti, dizlerinin üstünden kafasını ve dişlerle süslü şapkasının kıvrımlarını görüyordum. Kafamdaki ateş, yabancılik ve tehlike duyguları bir araya geldi ve boğazım tılandı. Ağzımdan cevap yerine bir hıçkırık çıktı. Ta küçüklükten içimde biriken bir hıçkırık olmalıydı bu, okyanus tabanından yükselen muazzam bir kabarcık gibi yüzeye püskürmüştü.

"Neyin var Bay Henderson?" dedi Dahfu.

"Tanrı bilir."

"Bir şey mi oldu?"

Başımı sallayarak aşağıya baktım. Kükreme çalışmaları bütün bedenimi gevşetmiş, dibe yapışıp kalan bir şeyleri serbest bırakmış olmalıydı. Kralı kendi dertlerimle sıkmanın âlemi yoktu, bu onun büyük günüydü.

"Geliyorum majesteleri," dedim.

"Derin bir nefes al istersen."

Yüksekteki kulübenin oturtulduğu platformun üzerinde yürümeye başladı, sonra geri geldi, kuru sazların arasından tekrar yüzünü gösterdi. "Şimdi!" dedi.

"O şey ikimizi de kaldırır mı?"

“Haydi Henderson, haydi.”

Merdivene tutundum ve her basamağa iki ayağımı birden koyarak tırmanmaya başladım. Mızrakçılar Sungo'nun, yani benim, kralın yanındaki yerimi almamı beklediler. Sonra merdivenin altından geçerek hopo'nun köşesindeki yerlerini aldılar. Burada, hopo'nun en uç köşesinde ilkel ama sağlam görünen bir tuzak vardı. Diğer av hayvanları uzaklaştırıldıktan sonra demir parmaklıklı bir kapı aşağı indirilecek, kralın adamları mızraklarıyla canavarı platformun altına doğru sürüp kralın yakalamasını sağlayacaklardı.

Ağırlığımla bir o yana bir bu yana sallanan merdiveni çıkıp platforma ulaştım, birbirine sıkıca bağlı tahtaların üstüne oturdum. Sıcak bir denizin üstünde yüzen bir salda gibiydim. Durumu gözden geçirdim. Yetişkin bir aslanın büyüklüğü göz önüne alındığında tuzak acınacak derecede küçük görünüyordu.

Çevreyi iyice inceledikten sonra krala “Hepsi bu mu?” dedim. “Gördüğün gibi,” dedi.

Platformun üstünde kule gibi yükselen kulübe hasırdan bir kabuğu andırıyordu, içeri bakınca yukarıda, altına iri taşlar bağlanmış örgülü bir kafesin asılı durduğunu gördüm. Kafes çan şeklindeydi ve esnek görünüşlü, ama çelik kablo kadar güçlü sarmaşıklarla örülmüştü. Üç dört metre uzunluğundaki bir sırgın bir ucu kulübenin çatı girişini oluşturan kütüğe, öteki ucu hopo'nun kaya duvarına sıkıca bağlanmıştı. Bu sırtıktan bir makara sarkıtılmış ve bir sarmaşık-halat bu makaradan geçirilmişti. Kulübenin zemininden benzer bir sırtık uzatılmıştı; bunun öteki ucu da kaya duvara bağlanmıştı. Kalınlığı bileğim kadar olan bu sırgın üstünde kral kendini dengeleyecek, aslan tam altına geldiğinde çan şeklindeki ağı aşağı bırakacaktı. Aslanı böyle yakalayacaktı.

“Bu ...!?”

“Nasıl buldun?” diye sordu.

Fazla bir şey söyleyecek durumda değildim, duygularımı nedimli bastırmaya çalışsam da, böyle bir günde bunu başarmam mümkün değildi. Kendimle mücadele ediyordum.

“Atti’yi burada yakaladım,” dedi.

“Evet, aynı mekanizmayla mı?”

“Gmilo da Suffo’yu burada yakalamıştı.”

“Bir öneride... bulunmak bana düşmez ama... Size çok değer veriyorum kral. Sakın...”

“Çenene ne oldu Bay Henderson? Neden titriyor?”

Üst dişlerimle dudağımı ısırdım. Ağır ağır konuşarak, “Haşmetmeap,” dedim, “beni mazur görün. Böyle bir günde moralinizi bozmaktansa boğazımı keserim. Ama bu şeyi buradan yapmak zorunda mısınız?”

“Zorundayım.”

“Başka bir yol bulamaz mıyız? Hayvana ilaç versek... ete ilaç katsak...”

“Sağol Henderson,” dedi. Bana hak ettiğimden daha nazik davranıyordu sanırım. Wariri’lerin kralı olduğunu hatırlatmaya kalkmıyordu. Bir süre sonra bu gerçeği kendime hatırlattım. Yanında olmama, ona eşlik etmeme izin vermişti. İşine karışmamalıydım.

“Ah, majesteleri,” dedim.

“Evet Henderson, biliyorum. Sen üstün niteliklere sahip bir insansın. Bunun farkındayım.”

“Ben de sizin sınıflandırmanızdaki kötü tiplerden biri olabileceğimi düşünüyordum,” dedim.

Bu sözlerim nedense onu güldürdü. Kulübenin hopo’ya ve kayalara bakan kapısının önünde bağdaş kurmuştu, bir yerden ilham almış gibi saymaya başladı, “Acı çekenler, iştahlılar, bağışıklar, çürükler ve diğerleri. Hayır emin ol Henderson, seni kötü tiplerin hiçbirisiyle sınıflandıramam. Sen bir bileşkesin. Belki biraz fazla acı çekme eğilimin var. Bir parça da Lazarus var içinde. Ama seni tek bir sınıfa sokamam. Hiçbir tanım seni yeterince anlatamaz. Belki de dost olduğumuz için. İnsan dostunda pek çok nitelik keşfeder. Tanımlar dostlar arasında söz konusu olamaz.”

“Bir hayvan türüyle gerektiğinden fazla ilgilendim,” dedim.

“Her şeye baştan başlasam farklı davranırdım.”

Hafifçe sallanan platformda, altın rengi sazların altında otu-

ruyorduk. Işık ince huzmelerle yere vuruyordu. Kuru sazların ve hasırların arasında, çömelmiş vaziyette beklemeye devam ettik. Otların kokusu uçuk mavi sıcaklıkta küçük esintilerle yükseliyordu; ateşim yeniden nüksetmişti ve maddeyle ışık arasında bir dönüşüm noktası bulduğum hissine kapıldım. Madde- nin ve ışığın içimden çıkışını izliyor, dışarıda gözyaşları ve sancılar görüyordum. Bu duygulanım dayanılamayacak hale gelince ayağa kalktım ve kralın ağı fırlatacağı sırtığın üstüne ayağımla bastım.

“Ne yapıyorsun?”

Sağlamlığını ölçüyordum, “Bunam yerinde mi, ona bakıyorum,” dedim.

“Orada durma Henderson.”

Sırık ağırlığıma dayanamayıp bel verdi, ama çatırtı sesi duyulmadı; sağlam bir ağaçtan yapılmıştı, bu da içimi rahatlattı. Yeniden platforma çıktım ve birlikte oturarak, kulübenin saz duvarının önündeki dar çıkıntıda, havada asılı bekleyen ağır tuzanın neredeyse hemen altında beklemeye devam ettik. Karşımızda kayaların pürüzlü yüzeyi uzanıyordu, hopo’nun dar ucunun biraz ötesinde, mızrakçıların başlarının üstünden görünen derin geçitte küçük bir taş ev gördüm, Daha önce dikkat etmemiştim çünkü bu geçitte ya da koyakta, kırmızı çiçekleri ya da meyveleriyle küçük bir kaktüs ormanı vardı ve ev bu ormanın arkasında kalıyordu.

“Şurada, aşağıda biri mi yaşıyor?”

“Hayır.”

“Terk edilmiş bir ev mi? Kullanılıyor mu? Benim memleketimde çiftçilik öldüğünden beri, her yerde eski evlere rastlıyorum. Ama bu ev yaşanacak bir yere benzemiyor.”

Kafesin ya da ağın asılacağı halat, kapı direğine bağlanmıştı, kral başını halatın düğümüne yaslayarak uzanıyordu. Binaya bakmadan “Orası yaşamak için değil,” dedi.

Mezar mı yoksa, diye düşündüm. Öyleyse kimin mezarı?

“Galiba yaklaşıyorlar, hem de hızla. Ah! Görebiliyor musun? Sesler giderek artıyor.” Ayağa kalktı, ben de kalktım ve alnımı kırıştırıp gözlerimi güneşten korumaya çalıştım.

“Hayır, görmüyorum.”

“Ben de görmüyorum Henderson. Burası için en zor kısmı. Hayatım boyunca bugünü bekledim, şimdi sonuna geldik.”

“Haşmetmeap,” dedim, “sizin için kolay olmalı. Hayatınız bu hayvanlarla geçti. Bu iş için yetiştirildiniz; bir profesyonelsiniz. İşinde usta olanları iş başında seyretmeye bayılırım. İster borsa simsarı olsun, ister baca temizleyici ya da cam silici, sinirleri güçlü, becerikli her insanı... Kafatası dansına başladığınızda önce endişelendim, ama bir dakika sonra cebimdeki son kuruşa kadar sizin için bahse girebilirdim.” Miğferimin içine bantladığım cüzdanımı çıkardım, giderek yükselen borazan sesi ve davul gürültüleri arasında onu biraz rahatlatmak için “Majesteleri, size karımla çocuklarımla resimlerini göstermiş miydim?” dedim ve kabarık cüzdanımı araştırdım. Afrika’da seyahat çekinin kullanışlı olmayacağını düşündüğüm için yanıma aldığım dört adet bin dolarlık banknot ve pasaportum yerindeydi. “Bu karın. Portresini yaptırmak için çok para ve zaman harcadık. Duvara asmaması için yalvardım, az daha sinir krizi geçiriyordu. Ama bu resmi çok güzel.” Lily bu resimde düşük yakalı, puantiyeli bir elbise giymişti. Çok neşeli görünüyordu. Resmi ben çektiğime göre bana gülümsüyordu. Şefkatle, ahmağın teki olduğumu söylüyordu; muhtemelen onu güldürmek için soytarlıklar yapmışım. Gülümseyince yanaklarının dolgunluğu daha da belirginleşmişti; renginin saflığı ve solukluğu fotoğraftan anlaşılmıyordu. Kral resmi elimden aldı; hakkını vermem gerek, böyle bir anda Lily’nin resmini inceleyecek kadar soğukkanlıydı.

“Ciddi bir insan,” dedi.

“Sizce bir doktorun karısı olabilecek gibi mi görünüyor?”

“Her türden ciddi insanın karısı olabilir.”

“Ama sizin türler hakkındaki fikirlerinize katılmazdı majesteleri çünkü dünyada evlenebileceği tek erkeğin ben olduğumu düşünüyor. Tek tanrı, tek eş. İşte çocuklar da burada...”

Yorum yapmadan Ricey’e, Edward’a, İsviçre’deki küçük Alice’e, ikizlere baktı. “Aynı yumurta ikizi değiller, majesteleri, ama dişleri aynı gün çıktı.” Bir sonraki fotoğraf karesinde, üs-

tümde kırmızı bornozum ve yünlü avcı şapkam, çenemin altında keman ve yüzümde daha önce hiç fark etmediğim bir ifadeyle ben vardım. Onu hızla geçip mor berelilere verilen takdir belgesini gösterdim.

“Ooo? Demek öyle? Yüzbaşı Henderson.”

“Orduda kalmadım. İsterseniz yaralarımı gösterebilirim, majesteleri. Bir mayına bastım. Öyle büyük bir felaket olmadı. Beni yedi metre öteye fırlattı. Baldırımın şurasında izi var, zor görünüyor, çökük bir yer ve üstünü kıllar kapladı. En kötüsü karnımdaki yaraydı. Bağırsaklarım dışarı fırladı. Ellerimle toplayıp birliğin revirine kadar iki büküm yürüdüm.”

“Çektiğin dertlerden büyük zevk alıyorsun, Henderson.”

Hep böyle şeyler söyler ve daha önce hiç düşünmediğim bir bakış açısı getirirdi. Bazılarını unuttum, ama bir keresinde Descartes hakkındaki fikrimi sormuştu. “Hayvanın ruhsuz bir makine olduğu fikrine katılıyor musun?” Ya da “İsa peygamberin hâlâ bir rol-model olduğunu mu düşünüyorsun, Henderson? Benim iştahlılar, acıdan zevk alanlar gibi başlıklarda topladığım fiziksel tiplerin, Sokrates, İskender, Musa, İsa gibi ilk büyük örneklerin yozlaşmış kopyaları olduğunu düşünmüşümdür hep...” Bu ve benzeri sözlerle sohbet beklenmedik yerlere giderdi.

Dertler ve acı çekmek konusunda kendime özgü bir yaklaşımım olduğunu öne sürdü. Kulübenin, fırça sertliğindeki kuru bitki lifleriyle kaplı bu kaba saba, ürkütücü, ölü ot yığınının yanında otururken ne dediğini anlıyordum. En büyük arzusuna ulaşmak için beklerken bana, acı çekmenin bildiğim tek ibadet şekli olduğunu söylüyordu. Bu adamı iyi tanıyordum ve inanın, ne denli tuhaf biri olsa da onu anlıyordum. Çektiğim acılarla müthiş gurur duyuyordum. Dünyada kimsenin benim kadar acı çekemeyeceğinden emindim.

Gürültücü av partisi alayı iyice yakınımıza geldiği için artık alçak sesle konuşamıyorduk. Yerden dikey helezonlarla ısıtılı bakır teller gibi yükselen ağustos böceği sesleri dışında, diğer küçük sesler yok olmuştu. Hopo'nun gerisindeki mızrakçılar, artçıların kovaladığı av hayvanlarının geçmesi için demir par-

maklığı kaldırdılar. Çayırdaki otlar, su yüzeyine yaklaşan içi balık dolu bir ağ gibi kaynaşmaya başladı.

“Şuraya bak,” dedi Dahfu. Eğri boynuzlu ceylanların koşuştuğu, hopo'nun kayalık kenarına işaret etti; gazal mı, dağ ceylanı mı olduklarını seçemiyordum. İri bir erkek sürünün en önünde koşuyordu. İslî cam rengi uzun, eğri boynuzları vardı, gözlerini dehşetle açmış, nefes nefese zıplıyordu. Tek dizinin üstüne çöken Dahfu, çayırdaki bir iz bulmak için gözlerini kısıp kolunu yüz hizasına getirmişti, burnu görünmüyordu. Küçük hayvanların ilerleyişi dip akıntısı gibi otların arasından yollar açıyordu. Kuş sürüleri aniden müzik notaları gibi havalanıyor, kayalara ya da koyağa doğru uçuyorlardı. Aşağıdan ceylan toynaklarının çıkardığı takırtılar geliyordu. Aşağıya baktım. En aşağıda daha önce fark etmediğim tahta bir seki gördüm. Yerden on beş yirmi santim yüksekteydi, kral “Evet,” dedi. “Hayvanı yakaladıktan sonra taşımak için altına teker koyacağız, Henderson.” Mızrakçılara talimat vermek için aşağı sarktı. Belinden tutmak istedim, ama daha önce hiç vücuduna dokunmamıştım. Yanlış bir şey yapmak istemiyordum.

Erkek ceylan ve üç dişi ceylan can havliyle demir parmaklığın altındaki dar açıklıktan girdiler, onları küçük hayvanlar izledi; onlar da göçebe topluluğu gibi açıklıktan geçtiler. Ardından dikkatli adımlarla yürüyen bir sırtlan göründü, öteki hayvanlar orada olduğumuzun farkında değillerdi ama sırtlan keskin gözleriyle platformun üstüne baktı ve alçak, yarasa sesi gibi bir sesle hırladı. Üstüne fırlatmak için bir şey aradım, platformun üstünde bir şey bulamayınca hayvanın üstüne tükürdüm.

“Aslan orada – aslan, aslan!” Kral ayağa kalkıp yüz metre kadar ileriye işaret etti; otların arasında bir kıpırdanma gördüm, ama küçük hayvanlar koşarken gördüğüm hızlı kıpırtılar değildi bu, güçlü bir bedenin yarattığı dairemsi, ağır ağır ilerleyen bir çalkantıydı.

“Bu Gmilo olabilir mi? Hey, hey, hey – bu o mu? Onu yakalayacaksın kral. Bundan eminim.” Saz duvarın önündeki dar çıkıntıda ayağa kalkmıştım, konuşurken kollarımı kaldırıp indiriyor, ileri geri savuruyordum.

“Henderson – yapma,” dedi.

Ona doğru bir adım attım, bu kez yüksek sesle bağırdı; kızgınlığı yüzünden okunuyordu. Yere çömeldim ve ağzımı kapadım. Ateşim artmış, kanım güneşin altında pişiyormuş gibi kaynamaya başlamıştı.

Kral bir bacağına sıırığın üstüne yerleştirdi, kafesin halatını koluna iki kez doladıktan sonra, beklerken başını dayadığı düğümü gevşetmeye başladı. İri ve düzensiz ilmikleri, toynağı andıran taş ağırlıklarıyla ağın daha sert olan alt kısmı sallanmaya başladı. Taşları saymazsak havayla bir olmuştu; bir Portekiz savaş gemisi suda nasıl durursa, havada öyle duruyordu. Kral işine engel olmaması için şapkasını çıkardı; havanın uçuk mavisi, kafa derisinden en çok yarım santim yükselen kıvrıkcık saçlarının etrafında koyulaşmıştı; tıpkı ormanda birkaç dal yaktığınızda, kara dalların etrafındaki mavinin buruşması gibi.

Hopo'nun ucundan bir gargoyle* gibi bakarken parlak güneşin etkisiyle yüzüm gerilmeye başladı. Bu saatte güneş ışığı deriyi yaralayacak kadar yakıcıydı. Bu arada, artçıların gittikçe artan yaygarasına karşın, çalışmalarını kesintisiz sürdüren ağustos böcekleri dikey helezonları yukarıya göndermeye devam ediyordu. Hopo'nun kayalık duvarı daha belirginleşmiş, adeta bir kişiliğe bürünmüştü. Buradan kimse geçemez, diye mırıldanıyordu. Önce o vardı, her şey ondan sonra geliyordu. Koyaktaki kaktüslerin küçük çiçekleri, meyve değil de çiçekse tabii, kırmızılarını köpürtüyorlar, dikenleri sanki etimi deliyordu. Çevremdeki her şey benimle konuşur gibiydi. Alçak sesle onlara, aslan yakalamak gibi bir çılgınlığa kendini kaptıran kralın tehlikede olup olmadığını sordum. Cevap alamadım. Konuşmalarının amacı bu değildi. Her biri kendi yasalarına göre kendini, ne olduğunu anlatıyordu; krala hiçbir gönderme yoktu. Sıcaktan ve korkudan bunalmış halde oraya çöktüm. Kral için duyduğum endişe, içimdeki bütün diğer duyguları bir kenara itmişti ve biriken bu duygular iç organlarıma baskı yapıyordu.

Artçılar borazan sesleri, çığlıklar ve haykırışlarla ilerliyorlar-

(*) Aslen Fransızca (Gargouille); bir tür gotik mimari öge; asıl amacı oluklarda biriken suyu tahliye etmek olan heykelcik – ç.n.

dı; en arkadakiler omuz yüksekliğindeki otların arasında zıplıyor, yeşil pas rengi borazanlarından ahenksiz sesler çıkıyordu. Havaya ateş edenler de vardı, tüfeklerden biri belki de benim teleskopik dürbünlü HH Magnum'umdu. En öndeki mızrakçılar düzensiz hamlelerle mızraklarını ileri sallıyor, kaldırıp indiriyorlardı.

“Gördün mü Bay Henderson? Bir erkek aslan!” Dahfu halatı sıkıca tutarak sıırğın üstünde öne eğildi, başının üstündeki taş ağırlıklar birbirine çarptı. Uçurtma kasnağından kalın olmayan sıırğın üstünde dengede durmaya çalışırken, ağıın çember tabanındaki taşların başının birkaç santim üstünde birbirine çarpması, dayanılacak manzara değildi. Biri kafasına çarparsa onu bayıltabilirdi.

“Kral, artık dayanamayacağım. Tanrı aşkına dikkatli olun. Oyun oynamıyorsunuz.” Bu soylu adam, ilkel bir mekanizmayla hayatını tehlikeye atması yetmezmiş gibi, daha da tehlikeli bir şey yapıyordu. Ama belki de göze aldığı işi başarmanın güvenli bir yolu yoktu. Ayrıca sıırğın üstünde dengesini bulmakta hiç zorlanmıyordu. Kral asıldıkça taş ağırlıklar havada dönmeye başladı. Karmaşık ve hantal mekanizma atlı karınca gibi yükselip alçalıyor, ağıın gölgesi yerde daireler çiziyordu.

Nerede olduğumu, ne yaptığımızı hatırlayana kadar kalp atışlarımı yirmiye kadar saydım. Gözlerim kralın üstündeydi, düşerse kendimi derhal aşağı atmaya hazırlandım. Sonra, bilincimin bir köşesinde bir hırıltı duydum, dizlerimin üstünde kaykılarak hasır tünekten aşağı, aslanın kocaman bir yeyle çevrelenmiş devasa, kızgın yüzüne baktım. Kat kat kırışıklarla dolu suratı kasılmıştı; kırışıkların arasında kan içici bir karanlığın gölgesi vardı. Dudaklarını germiş, dişetleri ortaya çıkmıştı; hayvanın kan kadar çiğ, yokoluş gibi yakıcı nefesini yüzümde hissettim. Kendi kendime yüksek sesle konuşmaya başladım; “Tanrım, hakkımda ne düşünürsen düşün, ama beni bu kasap dükkânına düşürme. Kralı koru. Merhametini ondan esirgeme.” İçimdeki ses, bu sözlerle bir not düştü; insanlığın bütün ihtiyacı, aşağıdaki gibi vahşi bir hayvanın imgesinde biçimlenmekti. Sonra, o öfkeli gözlerin berraklığından yola çıkarak, sadece ha-

yallerin bu denli gerçek göründüğüne kendimi inandırmaya çalıştım. Ama karşımdaki hayal değildi. Bu hayvanın hırıltısı gerçekten de ölümün sesiydi. Bir de Lily'e, gerçekliği ne çok sevdiğimi söyleyip böbürlenmiştim. "Senden çok seviyorum," demiştim. Ama ah, gerçekdişi! Gerçekdişi, gerçekdişi! Dertli ama sonsuz bir yaşam için tezgâhladığım asıl planım budur aslında. Ama şimdi, aslanın gırtlığı beni bu imkândan mahrum bırakıyordu. Sesi ense köküne inen bir yumruk gibiydi.

Demir parmaklıklı kapı indirildi. Küçük hayvanlar aradaki boşluklara atılıp geri dönüyor, çılgın gibi daireler çiziyorlardı. Altımızdaki aslan da ileri atıldı ve bütün ağırlığıyla parmaklıklara bindirdi. Bu hayvan Gmilo muydu? Bunam'ın Gmilo'nun kulaklarını yavruyken kestğini, sonra doğaya bıraktığını söylemişlerdi. Ama elbette kulaklarını görmek için önce yakalamak gerekiyordu. Yerliler parmaklıkların ardından mızraklarının ters ucuyla ileri itiyorlar, hayvan ise boşluklardan pençelerini uzatıp koca çenesiyle onları ısırmağa çalışıyordu, ama adamlar çok çevikti. En ön sırada kırk elli kadar mızrakçı saldırır gibi yapıyor, arkadakiler taş attıkça hayvan, göğsünü daha da iri gösteren sarı perçemli yelesiyle devasa başını sallıyordu. Görece küçük olan karnında ve ön ayaklarında, avcılarının güderi giysileri gibi perçemler vardı. Bu yaratıkla karşılaştırıldığında Atti bir vaşak iriliğindeydi.

Sırığın üstünde dengesini sağlayan Dahfu kolundaki halatı bir kol boyu gevşetti; ağ sarsıldı, taşların sallantısı ve takırtıların aslanın dikkatini çekti. Artçılar Dahfu'ya "Yenitu lebah!" diye bağırıldılar. Aldırış etmeyen kral halata asıldı ve şimdi gözlerinin hizasına gelen çanın tepesini eksenini etrafında döndürdü. Alt çepere dizili taş ağırlıklar birbirine çarparken aslan arka ayaklarının üstüne kalkıp taşlara pençe atıyordu. Artçıların en önündeki, Bunam'ın beyaz boyalı adamı mızrağını ters çevirip kalın ucunu hayvanın yanağına fırlattı. Baştan aşağı keçi derisi gibi kirli beyaz renkteki bu adamın saçları kireç tozuna bulanmıştı. Aslanın her darbesiyle platformun altındaki payandalar titriyor, hayvanın bütün ağırlığını vücudumda hissediyordum. Bütün yapının çökeceği korkusuna kapıldım ve ellerimle yer-

deki kalaslara tutundum; su tankı taşıyan bir yük katarı raydan çıkıp devrildiğinde içindeki tonlarca su nasıl havaya fişkirırsa, bu çöküşün beni öyle fırlatacağını düşündüm. Dahfu'nun ayaklarının altındaki sırık da sarsılıyor, ama kral halata ve ağa tutunarak darbeleri atlatıyordu.

“Tanrı aşkına, Kral!” diye haykırmak istiyordum. “Nasıl bir belaya çattık?”

Tekrar bir taş yağmuru başladı. Bazıları hopo'nun duvarına çarptı ama pek çoğu da hayvana isabet etti ve onu lanet olası sarmaşık ağın ve taş ağırlıkların altına doğru sürdü. Tanrı bütün sarmaşıkların, arsız otların belasını versin! Kral bu ilmik ve taş yığınının aslanın tam üstüne getirmek için halatı çekip bırakmaya başladı.

Bir an kendime geldim, dilim çözöldü ve “Acele etmeyin. Ne yaptığınıza dikkat edin,” dedim. Sonra yumurta iriliğinde bir yumru gırtlığımda yükseldi, yükseldi ve boğazımı tıkadı.

Hayatın devam ettiğini gösteren tek kanıt, hâlâ görebilmemdi. Diğer bütün duyularım bir süreliğine iptal olmuştu.

Arka ayaklarının üstünde yükselen aslan, sarkan ağa bir hamle daha yaptı. Bu kez ağa yetişmeyi başarmıştı, pençesi sarmaşıklara takıldı. Çekmeye vakit bulamadan kral ağı bıraktı. Halat makaradan boşanmaya başladı, ağırlıklar dörtmala giden bir at sürüsü gibi kalasların üstünde gürüldedi ve konik ağ aslanın kafasına düştü. Bir kolum krala doğru uzanmış, karın üstü yatıyordum, kral platformun ucuna doğru yürüdü ve “Buna ne dersin Henderson! Buna ne dersin!” diye haykırdı.

Artçılar sevinç çığlıkları atıyordu. Taşların ağırlığıyla aslanın yere yıkılması gerekirdi, ama hâlâ tam yıkılmamıştı. Ağ kafasına geçmişti, ön ayaklarıyla sarmaşıklara tutunarak debelenmişti, sonra düştü. Arka ayakları ağın dışında kalmıştı. Kükreyişi hopo'nun üstüne karanlık bir bulut gibi yayıldı. Kolum hâlâ krala uzanmış halde yatıyordum, ama kral elimi tutmadı. Aşağıya, hayvanın ağıla örtölmüş suratına, karnındaki, koltuk altlarındaki uzun tüylere bakıyordu; nedense Salerno'nun kuzeyine giden yolu, bitlerimi temizlemek için vücudumu baştan aşağı tıraş eden sağlık memurlarını hatırladım.

“Gmilo’ya benziyor mu? Haşmetmeap, ne dersiniz?” dedim. Ne olduğu hakkında en küçük bir fikrim yoktu.

“Olmadı,” dedi Kral.

“Ne olmadı?”

Anlamadığımı bir şeyi fark etmiş ve çok şaşırmış gibiydi. Hayvanın iniltileri ve kükremeleri beni serseme çevirmişti, dev patilerinden diken gibi uzanan kara sarı tırnaklarını, bacaklarının dehşet veren çırpınısını izliyordum.

“Yakaladınız işte. Canı cehenneme. Şimdi ne olacak?”

Ama sorunu anlamıştım; kimse kulaklarını incelemek için hayvana yaklaşmıyordu, ağın altında rahatlıkla kıvrılıyor, arka ayakları serbest olduğu için kimseyi yanına yaklaştırmıyordu.

“Biri şunun ayaklarını bağlasın,” diye bağırdım.

Bunam aşağıdaydı, fildişi değneğiyle yukarıya işaret etti. Kral platformun kenarından uzaklaştı ve bir düğümle makaraya sıkışan halatı yıpranmış ucundan tuttu; bu sırada yukarıdaki sırk yerinden oynamıştı. Ağın yerini değiştirmek için halatı sağa sola çekince makara gıcırdamaya başladı. Aslan daha tam olarak yakalanmamıştı, kral ağı hayvanın arka bacaklarına geçirmeye çalışacaktı.

“Bir kere daha düşünün, Kral,” dedim. “Yapamazsınız. Belki yarım ton ağırlığında, ağa da çok sıkı tutunmuş.” Sadece kralın bu soruna çare bulabileceğini, belki de eski kral Gmilo olan aslanla kralın arasına kimsenin giremeyeceğini düşünmemiştim. Avı tamamlamak yetkisi sadece krala verilmişti. Davulcular, borazancılar sessizliğe gömülmüştü, kimse taş atmıyordu; hayvan kükremeye ara verdiğinde ara sıra kalabalıktan bir ses duyuluyordu. Durumu yorumlayanların sesiydi bunlar ve anlaşılan durum kötüydü.

Ayağa kalktım ve “Aşağı inip kulağına bakacağım,” dedim. “nasıl bir kesik olduğunu söyleyin yeter.” Ama beni duyduğunu sanmıyorum. Ağırlığıyla iyice bükülen, enerjik hareketleriyle sallanan sırtığın ortasında bacaklarını iki yana açmıştı, halat, makara ve iri kütük ağılıyormuş gibi bir ses çıkardı, taş ağırlıklar aşağıdaki tahtaların üstünde takırdadı. Hayvan sırtüstü debelenirken, platformla birlikte biz de sallanıyorduk. Bir kez daha hopo ku-

lesinin olduğu gibi yıkılacağını düşünerek arkamdaki hasıra tutundum. O sırada kralın kafasının üstünde tozlu bir duman gördüm ve bunun makaranın kütüğünü sırığa bağlayan deri parçalarından geldiğini anladım. Kralın ağırlığı ve aslanın debelenmesi bu bağlara fazla gelmişti. Sonunda biri kopmuş, gördüğüm tozun çıkmasına neden olmuştu. Birazdan öteki deri parçası da koptu.

“Kral Dahfu!” diye seslendim.

Ama o aşağı atladı. Artçılar kaçışırken kütük ve makara da yere düşerek taşlara çarptı. Kral aslanın üstüne düşmüştü. Hayvanın arka ayaklarının ve kalçasının kıvrandığını gördüm. Kral kendini savurmaya vakit bulamadan tırnaklar ete girdi ve bir anda onu kan içinde bıraktı. Parmak uçlarımla platforma tutunmuştum, bir an orada asılı kaldım, sonra bağırarak yere düştüm. Keşke bu dipsiz bir kuyu olsa, diye düşündüm. Kral yuvarlanarak kendini aslandan kurtarmıştı. Onu biraz daha uzaklaştırdım. Yırtılan giysisinden kan fışkırıyordu.

“Ah, Kral! Dostum!” Ellerimle yüzümü kapadım.

Kral, “Ne oldu, Sungo,” dedi. Göz yuvarlarında tuhaf bir koyuluk vardı.

Yeşil pantolonumu çıkarıp yarasını sardım. Yapabileceğim tek şey buydu ama pek işe yaramadı; kumaş anında kan içinde kaldı.

Kalabalığa “Yardım! Yardım edin!” diye bağırdım.

“Başaramadım, Henderson,” dedi kral.

“Ne diyorsunuz, Kral? Sizi saraya taşıyacağız. Yaranın üstüne biraz sulfa tozu koyacağız, yarayı dikeceğiz. Ne yapacağımızı siz söyleyeceksiniz majeste, doktor olan sizsiniz.”

“Hayır, beni geri götürmeyecekler. Aslan Gmilo mu?”

Koşup halatı ve makarayı aldım, kütüğü hayvanın hâlâ debelenen bacaklarına fırlattım; halatı belki on kez, derisini yırtarcasına sardım; bir yandan “Seni şeytan! Kahrolası orospu çocuğu!” diye bağıırıyordum. Hayvan ağın altından öfkeyle karşılık veriyordu. Bunam yanıma geldi ve kulaklarına baktı. Geri döndü, otoriter bir tavırla bir şey istedi. Kirli beyaz boyalı adamı bir tüfek getirdi, Bunam namluyu hayvanın şakağına dayadı ve ateş etti. Hayvanın başının bir parçası havaya uçtu.

“Gmilo değil,” dedi kral.

Babasının kanına girmedigi için memnundu.

“Henderson,” dedi, “Dikkat et Atti’nin başına bir şey gelmesin.”

“Haşmetmeap, hâlâ kralsınız, Atti’yle siz ilgilenirsiniz.” Ağlamaya başladım.

“Hayır Henderson, hayır,” dedi. “Karılarım... beni bırakmaz. Öldürmeleri gerekecek.” Karılarından söz ederken duygulanmıştı. Bazılarını gerçekten sevmiş olmalıydı. Yırtık giysisinden görünen karnı yangın yeri gibiydi, artçılardan bazıları feryat etmeye başlamıştı bile. Bunam bizden uzakta, belirli bir mesafede bekliyordu.

Dahfu “Eğil,” dedi.

Kafasının yanına çöktüm ve duyan kulağımı ona çevirdim; gözyaşlarım parmaklarımın arasından sızıyor, “Ah Kral, ah,” diye sızlanıyordum, “ben şanssı kötülerdenim. Uğursuzum, gittiğim yere ölüm getiriyorum. Dünya size yanlış adamı gönderdi. Tifolu Mary* gibi bulaşıcıyım. Ben olmasam başarırdınız. Tanıdığım en soylu insansınız.”

“Tam aksi. Olaylara tersten bakıyorsun...” Bilincini yitirmekte olan biri gibi konuşuyordu, “Buraya geldiğin ilk gece, o ceset senden önceki Sungo’ya aitti. Mummah’ı kaldıramadığı için...” Kanlı elini kaldırdı, başparmağıyla işaret parmağını boğazına götürdü.

“Boğdular mı? Tanrım! Ya gücü tükenen o adam, Turombo? Ah, evet, tehlikeli olduğu için Sungo olmak istemedi. Onu tehlikeye atmamak için de beni seçtiniz. Onu korumak için beni kandırdınız.”

Elime dokunarak “Ama Sungo benim halefimdir,” dedi.

“Sizin yerinizi mi alacağım? Ne demek istiyorsunuz, haşmetmeap!”

Gözleri ağır ağır kapanırken, başını salladı. “Ölen kralın çocuğu yoksa, Sungo kral olur,” dedi.

“Haşmetmeap,” dedim, ağlamaya devam ederek sesimi yük-

(*) Mary Mallon ya da Tifolu Mary (1869-1938); İrlanda’dan ABD’ye göç eden ve bu kıtaya tifo mikrobunu sokan ahçı kadın – ç.n.

selettim, “bana nasıl bir oyun oynadınız? Önceden söylemeniz gerekirdi. İnsan arkadaşına bunu yapar mı?”

Gözlerini açmadı, gittikçe gücünü kaybediyor, ama bir yandan da gülümsüyordu. “Bana da yaptılar,” dedi.

“Majeste,” dedim, “biraz öteye gidin, ben de sizinle öleyim. Ya da benim yerime geçin; hayatla ne yapacağımı hiçbir zaman bilemedim, sizin yerinize ben öleyim.” Ölü aslanla ölmekte olan kralın arasına çöktüm, parmaklarımla yüzümü ovup kendimi yumrukladım. “Ruhum uykusundan çok geç uyandı. Çok bekledim, domuzlarla kendimi mahvettim. Yıkılmış bir insanım artık. Karılarınızla da başa çıkamam. Nasıl yapacağım? Yakında beraber oluruz. Bu adamlar beni de öldürür. Kral! Kral!”

Ama kralın takati kalmamıştı, kısa bir süre sonra oradan ayrıldık. Artçılar kralı kaldırdı, hopo’nun ucundaki demir parmaklık kaldırıldı, koyaktaki kaktüslerin arasından geçerek, platformdan gördüğüm taş eve doğru yürüdük. Kral yolda kan kaybından öldü.

Düz kesme taşlardan inşa edilen taş evin iki odaya açılan iki ahşap kapısı vardı. Kralın cesedini odalardan birine koydular. Beni öteki odaya soktular. Ne olup bittiğinin farkında değilim, kapıyı arkamdan sürgülemelerine aldırmadım.

Bir zamanlar, hayatımın çok erken bir evresinde, acı çekmenin kendine özgü bir tadı vardı. Sonraları bu tadı yitirmeye başladı, pis bir şeye dönüştü; Kaliforniya'daki oğlum Edward'a dediğim gibi, çekilmez bir şey oldu. Kahrolası! Acı çekmekten bıkkınlık getirmiştım. Fakat kralın ölümüyle acı, artık üstünde konuşulacak bir konu olmaktan çıkmış, hiç tadı kalmamıştı. Bir felaketti, hepsi o kadar. Bunam'la beyaz boyalı yardımcısı beni bir matem havası içinde taş odaya bıraktılar. Kırık bir sesle hep aynı şeyi tekrarlıyordum, "Ahmaklar uğruna heba oluyor." (Hayat.) "Ahmaklara ve aptallara verilmiş her şey." (Bizler ötekileriz.) Böylece, zırlı zırlı ağlayarak içeri soktular beni. Soru sormayacak kadar yastaydım. Bir süre sonra yerden başını kaldıran birini görünce irkildim. "Kim var orada?" dedim. İki kırışık el susmamı ihtar etti. Tekrar "Kimsin?" diye sordum, şemsiye ağacı gibi saçları olan bir kafayla patates yumrusu gibi deforme olmuş bir çift ayak görünce onu tanıdım.

"Romilayu!"

"Ben de burada, sahip,"

Köyden çıkar çıkmaz onu yakalamışlar, Lily'e yazdığım mektubu götürmesine izin vermemişlerdi. Daha av başlamadan önce, nerede olduğumun bilinmemesi gerektiğine karar vermişlerdi.

“Kral öldü Romilayu,” dedim.

Beni rahatlatmaya çalıştı.

“O harika insan. Öldü!”

“O bir beyefendi, sahip.”

“Beni değiştirebileceğini sandı. Ama onunla hayatımın çok geç bir döneminde karşılaştım, Romilayu. Kaba saba birine dönüşükten sonra. İş işten geçtikten sonra.”

Üstümde ayakkabılarımdan, miğferimden, fanilamdan ve donumdan başka bir şey kalmamıştı; yerde iki büküm olup saatlerce ağladım. Romilayu da acımı dindiremedi.

Belki de zaman ıstırapın sona ermesi, sonsuza dek sürmemesi için icad edilmiş bir şey. Bunun bir anlamı olmalı. Peki ya tam tersi, mutluluk, o sonsuz mu? Mutlulukta zaman yoktur. Cennette saatlere yer yoktur.

Ölümün karşısında hiç bu kadar zorlanmamıştım. Kralın kanamasını durdurmaya çalışırken üstüme sıçrayan kanlar kısa sürede kurumuştu. Ovarak çıkarmaya çalıştım. Belki de bu, onun varlığını sürdürmem için bir işaretti. Bunu nasıl yapacaktım? Elimden geldiğince. Elimden gelen neydi? Hayatım boyunca doğru yaptığımı söyleyebileceğim üç şey bile aklıma gelmiyor. Bunu düşününce daha da kederlendim.

Bütün gün böyle geçti, gece de geçti, sabah kendimi hafiflemiş, içim boşalmış hissediyordum. Suda yüzen bir fıçı gibiydim. Bütün nem dışımda toplanmıştı. İçim boş, karanlık ve kuru; ayıktım ama tükenmişim. Kapının aralıklarından gördüğüm gökyüzü pembeleşmişti. Hâlâ beyaz boyasıyla duran Bunam'ın kara kösele adamı bize bekçilik yapıyordu, tatlı patates ve meyve getirdi. Emrinde iki amazon vardı ama bunlar Tamba ve Bebu değildi; hepsi de bana alışık olmadığım bir saygıyla yaklaşıyordu. Gün ilerlerken Romilayu'ya “Dahfu ölürken benim kral olacağımı söyledi,” dedim.

“Sana Yassi diyorlar, sahip.”

“Bu kral mı demek?” Evet, kral demektir. Düşüncelere dalarak “Ne kral ama,” dedim. “Tam maskaralık.” Romilayu yorum yapmadı. “Bütün o kadınların kocası olmam gerekecek.”

“Sen bundan hoşlanmamak, sahip?”

“Aklını mı kaçırdın evlat?” dedim. “O kadınlarla birlikte olmayı aklımın ucundan geçiremem. Benim karım bana yetiyor. Lily harika bir kadındır. Hem zaten, kralın ölümü beni fazlasıyla üzdü. Yıkıldım, anlıyor musun Romilayu? Yıkıldım, hiçbir şey yapamayacak haldeyim. İçimde bir şey kırıldı.”

“Sen o kadar kötü görünmemek, sahip.”

“Kendimi iyi hissedeyim diye böyle konuşuyorsun. Ama kalbimin içini görmek gerek Romilayu. Kalbim sarhoş gibi. Çok fazla darbe aldı. Çok hırpalandı. Cüssem iriliği seni yanıltmasın. Aslında çok hassasım. Romilayu, o gün yağmur yağmayacağına iddiaya girmemeliydim, Romilayu. Pek iyi bir seçim gibi görünmüyordu. Ama kral, Tanrı onu takdis etsin, beni bu tuzığa düşürdü. Turombo denen o adamdan daha güçlü değildim. Mumma'h'ı o da kaldırılabildi. Ama Sungo olmak istemedi. Bir yolunu bulup pes etti. Tehlikeli bir makam. Kral bana bunu da yaptı.”

“Ama o da tehlikede olmak, sahip.”

“Evet, o da tehlikedeydi. Benim canım daha mı kıymetli? Haklısın, ihtiyar.” Bir süre düşündüm, sonra, sağduyu sahibi biri gibi, “Sence o kadınları korkutmaz mıyım?” dedim ve ne demek istediğimi göstermek için yüzümü ekşittim. “Suratım normal bir vücudun yarısı büyüklüğünde.”

“Ben öyle düşünmemek, sahip.”

“Sahi mi?” Suratımı elledim. “Her neyse, burada fazla kalmayacağım zaten. Böyle bir fırsatla bir daha karşılaşmayacak olsam da.” Cesedi henüz soğumayan, kısa bir süre önce hiçliğe, karanlık geceye göçen bu büyük adamı düşünürken, yerini almam için beni seçtiği hissine kapıldım. Bir hiç olarak yaşadığım evime dönüp dönmek benim elimdeydi. O, soylu bir yaratılışım olduğuna, hayata yeniden başlasam bu fırsatı iyi kullanacağıma inanmıştı. Taş duvarın ardından ona teşekkür ettim. Ama Romilayu'ya “Hayır, Onun yerine geçmeye çalışmak beni yıpratır, harap olurum,” dedim. “Ayrıca eve dönmek gerekiyor. Hem artık çok güçlü de sayılmam. Kendimi kandırmamalıyım, elli altı yaşındayım. Karılarımın beni öldürmesine gerek kalmadan nalları dikerim. Bir de, Bunam, Horko ve öteki-

lerin gölgesinde yaşamam gerekecek, kralın annesinin, Kraliçe Yasra'nın yüzüne bakamayacağım. Ona söz vermiştim. Herhangi bir şey için söz verebilirmişim gibi. Romilayu, gidelim buradan. Kendimi utanmaz bir sahtekâr gibi hissediyorum. Hayatım boyunca yaptığım tek doğru şey bazı insanları sevmem oldu. O güzel insanı da kaybettik. Ah, ah, ah, ah! İçim kanıyor. Bu dünyadan çekip gitmenin vaktidir. Keşke kalbimiz olmasaydı da bu kadar üzülmeseydik. Ama bizi ele veren bu kalpleri, bu kahrolası çürük mangoları göğsümüzde taşıyoruz. Karılarından korkuyorum, evet, ama asıl korktuğum şey, konuşacak kimse'nin kalmamış olması. Bu yaşta tek ihtiyacım insan sesi ve insan zekâsı. Bir tek bunlar kaldı. Sevgi ve şefkat.” Ağıt yakar gibi konuşmayı sürdürdüm, bu mezara girdiğimden beri başka bir şey yapmamıştım, hatırladığım kadarıyla bir süre daha ahlayıp vahladım. Sonra Romilayu'ya “Kralın ölümü kaza değildi,” dedim.

“Nasıl, sahip?”

“Kaza değildi. Bir tezgâh olduğunu düşünmeye başladım. Sarayın altında Atti'yi beslediği için cezalandırıldığını öne sürcekler şimdi. Ellerinden gelseydi, adamcağızı hiç çekinmeden boğazlardı. Benim kraldan daha uysal olduğumu düşünüyorlar. Bunu yapamazlar mı diyorsun?”

“Evet sahip.”

“Hem de nasıl yaparlar. Bu adamları bir elime geçirsam, bir kutusu gibi ezeceğim hepsini.” Nasıl yapacağımı göstermek için parmaklarımı birleştirip avuçlarımı birbirine sürttüm, dişlerimi gösterip kükredim. Belki de gerçekten aslanlardan bir şeyler kapmıştım, kısa birlikteliğimizde Dahfu'daki zerafeti ve güçlü adımları değil, aslanın daha acımasız bir yönünü özümsemiştim belki. Aslına bakarsanız, nereden nasıl etkileneceğini kimse bilemez. Matem havasından sıyrılıp cezalandırıcı bir ruh haline girmem Romilayu'yu rahatsız etmiş gibiydi, ama kendimde olmadığımı anlamıştı ve iyi bir Hristiyan, ayrıca son derece cömert ve anlayışlı bir tip olduğu için beni hoş görmeye hazırdı. “Buradan toz olmanın bir yolunu bulmalıyız,” dedim. “Önce durum değerlendirmesi yapalım. Neredeyiz? Ne yapabiliriz? Elimizde ne var?”

Romilayu “Bıçak var, sahip,” diyerek elindeki bıçağı gösterdi. Bu onun avcı bıçağıydı, Bunam’ın adamları köyün eteklerinde üstüne geldiklerinde saçlarının arasına saklamıştı.

“Aferin sana,” diyerek bıçağı elinden aldım ve hançer gibi tuttum.

“Kazmak için,” dedi.

“Evet, işe yarar. Haklısın. Bunam’ı bir yakalasam,” dedim. “Ama çok şey istemek olur bu. İntikam bir lüks. Kurnaz olmam lazım. Yanlışlık yaparsam bana engel ol Romilayu. Kendimde olmadığının farkındasın, değil mi? Yandaki odada ne var?” Duvarı inceledik, bir süre sonra kesme taşların arasında bir yarık bulduk ve sırayla kazıp genişletmeye başladık. Romilayu’yu bazen kucaklayıp yukarı kaldırıyor, bazen dört ayak üstüne çöküp sırtıma çıkarıyordum, ama tavan alçak olduğundan bu pozisyonda rahat çalışamıyordu.

Sürekli “Evet, hopo’da biri makarayla oynamış olmalı,” diyordum.

“Belki, sahip.”

“Belki falan değil. Bunam seni neden yakaladı? Dahfu’yla bana tuzak kuruyordu da ondan. Mummah’ı kaldırmama izin vermekle kral da başıma büyük dert açtı. Bunu yaptı.”

Romilayu bıçağı harcın içinde döndürerek kazıyor, çıkan kireci işaret parmağıyla sıyrıyordu. Üstüme tozlar dökülüyordu.

“Ama kralın kendisi de ölüm tehdidiyle yaşadı. O başardıysa ben de başarırım. Benim dostumdu o.”

“Senin dost, sahip?

“Evet, sevgi bazen böyle bir şey de olabilir,” dedim. “Babam Plattsburg yakınlarındaki o yerde kardeşim Dick’in yerine benim ölmemi isterdi sanırın, sanırın değil, bundan eminim. Bu beni sevmediğini mi gösterir? Kesinlikle hayır. Ben de onun evladıydım, ihtiyar bunu dilerken cehennem azabı çekmiş olmalı. Evet, onun yerine ben ölseydim aynı gözyaşlarını benim için de dökecekti. İki oğlunu da severdi. Ama Dick ölmemeliydi. Bir tek öldüğü gün kural dışına çıkmıştı; belki de esrarlı sigara içmişti. Tek bir sigara için çok pahalı bir bedel ödedi. Ağabeyimi suçlamıyorum. Ne var ki – hayat bu; hayıflanmaya hakkımız var mı?”

“Evet sahip,” dedi ve hevesle kazmaya devam etti; neden söz ettiğimi anlamadığını biliyordum.

“Hayıflanacak ne var? Hayat saygı duyulmayı hak ediyor. Kendi işini yapıyor o. O duvarın ardındaki adama içimde istiyorum diyen bir ses var, demiştim. O ses ne istiyordu?”

(Üstüme biraz daha harç dökerek) “Evet sahip.”

“Gerçekliği istiyordu. Gerçekdışılığa daha ne kadar tahammül edebilirdi?”

Durup dinlenmeden kazıyordu. Ben dört ayak üstündeydim ve yere bakarak konuşuyordum. “Soyluluğun gerçekdışı olduğu söylendi bize. Meselinin özü de burada işte. Gerçekdışı olan öteki. Şiddetle istediğimiz, özlemini çektiğimiz şeylerin bir hayalden ibaret olduğunu düşünmemizi istiyorlar. Benim istediğim şeyin hayalle ilgisi yok. Büyük düşün, diyorlar. Dünyanın en saçma lafı, iş dünyasına ait bir slogan. Ama büyüklük! O bambaşka bir şey. Ah, büyüklük! Ah, Tanrı! Romilayu, şişirilmiş, sahte büyüklükten bahsetmiyorum. Kibirden, şişine şişine ortalıkta dolaşmaktan bahsetmiyorum. Ama evreni içimizde taşıdığımıza göre, bir ufkumuz olmalı. Sonsuzlukla bağımız var. Sonsuzluk bizden üstümüze düşeni yapmamızı istiyor. Bu yüzden aramızdan bazıları bu kadar ucuz olmaya dayanamıyor. Benim de bir şey yapmam gerekiyordu. Belki evimden ayrılmamalıydım. Belki yeryüzünü öpmeyi öğrenmeliydim.” (Şimdi öğrendim.) “Ama oradayken patlayacağımı sanıyordum, Ah Romilayu ah, o zavallı adama bütün kalbimi açabilseydim keşke. Bu ölüm beni parça parça etti. Bu kadar kötüsü hiç olmamıştı.

“Ama elime bir fırsat geçsin, o tezgahçılara göstereceğim,” dedim.

Romilayu sessizce kazmayı sürdürüyordu, sonra gözünü deliğe yasladı, “Ben görmek, sahip.”

“Ne görüyorsun?”

Sustu ve üstümden indi. Sırtımdaki tozları atmak için silkinerek ayağa kalktım, gözümü deliğe dayadım. Kralın cesedini yere uzatmışlar, üstüne deri bir kefen örtmüşlerdi. Kefenin baş tarafı aşağı kıvrıldığı için yüz hatları görünmüyordu. Kalçasını ve ayaklarını ince deri şeritlerle bağlamışlardı. Cesedin başın-

da bekleyen Bunam'ın yardımcısı, kapının yanındaki bir taburenin üstünde uyuyordu. Bu oda da bizim oda gibi çok sıcaktı. Yanında iki sepet dolusu pişmiş tatlı patates vardı. Sepetlerden birine bir aslan yavrusu bağlanmıştı; bütün yavrular gibi kürkü benekliydı. İki ya da üç haftalık olmalıydı. Adam, arkılığı olmayan bir taburede oturmasına rağmen derin uykuya dalmıştı. Gevşek kollarını göğsüyle bacaklarının arasına sıkıştırmıştı, iri damarlı elleri neredeye yere değiyordu. Kin ve nefretle ürperttim, içimden "Seni namussuz. Görürsün sen," dedim. Işığın tuhaf bir yansımasıyla derisi beyaz saten rengini almıştı; sadece burun delikleri ve buruşuk yanakları kara renkteydi. "Evini başına yıkacağım," diye geçirdim içimden.

"Evet Romilayu," dedim. "Bu kez kafamızı kullanalım. Buradaki ilk gecemizde öteki adamın, benden önceki Sungo'nun cesedine yaptığımız gibi yapmayacağız. Plan yapacağız. Tahtın varisi benim. Kabileyi temsil edeceğim için bana dokunamazlar, bırakalım gösteriyi onlar sürdürsün. Dostumun ruhunu taşıyan aslan yavrusunu da bulmuşlar; hızlı davranıyorlar, bizim de elimizi çabuk tutmamız gerek. Biz onlardan daha hızlı davranmalıyız."

Sesimin tonu onu endişelendirmişti; "Sen ne yapmak sahip?"

"Buradan tüyeceğim elbette. Bu halimizle Baventai'ye kadar yürüyebilir miyiz?"

Soruma cevap vermedi ya da veremedi, bunun üzerine "Durum kötü galiba?" dedim.

"Sen, hasta."

"Hıh. Sen yürürsen ben de yürürüm. Yola çıktığımda nasıl olduğumu biliyorsun. Dalga mı geçiyorsun? Sibirya'ya kadar ellerimin üstünde gidebilirim. Ayrıca, başka seçeneğimiz yok dostum. Böyle zamanlarda en iyi performansımı gösteririm. Valley Forge* ruhu var bende. Kolay olmayacak, kabul. Yanımıza o tatlı patateslerden alacağız. İşe yarayacağına eminim. Beni yalnız bırakmayacaksın, değil mi?"

(*) ABD bağımsızlık savaşında George Washington komutasındaki koloni birliklerinin kamp kurduğu yer. Burada çetin doğa koşulları altında bir kış geçiren ordu, sonunda zafere ulaştı – ç.n.

“Yo, hayır sahip. Onlar beni öldürmek.”

“O halde rahat ol,” dedim. “O amazonların bütün gece uyanık kaldıklarını sanmıyorum. Yirminci yüzyıldayız, ben istemezsem kimse beni kral yapamaz. Kimse o haremden korkup kaçın diyemez. Ama Romilayu, görevi istiyormuş gibi davranmak daha akıllıca. Kılıma bile dokunamazlar. Bana zarar verilerse cehennem azabı çekerler. Dahası, bu ıssız topraklarda yiyecek ve silah olmadan iki yüz, üç yüz mil yürüyecek kadar ahmak olmadığımızı düşüneceklerdir.”

Kararlılığımı gören Romilayu korkuyla baktı. “Birbirimizden ayrılmamalıyız,” dedim, “Birkaç hafta sonra beni boğazlasalar, ki bu hiç ihtimal dışı değil, hiçbir şey için söz veremem; sana ne olacak? Sırlarını saklamak içi seni de öldürürler. Grun-tu-molani’n güçlü mü? Yaşamak istiyor musun, evlat?”

Horko aniden kapıda görününce cevap veremedi. Horko gülümsüyordu, ama davranışları daha resmîydi. Bana Yassi diye hitap etti ve kocaman kırmızı dilini gösterdi; sıcak güneşin altında uzun zaman yürüdüğü için kendini serinletme ihtiyacı duymuştu belki ama ben bunu bir saygı gösterisi olarak aldım.

“Nasılsın, Bay Horko?”

Çok memnun oldu ve işaret parmağını başının üstünde tutarak belinden yukarıyla eğildi. Vücudunun üst kısmında her zamanki gibi dar bir deri zırh vardı ve kırmızı saray giysisini giymişti. Suratı şişmişti, kulakları kırmızı taşlı küpelerin ağırlığıyla sarkıyordu. Bana gülümsüyordu, bense kısık gözlerle ona baktım. Ondan nefret ediyordum, ama yapabileceğim bir şey olmadığı için nefretimi saklayıp kurnaz bir bakışla onu süzdüm ve “Sen şimdi kral. Roi Henderson. Yassi Henderson,” deyince “Evet Horko,” diye cevap verdim, “Dahfu için çok üzüldük, öyle değil mi?”

“Ah, çok üzüldük. Dommage,*” dedi, Lamu'dayken öğrendiği birkaç kelimeyi satmaya bayılıyordu.

İnsanoğlu hâlâ riyakârlıkla zaman kaybediyor, diye düşündüm. Böyle şeyler için vaktin çok geç olduğunu anlamıyorlar.

“Artık Sungo yok. Sen Yassi.”

(*) Fr. Zayiat – ç.n.

“Evet öyle.” Romilayu’ya “Bu beyefendiye Yassi olduğum için çok mutlu olduğumu, benim için büyük bir onur olduğunu söyle,” dedim. “Ne zaman başlıyoruz?”

Romilayu onun sözlerini tercüme ederek kurt kralın ağzından çıkıncaya kadar beklememiz gerektiğini söyledi. Daha sonra kurt minik bir aslana dönüşecek ve bu aslan yavrusu Yassi olacaktı.

“Domuzlar da işin içinde olsaydı kabile kralı değil, imparator olurdu” dedim ve kendi sözlerimden buruk bir haz aldım. Keşke Dahfu da duyabilseydi, diye düşündüm. “Bay Horko’ya onur duyduğumu söyle,” dedim. Kalın suratını eğerek gülümserken kulağındaki taşlar yine olta kurşunu gibi sarktı; o an kafasını büküp koparmak için neler vermezdim. “Rahmetli kral benden daha büyük, çok daha iyi bir adamdı, yine de görevimi elimden geldiği kadar iyi yapmaya çalışacağım. Parlak bir geleceğimiz olduğuna inanıyorum. Ülkemi terk etmemin başlıca nedeni orada yapacak bir şey bulamamamdı, böyle bir fırsatı çoktandır bekliyordum.” Konuşurken yüzüm kızarıyordu ama bu kızarıklık samimiyetimin deliliymiş gibi davranıyordum. “Bu ölü evinde daha ne kadar bekleyeceğiz?”

“Üj, dört gün sahip.”

“Tamam?” dedi Horko. “Çok değil. Sen evlenmek, toutes les ledly.”* Parmaklarını onar onar açarak kaç kadın olduğunu gösterdi; toplam altmış yedi karım vardı.

“Sen hiç merak etme,” dedim.

Beni çantada keklik saydığını gösteren şatafatlı hareketlerle ayrıldıktan sonra Romilayu’ya “Bu gece buradan gidiyoruz,” dedim.

Romilayu sessizce bana baktı, üst dudağı çaresizlikten daha da uzamıştı.

“Bu gece,” diye yineledim. “Ay ışığı kuvvetli. Dün gece telefon rehberi okuyacak kadar parlaktı. Bu köye geleli bir ay oldu mu?”

“Evet sahip. Biz ne yapmak?”

“Gece yarısı bağırmaya başlayacaksın. Bir yılanın ya da başka

(*) Fr. Bütün kadınlar – ç.n.

bir şeyin beni ısırıldığını söyleyeceksin. Kösele adam ve iki amazon ne olduğunu anlamak için buraya gelecekler. Kapıyı açmazlarsa başka bir plan yapacağız. Ama kapı açılırsa... Bu taşı alacaksın –anlıyor musun?– ve kapının menteşesine sokup kapanmamasını sağlayacaksın. Bu bize yeter. Şimdi, bıçağın nerede?”

“Bıçak bende kalmak, sahip.”

“Ben onsuz da yaparım. Evet, bıçak sende kalsın. Pekâlâ, iyice anladın mı? Dışarıdaki canilere sesleneceksin, Sungo Yassı'ya da adım her neyse onu yılan soktu diye bağıracaksın. Ayağı hızla şişiyor diyeceksin. Taşı yerleştirmek için kapının yanında bekle.” Tam olarak ne yapacağını gösterdim.

Gece oldu, düşüncelerimin her akşam yükselen ve gece yarısına kadar süren ateşimden etkilenmemesi için konsantre olmaya, yeni planlar yapmaya çalışıyordum. Ölü evinin boğucu atmosferi, kralın cesedini görmek için önce bir gözümü, sonra ötekini duvardaki yarığa yapıştırarak geçirdiğim saatler durumu daha da zorlaştırıyor, bir de sanrılarla uğraşmak zorunda kalıyordum. Bazen kefenin kıvrımının altından kralın yüz hatlarını gördüğümü hayal ediyordum. Ama bu daha çok zihinsel bir yanılgı, bir... bir rüyaydı. Kafamın düzgün çalışmadığını o zaman anladım. Gece ilerlerken, ateşin etkisiyle dağların, putların, sığırların ve aslanların, iri kalçalarıyla kara derili kadınların, amazonların, kralın suratının ve hopodaki kulübenin görüntüleri zihnime teklifsizce girip çıkmaya başlayınca bunu daha çok fark ettim. Ama sonuna kadar dayandım ve eyleme geçmek için seçtiğim vakti, ayın doğmasını bekledim. Romilayu hiç uyumadı. Duvara sırtını vererek oturduğu köşeden sabit bakışlarla bakmaya devam etti. Ona ne zaman baksam bir çift gözle karşılaşıyordum.

“Fikir değiştirmek, sahip?” diye bir iki kez sordu.

“Hayır. Hayır değiştirmedim.”

Vaktin geldiğine karar verince göğüs kemiğimi çatırdatan güçlü, derin bir nefes alım. Bütün kemiklerim ağrıyordu. “Haydi!” dedim Romilayu'ya. Yan odadaki adam derin uykuda olmalıydı, gecenin başlangıcından beri oradan bir tıkırtı bile gelmemişti. Romilayu'yu kucakladım ve kazdığımız de-

lige doğru kaldırdım. Kollarımın arasında tutarken vücudundaki titremeyi hissedebiliyordum. Romilayu önce kesik kesik, sonra daha yüksek sesle seslenmeye başladı, ben de arkasından inliyormuş gibi sesler çıkardım. Biraz sonra Bunam'ın adamı uyandı. Ayak sesleri duydum, duvara yaklaşmış olmalıydı. Romilayu titrek bir sesle "Yassi k'muti!" diyordu. Artçılar Dahfu'yu ölü evine taşıırken k'muti dediklerini duymuştum. K'muti – ölüyor. Kulaklarına ulaşan son sözcük bu olmalıydı. "Wunnutu zazai k'muti. Yassi k'muti." Zor bir dil değil; ben de çabuk öğreniyordum.

Kralın odasının kapısı açıldı ve Bunam'ın adamı bağırmaya başladı.

"İki asker kadın çağırmak, sahip," dedi Romilayu.

Onu indirdim ve yere uzandım. "Taşı al," dedim. "Kapıya git ve gerekeni yap. Buradan çıkamazsak bizi bir ay bile yaşatmazlar."

Kapıdaki meşale ışığı amazonların derhal geldiğini gösteriyordu; bu sırada en tuhafıma giden şey, kalbimdeki cina-yet duygusunun beni sakinleştirmesiydi. Bunam'ın ince suratlı adamını elime geçirip gebertmek düşüncesi bana merhem gibi geliyordu. "Hiç olmazsa onun hakkından gelmiş olurum," diye düşünüyordum. Planımı uygulamaya koyup, ürkmüş ve halsiz kalmış gibi sesler çıkarmaya başladım – bu sesleri çıkarırken şeytanca bir zevk aldım; gerçekten halsizleştigimi hissediyordum ama Bunam'ın adamıyla karşılaşınca eski gücüme kavuşacağımı biliyordum. Kapıdaki kalaslardan birini yerinden çıkardılar. İçeriye yansıyan ışıktaki Bunam'ın adamı beni bir köşede bacağımı tutmuş, kıvranırken gördü. Sür-gü indi, amazonlardan biri kapıyı itmeye başladı. Canım yanı-yormuş gibi "Taşı al!" diye bağırdım, meşalenin aydınlığında, Romilayu'nun taşı aynen ona anlattığım gibi menteşenin altına geçirdiğini, bu arada amazonun mızrağının sivri ucunu onun çenesinin altına dayadığını gördüm. Romilayu gerileyerek bana doğru yaklaştı. Meşalenin yükselen alevinden iri kıvılcımlar saçılıyor, sinsi bir ışık odaya yayılıyordu. Ayaklarından tutup kaldırıncaya amazon bir çığlık attı. Mızrağının ucu duvarı sıyr-

dı, Romilayu'nun kafasına değmemesi için dua ettim. Kadının kafasını duvara çarptım. Bu şartlar altında diş olduğu için özel muamele yapacak değildim. Ateş söndü ve kapı hızla kapandı, ama menteşedeki taş sayesinde kapının kenarına parmaklarımı geçirebildim. Öteki amazonla Bunam'ın adamı dışarıdan çekmeye çalıştılar, ama bir hamleyle kapıyı yerinden söktüm. Sessiz çalışıyordum. Gecenin serinliğinde bir anda kendimi topladım. Önce bir komando numarası çektim ve elimin kenarıyla ikinci amazona vurdum. Sert darbeyeyle sersemleyen kadın yere devrildi. Bütün bunlar sessizlik içinde olup bitiyor, hasımlarım benden fazla gürültü çıkarmıyorlardı. Sonra, ölü evinin arkasına kaçan adamın peşine düştüm. Üç adımda yakaladım ve saçlarından kavradım. Yükselen ayın altında yüzümü iyice görsün diye, bir kol uzaklığında havaya kaldırdım ve hırıldamaya başladım. Saçlarını avucumun içinde sıkıca tuttuğum için yüzünün bütün derisi yukarı çekilmiş, çekik gözlü bir kara deriliye benzemişti. Boğazına sarılıp sıkımayaya başladım, bu sırada Romilayu bana doğru koşup "Hayır sahip, hayır!" diye haykırdı.

"Boğacağım bu herifi."

"Öldürmek yok, sahip." "Bana karışma," diye bağırdım ve Bunam'ın adamını saçlarından indirip kaldırmaya başladım. "Asıl katil o. İçerideki kral onun yüzünden öldü." Ama Bunam'ın büyücüsünün boğazını sıkımayı bıraktım. Beyaza boyalı bedenini kafasından tutarak salladım. Hiç sesi çıkmadı.

"Öldürmek yok," dedi Romilayu, içtenlikle. "Bunam peşimizden gelmek yok."

"Kalbimde cinayet var Romilayu," dedim.

"Sen benim dost, sahip?"

"Pekâlâ, birkaç kemiğini kırarım ben de. Seninle bir anlaşma yapalım," dedim. "Üstümde hakkın var. Evet, benim dostumsun. Ama Dahfu ne olacak? O da dostum değil miydi? Peki, kemiklerini kırmayacağım. Yalnızca döveceğim."

Ama dövmedim. Bizi kapattıkları odaya fırlattım, iki amazonu da oraya sürükledim. Romilayu mızraklarını aldı, kapıyı sürgüledik. Sonra diğer odaya geçtik. Ay iyice yükselmişti, her

şey açık seçik görünüyordu. Romilayu yerden tatlı patates sepetini aldı, ben kralın yanına gittim.

“Biz gitmek sahip?”

Kefenin altına baktım. Yüzü sıcaktan şişmiş, hatları bozulup çarpıklaşmıştı. Ona çok büyük sevgi duymama rağmen başımı çevirmek zorunda kaldım. “Hoşçakal kral,” dedim. Oradan uzaklaştım.

Son anda aklıma bir şey geldi. Bize tükürüp duran aslan yavrusunun bağını çözdüm ve kucağıma aldım.

“Sen ne yapmak?”

“Bu hayvan da bizimle geliyor,” dedim.

Romilayu'nun şiddetli itirazlarına rağmen tırnaklarını etime batıran, ince sesiyle hırıldayan minik yavruyu göğsüme bastırdım. "Kral da bizimle gelmesini isterdi. Dinle, onun da bir şekilde varlığını sürdürmesi gerekiyor. Anlıyor musun?" Ay ışığıyla aydınlanan ufuk son derece net görünüyordu. Bu manzara düşüncelerimi toparlamamı sağladı. Dağların doruklarından üstümüze güçlü bir ışık yayılıyordu. Otuz mil uzunluğunda engebeli araziden oluşan kaçış yolumuz önümüzde uzanıyordu. Romilayu, hayvanın beni Dahfu'dan ayıran düşmanımın yavrusu olduğunu düşünüyordu sanırım. "Bak," dedim, "senin hatırın için o adamı öldürmedim. Onun canını bağışladım... Romilayu, gezvelikle vakit kaybetmeyelim. Bu hayvanı bırakamam, bırakmayacağım da. Dinle, onu miğferimde taşıyabilirim. Gece ihtiyacım olmayacak." Gece esintisi ateşime de iyi geliyordu.

Romilayu pes etti, ay ışığının yansıttığı gölgelerin arasında hoplayıp sıçrayarak koyağın yamacından yukarı doğru yürümeye başladık. Baventai'ye en kısa sürede ulaşmak amacıyla, hopo'yu köyle bizim aramızda bırakan çizgi boyunca dağlara doğru tırmandık. Yavru aslanla arkadan koşturuyordum; gece boyunca iki misli güç harcadık, sabahın ilk ışıklarıyla yirmi mil kadar yol yürümüştük.

Romilayu olmasa Baventai'ye kadar süren on günlük yolun iki gününe bile dayanamazdım. Suyun nerede olduğunu, hangi kökleri ve böcekleri yiyebileceğimizi o biliyordu. Dördüncü gün tatlı patatesler tükendi, otların arasında kökler, solucanlar, kurtlar aramaya başladık. "Hava Kuvvetlerinde hayatta kalma uzmanı olabilirdin," dedim. "Senin gibisini bulamazlar" da dedim. "Sonunda Aziz Yahya gibi çekirge yiyorum. 'Çölde haykıranın sesiylim ben.'"* Ama yanımızda bakmam ve doyurmam gereken bir aslan yavrusu vardı. Daha önce böyle bir külfetle karşılaşan olmuş mudur, bilmiyorum. Kökleri ve böcekleri avucumun içinde bıçakla ezip hamur haline getiriyor, minik yavruyu elimle besliyordum. Gündüzleri miğferimi başıma geçirmem gerektiğinden hayvanı koltuğumun altına alıyordum, bazen de yular takıp koşturuyordum. Miğferimin içinde, pasaportum ve cüzdanımla birlikte uyuyor, derileri kemiriyordu, sonunda çoğunu parçaladı. Ben de evraklarımla dört adet binlik banknotu iç donumda taşımaya başladım.

Çöken yanaklarımda sakallarım çeşitli renklerde uzamaya başladı; yürüyüş sırasında çoğunluk, aklımı kaçırmış gibi, sayıklayarak ilerliyordum. Yavruya Dahfu adını vermiştim, Romilayu yiyecek ararken yere çöküp onunla oynardım. Kafam yerinde olmadığından Romilayu'ya yardım edecek halde değildim. Yine de temel meselelerde zihnim son derece açıktı. İç donumla oturup larvaları ve karıncaları yerken aslan gölgeme uzanırdı, benimle müthiş bir uyum içinde olan hayvanı okşar, özlü sözler ve şarkılar söylerdim; "Fais do-do," "Pierrot," "Malbrouck s'en va-t'en guerre," "Nut Brown Maiden," ve "Spanish Guitar" gibi yuvaya giderken ve okulda öğrendiğim birçok şarkıyı hatırlatabiliyordum. Aslan ayaklarımla arasında yuvarlanır, bacaklarımı tırmalardı. Ama böceklerle ve köklerle sağlıklı beslendiği söylenemezdi. Ben öleceğinden korkuyordum, Romilayu ise bu ihtimale seviniyordu. Ama şansımız yaver gitti. Mızrakları yanıma almıştık, Romilayu birkaç kuş avlamayı başardı. Bulanık anılarımla arasında, bize çok yaklaşan vahşi bir hayvanı öldürmemiz de var, onun etini yediğimize eminim.

(*) Incil, Yuhanna; 1:23.

Nihayet onuncu gün (Romilayu söylemese bilemeyecektim, günleri şaşırmıştım) Baventai'ye ulaştık. Sıcaktan dilimiz damağımız kurumuştu, kayaların üstünde sıcaktan kavrulan kasaba bize vaha gibi göründü. Duvarlar yumurta akı beyazlığındaydı, toprak yoldan yukarı doğru yürürken kendilerine özgü giysileriyle esmer Araplar bizi izliyorlardı. Yavru Dahfu'nun yularından tutmuş, gördüğüm herkese, kafaları sarıklı sessiz erkeklere, sadece gözleri görünen kadınlara, kara derili, saçlarındaki yağlar güneşin altında eriyen çobanlara iki parmağımı açarak Churchill'in zafer işaretini yapıyor, hayatta kalmanın sevinciyle gırtlığımdan çatlak, gülmekle ağlamak arası sesler çıkarıyordum. "Bandoyu getirin," diyordum, "Müzik başlasın."

Kısa süre sonra iki büklüm olup yere çöktüm ama Romilayu'dan küçük hayvanıma bakacağına söz vermesini istedim. "Benim için Dahfu neyse, bu da odur," dedim. "Lütfen ona bir şey olmasın Romilayu, yoksa mahvolurum. Seni tehdit etmiyorum ihtiyar. Çok halsizim, sadece yalvarıyorum."

Romilayu endişeye gerek olmadığını belirterek "Ok-kay sahip," dedi.

"İstersen yalvarırım da," dedim. "Düşündüğüm gibi bir adam değilmişim."

"Bir şey soracağım, Romilayu..." Kasabadaki evlerden birinde yatağa uzanmıştım, Romilayu yanımda yere çökmüş, hayvanı kucağına almıştı. "Bu vad edilen bir şey mi? Başlangıçla son arasında, vad edilen bir şey mi?"

"Hangi vaat, sahip?"

"Çok açık bir şey söylüyorum. Vad edilen bir şey değil mi? Nedenden söz ediyorum Romilayu, bütün olup bitenlerin nedeninden. Son nefese kadar ertelenebilir. Ama adalet var. Adaletin olduğuna inanıyorum, bunun vad edildiği kesin. Ama ben düşündüğüm gibi değilmişim."

Romilayu beni teselli etmeye çalıştı, ona "Teselliye gerek yok," dedim. "Uykudan uyandım, kendime geldim. Çocukların şarkıları uyandırdı beni. Bilmek istediğim şey, neden herkesin bunun için mücadele etmek zorunda kaldığı, çünkü hiçbir şey, bu uykudan uyanma meselesi kadar mücadeleyi gerektirmiyor.

Mücadele edeceğimize acı çekiyoruz. Yakıcı acılar, doğurgan acılar.” Aslanı, kana susamış düşmanımızın yavrusunu göğsüme bastırdım. Halsiz ve yorgundum, Romilayu’ya çıkışmaktan başka bir şey elimden gelmiyordu. “Yüzümü kara çıkarma ihtiyar dostum,” demek istiyordum, aslında.

Sonra hayvanı almasına izin verdim, bir süre uyuyup rüyalar gördüm, ya da uyumuyordum da, herhangi bir evin karyolasına uzanmıştım, gördüklerim de rüya değil sanrılardı. Kendime ve Romilayu’ya sürekli, Lily’e ve çocuklara dönmem gerektiğini tekrar edip durdum; onları, özellikle de Lily’i görmeden kendimi huzurlu hissetmeyecektim. Çok fena sıla hasreti çekiyordum. Evren nedir? diyordum. Büyüktür. Biz neyiz? Küçüğüz. Bu yüzden en iyisi beni seven bir eşin beklediği evime dönmek. Gerçekten sevmiyorsa, seviyormuş gibi yapıyorsa bile bu da hiç yoktan iyiydi. Her halükârda, ona karşı sevecen duygular taşıyordum. Çeşitli hallerini hatırlıyordum; söylediği bazı şeyler, insan şunun için değil bunun için, kötülük değil iyilik için, ölüm için değil yaşam için yaşamalı gibi kuramları kulaklarımda çınlıyordu. Ama ne söylediği o kadar önemli değildi sanırım, istediği kadar vaaz versin, onu sevmekten vazgeçmezdim. Romilayu sık sık yanıma geliyordu, hezeyanlarım arttığı zamanlarda kara suratı, bütün darbelere dayanmış kurşun geçirmez cam gibi görünüyordu.

Birçok kez ona “Ritimden kaçamazsın Romilayu,” dediğimi hatırlıyorum. “Ne yapsan kaçamazsın. Sol el sağ eli kavrar, nefes alırsın, nefes verirsın, sistol* diyastole** cevap verir, avuçlar alkış tutar, ayaklar birbiriyle dans eder. Ve mevsimler. Yıldızlar ve ötekiler. Gel-gitler vesaire. Bunlarla uzlaşman gerek, uzlaşmazsan kaybedersin. Karşı koyarsan kazanamazsın. Bu böyle devam eder. Ritimden kaçış yok, Romilayu. Bir ceset gibi geçirdiğim günlerin üstüme gelmemesini, beni rahat bırakmasını isterdim. Kötü şeylerin geri gelmek gibi bir alışkanlığı var, dünyanın en kötü ritmi budur işte. İnsanın kötü benliğinin kendini yinelemesi, bildiğim en koyu ıstırap budur. Devamlılıktan ka-

(*) Kalp kasının kasılması – ç.n.

(**) Kalp kasının gevşemesi – ç.n.

çamıyorsun. Ama Kral değişmem gerektiğini söylemişti. Acı çeken tiplerden olmamalıyım. Ya da Lazarus'lardan. Çimenler benim kuzenlerim olmalı. Romilayu, Ölüm bile kaç ölü olduğunu bilmiyor. Nüfus sayımı yapamaz. Ama bu ölümler gitmeli. Bizi kendileri hakkında düşünmeye zorluyorlar. Ölümsüzlüğe özeniyor, içimizde yaşıyorlar. Ama artık sırtım ağrıyor. Bu yükü çekemeyeceğim. Haksızlık bu – grun-tu-molani'ye ne olacak?"

Bana küçük yavruyu gösterdi. Bütün zorluklara göğüs germiş, hatta bir parça büyümüştü.

Baventai'de geçirdiğim birkaç haftadan sonra iyileşmeye başladım. Rehberime "Evet evlat," dedim, "yavru hâlâ küçükken yola çıksam iyi olacak. Yetişkin bir aslan olmasını bekleyemeyiz, öyle değil mi? Bu haliyle bile Birleşik Devletler'e sokmak kolay olmayacak."

"Hayır, hayır. Sen çok hasta sahip."

"Evet, formumun zirvesinde değilim. Ama bunu da atlatacağım. Önemsiz bir hastalık. Onun dışında gayet iyiyim."

Romilayu çok karşı çıktı ama sonunda onu beni Baktale'ye götürmeye ikna ettim. Orada bir pantolon satın aldım, misyoner merkezinde dizanterimi kontrol altına almaya yetecek kadar sulfa verdiler. Birkaç gün sonra kendimi daha iyi hissettim. Etiyopya'daki Harar şehrine doğru yola çıktık, jipi Romilayu kullanıyor, aslan yavrusuyla ben arkada bir battaniyeye sarılmış uyuyorduk. Yolculuk altı gün sürdü. Harar'da Romilayu'ya birkaç yüz dolarlık hediyeler aldım. Jipi çeşitli malzemelerle tıka basa doldurdum.

"Dönüş yolunda İsviçre'ye uğrayıp küçük kızım Alice'i ziyaret etmeyi planlıyordum," dedim. "Ama sanırım çok iyi görünmüyorum, çocuğu korkutmanın alemi yok. En iyisi bu işi başka zamana bırakmak. Hem yavru aslan da yanımda olacak."

"Sen onu götürmek?"

"Benim gittiğim her yere o da gidecek," dedim. "Romilayu, bir gün seninle yine karşılaşacağız. Dünya eskisi kadar büyük değil. Bir adamın yerini bulmak zor değil, yeter ki hayatta olsun. Sana adresimi vermiştim. Bana yaz. O kadar üzülme. Kimbilir, bir dahaki karşılaşmamızda üstümde beyaz boyayla göre-

bilirsin beni. Benimle gurur duyacaksın. Senden tedavi ücreti almayacağım.”

“Sen çok zayıf sahip, gitme,” dedi Romilayu.

Ben de en az onun kadar kederlenmiştim.

“Dinle Romilayu, ben ölümsüzüm. Doğa beni öldürmek için elinden geleni yaptı. En büyük cezaları verdi. Ama gördüğün gibi karşıdayım.”

Ama çok güçsüz olduğumun farkındaydı. İnce bir iplikle bağlanacak haldeydim.

Son kez vedalaştıktan sonra, aslanımla Harar sokaklarında dolaşırken arkamdan geldiğini, belirli bir mesafeden beni izlediğini fark ettim. Ayaklarım titriyordu, sakalım Mormonları gibi uzamıştı; yularından tuttuğum yavru aslanla kral Menelik’in sarayını ziyaret ederken, çalı süpürgesi saçlarıyla Romilayu, yüzünde korku ve endişeyle, yere düşersem yardımına koşmak için köşeden beni izliyordu. Onun iyiliği için görmemiş gibi yaptım. Uçağa binerken gözleri hâlâ üstümdeydi. Uçak Hartum’a gidiyordu, aslanı bir hasır sepete koyup yanıma almıştım. Jip iniş pistinin hemen yanına park edilmişti. Romilayu direksiyondaydı ve benim için dua ediyordu. Dev bir kerevit gibi kollarını açmıştı, benim güvenliğim ve esenliğim için elinden geleni yaptığını biliyordum. “Romilayu!” diye haykırarak ayağa kalktım. Yolculardan bazıları küçük uçağı devireceğimden korkmuş gibi bana baktılar. “O kara derili adam hayatım kurtardı,” dedim.

Havalandık ve sıcak gölgelerin üstünde uçmaya başladık. Yetime oturdum, aslanı sepetinden çıkarıp kucağıma aldım.

Hartum’da konsolosluk memurları bana zorluk çıkardı. Aslana itiraz ediyorlardı. Birleşik Devletler’de hayvanat bahçelerine hayvan satarak para kazanmayı iş haline getirenler olduğunu, işlemleri doğru yaptırmazsam aslanın karantinaya alınacağını söylediler. Veterinere götürüp birkaç aşı yaptırmaya itirazım yok dedim, “Ama bir an önce eve dönmek istiyorum. Hastayım, gecikmeye gelemem.” Adamlar başımdan çok şey geçtiğinin belli olduğunu söylediler. Yolculuğum hakkında ağzımı aradılar, bütün eşyamı nasıl kaybettiğimi sordular. “Sizi hiç il-

gilendirmez,” dedim. “Pasaportum geçerli, öyle değil mi? Yeterli param da var. Büyük babamın babası siz ciğersizlerin en tepesindeydi, sizin gibi özel okullarda okumuş, ceketini iliklemeden dolaşmayan soğuk nevalenin teki de değildi. Hepiniz aynısınız. Tüm ABD vatandaşlarının salak ve moron olduğunu düşünürsünüz. Sizden tek isteğim işlemleri hızlandırmanız. Evet, kıtanın içlerine kadar gittim, çok şey gördüm. Bazı temel konuları yakından inceledim, ama sizin sefil merakınızı gidermeye hiç niyetim yok. Büyükelçiniz gelse, ona bile anlatmam.”

Bundan hoşlanmadılar. Odada otururken bana yine titreme geldi. Aslan, adamlardan birinin masasına çıktı, tel zımbaları yere devirdi, giysilerini ısırdı. Beni bir an önce başlarından savmaya karar verdiler ve o akşam Kahire’ye giden uçağa bindim. Oradan Lily’e telefon ettim. “Benim, bebeğim.” Ağlıyordum. “Pazar günü eve dönüyorum.” Çok heyecanlandığında yüzünün giderek soluklaştığını, bebek teni gibi olduğunu biliyordum, cevap vermeden önce dudaklarını beş altı kez oynatmış olmalıydı. “Eve dönüyorum bebeğim,” dedim. “Tane tane konuş, mırıldanma.” “Gene!” dediğini duydum, sonra dünyanın bu yarısındaki bütün dalgalar, hava, su, yeryüzünün kılcal damarları aramıza girdi. “Hayatım, daha iyi bir insan olmaya karar verdim. Yetti artık.” Onun söylediklerinin iki ya da üç kelimesini ancak duyabiliyordum. Uzaydan gelen tuhaf çıgıllıklar aramıza giriyordu. Sesi heyecanlıydı, bir ara sevgiden söz ettiğini duydum, yine doğruları yanlışları sayıp döktüğünü, beni eve çağırdığını tahmin ettim. “Fosforlu bir sarışına yakışmayacak kadar ince çıkıyor sesin,” deyip duruyordum. O beni duyabiliyordu. “Pazar günü Idleweed’de olacağım. Donovan’ı getir,” dedim. Donovan babamın gayrimenkullerinin mutemetliğini yapan yaşlı bir avukattı. Şimdi seksen yaşında olmalıydı. Aslan konusunda ondan hukuki yardım isteyecektim.

Bütün bunlar çarşamba günü olup bitti. Perşembe günü Atina uçağına bindik. Akropolis’i mutlaka görmek istiyordum. Bir araba kiralayıp yanıma rehber aldım, ama hâlâ hastaydım ve kafam karıştıktı, ne gördüğümü anlamadan gezip dolaştım. Yollarından tuttuğum aslan yanımdaydı, Baktale’de aldığım bir sa-

fari takımın dışında üzerimde Afrika'da giydiğim botlar ve miğfer vardı. Sakalım çok uzamıştı, bir yanı beyazdı ama arasından sarılar, kırmızılar, karalar, morlar fışkırıyordu. Elçilikteki memurlar pasaportumdaki resmime uyması için sakalımı kesmemi önerdiler. Oralı olmadım. Akropolis'e kadar gittik, yüksek bir tepede sarı, kemiğimsi, gül kurusu bir şeyler gördüm. Herhalde çok güzel bir şey olmalıydı. Ama otomobilden çıkacak gücü kendimde bulamadım, rehber teklif dahi etmedi. Zaten pek az konuşuyor, neredeyse hiçbir şey söylemiyordu; ama gözlerinden ne düşündüğü okunuyordu. "Her şeyin bir nedeni var," dedim ona.

Cuma günü Roma'daydım. Bordo rengi kadife bir takım elbise, Bersagliere* tüyleri olan bir dağcı şapkası, gömlek ve iç çamaşırı aldım. Bu alışveriş dışında odamdan çıkmadım. Via Veneto'da yanımda bir aslanla yürümeye pek hevesli değildim.

Cumartesi başka uçak bulamadığım için Paris ve Londra üzerinden uçtuk. Her iki şehir de bende hiçbir merak uyandırmıyordu. Yolculuğun en ilginç bölümünü okyanusun üstünden geçerken yaşadım. Kuraklıktan yeni çıkmışım gibi denizin kıyıları yalayan sularına, Atlantik'in sonsuzluğu çağrıştıran derinliğine bakmaya doyamadım. Derinlik beni mutlu ediyordu. Pencere kenarında, bulutların arasında oturuyordum. Deniz soluk ve tatsız bir akşamüstü güneşiyle kabarmıştı. Kurşun rengi, engin, kaynaşan suların üzerinde uçuyorduk.

Diğer yolcular bir şeyler okuyorlardı. Şahsen hiç anlamadığım bir şeydir bu. Uçakta oturup nasıl bu kadar kayıtsız olabilir insan? Onlar elbette benim gibi Afrika'dan gelmiyorlardı; medeniyetle bağlarını hiç kesmemişlerdi. Paris ve Londra'dan kalkıp ellerinde kitaplarıyla göklere yükselmişlerdi. Ama ben, Henderson, kızgın suratım, kadife takımım ve Bersagliere tüylerimle –bu yeni ve heyecanlı yolculukta tanıdık bir eşyaya ihtiyacı olacağını düşünerek miğferimi sepete, aslanın yanına koymuştum– sulara, sıradağlara yukarıdan bakıyormuş hissi veren bulutlardan gözümü alamıyordum. Sonsuz cennetin sarayları

(*) İtalyan Kraliyet Ordusu'nda, karatavuk tüylü şapkalıyla tanınan bir askeri birlik – ç.n.

gibi görünüyordlardı. (Ama sonsuz değiller, işin özü de burada; hepsi biçimden ibaret, hiçbirisi kalıcı gerçeklik değil; Dahfu'yu bir daha kimse görmeyecek; bir zaman sonra beni de kimse görmeyecek; ama görme eyleminin bileşenleri herkese verilmiş: su, güneş, hava ve yeryüzü.)

Gergin olduğumu gören hostes beni sakinleştirmek için elim bir dergi tutuşturdu. Ondan et ve süt istediğim için küçük Dahfu'nun bagaj bölmesinde olduğunu biliyordu, sürekli yerimden kalkıp uçağın arkasına gidip gelmem yolcuları rahatsız ediyordu. Anlayışlı bir kızdı, sonunda ona açıldım ve aslan yavrusunun benim için çok önemli olduğunu, onu karımla çocuklarıma götürdüğümü söyledim. "Çok yakın bir dostumun armağanı," dedim. O dostun gizemli bir şekilde yeniden vücut bulmuş hali olduğunu da açıklayabilirdim. Rockford, Illinois'li bir kızdı. Yaklaşık yirmi yılda bir yeryüzü genç kızlarını tazelediler. Bilmem anlatabiliyorum mu. Yanaklarında gençliğe özgü o kusursuz hatlar vardı; saçları dalgalı ve altın sarısıydı. Beni dinlerken bembeyaz dişleriyle gülüyordu. Lokum gibi, dünya tatlısı bir kızdı. Tanrı onun kalçalarını bağışlasın. Bacaklarını bağışlasın. Üniformasının manşetlerinde kaybolan küçük yumuşak parmaklarını bağışlasın. Altın kalbini bağışlasın. Tam bir fındık kurduydum, Orta Batı'nın genç kadınlarında çok rastlanan flörtöz ve dostça bir havası vardı. "Bana karımı hatırlatıyorsun," dedim. "Aylar var ki onu görmedim."

"Ya? Kaç ay oldu?"

Bunu söyleyemezdim, çünkü tarihleri karıştırmıştım. "Eylülde miyiz?" diye sordum.

Çok şaşırdı, "Gerçekten bilmiyor musunuz? Önümüzdeki hafta Şükran Günü'nü kutlayacağız."

"O kadar oldu mu! Kayıt tarihini kaçırdım. Bir dahaki sömestiri beklemem gerekecek. Dinle, Afrika'da hastalandım, nöbet geçirdim ve günleri karıştırdım. Çok derinlere inince böyle şeylerin olması normal, öyle değil mi evlat?"

Ona evlat edemem hoşuna gitti.

"Okula mı gidiyorsunuz?"

"Kendimize döneceğimize, çarpıklıklar ve devasa sorunlar

retmekle meşgulüz. Ama bunların üstesinden gelebiliriz. Öyle değil mi? Kurtuluş gününü beklerken?”

“O hangi gün, Bay Henderson?”

“Şarkıyı bilmiyor musun?” dedim. “Dinle, hatırladığım kadarını söyleyeceğim.” Uçağın arka blmesindeydik, bir yandan küçük Dahfu’ya yemek veriyordum. “*And who shall abide the day of his coming (The day of His coming)? And who shall stand when He appeareth (when He appeareth)?*”*

“Handel mi bu?” dedi. “Rockford College’da Mesih oratoryosunu dinlemiştim.”

“Doğru,” dedim. “Akıllı bir kızsın. Edward adında bir oğlum var, bu caz salgını çocuğun beyin hücrelerini öldürdü.” Bir yandan aslanı elimle beslerken devam ettim, “Gençliğimde çok uyurdum. Birinci sınıftaki yolcunuz gibi uyur, uyanır, tekrar uyurdum.” Burada şunu açıklamam gerek; özel lüks bir odası olan dev bir *stratocruiser* ile uçuuyorduk, hostesin elinde bifttek ve şampanyayla o odaya girip çıktığını görmüştüm. Adam yol boyunca dışarı çıkmadı. Kız nl bir diplomat olduğunu söyledi. “Bu kadar para ödediğine göre adamcağız kendini uyumak zorunda hissetmiş olmalı. O mevkideki bir adamın uykusuzluk çekmesi ayıp olurdu doğrusu. Karımı görmek için neden sabırsızlanıyorum, biliyor musun tatlım? Artık uykudan uyandığımaya göre ne olacağını merak ediyorum. Çocuklar da var tabii. Galiba onları da çok seviyorum.”

“Neden galiba dediniz?”

“Evet, galiba. Göreceğiz. Tuhaf arkadaşlar edinmeyi adet haline getirmiş bir aileyiz. Oğlum Edward’ın kovboy kıyafetli bir şempanzesi vardı. Daha sonra Kaliforniya’da az daha küçük bir fok balığını evlat edinecektik. Sonra kızım yolda bir bebek bulup eve getirdi. Elinden almak zorunda kaldık tabii. Onun yerine bu aslanı vermeye çalışacağım. Umarım kabul eder.”

Hostes “Uçakta küçük bir çocuk var,” dedi. “Aslanla oynarsa belki morali düzelir. Çok zgn görünüyor.”

“Nasıl bir çocuk?”

(*) Onun geleceğı güne kim dayanabilir? O belirince kim durabilir? Tevrat, Malaki 3:2 – ç.n.

“Annesiyle babası Amerikalı. Boynunda hikâyesini anlatan bir yazı var. Hiç İngilizce bilmiyor. Farsça konuşuyor.”

“Devam et,” dedim.

“Babası İran’da petrol işinde çalışmış. Çocuğu İranlı dadılar büyüttmüş. Babasını kaybetmiş, Carson City, Nevada’daki büyükbabasının yanına gidiyor. Idleweed’de birilerine teslim edeceğim.”

“Zavallı çocuk,” dedim. “Buraya getir de ona aslanı göstereyim.”

Çocuğu getirdi. Yüzü bembeyazdı, lastik askılı kısa pantolon ve koyu yeşil kazak giymişti. Çocuk birden yüreğime işledi. Bir insan yüreğinize nasıl düşer bilirsiniz; soğuk bir sonbahar sabahı dalından düşen, kırağı çalmış bir elma gibi. “Buraya gel ufaklık,” dedim ve eline uzandım. Hostese “Küçük bir çocuğu tek başına dünyanın öte yanına göndermek akıl kârı değil,” dedim. Yavru Dahfu’yu sepetinden çıkarıp ona verdim. “Ne olduğunu anladığını sanmıyorum, belki de kedi zannetti.”

“Ama hoşuna gitti.”

Gerçekten de hayvana dokununca çocuğun kederi azaldı, ben de biraz oynamasına izin verdim. Koltuklarımıza döndüğümüzde çocuğu yanıma aldım, ona dergideki resimleri göstererek eğlendirmeye çalıştım, yemeğini yedirdim. Gece bastırınca kucağımda uyuyakaldı, hostes kızdan aslanımla ilgilenmesini istedim, çünkü artık yerimden kıpırdayamıyordum. Kız aslanın da uyuduğunu söyledi.

Yolculuğun bu kısmında hafızam bana cömert davranmaya başladı. Bazı şeyleri çok iyi hatırlıyordum, bu da büyük fark yaratıyordu. Uzun bir hayat sürmek o kadar da kötü bir şey değil. İnsan geçmişini kurcalayınca yararlı şeyler bulabiliyor. Önce patatesi ele aldım. Zehirli de olabilen patlıcangiller familyasındandır. Sonra, hırıldamanın domuzların tekelinde olmadığını düşündüm.

Bu düşünceler beni ağabeyim Dick’in ölümünden sonra, on altı yaşında bıyığı terlemiş bir yenyetme olarak evden ilk kez ayrıldığım, üniversiteye başladığım günlere götürdü. Evden ayrılmamın nedeni bizim ihtiyarın yas tutmasının dayanılmaz ha-

le gelmesiydi. Güzel bir evimiz var, adeta bir sanat eseri. Doksan santim kalınlığında taş zemin üzerine inşa edilmiş, tavanların yüksekliği neredeyse altı metre. Pencereler üç metre yüksekliğinde ve yere kadar uzanır; eski tip buzlu camlar sayesinde ışık evin her yerine yayılır. Odalara benim bile bozmayı başaramadığım bir huzur atmosferi hâkimdir. Bir kusuru var; modernlikten çok uzak. Dışarıdaki hayata hiç benzemiyor, bu yüzden de yanıltıcı bir havası var. Ayrıca umrumda değildi, ev Dick'e kalsa hiç üzülmeydim. Ama bizim ak sakallı ihtiyar, Dick Adirondacks'da dolmakaleme ateş edip Yunanlının kahve otomatını deldiğinde, soyumuzun tükendiğine inanmıştı bir kere. Dick de ailenin diğer üyeleri gibi geniş omuzlu, kıvrıcık saçlıydı. Issız dağlarda boğulup gitti, babam da bana baktıkça daha çok kederlendi.

Gücünü kaybetmekte olan mutsuz bir ihtiyar, biraz canlanmak, hayat bulmak için öfkelenmeye ihtiyaç duyabilir. Bunu şimdi anlıyorum. Ama on altı yaşında, babamla son kavgam patlak verdiğinde bilemezdim. O yaz elimde bir alev makinesi, eski arabaları parçalayıp hurdalarını satmakla meşguldüm. Evden üç mil kadar ötede bir yerdeki bu hurdalığın tek ustası ve efendisi bendim. Bedensel çalışma ruhuma da iyi geliyordu. Bütün yaz arabaları söküp parçalamaktan başka bir şey yapmamıştım. Her yanım gres yağına, araba pasına bulanmıştı, alev makinesi gözlerimi kamaştırmış, vücudumda yanıklar oluşmuştu. Çamurluklardan, akslardan, motor parçalarından tepeler yaptım. Dick'in cenazesinden sonra da gidip hurdalıkta çalıştım. Akşam eve döndüm, arka bahçede hortumla yıkandım; ihtiyar sarmaşıkların yeşil karanlığında belirdiğinde kafamdan dökülen soğuk suyun etkisiyle hızlı hızlı soluyordum. Bir köşede, daha sonraları yıktığım bakımsız bir meyve bahçesi vardı. Her yanımdan sular akıyordu, hava uzay kadar soğuktu. İhtiyar bana öfkeyle bağırmaya başladı. Su başımın üstünde kabarcıklar oluştururken, içim, anayoldan getirdiğim kaza yapmış arabaları parçalamakta kullandığım alev makinesi kadar sıcaktı. Babam duyduğu acıyı bana yansıtarak küfretmeye başladı. Her zaman dikkatle seçtiği kelimeleri bir kenara bıraktığına

göre, gerçekten kızmıştı. Onu teselli etmediğim için sanırım, bana küfrediyordu.

Böylece oradan ayrıldım. Niagara Şelalesi'ne kadar otostop yaptım. Niagara'da manzarayı seyrettim. Suların görkemi beni büyüledi, iyileştirdi. Sonradan bir yangında kül olan *Maid of the Mists*'e gittim, Rüzgâr Mağarası'nı ve diğer yerleri gezdim. Oradan Ontario'ya geçtim ve bir lunaparkta iş buldum. Kucağında Amerikalı-İranlı çocuğun başı, altımda karanlık bir hayatın hüküm sürdüğü Atlantik okyanusu, dört güçlü pervane bizi eve götürürken hatırladıklarımın çoğu bunlardı.

Ontario'daydım, ama eyaletin neresinde olduğumu hatırlamıyorum. Parkın içinde bir lunapark vardı, Hanson, oranın idarecisi olan adam, yatmam için ahırda bir yer gösterdi. Gece-leri sıçanlar bacaklarımın arasında koşuşturur, yulaf çuvallarını didiklerlerdi. Sabahları gün sökerken, yüksek irtifalarda karanlık sona erince gökyüzünü kaplayan mavi ışıktaki atlara su verme işine başlanırdı. Yoğun bir nemle yüklü bu gece mavisinde zenciler atları almaya gelirlerdi.

Ben Smolak'la çalışırdım. Bu kahverengi ayıyı az daha unuttuyordum; onunla aynı adı taşıyan sahibi, kumpanyasıyla birlikte çekip gitmiş, Hanson'un eline kalmıştı. Terbiye edilmesi gerekmiyordu, fazla yaşlı olduğu için sahibi onu başından atmıştı. Bu terk edilmiş yaratık zamanla çürümüş, yosun tutmuştu; tek bir dişi kalmadığından, dişlerinin olması gereken yerlerde kara çukurlar vardı. Hanson bu pejmürde hayvandan yararlanmanın bir yolunu bulmuştu. Bisiklet sürmesi için terbiye edilmişti, ama artık bunu yapamayacak kadar yaşlıydı. Tavşanlarla aynı kaptan yemek yer, yemekten sonra emzikli bir şişeden bebek gibi süt içerdi. Ama hâlâ yapabildiği bir şey vardı, burada ben devreye giriyordum. Mevsimin sona ermesine bir ay kalmıştı; bu bir ay boyunca her gün, Smolak'la ben kalabalık bir seyirci topluluğu önünde lunaparkın hız trenine bindik. Zavallı hayvanla ben, yanyana, günde iki kez bu gösteriyi yaptık. Rayların en tepesine çıkıp aniden inişe geçerken, sert kavislerle virajları alıp tekrar yükselir ve tekrar hızla inerken birbirimize tutunurduk. En tepeden düşmeye başlarken bir çaresiz-

lik hissi bizi yakınlaştırır, birbirimizi kucaklar, yanaklarımızı birleştirdik. O bir yandan inleyip ağlar, ben başımı onun çektiği acılarla ve uzun bir hayatın çileleriyle yıpranmış, acınası, rengi solmuş kürküne bastırırdım. Smolak bazen altını ıslatırdı. Ama onun dostu olduğumu biliyordu ve beni pençelemeye kalkmadı. Yanımda kuru sıkı doldurulmuş bir tabanca taşıyordum ama hiçbir zaman ihtiyacım olmadı. Hatırladığım kadarıyla Hanson'a şuna benzer bir şeyler söyledim; "Biz bir elmanın iki yarısıyız. Smolak terk edildi, ben de bir Ishmael'im.*" Ahırda uzanırken, Dick'in ölümünü ve babamı düşünürdüm. Ama zamanımın çoğunu atlardan çok Smolak'la geçirdim, bu zavallı yaratıkla çok yakınlaştık. Sözün kısası, domuzlar hayatıma girmeden çok önce bir ayı beni derinden etkiledi. Eğer beden ruhun aynasıysa, görünen şeyler görünmeyenlerin karşılığıysa, Smolak ve ben terk edilmiş iki yoldaş, kalabalıkları güldüren iki soytarı iken, bir yandan da iki ruh kardeşi olmayı başardıysak –o beni biraz ayılaştırdıysa, ben de (kimbilir?) onu biraz insanlaştırdıysam– demek ki domuzların karşısına boş bir sayfa olarak çıkmamıştım. Derinlerimde bir yerde bir iz bıraktığı kesin. Dahfu da bunun farkına varmış mıydı acaba?

Bu da böyle oldu. Hayatımda kâr hanesine yazdığım her şeyi bir tek şeye, sevgiye borçluyum. O hız treni ucuz sarı metalden rayların en tepesinden dipsiz bir kuyu gibi görünen zemine doğru hızla inerken, sonra tekrar uçsuz bucaksız maviliklere yükselirken (ah o mavilik, yeryüzüne hayat veren gazların bir araya geldiği o ince kılıf ve o kılıfın içinde olup bitenler!), sivilceli kırmızı suratlarıyla Kanadalı köylü çocukları bizi izlerken, Smolak ve ben o yaldızlı vagonlarda dehşet içinde birbirimize sarılırdık. Onun aşınmış, zamanın hor davrandığı kürküne başımı gömer, gözlerimi kapardım. O beni kollarına alır ve rahatlatırdı. İşin güzel yanı, beni hiç suçlamazdı. Çok şey görmüştü ve o devasa kafasının bir yerinde, hayat yolunun düz bir çizgi izlemediğine kanaat getirmişti.

Sabaha kadar sürse de, Lily'e bunu anlatacağım, diye geçirdim içimden.

(*) Tevrat'a göre Hz. İbrahim'in evlatlıktan reddettiği oğlu – ç.n.

Yanına Farsça kelimelerden başka bir şey almadan Nevada'ya seyahat eden kucağımdaki çocuğa gelince – o hâlâ ardında bir zafer bulutu bırakarak ilerliyordu. Tanrı bilir ya, ben de benimkini elimden geldiğince peşimden sürüklemiştim, sonunda solmuş, sakil, gri bir sise dönüşmüştü. Ama ben onun ne olduğunu hep biliyordum.

Hostes “Şunlara bakar mısınız,” dedi, çocuğun uyanık olduğunu o zaman anladım. İki gri göz bana doğru döndü, beyazları kocamandı – yeni bir hayatın belirtisi. Taze bir ışık vardı bu gözlerde. Ve kadim bir güç. Bunun ilk kez olduğuna beni kimse inandıramaz.

“Birazdan inişe geçiyoruz,” dedi genç kız.

“Ne diyorsun. New York'a bu kadar çabuk mu geldik? Karıma beni öğleden sonra almasını söylemiştim.”

“Hayır, burası Newfoundland, yakıt için iniyoruz. Gün ağarmak üzere. Görebiliyor musunuz?”

“Aylardır kavurucu sıcakla boğuşuyorum, dışarıdaki buz gibi havayı içime çekmek için neler vermezdim,” dedim. “Beni anlıyor musun?”

“Sanırım bunu ayarlayabiliriz.”

Uçağın burnu aşağı döndü ve alçalmaya başladık, tam bu sırada, güneşin doğduğu taraftan, deniz yüzeyine yakın bulutların üstüne kırmızı bir ışık çaktı. Bir anlık bir parıltıydı bu, sonra bulutlar yeniden gri ışığa gömüldü, dağların buzdan zırhları suyun yeşil kıpırtılarıyla birleşti, uçak piste inerken gri gökyüzünün altında bembeyaz ve kuru bir manzara bizi karşıladı.

Çocuğa “Dışarı çıkacağım, benimle yürür müsün?” dedim. Farsça cevap verdi. “O halde gidiyoruz,” dedim. Battaniyeyi açtım, koltuğunda doğrulan çocuğun üstüne örttüm. İyice sarmaladıktan sonra kollarımın arasına aldım. Hostes birinci sınıftaki görünmez adama kahve götürüyordu.

“Hazır mısınız? Paltonuz nerede?” diye sordu.

“O aslandan başka eşyam yok. Ama önemli değil. Çocukluğum dağlarda geçti. Zor şartlara alışkınım.”

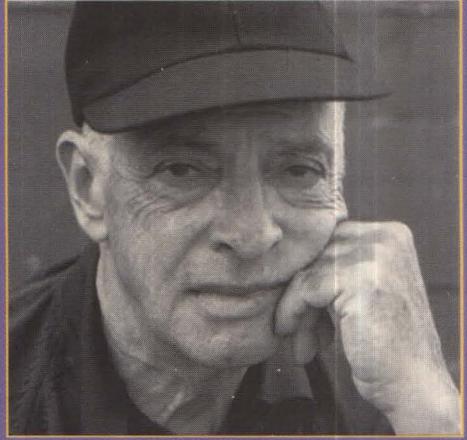
Kapı açıldı, çocuğu kucakladım, merdivenlerden inerek sonsuz bir kışın hüküm sürdüğü donmuş toprağa ayak bastım. Öy-

le derin bir nefes aldım ki her yanıma katıksız bir sevinçle titredi; soğuk İtalyan kadife takımın içine işliyordu, sakalımdaki kıllar nefesimin nemiyle bir anda kaskatı kesildi. Çölde giydiğim süet botlarla buzun üstünde kayarak koştum. Çoraplarım botların içinde taş kesilmişti. Çocuğa “Derin nefes al,” dedim. “Yetimliğin acısı yüzünü bembeyaz yapmış. Bu havayı solu evlat, yüzüne biraz renk gelsin.” Onu göğsüme yasladım. Benimle birlikte düşmekten hiç korkmuyor gibiydi. Onu kollarımda tutmak bana ilaç gibi geldi; hava da öyle, o da bir merhemdi. Idleweed’de Lily’e kavuşacak olmamın mutluluğu buna eklendi. Ve aslan, o da bu mutluluğa dahildi. Uçağın parlak metal gövdesinin etrafını, yakıt kamyonlarının arkasını kısa adımlarla koşarak turladım. Karanlık yüzler içerden bana bakıyordu. Görkemli, dev pervanelerin dördü de hareketsizdi. Harekete geçme sırasının bana geldiğini düşündüğümünden sanırım, gri kutup sessizliğinin saf beyaz örtüsünde, sıçrayarak, zıplayarak, koştum, koştum, koştum.

“Bir roman, birkaç doğru izlenim ile bundan çok daha fazla yanlış izlenim arasında dengelenmiştir, ki biz buna hayat diyoruz.”

Saul Bellow

Yağmur Kral, Afrika’ya seyahate çıkan, mutsuz milyoner Eugene Henderson’ın çarpıcı hikâyesini anlatıyor. Orta yaş krizini atlatmaya çalışan Henderson, para, itibar ve büyük bir aileye sahip, elli beş yaşında efsanevi bir adamdır. Kaderinde doktor olmanın yazılı olduğuna inanan Henderson, hayatının eksiklerle dolu olduğunu düşünerek

Saul Bellow, 1970.

gittiği Afrika’da bambaşka bir maceraya atılır. Henderson’ın gücü, harika başarıları ve dizginlenemeyen hayat tutkusu, ona kabilenin hayranlığını kazandırır ve kabilenin Yağmur Kral’ı olur.

Bu komik ve eğlenceli romanda Bellow, hiç gitmediği Afrika’nın bütün zengin renklerini ve egzotik geleneklerini uyandırıyor. *Yağmur Kral* bir adamı hayata bağlayan güçlere derin bir bakış.

“Bellow’un eğlence dolu anlatısı ve dilinin olağandışı yaratıcılığıyla vahşice ve çılgın bir rüya gerçekleştirilmiş.”

CHICAGO TRIBUNE

İLETİŞİM 1418
MODERN
KLASİKLER 15

ISBN-13: 978-975-05-0705-2

9 789750 507052